E. STONS

JŪRNIEKS SEGLOS

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Ervings Stons. Jūrnieks seglos. Džeka Londona biogrāfija
Sērija «Ievērojamu cilvēku dzīve»
Džeks Londons. Pasaules literatūras "pēdējais romantiķis". Rakstnieks, kura dzīve bija ne mazāk aizraujoša kā viņa apbrīnojamo darbu varoņu stāsti. Viņš zināja nabadzību un klaiņošanu, un pārliecinošus panākumus un bagātību. Viņš redzēja Tālo Ziemeļu "balto klusumu", Havaju salu tropisko paradīzi un Meksikas revolūciju. Viņš ir piedzīvojis daudzus piedzīvojumus - dažreiz smieklīgus, bet dažreiz bīstamus. Bet vai viņš bija laimīgs? Vai arī otrādi - sāpīgi slepus cieta no vienaldzības, izsmiekla un nicinājuma, ko viņam piešķīra viņa “kolēģi rakstnieki”, saskatot viņā tikai talantīgu, no dibena iznākušu autodidakti? Kas bija Džeks Londons? kā tu dzīvoji? Uz šiem un daudziem citiem jautājumiem savā lieliskajā biogrāfiskajā romānā "Jūrnieks seglos" atbild žanra klasiķis Ērvings Stouns.
Izdevniecība «Liesma» Rīga 1972
Irving Stone
SAILOR ON HORSEBACK The Biography of Jack London London 1938
No angļu valodas tulkojusi Lūcija Rambeka Mākslinieks Roberts Muzis

-
- Sērija «Ievērojamu cilvēku dzīve» iznāk šādi darbi
- notes
  - 1
  - 2
  - 3
  - 4

E. Stons Jūrnieks seglos. Džeka Londona biogrāfija

Sērija «Ievērojamu cilvēku dzīve» iznāk šādi darbi

L. INFELDS. DIEVU MĪLULIS
M. JANOVSKA. KĀRLIS LĪBKNEHTS
N. ČUKOVSKIS BERINGS
A. LANO. LABDIEN, ZOLA KUNGS!
A. STEKLIJS. TOMASS MINCERS
V. BARANCENKO. JURIS GAVĒNIS
A. MORUA. PROMETEJS JEB BALZAKA DZĪVE
S. ĻEMESEVS. MĀKSLINIEKĀ CEĻŠ
A. LEVANDOVSKIS. ZANNA D'ARKA
J. NIEDRE. SALIŅA BANGOJOŠA OKEĀNĀ
S. ZARŅICKIS,
A. SERGEJEVS. ClCERINS
S. MOROZOVS. PROKOFJEVS
A. ALDANS-SEMJONOVS. SEMJONOVS-TJAŅSANSKIS
A. MORUA. ŽORZA SANDA
A. DŽIVEĻEGOVS. LEONARDO DA VINCI
T. RUFO. MANAS DZĪVES PARABOLA
A. GOLEMBA. GRAMSI
P. ASTASENKOVS. KURČATOVS
A. STEKLIJS. KAMPANELLA

1

1875. gada jūnija sākumā Sanfrancisko iedzīvotāji, no rīta pamodušies, izlasīja avīzē Chronicle šausminošu rakstu. Kāda sieviete iešāvusi sev deniņos — vīrs «padzinis viņu no mājas, jo viņa atteikusies iznīcināt savu vēl nedzimušo bērnu, — īsts ģimenes dzīves nežēlības un moku piemērs». Sieviete bija Flora Vellmane — Ohaio štata Mesilonas pilsētas vecveco iedzīvotāju Vellmanu dzimtas noklīdusī avs; vīrietis — ceļojošs īru astrologs profesors V. H. Čanijs; vēl nedzimušajam bērnam ar vārdu Džeks Londons bija lemts kļūt pazīstamam miljoniem cilvēku visā pasaulē.

Chronicle raksts — vesels lamu birums profesoram Čanijam, lai

gan pēdējā rindā autors atzīstas, ka šo notikumu atstāstījuši Floras draugi pēc viņas pašas vārdiem. Avīze apvaino profesoru, ka viņš jau reiz bijis ieslodzīts Tūmsa cietumā, ka vairākaž savas agrākās sievas esot apbedījis; «zaļas velēnas tām galvgalī un kājgalī kapakmens», ka Floru spiedis liekt muguru smagā darbā pie veļas tovera un salīgt par aukli pie svešiem cilvēkiem; viņš pārdevis mēbeles, kas pirktas arī par viņas naudu, trencis Floru ārā no mājas un, kad viņa liegusies iet, pats viņu atstājis. Patiesības šais apvainojumos ir tikpat maz, cik Chronicle raksta virsrakstā — «Pamestā sieva», jo Flora Vellmane nekad nav bijusi precējusies ar profesoru Caniju.

Florai nebija ne mazākās vēlēšanās izdarīt pašnāvību. Ievainojums bija tikai skramba. Lode daudz vairāk kaitēja profesoram Čanijam — avīzes taču izplatīja šo vēsti pa visu valsti un Čanijs bija aizvainots un apkaunots līdz mūža galam. Drīz pēc tam viņš pazuda no Sanfrancisko. Džeks Londons nekad nav redzējis savu tēvu.

Tai laikā, kad Chronicle parādījās šis raksts, Florai Vellmanei bija gadu trīsdesmit. Viņa bija sīciņa, neizskatīga un stiegraina sieviete, nēsāja brilles un melnu, sprogainu parūku, jo redzi un matus bija sagandējis tīfs. Liels deguns, lielas ausis, dzeltenīga sejas krāsa, bezgaumīgs apģērbs. Flora bija dzimusi krietnā velsiešu ģimenē; viņas vecmāmiņa misis Džoela Vellmane 1880. gadā pašā ziemas vidū ar saviem četriem bērniem pārgājusi pāri Ale-genu kalnājam no Kanadeigua ezera Ņujorkas štatā līdz Veinkauntijai Ohaio — šādam ceļojumam nepieciešama enerģija, pašpaļāvība un drosme.

Misis Džoelas Vellmanes abi dēli Hairams un Maršals, Džeka Londona vectēvs, bija mantojuši šīs īpašības. Reiz vēlā rudenī, viesodamies Klīvlendā, brāļi aizbraukuši ar kuģi uz kādu salu Putinbeijas līcī. Atceļā — tas bijis pēdējais reiss šai gadā — kuģis tur nez kāpēc nav piestājis, un zēni palikuši neapdzīvotajā salā bez pārtikas un pajumtes, turklāt ziema bijusi pie durvīm. Darba rīku vietā lietojot klintsakmeņus, viņiem izdevies sameistarot no krastā izskalotiem baļķiem tik stipru plostu, ka ar to varējuši aizkļūt ne vien līdz cietzemei, bet arī līdz pašai Klīvlendai.

Maršals Vellmans apmetās uz dzīvi Mesilonā, Ohaio, te viņš būvēja kanālus, ņēma patentus uz saviem izgudrojumiem, no kuriem galvenais bija Vellmana ogļu kurtuve; sakrājis krietnu kapitālu, viņš uzcēla sev māju, vienu no skaistākajām Mesilonā, un šai mājā tad arī piedzima viņa meita Flora.

Florai Vellmanei bija iespēja apgūt tolaik visplašāko izglītību. Viņa bija mācījusies klavierspēli, beigusi koledžu, daudz lasījusi, runāja un rakstīja labā angļu valodā, un viņai piemita izsmalcinātas manieres. Meitenei no bagātās Vellmanu ģimenes nebūtu bijis grūti izvēlēties vīru pēc sirds patikas un nodibināt tāpat kā viņas brāļiem un māsām laimīgu un nodrošinātu ģimenes dzīvi. Bet te šai mehānismā

kaut kas iestrēdza; lai gan Maršals Vellmans bija prasmīgs izgudrotājs, tomēr izgudrot, kā tikt galā ar savu meitu, nebija viņa spēkos. Pēc draugu izteikumiem, Flora bijusi gudra un apdāvināta jaunava, taču nervoza, mainīga noskaņojuma un kaut cik stingrākai kārtībai un norādījumiem pakļāvusies tikai ar grūtībām. Divdesmit gadu vecumā viņa bija pārcietusi tīfu, un šī slimība, kā runā, atstājusi viņai galvā kaut kādu sajukumu.

Kad Florai bija apritējuši divdesmit pieci gadi, viņa salika savas mantas ceļa somā un aizbrauca no Mesilo-nas — jaunai, neprecētai sievietei tā bija nedzirdēta rīcība. Attiecības ar vecākiem bija sagandētas uz visu mūžu. Bez šaubām, izcēlās skandāls, tomēr šo nepatikšanu īsto iemeslu varam tikai minēt. Izdomas bagātais Chronicle reportieris pieņem, ka «Flora atbraukusi uz šo piekrasti ap to pašu laiku, kad profesors uzsācis savu ceļojumu šurp cauri vībotnēm aizaugušām romantiskām tālēm»; patiesībā Flora sastapa Čaniju tikai trīs gadus vēlāk Sietlā. Džeka Londona biogrāfi būtu daudz devuši, lai varētu izsekot Floras Vellmanes gaitām šais trīs mums apslēptajos viņas mūža gados, kad viņa klīda no pilsētas uz pilsētu, pelnīdama iztiku ar klavierstundām; atstātie pierādījumi vedina domāt, ka tas nebūtu nekāds patīkamais stāsts.

Profesors Čanijs rakstījis: «... tais pašās mēbelētajās istabās, kur Floru uzskatīja par manu sievu, viņa agrāk bija uzdevusies par Lī Smita sievu. Vieta, kur mēs dzīvojām, bija ļoti solīda, un reiz, atgriezies mājās, es ieraudzīju, ka iemītnieki kravājas prom un visu namu pārņēmis milzīgs uztraukums. Līdzko biju iegājis istabā, Flora aizslēdza durvis, nokrita man pie kājām ceļos un skaļi raudādama lūdzās piedošanu. Teicu, ka man nekā nav, ko piedot. Pēc ilgām gaudām jm runām viņa beidzot pastāstīja taisnību par Lī Smitupiedzīvotāji, viņa sacīja, vācoties projām tāpēc, ka pazīstot viņu, Floru, gandrīz vienā un tai pašā laikā ar vārdu mis Vellmane, misis Smite un misis Čanija. Vajadzēja man toreiz klausīt pirmajam dzenulim — es būtu aizgājis no viņas un aiztaupījis sev daudzus ciešanu pilnus gadus. Bet man pašam dzīve bija izārdīta, un pārdomājis es piedevu Florai.»

Čanijs pirmo reizi tikās ar Floru Vellmani pie Jeslera, Sietlas mēra, kas bija dzimis Ohaio un pazina Vellmanu ģimeni. Flora bija apmetusies pie mēra un viņa sievas; laulātais pāris pastāstīja Čanijam kā noslēpumu, ka viņu viešņa esot visai cienījamu vecāku meita, bet izdarījusi kaut ko nosodāmu. Šis neatklātais «kaut kas», acīm redzot, bijis ieganstsFloras aiziešanai no mājas. Čanijs bija tuvs draugs Jesleriem, bieži pie viņiem iegriezās; kad vēlāk Sanfrancisko viņš nejauši sastapa Floru, abi tikās kā veci paziņas.

Kas gan par cilvēku bija Džeka Londona tēvs? Par viņa pagātni zināms maz, vienīgi tas, ka viņš bijis tīrasinīgs īrs un piedzimis baļķu

būdā Meinas štatā. Jaunībā viņš daudz gadu pavadījis uz jūras. Canijs bija maza auguma, bet tik spēcīgs, ka sešdesmit gadu vecumā spēja notriekt zemē pa kāpnēm huligānu, kas bija atsūtīts viņu piekaut.

Ar ko viņš nodarbojās? Rakstīja, izdeva žurnālus, lasīja lekcijas, pasniedza stundas un sastādīja horoskopus. Viņam bija savākta plaša bibliotēka, kurā ietilpa grāmatas par filozofiju, matemātiku, astronomiju un okultām zinātnēm. Viņš bija valodnieks, spējīgs vēsturnieks un bībeles zinātājs. Savu draugu studentu un piekritēju vidū viņu daudzināja par izcilu cilvēku; starp astrologiem viņš bija pazīstams kā viens no labākajiem. Stāsta, ka mūža vakarā, dzīvojot Čikāgā, viņš veltījis savas radošās spējas astroloģijai, strādādams sešpadsmit stundu dienā; kaisli un patiesi ticējis astroloģijai un uzskatījis to par tikpat eksaktu zinātni kā ķīmija un matemātika, par zinātni, kas spēs izvilkt cilvēci no staignā muklāja.

Čanija vislielākā vājība bija sievietes. Kad draugi pārmetuši viņam apgrēcību pret morāli, viņš, rādīdams uz savu horoskopu, iesaucies: «Ak vai! Tas man zvaigznēs ierakstīts.» Viņu ātri varēja sadusmot, un nebija viegli ar viņu satikt, jo viņam aizvien gribējās būt vadonim, noteicējam, pamācītājam. Mūža lielāko daļu viņš nodzīvoja nabadzībā, jo bija nepraktisks naudas lietās; ja viņa skolēniem trūka līdzekļu, ko maksāt, viņš mācīja par velti un pastāvīgi izdāļāja to mazumiņu, kas viņam bija.

Čanija studenti apliecināja, ka viņa lekcijas vienmēr neatslābstoši saistījušas uzmanību, jo viņam bijis ko teikt un viņš mācējis to interesanti pateikt. Tikai retais varējis viņu pārspēt dzēlībās un ironizēšanā. Viņa draugiem par daudz ko vajadzēja padomāt, ja vien tie bija spējīgi domāt, bet, ja nebija, tad ilgi nepalika draugi. Portlendā, Oregonas štatā, viņa iknedēļas lekcijas bija iemantojušas popularitāti. Uz tāfeles klausītāju priekšā bija attēlots horoskops divu pēdu lielumā, un pie tā ar rādāmo kociņu rokā stāvēja Čanijs, likdams auditorijai izskaidrot dažādo zvaigžņu kombināciju nozīmi. Pēc pusotras stundas ilgas lekcijas viņš savā sulīgajā īru humorā uzjautrināja studentus ar jocīgiem nostāstiem.

1909. gadā viens no viņa sekotājiem — Džo Traunsons no Heldsburgas, vēlākais Džeka Londona biedrs sociālistiskajā partijā — rakstījis: «Man visvairāk patilca_profe-sora Čanija paradums sarunājoties iesaukties: «A! Tas uzvedina mani uz domu...» — un tad viņš turpināja risināt šo domu, spoži formulēdams vienu vai otru patiesību un aprakstīdams dabas parādības, kuras vēl neviens agrāk nebija ievērojis. Matemātikā un astroloģijā viņš bija apbrīnojams; viņš iemācīja man metodi, kā atšifrēt senus uzrakstus. Viņš bija pilnīgi apguvis gramatiku, viņa zināšanas bija dziļas, viņam piemita īsta zinātnieka dotības, apbrīnojama atmiņa, viņš varēja nenoguris rakstīt sešpadsmit stundas diennaktī. Viņš bieži lasīja tieši tādas lekcijas kā

mūsdienu sociālisti: runāja par to, ka bagātnieki kļūst bagātāki, bet nabagi — nabadzīgāki, izklāstīja nabadzības cēloņus un norādīja līdzekļus cīņai pret nabadzību. Būdams ļoti daudzpusīgs, viņš iemācīja man vairāk nekā visi pārējie mani audzinātāji kopā. Reiz viņš man sacīja: «Es iemācīšu jums aprēķināt aptumsuma laiku, iemācīšu jebkuru zinātni, kādu vien gribēsiet apgūt.» Vārdu sakot, kad man vajadzēja kaut ko uzzināt, es gāju pie profesora Čanija.»

Traunsons neaizmirsa pieminēt arī Čanija trūkumus. Profesors neko nesajēdzis mūzikā, ienīdis sieviešu līdztiesības aizstāvjus; viņš bijis tiklab nesaudzīgs ienaidnieks kā uzticīgs draugs un pēc strīda visai nelabprāt atzinis pretinieka pārākumu; viņš ņēmis naudu no brīvdomātājiem par to, ka nolasījis lekciju pret baznīcu ... un nespējis turēties tālāk no jauniņām atraitnēm.

Sasaistījies ar Floru Vellmam, Čanijs iekārtojās namā Pirmajā avēnijā, kā tolaik sauca ielu starp Mišenstrītu un Valenstrītu. Viņš sāka strādāt žurnālā Common Sense, kas sevi daudzināja par vienīgo ateistisko izdevumu rietumos no Klinšu kalniem, publicēja tajā rakstus, nolasīja lekciju ciklu par socioloģiju Filomatu biedrībā un mājās nodarbojās ar horoskopu izskaidrošanu.

«Profesors apmetās uz pastāvīgu dzīvi Sanfrancisko, lai nodarbotos ar astroloģiju. Viņš bija nodomājis arī mācīt astroloģiju tiem, kas vēlētos iegūt zināšanas šai debesu zinātnē, kuras lietpratēji un atzinēji bija tikpat gudri kā Galilejs un sers Izaks Ņūtons. Garajā personu sarakstā, kuras šai pilsētā uzdevās par izciliem astrologiem, nevienam nebija nekāda priekšstata par šo zinātni. Šie tā saucamie astrologi bija vienkārši pareģi, kas zīlēja kafijas biezumos vai pēc kārtīm, un viņu šarlatānisms arī radījis sliktu slavu īstajai astroloģijai. Pieņemšanas stundas no pīkst. 10 līdz 12 rītā un no pīkst. 2 līdz 4 dienā. Vakara konsultācijas pēc īpašas norunas.»

Canijs nebija šarlatāns. Lielāko mūža daļu viņš mācīja, rakstīja un lasīja lekcijas astroloģijā bez maksas, kas pierāda, ka viņu nebūt nevarēja uzskatīt par apzinātu lētticīgo apkrāpēju. Dažas anekdotes liecina, kāda vieta viņam bijusi savā nozarē.

«Reiz pilsētā nodega kāda māja. Bija aizdomas uz ļaunprātību. Mājas īpašnieks griezās pie profesora Čanija. Profesors pateica, ka dedzināšanā piedalījušies trīs cilvēki, un aprakstīja noziedzniekus tik pareizi, ka saimnieks devās pie tiem un paziņoja, ka Canijs pierādījis to vainu. Tie tūlīt atzinās. Ja Canijs teicis, tad liegties veltīgi.

Kāda pusmūža sieviete, kura, acīm redzot, dzīvojusi diezgan izlaidīgi, aizgājusi pie Canija, lai profesors nolasa viņas horoskopu. Lasījuma vidū viņa pielēkusi kājās un metusies prom, iesaukdamās: «Tas nu gan prot lasīt, dieva vārds!»»

Svētdienas vakaros Canijs lasīja lekcijas par astroloģiju Carteroukhollā, kur Flora pie ieejas pārdeva biļetes — desmit centu

gabalā. Kādu laiku šīs lekcijas deva labus ienākumus, kaut gan daži nāca šurp, lai uzjautrinātos, izņirgājot lektoru.

Labāko raksturojumu Canija prātam un uzskatiem sniedz žurnālā Common Sense iespiestie raksti: «Nabadzības cēloņi un apkarošanas līdzekļi» un «Kā rīkoties ar noziedzniekiem?» — temati, par kuriem gadus divdesmit vēlāk aizrautīgi rakstīs viņa dēls Džeks. Rakstā «Cilvēkam jāprot pareģot nākotne» profesors secinājis: «Nepareizā audzināšana mums iepotējusi, ka nākotne ir dieva rokā un pat mēģinājums vien ieskatīties nākotnē — dieva zaimošana. Šī ticība top iedvesta jau agrā bērnībā, un droši vien deviņām desmitdaļām Savienoto Valstu iedzīvotāju piemīt nosliece apšaubīt apgalvojumu, ka nākotni var paredzēt. Viņu nostāja ir līdzīga tai, kāda cilvēkiem bija pirms Galileja. Mācīti, ka Zeme ir plakana, viņi ar riebumu skatījās uz katru, kas apgalvoja, ka tā ir apaļa, un, kad pāvests un kardināls ieslodzīja Galileju cietumā par atklājumu, ka Zeme griežas pa orbītu, vienkāršajiem ļaudīm šķita, ka šis cilvēks — viens no pirmajiem zinātnes mocekļiem — sodīts taisnīgi.»

Čanija raksti izceļas ar skaidru, iedarbīgu un labu stilu, liecina par autora vispusīgām zināšanām, drosmi runāt atklāti, par mīlestību uz cilvēkiem un vēlēšanos iemācīt tiem tiekties pēc pilnības. Viņa uzskati ir mūsdienīgi un progresīvi. Rakstā par kriminoloģiju viņš secina, ka noziedzniekus attur ne tik daudz soda bargums, cik tā neiz-bēgamība, un citā rakstā ieteic filomatiem organizēt brālīgu kopienu, kur vīrieši, sievietes un bērni sapulcētos reizi nedēļā, pieaugušie rakstītu un iztirzātu sacerējumus, bet bērni mācītos spēlēt kādu instrumentu, apgūtu komponēšanas mākslu un kritiku; cilvēku dzimums pilnveidotos, un pēc dažām paaudzēm netikumi un noziedzības gandrīz pilnīgi izzustu.

Daudzējādā ziņā Čanija rakstības veids, kaujiniecis-kums, nostāja, entuziasms, teikuma uzbūve ir tik līdzīga Džeka Londona rakstības veidam, ka lasītājs pārsteigumā berzē acis.

Flora bija ne vien astroloģe, bet arī dedzīga spirituā-liste. Viņa noturēja spiritisma seansus, kur dalībniekus uzaicināja tikties ar mirušo tuvinieku gariem, nosūtīt tiem vēstis par sevi; varēja arī dabūt no tiem padomu, kā rīkoties darījumu un mīlestības lietās, kā izlīdzināt ķildas un uzraudzīt vīrus vai sievas. Pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados spiritisms bija modē — visā Sanfrancisko tika rīkoti dučiem seansu un spiritisma piekritēji nogāja tiktāl, ka prasīja gariem atļauju pat tad, kad taisījās pieņemt saimniecības vadītāju.

Vairākus mēnešus Sanfrancisko Flora un Čanijs bija laimīgi; Flora apkopa mājas soli, pelnījās ar mūzikas stundām, rīkoja spiritisma seansus, lasīja lekcijas par spiritismu; teltī ar zemainu, zāģu skaidām nokaisītu grīdu Čanijs lasīja lekcijas par ķīmiju, astronomiju un okultismu, bet Flora, stāvēdama pie durvīm, ievāca no apmeklētājiem

biļetes. Viņiem bija draugi astrologu vidū, laba slava, un savā nozarē viņi bija vadošie. Flora, liekas, mīlēja Čaniju un ļoti kāroja ar viņu apprecēties, bet profesors bija pārāk aizņemts filomatu biedrībā ar lekcijām par «Fiziskās, garīgās un morālās dzīves parādībām», tāpēc tik pasaulīga lieta kā laulība viņam nemaz nerūpēja.

Kad Džeks Londons kļuva divdesmit vienu gadu vecs, viņš aizrakstīja Čanijam, jautādams, vai profesors esot viņa tēvs. 1899. gada 4. jūnijā, divdesmit četrus gadus pēc raksta avīzē Chronicle, Čanijs atbildēja, dēvēdams Londonu par «dārgo seru», piekrizdams «izpildīt viņa vēlēšanos — par to visu klusēt un nevienam neizpaust» un sniegdams savu izskaidrojumu notikumiem sakarā ar Floras pašnāvības mēģinājumu.

«Es nekad neesmu bijis precējies ar Floru Vellmani,» Čanijs rakstīja, «bet mēs dzīvojām kopā no 1874. gada 11. jūnija līdz 1875. gada 3. jūnijam. Tai laikā es biju impotents — grūtību, nabadzības un pārliecīga garīga darba izpausme. Tātad es nevaru būt Jūsu tēvs un nezinu arī, kas ir Jūsu tēvs.»

Izpildīdams Džeka lūgumu palīdzēt viņam noskaidrot patiesību, Čanijs atkārtoja baumas, kādas 1875. gada pavasarī saistīja Floras vārdu ar diviem citiem vīriešiem, gan tūlīt atzīdams, ka «pats neko nezinot». Un tad sekoja viena no skumīgākām lappusēm, kāda jebkad uzrakstīta. «Savā laikā es biju maigi pieķēries Florai, bet pienāca dienas, kad ienīdu viņu tik kaisli, cik vien spēj ienīst kaisls cilvēks; es pat gudroju viņu un arī sevi nogalināt, kā daudzi grasījušies līdzīgos apstākļos. Taču laiks sadziedēja manas brūces un es nejūtu pret viņu nekāda ļaunuma, kamēr Jums no sirds jūtu līdzi, jo varu iedomāties, kā pats justos Jūsu vietā ... Chronicle bija rakstīts, ka es esot izdzinis Floru no mājas, tāpēc ka viņa nav piekritusi taisīt abortu. Rakstu pārdrukāja un izsūtīja pa visu valsti. Meinā to izlasīja manas māsas, un divas no viņām kļuva man ienaidnieces. Viena nomira pārliecināta, ka esmu vainīgs. Visi mani radi joprojām ir mani ienaidnieki, tikai viena māsa Portlendā, Oregonas štatā, nepārmet man, ka esmu viņus apkaunojis. Tai laikā es publicēju brošūru, kurā citēts policijas priekšnieka izsniegtais izmeklētāja ziņojums, no kā bija skaidrs, ka esmu apmelots, tomēr nedz Chronicle, nedz citas avīzes nevēlējās atsaukt nepatīkamo apgalvojumu. Tad es mitējos aizstāvēties un daudzi dzīves gadi man kļuva smaga nasta. Attieksme pret mani galu galā tomēr mainījās, un tagad man ir daži draugi, kas uzskata mani par cienījamu cilvēku. Man jau ir pāri septiņdesmit sešiem gadiem, un es esmu pilnīgi nabags.»

Neapmierināts ar šādu atbildi, Džeks Londons neatlaidīgi pieprasīja ziņas. Canijs, joprojām neatzīdams sevi par Džeka tēvu, aizrakstīja Londonam pēdējo vēstuli:

«Mūsu šķiršanās iemesls bija šāds. Kādu dienu Flora teica: «Vai

zini, kā es alkstu vairāk par visu? Kļūt par māti, bet tu esi pārāk vecs. Ja es atrastu labu, patīkamu cilvēku, vai tu nebūtu ar mieru, ka man piedzimtu no viņa bērns?»

Es atbildēju, ka būtu ar mieru, tikai šim cilvēkam vajadzētu Floru uzturēt. Nē, viņai esot nepieciešami dzīvot kopā ar mani un tikt uzskatītai par profesora Čanija sievu. Apmēram pēc mēneša viņa pavēstīja, ka esot stāvoklī no manis. Nodomāju, ka viņa mani tikai pārbauda, un tam neticēju. Sacēlu lielu traci, cerēdams atrunāt Floru no šādas iegribas. Strīds ilga visu dienu un nakti. Kad jau bija uzausis rīts, es piecēlos un pasacīju, ka viņa nekad vairs nebūs man sieva. Saprazdama, ka runāju nopietni, Flora acumirklī apklusa. Uz ceļiem pierāpojusi pie manis, viņa raudādama lūdza piedošanu. Bet es negribēju piedot, joprojām uzskatīdams, ka viņa tikai izliekas, it kā gaidītu bērnu. Turklāt raksturs viņai bija neciešams, un es jau arī agrāk biju bieži domājis, ka tādēļ vajadzēs no viņas šķirties.

Aizgājusi no manis, Flora devusies pie ārsta Ratlija; tur viņa iegājusi pagalnˆā sētas pusē un drīz atgriezusies ar pistoli vienā rokā un patronu kasti otrā — pieres kreisajā pusē bijusi redzama brūce, un pār seju tecējušas asinis. Uz misis Ratlijas jautājumu Flora atbildējusi: «Maza sieviete mēģināja nošauties, bet nekas neizņāca.»

Izcēlies milzīgs uztraukums. Salasījies pūlis — ap pusotra simta cilvēku — un draudējis pakārt mani pie pirmā laternas staba.»

Visi profesora Canija izdotās attaisnošanās brošūras eksemplāri pazuduši, bet ir liecinieki, kas savā laikā to lasījuši. Izmeklētājs ziņojis, ka pistole bijusi veca un, kopš tā pēdējo reizi eļļota, no tās nav šauts; pistole odusi' pēc eļļas, nevis pēc šaujampulvera; metru desmit no Floras tobrīd pagalmā strādājis namdaris, bet šāvienu nav dzirdējis; ja Flora, kā pati apgalvo, tiešām būtu sev šāvusi pierē, tad viņas seju klātu šaujampulveris, bet no tā nav bijis ne miņas.

Interesanti, ka Canijs, cenzdamies pierādīt, ka Floras mēģinājums nošauties bijis tikai simulācija, nemaz nav iedomājies nedz pats apskatīt brūci, lai pārliecinātos, vai tā īsta vai šķietama, nedz arī minējis par to savā attaisnošanās brošūrā. Pamatojums viņam bija visai pārliecinošs: to, ka Florai bijusi rēta deniņos, apstiprinājusi viņas pameita Elīza Londona-Šeparde un mazdēls Džons Millers. Čanijs, acīm redzot, bija nolēmis pierādīt — ja arī Flora vispār sevi ievainojusi, tad jau nekādā ziņā ne ar tik nāvējošu ieroci kā pistole; tas varētu būt, piemēram, metāla gabals ar robainām malām; pat tad, ja Čanijam būtu izdevies apstiprināt savu taisnību, tas viņam neko nelīdzētu.

Šāda nevērība liek neatzīt Čanija paternitātes noliegumu. Ja viņš gribēja izjaukt Floras plānus un apšaubīt apgalvojumu, ka tā gaidot no viņa bērnu, un patiesi bija impotents, tad būtu varējis vienīgi sacīt: «Flora, mums nav intīmas tuvības, — kā gan es varu būt tava bērna

tēvs?» Un, ja viņš būtu bijis impotents, vai gan Flora rīkotos tik muļķīgi un pastāvētu uz to, ka ir stāvoklī? Čanijs, lai gan visai izglītots cilvēks, runāja skaidrus melus; viņš gribēja iestāstīt Džekam, ka nav spējis radīt jaunu dzīvību, tāpēc arī visur noliedzis, ka Flora faktiski bijusi viņa sieva.

Kāpēc Čanijs negribēja atzīt sevi par Džeka Londona tēvu? Tā kā profesora liegšanās šķiet patiesa, ir pamats domāt, ka viņš tiešām uzskatījis sevi par impotentu un bijis pārliecināts par Floras sakaru ar kādu citu vīrieti šais kritiskajos mēnešos. Pat ja viņš nebūtu bijis par to pārliecināts, ir pārāk grūti pašās mūža beigās, kad jau pāri septiņdesmitiem, sākt vēl pildīt tēva pienākumus. Kopdzīve ar Floru Vellmani bija sagādājusi Čanijam lielas ciešanas, tāpēc viņam nebija ne mazākās vēlēšanās atkal mesties iekšā šai afērā, kas sarūgtinājusi tik daudzus viņa mūža gadus. Džeks Londons bija viņam svešs cilvēks, nepazīstams vārds. No Floras un Džeka Londona profesors Čanijs vēlējās tikai vienu — lai liek viņu mierā.

Čanijs veltīgi noliedza, ka ir Džeka Londona tēvs. Taču vārds «Džeks Londons» uz vēstuļu aploksnēm, kuras Čanijs sūtīja Džekam, neatšķīrās no paša Džeka Londona paraksta. Džeks bija mantojis no tēva vīrišķīgo, glīto, īrisko seju, gaišos matus, augsto pieri, dziļi iegrimušās, noslēpumainas acis, juteklisko muti, spēcīgo zodu un īso,

drukno stāvu. Ārsts Hols, kas izmeklēja Floru grūtniecības laikā, apliecināja, ka sešpadsmit gadus vēlāk ieraudzījis ejam uz pārceltuvi skaistu, plecīgu zēnu, kas izskatījies gluži kā izliets profesors Čanijs, un arī bez vaicāšanas bijis skaidrs: zēns nevar būt neviens cits kā Čanija dēls. Vēl nozīmīgāks ir tas, ka Džeks mantojis arī profesora Čanija prātu un raksturu; nekad tēvam un dēlam nav bijis tik pilnīgi vienāds temperaments un domu gaita.

Pēc pašnāvības mēģinājuma Flora atrada pajumti Chro-nicle līdzstrādnieka un žurnāla Common Sense izdevēja Viljama H. Slokamba mājā, kur viņa uzturējās līdz Džeka piedzimšanai. Pēc neveiksmīgās taisnošanās Čanijs aizbrauca uz Portlendu pie māsas — vienīgā cilvēka, kurš viņam vēl ticēja. Tur viņš nodzīvoja daudzus gadus, savāca lielisku bibliotēku, publicēja brošūras un astroloģiskus almanahus, ieguva studentus un sekotājus. Velak viņš pārcēlās uz Jaunorleānu, kur izdeva okultām zinātnēm veltītu žurnālu un par dzīvokli un uzturu pasniedza privātstundas diviem zēniem. Viņa pēdējā dzīves vieta bija Čikāga, kur viņš pašās mūža beigās apprecējās, dēvēja sevi par Astronomijas koledžas direktoru un kaut kā nopelnīja dienišķo maizi, izskaidrodams horoskopus — dolāru par katru. Profesoram bijis pareģots, kā stāstījis kāds no viņa studentiem, ka viņš nomirs pirms XIX gadsimta beigām un viņa ^bēru dienā plosīsies sniegputenis, — tā arī notika, sakrita pat diena.

Līdz pat tai dienai, kad piedzima dēls, Flora Vellmane lasīja

publiskas lekcijas par spiritismu un piedalījās spiritiskos seansos. Sanfrancisko iedzīvotāji atceras, kā viņa stāvējusi uz paaugstinājuma — dīvaini ģērbusies, līdz pleciem izlaistām melnajām lieko matu cirtām, kūkumu uzmetusi, uz priekšu izspiedušos milzīgu vēderu. Tiem bijis žēl šās trauslās sievietes, tik vientuļas un pamestas; līdzjutēji vairākkārt savākuši naudu, lai viņai palīdzētu.

1876. gada 14. janvārī Chronicle atkal parādās Čanija vārds — šoreiz gan labvēlīgākā nozīmē: «Sanfrancisko 12. janvārī V. H. Čanija sievai piedzimis dēls.» Ar vārdu «Džons Čanijs» puisēns nodzīvoja tikai astoņus mēnešus; pēc tam Flora apprecējās ar Džonu Londonu.

Džons Londons, pēc izcelsmes anglis, bija dzimis

Pensilvānijā. Viņš mācījās lauku skolā, un viņam patika būt visur priekšgalā. Deviņpadsmit gadu vecumā viņš bija vecākais apgaitnieks Pensilvānijas dzelzceļa iecirknī Erijā un apprecējās ar Annu Džeinu Kevitu. Laulātajam pārim piedzima desmit bērnu, un viņu kopdzīve bija laimīga. Londons atstāja darbu uz dzelzceļa un kļuva zemkopis. Kad sākās pilsoņu karš, viņš cīnījās ziemeļnieku pusē, kamēr pēc tīfa zaudēja vienu plaušu. Pēc kara viņš ieguva netālu no Maskavas, Aijovas štatā, gabalu valsts zemes un nodarbojās ar lauksaimniecību, bija tur šerifs, strādāja par namdari un celtnieku. Londons bija arī diakons metodistu baznīcā un svētdienās pēc sprediķa aicināja pie sevis pusdienās draudzes mācītāju.

Drīz pēc Annas Džeinas Kevitas nāves viens no Londona dēliem, spēlēdams beisbolu, dabūja spēcīgu sitienu ar bumbu pa krūtīm. Ārsts ieteica vest zēnu uz Kalifor-niju, jo turienes klimats palīdzēšot atspirgt. Ārsts aizmirsa piebilst, ka štata divtūkstoš jūdžu lielajā platībā ir vairāki atšķirīgi klimatiski rajoni. Vienīgā pilsēta, ko Londons Kalifornijā zināja, bija Sanfrancisko; viņš iesēdināja slimo zēnu un divas jaunākās meitenes vilcienā un devās uz rietumiem. Nodzīvojis desmit dienu Sanfrancisko miglā, zēns nomira.

Tad Londons ataicināja no Aijovas uz Kaliforniju kādu precētu pāri vadīt viņa saimniecību un uzraudzīt meitenes. Desmit mēnešus vīrs un sieva aprūpēja bērnus, bet pēc tam vīram piedāvāja darbu tālu no Sanfrancisko un abi aizbrauca. Londons atkal palika viens ar meitenēm, un viņam vajadzēja tās par maksu ievietot Protestantu bāreņu patversmē Heistrītā.

Džonam Londonam toreiz bija pāri četrdesmitiem, un visi, kas viņu atceras, stāsta, ka viņš bijis simpātisks vīrietis kuplu pilnbārdu, laipns, mīlīgs, patīkama izskata. Viņš vēl skuma pēc sievas un dēla, kad viens no darba biedriem pierunāja viņu aiziet uz spiritisku seansu. «Iesim, Džon, varbūt Viņi dod kādu ziņu par sevi!» Taču Londons saņēma nevis ziņu no vecās sievas, bet dabūja jaunu sievu.

Nav droši zināms, kad Londons satika Floru —- pirms vai pēc viņas dēla piedzimšanas —, bet to, ka Flora nebija precējusies ar

Čaniju, viņš, bez šaubām, zināja. Flora pati to atklāti pateica sanāksmē Oukhollā, bargi nosodīts

dama profesoru, kas jau bija atstājis Sanfrancisko. Tolaik daudzi brīnījās, kāpēc Londons apprecēja Floru. Lai arī viņš nevarēja lepoties ar sevišķi stipru veselību, toties bija simpātisks stalta auguma cilvēks, sievietēm viņš patika, it īpaši tai valdzinošajai aktrisei, ar kuru kopā sestdienas pēcpusdienās gāja apraudzīt savas meitenes bāriņu patversmē.

Džons Londons Sanfrancisko jutās vientulīgi, jo pēc dabas bija ģimenīgs — viņš ilgojās pēc sievas un ģimenes siltuma, vēlējās, lai meitenēm būtu mājas un māte. Florai bija sabiedrisks raksturs, ar viņu bija interesanti sarunāties, viņa spēlēja klavieres un aizpildīja Londonam vientulīgās stundas, kopa viņu, kad viņš saslima ar tīfu. Divas nedēļas pēc Džona saslimšanas Flora sestdienā apmeklētāju stundās ieradās bāreņu patversmē un pastāstīja meitenēm, ka tēvs esot sasirdzis un viņa būšot to jaunā māte. Meitenes gan nenoticēja.

1876. gada 7. septembrī Flora Vellmane laulības apliecībā parakstījās «Flora Čanija» un, paņēmusi savu astoņus mēnešus veco dēlu, pārvācās uz Džona Londona dzīvoklīti strādnieku rajonā dienvidos no Mārketstrīta. Kad ģimene bija iekārtojusies, Džons devās uz patversmi un atveda mājās abas meitas; vecākā, Elīza, bija neglīta astoņus gadus veca meitene, vaļsirdīga un saviem gadiem visai nobriedusi un patstāvīga. Tēvs izrādīja meitenei istabas un sacīja, ka mazulis esot viņas brālis. Pirmo reizi paskatījusies uz Džeku, Elīza ieraudzīja, ka viņa sejiņa aplipuši mušām — Florai nebija ienācis prātā nopirkt gabalu moskitu tīkla, lai pārsegtu bērnu. Neko neizprašņājusi, Elīza iztaisīja papīra vēdekli un apsēdās pie zīdaiņa šūpuļa atgaiņāt mušas. No šā mirkļa lietpratīgā astoņus gadus vecā meitene ņēma mazo Džeku savā aizgādnībā, ko turēja svētu līdz tai dienai, kad apglabāja Džeka Londona pelnus augstā kalnā, kurš pacēlās pāri Mēness ielejai.

Florai nemaz nebija pa prātam mātes pienākumi. Nemierīga, temperamentīga, ar spēji mainīgu noskaņu, viņa bija pārāk aizņemta ar mūziku, lekcijām un spiritismu, lai rūpētos par puisēnu, kurš tolaik sasirga ar zarnu kaiti. Paklausot ārsta padomam, Londonu ģimene pārcēlās no pilsētas uz lauku rajonu Bernalhaitu, kur Flora sāka meklēt zīdītāju. Pāri ceļam tuvu pretī dzīvoja nēģeriete misis

Dženija Prentisa, kas tikko bija zaudējusi bērnu; viņa kļuva Džeka zīdītāja, audžumāte un ilggadējs draugs. Aukle Dženija bija liela auguma, platiem pleciem, kuplām krūtīm, melna kā ogle, strādīga, reliģioza, lepna uz savu māju, ģimeni un cienījamo stāvokli sabiedrībā. Viņa ņēma Džeku savā ērtajā klēpī, dziedāja viņam nēģeru šūpļa dziesmas, izšķērdīgi dāvāja visu brāzmaino mīlestību, ko veltītu pašas bērnam, ja tas būtu palicis dzīvs. Elīzas un aukles Dženijas

aprūpēts, mazais Džeks labāku kopšanu nemaz nevarēja vēlēties.

Pēc gada ģimene pārvācās atpakaļ uz biezi apdzīvoto strādnieku kvartālu — Natomastrītu 920. Ap to laiku Džeks jau sāka staigāt, vilkdams līdzi sarkanus spēļu ratiņus. Elīza iesēdināja ratiņos lelli, un Džeks vadāja to šurp turp pa ietvi. Reiz, pārnākusi no skolas, Elīza ieraudzīja, ka lelle saplīsusi gabalu gabalos — Flora bija iedevusi Džekam rotaļlietu, bet aizmirsusi piesiet to pie ratiņiem.

Divus gadus Londoni nodzīvoja garā, šaurā dzīvoklī trīsstāvu koka mājā. Flora pieņēma īrnieku, un īres naudas pietika, lai algotu kalponi ķīnieti. Džons Londons strādāja par namdari un mūrnieku, bet darba pietrūka, jo Rietumi joprojām atradās 1876. gada depresijas žņaugos. Džons taisīja vaļā preču kastes kādam lielam veikalam, vēlāk kalpoja par aģentu Zingera šujmašīnu sabiedrībā, nopelnīdams pieticīgu iztiku.

Kad Sanfrancisko skāra epidēmija, Džeks un Elīza saslima ar difteriju. Gulēdami karantīnā vienā gultā, abi bērni bija tuvu miršanai. Kad Elīza uz brīdi atguva samaņu, viņa dzirdēja Floru jautājam ārstam: «Sakiet, dakter, vai nevarētu viņus abus apglabāt kopējā zārkā, lai iznāktu lētāk?» Kamēr Džeka māte raizējās par dēla bērēm, viņa audžutēvs skraidīja pa pilsētu, meklēdams pieredzējušu slimo kopēju un ārstu, lai glābtu bērnus. Pa-dzirdis, ka Oklendā, otrpus līcim, ir ārsts, kas sekmīgi ārstē difteriju, Džons ar pirmo kuģīti devās turp un neatlaidīgi lūdza viņu atbraukt uz Sanfrancisko. Ārsts ieradās, piededzināja bālganās čūlas, iekaisīja bērniem rīklē sēru — un divējas bēres tika novērstas.

Tiklīdz Džeks un Elīza bija izveseļojušies, ģimene pārcēlās uz Oklendu — saules pielieto, miegaino Sanfrancisko priekšpilsētu, kas tolaik sāka plesties plašumā. Viņi noīrēja ērtu piecistabu savrupmāju Trešajā ielā. Kārodama papildināt Džona Londona gadījuma izpeļņu, Flora augu dienu pameta māju, aizrāvusies ar plāniem par ātru iedzīvošanos bagātībā. Vislielākās cerības viņa lika uz plānu, kurā bija paredzēts pārdot bāru īpašniekiem vizuļ-zeltu, ar ko apzeltīt ietvarus gleznām, kas karājās virs bufetes. Kad īpašniekus neizdevās pārliecināt, ka apzeltīti ietvari izskatīsies daudz labāk, Flora uztrausās augšā uz letes un nozelti ja tos pati.

Nedaudz vēlāk uz Oklendu pārnāca dzīvot ari aukle Dženija, lai būtu tuvāk savam «baltajam bērnam», bet līdz tam rūpes par mazo pilnīgi gūlās uz Elīzas pleciem. Meitenei vajadzēja vai nu palikt mājās pie zēna, vai ņemt to līdzi uz skolu. Viņa paskaidroja skolotājai, kāpēc jāved līdzi brālītis; skolotāja novietoja blakus katedrai kasti un iedeva puisēnam grāmatas ar bildēm, kuras viņš uzmanīgi aplūkoja, sēdēdams pie kastes gluži kā solā. Džekam, kam jau bija četri gadi, ļoti patika rotaļāties skolas pagalmā ar bērniem, un Elīza bieži dabūja no draudzenēm gan pa ābolam, gan gredzentiņam, ko panēsāt, lai tikai

viņa atļautu Džekam sēdēt blakus viņām.

Džons Londons drīz riskēja stāties pie jauna pasākuma — atvēra Oklendas strādnieku kvartālā Septītās ielas un Perlatstrīta stūrī pārtikas preču tirgotavu. Ģimene apdzīvoja četras istabas aiz veikala telpas. Tieši šeit Džeks pirmo reizi nojauta, ka attiecības ģimenē nav saskanīgas, jo piezīmēs autobiogrāfijai, kas bija iecerēta ar nosaukumu «Jūrnieks seglos», Džeks Londons stāsta: reiz viņš, sešus gadus vecs zēns, nejauši dzirdējis istabā aiz veikala strīdamies tēvu un māti — tēvs pārmetis mātei, ka tai ir ārlaulības bērns, un māte raudādama aizstāvējusies: «Es biju tik jauna, un viņš man solīja vieglu dzīvi.»

Pārtikas veikals plauka. Džons Londons lieliski prata sagādāt produktus — viņš apbraukāja attālās fermas un uzpirka labākos augļus un dārzeņus; Flora un Elīza tirgojās aiz letes, bet Džeks devās ekskursijās pa veikalu, neaizmirsdams katru reizi panašķoties ar saldumiem un riekstiem. Aukle Dženija bija apmetusies uz dzīvi nelielā mājiņā Alamedā, un Džeks tur pavadīja augas dienas, spēlēdamies ar viņas bērniem, ēzdams pie viņas galda; labsirdīgā sieviete uzraudzīja un apkopa puisēnu, rūpēdamās par to gluži kā par pašas dēlu. Pie viņas Džeks nāca pēc padoma un mierinājuma. Noguris no rotaļām pagalmā ar citiem bērniem, zēns ierausās viņai klēpī un klausījās kopš mazām dienām tuvās šūpļa dziesmas un pasakas, kuras aukle Dženija bija saņēmusi mantojumā no savas tautas.

Liekas, tas ģimenei bija laimīgs laiks. Vienīgi Flora jutās neapmierināta, jo, pēc viņas domām, augšupeja nebija pietiekami strauja. Viņa iepazīstināja Džonu ar kādu cilvēku, vārdā Stovels, un pierunāja vīru ņemt to par kompanjonu, lai palielinātu noietu un drīzāk tiktu pie bagātības. Kopā ar Stovelu ģimeni Londoni noīrēja Sešpadsmitās ielas un Vudstrīta stūrī — solīdā un biezi apdzīvotā rajonā — lielu namu modernā stilā. Veikals paplašinājās, un apgrozība izvērtās tik prāva, ka Džonam Lon-donam vajadzēja visu laiku pavadīt fermās, sagādājot preces. Stovels pārzināja veikalu un ienākumus. Londons vairs nezināja, kā noris tirdzniecība. Reiz, pārbraucis mājās, viņš atrada veikalu pilnīgi tukšu: Stovels bija pārdevis visus produktu krājumus un veikala iekārtu un, pievācis naudu, aizlaidies lapās.

Atkal izputināts, Džons Londons atgriezās pie savas vienīgās īstās un iemīļotās nodarbošanās — zemkopības. Viņš rentēja Alamedā divdesmit akru lielu zemes gabalu — Devenportu —, kur sāka audzēt tirgum kukurūzu un dārzeņus. Džeks raksta, ka tas bijis skumīgs bērnības posms — rotaļu biedru viņam neesot bijis, un, atstāts savā vaļā, viņš neviļus ierāvies sevī.

Londons bija prasmīgs zemkopis un gūtu krietnus ienākumus, ja vien Florai tie liktos pietiekami, bet viņa ar tiem neapmierinājās. Ģimenē viņu uzskatīja par izdarīgu, un Džons uzticēja viņai tirdzniecību. Viņš gan nekādi nevarēja saprast, kur Flora iztērē naudu,

jo rēķinus viņa, spriežot pēc visa, nemaksāja. Flora pati sevi daudzināja par gudru sievieti un, cerēdama tikt pie bagātības, vienmēr izgudroja jaunas avantūras — gan sapirka loterijas biļetes, gan biržas akcijas. Nodomi jau bija vislabākie, bet viņas attieksme pret darījumiem pilnīgi bezatbildīga. Turklāt pat vissīkākajās mājsaimniecības lietās viņa stūrgalvīgi vadījās pēc mirušo garu norādījumiem. Lai gan Londons pēc apprecēšanās nekad vairs negāja uz spiritiskiem seansiem, Flora tomēr pulcināja pie sevis mājās spiritistus. Seansa laikā tumšas istabas vidū nolika galdu, uzcēla uz tā sešus gadus veco Džeku un septiņi pāri roku pieskārās galda malai. Tad galds kopā ar zēnu sāka kustēties, slīdēt pa istabu.

Baismās sanāksmes, satraucošās sarunas, noklausītas Oklendā istabā aiz veikala, no vecākiem mantotā garīgā nelīdzsvarotība, nespēja savaldīties, no Floras pārņemtā iedragātā nervu sistēma — tas viss bija iemesls, kāpēc zēns kļuva nervozs un lāgiem atradās uz sabrukuma robežas.

Flora bija maza sieviete — nesniedzās vīram ne līdz pleciem —, bet scēnas rīkoja grandiozas, pavisam neatbilstošas augumam. Turklāt viņai vēl bija «sirds». Pie galda viņai reizēm uznāca sirdslēkmes, un tad visiem trim bērniem vajadzēja palīdzēt viņu noguldīt gultā un visvisādi aptekāt. Mājas dņrbi pamazām bija pārgājuši Elīzas ziņā, un trīspadsmit gadu vecā meitene gatavoja ēdienus, apkopa un apmazgāja visu ģimeni.

Par Džeka Londona bērnību klīst daudz nostāstu, bet lielākā daļa no tiem ir apšaubāmi un jāuztver visai piesardzīgi. Džeks bija normāls, vesels bērns bez ļaunprātības, zelta raksturu, tikai reizēm viņam uznāca neirastē-nijas lēkmes. Viņam bija gaiši, cirtaini mati, zilas acis un gluda, tīra āda. Pat mazākais uztraukums lika notrīsēt viņa juteklīgajai mutei. Te, Alamedā, Džeks sāka iet skolā, bet vislaimīgākās stundas viņam bija tās, kad viņš klaiņāja pa laukiem kopā ar Džonu Londonu — savu elku.

Sestdienas vakaros ģimene devās uz Oklendas teātri «Tivoli», kur izrādes laikā skatītājiem iznēsāja sviestmaizes un alu. Džons nosēdināja Džeku pie galda tā, lai zēns varētu redzēt, kas notiek uz skatuves, un Džeks smējās un sita plaukstas. Reiz, Elīzas uzraudzībā spēlēdamies virtuvē, kur viņa mazgāja grīdu, puisēns atsitās pret izlietnes nelīdzeno malu — brūce sniedzās pāri pierei līdz pat degunam. Atcerējusies, kā tēvs dziedina iegriezumu zirgam kājā, Elīza uzlika uz brūces zirnekļa tīmekļus un uzzieda virsū darvu. Sestdienā Džons apsēja zēnam galvu un, kā vienmēr, aizveda uz teātri, bet nākamajā sestdienā Flora atteicās ņemt dēlu līdzi ar apsēju. Viņa lika Elīzai vai nu nokasīt Džekam no pieres darvu, vai arī sēdēt ar viņu mājās. Abiem bērniem gribējās redzēt izrādi;

nostādījusi Džeku virtuves vidū, Elīza noplēsa zēnam no pieres

darvu kopā ar visu kreveli. Džeks visu mūžu staigāja ar rētu pierē.

Londoniem tolaik bija govs, dārzeņu pa pilnam un ērta māja. Savu ražu Džons atlasīja, vezdams uz tirgu tikai pašu labāko, — sliktākos dārzeņus viņš atdeva tiem kaimiņiem, kas dzīvoja trūcīgāk. Pārdodams vienīgi augstākā labuma preci, Londons sagādnieku vidū bija ieguvis teicamu reputāciju un varētu arī turpmāk dabūt no Devenportas prāvus ienākumus. Tomēr jau pēc neilga laika viņš atstāj fermu un pārceļas uz Sanmateo — piekrastes pilsētiņu dažas jūdzes uz dienvidiem no Sanfrancisko. Pēc ģimenes locekļu izteikumiem, Londoni pārcēlušies tāpēc, ka vajadzējis lielāku platību zirgu audzēšanai. Taču diezin vai Londons pats būtu gribējis atstāt Devenportu; varbūt viņu pierunāja Flora ar saviem plāniem par to, cik ātri var tikt pie bagātības, ierīkojot zirgu audzētavu, bet varbūt arī viņa vienkārši bija aizmirsusi samaksāt rēķinus un ģimene bija spiesta atstāt ienesīgo vietu.

Septiņdesmit piecu akru lielā zemes gabalā, kas stiepās gar miglā tīto piekrasti, Džons Londons iestādīja kartupeļus, ganīja savus pāris zirgus un ganības vēl iznomāja. Džeks gāja skolā, kas atradās uz pakalna Kolmas piekājē; tur skolotājs vienlaikus tai pašā telpā mācīja četrās piecās klasēs dažāda vecuma bērnus. Brīvajās stundās Džeks kopā ar Elīzu devās uz krastmalu un bradāja pa ūdeni, lasīdami ēdamos gliemežus. Apkārtne šeit bija tuksnesīga, nepievilcīga, krasts izrobots. Džeks te pavadīja savas bērnības drūmākos gadus; draugu viņam nebija, fermas bija tālu cita no citas, un kaimiņi — vai nu itālieši, vai izceļotāji no Īrijas, kuru sabiedrība Florai nepatika. Vienīgie gaišie brīži pienāca tad, kad viņš un Elīza aizstaigāja uz kādu tālu fermu noskatīties itāliešu kāzās vai dejās, un vēl tad, kad kopā ar Džonu iesēdās augstos ratos, lai vestu uz Sanfrancisko tirgu kartupeļus.

Džekam šis laiks palika atmiņā kā mūža visbēdīgākais periods. Viņš atcerējās, ka reiz jutis tādu izsalkumu, ka izzadzis kādai meitenei no brokastu groziņa gabaliņu gaļas, un, kad skolas biedri pieēdušies aizsvieda prom ēdiena atliekas, tikai lepnums liedzis viņam tās pacelt no netīrās zemes;

Kad Džekam apritēja astoņi gadi, Džons Londons nopirka uz nomaksu rančo Livermorē — astoņdesmit septiņus akrus zemes siltā ielejā aiz Oldendas — un ģimene apmetās vecajā dzīvojamā ēkā. Džons apdēstīja visapkārt rančo olīvkokus, ierīkoja vīna un augļu dārzus, iekopa tīrumus. Pirmo reizi kopš pārcelšanās uz Kaliforniju viņš bija nopircis sev zemes gabalu un nodomājis šeit palikt uz dzīvi. Arī Džekam te tika uzticēti sīki mājas darbi: viņš uzmeklēja olas, ienesa malku, vilka ūdeni no akas. Bieži viņš uzrausās uz bukas blakus tēvam (Džeks joprojām sauca patēvu par tēvu un nemitējās mīlēt pat pēc tam, kad uzzināja, ka starp viņiem nav asinsradniecības), kad tas

brauca ar produktiem uz Oklendas tirgu. Londons iedvesmoja Džeku aizrauties ar lauksaimniecību — tādu lauksaimniecību, kas, vadīta pēc visiem zinātnes likumiem, dod visaugstāko ražu un vislabākos šķirnes lopus. Kamēr Džeks vēl nezināja, kas ir viņa īstais tēvs, viņš domāja, ka šī tieksme viņam iedzimta.

Te, šai rančo, zēns atklāja savas dzīves īsto kaislību, ko viņš patiešām bija mantojis no tēva, profesora Čanija, — mīlestību uz grāmatām, šo talismanu, kas nekad viņu nepievīla, sniedza viņam zināšanas un deva padomus. Skolotājs iedeva Džekam izlasīt Ervinga «Alhambru», kaimiņu mājās starp nejauši iegādātām grāmatām pagadījās Pola di Šeijī «Ceļojumi pa Āfriku», Garfīlda dzīves apraksts, bet galvenais — Vaidas romāns «Signe», liriski uzrakstīts itāliešu zemnieku meičas ārlaulības dēla likteņstāsts, kur stāsta varonis, apkārtceļojošs mākslinieks, kas, izbaudījis nabadzību un trūkumu, kļūst par vienu no ievērojamākajiem itāliešu komponistiem; mūža metos Džekam galvenajos vilcienos bija lemts to atkārtot. Džeks rakstīja, ka «Signe» atbīdījusi kalnus, kas aizseguši viņam apvārsni, un viss pasaulē kļuvis iespējams, vajadzējis tikai drosmes. Elīza atceras, ka viņš tolaik reiz teicis: «Zini, Līza, līdz četrdesmit gadiem es neprecēšos. Nopirkšu sev lielu māju un vienu istabu piepildīšu tikai ar grāmatām.» Ap gadiem četrdesmit viņam bija liela māja un vairākas istabas, pilnas grāmatu ...

Džekam patika izstaigāties ar Džonu pa laukiem, lasīt kopā ar Elīzu, tomēr šie divi Livermorē aizvadītie gadi bija drūmi. Džeks vairs nebija tik mazs, lai nejustu, ka ģimenē viss nav īsti labi, mājā trūkst omulības — to nomāca Flora ar savu juceklību, scēnām, sirdslēkmēm un iegribām. Flora gan neapgājās bargi ar dēlu, un viņš mīlēja māti kā jebkurš normāls bērns; viņai tikai pietrūka maiguma dēlam, pēc sirsnības un glāstiem viņš gāja pie Elīzas. Turklāt Flora pieņēma pansionāru — pilsoņu kara veterānu, vārdā Šepards, atraitni vidējos gados, ar trim bērniem. Sešpadsmit gadus vecajai Elīzai, kurai jau tāpat vajadzēja gatavot, vadīt saimniecību un pieskatīt Džeku, radās vēl viens pienākums — aprūpēt Šeparda trīs bērnus, no kuriem vecākajam bija trīspadsmit gadu.

Nodzīvojis rančo tikai gadu, Džons Londons atkal bija ieguvis labāko dārzeņu piegādātāja slavu Oklendā, un pēc viņa precēm allaž bija pieprasījums. Nākotnes izredzes kļuva tik gaišas, ka Džekam pirmo reizi mūžā nopirka veikalā apakškreklu; zēns bija sajūsmā, jo līdz šim nēsāja vienīgi mājās šūtu raupju veļu. Tad Flora, atkal neapmierināta, ka labklājība pieaug pārāk lēni, izprātoja veikalniecisku darījumu. Viņa sāka vienā laidā vadāt Džonu pāri līcim uz Sanfrancisko, iepazīstināja ar kādas lielas viesnīcas īpašnieku un panāca vienošanos, pēc kuras Džonam jāaudzē vistas, bet viesnīcas īpašniekam jānopērk no viņa visa produkcija — cāļi un olas.

Džons Londons, kas nekā nesaprata no putnkopības, aizņēmās naudu, ieķīlājot rančo ienākumus, un uzcēla milzīgas vistu kūtis un perētavas ar tvaika apkuri. Neilgu laiku Sanfrancisko viesnīcas īpašnieks tiešām nopirka no viņa visas olas un cāļus. Bet tad Džonam reizē uzbruka trīs likstas: Elīza, kas rūpējās par putniem, apprecējās ar Šepardu un aizbrauca no rančo, lielu daļu vistu nobeidza epidēmija, atlikušās pārstāja dēt. Londons bija ieguldījis naudu olīvkokos, augļu dārzos un vistu kūtīs. Kad notecēja ķīlu zīmes termiņš, viņam nebija, ar ko maksāt. Banka atņēma Londonam tiesības izpirkt ķīlu zīmi. Atkal palikuši bez pajumtes, Londoni iekrāva savu iedzīvi kartupeļu ratos un devās ceļā.

Džeka Londona smadzenes bija gluži kā seismogrāfs, kas uztver ikvienu niecīgāko svārstību — un «svārstību» netrūka, jo nākamie trīspadsmit gadi ģimenei pagāja nabadzībā un vienās neveiksmēs. Londons bieži sacījis, ka viņam neesot bijis bērnības, jo pirmās atmiņas sagandējis trūkums — pastāvīgs viesis viņu mājās.

Džekam bija desmit gadu, kad Džons Londons uz visiem laikiem atteicās no sirdij tik mīļās zemkopības un atgriezās Oklendā. Džeks bija spēcīgs, glīts zēns tumši zilām acīm un vēl joprojām skuma pēc Elīzas. Viņš nebija nekāds kauslis, bet Garfīldas skolā valdīja Kalifornijā iesakņojies paradums, ka visiem puikām savā starpā jākaujas, tāpēc arī Džeks drīz iemācījās lietot dūres. Vislabāk viņam patika medīt pīles vai zvejot kopā ar tēvu Alamedas piekrastē — Džons Londons bija uzdāvinājis zēnam mazu šauteni un makšķeri. Mūžīgās neveiksmes, steidzīgās pār-vākšanās, šausmu izjūta un nepatika pret_ spiritiskajiem seansiem, nojauta, ka viņam nav tāds tēvs kā citiem, vērta Džeku biklu, neapņēmīgu, pieticīgu. Pieaugušais vīrietis un zēns aizvien stiprāk pieķērās viens otram, jo abi vienādā mērā cieta no Floras pārestībām un viņi nespēja tām pretoties. Cik bieži vien varēdami, viņi aizbēga no mājas un augas dienas divatā pavadīja uz jūras. Tēva un padēla mīlestība un uzticēšanās bija bezgalīga, kaut arī šo mīlestību apēnoja skumjas.

Oklendā Septiņpadsmitajā ielā austrumu pusē Londoni īrēja mājiņu ar erkeru. Blakus atradās tekstilfabrika Cali-fornia Cotton Mills, kur par strādniecēm bija atvestas meitenes no Skotijas. Fabrikas pārvaldnieks apvaicājās Londonam, vai viņš negribot pieņemt meitenes pansijā. Džonam tagad bija piecdesmit pieci gadi, viņš jutās nomākts, apzinoties, ka nekad vairs neatgriezīsies atpakaļ pie zemes un nebūs neatkarīgs; turklāt daudzi darbi viņam vairs nebija pa spēkam. Un Džons piekrita ierīkot pansiju.

Flora nebija muļķe un katru reizi, kad stājās pie kaut kā jauna, vismaz sākumā prata gūt no tā labumu. Viņa sūtīja iepirkties Džonu, kas mācēja izvērtēt produktus un zināja tiem cenas, bet pati uzraudzīja gatavošanu. Divdesmit skotu meitenes bija apmierinātas,

fabrikas pārvaldnieks arī, un Londoni ieguva tik prāvu peļņu, ka jau pēc pāris mēnešiem varēja nokārtot pirmo maksājumu, lai nopirktu sev mājiņu uz nomaksu. Kad fabrika ieveda jaunu grupu meiteņu, Flora uzstāja, lai Džons nopērk otru zemes gabalu un uzceļ uz tā vēl vienu mājiņu, kur meitenēm dzīvot.

Kādu laiku viss gāja labi. Otra māja vēl palielināja ienākumus, jo šoreiz Flora saimniekoja visai piesardzīgi. Tomēr drīz vien viņas rakstura nenosvērtība guva atkal virsroku. Viņa kļuva vienaldzīga pret saviem pienākumiem;

bagātība nevairojās pietiekami ātri, bez tam — kas tur interesants no tādas pansijas? Vai tad tā ir vienīgā iespēja, kā tik gudrai sievietei kā viņa tikt pie mantas? Flora sāka tērēt naudu, par ko — neviens nezināja, un, kad pienāca maksāšanas termiņš divām ķīlu zīmēm, naudas nebija. Banka atņēma abas mājas un reizē ar tām arī Džona Londona pēdējo drošas peļņas avotu.

Kamēr Londonu pansija zēla, mazais Džeks izdarīja lielu atklājumu — atrada Oklendas publisko bibliotēku. Jau piecus gadus viņš prata lasīt, un šai laikā viņam bija gadījušās tikai piecas īstas grāmatas. Viss pārējais bija sadriskāti lubu romāni un vecas avīzes — nekas labāks šai garlaicīgajā apvidū neatradās. Zēns neskaidri apjauta, ka ir citas vēl daudz skaistākas grāmatas, — bet kā tās dabūt? Viņam ne sapņos nebija rādījies, ka pastāv tāds iestādījums kā publiska bibliotēka — māja, kur glabājas tūkstošiem grāmatu un jebkuru var izlasīt par brīvu, atliek vienīgi paprasīt. Džeks uzskatīja, ka viņa garīgā piedzimšana notikusi tobrīd, kad viņš ar cepuri rokā apstājies bibliotēkas koka ēkas durvīs, neticēdams savām acīm, ka pasaulē var būt tāds milzums grāmatu. Lai gan nākamajam raktsniekam būs jāiztur daudz pārbaudījumu, jāmokās prāta un dvēseles agonijās, jāpieredz sakāves, nicinājums un izstumtība, tomēr kopš tās dienas viņš nekad vairs nebūs viens. Profesora Čanija dēls bija atradis savas īstās mājas.

Publiskajā bibliotēkā viņš pirmo reizi satika izglītotu sievieti, kas grāmatu valstībā jutās kā mājās. Mis Ina Kūlbrita redzēja gailējām zēna acis, kad viņš, ar mīlestību noglāstīdams grāmatu muguriņas, staigāja gar plauktiem. Pirms viņa paspēja nākt Džekam talkā, viņš jau bija uzgājis tādas «pieaugušo» grāmatas kā Smoleta «Peregrīna Pikla piedzīvojumi» un Vilkija Kolinsa «Jaunā Magdalēna»; uzzinājusi, ka zēnam visvairāk kārojas lasīt par piedzīvojumiem, atklājumiem, ceļojumiem pa sauszemi un jūru, mis Kūlbrita nolika īpaši viņam daudz šādu sacerējumu. Viņa bija izglītota sieviete, Kalifornijas štata dzejniece laureāte, un Džeks viņu no sirds iemīļoja. Visas grāmatas, ko viņa tam izsniedza, zēns centās izlasīt vienā dienā, lai nākamajā, atdodot tās atpakaļ, atkal redzētu viņu.

Izbadējies pēc grāmatām, zēns rīšus rija tās citu pēc citas; viņš

lasīja gultā, pie galda, pa ceļam uz skolu un atpakaļ, starpbrīžos, kad pārējie skolēni rotaļājās. Džeks bija nervozs un apveltīts ar bagātu iztēli, tāpēc viņa izjūtas bija gaistošas un viegli ietekmējamas. Viņš priecājās, ka līdz ar grāmatas varoņiem var uzlidot laimības augstumos, un iegrima izmisuma dzīlēs, kad tiem uzbruka bēdas un neveiksmes. īsā laikā viņš aprija tik daudz grāmatu, ka galīgi sabeidza nervus. Visiem viņš atbildēja vienu un to pašu: «Ej prom, nekaitini mani!» Salasījies stāstus par sendienu ceļojumiem un romantiskiem jūras braucieniem, viņš nonāca pie vieglprātīga secinājuma, ka Oklenda ir vispiemērotākā vieta, no kurienes doties plašajā pasaulē, kur viņu gaida aizraujoši piedzīvojumi, — jāpamanās tikai aizbēgt.

Džons Londons tagad bija bez darba. Vajadzēja meklēt šaurāku mājokli, un ģimene pārvācās uz Sanpablo avēniju blakus Divdesmit otrajai ielai. Netālu dzīvoja aukle Dženija, un Džeks bieži iegriezās pie viņas izstāstīt savas bēdas un priekus, viņa paēdināja zēnu, pamatīgi nomazgāja viņam pie izlietnes kaklu, sasukāja matus un palaida atkal pasaulē, uzmundrinoši uzsitot uz pleca. Lai kā Džons Londons centās, atrast pastāvīgu darbu neizdevās, un sagādāt ģimenei iztiku vajadzēja vienpadsmit gadus vecajam Džekam. Zēns piecēlās vēl tumsā, aizgāja pēc avīžu pakas un devās tās iznēsāt pēc adresēm; pēc mācībām skolā viņš vēlreiz iznēsāja avīzes. Visus divdesmit dolārus — maksu par darbu — viņš ik mēnesi atdeva Florai. Turklāt sestdienās viņš strādāja ledus furgonā, bet svētdienas vakaros spēles laukumā nostādīja ķegļus. Tagad lasīšanai atlika maz laika, jo, kaujoties ar citiem avīžpuikām, vērojot skandālus bāros un raibās ainas Oklendas ostā, kas vienmēr bija pilna kuģu, viņš iepazina dzīvi visā tās kailumā, bez izskaistinājuma — ostā ņudzēt ņudzēja valzivju mednieki no Arktikas, no dienvidjūrām atgriezušies retumu meklētāji, opija kontrabandisti, ķīniešu džonkas, burinieki no ziemeļu štatiem, austeru pirāti, grieķu zvejas laivas, kvēpos nomelnējuši preču kuģi, peldošas mājas, šalandas, vienmastnieki, zvejnieku patruļas. No netīkamajiem ģimenes apstākļiem desmit gadu vecais zēns bija meklējis glābiņu piedzīvojumu literatūrā, tagad, trīspadsmit gadu vecumā, viņš bēga no mājas uz ostu vai jūru.

Džons Londons beidzot atrada naktssarga vietu Deivis-varfas noliktavā, bet tas nebūt nenozīmēja, ka tagad Džeks varētu iztērēt paša nopelnīto naudu pēc savas patikas. Viņam nekad neatļāva pirkt rotaļlietas, kaut vai vilciņu, marmora bumbiņas vai nazi, tāpēc viņš iemainīja liekās avīzes pret bilžainās sērijas cigarešu paciņām, kur uzlīmēti slavenu sacīkšu zirgu, Parīzes skaistuļu, boksa čempionu attēli, un, kad bija savākts pilns komplekts, Džeks varēja par to dabūt pretī tik alkatīgi kārotās lietas, kuru iegādei viņa biedriem vecāki deva naudu. Viņš kļuva manīgs tirgonis, un šī iemaņa viņam lieti noderēja, kad vajadzēja izspiest no izdevējiem naudu par stāstiem. Viņš

iemācījās noteikt mantu vērtību pēc nojautas, kas bija tik nemaldīga, ka pārējie zēni, pārdodot vecu mantu tirgotājam savāktās lupatas, pudeles, maisus un eļļas kanniņas, sauca viņu palīgā un maksāja viņam komisijas naudu.

Ina Kūlbrita stāsta, ka tai laikā viņš, nabadzīgi ģērbies neveikls, neaprūpēts pusaudzis, nācis uz bibliotēku, pasitis padusē avīžu paku, un lūdzis kaut ko interesantu palasīt, gatavs mesties virsū jebkurai grāmatai ar saistošu nosaukumu. Pēc mis Kūlbritas izteikumiem, viņš bijis pašpaļāvīgs un nešaubījies, ka gūs panākumus. Tā parādās Džeka rakstura pirmā galvenā pretruna: apziņa, ka viņš dzimis ārlaulībā, un haoss, kāds valdīja mājās, vērta viņu biklu un nedrošu, bet no profesora Čanija mantotais rosīgais prāts iedvesa pārliecību par saviem spēkiem.

No tā, kas zināms par Džeka skolas gadiem, ir vērts minēt tikai dažus gadījumus. Klases biedrs Frenks Ezer-tons stāsta — Džeks reiz izdzirdis, ka ķīnieši, slepenas apvienības locekļi, lai uzkrātu spēkus izšķirošajiem cīniņiem, ēdot meža kaķu gaļu un maksājot par to lielu naudu; draugi uztaisījuši «kaķenes» un devušies ķert meža kaķus Pjedmontas kalnos. Sapelnījis naudu, Džeks gribējis pamest skolu un kļūt par rakstnieku — cik zīmīgs turpmāko notikumu ietekmētu atmiņu piemērs. Jau vairāk Džeka Londona būtībai atbilst cita epizode: draugi noīrējuši ostā laivu un braukuši medīt griezes; nejauši iekritis ūdenī Džeka divdesmit divu kalibru revolveris, un Džeks uzstājis, lai Frenks, kas mācējis peldēt, ienirst pēc revolvera piecu asu dziļumā. Kad Frenks atteicies, Džeks dusmu uzplūdā pārmetis pār laivas malu abus airus un draugiem vajadzējis vairākas stundas bezpalīdzīgi mētāties pa ūdeni.

Skolā skolēni ik rītu visi kopā dziedāja; ievērojusi, ka Džeks klusē, skolotāja izteica aizrādījumu. Viņš atbildēja, ka viņa pati neprotot dziedāt, detonējot un tikai samaitāšot viņam balsi. Skolotāja aizsūtīja viņu pie direktora saņemt sodu. Direktors aizraidīja Džeku atpakaļ ar zīmīti, kurā bija teikts, ka skolnieku Londonu var atbrīvot no dziedāšanas, toties Džekam katru rītu jāraksta sacerējums tais piecpadsmit minūtēs, kamēr citi dzied. Džeks uzskatīja, ka viņa spējas ik rītu uzrakstīt tūkstoš vārdu izveidojušās tieši toreiz.

Līdz ar mīlestību uz grāmatām viņa dzīves lielākā kaislība bija jūra. Katru brīvo brīdi viņš pavadīja jahtklubā, cerēdams, ka radīsies izdevība palīdzēt burātājiem un pie viena piepelnīt arī naudu. Jahtu īpašniekiem zēns iepatikās drosmes dēļ: viņš varēja uzrāpties klīverbomī visvētrainākajā laikā, nebaidoties izmirkt līdz ādai. Viņu nolīga mazgāt klāju par nelielu atlīdzību un iemācīja vadīt mazas buru laivas. Drīz vien viņš viens pats spēja ievilkt rifu spēcīgā vējā.

Ap to laiku, kad Džekam palika trīspadsmit gadu, viņš bija iemanījies sakrāt divus dolārus — bez sirdsapziņas pārmetumiem viņš

reizēm neatdeva Florai piecus vai desmit centus. Par šo naudu viņš nopirka vecu laivu un krustām šķērsām izbraukāja ar to visu līci, reizēm uz īsu laiku ieburādams arī selgā. Gribot negribot uz īsu laiku, jo vecajai laivai nebija nolaižamā ķīļa un tā bija caura. Laiva pastāvīgi piesmēlās ar ūdeni, ietriecās citās laivās, gāzās apkārt, bet mēģinājumi un kļūmes Džekam sniedza labu mācību. Viņš bija svētlaimīgs, juzdams viļņu šūpas zem laivas, uz lūpām okeāna sāļo elpu; viens pats savā laivā viņš izkliedza komandu: «Griezt pret vēju!» — vingrinādamies stūrēšanā.

Trīspadsmit gadu vecumā viņš pabeidza pamatskolu. Klasē Džeku dēvēja par labu vēsturnieku un tādēļ izraudzīja par runas teicēju izlaidumā, bet Džekam nebija pieklājīga uzvalka, ar ko rādīties sabiedrībā, — viņš pat nevarēja ierasties uz svinībām. Par vidusskolu nebija ne domas — patēva izpeļņa arvien vairāk kļuva atkarīga no gadījuma. Džeks turpināja avīžu iznēsāšanu, vakaros pārdeva tās Oklendas ielās, slaucīja Aidoras parkā un Vīzel-parkā restorānus pēc svētdienas piknikiem. Šis nabadzīgi apģērbtais puišelis ar skaisto, žilbo smaidu, kauslīgs, iekarsīgs un neiedomājami jūtīgs, ķērās pie jebkura darba.

Veselu gadu, neteikdams Florai ne vārda, zēns strādāja virsstundas un pamazām ietaupīja sešus dolārus, lai nopirktu lietotu laivu un tā iegūtu brīvību. Vēl jāsakrāj viens dolārs un septiņdesmit pieci centi — un viņš nokrāsos savu kuģīti košā krāsā; vēl divi dolāri par mēnesi virsstundu darba — un būs arī buras; un, kad beidzot izdevās sadabūt dolāru un četrdesmit centus airiem, viņam atvērās visa plašā, vilinošā pasaule. Džeks īrās arvien tālāk pa Sanfrancisko līci, bēgumā zvejoja mencas Gout-ailendā un atgriezās vakarā līdz ar paisumu, sekodams prāmjiem pa ķīļūdeni. Vējš uzlika milzīgajiem viļņiem baltas putu cepures, apšļāca Džeku ūdens šaltīm, bet viņš dziedāja jūrnieku dziesmas «Vējš aiznes viņu» un «Šurp viskiju, Džonij, viskiju!». Vaļējā laivā viņš pārbrauca pāri līcim visaukainākajā dienvidrietumu vējā, bet matroži no zvejas šoneriem sacīja, ka viņš melšot, jo to neesot iespējams izdarīt.

Viņš bija ne tikai drosmīgs, viņš bija pārgalvīgs; jo spēcīgāk plosījās vētra, jo labprātāk viņš riskēja — no jūras viņš nebaidījās. Vienmēr prātodams par savu izcelsmi, Džeks domās sevi dēvēja par vikingu, vareno jūras braucēju pēcteci, kuri vaļējā laivā šķērsojuši Atlantijas okeānu. «Esmu kareivīgas tautas dēls,» viņš sev teica «Esmu anglosaksis, ne no kā nebaidos.» Tā kā viņš patiesi ne no kā nebaidījās un bija it kā rados ar jūru, viņš kļuva par vienu no izveicīgākajiem laiviniekiem līča viltīgajos ūdeņos.

Togad viņam katru dienu izdevās atlicināt vienu vai divas stundas savai iemīļotajai laivai. Taču Džekam vēl nebija piecpadsmit gadu, kad Džons Londons pakļuva zem vilciena un tika smagi ievainots.

Tagad Londoni dzīvoja krastmalā vecā mājelē un, cik zināms, pieredzēja visskaudrāko nabadzību. Kaimiņos slējās daudz būdu, kas bija celtas no avarējušu vai lūžņos nodotu kuģu atliekām un nojauktu ēku sijām. Mājā valdīja netīrība, viss bija nolaists, Džeka drēbes noskrandušas, viņš nemitīgi cieta badu — gan fizisku, gan garīgu. Viņš dabūja pastāvīgu darbu konservu fabrikā, kas bija ierīkota pamestajos zirgu staļļos blakus dzelzceļa sliedēm, un tur viņam maksāja desmit centu par stundu. Viņa darba diena — visīsākā — ilga desmit stundas; gadījās strādāt arī vienpadsmit un divpadsmit stundu. Reizēm vairākas nedēļas pēc kārtas neizdevās beigt darbu agrāk par vienpadsmitiem vakarā. Turklāt vēl vajadzēja noiet lielu gabalu līdz mājām, jo braukšanai ar tramvaju pietrūka naudas. Pusvienos viņš tika gultā, un pussešos Flora jau purināja viņu aiz pleca, cenzdamās noraut guļošajam zēnam segu, pie kuras viņš izmisīgi turējās. Saritinājies kamolā gultas kājgalī, Džeks tomēr palīda zem segas. Tad Flora sasparojusies sāka viņu vilkt ar visām gultas drēbēm uz grīdas. Sargādamies no aukstuma, zēns tvērās pie segām; šķita, viņš tūlīt nokritīs, bet — uzplaiksnīja apziņa, viņš paspēja laikus nostāties uz kājām un atmodās.

Tumsā apģērbies, viņš iegāja virtuvē un aiztaustījās līdz apglumušajai izlietnei; gabaliņš ziepju, pretīgi pelēks no trauku mazgāšanas, neputoja par spīti visām pūlēm. No mitrā, netīrā un driskainā dvieļa uz sejas palika plūksnas; viņš apsēdās pie galda, apēda gabalu maizes un izdzēra tasi karstas, duļķainas suslas, ko Londoni sauca par kafiju. Laukā bija skaidrs un auksts; zēns salīgi nodrebinājās. Zvaigznes vēl nebija sākušas balgot, un pilsēta gulēja, iegrimusi tumsā. Pie fabrikas vārtiem Džeks vienmēr paskatījās uz aiļstrumiem — pāri robotajiem namu jumtiem debess pamalē gausi pletās palsa rītausma.

1891. gada 1. janvārī viņš savā piezīmju grāmatiņā ieviesa nodalījumu ar nosaukumu «Ieņēmumi un izdevumi». Ieņēmumu ailē bija ierakstīta summa — piecpadsmit centu. No 1. līdz 4. janvārim viņš iztērēja piecus centus par citroniem un desmit centu par pienu un maizi; tas bija viss, ko viņš varēja nopirkt līdz nākamajai algai — desmit ar pusi dolāriem, no kuriem sešus dolārus vajadzēja samaksai par dzīvokli, tad viņš vēl iegādājās sviestu, petroleju, austeres, gaļu, riekstus, saldējumu, taukos vārītus pīrādziņus un divdesmit piecus centus samaksāja par pilulām Florai. Vēl izdevumos bija atzīmēti piecdesmit centi par veļas mazgāšanu, jo Flora, acīm redzot, nepapūlējās sadabūt kopā galus.

Mēnesi pēc mēneša Džeks vilka savu jūgu, laiks tecēja nogurdinoši lēni, viņš vairs nevarēja nedz apmeklēt bibliotēku, nedz pa naktīm lasīt — acis krita ciet, un zēns aizmiga pie grāmatas; nomocījies Džeks jautāja sev: vai tiešām dzīves jēga ir būt par darba

lopu? Viņš bija tāds pats drukns un spēcīgs kā profesors Čanijs, varēja strādāt par melnstrādnieku, bet viņa raksturs nebija piemērots mehāniskam darbam. Intelektuāla cilvēka dēls, mantojis sava tēva rosīgo prātu un bagāto iztēli, viņš uzskatīja šo darbu par nomācošu un sacēlās pret to. Būtu viņš zinājis, ka ir profesora Canija dēls, tad netirdītu sevi ar jautājumiem, kāpēc šis darbs viņam ir tik ļoti pretīgs, kurpretī viņa biedri — pārējie zēni un meitenes — samierinājās ar likteni varonīgā vienaldzībā.

Viņš atcerējās savu laivu, kas dīkā stāv krastmalā un apaug ar gliemežvākiem, atcerējās vēju pār līci, saules lēktus un rietus, kurus viņš tagad nekad vairs neredz, dzēlīgi sāļo ūdens pieskārienu augumam, kad tas ienira viļņos pār laivas malu. Doties jūrā — vienīgā iespēja, kā paglābties no smagā, vienmuļā darba un tomēr apgādāt ģimeni. Spriežot pēc viņa paša vārdiem, tas bija viņa jaunības plaukuma laiks, pilns alku pēc romantikas un piedzīvojumiem, sapņiem par trauksmainu, briesmu pilnu dzīvi.

Svētdienu pievakarēs, kad viņš izbrauca ar laivu un īrās turpat gar krastu, viņam gadījās iepazīties ar austeru pirātiem; tā bija pamatīgu iemetēju, avantūristu un vieglas peļņas meklētāju banda, kas iebruka svešos austeru audzēšanas parkos līča jomās un par krietnām cenām pārdeva laupījumu Oklendas piestātnēs. Džeks zināja, ka viņi reti kad dabū mazāk nekā divdesmit piecus dolārus par nakts «darbu», bet ar paša laivu varēja ieņemt pat divsimt dolāru par lomu. Izdzirdis, ka viens no agrākajiem pirātiem — Frenčs Frenks — grib pārdot savu laivu «Hoplā-Hoplā», Džeks acumirklī izlēma to nopirkt. Viņš taču bija mantojis no tēva kaismu vēlēšanos būt nesaistītam ar trulu darbu pie mašīnām un no mātes — nevērību pret disciplīnu, tāpēc neklausīja disciplīnas bargajai balsij, kas lika viņa biedriem stingri turēties pie sava smagā, tomēr godīgā darba.

Bet kur gan pusaudzim, kas skaitīja katru centu, tikt pie trīssimt dolāriem? Viņš devās tiešā ceļā pie aukles Dženijas, kas strādāja par slimnieku kopēju. Varbūt viņa aizdos naudu savam baltajam dēlam? Ir nu gan jautājums! Viss, kas ir auklei Dženijai, pieder arī viņam.

Nākamajā svētdienā Džeks sēdās pie airiem un ieradās uz «Hoplā-Hoplā», kur iedzeršana- gāja vaļā pilnā sparā, un paziņoja savu nodomu. Otrā rītā viņš satikās ar Frenču Frenku dzertuvē Last Chanse, lai samaksātu par pirkumu aukles Dženijas spožos divdesmit piecus zelta dolārus. Tikko apslacījis darījumu — tas bija pirmais viskija malks viņa mūžā —, Džeks ko kājas nes drāzās uz piestātni, pacēla enkuru un, pagriezis rāju tā, lai buras turētos pret vēju, ar trīs jūdžu halzēm pa vējam iebrauca līcī. Asa brīze ietriecās plaušās un saņirbināja viļņus fārvaterā. Tā dzina zvejas šonerus, kas pūta, lai paceļ tiltus. Garām aiztrauca velkoņi sarkaniem skursteņiem, sašūpodami «Hoplā-Hoplā» savā ķīļūdenī. No noliktavas tauvā izvilka

barku ar cukura kravu. Ūdenī laistījās saule, dzīve mutuļot mutuļoja. Te tas bija — sajūtamais, sataustāmais, dumpīgais romantikas un piedzīvojumu gars!

Rīt viņš kļūs par austeru pirātu, brīvu kā jūras laupītājs, ja vien tas iespējams šai laikmetā un šajos Sanfrancisko līča ūdeņos. Rītos viņš apgādāsies ar pārtiku un ūdeni, pacels lielo grotburu un līdz ar pēdējiem atplūdiem izies ārā no ostas pretī vējam. Un tad, līdzko sāksies paisums, nolaidīs buras, dosies lejā pa līci uz Aspe-ragus Ailendu un izmetīs enkuru atklātā jūrā. Beidzot piepildīsies viņa sapnis — pavadīt naktis uz ūdens.

t

H

Sev par izbrīnu Džeks atklāja, ka, nopircis no Frenča Frenka par trīssimt dolāriem «Hoplā-Hoplā», viņš piedevām saņēma arī Memiju — austeru pirātu «karalieni». Viņa bija Frenča Frenka draudzene, bet, kad Džeks ieradās uz «Hoplā-Hoplā» vienoties par darījumu, Mēmi ja no pirmā skatiena iemīlējās glītajā puisī ar gaišo seju. Mēmijai, jūsmīgai, skaistai meičai, bija sešpadsmit gadu. Džeks stāstīja, ka viņa bijusi laba un sirsnīga un mazajā kajītē uz «Hoplā-Hoplā» iekārtojusi viņam īstu māju — pirmo silto mājas pavardu viņa mūžā. Džeks bija visjaunākais kapteinis «pirātu flotē» un vienīgais, kura buru laivā dzīvoja sieviete. Tas bija kaut kas nedzirdēts, Džeks bija spiests ar dūrēm aizstāvēt tiesības atstāt draudzeni pie sevis un kautiņā gandrīz vai dabūja galu no greizsirdīgā Frenča Frenka rokas.

Tonakt Džeks pirmo reizi piedalījās austeru «medībās». Komandu aizstāja melnūsainais ostas žurka ar iesauku Zirneklis — viņš jau agrāk bija strādājis uz «Hoplā-Hoplā» un piekrita palikt pie jaunā īpašnieka. Salasījās pirāti — Lielais Džordžs, Velns Nelsons, jaunākais, Gliemezis, Viskijs Bobs, Nikijs Grieķis un vēl cilvēku divpadsmit, daži no tiem bijušie cietumnieki, — visi liela auguma un bezbailīgi, jūrnieku zābakos, zvejnieku apģērbos, ar revolveri aiz jostas. Uzmeta darbības plānu, un tumsas aizsegā flotile devās ceļā. Bija jūnija pilnmēness bēgums, Loverbeijā, līča lejasgalā, ūdenī nolaida laivas un irās, kamēr tās atdūrās mīkstajās dūņās. Džeks aizvirzīja savu laivu uz lielo sēkli tuvāk krastam, atvēra maisu un sāka vākt austeres. Maiss acumirklī bija pilns, vajadzēja griezties atpakaļ uz laivu pēc jauna. Rītausmā viņš paspēja tikt uz Oklendas agro tirgu, pārdeva savu austeru lomu restorānu un viesnīcu īpašniekiem un atklāja, ka vienā naktī nopelnījis tikpat daudz, cik konservu fabrikā par trīs mēnešu darbu. Veiksmīgs piedzīvojums — nosprieda piecpadsmit gadu vecais zēns. Viņš atmaksāja auklei Dženijai daļu parāda, bet pārējo naudu atdeva Florai saimniecības vajadzībām.

Pēc dažām nedēļām Džeks jau bija guvis ievērību visbriesmīgāko austeru pirātu vidū. Frenčs Frenks mēģināja uzskriet virsū «Hoplā-

Hoplā» ar savu šoneri un atņemt Memiju, bet uz «Hoplā-Hoplā» klāja stāvēja Džeks ar uzvilktu šauteni rokās, ar kāju pieturēdams stūres pinni, lai laiva nenovirzītos no kursa, un piecdesmit gadu vecajam sāncensim gribot negribot vajadzēja pagriezt stūres ratu un turēties tālāk. Kā var aizmirst to rītu, kad lepnais Džeks apstādināja «Hoplā-Hoplā» pie krasta ar lielāku kravu nekā pārējiem, kam komandā bija divi cilvēki! Un to nakti, kad pirāti devās uz Loverbeiju un vienīgi Džeka laiva paspēja rītausmā tikt atpakaļ uz noenkurošanās vietu Asperagus Ailendā! Un kur tad tā neaizmirstamā ceturtdiena, kad visa flotile pilnā gaitā joņoja uz tirgu! «Hoplā-Hoplā» nebija stūres, tomēr pirmais piebrauca Džeks un «nosmēla krējumu» piektdienas rīta tirgū.

Kad uz klāja uznāca policisti, Džeks atvēra vislabākās austeres, bagātīgi pārkaisīja ar pipariem, lika tās galdā un nemitīgi lēja viesiem kausos alu no lielas krūzes.

Viņš bija sabiedrisks puisis. Viņam patika savi draugi pirāti un gribējās, lai viņš patiktu ari tiem. Kad tie dzēra, «l/.ēra arī viņš; tie piedzērās, un piecpadsmit gadu vecais Džeks, cenzdamies pierādīt, ka ir vīrietis, dzēra tāpat kā īstie žūpas. Viņš bija izdaudzināts kā viens no izveicīgākajiem jūrniekiem, stiprs, drosmīgs kautiņos un liels smējējs — tagad viņu uzskatīja par savējo un izturējās kā pret līdzīgu. Bet laiksprīdī starp iebrukumiem austeru audzēšanas parkos, kad flotile stāvēja piestātnē, viņš devās uz Oklendas bibliotēku, ilgi tērzēja ar mis Kulbritu un, izmeklējis veselu kaudzi grāmatu, aiznesa to līdz uz «Hoplā-Hoplā». Tur ieslēdzās savā kabīnē, lai biedri nevarētu viņu pārsteigt, atlaidās guļamtīklā un ātri izrāva cauri grāmatu pēc grāmatas, sūkādams ledenes un ēzdams krējuma konfektes.

Pirātu flotilē bieži notika iedzeršanas, uzliesmoja kautiņi ar duršanu un šaušanu; gan nozaga svešas laivas, gan aizdedzināja buras, gan izcēlās starp kompanjoniem un komandām strīdi, kas beidzās ar slepkavību. Džeka uztverē tā bija īsta dzīve bez izskaistinājuma, trakulīga un brīva, — ne velti viņš bija salasījies stāstus par piedzīvojumu meklētājiem un jūras laupītājiem, par pilsētu izpostīšanu kara laikā un bruņotām sadursmēm. No smilšu joslām Oklendas grīvas sēkļos, kur austeru pirāti izrēķinājās savā starpā, kur zibēja naži un pretiniekiem svieda acīs smiltis, veda ceļš uz varoņdarbiem, neaptveramiem kā pati pasaule, kur cīnās cēlu mērķu un mīlestības labad.

Daudzus mēnešus Džeks braukāja ar savu «Hoplā-Hoplā», dzēsa parāda atlikumu no trīssimt dolāriem, ko bija aizdevusi aukle Dženija, pabalstīja ģimeni, simtiem reižu devās aizraujošās un bīstamās zvejas avantūrās līcī un laimīgi dzīvoja kopā ar Memiju savas laivas kabīnē. Pēc kāda laika viņš sadraudzējās ar divdesmit gadu veco pārgalvi Velnu Nelsonu, jaunāko, kas bija spēcīgs kā Herkuless. Džeks ar apbrīnu skatījās uz vecāko biedru: īsts vikings — slaids, zilām acīm un

gaišiem matiem. Kādā dzērāju kautiņā, kur piedalījās visa pirātu flotile, Velnam Nelsonam, jaunākajam, sašāva roku, viņa «Ziemeļbriedi» uzsēdināja uz sēkļa un izsita tajā dēļus; Džeks sakāvās ar savu «komandu», tas ir, ar Zirnekli, un Zirneklis pielika uguni «Hoplā-Hoplā» grotburai un pēc tam aizbēga. Tūlīt uz «Hoplā-Hoplā» klāja saklupa pirātu banda no ienaidnieku komandām, izsita bortā caurumu, aizdedzināja un nogremdēja laivu. Džeks ar Velnu Nelsonu kopīgiem spēkiem salaboja «Ziemeļbriedi», aizņēmās no Džo-nija Heinolda, krodziņa Last Chance īpašnieka, naudu, lai nopirktu pārtiku, piepildīja muciņas ar ūdeni, un «Ziemeļbriedis» paceltām burām devās uz austeru audzēšanas parkiem.

Nekas nesagādāja Velnam Nelsonam lielāku prieku kā vadīt laivu par matu no bojā ejas. Viņam bija arī vēl citas dīvainības, piemēram,.lai cik bangaina būtu jūra, viņš nekad nerēvēja. Daudzas reizes viņi tik tikko izglābās no nāves, jo nevienam neienāktu ne prātā darīt to, ko uzdrīkstējās Velns Nelsons. Džeks atbalstīja viņa pārgalvīgos varoņdarbus, pat mēģināja pārspēt savu kapteini. Vai tad viņš līdzīgi Nelsonam arī nebija bezbailīgs vikings?

Viņi veica savus pirātiskos klaiņojumus augšup un lejup pa kuģojamām jomām un šaurumiem, simtiem jūdžu nobraukāja pa upēm, kas ietecēja līcī, un vienā naktī ieguva laupījumu ne mazāku par simt astoņdesmit dolāriem; tomēr viņiem vienmēr trūka naudas, jo vajadzēja tikai izkāpt krastā, kad šis trakais Nelsons metās šausmīgā uzdzīvē, meklēdams tur tās pašas skaudrās izjūtas, par kurām tīksminājās, spēlēdams uz jūras paslēpes ar nāvi un cietumu. Džeks uzskatīja, ka arī uz sauszemes nedrīkst atpalikt no drauga — tas dzēra viskiju glāzi pēc glazēs un Džeks arī, lai gan patiesībā nejuta nedz tieksmi pēc alkohola, nedz vēlēšanos piedzerties.

Drīz viņš jau bez grūtībām norija pretīgo neatšķaidīto viskiju. Viņam iepatikās skurbuma noskaņa, skaļie smiekli un dziesmas, niknie kautiņi, gadījuma rakstura draudzības un dīvainās fantāzijas, kas radās viņa galvā un lika viņam runāt, kā pašam šķita, īpaši spoži. Kad tās izgaisa, viņš atkal dzēra, kamēr piedzērās. Viņš vienmēr bija galējību cilvēks, turklāt pašpaļāvības trūkums mudināja viņu pierādīt sev pašam un citiem, ka viņš ir nevis sliktāks, bet gan labāks par pārējiem, ka nav nekā tāda, ko viņš nespētu izdarīt. Pirātu karalim bija jākļūst arī par žūpu karali. Ģimene cieta trūkumu, taču Džeks par tuviniekiem vairs nerūpējās, izšķieda krogos naudu, kas viņiem bija nepieciešama uzturam un dzīvokļa īrei. Piekrastes vecie, cienījamie iedzīvotāji, paši lieli dzērāji, ar sašutumu noraudzījās, cik neiedomājami ātri nodzērās šis piecpadsmit gadu vecais jūrnieks, agrākais ostas strādnieks; viņam pareģoja tikai gadu, ko dzīvot, ne vairāk.

Kādu nakti, notriekuši visu naudu, slāpju mocīti, bet, i. ipat kā

visi dzērāji, cerēdami, ka glāzīte tomēr nejauši I lāpīsies, viņi abi ar Velnu Nelsonu sēdēja krodziņā ()verlendhauzā. Piepeši iedrāzās Džo Gūss ar ziņu, ka esot iespēja iedzert par velti un cik gribas — politiskajā masu mītiņā Heivardā. Vajagot tikai uzvilkt sarkanu kreklu, uzlikt galvā ugunsdzēsēju ķiveri un nest parādē l<ipu. Pēc parādes atvērās krogi, un kompānija no Oklen-das piekrastes apstaigāja tos visus pēc kārtas, ciešā lokā blīvēdamas ap dzērieniem nolieto leti. Taču Džekam un viņa draugiem šāda iedzeršana likās pārāk gausa, un, atgrūduši sāņus bufetnieku, viņi paši paņēma pudeles no plauktiem. Pēc tam viss bars izgāja uz ielas, nosita pudelēm kaklus pret ietves cementa malu un dzēra.

Džo Gūsam un Velnam Nelsonam pieredze bija iemācījusi piesardzību pret neatšķaidītu viskiju, Džekam — ne. Šoreiz viskijs neko nemaksā, tātad to var dzert, cik uziet. Tai naktī Džeks izdzēra vairāk par diviem kvartiem. Kad pienāca laiks doties atpakaļ uz Oklendu, viņš sajuta mokošu elpas trūkumu. Vilcienā viņš ar lāpu izsita logu, lai dabūtu svaigu gaisu; izcēlās kautiņš, kurā viņu tā sadauzīja, ka viņš zaudēja samaņu. Pēc septiņpadsmit stundām viņš pamodās piekrastes ˆnaktspatversmē, kur viņu bija aizvilcis Velns Nelsons, un atradās tik tuvu nāvei, ka vajadzēja vēl tikai sprīža platuma, lai piepildītos piekrastes veco iedzīvotāju paredzējums: tas neizturēs ne gadu.

Būtu Džeks tāds kā citi pirāti, viņš turpinātu «medības» un žūpotu, kamēr lode galvā noguldītu viņu uz lāviņas Benicijas policijas iecirkņa morgā tāpat kā Velnu Nelsonu. Viņš varētu noslīkt vai iet bojā no naža dūriena kā viņa draugi Gliemezis un Viskijs Bobs; varētu kā Zirneklis vai Nikijs Grieķis nomirt Sankventīnas cietumā, kur bija nokļuvuši par lielākiem noziegumiem nekā austeru «medības». Bet no profesora Čanija mantotais saprāts sacēlās pret šādu bezjēdzīgu dzīvi, vilināja uz vēl neizpētītām zemēm, skubināja uz dižākiem piedzīvojumiem. Pēc katras iedzeršanas ar Velnu Nelsonu Džeks iezagās kabīnē, aizslēdza durvis un atvēra iemīļotās grāmatas, lai atkal izdziedinātos no viskija reibuļa ar jauniem sējumiem: Kiplinga «Nodzisa gaisma», Melvila «Taipija», Šova «Antisabiedriskais sociālists», Zolā «Žer-mināls»; Ina Kūlbrita pataupīja tos viņam, kad tie, vēl smaržodami pēc mitras iespiedkrāsas, ieradās no Ņujorkas izdevniecībām.

Lēnām, taustīdamies Džeks meklēja citu ceļu, kad notika šāds atgadījums. Laimējās bagāts loms, un viņš ar Velnu Nelsonu uzsāka tādu plītēšanu, kas ilga trīs nedēļas un ko pārtrauca, kā izteicās pats Džeks, tikai reti at-skurbuma mirkļi. Vienos naktī, līdz nemaņai piedzēries, žūpojot kopā ar zvejniekiem, viņš, klupdams uz katra soļa, mēģināja Benicijas piestātnē uztrausties uz savas laivas klāja un iekrita ūdenī. Viņu ierāva Karkinēzas šaurumā mutuļojošie ūdeņi un aiznesa

pa straumi. Vēlāk viņš atcerējās, ka izmisumā nolēmis — noslīkšana būtu visspožākais nobeigums viņa īsajai, taču satraucošajai karjerai. Atrasties ūdenī vien jau bija tik patīkami, turklāt tieši tā arī mirst varoņi.

Kad viņu nesa garām apgaismotajai, ļaužu pilnajai Sa-lano krastmalai, viņš izmanījās kustēties klusi. Viņu neievēroja, draudi bija garām, viņš raidīja zvaigznēm dvēseles aizlūgumu, priecādamies par lielisko domu atvadīties no itin visa. Zvaigžņu gaismas apspīdēts viņš gulēja uz muguras, vēroja garām aizslīdam piekrastes pazīstamās ugunis — sarkanas, zaļas un dzeltenas — un sūtīja ikvienai ugunij skumjas, sentimentālas atvadas. Tomēr saltais ūdens viņu atskurbināja un viņš nosprieda, ka mirt gan nav vērts. Atbrīvojies no drēbēm, viņš vienā rāvienā pagriezās pret krastu šķērsām straumei. Rītausmā viņš atradās Merailendas bangainajos ūdeņos, kur niknā kaujā sadūrās straujie Valeho un Karkinēzas šauruma atplūdi. Džeks bija pārguris, aukstumā sastindzis; vējš no krasta šļāca viņam mutē viļņus. Vēl daži mirkļi, un lieliskie romāni «Kad senču asinis runā», «Jūras vilks», «Dzelzs papēdis», «Mārtiņš īdens», «Mēness ieleja», «Laiks Negaida», «Zvaigžņu klaidonis» un simt aizraujošu īso stāstu būtu nogrimuši Sanpablo līča ūdeņos. Viņu bez samaņas ievilka savā laivā kāds grieķu zvejnieks, atgriezdamies ar lomu no Valeho. Nevaldāmajai dzeršanai bija gals uz daudziem gadiem.

Pēc dažām dienām, kad Džeks un Velns Nelsons ar austeru maisu devās *uz Benicijas piestātni, viņus uzrunāja muitas ierēdnis, ieteikdams atmest nedrošo austeru pirātu amatu un kļūt par zvejas patruļas aģentiem. Sanfrancisko līcī mudžēt mudžēja ķīnieši — garneļu ķērāji un grieķi — lašu zagļi, pārkāpdami valsts noteiktos zvēli »šanas likumus. Ja tos notvēra, tad nelika vis cietumā, bet piesprieda naudas sodu. Noteikumi bija šādi: Džeks dabū pusi no summas, kas iekasēta no notvertajiem likuma pārkāpējiem. Spēles «policisti un zagļi» viena puse Dže-kam bija zināma, viņš ar prieku piekrita un tika iecelts par patruļas dienesta aģentu.

Viņa pirmais uzdevums bija notvert ķīniešus, garneļu ķērājus, kas bija izlikuši tīklus ar tik sīkām acīm, ka tām neizsprucās cauri pat zivju mazuļi. Džeks, Velns Nelsons un vēl četri aģenti ar «Ziemeļbriedi» un lašu zvejas laivu, tiklīdz satumsa, atstāja Oklendas piestātni, noenkurojās zem Pinoles zemesraga stāvajām klintīm un rītausmā ar krasta brīzi slīpi šķērsoja līci. Priekšā, izstiepusies puslokā kādas trīs jūdzes, stāvēja garneļu ķērāju flotile — katra džonka stingri turējās uz garneļu zvejai izmestā tīkla pludiņiem. Ķīnieši gulēja kravas telpās.

Džekam bija uzdots atstāt uz vienas džonkas Velnu Nelsonu, uz otras — patruļnieku Džordžu, bet pašam novietoties uz trešās. Piebraucis pie pirmās džonkas no pie-vēja puses, viņš uzvilka grotburu

pa vējam un slīdēja gar džonkas pakaļgalu tik klusi, ka Velns Nelsons viegli uzkāpa uz tās klāja. Bet tUlīt no spirālveida gliemežnīcas atskanēja trauksmes signāls — uz klāja saskrēja pusap-ģērbušies ķīnieši. Džeks piebrauca «Ziemeļbriedi» pie otras džonkas, lai Džordžs varētu uzlēkt uz klāja. Tad, nolaidis grotšoti, pilnā gaitā devās pret vēju tieši uz džonku, kas stāvēja pievēja pusē. Laivas nobrīkšķēdamas sadūrās, divi džonkas labā borta garie airi salūza. Baisma izskata bakurētains ķīnietis, apsējis dzeltenu zīda kaklautu, izgrūzdams sirdi stindzinošus dusmu kliedzienus, atspērās pret «Ziemeļbrieža» smailo priekšgalu un sāka izstumdīt saķērušās laivas. Džeks pāris mirkļu aizkavējās, lai nolaistu klīverfalli, un tai brīdī, kad «Ziemeļbriedis» sāka atvirzīties, uzlēca uz džonkas ar līni un to nostiprināja.

Neapbruņots viņš viens pats stāvēja aci pret aci ar pieciem biedigiem ķīniešiem — katram aiz platās jostas bija aizbāzts garš nazis. Ķīnieši draudīgi tuvojās, bet Džeks, nekustēdamies no vietas, iebāza roku bikšu kabatā. Ķīnieši atkāpās. Viņš lika, lai džonkas priekšgalā izmet enkuru. Garneļu ķērāji atteicās, tad Džeks pagāja uz priekšu, nolaida enkuru un, joprojām turēdams roku tukšajā kabatā, pavēlēja tiem pārvākties uz «Ziemeļbrieža». Pēc tam viņš aizburāja pie otras džonkas, kur pretī Džordža revolvera stobram barā bija saspiedušies ķīnieši.

Ķīnietis ar dzelteno kaklautu it kā netīši piegrūdās Džeka bikšu kabatai un pārliecinājās, ka tur nav revolvera. Viņš tūlīt sāka pierunāt savējos mesties virsū abiem patruļniekiem un pārsviest tos pār bortu. Džordžs — tieši viņam bija revolveris — nobijies pieprasīja, lai Džeks izsēdina ķīniešus Pedro zemesraga lēzenajā krastā. Džeks nepiekrita. Tad Džordžs pavērsa revolveri pret Džeku.

— Vai arī tagad negriezīsi uz krastu?

Revolveris un sešpadsmit ar nažiem bruņojušies ķīnieši .. . Palaist valā notvertos noziedzniekus? Kāds kauns! Džeks pēkšņi pasvieda gaisā roku un nolieca galvu. Lode netrāpīja — aizlidoja par augstu. Viņš sagrāba Džordža plaukstu. Tūlīt viņam virsū metās ķīnieši. Džeks spēji pagrieza Džordžu, lai sitieni trāpītu tam, un, izrāvis Džordžam no rokas revolveri, uzgrūda neseno biedru Dzeltenajam Kaklautam; ķīnietis paklupa un pāri Džordžam nogāzās uz klāja. Izmantodams šo brīdi, Džeks pavērsa pret saviem gūstekņiem revolveri.

Viņa daļā no soda naudas palika gandrīz simt dolāru.

Līdzīgiem piedzīvojumiem bagāti bija arī turpmākie mēneši. Bija gadījums, kad viņam, glābjot savu dzīvību, vajadzēja joņot gar Martinesas krastmalu un pa pēdām dzinās bars aurojošu zvejnieku, jo viņš tikko bija notvēris divus no tiem nozieguma vietā un arestējis; citreiz viņš pieķēra divus zvejniekus, kuri bez atļaujas zvejoja stores, un, dzīdamies tiem pakaļ, ilgi riņķoja apkārt kuģim ar kviešu kravu; reiz viņš tā arī nevarēja panākt divus zvejniekus, kas storu ķeršanai

lietoja ķīniešu zvejas rīkus, — viņi gan zvejoja ar makšķerēm, kā pienākas, bet izvilka uz āķiem vairāk par tūkstoš mārciņām zivju.

Ilgāk nekā gadu Džeks nostrādāja zvejas patruļas dienestā, saskardamies ikdienas dzīvē, kautiņos un dēkās ar simtiem cilvēku: godīgiem un drosmīgiem patruļniekiem, jūrniekiem, spēlmaņiem, zvejniekiem, bufetniekiem, ostas krāvējiem, kuģu stūrmaņiem — vīriem, kas bijuši visās pasaules ostās, redzējuši dažādus skatus, iepazinuši visādus noziegumus, mīlējuši daudzas jo daudzas sievietes un pie-< Idlljušies neskaitāmās aizraujošās dēkās. Katru reizi, izirdams ar «Ziemeļbriedi» no līča vai atgriezdamies krastā, viņš brauca garām Zelta Vārtiem — šaurumam, kas veda Klusajā okeānā. Aiz šiem vārtiem atradās Austrumi ar saviem noslēpumiem un briesmām — par šim zemēm un ostām tik gleznaini stāstīja pieredzējuši cilvēki, un tādas las iznira viņa acu priekšā no Oklendas bibliotēkas grāmatu lappusēm. Džekam tagad bija septiņpadsmit gadu, plecīgs, stiprs un drosmīgs, viņš izskatījās un jutās kā pieaudzis vīrietis. Viņam gribējās redzēt pasauli, un tikai viens vienīgs ceļš veda uz šo vilinošo mērķi.

Kopš tā brīža, kad Džeks, nopircis par diviem dolāriem cauru laivu, pirms četriem gadiem izbrauca no līča, viņa liktenis bija izšķirts: viņam jau no dzimšanas nolemts braukāt pa jūrām. Sanfrancisko dokos bija pietauvojušies daudzi kuģi — šoneri, preču kuģi, pasažieru tvaikoņi. Džeks izvēlējās romantiskāko no visiem — vienu no pēdējiem buriniekiem, kas ieturēja kursu no Sanfrancisko līča uz Koreju, Japānu un Sibīriju, lai trīs mēnešus medītu roņus; ne jau velti viņš neskaitāmas reizes bija pārlasījis. Hermaņa Melvila «Mobiju Diku».

«Sofija Sazerlenda» bija ātrbraucējs šoneris ar astoņdesmit tonnu ietilpību. Milzīgās buras stiepās no klāja līdz galvenā topmasta stengai. Baķa kajītē, kur Džeks atstāja maisu ar mantām, gar abām pusēm līdz pašam kuģa priekšgalam bija novietotas lāviņas, pie sienām karājās vaskadrānas tērpi, jūrnieku zābaki un lukturi.

Lai gan Džeks nekad nebija izbraucis ārpus Zelta Vārtiem, viņš tomēr pieteicās par kvalificētu matrozi, lai dabūtu lielāku algu. Pārējie komandas locekļi bija pavadījuši uz jūras vairākus gadus un par jūrnieka iemaņām samaksājuši ar ilgiem un smagiem pārbaudījumiem. Lielākā daļa bija kalsnie ieceļotāji no Skandināvijas, kas uz jūras aizgājuši jau pusaudžu vecumā; kļuvuši par jūrniekiem, viņi uzskatīja, ka pusaudžiem viņi jāapkalpo. Viņi bija sašutuši — šis pienapuika uzdodas par īstu matrozi! Slikti Džekam klātos, ja viņš nevarētu pierādīt, ka prot savu darbu, — uz šonera atklātā jūrā, kur nav iespējams aizbēgt, viņu septiņos mēnešos būtu nomocījuši gandrīz līdz nāvei.

Bet Džeks ilgi bija uzturējies starp jūrniekiem un labi izprata viņu vienkāršo psiholoģiju; viņš cieši apņēmās strādāt tā, lai neko

nevajadzētu pārlabot. Kad vilka tauvu, viņš nekad neizlikās velkam, bet patiesi vilka no visa spēka, jo zināja, ka baķa biedru acis slepus, bet pieķērīgi viņu vēro; viņš uzskatīja par savu pienākumu sardzes reizē iziet uz klāja kopā ar pirmajiem sargmatro-žiem un nokāpt lejā kubrikā līdz ar pēdējiem, nekad neatstāt nenostiprinātas šotes vai citu takelāžu. Džeks vienmēr bija gatavs rāpties augšā pa vantīm, lai pārvietotu marsburai šotes; ātri aptvēra, kādam nolūkam domātas dažas takelāžas virves, kuru nosaukumus līdz šim nebija zinājis, un varēja nosaukt visus kompasa rombus.

Trešajā ceļojuma dienā «Sofija Sazerlenda» iekļuva vētrā. Stāvēt pie stūres bija kārta Džekam. Kapteinis šaubījās, vai septiņpadsmit gadu vecais matrozis varēs noturēt kuģi pareizā kursā tik spēcīgā vējā un bangainos viļņos. Taču, pavērojis stūrmani minūtes piecas, kapteinis atzinīgi palocīja galvu un devās lejā vakariņot. Džeks cīnījās ar vētru, veselu stundu vadīdams kuģi pēc kursa, bet uz klāja nebija nevienas dzīvas dvēseles; vējš šaustīja viņam seju, izpluinītie mati krita acīs, bet viņš gavilēja: viņam bija uzticēts visas komandas liktenis. Neviena uzvara dzīvē viņam nesagādāja lielāku lepnumu un prieku kā šī.

Vētra norima, «Sofija Sazerlenda» atkal traucās uz priekšu, un Džeks ievēroja, ka agrākais naidīgums biedru sejās izzudis. Dažreiz gan neiztika bez kautiņa: šaurajā bākā bija saspiesti, ātri vien varēja uzmīt kādam uz kājas, un to nu nesavaldīgais jauneklis nevarēja pieļaut; bet vispār ceļojums bija ļoti veiksmīgs. Pēc vētras iestājās jauks laiks — piecdesmit vienu dienu burāja zem skaidrām debesīm. Naktīs Džeks gulēja kuģa priekšgalā uz muguras, aizlicis rokas aiz galvas; zvaigznes spīdēja tik spoži un tuvu, it kā būtu piespraustas pie buraudekla, kas bija pārjumts pār kuģi. Siltajās dienās matroži uz klāja noģērbās kaili un lēja cits citam virsū no spaiņiem jūras ūdeni. Džeks iedraudzējās ar Lielo Viktoru un Akseli, un tajā braucienā viņus dēvēja tikai par nešķiramo trijnieku.

Stundas bākā pagāja patīkami, klausoties biedru nostāstus par briesmīgām vētrām un milzu lomiem; kad kļuva garlaicīgi, varēja aiziet uz kuģa pakaļgalu, kur, pakāruši ieročus pie kubrika sienām, guļamtīklos zvilnēja mednieki, kuri zināja klāstīt bezgala daudz neparastu atgadījumu un kuru dūres glabāja tūkstoš kautiņu zīmes. Vēlu naktī, kad viņu nomainīja pie stūres rata un bākā atskanēja spēcīgi krācieni, Džeks viegli un nemanāmi pārcēlās citā dzīvē gluži tāpat kā tolaik, kad bija austeru pirāts; atbalstījis grāmatu pret kuģa priekšgala tērauda sienu, turēdams vienā rokā lēzenu bļodiņu ar aizdegtu degli, bet ar otru roku pāršķirdams lapas, viņš visu nakti lasīja Austrumu vēsturi vai Melvila un Džeikobsa stāstus, kurus bija nopircis par algas avansu, Flobēra «Bovarī kundzi» un Tolstoja «Annu Karēņinu», ko iedevusi mis Kūlbrita no savas personiskās bibliotēkas.

Beidzot «Sofija Sazerlenda» pabrauca garām Boninu salu vulkāniskajiem rifiem, iegāja rifu ņizsargātā ostā, kur jau stāvēja daudz tādu pašu jūras klaidoņu, un izmeta enkuru. Pa līci smailās kanu laivās irās iezemieši, sampanās rosījās japāņu Septiņu gadu vecumā Džeks, izlasījis «Ceļojumus pa Āfriku», sāka sapņot; pagāja desmit gadu, un viņš izlauza sev ceļu uz pasaules otru malu un tagad pats ar savām acīm redzēs visu to, par ko lasījis grāmatās. Viņš trīsēja aiz nepacietības izkāpt krastā un doties prom pa celiņu, kas pazuda zaļā aizā, atkal parādīdamies uz kailas lavas* nokalnes un vezdams augšup starp palmām un puķēm, garām nepazīstamiem iezemiešu ciemiem. Beidzot viņš brauks zvejot zivis ar sampanu!

Nešķiramais trijnieks izkāpa krastā. Džeks bija abu draugs, tātad Lielajam Viktoram un Akselim vajadzēja viņam izmaksāt, un viņi arī bija Džeka draugi, tātad arī Džekam pieklājās nopirkt pudeli. Pie krodziņu letēm viņi satika paziņas no Sanfrancisko piekrastes, biedrus no citiem braucieniem, draugus no austeru «medībām». Katru satikšanos atkal vajadzēja apslacīt — kas gan var būt vēl jaukāks pasaulē par labiem draugiem?

«Sofija Sazerlenda» nostāvēja Boninu salu līcī desmit dienas, bet Džeks tā arī neuzkāpa augšā pa taku, kas aizvijās caur puķēm garām iezemiešu ciemiem. Toties viņš ieguva simtiem draugu vaļu mednieku vidū, noklausījās bezgalīgus nostāstus, plītēja ar biedriem, cik uziet, piedalījās iezemiešu ciema nopostīšanā, zvaigžņu gaismā dziedāja bramanīgas matrožu dziesmas, tika apzagts (viņam nočiepa naudu izbēguši jungas); vispār — izturējās kā vecs jūras vilks.

Kad muciņas bija piepildītas ar ūdeni, «Sofija Sazer-lenda» pilnā gaitā devās uz ziemeļiem. Džeks, kurš bija izraudzīts par airētāju, daudz dienu pūlējās, apvelkot airus un aptinot duļļus ar ādu, lai bez trokšņa varētu pielavīties roņiem. Tad kādu dienu sargmatrozis tālumā saskatīja Japānas krastu, un tūlīt viņi uzdūrās lielam roņu baram. Reizē ar šo baru viņi devās uz ziemeļiem, sekoja tam līdz pašiem Sibīrijas krastiem, iznīcināja baru un nogalināja dzīvniekus, meta nodīrātos ķermeņus haizivīm un krāja kaudzēs ādas. Atvedis mednieku atpakaļ uz kuģa, Džeks sāka darboties ar miesnieka nazi, dīrādams roņus; katru dienu vajadzēja strādāt uz klāja, kas bija piekrauts dzīvnieku ādām un ķermeņiem, slidens no taukiem un asinīm; pa kuģa sienā ierīkotajiem notekcauru-miem tecēja sārtas straumes. Tas bija brutāls darbs, bet Džeks to uzskatīja par lielisku piedzīvojumu. Viņš izbaudīja katru stundu.

Pēc trim mēnešiem, kad viss roņu bars bija nogalināts, «Sofija Sazerlenda» ar ādu kaudzi uz klāja un izredzēm uz krietnu peļņu devās uz dienvidiem, ieturēdama kursu uz Jokohamu. Jokohamā Džeks plecu pie pleca dzēra ar tiem, ar kuriem kopā bija skatījies acīs nāvei un uzveicis neiedomājamas grūtības, un klusībā smaidīja,

atcerēdamies, ka tikai pirms pieciem mēnešiem viņu uzskatīja par puišeli, kam nebija tiesību saukties par jūrnieku.

Atgriezies Sanfrancisko, viņš izmaksāja biedriem pa pudelei, atvadījās, sēdās kuģītī un brauca mājās uz Ok-lendu.

Ģimene bija iestigusi parādos, mēģinādama kaut kā iztikt ar dažiem dolāriem — Džona Londona algu, ko viņš saņēma, strādādams par policistu Bruklinas rajonā. Par naudu, kas nopelnīta uz «Sofijas Sazerlendas», Džeks samaksāja rēķinus, nopirka sev valkātu cepuri, svārkus, kamzoli, divus kreklus par četrdesmit centiem un divus pārus veļas par piecdesmit centiem. Atlikušo naudu viņš atdeva Florai.

Aizraušanās ar dzeršanu kopā ar Oklendas piekrastnie-kiem bija beigusies — klaidu gaitas Džeku vairs nevilināja. Vairākas dienas viņš bibliotēkā gremdējās grāmatās, pēc tam sāka iekārtoties.

Viņš bija izraudzījies neizdevīgu laiku darba meklēšanai. 1893. gada finansu panika bija iegrūdusi valsti smagā depresijā; astoņi tūkstoši uzņēmumu bija bankrotējuši, starp tiem arī daudzas bankas. Uzņēmumi bija slēgti, strādāja tikai visnepieciešamākie, un bezdarbnieku skaits pieaudzis. Tos, kuriem bija kaut vai kāds darbs, uzskatīja par laimīgiem. Desmit centu par stundu bija visaugstākais, ko Oklendā varēja nopelnīt spēcīgs vīrietis. Šāda algu likme izraisīja streikus un lokautus, bet iespēja dabūt darbu ar katru dienu samazinājās.

Vienīgais, ko Džekam izdevās atrast, bija vieta džutas fabrikā: desmit centu stundā, viens dolārs par desmit stundu darba. Stelles fabrikā stāvēja garās rindās, ātri griezās vārpstas. Karstajā, miklajā gaisā lidoja biezas kokvilnas pārslas, un briesmīgajā troksnī vajadzēja kliegt pilnā kaklā, lai blakām strādājošie sadzirdētu. Pie stellēm stāvēja gan bērni, jau no astoņiem gadiem, gan pusaudži, novārguši aiz nepietiekamas barības, mašīnu sakropļoti, sirgdami ar diloni un rahītu, strādājot sešdesmit stundu nedēļā, lai nopelnītu divus dolārus.

Ap šo laiku Džeku sāka, kā pašam patika izteikties, «satraukt neizprotamas tieksmes un jauni spēki» — šī diezgan samākslotā frāze jāsaprot šādi: viņam radās interese par meitenēm. Uz «Hoplā-Hoplā» Džekam par sievu bija Mēmi ja, viņš paziņai arī citas pieredzējušas sievietes Sanfrancisko līcī, bet tagad septiņpadsmit gadu vecais jauneklis pēkšņi sāka tā kautrēties no saviem rupjajiem ieradumiem, kas aizgūti neuzvedīgu draugu sabiedrībā, ka kopā ar pieklājīgu meiteni aiz mulsuma vai pamira. Līdz šim viņš tik ļoti bija centies drīzāk kļūt par vīrieti, ka itin neko nezināja par meitenēm.

Viņš nāca no tās dzelzceļa puses, kam slikta slava, tāpēc bija maz izredžu iepazīties ar tiklām un jaukām meitenēm, kādas viņam tagad patika. Viņš ieguva jaunu draugu — kalēja mācekli Luisu Šatoku; pēc Džeka izteikumiem, šis puisis bijis nepārspējams visādu nevainīgu palaidnību meistars un uzskatījis sevi par pieredzējušu pilsētas zēnu.

Luiss kļuva par Džeka audzinātāju. Pēc darba jaunekļi devās mājās paēst vakariņas un tad, nomazgājušies un uzvilkuši tīrus kreklus, nopirka konditorejā cigaretes un saldumus. Iet pie kādas meitenes viesos viņiem nebija iespējams, bet dejām trūka līdzekļu, jo abiem vajadzēja mājās maksāt par uzturu un dzīvokli un kabatas naudai palika tikai septiņdesmit pieci centi nedēļā. Vakaros atlika vienīgi pastaigāties pa ielām. Luiss centās parādīt biedram, kā uzmest daiļrunīgu skatienu, kā uzsmaidīt, droši pacelt cepuri. Tad tevi ievēros — jau atskan aprauta ķiķināšana, un nu jāsāk runāt. Bet Džeks bija bikls un lēnīgs. Meitenes palika viņam brīnumainas un neizprotamas, izšķirošajā brīdī puisim pietrūka drosmes un pilnīgi izzuda uzņēmība, kas šādos gadījumos nepieciešama.

Ar vienu otru viņš tomēr iepazinās; reizēm uzaicināja kādu meiteni uz Blerparku: tramvajs — kā nekā divdesmit centu, saldējums, divas porcijas, — trīsdesmit centu .. . un pēc tam visu nedēļu dzīvot tukšu kabatu. Viņa vājība bija īrietes; kabatas grāmatiņā parādījās adreses: Nellija, Dollija, Ketija — fabriku meičas, kam patika viņa joki, spēja nenogurstoši dejot un aizrautīgie smiekli. Labāk par visām viņam patika Lizi ja Konnellone, gludinātāja kādā Oklendas veļas mazgātavā. Lizijai bija glīta seja un asa mēle — mute vienmēr īstajā vietā; viņa uzdāvināja Dže-kam savu zelta gredzenu ar kameju, lai visi redzētu, kas ir viņas draugs.

Beidzot atnāca mīlestība. Viņu sauca par Heidiju. Pestīšanas armijas sanāksmē viņi nejauši sēdēja blakus. Meitenei bija gadu sešpadsmit, viņa nēsāja skotu bereti un svārkus, kas sniedzās līdz saišzābaciņu atlokiem, seja — smalka un ovāla, skaistas, brūnas acis, brūni mati un ftiaiga mute. Džeks iemīlējās no pirmā skatiena.

Viņi satikās slepus, pa pusstundai, un viņš pilnībā iepazina visu jauniešu mīlestības neprātu. Viņš nebija pārliecināts, ka tā ir viscēlākā mīlestība pasaulē, bet vissaldākā gan — to varēja droši apgalvot. Viņu daudzināja par austeru pirātu karali, viņš spēja līdzīgi visiem īstiem vīriešiem iet kaut vai līdz pasaules galam, mācēja vadīt kuģus, palikt uz klāja vētrā un negaisā, bija apmeklējis vistumšākos ostas āķus, prata sevi aizstāvēt jebkurā ķīviņā, varēja pasaukt visu komandu pie krodziņa letes, — bet viņam nebija ne jausmas, kā izturēties pret šo slaido meitēnu, tik bezgala nezinošu ikdienas dzīvē, kur, kā viņam likās, pašam bija liela pieredze. Viņiem tikties izdevās vienīgi reizēs desmit un tikpat daudz reižu pārmīt skūpstus — īsus, nevainīgus un burvīgus. Viņi nekur negāja, pat uz dienas izrādēm ne, bet viņš vienmēr mierināja sevi ar pārliecību, ka meitene viņu mīl. Viņš pats viņu mīlēja, par to nebija nekādu šaubu. Vairāk nekā gadu viņš sapņoja par Heidiju miegā un nomodā, un šī meitene vienmēr palika viņam dārgā atmiņā.

Kādu vakaru Flora, kas ļoti labi atcerējās, ka Džeka tēvs bija

sarakstījis vairākas grāmatas, piegāja pie dēla ar San Francisco Call numuru rokā un ņēmās pierunāt viņu uzrakstīt kaut ko avīzes izsludinātam konkursam. Džeks brīdi vilcinājās, bet tad iedomājās taifūnu, ar ko «Sofija Sazerlenda» bija cīnījusies pie Japānas krastiem, piesēdās pie virtuves galda un sāka sacerēt stāstu. Rakstīja ātri, tekoši, bez piepūles. Nākamajā vakarā viņš stāstu pabeidza, noslīpēja, kā nu prata, un aizsūtīja uz Call redakciju. Viņam piešķīra pirmo prēmiju — divdesmit piecus dolārus. Otro un trešo saņēma studenti no Kalifornijas un Stenfordas universitātēm.

Pagājuši četrdesmit pieci gadi, bet, lasot stāstu «Taifūns pie Japānas krastiem», tas vēl arvien liekas spilgts un spēcīgs. Dzīva iztēle, sižeta risinājums ne mirkli neļauj atslābt uzmanībai, stāstījuma ritms atbalso jūras viļņu vienmērīgās šūpas. No teikumiem, ko uzrakstījis septiņpadsmit gadu vecs pusaudzis, kas nav beidzis vidusskolu, skan mūzika. Call rakstīja: «Vispārsteidzošākais ir dziļa izpratne, vlriens un izteiksmes spēks, ko parāda šis jaunais meistars.» Pravietiski vārdi.

Diena, kad parādījās šis raksts, bija Džonam Londonam vislaimīgākā, kopš viņš bija atstājis Aijovu; Flora tikai klusībā nosmējās, priecādamās par savu izdomu, bet Džeks tūlīt sēdās pie virtuves galda, lai rakstītu jaunu jūras stāstu. Taču avīze Call nebija literārs žurnāls un atsūtīja manuskriptu atpakaļ. Šai laikā Džeks savas piezīmju grāmatiņas izdevumu ailē ierakstījis trīsdesmit centu pastmarkām un papīram, tātad, acīm redzot, turpinājis rakstīšanu un sūtījis manuskriptus žurnāliem.

Ja Džeks pats joprojām regulētu «finansiālos ieņēmumus un izdevumus» kā agrāk, četrpadsmit gadu vecumā, kad viņš strādāja konservu fabrikā, ģimene droši vien būtu pārtikusi viduvēji. Bet viņš atdeva izpeļņu Florai. Oklendietis Tomass E. Hills atceras, ka viņa māsa, kuras mājā Londoni īrēja dzīvokli, bijusi spiesta likt iemītniekiem aizvākties, jo Flora palikusi viņai parādā par diviem mēnešiem.

Džutas fabrikā Džekam apsolīja algas paaugstinājumu — ceturtdaļu dolāra dienā, taču, nostrādājis tur vairākus mēnešus, viņš secināja, ka īpašnieki nemaz nedomā turēt vārdu. Džeks aizgāja. Pārliecinājies, ka vairāk nekā desmit centu stundā ar fizisku darbu nenopelnīs un nekad netiks laukā no šās bedres, viņš nolēma iegūt specialitāti. Jaunajam atklājumam, ko sauca par «elektrību», kā rādījās, piederēja nākotne, un Džeks nolēma kļūt par elektrotehniķi. Ieradies Oklendas ielu dzelzceļa elektrostacijā, viņš sacīja direktoram, ka nebaidās smaga darba un ir ar mieru sākt no paša sākuma. Direktors norīkoja viņu pagrabā pie ogļu liekšķerēšanas — trīsdesmit dolāru mēnesī un viena brīvdiena.

Viņa darbs bija pievest ogles kurinātājiem, kas uzturēja kurtuvēs uguni. To vajadzēja darīt arī dienas un nakts maiņās, bet, strādādams

pat pusdienas pārtraukumā, Džeks reti kad beidza darbu pirms deviņiem vakarā, tātad kopumā iznāca trīspadsmit stundu dienā. Izpeļņa šādi saruka līdz astoņiem centiem stundā — mazāk, nekā viņš bija saņēmis četrpadsmit gadu vecumā konservu fabrikā. No kurtuvēm nāca sveloš karstums, sviedriem noplūdis, Džeks bēra ogles čuguna ķerrā, pieveda pie svariem, nosvēra kravu, iestūma kurinātavā un izgāza uz dzelzs plātnēm krāšņu priekšā. Kad dienas maiņas kurinātāji nespēja tikt viņam līdzi, Džeks sakrāva naktij milzīgu ogļu kaudzi un atbalstīja to ar stipriem dēļiem.

Viņš atkal bija kļuvis par darba lopu. Tumsā atgriezies mājās, viņš jutās tik nomocījies, ka nevarēja paēst. Vienīgais, ko viņš spēja, — nomazgāties un iekrist gultā. Grāmatām, skaistām meitenēm, visam, kas piešķīra dzīvei krāsainību un prieku, nepietika nedz laika, nedz spēka, jo arī pa svētdienām vajadzēja strādāt. Viņš novājēja, augām dienām un naktīm kā murgā kustēdamies pa ogļu putekļu smacīgi karsto miglu. Atkal viņš nevarēja saprast, kāpēc šis darbs tik mokošs, viņš taču bija ticis galā ar daudz grūtākiem uzdevumiem, strādājis kopā ar vecākiem un spēcīgākiem vīriem. Beidzot viens no kurinātājiem aiz žēluma pastāstīja viņam, ka te vienmēr bijuši divi ogļu pievedēji: viens strādājis dienas, otrs — nakts maiņā. Katrs saņēmis četrdesmit dolāru mēnesī. Ieradies

Džeks, jauns, ar dedzīgu vēlēšanos mācīties, un direktors atlaidis abus palīgus un Džekam licis strādāt par diviem. Kad Džeks jautāja, kāpēc viņš to nav pastāstījis agrāk, kurinātājs atbildēja, ka direktors piedraudējis izmest viņu laukā.

Dažas dienas vēlāk tas pats kurinātājs parādīja Džekam pāris rindiņu Oklendas avīzē: kāds bijušais ogļu pienesējs (Džeks, pats to nezinādams, strādāja viņa vietā) izdarījis pašnāvību, jo nevarējis atrast darbu, lai uzturētu sievu un trīs bērnus. Džeks aizmeta sānis lāpstu.

Ārprātīgā strādāšana beidzās ar to, ka viņā radās riebums pret fizisku darbu. Vergs vai klaidonis — zelta vidusceļu, acīm redzot, neatrast. Viņš bija jauns un spēcīgs, mīlēja dzīvi. Viņu neatvairāmi vilināja visādas dēkas. Vai gan nav labāk tiku tikām iztrakoties, klaiņojot pa pasauli, nekā pazudināt savu jaunību un veselību cilvēku mantrausības labā?

Džeks nonāca pie šādas atziņas 1894. gada aprīlī, kad bezdarbs Savienotajās Valstīs bija pieaudzis satriecošos apmēros. Floras dzimtajā vietā, Mesilonā, Ohaio štatā, kāds vīrs, vārdā Koksijs, vāca kopā bezdarbnieku armiju un taisījās vest to uz Vašingtonu un pieprasīt kongresā piecus miljonus dolāru banknotēs, lai dotu cilvēkiem darbu jaunu lielceļu būvē. Laikraksti veltīja savervētajai Koksija armijai tādu uzmanību, ka daudzās Amerikas pilsētās spontāni radās atsevišķas grupas. Oklendā kāds Ķellijs formēja no bezdarbniekiem militāras rotas un norunāja ar dzelzceļniekiem, ka

viņa vīriem būs nodrošināts brauciens par brīvu preču vagonos.

Izdzirdis par ģenerāļa Ķelli ja armiju, Džeks tūlīt nolēma nelaist garām šo izdevību — viņš iestāsies armijā un kopā ar to dosies uz Vašingtonu. Grūti bija pretoties tik vilinošam piedzīvojumam. Viņam vajadzēja pamest Floru un Džonu Londonu, kuriem bija ļoti nepieciešama viņa alga, bet tas neatturēja viņu vairāk kā tais dienās, kad viņš atstāja konservu fabriku austeru pirātu nedrošās dzīves un apšaubāmo ienākumu dēļ. Kas tur par brīnumu — nedz Flora Vellmane, nedz profesors Čanijs nav bijuši nekādi dedzīgie disciplīnas un pašuzupurēšanās atzinēji, nav arī stingri pildījuši savus morālos pienākumus.

Ķelli ja armijai bija paredzēts atstāt Oklendu piektdien, 6. aprīlī. Kad Džeks ar savu draugu Frenku Devisu pēcpusdienā sasniedza šķirotavu, kur formēja kravas vilcienus, atklājās, ka armija jau aizbraukusi agri no rīta. Tad Džeks iesaucās:

— Nāc, Frenk, uz blandonību man ir nags! Par zaķiem šmauksim uz austrumiem ar preču vilcieniem, kamēr noķersim Ķelli ja armiju!

Nepagāja ne stunda, kad viņš bija uzgājis atiešanai gatavu sastāvu. Pastūmis vaļā sāndurvis, viņš ietrausās tukšajā preču vagonā tūlīt aiz Frenka. Pēc tam aizbīdīja durvis. Lokomotīve nosvilpa. Džeks gulēja tumsā un smaidīja.

Viņš nebija melsis niekus, stāstīdams Frenkam Devisam, ka klaiņošanā nav pirmo reizi ar pīpi uz jumta, — tiešām, ne jau pirmo reizi viņš atradās ceļā. Pirms trim gadiem, kad viņam bija piecpadsmit gadu, austeru «medībās» uz laiku iestājās klusums; Džeka laiva stāvēja Be-nicijas kuģu piestātnes pašā galā, bet viņš pats sēdēja uz klāja siltajā saulē; spirgts vējiņš glāstīja viņa vaigus, mutuļodami garām brāzās paisuma viļņi. Džeks pārspļāva pār malu, lai izmērītu straumes ātrumu, un, redzēdams, ka līdz ar uzplūdiem var nokļūt gandrīz līdz Sakramento, uzvilka buras un atraisīja tauvas.

Sakramento viņš devās uz upi peldēties un nejauši sastapa bariņu pusaudžu. Tie runāja īpašā valodā, gluži citādi nekā zēni, ar kuriem sagājās Džeks. Tie bija «lielceļu puikas». Salīdzinājumā ar viņu dēkām austeru «medības» likās tīrā bērnu spēle. Ik vārds aicināja Džeku jaunā pasaulē, ceļu, vagonu asu, «aklo» bagāžas vagonu un «sāndurvju pulmanu», «vēršu» un «žurku», tabakas ze-lētāju, garnadžu, diedzēju, dūres varoņu, «kaķu», «veču» un «gaiļu» pasaulē. Ar katru vārdu viņu aizvien vairāk vilināja Ceļš. Viņš piebiedrojās bandai — klaidoņu baram.

Viņam piešķīra iesauku «Jūrnieciņš». Barvedis Bobs ņēma viņu savās rokās un zaļknābi jeb iesācēju izskoloja par «veci» jeb lielceļa puiku. Viņu sekmīgi iemācīja «pa-kulstīt vietējos galvenajā strēķī», tas ir, diedelēt sīknaudu uz galvenās ielas, parādīja, kā aizvelt piedzērušos, «iztīrīt pilnus muķus», «nocelt» piecus dolārus vērtu ciet-

malu Stetsona cepuri no galvas bagātam Sakramento ielejas ķīnietim. Reiz viņu kādā lielā ielas kautiņā apcietināja un viņš trīs dienas nosēdēja cietumā.

Drīz viņam paskaidroja, ka pēc Ceļa likuma par īstu lielceļa puiku kļūst tikai tad, kad uz platformas vagona pārbrauc pāri Sjeranevadai. Tāpēc kādu nakti Džeks un Frenčs Kids, kas arī nesen bija pievienojies bandai, tumsā stāvēja pie Centrālās Klusā okeāna dzelzceļa stigas, gaidīdami vilcienu; kad vilciens gāja garām, draugi piekabinājās pie platformas vagona malas. Frenčs Kids noslīdēja un pakrita zem riteņiem — viņam nogrieza abas kājas.

Bobs bija Džeku brīdinājis: kamēr nav aiz muguras Rouzvila, kur policisti ir īsti briesmoņi, sēdi uz «klāja» jeb uz vagona jumta un pēc tam nokāp uz pasta vagona platformas. Bet ekspresis pilnā gaitā joņoja pāri Sjeranevadai, cauri sniega aizsargnojumēm un tuneļiem, un Džeks tā arī neuzdrīkstējās rāpties zemē, bet visu nakti noturējās uz «klāja», kamēr vilciens apstājās Trakijā. Viņš noklusēja savu kaunpilno gļēvulību bandas zēniem, kuri viņu Sakramento sagaidīja atplestām rokām, pārdēvēja par Sanfrancisko puiku un pasludināja par pilntiesīgu klaiņotā ju.

Pēc pāris nedēļām Sakramento viņam bija apnikusi, un viņš ar preču vilcienu atgriezās Oklendā. Bija pagājuši trīs gadi, un viņš atkal bija kļuvis «draugos ar vēju, kas klīst pa visu pasauli». *

Džeks un Frenks Deviss izkāpa no «sāndurvju pulmana» Sakramento veltīgi — četros pēcpusdienā Ķelli ja armija bija aizbraukusi uz Ogdenu. Transkontinentālajā ekspresi viņiem izdevās noturēties līdz Trakijai, kur viņus «iemeta grāvī», citiem vārdiem sakot, izsēdināja no vilciena. To pašu nakti viņi vēlreiz mēģināja ielēkt Austrumu ekspresī; Frenkam izdevās, Džeks palika. Toties viņam laimējās noķert preču vilcienu, un, lai gan vagonā bija auksts, viņš aizmiga tik saldi, ka nepamodās pat tad, kad sastāvu Rēno novirzīja uz blakus sliedēm. Šo dienu Džeks pavadīja Rēno, vērodams, ka uz visiem ielu stūriem un krustojumiem pulcējas bezdarbnieku grupas, gatavodamās doties uz austrumiem; visā galvenās ielas garumā simtiem bezdarbnieku gāja pakaļ pirmajām Kellija Darba armijas vienībām.

Džekam katrā ziņā vajadzēja panākt Frenku, tāpēc, nenogaidījis, kamēr saformē bezdarbnieku rotu, viņš atstāja

Rēno un visu dienu un nakti brauca preču vagonā un pēc tam līdz četriem rītā nogulēja lokomotīves būdā Veids-vortas depo, kamēr slaucītāji lika viņam ņemt kājas pār pleciem. Tālāk viņš devās ar pirmo preču vilcienu, ielīdis «aklenī» jeb tenderī blakus ogļu vagonam. Uz viņa mēteļa kabatas nolidoja dzirkstele no lokomotīves, un pēkšņi uzšāvās liesma. Vilciens gāja ar ātrumu četrdesmit jūdzes stundā, un apdzēst liesmu nemaz nebija viegli. Mēteli un svārkus vajadzēja

aizsviest, jo tie bija galīgi sabojāti.

Naktī Vinnemukā viņš panāca Frenku. Nolēma sagaidīt vienību no Rēno un tālāk doties kopā, bet trāpījās preču vilciens — un kārdinājums bija pārāk liels: draugi iekāpa vagonā un brauca uz austrumiem. Pēc divām dienām viņi atkal izšķīrās. Džeka piezīmju grāmatiņā parādījās zēniskā rokrakstā uzšņāptas rindas: «Ceļš Frenka acīs bija zaudējis visu valdzinājumu. Piedzīvojumu romantika izgaisusi, palikusi vienīgi skarbā īstenība — grūtības, kas jāiztur. Un tā Frenks nolēma griezties atpakaļ uz rietumiem, esmu pārliecināts, ka pieredzētais nāks viņam par labu, paplašinās redzesloku, sniegs skaidrāku priekšstatu par sabiedrības zemākajiem slāņiem, un nākotnē, ticis laukā no trūkuma, viņš, protams, labvēlīgāk izturēsies pret ceļā satiktu klaidoni. Šovakar viņš dosies uz rietumiem, es — uz austrumiem. Man vajadzēs skaldīt ogles lokomotīvē līdz pat Karlinai.»

Džeku klaidu dzīve saistīja galvenokārt tāpēc, ka tajā nebija vienmuļības. «Hobo zemē» dzīve bija fantastiska, vienmēr mainīga — neiespējamais gadījās uz katra soļa, aiz katra pagrieziena krūmājā slēpās negaidīti pārsteigumi. Neviena diena nelīdzinājās otrai, iespiezdamās atmiņā kā ātra vienreizēju ainu mija. Pa naktīm Džeks ceļoja preču un pasažieru vilcienos un, kad pienāca pusdienu laiks, «klauvēja pie vārtiem», tas ir, izlūdzās žēlastības dāvanas pie virtuves durvīm vai ubagoja uz galvenās ielas. Viņš sastapās ar simtiem tādu pašu «hobo», kopā ar tiem brauca par zaķi vilcienos, atdeva kopējā fondā naudu un tabaku, aizsvilās dusmās, gatavoja «džungļos» malliganu, «pakulstīja vietējos galvenajā strēķī», spēlēja kārtis, klausījās un pats stāstīja neticamus atgadījumus un, paturējis tiesības braukt ar visātrākajiem vilcieniem, izpildīja «profesionāļu» pavēles.

Reiz viņu «iemeta grāvī» — izsēdināja no vilciena Nevadās tuksnesī — un visu nakti viņam vajadzēja kājām iet līdz tuvākai mezgla stacijai. Bija ziemas vidus, kalnu ganībās auksts, galotnes klāja sniegs, žēli gaudoja vējš; Džeks, kā jau rūdīts blandonis, aiz bramanības nenēsāja līdzi segu. Bieži vien stundām ilgi nācās «klauvēt pie vārtiem» un aiziet tukšām rokām vai arī, kad pusnaktī gadījās iebraukt svešā pilsētā bez penija kabatā, visu nakti drebināties aukstumā dzelzceļa malas «džungļos». Dažkārt iznāca pārnakšņot uz lokomotīves rāmja, kur viņu apbēra karstu pelnu lietus, kad viņš lokomotīves elsās un riteņu griezīgajā klandoņā centās tomēr kaut mazliet nosnausties. Reiz, izbadējies kā vilks, viņš dabūja žēlastības dāvanu — prāvu vīstokli avīžu papīrā. Ko kājas nes, aizdrāzās uz klusu vietiņu tepat tuvumā, lai notiesātu guvumu — vīstoklī bija valgans kēkss, palicis pāri no viesībām. Džeks apsēdās zemē un sāka raudāt.

Tieši «klauvējot pie vārtiem», viņš izkopa mākslu acumirklīgi sacerēt stāstāmo, jo izkaulēšanas sekmes bija atkarīgas no veiklas mēles. Līdzko atdarījās virtuves durvis, viņam tūlīt vajadzēja novērtēt

savu upuri un izdomāt tā raksturam un slieksmēm atbilstošu stāstu. Rēno sētas durvis atvēra labsirdīga padzīvojusi māmiņa. Džeks mirklī pārvērtās par skaidru, nelaimīgu jaunekli. Viņam grūti parunāt. .. Nekad viņš vēt nav lūdzis maizes kumosu ... vienīgi skaudrās izsalkuma mokas spiež viņu rīkoties tik pazemojoši un necienīgi — lūgt ubaga dāvanas. Un labdabīgajai mājasmātei, lai izkliedētu izsalkušā jaunekļa samulsumu, atlika vienīgi mudināt viņu nākt iekšā virtuvē, — tā bija īsta bauda klaidonim.

Mazliet vēlāk Harisburgā, Pensilvānijas štatā, viņš pieklauvēja pie sētas durvīm tieši tai brīdī, kad saimnieces — divas vecmeitas — sēdās pie brokastu galda. Viņu aicināja ienākt ēdamistabā un kopā ar namamātēm ieturēt maltīti — grauzdētas maizes šķēlītes ar sviestu un vārītas olas biķerīšos. Abas pavecās jaunavas nekad nebija skatījušas Piedzīvojuma līksmo vaigu, kā sacītu cildenie klaidoņi, — visu mūžu strādājušas tikai vienā un tai pašā maiņā. Džeks bija izsalcis — augu nakti braucis uz buferiem. Kamēr kalpone nespēja vien likt galdā olas, grauzdētu maizi un kafiju, un atkal olas, grauzdētu maizi un kafiju, dāmas aizrautu elpu klausījās Džeka stāstā par mežonīgo, brīvo dzīvi, un šauros rāmjos iespiestajā, saldi smaržīgajā pasaulītē iebrāzmoja īstās dzīves spēcīgais vējš, pilns asām sviedru, cīņu un briesmu smakām. Džeks visu mūžu atcerējās šīs brokastis, un var droši pieņemt, ka arī vecās jaunavas nekad neaizmirsa sava viesa iztēles radītos šaušalīgos stāstus.

Kad klejot bija pārāk grūti, kad iztikušo ļaužu durvis palika aizslēgtas, kad bagātā mājā uzkalnē atteicās viņu pabarot, bet izsalkums kļuva neizturams, Džeks devās uz pilsētas nabadzīgo rajonu, kur čurnēja būdas ar izsistiem, lupatām aizbāztiem logiem. Te nogurusi, darbā sabeigusies saimniece vienmēr atrada kaut ko ēdamu, jo nabagie nekad neliedza to, kā viņiem pašiem nepietika. Par to pārliecinājies, Džeks vēlāk sacīja, ka žēlsirdība nav sunim pasviests kauls; žēlsirdība ir kauls, kurā tu dalies ar suni, kad pats esi tikpat izsalcis, cik suns.

Visvairāk Džekam patika aizraujošās un bīstamās sacensības ar vilciena apkalpi, jo viņš bija apņēmies pierādīt, ka ir diženākais no cildenajiem Ceļa bruņiniekiem, «Hobo zemes» — klaidoņu valstības princis. Pirms greznais transkontinentālais ekspresis naktī izbrauca no depo, Džeks parasti aizskrēja labu gabalu tam priekšā un, kad vilciens gāja garām, ielēca pirmajā «aklajā» vagonā. Apkalpe bija viņu pamanījusi. Vilciens apstājās. Džeks izlēca no vagona un metās uz priekšu tumsā. Šoreiz «aklajā» sēdēja pavadonis no bremzes vagona, tomēr no «aklā» pasažieru vagonos tikt nevarēja; tātad, pirms vilciens vēl nejoņoja pilnā gaitā, pavadonim vajadzēja nolēkt zemē un panākt pēdējo vagonu. Džeks stāvēja tik tālu priekšā, ka tad, kad vilciens gāja garām, pavadoņa «aklajā» vairs nebija un mierīgi varēja tajā ielēkt.

Mierīgi, bet pieļaujot, protams, ka var paslīdēt un aiziet bojā. Džekam šķita, ka ir drošībā, bet pēc dažiem mirkļiem viņam pakaļ nāca cits pavadonis, kas bija braucis uz lokomotīves. Vilciens stāvēja. Džeks izlēca laukā. Skrēja uz priekšu. Tagad, kad vilciens gāja garām, pavadonis sēdēja pirmajā «aklajā», Džeks ielēca otrā. Pavadonis atstāja pirmo un arī ielēca otrā. Džeks nolēca zemē pretējā pusē un, noskriedams vilcienu, drāzās atpakaļ uz pirmo. Pavadonis dzinās pakaļ, bet vilciens uzņēma ātrumu un pavadonis palika iepakaļ. Džekam atkal šķita, ka briesmas garām ... pēkšņi kurinātājs apšļāca viņu ar ūdens strūklu ... vilciens samazināja gaitu ... Džeks metās uz priekšu tumsā ...

Viņš jutās varen lepns. Kā gan ne! Nabaga hobo dēļ četras reizes bija apstājies Overland ekspresis — milzums pasažieru, daudz vagonu, valdības pasts, divtūkstoš zirgspēku, kas nepacietīgi dīžājās lokomotīvē. Spēle tā turpinājās visu cauru nakti; lai izbēgtu no vienmēr sekojošā pavadoņa, Džeks uzrāpās uz «klāja», atkal nokāpa lejā, izpletis kājas, preču vagonu galos stāvēja uz plankām virs buferiem un, palīdis zem sastāva, «jāja uz stieņa», tas ir, brauca uz asīm zem vagona. Patlaban viņam dzinās pakaļ mašīnists, konduktors, kurinātājs un abi pavadoņi no bremzes vagona, bet astoņpadsmit gadu vecais jauneklis lepnumā staroja, jo bija sasniedzis «profesijas» kalngalu, un maza bēda, ja paspēlējis viņš samaksātu briesmīgu cenu — tieši tas ir šās izpriecas valdzinājums.

Viņš uzņēmās neticamu risku, lēca laukā no vilcieniem, kas joņoja pilnā gaitā, un reiz lidoja pa gaisu tādā ātrumā, ka notrieca gar zemi un apdullināja policistu, kurš stāvēja uz ielas stūra, noskatīdamies garām ejošajā vilcienā. Viņš «jāja uz stieņa» pa sliktām dzelzceļu līnijām, tādām, kur preču vagona bremžu būdas pavadoņi rīkojās citādi — paņēma sakabes tapu un gabalu zvana virves, aizgāja uz platformiņu vagona priekšgalā, zem kuras brauca klaidonis, un svieda tur apakšā tapu; tā atsitās pret sliedēm un atlēkdama trāpīja un smagi ievainoja klaidoni. Bet Džeks nebaidījās nenieka — jo riskantāk, jo aizraujošāk. Vai gan viņš nebija vikings, kurš vaļējā vieglā laivā bija pāriries pāri Sanfrancisko līcim aurojošā dienvidrietumu vējā?

Lizijas Konnelones gredzentiņu viņš bija spiests atdot mantkārīgam pavadonim, kas izvilka Džeku laukā no preču vagona — tas gadījās kalnos, kad plosījās sniega vētra. Kad naktis bija pārāk saltas ceļošanai, Džeks devās uz depo un gulēja lokomotīves būdā; reizēm gadījās pārgulēt arī uz elektrostacijas katliem drausmīgā karstumā. Pēcpusdienās viņš gāja uz pilsētas bibliotēku lasīt, bet naktīs vienmēr centās nokļūt ātrvilciena «aklajā» bagāžas vagonā. Ar lielu sajūsmu viņš raksta:

«Es biju apņēmies noturēties vilcienā visu nakti un, glābdamies no apkalpes, kas mani vajāja, braucu «aklajos», uz lokomotīves tendera,

uz aizsarguztvērēja, uz «divgalvaino» rāmjiem, uz «klajiem» un uz platformas vagoniem sastāva vidū.»

Naktīs bija tik auksts un dienās tik karsts, ka viņam sāka lobīties sejas āda; pēc paša apraksta, viņš atgādinājis cilvēku, kas apdedzinājies liesmās.

Visus šos sīkumus un tūkstošiem tiem līdzīgu viņš pedantiski ierakstīja piezīmju grāmatiņā. Septiņdesmit trīs lappušu biezā Ceļa laika dienasgrāmata parāda uzvedīgu, mīļu jaunekli, kaut gan viņš dzīvoja rupju trakgalvju vidū un arī pats rīkojās diezgan zemiski. Piezīmju grāmatiņa ir pilna raksturīgiem nejauši sastaptu cilvēku uzskicē jumiem, noklausītu sarunu fragmentiem, atzīmēm un stāstījumiem par to, kas padarījis visdažādākos ļaudis par staiguļiem, vārdiņiem no klaidoņu un dzelzceļu zaķu žargona, pilsētu aprakstiem, notikumiem un piedzīvojumiem. Lai gan šie ieraksti dienasgrāmatā uzšņāpti ar zīmuli preču vagonos, depo, «džungļos» un dzertuvēs, tomēr tie pārsteidz ar lirismu un valodas dabisko, daiļskanīgo plūdumu, apliecinot prasmi un iedzimtu rakstnieka talantu.

Lielākajā daļā dienasgrāmatas lappušu parādās jauns puisis, spēcīgs un līksms, kas mīl visu šo pārsteigumu pilno, mūžam mainīgo un valdzinoši neparasto dzīvi. Tomēr šis pacilāti priecīgais tonis nav noturīgs, ne jau viscaur skan pastāvīgs dzīves apliecinājums. Garīgo līdzsvaru pēkšņi satricina nomāktība, un dienasgrāmatā parādās ieraksts par tiesībām izdarīt pašnāvību; to pārlasot, neviļus nāk atmiņā nakts, kad Džeks Benicijas piestātnē iekrita ūdenī un nolēma nogrimt — tā būtu varoņa cienīga nāve. Visu mūžu viņš skaidri dzirdēja šo nāves aicinājumu.

Reiz, kad Klinšu kalnu pašā virsotnē viņu pārsteidza sniegputenis un viņš bija ragā sasalis uz platformas vagona, kāds labsirdīgs pavadonis viņam pastāstīja, ka uz pretējām sliedēm stāvot preču vilciens un tajā esot bezdarbnieku rota no Rēno — viena no Ķelli ja armijas daļām. Ierausies vagonā, Džeks ieraudzīja, ka iekšā uz divu pēdu bieziem salmu pakaišiem cieši cits pie cita, lai sasildītos, bija garšļauku izstiepušies astoņdesmit četri cilvēki. Nebija, kur nolikt kāju, Džeks uzkāpa kādam virsū un tūlīt nokļuva «kuļmašīnā» — viņu svaidīja no viena vagona gala uz otru, kamēr viņš beidzot uztrāpīja neaizņemtu salmu klāja maliņu. Tā viņš iestājās Darba armijas rindās.

Vīri armijā bija vareni: vieni — bezdarbnieki, kas tiešām ticēja, ka kongress dos viņiem darbu, citi — klaidoņi, pievienojušies tikai tādēļ, lai kopā pabrauktu, un vēl bija ari jauni puiši, tādi kā Džeks, kas meklēja piedzīvojumus. Vilciens joņoja caur sniegputeni, bet vagonā sākās kaut kas līdzīgs «Tūkstoš un vienas nakts» pasakām: tika nolemts, ka ikvienam no astoņdesmit pieciem preču vagona pasažieriem jāizstāsta labs stāsts. Neveiksminieku gaidīja sods — «kuļmašīna». Džeks raksta, ka tā bijusi brīnišķīga stāstīšanas orģija,

neko līdzīgu viņš nekad vairs neesot pieredzējis.

Pēc divdesmit četrām stundām Rēno vienība, ieslēgta šaurajā vagonā, izbrauca no sniega vētras; neviens nebija ēdis ne miltumiņa. Sasnieguši Nebraskas līdzenumus, viņi sameta kolekti un nosūtīja Grandailendas vietējām varas iestādēm telegrammu, ka pusdienas laikā ieradīsies astoņdesmit pieci izsalkuši vīri, kas būs jāpaēdina. Tieši dienas vidū vilciens apstājās Grandailendā, un pilsētiņas policistu uņ speciālu «viesu» uzņemšanas komiteju locekļu apsardzībā vienība aizsoļoja uz viesnīcām un restorāniem, kur atbraucējus paēdināja, pēc tam visus atveda atpakaļ uz vilcienu, kas bija aizturēts stacijā gaidīt savus pasažierus. *

Vienos naktī sasniedza Omahu, kur viņus sagaidīja īpašs policijas vads un apsardzībā ar kuģi pārveda pāri upei uz Kaunsilblafsu. Ģenerālis Ķellijs, kas bija ierīkojis nometni Šatokva parkā, pavēlēja pievienoties viņam, un vienībai vajadzēja nosoļot piecas jūdzes lietus gāzē, bet Džeks kopā ar savu jauno draugu, gaišmataino, sešas pēdas garo mehāniķi, kam bija iesauka Zviedrs, izspraucās cauri policistu rindai un devās meklēt pajumti. Viņi atrada tukšu bāru, ko balstīja resni baļķi, un tur Džeks pavadīja visnepatīkamāko nakti mūžā. Lai celtni varētu pārvietot, tā atradās uz augstiem paliktņiem, iekšpusē caur daudzajām spraugām svilpoja vējš. Izmircis līdz ādai, Džeks palīda zem letes un tur drebinājās, lūgdams visus svētos, lai ātrāk austu gaisma. Piecos no rīta, zils nosalis un tikko dzīvs, viņš ielēca preču vilcienā, atgriezās Omahā un gāja diedelēt brokastis. Tad, apskatījis pilsētas ievērojamākās vietas, devās uz Kellija nometni, bet uz tilta viņu apstādināja nodokļa ievācēji. Kāds aiz līdzjūtības iedeva viņam divdesmit piecus centus braucienam līdz Šatokva parkam. Ieradies tur, viņš ziņoja par ierašanos ģenerālim Kellijam un tika norīkots arjer-garda pēdējā rindā.

Dzelzceļa pārvaldnieki starp Omahu un Čikāgu bija noskaņoti naidīgi un neļāva dot armijai tukšus preču vagonus cilvēku pārvešanai par brīvu uz austrumiem, baidīdamies, ka to nepieprasa arī citi. Viņu vilcienus pavadīja apbruņoti Pinkertona slepenpolicisti aizsardzībai no Kel-lija vīriem. Divas dienas un naktis armija — un līdz ar to arī Džeks — pārlaida, apmetusies gar dzelzceļa stigu, kur vīrus mērcēja lietus un slapjš sniegs un kapāja krusa. Tad divas jaunas sievietes no Kaunsilblafsas pierunāja kādu puisi izbraukt lokomotīvi, uz kuras par mašīnistu strādāja viņa tēvs, un Omahas līdzjutēju komiteja savāca preču vagonu sastāvu. Kad vilciens sasniedza Kellija nometni, izrādījās, ka armijas pārvadāšanai sastāvs pārāk īss, un visiem par lielu nožēlu tas atgriezās atpakaļ pilsētā.

Pēc vairākām neveiksmīgām sadursmēm ar varas orgāniem ģenerālis Kellijs nolēma kājām vest savu armiju uz Vašingtonu, lai pievienotos ģenerālim Koksijam. Paņē: musi līdzi divpadsmit furgonu

ar pārtiku un inventāru, ko bija saziedojuši Omahas un Kaunsilblafsas iedzīvotāji, armija devās ceļā, izskatīdamās visai iespaidīga ar karogiem un transparentiem; kolonnas priekšgalā jāja ģenerālis Kellijs uz skaista melna zirga, ko bija dāvājis kāds sajūsmināts Kaunsilblafsas pilsonis. Pēc divām dienām Džeka apaviem noplīsa pazoles — un viņš tālāk soļoja zeķēs. Viņu aizsūtīja pie intendanta, bet tas paziņoja, ka Džekam piemērotu zābaku neesot. Nākamajā dienā viņam pēdas bija vienos noberzumos un viņš tikai ar pūlēm varēja paiet; lai izrādītu protestu, viņš gāja basām kājām ... un vienīgi tad intendants tūlīt izsniedza viņam apavus.

Aijovas štatā viņus sagaidīja draudzīgi un viesmīlīgi; jebkurā pilsētā, kur armija iegāja, visi iedzīvotāji ar karogiem iznāca tai pretī uz galvenās ielas. Līdzko Kellija armijas kareivji bija ierīkojuši nometni, pie viņiem bariem plūda ļaudis — kopīgi padziedāt dziesmas, klausīties politiskas runas, noskatīties, kā pašmāju «devītnieks» sacenšas beisbolā ar armijas komandu. «Daiļskanīgās sieviešu balsis,» Džeks ierakstījis dienasgrāmatā, «saplūda kopā ar aukstumā aizsmakušajām puišu balsīm.» Ar lepnumu viņš piezīmē, ka armija uz visiem atstājusi labu iespaidu un daudzi brīnījušies par kareivju pieklājīgo uzvedību un godīgajām, atklātajām sejām.

Joprojām būdams nepakļāvīgs un nevarēdams izturēt stingru disciplīnu, alkdams uzzināt sīki jo sīki visu par zemi, pa kuru viņš ceļoja, Džeks katru nakti aizzagās garām sardzei un skrēja apskatīt pilsētu. Viņš atkal noberza kājas čulgās un nolēma tālāk braukt preču vilcienos, bet vietējie šerifi apgādāja armiju ar furgoniem — tiem, kas nevarēja iet kājām. Taču armija vēl nepaspēja tikt līdz Demoinai, kad šīs ērtības izbeidzās, un Džeks nozvērējās labāk sēdēt cietumā nekā vēl noiet divus soļus ar savām tulznainajām kājām. Viņš aizvilkās līdz stacijai un, «spēlēdams uz publikas jūtām», savāca naudu biļetei.

Nonākuši Demoinā, Kellija armijas kareivji paziņoja, ka viņi visi esot noberzuši kājas, un atsacījās iet tālāk. Demoina, ko divi tūkstoši ceļotāju pieblīvēja pilnum pilnu, novietoja kareivjus pamestā krāšņu rūpnīcā un izbaroja tiem seštūkstoš porciju dienā, kamēr vietējie varas orgāni centās pierunāt dzelzceļa administrāciju aizvest armiju līdz nākamajai stacijai. Dzelzceļnieki atteicās. Džeks atpūtās, spēlēja beisbolu, izgulējās, atspirga. Tad pilsētā sarīkoja ziedojumu »vākšanu, un par iemaksāto naudu armija uztaisīja prāmjus un devās lejā pa Demoi-nas upes straumi.

Jūrnieks Džeks un vēl deviņi puiši no viņa rotas — visi, spriežot pēc Džeka vārdiem, enerģiski, veikli zēni — izmeklēja drošu laivu un īrās lejup pa upi. Viņi vienmēr aizsteidzās armijai priekšā par pusi dienas vai pat par veselu dienu. Tuvodamies kādai pilsētiņai, viņi pacēla Amerikas karogu un, dēvēdami savu laivu par «priekš-laivu», prasīja, kas darīts, lai apgādātu armiju. Fermeri atveda produktus, un

Jūrnieks Džeks ar draugiem nosmalstīja krējumu: pievāca tabaku, pienu, sviestu, cukuru, konservus. Nevarētu sacīt, ka šie puiši bija pilnīgi bezgoži, — atstāja jau arī armijai maisus ar pupām un miltiem un nokautus liellopus, bet, kā Džeks atzīmējis, viņi dzīvojuši zaļi. Viņi pat vairs nevārījuši kafiju ūdenī. Kāpēc? Piena taču, cik uziet. Džeks gan atzina, ka armijai nav klājies spoži, bet neko darīt, — viņu desmitniekā bija uzņēmīgi drosminieki, kuri itin nemaz nešaubījās par savas rīcības pareizumu, jo — «kas pirmais brauc, tas pirmais maļ».

Ģenerālis Ķellijs bija sašutis. Viņš aizsūtīja vieglu laivu aizsprostot ceļu «priekšlaivai», bet, kad tas neizdevās, norīkoja divus jātniekus brīdināt vietējos lauku iedzīvotājus. Pēc tam Džeku un viņa biedrus sagaidīja visai vēsi un viņiem gribot negribot vajadzēja atkal pievienoties armijai. Kvīnsijā, Ilinoisas štatā, kura, kā runāja, esot visbagātākā mazpilsēta Savienotajās Valstīs, Džeks visu dienu «klauvēja pie vārtiem» un atgriezās ar tik daudz veļas, zeķēm, krekliem, kurpēm, cepurēm un uzvalkiem, ka pietiktu pusrotai. Viņš bija sastāstījis Kvīnsijas iedzīvotājiem tūkstošiem visādu izdomājumu, citu par citu labāku. Vēlāk, sācis rakstīt žurnāliem, viņš nožēloja, ka tais dienās pārāk izšķērdīgi apgājies ar savas bagātās iztēles augļiem.

Taču pārpilnības laiks armijai izbeidzās. Kopš trīsdesmit sešām stundām fermeri vairs nedeva par brīvu ne miltumiņa. Saule sāka tveicēt aizvien stiprāk, pavasaris bija pie durvīm, gaisā virmoja skurbinošas smaržas... un Darba armija veselām daļām un vadiem izklīda uz visām pusēm. Džeks iešņāpa piezīmju blokā: «Rīt no rīta laidīšos lapās, bads neizturams.» Visi deviņi laivas biedri dezertēja līdz ar viņu. Ģenerālis Ķelli js ar dažiem vīriem joprojām turpināja ceļu un, kad beidzot bija sasniedzis Vašingtonu, atrada ģenerāli Koksiju sēžam cietumā. Aizsteidzies priekšā savam laikam, ģenerālis Koksijs pieprasīja federatīvajai valdībai sagādāt darbu bezdarbniekiem, bet nomainījās ne mazums valdību, iekams arī citi nonāca pie tāda paša secinājuma, — un šo cilvēku Kapitolija policijas apsardze arestēja par staigāšanu pa zālāju!

Ar ekspresi Cannonball Džeks aizbrauca līdz Džekson-vilai, ar Kanzasitijas pasažiervilcienu — līdz Mesonsiti-jai, tur uztrāpīja sastāvu lopu pārvadāšanai un visu nakti joņoja uz Čikāgu. Pastā viņu gaidīja vēstule no mājām un četri «zaļie», vienu dolāru katrs, no Elīzas. Lietotu mantu veikalā viņš nopirka sev kurpes, cepuri, pāri bikšu, kreklu un mēteli. Vakarā aizgāja uz teātri, apskatīja pilsētu un par piecpadsmit centiem pārnakšņoja gultā — pirmo reizi kopš aizbraukšanas no Oklendas. Nākamajā dienā viņš pārcēlās pāri ezeram uz Mičigānas štatu, Sent-džozefu, kur ar vīru un bērniem dzīvoja Mērija Ever-harde, Floras māsa. Džeks vairākas nedēļas pavadīja Everhardu mājīgajā mītnē, lappusi pēc lappuses rakstīja savas piezīmes, uzbarojās un atguva zaudēto svaru, labprāt ļāva krustmātei

Mērijai sevi lutināt, mazliet paraka zemi un stāstīja radiniekiem aizraujošus stāstus par Ceļu.

Vasaras vidū viņš par zaķi aizbrauca uz Ņujorku. Tur viņš pasāka «izlocīt kājas» no rītiem, bet dienā patvērās no sveloša karstuma Sitijholla mazajā parkā. Par lētu cenu — dažiem centiem gabalā — viņš nopirka jaunākās grāmatas, kas bija sabojātas iesienot, un, atlaidies vēsajā zālītē, lasīja tās, piedzerdams klāt ledaini aukstu pienu par peniju glāzē.

Kādu pēcpusdienu viņš pievienojās ziņkārīgo pūlim, kas bija apstājis bariņu ielas puiku, kuri nodevās pīvī spēlei. Pēkšņi kāds ielas puika spalgi iebļāvās: «Kruķis! Laižamies!» — un viss bars aizmuka. Džeks ar grāmatu padusē rāmā garā devās uz mazo parku, kad ieraudzīja tuvojamies policistu. Nelikdamies ne zinis, Džeks turpināja ceļu. Tad policists atvēzējies iesita viņam pa galvu ar nūjiņu un notrieca viņu gar zemi. Apdullis, nelabu dūšu no sāpēm, viņš kaut kā uzrausās kājās un metās prom, jo, paliekot uz vietas, — mēnesis Blekvelas salā par pretošanos policistam nodrošināts.

Pēc pāris dienām viņš prˆču vagonā aizbrauca uz Nia-gārfollu un taisnā ceļā devās pie ūdenskritumiem. Šīs ainas savaldzināts, pavadīja tur visu pēcpusdienu, pilnīgi aizmirsis ēšanu. Vienpadsmitos vakarā viņš vēl joprojām sēdēja pie ūdenskritumiem, vērodams mēnesnīcā spīguļojam tumšos ūdeņus. Pēc tam viņš gāja laukā no pilsētas, pārkāpa pāri kādam žogam un pārgulēja kaut kur pļavā. Pamodies piecos no rīta, viņš griezās atpakaļ pie ūdenskritumiem. Soļodams pa vēl dusošās pilsētiņas ielām, viņš ieraudzīja nākam pretī trīs vīriešus. Divi malējie bija hobo, bet vidū «kruķis mušķērājs» — policijas aģents, kas noprasīja, kurā viesnīcā Džeks esot apmeties. Džeks neattapa uzreiz izdomāt viesnīcas nosaukumu, un viņu arestēja kā klaidoni un nogādāja Niagārfollas cietumā. No rīta sešpadsmit arestantus nosēdināja uz apsūdzēto sola. Tiesnesis, kas vienlaikus bija arī sekretārs, citu pēc cita izsauca klaidoņus un bez vilcināšanās piesprieda katram trīsdesmit dienu spaidu darbos.

Džekam uzlika roku dzelžus — viņš gadījās vienā pāri ar varen liela auguma nēģeri —, dzelžiem cauri izvēra tērauda ķēdi, tā ka astoņi pāri arestantu bija saķēdēti kopā, un šādi viņus veda pa Niagārfollas ielām uz dzelzceļa staciju.

Vilcienā Džeks sadalīja savu tabaku ar vīru, kas sēdēja aizmugurē un, kā izrādījās, bija iepazinis ne vienu vien cietumu, tāpēc labi zināja cietuma dzīves ierašas; abi iedraudzējās. Arestantus nogādāja Eri apgabala labošanas iestādē; cietumā Džekam noskuva pliku pauri un ieģērba viņu svītrainajā cietumnieku tērpā. Rīta agrumā ieslodzītos nostādīja cieši kopā citu aiz cita un izveda no cietuma pagalma — izkraut kanālā liellaivas.

Darbs bija smags, un arestantiem izsniedza tikai maizi un ūdeni;

reizi nedēļā gan deva arī gaļu, bet tā nebija ēdama; pagāja divas dienas, un arestants, ar ko Džeks bija iedraudzējies vilcienā, ieradās viņu izpestīt. Cietuma uzraugu vidū bija šā puiša draugi, agrākie cietumnieki, un viņu tūlīt norīkoja par «halles vīru», un viņš savukārt izgādāja tādu pašu amatu arī Džekam. «Halles vīra» pienākums bija izdalīt ieslodzītajiem maizi un ūdeni un raudzīties, lai tie ievēro kārtību. Pret sataupītiem maizes gabaliem Džeks iemainīja grāmatas un tabaku vai arī bikšturus un saspraužamās adatas, lai pēc tam tos iemainītu pret gaļu no ilgtermiņniekiem.

«Halles vīra» acīm atklājās viss, kas notika kamerās. Džeks redzēja cietumniekus raustāmies krampjos, sajūkam prātā; viņa acu priekšā cilvēkus nogrūda zemē pa astoņiem akmens kāpņu posmiem, sita līdz nāvei; cietums bija īsts moku kambaris, kur neaizsargātiem arestantiem draudēja neaprakstāmas šausmas. Džeks iedraudzējās ar citiem uzraugiem, sargiem, ar īstermiņniekiem un ilgtermiņniekiem; viņš iepazina simtiem cilvēku, noklausījās viņu stāstos, pierakstīja īpašos teicienus, apguva viņu pasaules uzskatu, pilnīgi iekļāvās viņu vidē. Un visu šo laiku viņš prata nezaudēt sava drauga labvēlību,, lai varētu palikt «halles vīra» amatā. Daudzas stundas viņi pavadīja sirsnīgās, biedriskās sarunās, gudrodami, kādas ielaušanās pastrādās, izkļuvuši no apcietinājuma.

Kad trīsdesmit dienas bija pagājušas, abus draugus atbrīvoja; uz Bufalo galvenās ielas sadiedelējuši «sīknau-diņu», viņi iegāja alus krodziņā iztukšot pa kausam «sevišķa». Kad alus jau putoja kausos, Džeks, kaut kā aizbildinājies draugam, izgāja no zāles pa sētas durvīm, parleca pāri žogam un skriešus noskrēja visu ceļu līdz stacijai. Mazliet vēlāk preču vilciens jau veda viņu uz rietumiem.

Vajadzēja vairāku mēnešu, lai veiktu trīstūkstoš jūdzes pa Kanādas dzelzceļiem. Vienīgi talants Džeku daudzkārt izglāba no cietuma: viņš prata izdomāt stāstus, kas pārliecināja jebkuru policistu, ka aizturētais ir vienalga, kas, tikai ne blandonis. Bieži iznāca arī badoties, jo Džeks nemācēja franciski, bet Kanādas fermeri baidījās no apkārt-staiguļiem. Nobraucis augu nakti refrižatora vagonā, viņš no rīta tikko spēja izlīst laukā, lai sadabūtu kaut ko ēdamu. Un tomēr piedzīvojumi sagādāja viņam prieku, it īpaši tad, kad viņš veselas tūkstoš jūdzes kratījās ogļu vagonā, katrā piestātnē aizdiedza uz pilsētu «klauvēt pie vārtiem», atgriezās ar guvumu atpakaļ savās ogļu cisās un ēzdams vēroja garām slīdošās Kanādas dabas ainavas. Beidzot viņš sasniedza Vankuveru, pieteicās darbā par matrozi uz «Umatillas» un atgriezās Sanfrancisko.

m

Lai kā meklētu dokumentos un piezīmēs, nekur nav atrodams, ka Džekam Londonam tais gados, ko viņš pavadījis, kā teiktu sociologi, «skrandu proletariāta» vidū, jau bijusi kāda doma vai nojausma par

sociālismu. Viņš bija, kā vēlāk pats sevi dēvēja, spilgti izteikts individuālists, kurš līdz ar saviem deviņiem «ātrlaivas» draugiem ar viltu atstāja biedrus — Ķelli ja armiju bez pārtikas, tāpēc ka «iniciatīva bija mūsu rokās un mēs no visas sirds ticējām principa «kas pirmais brauc, tas pirmais maļ» parei-zumam»; kad šis individuālists bija «halles vīrs» labošanas cietumā, viņš nevis sadalīja maizes pārpalikumu starp nelaimīgajiem ieslodzītajiem, bet lika tiem samaksāt graudā — ar skopajiem tabakas krājumiem, grāmatām un gaļu. Viņam bija laba veselība, spēcīgi muskuļi un tāds kuņģis, kas spēj sagremot pat dzelzs lūžņus, viņš priecājās par savu jaunību un nevienam nepiekāpās nedz darbā, nedz kautiņā. Viņam šķita, ka viņš kā viesulis mūžīgi trauksies caur dzīvi, visu uzvarēdams vienīgi ar savu pārākumu un spēku. Viņš lepojās, ka ir pašas dabas izredzēts spēka mitriķis.

Kad viņš uzzināja, cik pārsteidzoši strauji papildinās «skrandu proletariāta» rindas, viņam atvērās acis. Viņš bija iedomājies, ka Ceļā dodas labprātīgi, aiz tieksmes klejot, meklēt piedzīvojumus un atbrīvoties no atbildības; tiesa, bija arī citādi klaidoņi — slaisti, plānprātiņi, nejēgas, dzērāji. Zināma šo ļaužu daļa tiešām bija sārņi un tādi arī paliks jebkurā sociālā iekārtā — Džeks to saprata —, bet lielākā daļa, par to viņš pārliecinājās visai drīz, bija tādi paši «gaišmataini mežoņi» kā viņš pats, tāds pats labs cilvēku materiāls — matroži un strādnieki; tos bija sakropļojis smags darbs, trūkums un nelaimes gadījumi; pēc tam tos atlaida no darba un padzina kā vecus, notriektus zirgus; un tā viņi klimta apkārt — tukšu kabatu un tukšu vēderu, bez segas, kas pasargātu no aukstuma. Kopā ar viņiem Džeks brida ceļu dubļus un «klauvēja pie vārtiem», salā drebinājās preču vagonos un pilsētu parkos un klausījās viņu dzīves stāstus — viņi bija sākuši tieši tāpat kā viņš un beidza šai zaņķī, sociālā bezdibeņa pašā dziļumā.

Tur bija cilvēki, kurus ievainojuši un sakropļojuši darbgaldi bez aizsargierīcēm un kurus saimnieki tādēļ atlaiduši no darba; cilvēki, kas sagandējuši veselību, strādādami fabrikās četrpadsmit stundu smacīgā gaisā, un atbrīvoti kā nevajadzīgi; cilvēki, kuri novecojuši savā jūgā un kurus izspieduši citi — jaunāki un spēcīgāki. Tur bija izputējuši amatnieki, kas, laikiem mainoties, nav pratuši piemēroties apstākļiem, un cilvēki, kuru darbu aizstājušas mašīnas; vīrieši, kuru vietā pieņemtas sievietes un bērni, kam maksāja mazāk; citi bija zaudējuši darbu krīzes dēļ un nekad vairs nekur nebija iekārtojušies. Tur bija strādnieki, kuriem trūka kvalifikācijas, lai apietos ar jauno tehnisko iekārtu; sezonas strādnieki, kurus pati profesija spieda četrus līdz sešus mēnešus gadā slaistīties apkārt; bija nemākulīgi, viduvēji, mazdūšīgi strādnieki; konkurences upuri un haotiskās rūpniecības pabiras — tie atzina par labāku klaiņošanu nekā dzīvi graustos. Tur bija cilvēki, kas

piedalījušies streikos pret pārlieku garo darba dienu un zemo izpeļņu, — uzņēmēji bija ierakstījuši viņus melnajos sarakstos un viņu vietas dabūjuši streiklauži.

Džeks redzēja, ka pēc pieciem, desmit, divdesmit gadiem arī viņa vietu ieņems kāds jaunāks un stiprāks un viņš gribot negribot kļūs par graustu iemītnieku vai klaidoni. Viņš atskārta divas lietas: pirmkārt, jāiegūst izglītība, lai strādātu ar galvu, nevis ar muskuļiem, kas ir viegli aizstājami; otrkārt, ja ekonomiskā sistēma atņem cilvēkam labākos mūža gadus un pēc tam izmet viņu mēslainē nomirt badā vai dzīvam satrūdēt, tad šī sistēma nav gluži pareiza, jo tā rada traģisku situāciju gan atsevišķam cilvēkam, gan viņa ģimenei, dara sabiedrību cietsirdīgu un izšķērdīgu.

Ap to laiku, kad Džeks atgriezās Oklendā, viņš pārliecinājās, ka viņa domu gaita un attieksme pret dzīvi ir grozījusies; viņš ticēja kaut kam jaunam, bet kam īsti, to pats vēl lāgā neapjauta. Profesora Canija saprāts lika viņam izraudzīties tieši tās grāmatas, kur rodama atbilde. No saviem Ceļa līdzgaitniekiem un strādniekiem, kuru vidū gadījās arī izglītoti un daudz lasījuši cilvēki, viņš ne mazumu bija dzirdējis par arodbiedrībām, sociālismu un strādnieku solidaritāti un tā ieguvis orientieri, kas norādīja, kur sākt meklējumus.

Vispirms viņš uzzināja, ka modernais sociālisms parādījies priekš septiņdesmit gadiem, tātad ir pavisam jauna mācība, kas radusies tikai mazliet pirms viņa mātes dzimšanas; Džeks izjuta, ka viņam neparasti laimējies — viņš ir šīs kustības laikabiedrs, gandrīz vai viens no tās sācējiem. Ar šo atklājumu vien pietika, lai aizrautos. Viņš turpināja pētījumus — izrādījās, ka revolūcijas izraisa nevis cilvēki, bet ekonomiskie apstākļi. Francija, mūsdienu sociālisma māte, bija sacēlusies, lai nokratītu smago nastu — izkurtējušo monarhiju —, bet tūlīt tai mugurā uzkrāva tikpat smagu nastu — buržuāziju. Mašinizētā ražošana atnāca roku rokā ar garu darba dienu, algu pazeminājumiem un ciklisku bezdarbu; darba ļaudis nokļuva vēl sliktākos apstākļos nekā netiklo un izšķērdīgo karaļu Luija XIV un Luija XV laikā. Radās nepieciešamība pēc jaunas revolūcijas, šoreiz ekonomiskas, nevis politiskas, — un šī nepieciešamība radīja utopiskos sociālistus, kurus sociālismam bija pievērsuši novērojumi, ka tikai nedaudzi slīgst bagātībā, turpretī lielākā daļa, nemitīgi strādādami, dzīvo nabadzībā.

Džeks ķērās pie Babefa, Sensimona, Furjē un Prudona

f

darbiem — pirmajiem uzbrukumiem privātīpašumam ar drukātu vārdu; utopiskie sociālisti pirmie norobežoja ekonomiskās šķiras, nāca klajā ar apgalvojumu, ka privātīpašums balstās uz citu cilvēku darbu; viņi pieprasīja privātās iedzīvošanās likvidēšanu un bagātību mantošanas tiesību atcelšanu, izvirzīja revolucionāru koncepciju, ka sociālai reformai jābūt valdības funkcijai. Par pieciem centiem Džeks

rakstāmlietu veikalā nopirka brūnu bloknotu un savā nevērīgajā rokrakstā atzīmēja, kādus mērķus sev izvirzījuši šie sociālisma pionieri, kas mēģinājuši iztēloties tādu ražošanas sistēmu, kurā neviens nevarēs iedzīvoties no citu darba, kurā visiem jāstrādā un visi būs apgādāti ar darbu. Viņš piezīmēja, ka, sagatavodami augsni revolūcijai, šie cilvēki nenorāda līdzekļus sociālistiskas valsts iekārtas sasniegšanai, cerēdami, ka gan jau kapitālisti aiz kristietiskas labsirdības paši uzcels strādniekiem sociālismu.

Reiz Ceļā kāds apkārtklīstošs filozofs Džekam pastāstīja par publicējumu ar nosaukumu «Komunistiskās partijas manifests». Džeks sameklēja «Manifestu» un alkatīgi to izlasīja ar tādu sajūtu, it kā šais lappusēs brīnumainā kārtā būtu sākusi runāt viņa paša sirds un smadzenes. Viņš bez iebildēm pakļāvās Kārļa Marksa argumentiem, jo atrada tajos metodi, kas ne vien dod cilvēkam iespēju uzcelt sociālistisku valsti, bet vēsturiskās un ekonomiskās nepieciešamības dēļ spiež viņu atzīt sociālismu. Savā bloknotā Džeks īsumā atzīmēja:

«Visa cilvēces vēsture ir bijusi šķiru cīņas vēsture, cīņas, kas norisinājusies starp pakļautajām un valdošajām šķirām; šī šķiru cīņas vēsture parāda ekonomiskās civilizācijas evolūciju, tāpat kā Darvina mācība parāda cilvēka evolūciju; līdz ar lielrūpniecības attīstību un kapitāla koncentrāciju ir sasniegta tāda pakāpe, kad ekspluatētās šķiras nevar atbrīvoties no valdošās šķiras jūga, neatbrīvojot tai pašā laikā un reizi par visām reizēm visu sabiedrību no jebkādas ekspluatācijas, apspiešanas, šķiru nevienlīdzības un šķiru cīņas.»

Tālāk Džeks uzzināja no «Komunistiskā manifesta», ka zinātniskais sociālisms pieprasa, lai atceļ privātīpašumu uz zemi un mantošanas tiesības; fabriku, ražošanas, sakaru un transporta līdzekļu pāriešanu valsts īpašumā; visām bagātībām, izņemot patēriņa līdzekļus, jābūt sabied-ribas īpašumā. Ar treknu svītru viņš pasvītroja «Manifestā» sociālistu uzsaukumu visas pasaules darba ļaudīm.

«Komunisti tur par nicināmu lietu slēpt savus uzskatus un nolūkus. Viņi atklāti pasaka, ka viņu mērķi sasniedzami, tikai ar varu gāžot visu līdzšinējo sabiedrisko iekārtu. Lai dreb valdošās šķiras Komunistiskās Revolūcijas priekšā. Proletāriešiem tur nav tajā nekā ko zaudēt kā tikai savas važas. Bet iegūs viņi visu pasauli. Visu zemju proletārieši, savienojieties!»

Tā Džeks drīz vien nonāca pie atzinuma, ka pasaulē nav nekā dižāka par sociālismu.

Nolēmis dzīvot ar galvu, nevis ar muskuļiem, Džeks sāka rīkoties, lai varētu darīt to darbu, ko vēlējās. Visu Ceļā pavadīto gadu viņš bija rakstījis piezīmes un tagad noteikti zināja, ka viņa dzīve gūs jēgu un viņš būs laimīgs tikai tad, ja uzrakstīs savus stāstus, ar kuriem ir pilna galva. Nav grūti saprast, ka viņš nonācis pie šādas apņemšanās tik agrā jaunībā; tūkstošiem astroloģisku parādību, ko aprakstījis

profesors Čanijs, bija tīras fantāzijas izdomājumi. Džeks arī aizrāvās ar stāstniecību, lai nopelnītu iztiku.

Viņš jau bija izraudzījies mācību iestādi, kur apgūt izglītību — Kalifornijas universitāti Berklijā, pavisam tuvu viņa mājām, ja brauc ar tramvaju. Bet viņš nekad nebija mācījies vidusskolā — pē<* pastāvošās kārtības viņam vēl trīs gadi jānosēž skolas solā, lai tiktu uzņemts universitātē.

Oklendas vidusskolas jaunajam skolēnam bija deviņpadsmit gadu, viņš ienāca klasē ģērbies nonēsātā, saburzītā, slikti piegulošā zilā uzvalkā un vilnas kreklā bez kaklasaites. Viņš bija drukns un izskatījās spēcīgs, iededzis, gaišbrūniem, izpūrušiem matiem, kurus vienmēr laida caur pirkstiem. Viņš joprojām zelēja tabaku: atgriezies Oklendā, vēl nebija atmetis Ceļā iegūto paradumu; tabaka remdināja zobu sāpes, un Džekam bija cauri gandrīz visi zobi. Elīza piedāvājās samaksāt zobārstam, bet brālim jāpārtrauc tabakas zelēšana; viņš tūlīt piekrita. Zobus saplombēja, izrauto vietā ielika mākslīgos. Priecīgs par mirdzošajiem jaunajiem zobiem, Džeks iegādājās zobu suku — pirmo savā mūžā.

Viņš gāja sakumpis — ubagošanas laiku paradums —, klasē sēdēja, atzvēlies pret sola muguru, izstiepis kājas

visā garumā, sabāzis rokas kabatās, raudzīdamies kaut kur projām. Reizēm pagriež galvu uz vienu vai otru pusi, bet pār seju šad tad pārslīd ēna; pēc tam viņš attopas un atkal sēž smaidīdams. Kad viņu izsauca, viņš ar acīm redzamām pūlēm uztrausās pussēdus, atspiedās ar rokām pret solu, kā atbalstu meklēdams. Vienmēr atbildēja klusi, gandrīz nedzirdami un cik iespējams īsi. Beidzis viņš tūlīt pat atkrita atpakaļ solā, it kā būtu pārguris.

Ap viņu bija četrpadsmit piecpadsmit gadu veci zēni un meitenes, lielākā daļa turīgu vecāku bērni, kas nebija bijuši nekur tālāk par Sanfrancisko. Džekam viņi šķita tīrie zīdaiņi. Lai gan izglītība, protams, paver ceļu uz labāku dzīvi, taču stundas, kuras vajadzēja nosēdēt — franču valoda, Romas vēsture, algebra —, viņam likās bērnišķīgas. Viņš nemēģināja slēpt no klases biedriem, ka šīs nenozīmīgās mācības viņu garlaiko, ka viņu interesē pieaugušu cilvēku cienīgas lietas, no kurām tie vēl neko nesaprot.

Viņam gribējās iekļauties klases kolektīvā, bet nekādi neizdevās. Viņš varēja ar interesi klausīties vispārējā sarunā, taču, tiklīdz kāds zēns vai meitene viņu uzrunāja, viņš saskaitās un tūlīt aizgāja prom. Te atkal parādījās viņa rakstura galvenā pretruna, ko pirmā bija ievērojusi Ina Kūlbrita: ārkārtīga pašapziņa sadzīvoja kopā ar mokošu biklumu un mazvērtības sajūtu. Skolēni uzskatīja, ka viņš par kaut ko aizvainojies, tāpēc tik skarbi atcērt, kad tie grib viņu iesaistīt savās nodarbībās. Bija pārāk grūti izprast šo puisi. Džeka klases biedrene Džordžija Loringa Bemforda stāsta, ka reizēm no starojošā smaida bijis

redzams, ka viņam ir piemīlīga bērna daba, bet brīžiem viņš izskatījies kā īsts piekrastes klaidonis un radies iespaids, ka puisis ar to lepojas. Cepuri viņš iestūķējis kabatā, bet pēc stundām uzmaucis uz pieres un izmeties uz ielas, mētādams rokas kā matrozis.

Ja arī Oklendas vidusskolas skolēni iekļautu viņu savā pulkā, viņš nevarētu atlicināt tiem ne brīža. Dzelzceļnieku streika laikā Džons Londons bija pieņemts īpašā depo apsardzē, tomēr Džeku uzturēt nevarēja. Sestdienās un svētdienās Džeks centās salīgt kādu gadījuma darbu: nopļaut mauriņus, izdauzīt paklājus, pakalpot par izsūtāmo. No saviem skopajiem ienākumiem Elīza atlicināja viņam naudu uzturam un grāmatām un vēl nopirka velosipēdu, ar ko braukt uz skolu. Ar naudu viņam vienmēr bija grūtības. Kad Oklendas vidusskolas sētniekam vajadzēja palīga, Elīza iekārtoja šai vietā brāli. Pēc mācībām Džeks palika skolā slaucīt grīdas un mazgāt atejas. Daudz gadu vēlāk viņš ar lepnumu rakstīja meitai, ka pats ar savām rokām nomazgājis ik logu skolā, kur mācījās viņa.

Reiz bariņš meiteņu redzēja viņu kopā ar pāris klaidoņiem — Ceļa paziņām — ieejam kādā Brodvejas alus dzertuvē, un tūlīt sākās valodas: viņš satiekoties ar sliktiem biedriem, esot radis lietot dūres. Turklāt Džeks vēl bija uzņēmies tīrīt skolu, un plaisa, kas šķīra viņu no pārējiem skolēniem, kļuva galīgi nepārkāpjama.

Tomēr skolā, kā izrādījās, iznāca arī literārs žurnāls «Egida», un, kad tur pieņēma viņa aprakstu «Boninu salas», Džeks atzina, ka skola galu galā nemaz nav tik slikts iestādījums. Apraksts, kas parādījās 1895. gada janvāra un februāra mēnesī, bija uzrakstīts talantīgi, svaigi un dzīvi, tāpēc to arī vēl tagad var izlasīt ar patiku. Spilgtiem vilcieniem zīmētas valzivju mednieku flotiles dzīves ainas, salas, ar cilvēcisku siltumu un mīlestību aprakstīti ļaudis, bet īpaši skaista ir valoda — ik teikums skan kā mūzika. Tas, ka Džeks ieraudzīja savu sacerējumu iespiestu, daudz vairāk palīdzēja viņam izprast rakstnieka amatu nekā visas kritiskās piezīmes, ko angļu valodas skolotāja uzšņāpa uz viņˆ manuskriptu lapām, — tai izraisīja riebumu šis brīvais, plūstošais rakstības veids, spontānie pavērsieni, jūtu uzbrāzmojumi un jūsma par dabu. Martā «Egida» ievietoja viņa stāstu «Sakečo Hona Asi un Hakadaki», pēc tam divus stāstus par piedzīvojumiem Ceļā — «Frisko Kids» un «Frisko Kids atgriežas atpakaļ»; abi pārsteidz ar specifisko izteicienu bagātību un klaidoņu psiholoģijas dziļu izpratni.

Dzelzceļnieku streiks izbeidzās, līdz ar to arī Džona Londona darbs, un tagad ģimeni apgādāt vajadzēja Dže-kam vienam. Viņš bija spiests meklēt blakus darbus, strādāt vēl cītīgāk. Viņam pašam naudas neatlika itin nemaz, un klases biedri ievēroja, ka viņš ģērbjas arvien sliktāk un sliktāk. No pārpūles, nepietiekamas barības un neizgulēšanās viņš bija kļuvis nervozs un neiecietīgs. Džeks rakstīja par sevi

godīgi, un skolēni uzzināja, ka viņš agrāk bijis matrozis un klaidonis. Meitenes labprātāk turējās no viņa pa gabalu. Tas, ka viņš rakstīja, nevis samierināja pārējos ar viņa dīvainībām, bet vēl vairāk lika viņam noslēgties savrup. Džekam patika rakstīt savus stāstus brīvajās nakts stundās, patika aizmirsties grāmatās, kuras ņēma bibliotēkā uz visām sešām Londonu ģimenes lasītāju kartītēm, tomēr tais dienās viņam trūka tā, kas cilvēkam sniedz laimi, — trūka draudzības, mīlestības, vietas zem saules . . . Nevienas no tām nebija. Un tad viņš iestājās Henrija Kleja diskusiju klubā.

Henrija Kleja diskusiju klubs bija vienīgā vieta, kur sapulcējās Oklendas inteliģence. Kluba biedri bija jauni skolotāji, ārsti, juristi, mūziķi, studenti, sociālisti — tos visus saistīja kopīgā interese par apkārtējo pasauli. Viņi vairāk nekā jebkurš cits Oklendā sprieda par cilvēku pēc viņa prāta, nevis pēc apģērba. Džeks klusi nosēdēja vienā vai divās sapulcēs un tad iesaistījās diskusijās. Kluba locekļi spēja novērtēt viņa skaidro un loģisko domu gaitu, tiem patika Džeka sulīgais īru humors, spilgtie stāsti par jūru un ceļu — viņu uzskatīja par interesantu un asprātīgu sarunu biedru. Viņus ietekmēja ne vien viņa dedzīgā aizraušanās ar sociālismu, bet arī pamatīgās zināšanas, ko viņš jau bija ieguvis šai jomā. Turpretī Džekam tolaik vissvarīgākais bija tas, ka viņš tiem patika, ka tie viņu uzņēma draudzīgi kā līdzīgu. Šī siltā attieksme palīdzēja Džekam pārvarēt neveiklību, drūmumu, kautrību, paceltu galvu viņš tagad runāja brīvi un izsmeļoši. Viņš bija atradis savu vietu kā līdzīgs starp līdzīgiem.

No kluba biedriem Džekam vislabāk patika Eduards Eplgarts — slaids brūnmatains un brūnacains jauneklis no inteliģentas angļu ģimenes, kas bija apmetusies uz dzīvi Oklendā. Eplgartam bija vērīga uztvere un ass prāts. Abi jaunieši bija vienos gados un mēdza ilgi kopā pastaigāties, pavadot brīvās stundas draudzīgās sarunās, tā palīdzēdami viens otram skaidri, loģiski domāt. Eplgartam Džeks likās nevis nabadzīgi ģērbies, neuzvedīgs puisis ar sliktu reputāciju, bet gudrs, zobgalīgs, daudz redzējis jauneklis, kas šobrīd ir gan nabags, bet atrodas uz panākumu ceļa.

Eplgarts aizveda Džeku pie sevis mājās un iepazīstināja ar savu māsu Meibelu. Tikko pārkāpis pār slieksni, Džeks acumirklī iemīlējās — nevaldāmi un spēcīgi.

Meibela Eplgarte bija ēteriska būtne lielām, zilām, apgarotām acīm un kupliem, zeltainiem matiem. Džeks viņu salīdzināja ar blāvu zelta ziedu uz slaida kātiņa. Viņa runāja skaistā balsī, un viņas skanīgie smiekli Džekam šķita kā visīstākā mūzika. Meibela bija trīs gadus vecāka par viņu, un viņā nebija ne miņas no izlikšanās vai valšķības. Viņa studēja Kalifornijas universitātē, specializēdamās angļu valodā un literatūrā. Džeks nevarēja vien nobrīnīties, cik daudz akurāti sakrautu zināšanu glabājas šai jaukajā galviņā. Viņas

izturēšanās bija nevainojama, viņa bija uzaugusi mākslas un kultūras vidē, tāpēc viņai piemita smalka takta sajūta un spēja savaldīties. Džeks mīlēja viņu kā dievieti, ko drīkst tikai pielūgt, nevis tai pieskarties. Ar kādu sajūsmu viņš redzēja, ka Meibela izturas pret viņu draudzīgi — kā pret līdzīgu. Būtu viņš zinājis, ka rupjais, vīrišķīgais spēks, kas siltiem viļņiem plūsmoja no viņa, saistīja Meibelu tāpat kā Džeku — viņas trauslums!

Džeks kļuva pastāvīgs viesis Eplgartu plašajā, grāmatu un gleznu pārpilnajā mājā. No viņiem Džeks aizguva grāmatas, zināšanas un pieredzi tais nozarēs, kurās vēl nebija ielauzies; viņš uzmanīgi vēroja Eplgartu žestus, runas veidu. Drīz vien «stiprie vārdiņi» pamazām izzuda no viņa leksikona, izzuda arī matroža gāzelīgā gaita un parupjā uzvedība. Džeku sāka ielūgt pie sevis arī pārējie diskusiju kluba biedri, un viņu mājās Džeks iepazinās ar inteliģentām meitenēm, kˆiru tērpi sniedzās līdz zemei, un pie tējas tases tērzēja ar viņām par dzeju, mākslu un gramatikas finesēm. Viņš bija kļuvis maigāks, un gaišs smaids aizvien biežāk rotāja viņa asos vaibstus. Viņš pilnīgi, ar dziļu mīlestību nodevās saviem jaunajiem draugiem. Arī Oklendas vidusskolas audzēkņus aizsniedza jūsmīgās atsauksmes par Džeku Londonu, šo valdzinošo, apdāvināto jaunekli, ko neapšaubāmi gaidot spoža nākotne, un, paskatījušies uz savu noplukušo, garlaicības mākto klases biedru, viņi brīnīt brīnījās par pieaugušo aplamo spriedumu.

Oklendas sociālistiskās partijas biedri aicināja Džeku iestāties viņu nesen izveidotajā organizācijā, kas bija viena no pirmajām Klusā okeāna piekrastē. Tur viņš satika tādus cilvēkus kā Britu sociālistiskās strādnieku partijas pārstāvi Ostinu Lūisu, satika vācu sociālistus, kas bija izraidīti no savas tēvzemes (sociālistiskās partijas Vācijā bija aizliegtas), — nobriedušus, pieredzes bagātus ļaudis, kuru sabiedrība Džekam noderēja par tecīlu viņa darba rīka — prāta asināšanai.

Sociālistisko organizāciju Oklendā pārstāvēja ļaužu grupa, kurus vienoja drīzāk garīgas nekā ekonomiskas intereses; viņi vakaros sapulcējās muzicēt, izdzert kausu alus un spriedelēt, iztirzājot vienu otru politiskās ekonomijas jautājumu. Tie bija inteliģenti teorētiķi, kas nebija tieši iesaistīti šķiru cīņā, jo partijā pagaidām nebija neviena strādnieka. Lai cik pateicīgs Džeks viņiem bija par patīkamo sabiedrību un zināšanām, viņš neticēja, ka sociālisms piederētu inteliģencei. Sociālisms pieder strādniekiem un viņu biedrībām — tiem, kam vēstures gaitā paredzēts izcīnīt šķiru cīņu, piedalīties revolūcijās un nodibināt vispasaules sociālistisku valsti, kura, kā mācīja Kārlis Markss, ir nākamā pakāpe civilizācijas attīstībā.

Džeks sāka apmeklēt strādnieku mītiņus, stāstīt par sociālismu un arodbiedrībām, klausīties runas pilsētas parkā. Reiz pievakarē viņš, uzlēcis uz sola, aizrautīgi klāstīja lielam klausītāju pūlim, ka modernais kapitālisms ir organizētas laupīšanas sistēma: sagrābis

strādnieku aiz rīkles, kapitālists izspiež no tā visu, ko tas var dot ar savu darbu, — visu, līdz pēdējam dolāram, un tad izmet ārā kā lieku krāmu. Viņš nebija runājis ne desmit minūtes, kad Brodvejā atskanēja pakavu klaudzoņa: līdzās parka žogam apstājās melna policijas kariete, un pie Džeka piegāja divi policisti un viņu arestēja. Džeku izvadīja cauri pūlim uz karieti, aizslēdza, tērauda durvis, veda pa Oklendas ielām un iemeta cietumā. Džeks protestēja — viņš taču atrodoties Amerikā, kur cilvēkiem atļauta vārda brīvība un sociālisms nav nekāds noziegums. Dežurējošais policists atbildēja:

— Sociālisms varbūt arī nav, bet publiska runāšana bez atļaujas gan ir.

Oklendas avīzes ievietoja šā atgadījuma izklāstu ar milzīgiem virsrakstiem, kur Džeks dēvēts par «puiku-sociā-listu», — šī iesauka palika viņam daudzus gadus.

Kā Džeks Londona kļuva par sociālistu? Viņš uzauga nabadzībā, iepazina badu un trūkumu, uzzināja bēdīgo patiesību par darba cilvēka likteni. Bet simtiem tūkstošu viņa laika amerikāņu, arī uzauguši badā un trūkumā, ticēja kapitālistiskajai sistēmai, un to mērķis bija sagrābt savu bagātības daļu. Džekam bija pieticis prāta atskārst, ka jebkurā civilizācijā zināms cilvēku skaits no Ceļa būs un paliks dzīves pabiras, un tāpat viņš apzinājās, ka grūtības, kas viņam bija jāiztur jaunība, tikai daļēji uzskatāmas par amerikāņu kapitālisma antisociālās būtības rezultātu — galvenokārt viņš bija cietis badu savas mātes neapdomīgo pasākumu dēļ, kuri laupīja Džonam Londonam iespēju nopelnīt dienišķo maizi.

Profesors Čanijs patiesībā jau bijis sociālists pirms Džeka piedzimšanas. Viņš vienmēr izrādīja neatslābstošu teorētisku interesi par strādnieku šķiru un ticēja cilvēku labajai gribai pēc kopēja spraiga darba. Daudzus gadus lasīja lekcijas un rakstīja rakstus par nabadzības cēloņiem un apkarošanas līdzekļiem. Viņa vēlīgums un siltā attieksme pret strādniekiem, kā jau visiem, kas paši nebija strādnieki, izrietēja no būtiskām rakstura iezīmēm — atsaucīgas sirds un līdzjūtības pret citu nelaimēm, tāpat arī no brīvajiem uzskatiem un pietiekami dzīvās iztēles, lai iejustos apzinīgu cilvēku ciešanās, kad viņu sievas un bērni mirst badu. Profesoram Čanijam piemita visas šīs īpašības, un tās padarīja viņu par sociālistu; šīs īpašības bija mantojis viņa dēls, un tās padarīja par sociālistu arī dēlu.

Čanijs bija īrs, tāds bija arī Džeks. Abi bija apveltīti ar īru tautas raksturīgākajām iezīmēm: līdzjūtību pret citu ciešanām, devīgumiˆ, kaujinieciskumu tādas cīņās kā šķiru cīņa starp kapitālu un darbu un drosmi mesties tajās ar abām dūrēm.

Vai Džeks Londons būtu kļuvis sociālists, ja Flora nebūtu jaukusies Džona Londona darījumos un ģimene dzīvotu pārticīgi? Droši vien jā, tikai jāpiebilst, ka tai gadījumā viņš drīzāk būtu

izvērties par sociālistu teorētiķi vai utopisko sociālistu, nevis par sociālistu proletārieti, darbības cilvēku; viņu apmierinātu pakāpeniska — gadsimtu pēc gadsimta — miermīlīga ieaugšana sociālismā parlamentāru reformu ceļā, viņš tad nesaceltos ar kareivīgu uzsaukumu: «Proletārieši, savienojieties! Nometiet savas važas! Ar spēku noslaucīsim no zemes virsas valdošo plēsoņu un laupītāju šķiru!»

Džeks redzēja, ka sociālisms ir sistēma, ko diktējusi ražošanas un sociālo attiecību loģiskā vēsturiskā attīstība, sistēma, kas ir tikpat neapstrīdama kā reizināšanas tabula. Uzkrāto atziņu apjoms pagaidām vēl bija ierobežots, bet viņa rīcībā bija līdzeklis, kas apgādāja viņu ar spriešanas zinātnisko metodi, ar neatlaidību tieši, bez novirzēm sekot noteiktai uzskatu sistēmai un ar drosmi pieņemt secinājumus, lai cik lielā mērā tie būtu pretrunā viņa sākotnējiem uzskatiem.

Turklāt viņu gremza nerimtīgs strīds ar visu pasauli — ārlaulības izcelsme. Viņš nevarēja šā iemesla dēļ naidoties ar māti, no tā ļaunums nekļūtu mazāks, bet nevarēja arī celt gaismā sev nodarīto pārestību, un tā milza zemapziņas tumšajās dzīlēs. Ārpasaulē viņš redzēja tikai vienu konfliktu, kas lielumā līdzinājās viņa iekšējai nesaskaņai, — vadošās šķiras gāšanu, kas jāveic apspiestajai šķirai, pie kuras piederēja viņš pats.

Tirdzniecības palātas biedri un Oklendas sabiedrības ietekmīgās aprindas bija sašutušas. Kāds bija iedrošinājies sludināt iznīcību pastāvošajai kārtībai, turklāt vēl pilsētas parkā! Cietuhiā tādu! Tomēr, kad lietu izskatīja tiesā, tiesneši kā vainu mīkstinošu apstākli ņēma vērā tiesājamā gadus, un Džeku atbrīvoja ar brīdinājumu: ja kaut kas līdzīgs atkārtosies, viņu ieslodzīs cietumā.

Pēc Džeka Londona nāves Oklendas mērs Deiviss viņam par godu iestādīja pilsētas parkā ozolu netālu no tās vietas, kur Džeku arestēja par viņa pirmo dedzīgo runu.

Arests un ap to saceltā brēka satricināja Džeka stāvokli, kas nupat bija sācis nostiprināties. Viņam palika uzticīgi tikai Oklendas sociālisti, Eduards un Meibela Eplgarti un daži no Henrija Kleja kluba biedriem, un Džeks tais dienās žēlojās, ka pat krietni cilvēki, kas izturējās pret viņu ļoti labi, uzskatīja par nepieļaujamu, ka to māsas parādītos atklātībā viņa sabiedrībā. Viņam aizvērās daudzu namu durvis, kur viņu bija ieveduši Henrija Kleja kluba biedri. Pārējie Oklendas iedzīvotāji vienīgi nostiprināja savu pārliecību, ka viņš ir visai nepatīkams tips. Visiem taču zināms, ka viņš bijis cilvēks ārpus likuma; tais dienās, kad viņš bijis austeru pirāts, viņš daudzkārt redzēts krastmalā piedzēries un šaubīgā kompānijā; viņš ir bijis klaidonis; viņš dzimis nabadzīgā, līdz pašiem zemākajiem slāņiem grimušā ģimenē un dzīvo pilsētas graustu rajonā. Oklendas iedzīvotāji bija pārliecināti, ja reiz cilvēks ir sociālists, tad tādam piemīt ne vien

netikumība, bet arī galvā viss nav kārtībā. Sociālists bija tik neparasta parādība, ka pie Džeka sūtīja avīžu reportierus. Kad viņš drosmīgi paziņoja, ka komunālajiem uzņēmumiem jāpāriet pilsētas pašvaldību īpašuma, viņu nozākāja par sarkankreklu, musinātāju un anarhistu. Intervija tika publicēta kā pētījums patoloģijā, izdarot mēģinājumu ar dīvainu, nenormālu subjektu. Džekam pārskrēja drebuļi, iedomājoties, ko par viņu būtu rakstījušas avīzes, ja viņš atklātu, ka atzīst visu ražošanas līdzekļu sabiedriskošanu.

Arī Meibela Eplgarte bija sašutusi par Džeka arestu un neapmierināta ar apvainojošo interviju, kas parādījās laikrakstos, tomēr šis atgadījums neko negrozīja viņu attiecībās. Viņi lieliski papildināja viens otru: spēcīgais, dzīvespriecīgais, parupjais Džeks un trausla, inteliģentā, izsmalcinātā Meibela. Viņi kopā izbrauca ar velosipēdiem, ieturēja piknika maltītes zeltainām magonēm sētiņ nosētās pļavās Berklijas kalnos, no kurienes bija pārredzams viss līcis, devās garos braucienos ar viņa laivu. Vasaras sākumā kādā svētdienas pievakarē viņi lēnām slīdēja lejup pa līci; Meibela cēli sēdēja laivas priekšgalā kuplā, baltā kleitā, ziediem rotātu platmali galvā un lasīja viņam priekšā skumjos Svinberna dzejoļus tik rāmi glāsmainā balsī, ka Džeks iemiga. Sākās paisums, un laivu izmeta uz sēkļa. Meibela netraucēja Džeku, jo zināja, cik maz viņam atliek laika atpūtai. Pēc pamošanās viņam vajadzēja uzrotīt vienīgās goda bikses augšpus ceļiem un nešūs iznest meiteni pa staignajām dūņām krastā. Tā bija pirmā reize, kad viņa sirdsdāma atradās viņam tik tuvu.

Pirmo semestri skolā Džeks caurmērā nobeidza labi — ar atzīmi «B». Nostrādājis visu vasaru, lai palīdzētu ģimenei un iekrātu dažus dolārus skolas vajadzībām, viņš atgriezās Oklendas vidusskolā, lai turpinātu sagatavošanos augstskolai. «Egidā», tāpat kā iepriekš, parādījās viņa raksti un stāsti — pavisam desmit. īsajos stāstos, tādos kā «Vēl viens nelaimīgais» un «Kas tic spokiem?», manāma iedzimta kompozīcijas izjūta. «Vēl viens nelaimīgais» ir stāsts par jaunu, apdāvinātu mūziķi, kurš, līdzīgi Vaidas romāna «Signe» varonim, grib iekarot ar savu mūziku visu pasauli; grūtību pārpilnajos gados pārliecinājies, ka viņa talants ir visai niecīgs, viņš justos laimīgs, ja varētu čīgāt vijoli kaut vai lētā alus dzertuvē, savā pēdējā patvērumā. Kādu nakti viņš padara sev galu, sapratis, cik nesasniedzamā tālumā palikuši bērnības sapņi.

Stāstā «Cauri vētrai», kurš balstās uz pieredzējumiem jūrasbraucienā ar «Sofiju Sazerlendu», autors priecājas par skaistajām ainām, kas ik brīdi nomaina cita citu: viņš noraugās pašapzinīgo, graciozo kaiju lidojumā, vēro lieliskos saulrietus uz jūras, delfīnu barus un valzivis, kas izšļāc savus fontānus kuģa pievēja pusē, redz, kā naktīs rēgojas blāvais stūrmaņa siluets un buras pilnīgi pazūd skatienam zem tumšās debesu velves. Nekādu disonanšu, ikviena

skaņa pauž harmoniju. Kā mūzika liekas bloku čīkstoņa, stingri uzvilkto buru vaidi, viļņu šļaksti gar lēkājošo kuģa priekšgalu, lidojošo zivju atsitieni pret burām. Viņš gavilē, kad daba ir sadusmota, kad debesis klāj melni negaisa mākoņi, gaiss gaudo visapkārt kā neredzams dēmons un klājs pludo putojošā ūdenī. Cīņas prieks iekvēlina asinis, kad pievārētas piepūstās buras, kad nepaklausīga virve spiesta padoties; kā skaista mūzika viņam skan matrožu dziesmas — cilvēku dziesmas, kuri niknā cīņā par dzīvību uzveikuši Māti Dabu.

Viņš maigi mīlēja dabu tās skaistuma dēļ, bet galvenokārt mīlēja tās spēku, drausmo varenību, pret kuru cilvēki viņam likās pigmeji.

Oklendas vidusskolas literārā žurnāla «Egida» redakcija bija liberāli noskaņota, ko apliecina fakts, ka žurnālā parādījās Džeka sociālistiskais raksts «Optimisms, pesimisms un patriotisms», kur viņš apsūdz varasvīrus par to, ka tie kavē tautas masām apgūt izglītību, jo izglītība liks tām sacelties pret savu verga stāvokli. Viņš met kapitālismam sejā smagus apvainojumus: pārāk garu darba dienu, sviedrēšanas sistēmu, pastāvīgu izpeļņas samazināšanos, kas veicina vienīgi sabiedrības sociālu un morālu pagrimumu. «Amerikāņi, patrioti un optimisti, atmostie-ties!» viņš izsaucas. «Sagrābiet uzpērkamās valdības grožus un sniedziet izglītību masām!»

Tā kā Džeks prata skaisti un pārliecinoši runāt, viņu izraudzīja par runātāju svinīgā disputā sakarā ar Ziemsvētku brīvlaika sākumu. Var pilnīgi droši apgalvot, ka disputa temats bija krietni tālu no sociālisma, bet, kad vārdu ņēma Džeks, nepagāja ne piecas minūtes un orators, pamīņājies no vienas kājas uz otru, bruka virsū grezni ģērbtajai publikai — skolēniem, viņu vecākiem un draugiem — ar asu, atmaskojošu kritiku no sociālisma pozīcijām; kāda no klausītājām stāstījusi, ka nekad vēl neesot dzirdējusi kaut ko tamlīdzīgu. Džeks runāja, ka pienācis laiks iznīcināt pastāvošo sabiedrisko iekārtu un viņš pats gatavs to sagraut visiem līdzekļiem un spēkiem. Viņš runāja ar tādu kaismi, ka publikai šķita — viņš aizmirsis, kur atrodas, un viņa rokas jau sniedzas sagrābt aiz rīkles šķiras ienaidnieku. Viens otrs izbijās, citi noturēja to par joku, dažiem šis skats likās nožēlojams; tie apgalvoja, ka jauneklis nevarot atbildēt par savu rīcību un viņam esot lieluma mānija slēptā formā. Izglītības komitejas pārstāvji pieprasīja lietot bargus līdzekļus.

Pilnīgi ticams, ka Džeks izmantoja pēdējo iespēju, jo viņš nekad vairs neatgriezās Oklendas vidusskolā. Lai to pabeigtu, bija vajadzīgi vēl divi gadi, un viņam palika tieši divdesmit gadu, tāpēc nedrīkstēja šķiest laiku. Viņš pameta vidusskolu un iestājās sagatavošanās kursos Ala-medā, lai sagatavotos rudens iestāju pārbaudījumiem universitātē. Mācībām naudu deva Elīza. Džeks tik ātri guva sekmes, ka šīs mācību iestādes vadītājs pēc piecām nedēļām atdeva viņam atpakaļ naudu un

ieteica atstāt kursus: kā gan tas varēšot saglabāt savu labo reputāciju, ja universitātē uzzināšot, ka divu gadu sagatavošanās kursu var pabeigt četros mēnešos?

Piecas nedēļas kursos nebija pavadītas velti, jo līdzās faktu materiālam Džeks bija iepazinis darba metodi. Trīs nākamos mēnešus viņš pavadīja ieslēdzies mājās istabā un, šķirdams vaļā grāmatu pēc grāmatas, ar iekalšanas metodi apguva zināšanas. Profesors Canijs, kā stāsta, ap šo laiku deviņpadsmit stundu dienā sēdējis pie savas pults Astronomijas koledžā Čikāgā, studēdams astroloģiju un sastādīdams horoskopus, un viņa dēls, sēdēdams pie galda Floras Vellmanes miteklī Oklendā, deviņpadsmit stundu no vietas iekala matemātiku, ķīmiju, vēsturi un angļu valodu. Viņš atteicās no sanāksmēm Henrija Kleja klubā, no sociālistu sapulcēm, ziedoja pat tik dārgās stundas Edvarda un Meibelas Eplgartu mājā. Aiz pārpūles nestrādāja galva, viss ķermenis smeldza, raustījās acu plakstiņi, taču griba neatslāba ne mirkli.

Tā pagāja divpadsmit nedēļas, pēc tam Džeks aizbrauca ar tramvaju uz Berkliju un pavadīja tur dažas dienas, likdams eksāmenus. Tad, pārliecināts, ka pārbaudījumus izturējis, viņš aizņēmās buru laivu, ienesa kajītē segu un šo to uzkožamu un rīta agrumā paspēja līdz ar atplūdiem iziet no ostas. Ar pirmajiem paisuma viļņiem viņš burāja augšup pa līci un traucās uz priekšu ar labu ceļa vēju. Pār Karkinēzas šaurumu tūka mākoņi, kad aiz muguras palika vecās krasta pazīšanas zīmes, — viņš pirmo reizi bija tās iepazinis, kad kopā ar Velnu Nelsonu joņoja uz «Ziemeļbrieža», kam nekad nebija sarēvētas buras. Beni-cijā viņš piesēja laivu un aizsteidzās pie liellaivām. Te viņš sastapa vecus paziņas no zvejas patruļas. Kad piestātnē izplatījās valodas, ka pārradies Džeks Londons, tur sāka iegriezties zvejnieki — atcerēties vecos laikus un iedzert uz viņa veselību. Džeks pusotra gada nebija ņēmis mutē ne pilīti reibinošu dzērienu, bet te piedzērās līdz nemaņai.

Vēlā vakarā viņa bijušais priekšnieks no zvejas patruļas iedeva viņam lašu laivu. Džeks papildināja savus krājumus ar kokoglēm, ogļu pannu, kafijas kannu, pannu, kafiju, galu, svaigiem melnajiem asariem un «atdeva galus». Paisums bija beidzies, un spēcīgais bēgums, cīkstīda-mies ar pretvēju, sacēla augstas bangas. Sasunas līcis baltoja nikni burzguļojošām straumēm. Džeks iegrieza tajā savu šalandu. Sliedami augšup cekulainās galotnes, viļņi iešļāca laivā ūdeni Džekam gandrīz līdz ceļiem un mētāja laivu uz visām pusēm, bet Džeks smējās un skaļā balsī dziedāja «Esi labs pret manu me-ei-tu» un «Šurp, visi klaidoņi trumpmaņi», svinēdams ieiešanu pasaulē, kur strādā un uzvar cilvēka smadzenes.

Atspirdzis pēc septiņu dienu burāšanas, viņš atgriezās, lai uzsāktu mācības universitātē. Attēlodams Džeka toreizējo izskatu, Džeimss

Hopers stāsta, ka Džeks bijis neparasts skandināvu jūras braucēja un sengrieķu dieva saliedē jums; divi trūkstošie priekšzobi, bezrūpīgi pazaudēti kaut kur kautiņā, piešķīruši viņam gluži zēnisku izskatu. Hopers raksta, ka, pirmo reizi ieraugot Džeku universitātes pagalmā, viņam licies, it kā jaunekļa acīs starotu sau-leS' gaisma. Cirtainā matu cera šķita no «saulstariem savērpta», spēcīgais, kā bronzā lietais kakls slējās laukā no mīkstā krekla vaļējā izgriezuma; acis mirdzēja kā saules apspīdēta jūra. Ģērbies viņš bija brīvi un nevērīgi, ejot drusku šūpoja platos plecus, — palieka no dienām, kas pavadītas uz klāja. Viņš bija nevaldāma entuziasma un gigantisku nodomu pārpilns un taisījās ne vairāk, ne mazāk kā izņemt visus kursus angļu valodā un literatūrā, lielāko daļu kursu dabzinātnēs, vēsturē un filozofijā. Hopers nobeigumā stāsta, ka Džeks dāsni izstarojis saules siltumu, bijis bezbailīgs, jauns, aizkustinoši tikls un dzirkstīt dzirkstījis enerģijas pārmērā.

Universitātes pagalmā viņš sastapa kādu bijušo Ok-lendas vidusskolnieci, kurai pirms gada Džeka āriene un izturēšanās bija likusies atbaidoša, — cik pārsteigta viņa bija, ieraudzīdama viņu tik glītu, tīru un laimīgu, brīvi jūtamies jaunajos apstākļos, vairs ne miņas no īdzīguma un neveiklības, kas māca viņu vidusskolas pusaudžu sabiedrībā. Daudz stundu viņš universitātē pavadīja kopā ar Meibelu Eplgarti. Te bija arī viņa biedri no Henrija Kleja kluba. Studentu vidū Džekam jau bija nodibinājusies tāda cilvēka reputācija, kuram aiz muguras šaušalīgas, romantiskas dēkas. Viņam radās daudz draugu, viņš ieguva cieņu un mīlestību.

Kalifornijas universitātē bija plaša bibliotēka un labi mācību spēki. Džeks aizrāvās ar darbu. Viņa piezīmes ekonomiskajos un politiskajos jautājumos parādījās Ok-lendas avīzē Times un stāsti tādos vietējos žurnālos kā Evenings at Home un Amateur Bohemian, bet universitātes literārajā žurnālā The Occident viņš, acīm redzot, neko nebija iesniedzis. Pelnīties viņš pelnījās tāpat kā agrāk — ar visādiem gadījuma darbiem, bet, palicis pavisam tukšu kabatu, devās ♦aizņemties četrdesmit dolāru no Džoni ja Reinholda, dzertuves Last Chance īpašnieka, kur Džeks bija apslacījis «Hoplā-Hoplā» pirkumu ar pirmo viskija malku mūžā.

Jau kopš sešu gadu vecuma, zinādams, ka Džons Lon-dons ir viņa patēvs, Džeks nekad nebija dzirdējis ne pušplēsta vārda, kurš sniegtu kādu norādi uz to, kas varētu būt viņa īstais tēvs. Tagad viņš kaut kā bija uzzinājis, ka tas ir Čanijs. Viņš nekad nav atklājis izziņas avotu, un pastāvēja dažādas iespējas. Varbūt pats Džons Londons, juzdams tuvojamies mūža galu, bija izstāstījis Džekam patiesību, jo tā varētu palīdzēt jauneklim labāk izprast pašam sevi. Varbūt Džeks bija dzirdējis baumojam Ok-lendas vai Sanfrancisko vecos iedzīvotājus, kuri zināja viņa izcelsmi. Par viņa māti un profesoru Čaniju bija bijis raksts avīzē Chronicle — varbūt viņš nejauši uzdūries šim rakstam vai arī kāds ieteicis viņam ieskatīties šai avīzes numurā, kur bija pastāstīts par viņa piedzimšanu, un Džeks uzzināja, ka nācis pasaulē ar uzvārdu «Čanijs». Beidzot, laulības apliecību ar parakstu «Flora Čanija», kas izdota astoņus mēnešus pēc paziņojuma Chionicle, Flora vienmēr gabāja lādītē ar salauztu atslēgu!

Džeks uzticēja savu atklājumu Edvardam Eplgartam, kādā siltā, saulainā dienā ejot pa Brodveju garām Sv. Marijas koledžai. Eplgarts stāsta, ka Džeks bijis briesmīgi satriekts un lūdzis atļauju uzdot Čanijam Eplgartu adresi; viņš bija nolēmis nekādā ziņā neizrādīt mātei, ka zina par viņas vētraino pagātni, jo negribēja viņu sāpināt un nepavisam nevēlējās, lai Flora dabūtu savās rokās Čanija atbildes vēstuli. Viņš lūdza Čaniju izklīdināt viņa šaubas trīs jautājumos, kuri viņu mocīs un tirdīs līdz mūža galam. Kas ir mans tēvs? Vai manai mātei bijusi slikta slava kā izlaidīgai sievietei? Vai mana māte bijusi garīgi slima?

Pirmajā semestrī viņš saņēma «A» un «B» pakāpes novērtējumu un, nostrādājis visu Ziemsvētku brīvlaiku, atgriezās universitātē. Tomēr jau pēc dažām nedēļām viņš redzēja, ka visi viņa pūliņi iegūt augstāko izglītību ir bezcerīgi. Ilgu laiku klīda baumas, ka viņš pametis universitāti kāda angļu valodas profesora dēļ, kas uz Džeka iesniegtā manuskripta malas — tas bija īsais stāsts — uzšņāpis grieķu valodā vārdu «mēsls». īstais iemesls ir daudz prozaiskāks: Džons Londons, kas staigāja pa Ala-medu no mājas mājā, pārdodams bildītes un visādus sīkumus — kā pilsoņu kara veterānam viņam bija tāda

atļauja —r bija kļuvis tik vārgs, ka vairs nespēja nopelnīt iztiku sev un Florai. Šo pienākumu vajadzēja uzņemties Džekam. Ja nebūtu šī mūžīgā naudas trūkuma, ir pamats domāt, ka Džeks turpinātu mācības universitātē, publicētu savus rakstus un stāstus žurnālā The Occident un varbūt viņam pat būtu pieticis pacietības izpildīt visas mācību programmas prasības un beigt universitāti.

Kaut arī ģimene atradās galīgā trūkumā, viņš tomēr nolēma vēlreiz izmēģināt laimi, pirms sāka meklēt jaunu fizisku darbu. Viņš bija nolēmis agri vai vēlu kļūt par rakstnieku, — vai tad labāk nav tūlīt sēsties pie galda un rakstīt? Varbūt pieņems kādu viņa stāstu? Varbūt viņš spēs uzturēt ģimeni, nopelnīt vairāk nekā dolāru dienā — pašreizējo likmi darba tirgū. Piecus gadus viņš bija miF zum daudz lasījis, spriedelējis un strīdējies par visdažādākajiem tematiem, bagātinājis savu prātu un iejūsminājis iztēli, nopamatojis savas domas, redzējis dabu visā tās krāšņumā, vētrā un negaisā — neaizmirstamas ainas —, bija skatījies acīs briesmām un strādājis plecu pie pleca ar visdažādāko tautību cilvēkiem. Pienācis laiks dalīties savos dārgumos ar citiem.

Un Džeks atkal ieslēdzās istabā. Viņš rakstīja neatlaidīgi, dienu pēc dienas pa piecpadsmit stundām, no viņa spalvas plūdin plūda pārdomāti apraksti, zinātniski un socioloģiski traktāti, īsi stāsti, humoristiski dzejoļi, traģiski baltie panti un episku poēmu smagnējās spenseriskās strofas. Pirmajā radīšanas drudža uzplūdā viņš aizmirsa ēst; viņš izteicies, ka no visiem, ko tik stipri pārņēmusi rakstīšanas mānija, vienīgi viņš pratis izglābties no liktenīgajām sekām.

Tikko pārrakstījis manuskriptus ar rakstāmmašīnu, viņš nosūtīja tos uz Austrumiem, iztērēdams pēdējo naudu par pastmarkām. Kad tie atgriezās atpakaļ, viņš par lētu cenu pārdeva savas grāmatas un drānas un, aizņēmies, kur vien varēja, turpināja rakstīšanu. Kad mājās bija izdots pēdējais dolārs un vairs nebija ko ēst, Džeks nolika pie malas zīmuli un devās salīgt darbā Belmontas akadēmijas veļas mazgātavā; šai akadēmijā ˆvā laikā mācījies Frenks Nor-riss. Par uzturu un dzīvokli maksāt nevajadzēja, tāpēc algu — trīsdesmit dolāru mēnesī — viņš varēja atdot Florai, atstājis sev vienīgi naudu tabakai. Viņa darbs bija šķirot, mazgāt, stīvināt un gludināt baltos kreklus, apkakles, manšetes un baltās bikses studentiem, profesoriem un viņu sievām.

Garas nedēļas viņš vaiga sviedros lieca muguru šai nepadarāmajā darbā, elektriskā gaismā strādādams caurām naktīm, lai neiekrātos netīrā veļa. Soma ar grāmatām, ko viņš ar tādām cerībām bija atvedis līdzi no mājām, tā arī palika neatvērta, — kad darba diena bija galā, viņš paēda vakariņas akadēmijas virtuvē un iekrita gultā. Svētdienās viņš spēja tikai zvilnēt ēnā, lasīt komiksus un izgulēties par visu nedēļu — astoņdesmit darba stundām. Šad tad, ja nejutās pārāk nomocījies, viņš svētdienās sēdās uz velosipēda un brauca uz Oklendu,

lai dažas stundas pavadītu kopā ar Meibelu Eplgarti. Viņš zināja, ka iedzīts strupceļā, — bet ko lai iesāk? Pāriet citā darbā?

Vai nav vienalga? Ja jāstrādā dienišķās maizes dēļ, tad neatliek laika nedz atpūtai, nedz lasīšanai vai domāšanai, pat dzīvošanai ne. Viņš bija tieši tāda pati mašīna kā citas, kurās ievada taisni tik daudz barības un miega, lai tās neatteiktos nākamajā dienā strādāt. Vai ilgi vēl vajadzēs pūlēties šai bezjēdzīgajā darbā? Kā atrast ceļu uz dzīvi, kādu viņš vēlētos dzīvot?

Atbildi sniedza liktenis. Klondaikā bija uziets zelts, un, kad 1896. gada pavasarī turp vēlās pirmais lielais zelta meklētāju vilnis, Džeks bija starp šiem pirmajiem. Flora un Džons Londons dzīvoja no viņa trīsdesmit dolāriem mēnesī, un, lai nopelnītu viņiem šo lieso maizes kumosu, viņš bija pametis universitāti un rakstīšanu, — bet šis apstāklis viņu nebūt neapvaldīja. Viņš sekoja Piedzīvojuma aicinājumam.

Palīdzīgu roku atkal sniedza Elīza. Klondaikas drudzis bija skāris arī viņas vīru, kaut arī tam jau pāri sešdesmitiem. Elīza ieķīlāja māju par tūkstoš dolāriem, piecsimt dolāru paņēma no ietaupījumiem un saposa abus savus vīriešus ceļam. Džeks kopā ar Šepardu devās uz Sanfrancisko, kur pilnā sparā gāja vaļā ienesīga tirgošanās ar mantām, kas nepieciešamas ceļojumam uz Aļasku. Džeks un Šepards nopirka jakas ar zvērādu iekšpusi, kažokādas cepures, stulmzābakus, sarkanus flaneļa kreklus, vilnas segas, telti, krāsniņu, kamanu slieces, siksnas un rīkus nartu un laivu taisīšanai un tūkstoš mārciņu provianta katram.

1897. gada 12. martā viņi devās jūrā ar «Umatillu» — ar to pašu kuģi, ar ko Džeks iebrauca Sanfrancisko pēc savām klaidu dienām. Atkal viņš bija visjaunākais šai raibajā ļaužu barā, spēcīgs, glīts, laipns, zilacains puisis, kurš nepalika iepakaļ nevienam nedz strīdā vai kautiņā, nedz darbā. Viņā nebija ne miņas no viltus vai ļaunuma; viņam patika visi, un visiem patika arī viņš. Uz «Umatil-las» Džeks iedraudzējās ar Fredu Tompsonu, ar ogļraci Džimu Gudmani un namdari Slouperu. Grūtajās dienās, kas viņus gaidīja turpmāk, šie četri draugi palika nešķirami.

«Umatilla», stāvgrūdām pilna ar uzņēmīgiem zelta meklētājiem, iegāja kanālā un izmeta enkuru pie Skegvejas. Satrauktos, nepacietības pārņemtos ceļotājus kuģa laivās nogādāja Daijas līča krastā, kur starp milzum smagajiem maisiem ar mantām, kas paredzētas aizsardzībai pret Arktikas ziemu, tūkstošiem nākamo zelta meklētāju iekar-sīgi tielējās ar indiāņiem, salīgstot tos par nesējiem. Kad Džeks un Šepards izbrauca no Sanfrancisko, viņiem stāstīja, ka par bagāžas pārnešanu pāri Čilkuta kalnam indiāņi ņemot sešus centus par mārciņu. Tai laikā, kad viņi sasniedza Daijas līci, nesēji lielā pieprasījuma dēļ bija uzskrūvējuši maksu no trīsdesmit līdz četrdesmit centiem, un, ja apstulbušais zelta meklētājs tikai mirkli vilcinājās, cena uzreiz pacēlās

līdz piecdesmit.

Ja Džeks un Šepards maksātu šādu likmi, viņi paliktu bez neviena dolāra un no Jukonas viņus atdzītu atpakaļ «dzeltenkāji» — ziemeļrietumu jātnieku policija, kas pieprasīja, lai līdz ar tūkstoš mārciņām provianta katram zelta meklētājiem būtu vēl klāt piecsimt dolāru. Daudziem nebija ne līdzekļu, ko maksāt tādu cenu, ne spēka, lai ar nastām uz muguras veiktu bīstamo pārgājienu pāri Cilkutam, tāpēc tie, atzīdami sevi par uzvarētiem, ar «Umatillu» griezās atpakaļ uz Sanfrancisko — un kopā ar tiem arī Separds; Džeks palika, palika ari Tompsons, Gudmans un Sloupers.

Lai gan bija tikai aprīlis, viņus gaidīja smaga darba pilni mēneši — jātiek pāri lielajam Cilkutam, jāaiznes mantas divdesmit piecas jūdzes līdz Lindermana ezeram, jāpārceļas tam pāri, vairoties no krācēm, jābrauc simtiem jūdžu augšup pa Jukonu un jānokļūst līdz Dausonai, kur netālu tecēja zelta smilšu upe Klondaika, un tas viss jāveic, pirms sākas ziemas sals un turpināt ceļu kļūst neiespējami. Džeks, kā jau lietpratējs jūrniecībā, nopirka vienkoča laivu, un draugi, rūpīgi sakrāvuši tajā pārtikas krājumu, vilka laivu aiz virvēm pret Daijas upes straumi jeb, citādi sakot, pa Linna kanālu. Pēc septiņām jūdzēm sasnieguši Cilkuta pakāji, viņi izkrāva laivu, labi noglabāja proviantu un līdz ar ātro pavasara straumi atgriezās Daijā pēc jaunas kravas. Daudzas nedēļas viņi strādāja, atspērušies vilkdami virvēs laivu, kamēr visa astoņtūkstoš mārciņu smagā krava bija nogādāta kalna pārejas pakājē.

Cilkuta pāreja tiek uzskatīta par vienu no grūtākajām mantu pārnešanai. Klintis visapkārt slejas gandrīz vertikāli. Džeks uzvēla plecos simt piecdesmit mārciņu smaguma un sāka tikai kāpt augšā. No pakājes līdz virsotnei — visu sešas jūdzes garo ceļu stiepās plata cilvēku straume. Tie, kas bija vecāki un nespēcīgāki, gļēvāki, kas visu mūžu nosēdējuši kantoros un nebija cilājuši neko smagāku par zīmuli, neizturēja un pārguruši nokrita ceļmalā. Ar pirmo kuģi tie atgriezās Savienotajās Valstīs. Vasaras saule svelmēja aizvien karstāk, un Džeks, pusceļā noģērbis jaku un svārkus, sparīgi devās augšup, izbiedēdams indiāņus ar savu sarkano flaneļa kreklu. Katrs pārgājiens aizņēma veselu dienu, un Džekam, Gudmanam, Tompso-nam un Slouperam vajadzēja tieši deviņdesmit dienu, lai pārnestu pāri Čilkuta korei savu astoņus tūkstošus mārciņu smago kravu. Neviena grāmata, ko viņš vēlāk sarakstīja, nesagādāja Džekam lielāku prieku kā tas fakts, ka viņš, kalna pakājē sācis iet augšup reizē ar indiāņiem nesējiem, daudzus atstāja aiz muguras, lai gan viņa nesamais bija tikpat smags kā ikvienam no tiem.

Lindermana ezera krastos aizraidīja atpakaļ jaunu zelta meklētāju partiju, jo nekur nevarēja dabūt laivas. Džeks ar draugiem atkal noglabāja savus krājumus drošā vietā un katru rītu devās astoņas

jūdzes gar upi uz augšu, kur Sloupers uz ātru roku bija ierīkojis kokzāģētavu. Nocirtuši vairākus kokus, viņi nostiprināja tos un ar rokām sazāģēja dēļos. Tagad Jūrniekam Džekam vajadzēja vadit divu plakandibena laivu būvi. Viņš nosauca tās «Skaistule Jukona» un «Jukonas skaistule» un ūdenī nolaišanas dienā veltīja katrai poēmu.

Viņš izgrieza un sašuva no brezenta buras un rekorda laikā pārbrauca pāri ezeram — izredzes nokļūt Dausonā pirms sala palielinājās. Atstājuši aiz muguras Linder-manu, draugi sasniedza Jukonas augšteci un sagatavojās izšķirošajam triecienam! Pie Baltā Zirga krācēm viņi ieraudzīja krastā gandrīz vai tūkstoš laivu un drūzmējamies tūkstošiem cilvēku — to plāni bija sagrauti: visas laivas, kas mēģināja pārbrāzties pāri krācēm, nogāja dibenā līdz ar braucējiem. Tompsons sacīja:

— Džek, ej paskaties, kādas tās krāces ir. Ja pārāk bīstamas...

Džeks piesēja abas laivas pie krasta. Viņu aplenca cilvēku pūlis, daudzi no tiem savu mūžu nebija sēdušies laivā, un visi vienā balsī apgalvoja, ka šīs krāces esot droša nāve. Džeks paskatījās uz Balto Zirgu un, atgriezies pie biedriem, paziņoja:

— Blēņas! Visi mēģina cīnīties ar straumi, lai neuzskrietu virsū akmeņiem. Mēs dosimies pa straumi, un mūs aiznesīs garām.

Pārklājis kravu ar brezenta burām un piestiprinājis tās pie malām, Džeks nostādīja Slouperu ar airiem laivas priekšgalā uz ceļiem, Tompsonu un Gudmanu novietoja vidū un pats apsēdās pakaļgalā pie stūres. Uzmundrinošu saucienu pavadībā laiva traucās līdzi galvenajai ūdens plūsmai, sveika un vesela pārbrāzās pāri krācēm un, sasniegusi mierīgu vietu, piestāja krastā; draugi devās pēc otras laivas.

Džeku tūlīt apbēra ar piedāvājumiem pārvest pāri krācēm arī citas laivas. Viņš noteica maksu — divdesmit piecus dolārus par reizi — un dažās dienās nopelnīja savai komandai trīstūkstoš dolāru. Varēja nopelnīt Vēl kādus piecus tūkstošus, bet bija jau septembra vidus un viņi aizkavējušies pārāk ilgi.

Stjuartas grīvā, divdesmit septiņas jūdzes no Dausonas, pilnīgi negaidot uznāca ziema — sasniga daudz sniega, un tālāk iet nebija iespējams. Visi četri draugi apmetās tukšā būdā .Jukonas krastā, nocirta egles malkai un sagatavojās ilgam aplenkumam. Ziema bija pārsteigusi Stjuartas ietekā piecdesmit līdz septiņdesmit cilvēku, to vidū atradās arī kāds ārsts, tiesnesis, universitātes profesors un inženieris. *

Upes krastā nolaideni slējās augsti pakalni, ko vietumis izvagoja strautu gultnes. Visapkārt stiepās egļu meži, zemi klāja četras pēdas bieza sniega sega. Garais ceļš uz pilsētu veda garām Džeka būdai, kur no skursteņa gausi stīdza augšup kārdinoši, balti dūmi, solīdami siltumu, atpūtu un mājību. Šis dūmu mākulītis ievilināja būdā Laiks Negaida, Luiju Savoju, Keogu, Pīkoku, Prjutu, Stīvensu, Meilmjutu

Ķidu, Del Bišofu, medniekus, indiāņus, «dzeltenkājus», «čečeko», rūdītus vecos Aļaskas iemītniekus, ļaudis no visas pasaules, kuri ieguvuši nemirstību aizraujošajos Džeka Londona stāstos par Aļasku.

Te Džeks pavadīja brīnišķīgu ziemu. Sabiedrība bija dažāda, bet vienmēr patīkama; apmetnē grāmatu atliku likām — Džeks pats bija pārnesis pāri Čilkutam Darvina «Sugu izcelšanos», Spensera «Stila filozofiju», Marksa «Kapitālu» un Miltona «Zaudēto paradīzi». Reiz kādu vecu Aļaskas zeltraci pārsteidza spēcīga sniega vētra un tas tikko dzīvs aizkļuva līdz nometnei; atgrūdis vaļā Džeka būdas durvis, vecais ieraudzīja istabu pilnum pilnu cilvēkiem, kas biezajos tabakas dūmos klaigāja visi reizē, mētādamies rokām. Dzirdēdams, par ko šis bars tik nikni strīdas, zeltracis nodomājis, ka cīniņā ar sniega vētru viņam aptumšojies prāts. Par ko tad strīdējās? Par sociālismu.

Kādu vakaru V. B. Hargreivs, kaimiņa būdas iemītnieks, nejauši noklausījās dedzīgu strīdu par Darvina teoriju; strīdējās tiesnesis Sallivans, ārsts B. F. Hārvijs un Džons Dillons. Džeks gulēja uz lāviņas, arī klausīdamies sarunā un šo to pierakstīdams. Kad draugi sapinās kādā jautājumā, viņš iesaucās:

— Tā vieta, puikas, ko jūs nekādi nevarat atcerēties, skan apmēram šādi... — Un viņš citēja fragmentu. Tad Hargreivs iegāja blakus būdā, paņēma «Sugu izcelšanos» un, atgriezies atpakaļ ar grāmatu, sacīja:

— Nu, Džek, noskaiti šo gabaliņu vēlreiz, pārbaudīsim pēc oriģināla!

Pēc Hargreiva izteikuma, Džeks atkārtojis citātu vārdu pa vārdam.

Hargreivs atminas, ka, pirmo reizi ienācis Džeka būdā, viņš ieraudzījis Džeku sēžam uz lāviņas malas un tinam papirosu, Gudmans gatavojis ēdienu, un Sloupers strādājis kaut kādus galdnieka darbus. Džeks, kā izrādījās, bija sācis apstrīdēt Gudmana ortodoksālos uzskatus, un tagad Gudmans iecirtīgi atspēkoja drauga asos izlēcienus. Pārtraucis sarunu, Džeks piecēlies saņemt nepazīstamo viesi. Hargreivs raksta, ka Džeka viesmīlība bijusi tik sirsnīga, smaids tik gaišs, biedriskums tik neviltots, ka visa atturība uzreiz izzudusi. Džeks tūlīt uzaicinājis viesi iesaistīties strīdā.

Hargreivs apliecina, ka Džeks pēc dabas bijis labsirdīgs, neprātīgi devīgs — visīstākais draugs no draugiem, lāga zēnu karalis. Viņam piemitusi smalkjūtība, kas pat visrupjākajā vidē palikusi neskarta. Bet, ja strīdā pretinieks nespējis izķepuroties no savu juceklīgo prātojumu mudžekļa, Džeks, atmetis galvu atpakaļ, laidis vaļā skaļus smieklus, kas pielipuši arī citiem. Vērtējums, kādu Hargreivs šķiroties devis Džekam, ir tik patiess, ka tajā negribas grozīt ne vārda.

«Ne vienu vien garu nakti, kad citus jau bija pievārējis miegs, abi ar Džeku nosēdējām pie degošām egles pagalēm, runādami stundām ilgi. Džeks zvilnēja blakus neveikli uzmūrētai krāsniņai, un liesmu

atspulgi rotaļājās viņa vīrišķīgajos, glītajos vaibstos, — cik lielisks dabas veidols! Skaidra, līksmes pilna, maiga, lēnprātīga sirds — jaunieša sirds, kurā nebija ne miņas no jaunatnei tik raksturīgā egoisma. Viņš izskatījās vecāks par saviem divdesmit gadiem: augums lokans un spēcīgs, kakls kails, kā bronzā liets; brūnu cirtu ērkulis — tās krita uz pieres, un viņš, aizņemts dzīvā sarunā, nepacietīgi mēdza atsviest tās atpakaļ; jutīga mute, tomēr lūpās varēja iegult arī skarba, valdonīga izteiksme; starojošs smaids, skatiens bieži vien it kā vērsts sevī; mākslinieka un sapņotāja seja, taču spēcīgu līniju izvagota, kas liecina par gribasspēku un neizmērojamu enerģiju. Nevis istabu iemītnieks, bet brīvās dabas cilvēks, vārdu sakot, īsts cilvēks, vīrišķīgs vīrietis. Viņš bija patiesības alku pārņemts. Reliģijai, ekonomikai, it visam viņš lietoja vienu mērauklu: kas ir patiesība? Viņa galvā dzima lieli nodomi. Satiekot viņu, nevarēja nesajust izcilā prāta iedar-bes spēku. Viņš skatījās dzīvē ar nesatricināmu pārliecību un palika mierīgs un aukstasinīgs, arī raugoties acīs nāvei.»

Freds Tompsons nopirka kamanas un suņu aizjūgu un kopā ar Džeku devās izlūkot $elta atradnes augšup pa neskaitāmajām pietekām, kas apgādāja ar ūdeņiem Jukonu. Tompsons apliecina, ka Džeks bijis ceļotāju dzīves lietpratējs, mācējis aizdegt ugunskuru sniegputenī, izcept taukos garšīgas pankūkas un cūkgaļu, tā uzsliet telti, ka tajā bijis silti gulēt pat trīsdesmit grādu salā. Džeks droši vien teiktu, ka tas viss ir tīrie sīkumi klaidoņu karalim, kas veselu gadu bez segas gulējis zem klajas debess un vārījis ēdienu konservu kārbās, sēdēdams pie ugunskura klaidoņu «džungļos» kaut kur dzelzceļa malā.

Džeks un Tompsons sāka meklējumus Hendersonā, kas ietecēja Jukonā jūdzi lejpus Stjuartas apmetnei. Tur, kur ātrā straume neļāva sasalt ledum, viņi iedūra gultnē liekšķeres un, tās izcēluši, ieraudzīja pielipušajās smiltīs spožus graudiņus. Uztraukumā aizrautu elpu viņi nosprauda ar mietiem savus gabalus un, skubinādami suņus, brauca atpakaļ uz Stjuartu izplatīt labo vēsti. Nometnes iemītnieki visi kā viens kājām vai nartās devās nodalīt gabalus. Tompsons sacīja Džekam, ka apaļš ceturtdaļ-miljons viņiem pilnīgi drošs. Kā lai neļaujas sapņiem: viņš atgriežas Oklendā ar zelta pilniem maisiem, Flora un Džons Londons dzīvo plaši un bez raizēm, viņš atmaksā Elīzai par visu viņas labdarību, apņem par sievu Meibelu Eplgarti; tagad viņam būs pietiekami daudz brīva laika, lai kļūtu par rakstnieku.

Sapņi neturpinājās ilgi; vecie zelta meklētāji, kas arī bija aizsteigušies uz Hendersona strautu, atgriezās atpakaļ, skaļi smiedamies. Tas, ko Džeks noturējis par tīra zelta graudiņiem, bijusi tikai vizla! Tompsons stāsta, ka Džeks nelicies pārāk stipri vīlies; jau uz «Umatillas» viņš stāstījis Tompsonam, ka brauc uz Aļasku nevis rakņāties pa smiltīm, bet gan vākt materiālu grāmatām. Tomēr diezin vai viņš varēja palikt gluži vienaldzīgs par šo «pilnīgi drošā apaļā

ceturtdaļmiljona» zaudējumu.

No tiem, kuri pazina Džeku Aļaskā, vislabāk par viņu rakstījis Emīls Džensens, kas Džekam noderējis par Medni juta Ķida prototipu un ko viņš vēlāk pieminējis kā cēlsirdīgu cilvēku. Džensens raksta, ka pirmos sveicienu vārdus aukstajā, neviesmīlīgajā upes krastā viņš dzirdējis no Džeka.

— Tūlīt var pateikt, ka jūs esat jūrnieki, turklāt no Sanfrancisko līča, — sacījis Džeks. — Kaut vai no tā, kā piestājat krastā — viegli, bez atgrūdiena, lai arī straume spēcīga un apkārt peldoši ledus gabali.

Džensens piebilst, ka šos vārdus pavadījis zēniski draudzīgs smaids un tiešs, dzirkstīgs skatiens. Džeks pastāvīgi bijis mundrs, vienmēr laipns, vienmēr uzticams biedrs. Ja kāds nepiekritis viņa sociālistiskajai pārliecībai, Džeks sacījis:

— Jūs vēl neesat tam nobriedis, bet viss nāks ar laiku.

Pēc Džensena izteikumiem, Džeka būda bijusi uzmanības centrā, jo neviens nevarējis līdzināties Džekam ne interešu plašuma un daudzveidības ziņā, ne prasmē saistīt klausītājus. Gadījās, kāda stāstījums likās mazliet pārspīlēts un sarunu biedri, neticīgi paraustījuši plecus, izklīda; palika vienīgi Džeks un, neatlaidīgi izprašņādams stāstītāju, izdibināja katru sīkumu. Nometnes ikdienas dzīvē itin viss viņa skatījumā slēpa sevī dziļu jēgu un padarīja dzīvošanas vērtu katru esamības stundu. Viņš visur atrada kaut ko jaunu, vērtīgu, kaut vai vista partijā, strīdā vai aukstās pusdienas saules staros, kas apmirdzēja kalnu dienvidu nogāzes. Vai viņš godbijīgi klusēja, brīnīdamies, kā naktī iegailējas sniegs zem noslēpumainām debesīm, vai arī satraukumā aizmirsies vēroja pārplūstam plašo upi, — viņš vienmēr trīcēja nākotnes gaidās.

Džensens atstāsta uzjautrinošu gadījumu, kā Džeks aizdevis viņam «Sugu izcelšanos». Kad Džensens žēlojies, ka grāmata pārāk grūti saprotama, Džeks iedevis vieglāku lasāmvielu — Hekela «Visuma mīklu». Bet izrādījies, arī tā bijusi pārāk ciets rieksts, un tad Džeks izvilcis no segu kaudzes savu vērtīgāko mantu — Miltona «Zaudēto paradīzi». Džensens atzinies, ka necienot dzeju un nevarot lasīt «Zaudēto paradīzi». Tad Džeks devies lejup pa Ju-konu līdz būdai, kur, kā bija dzirdējis runājam, esot Kip-linga grāmata «Septiņas jūras», un, atgriezies atpakaļ pie Džensena, lūgtin lūdzis draugu izlasīt kaut dažas lappuses, lai izjustu dzejas skaistumu; kad Džensens neatraudamies izlasījis visu līdz pēdējai rindai, Džeks uzskatījis to par lielu uzvaru.

Rindas, kurās Džensens pienācīgi novērtējis Džeku, pelna, lai tās citē pilnībā.

«Džeka sabiedrība bija veldzējoša, rosinoša un lietderīga. Viņš nekad neaprēķināja, vai ir vērts riskēt, vai būs no tā kāds labums. Viņš vienmēr bija klāt kā likts, gatavs apstaigāt visu nometni, meklēdams lasāmo, palīdzēt vīriem vilkt kamanas ar malku, nostaigāt divas

dienas, meklējot paciņu tabakas, ja redzēja mūs skaišamies un igņojam aiz smēķa trūkuma. Lai pakalpojums būtu liels vai sīks, lūgts vai nelūgts, viņš nodeva tavā rīcībā ne vien sevi, bet arī visu savu mantību. Viņa seju apstaroja nekad negaistošs smaids.»

Daudzas stundas Džeks pavadīja, gulēdams uz lāviņas un lasīdams, pierakstīdams iespaidus par Aļasku, dzirdētus stāstus, strīdus, kuros piedalījies, to cilvēku īpatnējos vārdiņus, uzskatus, ārienes un rakstura iezīmes, kuri bijuši viņa būdā. Tompsons vēl 1937. gadā gremzās, ka nekad neesot varējis piedabūt Džeku skaldīt malku, jo puisis bijis pārāk aizņemts ar sociālisma slavināšanu. Daudzi Aļaskas vecie iedzīvotāji apliecina, ka 1896. gada ziemā Stjuartas nometnē iemīļotākais temats bijis sociālisms; Džeks nebūt nebija viens ar savu pārliecību — sociālisma ekonomiskajām tēzēm ticēja daudzi. Zelta meklētāji nemaz neatskārta situācijas komismu: viņi, kareivīgi individuālisti, kas dzinās pēc zelta, lai tiktu pie personiskas bagātības, pavadīja brīvās stundas, cildinādami sociālismu — kolektīvisma ideoloģiju. Džeks atbildētu, ka šai apstāklī nav itin nekā dīvaina: pionieri, drosmīgi ļaudis, nebaidījās izpētīt nepazīstamas, briesmu pilnas tālas zemes tāpat kā nepazīstamas, baismu pilnas teorijas.

Kad beidzot pienāca pavasaris, Džeks atkārtoja sava vectēva pārgalvīgo pasākumu — Maršals Vellmans savā laikā bija sameistarojis plostu un ar to aizbraucis no Pu-tinbeijas līča līdz Klīvlendai, no vienas robežas līdz otrai. Džeks un ārsts Hārvijs nojauca ārsta būdu, sasēja kopā baļķus un ar šādu plostu devās lejup pa upi uz Dausonu, kur pārdeva baļķus par sešsimt dolāriem.

Dausona, kā izrādījās, bija jautra telšu pilsēta ar piecdesmit tūkstoš iedzīvotājiem un dubļainu galveno ielu, kam abās pusēs rindojās krodziņi, kuros ne vien dzēra, bet arī ēda, gulēja, iepirkās produktus, noslēdza darījumus, dejoja ar dansingu dejotājām un paspēlēja zelta smiltis profesionāliem kāršu spēlmaņiem. Pārtikas nepietika, porcija šķiņķa ar olām maksāja trīsarpus dolāru, strādniekiem maksāja dienā vienu unci zelta — apmēram septiņpadsmit ar pusi dolāru. Pilsētā bija sabraukuši vairāki lieli avantūristi un avantūristes no visām pasaules malām. Prostitūtu bija saradies tik daudz, ka lielu daļu no tām jātnieku policijas uzraudzībā pārveda pāri upei uz tā saucamo Luztaunu. Upes krastus savienoja veselu kvartālu garš virvēs uzkarināts tilts; Džeks piezīmējis, ka no zeltračiem tikai daži baidījušies iet pāri pa šo tiltu.

Tompsons stāsta, ka Dausonā Džeks neesot ne pirksta pakustinājis. Patiesībā viņš tomēr dažas dienas nostrādāja, ķeksēdams laukā no upes baļķus un ar airu laivu vilkdams tos tauvā uz kokzāģētavu. Taču — kāpēc gan strādāt, ja var iet visur tāpat bez naudas! Viņš bija gaidīts viesis bufetēs, jo zeltrači uzskatīja par godā lietu izmaksāt viņam, ja vien viņš klausījās to nebeidzamajos stāstos;

viņš zināja, kā pamudināt cilvēku uz sarunu, kā izvilināt no viņa stāstu, kas viņam bija vajadzīgs daudz vairāk nekā draņķa viskijs. Sievietēm viņš patika, tāpēc ka bija glīts puisis un prata sarunāties; viņam gan trūka naudas, toties ar viņu nebija garlaicīgi. Ja nebija neviena stāstītāja, kurā klausīties, viņš apsēdās kaut kur ielas malā un izklaidēja sapulcējušos ar paša stāstiem. Vakarus viņš pavadīja spēju namos, visu novērodams un pierakstīdams. Viņš uzklausīja tieši īstos vīrus — medniekus un vecos iemītniekus, kas dzīvojuši Aļaskā pirms Klon-daikas zelta atrašanas, un tā pirmais pa gabaliņam savāca un atveidoja šās zemes patieso vēsturi. Viņš zināja, kāds materiāls viņam nepieciešams, zināja arī, kā to iegūt, jo pats bija izstrādājis īpašu iztaujāšanas metodi nākamā darba bagātināšanai.

Aļaskā nebija svaigu dārzeņu, un Džeks saslima ar cingu. Viņa seja pārklājās ar izsitumiem un nedaudzie atlikušie zobi kustējās smaganās. Viņu ievietoja Katoļu hospitālī, kur Tompsons, kā pats izsacījās, maksājis nelielu summu par Džeka uzturēšanu. Te viņu ārstēja, kamēr viņš atguva spēkus ceļam. Jūnijā Teilors (kentukie-tis), Džons Tornsons un Džeks nelielā vaļējā laivā izbrauca no Dausonas un veica tūkstoš deviņsimt jūdzes lejup pa Jukonu un Beringa jūru. Džeks vadīja laivu. Viņi īrās uz priekšu dienvidu svelošajā karstumā, bet vakaros piestāja krastā un apmetās uz naktsguļu. Slīdēja cauri Jukonas līdzenumiem, kuros spindza miljoniem moskitu, drāzās garām krācēm, noskatījās, kā iezemiešu ciematos anglosakši dejo ar indiāņu meitenēm.

Naktīs, kamēr biedri gulēja, Džeks medīja meža putnus, kaut gan cinga bija pārklājusi zilumiem gandrīz visu ķermeņa lejasdaļu un labo kāju tā rāva krampji, ka viņš nevarēja to izstiept taisnu. Katru dienu viņš ierakstīja kaut ko piezīmju grāmatiņā — kā salās dzied sarkankrūtīši, pulpina paipalas, griezīgi kliedz kaijas un gar-lakas, kā lido tārtiņi un meža zosis, cik skaista ir nakts, kad laiva klusi peld pa straumi; pēc tam viņš atzīmēja uz lappušu malām, ka šis materiāls labi derēs žurnālam Outing Magazine, bet tas atkal — Youth's Companion.

Lai veiktu tūkstoš deviņsimt jūdžu lielo attālumu, Dže-kam un viņa biedriem vajadzēja deviņpadsmit dienu. Viņi bez kļūmēm nobrauca gar Beringa jūras piekrasti un pietauvoja laivu pie Sv. Maikla forta. Džeks dabūja darbu par ogļu šķūrētāju uz kuģa, kas gāja no Sv. Maikla forta uz Britu Kolumbiju, un no turienes vislētākajā klasē nokļuva līdz Sietlai. Tikt no Sietlas līdz Oklendai ar preču vilcienu rūdītam klaidonim bija nieka lieta.

Viņš atgriezās mājās bez penija kabatā, un tomēr tieši viņš, lai gan nebija ieguvis Aļaskā ne unces zelta, bija nopelnījis zelta drudzī vairāk nekā jebkurš vecais iemītnieks, kas nospraudis ar mietiņiem sev gabalu Bonanzas strautā.

IV

Mājās, Austrumu puses Sešpadsmitajā ielā 962, Džeks dabūja zināt, ka miris Džons Londons. Džeks jutās dziļi noskumis, jo bija pieredzējis no patēva vienīgi laipnību un biedriskumu.

Līdz šim bija bijis pats par sevi saprotams, ka ģimenes galva ir Džons Londons; viņš bija nopelnījis dienišķo maizi, cik vien to ļāva samērā lielais vecums un vārgā veselība. Tagad par ģimenes galvu kļuva Džeks. Lai palielinātu Džeka atbildības sajūtu, Flora adoptēja mazo Džoniju Milleru, Džona Londona mazdēlu, viņa jaunākās meitas puisēnu, — abas meitas Džons Londons bija atvedis līdzi uz Kaliforniju. Flora izvērtās par pašaizliedzīgu māti šim piecus gadus vecajam zēnam, dāsni apveltīdama to ar maigumu, kura tik ļoti bija pietrūcis Džekam drū-mīgajā bērnībā.

Džeks tiecās tikai pēc viena — kļūt par rakstnieku. Šis lēmums nebija pieņemts nedz aiz iegribas vai slavas un bagātības alkām, nedz aiz vēlēšanās redzēt iespiestu savu vārdu. Tas nāca no iekšienes, to diktēja valdonīga visas viņa būtības un talanta prasība. Viņa piezīmju grāmatiņa bija pilna ar raksturīgiem uzmetumiem no Ceļa, Aļaskas dabas aprakstiem, dialogu fragmentiem, sižeta kompozīcijām — tie paši no sevis klājās uz papīra, jo Džeks jau no dzimšanas bija apveltīts ar spējām ātri uztvert un dziļi izjust, brīvi rīkoties ar vārdiem, ar kuriem izpauda savus iespaidus. Šī apņēmība kļuva vēl stingrāka, kad viņš uzzināja, ka viņa tēvs, Canijs, bijis izglītots cilvēks, piederīgs grāmatu un rakstu pasaulei. Deviņsimt jūdžu garajā braucienā lejup pa Jukonu ar kuģi, kas Džeku aizveda no Sv. Maikla forta līdz Sietlai, viņš bija uzmetis plānus un izmeklējis materiālu stāstiem, kurus gatavojās uzrakstīt, kad atgriezīsies mājās. Klondaikā viņš bija redzējis tādus skatus un bijis liecinieks tādiem kautiņiem, kas negribēja palikt tikai viņa galvā vien, bet lauztin lauzās uz papīra.

Pienākuma jūtas Džeku pārņēma joņiem. Kad viņš iznēsāja avīzes un strādāja konservu fabrikā, tad līdz pēdējam centam atdeva savu algu par ēdienu, dzīvokļa īri un pilulām Florai; pēc tam viņš atsacījās no pastāvīgas izpeļņas un kļuva par austeru pirātu. Kādu laiku viņš uzturēja ģimeni par naudu, kas bija iegūta ar laupīšanas zveju, tad sāka to izšķērdēt trakā plītēšanā. Atgriezies no brauciena ar «Sofiju Sazerlendi», viņš nopirka sev tikai dažus lietotus apģērba gabalus un tūlīt atdeva mātei visu nopelnīto algu; strādādams džutas fabrikā, elektrostacijā, veļas mazgātavā, viņš atstāja sev vienīgi septiņdesmit piecus centus nedēļā, ne vairāk. Pēc vienmuļiem priekšzīmīgas uzvedības mēnešiem uzvelkamā atspere atslāba, pienākuma jūtas saplaka un Džeks aizlaidās prom uzCeļu vai uz Klondaiku. Tagad, divdesmit divu gadu vecumā, neatlaidīgas radīšanas dziņas pārņemts, alkdams veltīt savu dzīvi daiļradei, viņš atkal varētu aizbēgt un pirmo reizi tam būtu attaisnojums.

Tomēr viņš apņēmīgi nobīdīja pie malas uzplijīgos stāstus — lai

pagaida! Pēc sešpadsmit dēkainiem mēnešiem atkal pamodās pienākuma apziņa un saņēma viņu stingri grožos; viņš nebija ar mieru pamest māti un viņas audžudēlu trūkumā, kamēr uzrakstīs un pārdos žurnāliem savus stāstus — tikām paies mēneši. Tuviniekiem tūlīt bija vajadzīgs viss nepieciešamais; tātad nekavējoties jāatrod darbs.

Laiki bija grūti. Tālos Rietumus vēl joprojām skāra 1893. gada krīzes sekas — pirms pieciem gadiem tā bija piespiedusi Džeku strādāt džutas fabrikā, kur maksāja desmit centus par stundu. Klusībā kurnēdams, ka mantrausīgā sabiedrībā laiki vienmēr ir grūti, Džeks uzsāka meklējumus un daudzas dienas nostaigāja pa ielām un ostu krastmalām — tagad nevarēja dabūt pat visnetīrāko, vismelnāko darbu. Viņš izmēģināja laimi katrā Oklendas veļas mazgātavā — šai darbā viņam jau bija pieredze. Džeks iztērēja divus dolārus no savas pēdējās naudas sludinājumam avīzē. Viņš devās pēc sludinājumos uzdotajām adresēm pie veciem invalīdiem, kas meklēja kompanjonu, staigāja no mājas uz māju, iznēsādams pārdošanai šujmašīnas tāpat kā Džons Londons pirms divdesmit gadiem

Sanfrancisko. Džeks juta, ka darba spēka tirgū viņš ir vērtīga prece — simt sešdesmit piecas mārciņas tīrsvarā, stiprs, vesels —, un tomēr viņš varēja atrast vienīgi gadījuma darbus, tādus pašus, kādus strādāja, būdams Ok-lendas vidusskolas audzēknis: gan nopļaut mauriņus, gan apgriezt dzīvžogus, gan nomazgāt logus un izdauzīt sētās paklājus. Pat dolāru nopelnīt dienā gadījās visai reti.

Meibela un Edvards Eplgarti sarīkoja pusdienas par godu viņa pārbraukšanai. Viņi bija ielūguši arī Džeka vecos draugus no Henrija Kleja diskusiju kluba. Tie kratīja Džekam roku un sita uz pleca, — cik jauki, ka viņš atgriezies Oklendā. Aizkustināts par silto saņemšanu, Džeks uzcienāja viņus ar stāstiem par Klondaiku un ... katru paaicināja sāņus: «Vai nezināt, kur dabūt darbu?» Neviens nezināja.

Pēc sešpadsmit mēnešu prombūtnes un skarbās dzīves Stjuartas nometnes zelta meklētāju vidū un Dausonā, Meibela Džekam likās vēl gleznāka un skaistāka. Kad kluba biedri beidzot bija atvadījušies un Edvards taktiski iegājis savā istabā, Meibela nodzēsa griestu lampu, maigi satvēra Džeku aiz rokas, pieveda pie klavierēm un, pati spēlēdama pavadījumu, sāka dziedāt dziesmas, kurās viņš bija klausījies tai dienā, kad pirmo reizi ienāca šai mājā, un viņa juta, kā viņu reizē saista un atgrūž Džeka rupjā vīrišķība un spēks. Džeks stāvēja viņai tieši pretī, atbalstījies uz klavierēm, mūzikas un liego smaržu apskurbināts; Meibela redzēja mīlestībā mirdzam viņa acis, un arī viņš nojauta, ka Meibela mīl viņu, tāpēc tik krāšņi skanēja viņas melodiskā, paklusā balss, kad viņa ar sentimentālas balādes vārdiem atzinās viņam mīlestībā. Tomēr Džeks zināja, ka vēl nav pienācis laiks par to runāt; viņš nedrīkstēja aizvest Meibelu no šīs izsmalcinātās mājas, nedrīkstēja laupīt viņai grāmatas, gleznas, mūziku; ko gan citu

viņš varēja Meibelai piedāvāt kā vienīgi apvalkātas drānas un bada dzīvi.

Nākamajā rītā viņš ieraudzīja Oklendas avīzē sludinājumu, ka darbam pastā tiks rīkoti atlases eksāmeni. Džeks skriešus aizskrēja uz galveno pastu, izturēja pārbaudi un dabūja 85,38 punktus. Ja arī tūlīt nebija brīva vieta, viņš drīz vien jau ies savā apgaitā pa Oklendas ielām ar pastnieka somu par plecu.

Gadījuma darbi neaizņēma visu dienu, un ģimenei nau-94

\

das ari no tiem nepietika. Sanfrancisko avīzes Examiner svētdienas pielikumā Džeks izlasīja, ka mazākā likme, ko maksā žurnāli, ir desmit dolāru par tūkstoš vārdiem; viņam jau bija padomā kāds pusducis aizraujošu stāstu — viņš juta, kā tie prasīt prasās uz papīra. Apsēdies pie rupji tēsta koka galda, ko Flora bija. novietojusi viņa mazajā — divarpus reiz trīs metri — skabūzītī, viņš uzrakstīja tūkstoš vārdu garu stāstu par braucienu vaļējā laivā lejup pa Jukonu. Vakarā viņš nosūtīja stāstu Sanfrancisko Examiner redaktoram. Viņam ne prātā neienāca, ka tas ir viņa literārās karjeras sākums; viņš tikai centās nopelnīt desmit dolāru, lai nomierinātu dzīvokļa saimnieku un iztiktu, kamēr atbrīvojas vieta pastā. Džeks bija nolēmis atlikt uzbrukumu literārajai pasaulei līdz tam laikam, kamēr izdosies ietaupīt pārsimt dolāru vai arī viņš vismaz nebūs vienīgais ģimenes apgādnieks.

Tomēr, izbaudījis radīšanas prieku, viņš vairs nevarēja atrauties no rakstīšanas un tūlīt pāri galvai iegrima stāstā žurnālam Youth's Companion — katrā turpinājumā tūkstoš vārdu; viņam jau bija ievingrināta acs šādiem sacerējumiem — viņš bija lasījis šo žurnālu bibliotēkā un nodaļu garumu piemēroja standartam. Nemaz neapzinoties, ko dara, viņš drīz vien bija uzrakstījis septiņus no Aļaskas stāstiem, kas jau sen brieduši viņa galvā. Vajadzēja tikai mazliet atvērt slūžas*— un varenā straume plūda laukā pa šauro spraugu, un nekas to nevarēja apvaldīt.

Par brīvo vietu pastā nebija nekādu ziņu. The Examiner nesūtīja desmit dolāru, pat neapstiprināja manuskripta saņemšanu. Palicis bez penija kabatā, bez maizes kumosa, Džeks ieķīlāja velosipēdu, ko viņam bija dāvājusi Elīza braukšanai uz Oklendas vidusskolu; kad mājas īpašnieks uzstāja: «Maksājiet vai vācieties ārā!» — Džeks ieķīlāja pulksteni, Šeparda, Elīzas vīra, dāvanu, pēc tam arī lietus mēteli, vienīgo mantojumu no Džona Londona. Kad iegriezās kāds agrākais ņstas biedrs ar avīzē ietīstītu fraku, par kuras iegūšanu varēja sniegt visai apšaubāmus paskaidrojumus, Džeks paņēma no viņa vīstokli, iemainīdams pret to pāris Aļaskas suvenīru, un ieķīlāja fraku par pieciem dolāriem, no kuriem lielākā daļa izgāja markām un aploksnēm — manuskripti krājās kaudzēm, tos vajadzētu izsūtīt

žurnāliem. Viņš joprojām neapzinājās, ka kļūst par profesionālu rakstnieku, cilvēks vienkārši nonācis ārkārtīgi spaidīgos apstākļos, nevar atrast darbu, tāpēc neprātīgi pūlas gūt labumu no sava neatzītā talanta — katrā ziņā jānopelna nauda dienišķai maizei, kamēr atbrīvojas vieta pastā.

Pienāca ziema. Džeks vēl vienmēr staigāja vieglā vasaras uzvalkā. Pārtikas preču tirgotājs atļāva viņam iepirkties uz parāda par četriem dolāriem un pēc tam kļuva nepielūdzams, miesnieks uz pretējā stūra bija piekāpīgāks, bet ari nedeva uz parāda gaļu vairāk par pieciem dolāriem. Uzticīgā Elīza nesa Londoniem visu, ko varēja atlicināt no sava galda, deva Džekam sīknaudu rakstāmpapīram un tabakai — bez tiem viņš nevarēja dzīvot. Džeks novājēja, viņam iekrita vaigi, niķojās nervi, un darba spēka tirgū viņš vairs neizskatījās pēc augstākā labuma preces. Reizi nedēļā bija iespēja krietni saēsties gaļu — pie Meibelas; viņš ar pūlēm apvaldīja ēstgribu pie galda; mīļotajai meitenei nebija ne jausmas, cik viņš izsalcis. Taču cerības joprojām bija rožainas — žurnāli maksā desmit dolāru par tūkstoš vārdiem, to viņš skaidri atcerējās; katrā nosūtītajā manuskriptā bija no četriem līdz divdesmit tūkstošiem vārdu — ja pieņemtu kaut vienu, ģimene būtu glābta. Sirds dziļumos, uzturēdama možu viņa garu, neapdzisa cerība: varbūt pieņems dažus stāstus? Tad būs skaidrs, ka viņš var nopelnīt iztiku ar literāru darbu, vairs nevajadzēs bezizejas dēļ kļūt par pastnieku. Viņš nerēķinājās ar lielu peļņu vai bagātību; desmit dolāru par tūkstoš vārdiem, neko vairāk viņš necerēja — tātad, ja arī tiktu iespiesta katra, rinda, viņš saņemtu ne vairāk par trīssimt dolāriem mēnesī, bet visticamāk — simt piecdesmit vai pat mazāk.

Pieķēries pie salmiņa — kas zina, varbūt kaut ko publicē —, viņš bija tik dziļi iegremdējies savos stāstos, ka vienīgi ar pūlēm pārtrauca rakstīšanu, lai nopļautu mauriņu vai izdauzītu paklāju. Ģimene nonāca galīgā trūkumā; Flora bija rūdīta sieviete, ne velti izturējusi divdesmit gadu gandrīz vai mūžīgā badā, un vienīgi tas viņai palīdzēja pārciest arī šo posta laiku. Nepietiekamas barības dēļ Džeks zaudēja spēkus un pēc tam pavisam iegūla slimības gultā. Sakārtot domas bija gandrīz neiespējami; viņš valkāja tādus kankarus, ka vajadzēja atteikties no vienīgā vakara nedēļā pie Meibelas. Beidzot viņš nonāca tiktāl, ka bija ar mieru atkal stāties pie ogļu

ķerras elektrostacijā un nopelnīt trīsdesmit dolāru mēnesī. Ar katru dienu viņš jutās aizvien sliktāk — miesu mocīja bads, dvēseli — neticība nākotnei, un domas atkal atgriezās pie pašnāvības kā tai naktī Benicijas piestātnē un nomāktības dienās Ceļā. Ja Džeks nebaidītos pamest likteņa varā Floru un mazo Džoniju, viņš padarītu sev galu. Džeka bērnības draugs Frenks Ezertons raksta:

«Džeks jau bija sacerējis atvadu vēstules; tad pie viņa ieradās atvadīties kāds biedrs, kas arī bija nolēmis izbeigt šo spēlīti.» Acīm

redzot, cenzdamies atrunāt draugu no pašnāvības, Džeks atradis tik daiļrunīgus argumentus, ka pie viena pārliecinājis arī pats sevi.

Un tad kādā drūmā novembra rītā viņš saņēma plānu, garenu aploksni no literārā žurnāla Overland Monthly, kas bija pazīstams visā valstī un ko Sanfrancisko 1868. gadā dibinājis Brets-Harts. Viens no Aļaskas stāstiem pieņemts! Viņš bija tur aizsūtījis «Par tiem, kas ceļā», un šo stāstu iespiedīs! Zibens ātrumā viņš galvā aprēķināja: manuskriptā piectūkstoš vārdu... maksā desmit dolāru par tūkstoti. .. tātad te ir čeks par piecdesmit dolāriem.. . Glābts! Var turpināt rakstīšanu! Iztēle ar trīsām norāva plīvuru, kas slēpa viņa gaišās nākotnes izredzes, un, noslīdzis uz gultas malas, arī viņš trīsošiem pirkstiem atplēsa aploksni.

Čeka nebija. Tikai oficiāla redaktora paziņojums, ka stāsts «atzīts par derīgu» un pēc tā publicēšanas autors saņems piecus dolārus. Piecus dolārus! Viņš bija nostrādājis pie manuskripta piecas dienas! Tas pats vecais dolārs, kas konservu fabrikā, džutas fabrikā, elektrostacijā, veļas mazgātavā. Satriekts, nespēdams pakustēties, drebuļu kratīts, viņš sēdēja, stingu skatienu vērdamies tukšumā. Vientiesīgais muļķis! Noticējis svētdienas pielikumam! Viņš bija piekrāpts. Izrādās, žurnāli mānās — maksā desmit centu nevis par vārdu, bet par desmit vārdiem. No tādas naudas neviens nevar iztikt, kur nu vēl uzturēt ģimeni. Pat tad, ja viņš uzrakstītu šedevrus un viss, ko uzšņāpj uz papīra viņa treknais zīmulis, ieraudzītu dienasgaismu, cerību nebija nekādu. Tikai bagātie var atļauties tādu greznību kā rakstīšana; viņam jāvelkas atpakaļ — jāpļaūj mauriņi, jādauza paklāji, jo kaut kā jāizsitas, kamēr atbrīvosies vieta pastā.

Tās pašas dienas pievakarē Džeks saņēma vēl vienu plānu, garenu aploksni, šoreiz no žurnāla The Black Cat, kas iznāca Austrumos, — ja nebūtu šīs sakritības, Džeks pats gan pārdzīvotu šo dienu, bet viņa daiļrade nekad ne; šis žurnāls bija saņēmis stāstu, kas uzrakstīts īsajā drudžaina darba periodā, kad viņš mācījās Kalifornijas universitātē un pēc tam strādāja Belmontas akadēmijas veļas mazgātavā. The Black Cat īpašnieks un izdevējs bija kāds Umsteters, kas jau daudz darījis jaunu amerikāņu rakstnieku pamudināšanai. Umsteters rakstīja Džekam, ka stāsts esot «drīzāk garš nekā spēcīgs», bet, ja Džeks atļaušot četrtūkstoš vārdu garo manuskriptu saīsināt uz pusi, tad viņš, Umsteters, nekavējoties nosūtīšot čeku par četrdesmit dolāriem.

Atļaušot! Šī atļauja taču nozīmē divdesmit dolāru par tūkstoš vārdiem, divkārt vairāk, nekā viņš domājis. Viņš nebija piekrāpts. Nebija muļķa vientiesis. Viņš tiešām spēs uzturēt ģimeni, nododamies iemīļotajam darbam. Viņš aizrakstīja Umsteteram, lai saīsina stāstu, ja tikai atsūta naudu. Ar nākamo pastu Umsteters nosūtīja četrdesmit dolāru. Un tāpēc, izsakoties Džeka paša vārdiem, viņš tomēr neizstājās no spēles.

Viņš devās uz lombardu izpirkt velosipēdu, pulksteni un lietus mēteli. Tad dzēsa parādu — četrus dolārus pārtikas preču tirgotājam, piecus — miesniekam. Pienesa pilnu māju ar produktiem, samaksāja dzīvokļa īri par diviem mēnešiem — divpadsmit dolāru —, nopirka nēsātu ziemas uzvalku, papīru, saišķi zīmuļu un noīrēja rakstāmmašīnu. Vakarā viņš Floras virtuvē sarīkoja nelielas dzīres un nākamajā rītā aizbrauca pakaļ Meibelai Epl-gartei. Uzsēdušies uz velosipēdiem, viņi blakus izbrauca cauri visai Oklendai un uzkāpa savā iemīļotajā paugurā Berklijas kalnos. Bija skaidra, brīnum jauka diena ar aizplīvurotu sauli, šad tad uzpūta viegls vējiņš. Lejās starp kalniem slēpās mēļi miglas mākulīši, atgādinādami vieglu, no gaismas austu audumu. Neskaidrām aprisēm dūmoja Sanfrancisko. Otrā pusē gluži kā kausēts metāls blāvi spīguļoja līcis, burinieki stāvēja nekustīgi vai lēnām peldēja līdzi gausajai straumei. Tālumā tikko saskatāms sidrabainā dūmakā tinās Tamalpaisa kalns, debess pamalē no Klusā okeāna cēlās bieza mākoņu blīva, kas, sagu-bojusi pie Zelta Vārtiem, stiepās uz krastu.

Te, atlaidies garajā zālē blakus pirmajai sievietei, ko mīlēja, Džeks pastāstīja, ka Overland Monthly un The Шаек Cat pieņēmuši viņa stāstus. Meibela iekliedzās aiz prieka un laimes — cik tālu Džeks ticis trīs gados! Džeka roka zagšus sniedzās pēc viņas, apskāva viņu un lēnām, glāstoši pievilka tuvāk. Meitene aplika rokas ap viņa silto, iedegušo kaklu; Meibelai likās, it kā viņas trauslajā augumā ielītu Džeka spēks.

Meibela Eplgarte bija pilnīgs pretstats Džekam Londo-nam. Viņš bija spēcīgs un veselīgs, viņa — vāra un trausla. Viņš neievēroja parašas, viņa tikai ar tām dzīvoja. Viņš gāja grūto vīrieša ceļu, neaizsargāts pret cietsirdīgo pasauli; viņa dzīvoja drošā paspārnē, aprūpēta un uzmanīta. Viņš lauza tradīcijas, viņa tām pakļāvās. Džeks bija trakulīgs, nerimtīgu dzīvības spēku pārpilns, Meibelu saistīja klusums un vientulība. Viņš nebija nevienam pakļauts, viņa pilnīgi klausīja mātei — egoistiskai, valdonīgai sievietei, kas modri sekoja katram meitas solim. Džeks zināja, ka misis Eplgarte lolo lielas cerības par Meibelas nākotni, domā izprecināt meitu bagātam vīram, lai uzlabotu ģimenes stāvokli, jo kapitāls, ko misters Epl-garts bija atvedis līdzi no Anglijas un ieguldījis zemes kolonizācijas pasākumā, bija izputējis.

Džekam nebija bail no misis Eplgartes. Pat visļaunākajā gadījumā tikt galā ar viņu nebūs grūtāk kā ar «Ziemeļbriedi», kura burām trūka rifu, nebūs grūtāk kā ar «Sofijas Sazerlendas» stūri plēsīgā vētrā, kā ar transkontinentālā ekspreša «aklajiem vagoniem» vai Baltā Zirga krācēm.

Mielodamies ar biezajām sviestmaizēm, kuras Džeks bija sagatavojis jau iepriekšējā vakarā, mīlētāji norunāja gada laikā

saderināties, un tad Džeks jau tik stingri stāvēs uz kājām, ka viņi varēs apprecēties. Neliela mājiņa, grāmatu plaukti, pie sienām gleznas, klavieres, lai Meibela varētu spēlēt un dziedāt Džekam, un darbistaba, kur viņš rakstīs aizraujošus stāstus un romānus; sieva pārlasīs manuskriptus — vai nejauši nav ieviesušās gramatiskas kļūdas; viņiem būs pārtikusi dzīve un daudz gudru, interesantu draugu, viņi kopā audzinās bērnus, ceļos un būs ļoti, ļoti laimīgi. Dienas mirdzums apdzisa, bet viņi joprojām sēdēja, mēģinādami izprast lielo mīlestības brīnumu un dīvaino likteni, kas savedis viņus kopā. Rietošā saule iegrima mākoņos, kas guboja pie apvāršņa, un debess jums piesārta. Meibela Džeka apskāvienos klusi sāka dziedāt «Ardievu, jaukā diena». Kad viņa bija nodziedājusi līdz galam, viņš vēlreiz viņu noskūpstīja, un, uzticējuši savu likteni viens otra ziņā, viņi roku rokā nokapā no kalna un uz velosipēdiem atgriezās Oklendā.

No četrdesmit dolāriem, ko Džeks saņēma no The Black Cat, bija atlikuši apaļi divi dolāri. Tie izgāja par markām, lai aizsūtītu manuskriptus, ko Austrumu žurnāli bija atsūtījuši atpakaļ un viņš nosviedis zem galda, jo mārku pirkšanai trūka naudas. Viņš no jauna metās darbā, sūtīja prom manuskriptus, tikko tie bija pārrakstīti uz mašīnas. Bet viena bezdelīga vēl neatnes pavasari. Stāsti atgriezās atpakaļ ar parasto noraidījuma formulējumu. Produkti Floras virtuves plauktos pamazām izsīka. Pulkstenis, velosipēds, lietus mētelis un beidzot arī siltais ziemas uzvalks atkal nokļuva lombardā. Kaut arī žurnāli maksātu peniju par vārdu, kaut vai dolāru, kas viņam no tā par labumu? Viņš nevar pārdot pat ne rindu.

1899. gada 16. janvārī Džeks saņēma vēstuli no galvenā pasta — uzaicinājumu darbā. Pastāvīga vieta, darbs visam mūžam. Sešdesmit pieci dolāri mēnesī. Var ik dienas sātīgi paēst, iegādāties piedienīgu uzvalku — jaunu, nevis apvalkātu, tādu greznību viņš sev divdesmit trīs gadu vecumā līdz šim nebija varējis atļauties. Var pirkt grāmatas un žurnālus, — cik viņš bija pēc tiem izsalcis! Var nodrošināt iztiku Florai un mazajam Džonijam, un, ja Meibela būtu ar mieru kādu laiku padzīvot viņa ģimenē, viņi varētu tūlīt apprecēties.

Džeks un Flora lietišķi apsvēra visus «par» un «pret». Ja viņš turpinās rakstīšanu, viņiem jācieš trūkums vēl vairākus gadus. Bet, ja viņš kļūs par pastnieku, — kāda jēga tad pilnajam galdam, jaunajām drānām, grāmatām un žurnāliem? Viņš nav nācis pasaulē vienīgi tādēļ, lai lutinātu ar ēdieniem un apģērbiem savu miesu un izklaidētos ar lasīšanu; viņš nācis pasaulē, lai radītu, bagātinātu literatūru ar lieliskiem darbiem. Viņš spēs izturēt visas grūtības, kādas jāiztur māksliniekam. Ēšana? Materiālie labumi? Cik pelēki un sīki liekas visi šie prieki cilvēkam, kas apveltīts ar vislielāko prieka avotu — talantu. Bet kas sniegs atbalstu Florai? Ja viņa sarīkotu scēnu, tēlotu sirdslēkmi, raudādama lūgtos, Džeks, iespējams, ari sāktu strādāt

pastā. Bet šī māte, kas bija dzemdējusi dēlu ārlaulībā, liegusi viņam mīlestību un maigumu, saindējusi viņa jaunību ar trūkumu, juceklību un sarūgtinājumiem, tagad stingri paziņoja, ka jāraksta, jāturpina darbs ar stāstiem, ka viņam ir talants, tātad viņš gūs sekmes un nav svarīgi, ja tas nebūs tik drīz, viņš var rēķināties ar viņas palīdzību. Ja Džeks gūtu panākumus rakstniecībā, tad būtu uzvarējusi ari Flora Vellmane — Vellmanu ģimenes no Mesilonas noklīdusī avs.

Tagad, kad lēmums bija negrozāmi pieņemts, Džeks ar viņam raksturīgo noteiktību aizgūtnēm un dedzīgi ķeras pie darba. Lai kļūtu par rakstnieku, katrā ziņā jaapgūst divas lietas: zināšanas un prasme rakstīt. Viņš saprata, ka skaidri domāt nozīmē arī skaidri rakstīt; ja viņš ir maz izglītots, ja viņa domas neskaidras un juceklīgas, kā var gaidīt skaidru stilu? Vienīgi vērtīgas domas rod vērtīgu izteiksmi. Viņš zināja, ka jāuztausta dzīves iekšējais pulss, ka viņa aktīvajām zināšanām jākļūst par darba filozofiju, caur kuras prizmu viņš skatīsies uz pasauli, lai visu izmērītu, izsvērtu, rezumētu un izskaidrotu. Labāk jāiepazīst vēsture, bioloģija, evolūcijas teorija, ekonomika un simtiem citu svarīgu zinību nozaru, jo tās paplašinās viņa domu apvārsni, pavērs perspektīvu, palielinās tā lauka apjomu, kurā viiļš gatavojas strādāt. Zināšanas radīs viņam darba filozofiju, kurai līdzīgas nebūs nevienam citam un kura iemācīs viņam domāt patstāvīgi, palīdzēs atrast kaut ko jaunu, būtiski svarīgu, ko uztvers pasaules pārsātinātā auss. Viņš nedomā rakstīt banālus niekus, piedāvāt ar šokolādi pārklātas pilulas smadzenēm, kas sirgst ar domāšanas vārgumu.

Tātad viņš ķērās pie grāmatām un aplenca tajās ietverto zināšanu citadeli. Viņš nebija nedz skolnieks, kas pirms eksāmena iekaļ zināmu daudzumu faktu, nedz ari nejaušs garāmgājējs, apstājies sasildīt rokas pie milzīgā zinību ugunskura. Viņš alka zināšanu ar mīlētāja kaismi un gavilēja, atklājis jaunu faktu, apguvis jaunu teoriju, atmetis vecos priekšstatus un izveidojis jaunus: atkal panākta viena uzvara! Viņš izpētīja, atlasīja, noraidīja, rūpīgi analizēja visu izlasīto. Slaveni vārdi viņu neietekmēja, ja nedāvāja viņam lielas idejas. Vispārpieņemtie spriedumi visai maz nozīmēja šim cilvēkam, kurš savā ceļā bija mīdījis kājām visas tradīcijas; viņš pats bija satriecis pīšļos elkus, viņu nedz baidīja, nedz atgrūda jaunas domas, kas spītēja tradicionāliem aizspriedumiem. Viņš bija godīgs un drošsirdīgs, viņa domu gājiens bija pareizs, un visvairāk viņš mīlēja patiesību — četri nepieciešamie noteikumi pasaules izzināšanai.

Kaut arī viņa izglītībā bija robi, viņš juta, ka viņam piemīt iedzimtas zinātnieka dotības. Zināšanu pasaulē viņš neorientējās sliktāk kā karšu telpā, nebaidījās no nepazīstamām grāmatām — zināja, ka viņu grūti novest no ceļa, jo bija daudz lasījis, lai saprastu, kādas zemes jāizlūko. Viņš nebija no tiem, kas grāmatai tuvojas ar mūķīzeri, lai piesardzīgi uzlauztu atslēgu un slepus nozagtu tās saturu.

Kad Džeks Londons, cirzdams taku cauri biezoknim, uzdūrās jaunai grāmatai, viņš metās tai virsū kā negausīgs plēsoņa, kā nomērējis vilks, kas sagatavojies lēcienam. Viņš iecirta zobus kaklā un nikni cīnījās, kamēr grāmata padevās, un tad kāri izsūca no tās asinis, aprija miesu, sagrauza kaulus tā, ka ik cīpsliņa un muskulis kļuva par daļu no viņa paša, atdeva viņam savu spēku.

_ Viņš griezās atpakaļ, sāka no ekonomisko zinātņu tēva Ādama Smita un viņa «Tautu bagātībām» un virzījās uz priekšu, izstudēdams Maltusa «Pārapdzīvotības teoriju», Rikardo «Sadales teoriju», Bastiā «Ekonomiskās harmonijas teoriju», agrīnās vācu teorijas par vērtību un virsvērtību, Džona Stjuarta Mila «Vienlīdzību ienākumu sadalē» ... un vēl tālāk vēsturiskajā secībā līdz zinātniskā sociālisma pamatlicējiem — te viņš samanīja zem kājām pazīstamu augsni. Apguvis politiskās zinības, viņš atgriezās pie Aristoteļa, līdz ar Gibonu izgāja cauri Romas impērijas ziedu laikiem un pagrimumam, izsekoja, kā sākās un attīstījās konflikts starp baznīcu un valsti viduslaikos, kā Lutera un Kal viņa reformācija ietekmēja politisko struktūru, angļu filozofu Hobsa, Loka, Jūma un Mila grāmatās iepazinās ar sava laika politisko koncepciju pirmavotiem; uzzināja, ka republikāniskas valdīšanas formas rašanos veicinājusi ekonomiskā revolūcija. Izlasīja metafizisko filozofu Hēgeļa, Kanta, Berklija un Leibnica darbus, antropologu Boasa un Frēzera sacerējumus; bioloģijā viņš jau bija lasījis Darvinu, Haksliju, Vollesu un tagad atgriezās pie tiem ar daudz dziļāku izpratni. Viņš iišus aprija visas grāmatas par socioloģiju, kādas vien varēja uziet: par bezdarbu, ražošanas cikliskumu un krīzēm, par nabadzības cēloņiem un likvidēšanu, dzīves apstākļiem graustu kvartālos, par kriminoloģiju un labdarību; dziļi jo dziļi ierakās tredjūnismā.

Visu izlasīto viņš rūpīgi konspektēja, iekārtoja kartīšu katalogu, lai vajadzīgais materiāls būtu pa rokai. Bet metodi saiknes radīšanai starp dažādiem cilvēka domas virzieniem, kurus Džeks bija apguvis savai darba filozofijai, — šo ilgi meklēto metodi viņš atrada tikai tad, kad atklāja Herberta Spensera «Pirmsākuma pamatprincipus». Šī tikšanās ar Spenseru laikam gan bija vislieliskākais piedzīvojums viņa piedzīvojumiem pārpilnajā mūžā. Kādu vakaru, nosēdējis garas stundas pie Viljama Džeimsa un Frensisa Bekona un piedevām vēl uzrakstījis sonetu, viņš palīda zem segas ar grāmatu «Pirmsākuma pamatprincipi». Uzausa rīts, bet viņš joprojām lasīja. Viņš nerimās lasīt visu dienu, laiku pa laikam nometies uz grīdas, kad bija noguris no gulēšanas gultā. Viņš saprata, ka līdz šim tikai slīdējis pa virspusi, pamanīdams atsevišķas parādības, uzkrādams fragmentāras zināšanas, izdarīdams paviršus vispārinājumus, viss pasaulē viņam likās nepastāvīgs un juceklīgs, viss bija pakļauts untumaināms nejaušībām. Un te uzradās Spensers, šis cilvēks sistematizēja visas viņa zināšanas,

savilka tās kopā, atklāja viņa pārsteigtajam skatienam Visumu tik konkrēti, ka tas šķita kā stikla pudelē ievietots kuģa modelis, kādus mēdz darināt jūrnieki. Nekādas nejaušības — viss pakļauts negrozāmai likumībai. Džeku šis atklājums satrauca daudz vairāk nekā zelta atrašana Hendersona strautā — viņš zināja, ka Spensera monisms nepievils, nebūs nekāda vizla.

Herberts Spensers apskurbināja Džeku ar savu izpratni, atvēra viņam acis, atklāja lietu un parādību visdziļākos noslēpumus. Gaļas gabalā, kas atradās pusdienu šķīvī, Džeks tagad redzēja spožu Saules enerģijas kopojumu un, atpakaļejošā kārtībā izsekodams šās enerģijas visas pārvērtību stadijas gaļas gabalā, nogāja miljoniem jūdžu un nonāca pie tās pirmavota, pēc tam iztēlojās pārvērtību tālāko ceļu — Saules enerģija top par viņa rokas muskuļu enerģiju, kad roka griež gaļu, bet muskuļi paklausa smadzeņu pavēlēm, un Džeks domās redz mirdzošo Saules enerģijas kopojumu savās smadzenēs, viņa smadzenes un

Saule sastāv no vienas un tās pašas matērijas, iekļaujas viena otrā.

Herberts Spensers parādīja viņam, ka visas lietas pasaulē ir savstarpēji vienotas — no vistālākajām zvaigznēm kosmosa plašumos līdz pēdējam atomam smilšu graudiņā zem mūsu kājām; cilvēce, cilvēks, atsevišķs indivīds ir tikai viens no homogēnās protoplazmas mainīgajiem veidiem.

Darvins, Spensers, Markss un Nīče bija Džeka Londona gara tēvi. No šiem četriem deviņpadsmitā gadsimta diženajiem domātājiem gluži dabiski izriet viņa darba filozofija. Bija nepieciešams liels garīgs spēks, lai 1899. gadā izstudētu šo nikniem uzbrukumiem pakļauto un noķengāto revolucionāru darbus, vajadzēja būt apveltītam ar skaidru un asu prātu, lai tos saprastu. Džekam bija viss, kas nepieciešams — drosme un saprāts; šie četri skolotāji bagātināja viņa dzīvi un filozofiju, padziļināja viņa veselīgo skepticismu, mīlestību uz patiesību pašas patiesības dēļ, ar vienu vēzienu aizmēza viduslaiku sholastikas atkritumus un sniedza viņam nepielūdzami loģisku, zinātnisku izziņas metodi. Un Džeks nepalika parādā — savos darbos viņš iepazīstināja ar viņu teorijām lasītāju masas.

Bet, jādomā, visvairāk Džeku tomēr ietekmējis Fridrihs Nīče[1], kura liktenis bija līdzīgs viņējam. Nīče, garīdznieka dēls, bija cietis no pārmērīgas svētulības gluži tāpat kā Džeks bērnībā no drausmajiem spiritiskajiem seansiem, tāpēc Džeks sacēlās pret visādām reliģisko jūtu izpausmēm, pret ticību pārdabiskiem spēkiem, viņsaules dzīvei un dievam, kas valda Visumā. «Es ticu, ka pēc nāves no manis nepaliks pāri nekas vairāk kā no niecīga moskīta, ko nospiež cilvēka roka.» Kristīgo reliģiju viņš uzskatīja par skaidru izdomājumu, ko aizslēpj daudzās tukšās ceremonijas. Viņš bija pārliecināts, ka reliģija — jebkura un jebkāda — ir cilvēces lielākais ienaidnieks, jo tā notrulina

smadzenes, apdullina tās ar dogmām, liek akli ticēt visam, nokauj ikvienu patstāvīgu domu; reliģija

neļauj cilvēkam justies savas planētas saimniekam, tātad kavē viņam uzlabot dzīves apstākļus. Nīčes mācībā Džeks atrada apstiprinājumu visām savām domām par reliģijas ārišķību, liekulību un viltu un nešaubījās, ka tieši Nīče izracis kapu kristiānismam — tik spoži tas viss bija izklāstīts.

Un turpat, Nīčes mācībā, viņš atklāja pārcilvēka teoriju: pārcilvēks pārspēja savus biedrus gan augumā un spēkā, gan gudrībā, varēja uzveikt visus šķēršļus un pavēlēt paklausīgajam pūlim. Pārcilvēka filozofija bija Džekam īsti pa prātam, jo arī pats sevi viņš uzskatīja par pārcilvēku, gigantu, kas spējīgs uzveikt visus šķēršļus un beigu beigās vedīs sev līdzi (mācīs, vadīs, izrīkos) pūli. Viņu, acīm redzot, nemaz nemulsināja fakts, ka Nīčes filozofija, kas sludina pārcilvēka virskundzību pār paklausīgo pūli, iedveš tās radītājam riebumu pret sociālismu kā vājo un neapdāvināto varu un liek nosodīt tred-jūnijas, jo tās rada strādniekos neapmierinātību ar savu likteni. Džeks vienlaikus atzina gan sociālismu, gan nīče-ismu, pat ja tie savstarpēji izslēdza viens otru. Visu mūžu viņš palika reizē individuālists un sociālists; individuālisms viņam bija vajadzīgs pašam priekš sevis — viņš taču bija pārcilvēks, gaišmatains mežonis, uzvarētājs ... bet sociālisms — tiem, kas vāji un kam nepieciešams atbalsts, tas ir, masām. Vairākus gadus Džekam izdevās nojāt uz šiem diviem filozofijas rumakiem, lai gan tie rāvās katrs uz savu pusi.

Piedevām izglītības apgūšanai Džekam nedeva miera arī daudz neatliekamāka un ikdienišķāka problēma: kā nopelnīt iztiku? Stundām ilgi viņš nosēdēja bibliotēku bezmaksas lasītavās, sīki jo sīki izskatīdams periodiskos žurnālus, salīdzināja citu stāstus ar saviem sacerējumiem un lauzīja galvu — kur ir tas suns aprakts? Kādiem līdzekļiem šiem autoriem izdevies panākt, lai veselām sērijām iespiež šos draņķus, kas turklāt ir beigti — nedz gaismas stara, nedz dzīvīguma, nedz krāsainības. Bez skaita īso stāstu! Tiesa gan, tie uzrakstīti brīvi un, redzams, veiklu roku, bet nekāda dzīves pulsējuma, nekāda patiesīguma. Dzīvē taču ir tik daudz dīvainību un brīnumu, tik daudz neatrisinātu uzdevumu, tik daudz ieceru un varoņdarbu, un šie žurnālu safabricējumi visi no vietas pauž asarainas banalitātes. Turpretī viņš jūt dzīves neapturamo, saspringto tempu, tās drudžaino pulsē jumu un sviedru smaku, tās dumpīgo garu — lūk, par ko jāraksta! Viņam gribējās slavināt bīstamu pārgājienu vadoņus, slavināt mīlētājus, kuri mīlestības vārdā gatavi izdarīt jebkuru neprātību, slavināt cilvēkus milžus, kas drosmīgi iet savu ceļu, spītēdami vētrām un negaisiem, šausmām un nelaimēm, likdami pasaulei nodrebēt no viņu varenajiem soļiem. Bet žurnālu skribenti? Ričards Hārdings Deiviss («Likteņa kareivji», «Princese Alima»), Džordžs Barrs Makačens

(«Graustarks»), Stenlijs Veimans («Kavalieris no Francijas», «Zem purpura mantijas»), Margarita De-landa («Džons Vords», «Sludinātājs»), Klāra Luīze Bern-hema («Ārsts Latimers», «Gudra sieviete») — likās, šie visi un tiem līdzīgie baidās tvert dziļāk, parādīt dzīves īstenību bez izskaistinājuma. Tie laķēja, izlocījās no patiesības, uzmeta saviem varoņiem viltus romantikas plīvuru, vairījās no visa, kas varētu tiešāk skart dzīves parādības.

Izpratis šo apstākli, Džeks nolēma, ka cēlonis šādai attieksmei ir bailes — bailes neiztapt izdevējiem, neapmierināt to prasības, bailes atgrūst savus lasītājus, bailes noskaņot pret sevi presi un akcionārus, zaudēt kapitālistiem pakļautās baznīcas un skolas labvēlību; bailes no spēcīgām vēja brāzmām, no skarbās patiesības un visvairāk bailes piedurties nepatīkamajam. Viņi bija pliekani un vārgulīgi, šie papīra ķēzītāji, šie bezrakstura mīkstčauļi, šie literatūras einuki. Tiem trūka jebkādas oriģinalitātes, darba filozofijas, dzīves izpratnes, tiem pietika ar recepti, kā safabricēt saharīnā saldinātu romantiku. Nevarīgi prāti — un nevarīga literatūra. Pigmeji! Vienīgi titāni uzdrošinās krustot zobenus ar īstu literatūru. Gan izdevējiem un lasītājiem būs jāpieņem viņš tāds, kāds viņš ir.

Viņš pievērsās tiem rakstniekiem, kuri, kā viņš atzina, gāja literatūrā savu paliekamu ceļu: Skotam, Dikensam, Po, Kiplingam, Džordžam Eliotam, Vitmenam, Stīvenso-nam, Stefanam Kreinam. Viņš ierakās Šekspīra, Gētes un Balzaka darbos — šai ģēniju triumvirātā, kā viņš tos dēvēja. Spensers, Darvins, Markss un Nīče bija iemācījuši viņam domāt, literārie tēvi — Kiplings un Stīvensons — iemācījuši rakstīt. Un tagad, kad viņš apguvis zinātniskā determinisma darba filozofiju, lai radītu mērķtiecīgus, reljefus tēlus, kad sasniedzis stila skaidrību savu domu izpausmei, viņš sacerēs veselīgus, svaigus un patiesīgus daiļdarbus.

Par vienu no lielākajiem brīnumiem pasaulē Džeks uzskatīja vārdus — skaistus, skanīgus, aizkustinošus, skarbus un dzēlīgus vārdus. Biezus zinātniskus foliantus viņš vienmēr lasīja ar vārdnīcu blakus, uz papīra izrakstīja visus nepazīstamos vārdus un aizbāza šīs lapiņas aiz spoguļa rāmja, lai skujoties vai ģērbjoties iemācītos no galvas. Viņš piestiprināja šīs vārdu zīmītes ar veļas spīlītēm pie virves, lai katrreiz, paceļot galvu vai staigājot pa istabu, redzētu jaunos vārdus ar to nozīmes izskaidrojumu. Viņš bija piebāzis pilnas kabatas ar zīmītēm, pārlasīja tās pa ceļam uz bibliotēku vai ejot pie Meibelas, murmināja pie pusdienu galda vai taisīdamies uz guļu. Toties, kad, rakstot stāstu, vajadzēja atrast trāpīgu vārdu un no simtiem papīrīšu iznira vienīgais atbilstošais, viņš priecājās līdz sirds dziļumiem.

Bet kā tikt pāri redaktoru akmens barikādei, kas aizsargāja savu «smalko publiku» no Rietumu barbaru uzbrukumiem? Nebija neviena, kas viņam palīdzētu, dotu padomu. Viņš nepazina nevienu redaktoru,

nedz rakstnieku, nevienu, kas jebkad būtu kaut mēģinājis rakstīt. Viņš cīnījās šai kaujā viens pats, uz labu laimi, paļaudamies tikai uz saviem spēkiem,♦savu apņēmību, pārliecību, literāro gaumi, nekāda cita atbalsta nebija. Džeks ielika visu savu dvēseli stāstos un aprakstos un, kad tie bija pabeigti, lapas pienācīgi salocīja, ielika tās iegarenā aploksnē līdz ar vajadzīgo mārku skaitu atbildei, aizlīmēja aploksni, uzlipināja virsū vēl dažas markas un iemeta pastkastītē. Aploksne izceļojās pa visu zemi, un pēc noteikta laika pastnieks atnesa to atpakaļ. Varbūt ceļa galā vispār nav neviena dzīva redaktora, bet ir viltīga zobratu ierīce, kas pārliek manuskriptu no vienas aploksnes otrā un uzlīmē markas?

Laiks! Laiks! Tā viņam pastāvīgi pietrūka, lai mācītos, lai apgūtu sava amata prasmi, kamēr naudas bads vēl nebija izņēmis no viņa rokas rakstāmrīku. Dienai nepietika stundu, lai padarītu visu, ko gribējās. Viņš ar nožēlu atrāvās no rakstīšanas un ķērās pie studijām, ar nožēlu atrāvās no nopietnajām mācībām un devās uz bibliotēku lasīt žurnālus, ar nožēlu atstāja lasītavu un gāja pie Mei-belas pavadīt vienīgo atpūtas stundu, ko sev atļāvās. Tomēr visgrūtāk bija novērst iekaisušās acis no grāmatas, nomest zīmuli un likties gulēt. Radīšanas kaismē viņš bija saīsinājis miegu līdz piecām stundām. Taču briesmīgi nepatika izslēgt no dzīves pat tik īsu laiku; vienīgais mierinājums — pēc piecām stundām spalgais modinātāja zvans izraus viņu no nebūtības un priekšā atkal būs deviņpadsmit brīnišķas darba stundas. Ai, šī apburtā, kaismīgā dvēsele!

Un beidzot janvārī Overland Monthly parādījās stāsts «Par tiem, kas ceļā». Tā bija Džeka Londona kā profesionāla rakstnieka pirmā debija. Redaktors gan neatsūtīja viņam piecus dolārus, neiedomājās pat atsūtīt kaut vai žurnāla eksemplāru. Pie avīžu kioska Oklendas Brodvejā Džeks ilgu pilnu skatienu vērās vitrīnā — kur ņemt desmit centu, lai varētu redzēt savu stāstu iespiestā veidā? Viņš devās uz attālāko kvartālu, kur dzīvoja Eplgarti, aizņēmās no Edvarda desmit centu un, atgriezies atpakaļ pie kioska, tomēr nopirka žurnālu.

Oklendas avīžnieki šo Overland Monthly numuru izpārdeva ātri— Džeka draugi no Henrija Kleja kluba biedriem par stāstu jau iepriekš bija aizlikuši labu vārdu. Tā pati Oklendas avīze, kas savā laikā bija nozākājusi un izsmējusi «puiku sociālistu», tagad ievietoja nelielu cildinošu rakstu par misteru Džeku Londonu, ar lepnumu paziņojot, ka «zēns rakstnieks» publicējis stāstu tik cienījamā žurnālā kā Overland Monthly. Trūkums joprojām žņaudza Džeku savās skavās, viņš joprojām nēsāja kaut kur salasītus apvalkātus apģērba gabalus un dzīvoja no liesa kumosa, tomēr attieksme pret viņu bija acīm redzami grozījusies; ja viņš, pēc visa spriežot, tiešām izvēršas par īstu rakstnieku, tad jau vajadzēs piedot viņam dīvainības apģērbā, uzvedībā un uzskatos.

«Par tiem, kas ceļā» nebūt nebija labākais no Aļaskas stāstiem — galvenā uzmanība tajā veltīta sižeta risinājumam, nevis raksturu atklāsmei un dabas ainavām. Tomēr no tā brīža, kad Meilmjuts Kids ar kausu rokā pieceļas kājās un, paskatījies uz trīs sprīžu biezumā apledojušo logu, ko aizklāj taukains papīrs, uzsauc: «Par tiem, kas šonakt ceļā! Lai viņiem nepietrūkst ēdamā, lai žigli skrien suņi, lai sērkociņi turas sausi!» — stāsts līdz beigām pilnīgi paņem savā varā lasītāju un tas saprot, ka amerikāņu literatūrā sākusi skanēt līdz šim nedzirdēta, jauneklīga, spēkpilna balss.

Overland Monthly bija apsolījis maksāt patiešām karaliski — septiņarpus dolāru par katru stāstu —, un Džeks, lai gan nebija vēl dabūjis piecus dolārus par pirmo stāstu, aizsūtīja žurnālam «Balto Klusumu»; stāstu tūlīt pieņēma un ievietoja februāra numurā. Džeks apzinājās, ka tas ir viens no viņa labākajiem stāstiem, par ko pienāktos saņemt vismaz piecdesmit dolāru, bet daudzi apsvērumi pamudināja viņu atdot stāstu par apšaubāmajiem septiņarpus dolāriem. Pirmkārt, viņš cerēja, ka stāstu ieraudzīs un tas iepatiksies Austrumu kritiķiem un žurnālu redaktoriem; otrkārt, viņš gribēja pierādīt Meibelai, ka nepūlas veltīgi; un, treškārt, ja izdosies izplēst no žurnāla arī šos septiņarpus dolārus, tad ģimene apmēram mēnesi būs paēdusi.

Stāsts «Par tiem, kas ceļā» tikai uzvedināja Oklendas publiku uz domu, ka Džeks Londons varbūt arī kļūs par rakstnieku. Turpretī «Baltais Klusums», nemirstīgs, klasisks daiļdarbs par salto zemi, atvēra oklendiešiem acis — jā, šis cilvēks prot rakstīt. Stāsts, kas bija sacerēts ar tādu maigumū, tik dziļām izjūtām un apbrīnojamām iztēles spējām, izraisīja gan žēlumu un šausmas, gan sajūsmu — visu, ko var pārdzīvot saskarsmē ar meistarisku mākslas darbu. Džeks bija izlasījis un ierakstījis savās piezīmju grāmatiņās simtiem dzejoļu; viņš tos arī pats rakstīja katru dienu, lai iegūtu vieglu frāzes plūdumu, un tāpēc vārdi skanēja viņa galvā gluži tāpat, kā melodijas skan komponista galvā. Vismazāk gan varēja gaidīt, ka jauneklis, kas uzaudzis tādos apstākļos kā viņš, kļūs par īstu dzejnieku, taču «Baltais Klusums» pierādīja, ka Džeks ir īsts dzejnieks. «Dabai ir ne mazums viltību, lai pierādītu cilvēkam viņa niecīgumu — paisumi un bēgumi, kas bez mitas seko cits citam, plosīgas vētras, varenas zemestrīces, — bet nav nekā drausmāka, nekā satriecošāka par ledus važās iekalto Balto Klusumu. Visas kustības aprimst, mākoņi pazūd, debess laistās vara spožumā; klusākais čuksts liekas svētuma zaimošana, un cilvēks izbīstas pats no savas balss skaņas. Mirušās pasaules spokainajos klajumos virzās uz priekšu viens vienīgs dzīvs plankumiņš — cilvēks, ko šausmina paša pārdrosme: viņa dzīvība jau nav pat tārpa dzīvības vērta. Prātā nāk dīvainas, negribētas domas — nupat, nupat atklāsies visas esamības noslēpums.»

Mēdz sacīt, ka ticība spēj pārbīdīt kalnus, taču Džeks vairāk

paļāvās uz neatlaidību. Viņš noteica sev normu — tūkstoš piecsimt vārdu dienā — un pārtrauca darbu tikai tad, kad savā nevērīgajā rokrakstā bija tos uzšņāpis uz papīra un pārrakstījis ar mašīnu. Viņš vispirms visu iznēsāja galvā un tikai tad uzticēja papīram, pēc tam nekas nevarēja piespiest viņu kaut ko grozīt, pat pārmainīt vienu vārdu ar otru ne. Velosipēds, pulkstenis, lietus mētelis un ziemas uzvalks atkal bija ieķīlāti — ģimene augām nedēļām pārtika vienīgi no pupām un kartupeļiem; pārmaiņu uzturā radīja tikai Elīza, atnesdama viņiem kaut ko no sava galda. Izmisumā Džeks sāka rakstīt trioletas un joku stāstus, cerēdams tos kaut vai par dolāru atdot humoristiskiem žurnāliem.

To pavasari viņu vēl divas reizes aicināja uz pastu stāties darbā; mājās nebija ne piecu centu, ne maizes garoziņas. Džeks aizņēmās no Elīzas naudu prāmim un, domās ietērpies savās kaujas bruņās, pārcēlās pāri līcim un devās uz Overland Monthly redakciju, kas neatbildēja uz viņa lūdzošajām vēstulēm un ietiepīgi nesūtīja piecus dolārus par stāstu «Par tiem, kas ceļā» un septiņarpus dolārus par «Balto Klusumu». Iegājis redakcijā, viņš tūlīt atskārta, ka tas nepavisam nav plaukstošs un nozīmīgs preses izdevums, kā viņam bija licies. Žurnāla finansiālais stāvoklis bija ārkārtīgi slikts, tas tikko vilka dzīvību vienīgi tāpēc, lai uzturētu redaktoru Rosko Eimsu un izdevēju Eduardu Peinu, — abi pēc šīs nejaušās tikšanās ienāca Džeka dzīvē un palika tur uz visiem laikiem. Eimss un Peins bija sajūsmā, sastapušies ar Džeku Londonu, puķainām frāzēm cildināja viņa talantu ... un apsolīja rīt no rīta ar pirmo pastu nosūtīt piecus dolārus Tiesa gan, izbadējušā autora draudīgās dūres ietekmēja šos divus literāros džentlmeņus, un tie izvilka no savām kabatām piecus dolārus sīknaudā.

Ieslīgusi parādos pāri galvai, Džeka ģimene no šiem pieciem dolāriem iztika visu martu. Overland Monthly lūdza atsūtīt kādu stāstu aprīļa numuram. Džeks atbildēja, kamēr redakcija neesot norēķinājusies par «Balto Klusumu», par jaunu stāstu nevarot būt ne runas. Pēc vairākkārtīgiem neatlaidīgiem pieprasījumiem žurnāls tomēr samaksāja, un Džeks aizsūtīja redakcijai «Vilka dēlu». Tad pat aprīlī Sanfrancisko žurnāls Town Topics iespieda vienu no viņa humoristiskajām trioletām — «Viņš smējās locīdamies». Floru un Džeku bija tā nomocījuši kreditori un namsaimnieks, ka Džeks jau piedāvāja piectūkstoš vārdu garus stāstus par dolāru gabalā — viņš bija gatavs uz visu, lai tikai kabatā būtu kaut pāris centu. Darbs gan viesa viņā paļāvību saviem spēkiem, tomēr nervi reizēm neizturēja, no būtības dziļumiem iznira nedrošības sajūta, čukstēdama, ka izredzes gūt panākumus ir pārāk niecīgas, ka viņam nekad neveiksies.

Pirmais īstu sekmju mēnesis bija maijs. Žurnāls Town Topics ievietoja poēmu «Ja es būtu dievs vienu stundu», Overland Monthly

iespieda ceturto stāstu par Aļasku — «Četrdesmitā jūdze», spēcīgi uzrakstītu, parupja humora un kareivīga īru gara piesātinātu sacerējumu, Orange Judd Farmer — «Tur, kur ceļi šķiras», un misters Um-steters savā «The Black Cat» beidzot publicēja «Tūkstotis duču». Atšķīris visus četrus žurnālus, Džeks laimē mirdzošām acīm sēdēja pie saviem gara ražojumiem šaurajā, skopi apgaismotajā guļamistabiņā, laizdams pirkstus gluži kā suku cauri pinkainajam matu ērkulim. Mājās auksts, jo trūkst malkas, pieliekamais tukšs, viņam vaigi iekrituši un uzvalks tik noplucis, ka tādā viņš vairs neuzdrīkstas rādīties pie EjJlgartiem — nedod dievs, ja to ievērotu Meibelas māte —, bet tas viss ir tīrais nieks! Viņš un Flora jau sen pieraduši pie bada dzīves, šie sīkstie cilvēki spēja izturēt to, kas dažu labu mīkstčaulīgāku ģimeni salauztu. Skarbā rūdījumā viņa raksturs bija izveidojies dzelžains, jau dzīves agrienā viņš bija pieradis smieties briesmām acīs un nezaudēt dūšu pat vislielākajās nedienās. Vai gan pieaudzis viņš vairs nebūtu vikings? Viņš bija spraudis sev visgrūtāko uzdevumu, kādu vien var iedomāties; tātad vēl jo vairāk iemesla tikt ar to galā, jo vienīgi visniknākais pretinieks ir drosmīga uzbrukuma cienīgs. Pusaudža gados viņš tīšuprāt meklēja briesmas un rada tajās prieku, tomēr tā bija gluži dabiska tieksme. Viņš bija drošsirdis šā vārda īstajā nozīmē, kaut arī reizēm iznāca pārklāt drosmei romantikas plīvuru. Tā, domājams, viņš runāja ar sevi, sanošā klusumā sēdēdams skabūzītī pie šā mēneša literārā guvuma — viens pats ar savu darbu.

Jūnijā viņa sacerējumi jau parādījās arī Austrumu presē — Bufalo avīze Express ievietoja «No Dausonas līdz jūrai», darbu, kurā aprakstīts deviņsimt jūdžu garais ceļojums pa Jukonu vaļējā laivā. Žurnāls Home Magazine publicēja «Pāri krācēm ceļā uz Klondaiku» un Overland Monthly papildināja Aļaskas sēriju ar stāstu «Tālajā zemē». Kad pienāca jūlijs, Džeks jau bija ieņēmis stabilu vietu profesionālo rakstnieku vidū: vienā mēnesī vien viņa stāsti un apraksti parādījušies piecos periodiskos izdevumos, — tīrais brīnums, jo šis divdesmit trīs gadus vecais jauneklis tikai pirms deviņiem mēnešiem bija sācis rakstīt. Cik daudz viņš sasniedzis pašmācības ceļā, liecina divi raksti žurnālā American Journal of Education: viens par valodas jautājumiem un otrs par darbības vārdu lietošanu. The Owl, Overland Monthly un Tillotson Syndicate publicēja viņa īsos stāstus.

Šā izcilā mēneša panākumus bija vērts nosvinēt, un Džeks, izņēmis no lombarda velosipēdu, aizbrauca pēc Meibelas, un abi devās kalnos. Tāpat kā iepriekš, viņš nolika pie viņas kājām savus uzvaras laurus, bet šoreiz mīļotā izskatījās sadrūmusi. Atbildot uz viņas tiešo jautājumu, cik viņš saņēmis par šiem pieciem publicējumiem, Džeks atzinās, ka skaidrā naudā tikai desmit dolāru, turklāt vēl ir cerība dabūt septiņarpus dolāru no Overland Monthly, kas palicis viņam parādā par diviem stāstiem. Tad Meibela neizturēja un, nolaidusi

galvu viņam uz ceļiem, sāka raudāt. Kopš viņu saderināšanās jau pagājis pusgads, un, pēc Meibelas domām, līgavaiņa skopie ienākumi no veiksmīgi sacerētajiem stāstiem pierāda tikai vienu: viņi nevarēs apprecēties, jo nekad nevarēs dzīvot no Džeka literārā darba. Viņa jau pati labprāt dalītos plānajā maizes riecienā, bet misis Elpgarta bija kategoriski paziņojusi: kamēr Džeks nebūs sev nodrošinājis solīdus ienākumus, Meibela nekļūs viņa sieva.

Džeks bija paņēmis līdzi jaunos manuskriptus un aizrautīgi sāka lasīt tos meitenei priekšā, vēlēdamies pierādīt, ka viņa darbus iespiedīs ari bagātie Austrumu izdevumi, — tas ir vienīgi laika jautājums. Viņš jūtas arvien vairāk pārliecināts, ka rada patiesus un spēcīgus sacerējumus, kam līdzīgu nav visā Amerikā, taču šī lepnā pārliecība beidzot sadūšoja Meibelu, un viņa pateica skaidri un gaiši: Džeka stāsti viņai nepatīkot, tie esot slikti izstrādāti, brutāli, tiem trūkstot smalkuma, tie attēlojot primitīvo, skarbo dzīvi, ciešanas, nāvi... lasītājiem tādi nekad nepatikšot. Viņa mīlot Džeku, mīlot vairāk nekā jebkad ... Par apstiprinājumu Meibela apskāva jaunekli un sirsnīgi noskūpstīja. Viņa Džeku vienmēr mīlēšot... esot ar mieru apprecēties, kaut vai tūlīt... tikai lai viņš esot prātīgs un ejot strādāt pastā ... vai arī lai raugot dabūt pastāvīgu darbu avīzē, piemēram, par korespondentu.

Džeku apbēdināja neticība viņa darbam, taču tā nemazināja mīlestību pret Meibelu. Tāpat kā izsmalcinātie Austrumu žurnālu redaktoru kungi, arī Meibela bija uzaugusi siltumnīcas apstākļos. Nu labi, viņš tiem parādīs! Izpūtīs pa visiem vējiem šo pašapmierinātību! Gan tie dabūs zināt, kas ir īsts stāsts!

Viņš atkal sēdās pie rupji darinātā koka galda, uztina gargaru rindu resnu smēķu un vēl cītīgāk ķērās pie darba. Tikko bija izņemts no mašīnas dzēlīgs raksts par šķiru cīņu, kad taustiņi jau sita uz lentas piedzīvojumu stāstus bērniem; aizraujoši stāsti par to, cik varonīgi cīnās pret likteni un nāvei acīs skatās saltās zemes ļaudis, mijas ar humoreskām žurnālam Town Topics. Ar jaunu sparu viņš urbās grāmatās, izrakstīja veselas lappuses par karu, pasaules tirdzniecību, par korupciju valdībā un tiesvedība, par konkurences rādītājienf zaudējumiem rūpniecībā, par streikiem, par sieviešu līdztiesības kustību, par mūsdienu zinātnes un tehnikas sasniegumiem, izdarīja atzīmes kriminoloģijā, modernajā medicīnā — kartīte pēc kartītes papildināja viņa akurāti iekārtoto izziņu kartotēku. Neviena diena nepagāja, kad viņš nenosēdēja pie grāmatām un rakstāmmašīnas sešpadsmit stundu, un, ja juta, ka izturēs vēl, piespiedās strādāt pat deviņpadsmit stundu, un tā septiņas dienas nedēļā. Neatlaidība spēj pārbīdīt tādus kalnus, par kādiem ticība nemaz lai nesapņo.

Saspringtā darba dēļ Džekam atlika visai maz laika draugiem vai sabiedriskai rosībai. Meibela ar māti bija aizbraukušas uz Sanhozē,

nelielu pilsētiņu Santa Klaras ielejā. Sāka uzmākties vientulība, viņš bija pārāk atrāvies no cilvēkiem; viņa būtības nepieciešamākā prasība taču bija sirsnīgu draugu un interesantu sarunu biedru sabiedrība. Tāpēc viņš ar prieku piekrita iestāties nesen nodibinātajā Raskina klubā, kur sapulcējās vietējās liberāli noskaņotās inteliģences zieds. Dažas dienas vēlāk viņš bez pieteikšanās ieradās Oklendas sociālistu mītiņā, kur viņu saņēma sirsnīgi un skaļiem apsveikuma saucieniem. Neatlaidīgu lūgumu pamudināts, Džeks uzkāpa uz tribīnes un sāka runāt par «maksimuma jautājumu», cenzdamies parādīt, ka, sasniedzis maksimālo attīstības pakāpi, kapitālisms neizbēgami pāraugs sociālismā. Tikai pirms nedēļas viņš par šo tematu bija uzrakstījis rakstu, kuru gan pieņēma viens no Austrumu žurnāliem, bet nepublicēja; raksts «Maksimuma jautājums» pierāda ne vien Džeka lietpratību ekonomikā un prasmi iztirzāt vēsturiskos faktus ekonomikas valodā, bet liecina arī par pētījumu apjomu politiskās ekonomikas laukā.

Apmierināts ar to, kā uzņēma viņa runu, Džeks piekrita piedalīties sociālistiskās partijas organizētajā vispārizglītojošo svētdienas lekciju ciklā. Viņš nevarēja vien nobrīnīties, kad pēc viņa pirmās lekcijas Oklendas presē parādījās nopietnā un draudzīgā tonī rakstītas atsauksmes. Izrādās, sociālisms un Džeks Londons tiek atzīti vienlaikus!

Septembrī, oktobrī un novembrī Džeks ielauzās vēl trīs nocietinājumos — žurnālos Conkey, The Editor un Youth's Companion. Draugi Raskina klubā un sociālistu sanāksmēs uzskatīja, ka Džeks kā rakstnieks guvis panākumus. Tais svētdienās, kad nebija jālasa lekcijas, Džeks brauca ar divriteni uz četrdesmit jūdžu attālo Sanhozē, lai redzētos ar Meibelu; vairākus vakarus nedēļā viņš pavadīja sanāksmēs, lekcijās un diskusijās. Kādā no šiem vakariem Džeks kopā ar bijušo sludinātāju, tagadējo rakstnieku Džimu Vaitekeru, un pārliecināto anarhistu Stronu-Hamiltonu pārcēlās pāri līcim, lai Terkstrīttemplā noklausītos Ostina Luisa lekciju par sociālismu. Te viņš sastapa Annu Strunsku, aizrautīgu sociālisti, kuru Džeks nosaucis par «emociju ģēniju». Viņa neapšaubāmi bija visizcilākā sieviete, ar ko viņam dzīvē gadījās iepazīties.

Anna Strunska, Steņfordas universitātes studente, bija kautra, slaida, jūsmīga meitene tumši brūnām acīm un cirtainiem, melniem matiem. Viņa bija cēlusies no Sanfrancisko pirmo ieceļotāju ģimenēm, un viņas vecāku māju daudzināja par vienu no ievērojamākajiem pilsētas kultūras centriem. Mis Strunska vēlāk raksta — kāds biedrs pievērsis viņas uzmanību Džekam, sacīdams, ka tas esot sociālists no Oklendas, runājot mītiņos uz ielām un pelnoties ar stāstu rakstīšanu. Pēc lekcijas viņi iepazīstināti, un viņai licies, ka viņa satikusi jauno Lasalu, Marksu vai Baironu, acumirklī bijusi manāma vēsturiska

personība. Taču īstenībā viņa redzējusi pretī stāvam jaunu cilvēku lielām, zilām tumšu skropstu ieskautām acīm un skaistu muti, kas vienmēr gatava smaidā atklāt divus trūkstošos priekšzobus. Piere, deguns, vaigu apveids, masīvais kakls atgādinājis sengrieķu statuju. Brīvajā, patīkamajā stājā jauties atlētisks spēks. Viņš bijis ģērbies pelēkā uzvalkā, mīkstā, baltā kreklā ar piepogājamu apkaklīti un melnu kaklasaiti.

Starp Džeku Londonu un Annu Strunsku nodibinājās draudzīgas, taču vētrainas attiecības, viņi nikni strīdējās gan par sabiedriskām lietām, gan par ekonomiku, gan par sieviešu jautājumu. Mis Strunskā izraisīja sašutumu Džeka paziņojumi: lai gan viņš esot sociālists, tomēr taisoties pieveikt kapitālistus ar viņu pašu paņēmieniem. Sociālistus uzskatot par neveiksminiekiem, bezspēcīgiem un nemākulīgiem cilvēkiem, bet viņš pierādīšot, ka sociālists nekādā ziņā neatpaliek no visizcilākā kapitālista, un tā būšot sociālisma labākā propaganda. Mis Strunskai tāda iedoma likās pretīga; viņa aizrādīja, ka lolot šādas cerības īstam sociālistam ir pilnīgi neiespējami. Iegūt slavu un bagātību? Taču tas, kas bauda vecās iekārtas labumus, arī pats zināmā lAērā ir šās iekārtas piekritējs un gara radinieks! Džeks tikai labsirdīgi nosmējās un atbildēja, ka Austrumu žurnālu izdevēji gan pašreiz mērdējot viņu badā, bet gan pienākšot laiks, kad tie labprāt atdarīšot makus, dabūjuši viņa stāstus; varat nešaubīties, viņš izvilks no kapitālisma visu, ko spēs, līdz pēdējam dolāram.

Lai gan parādu un materiālo rūpju nasta nebija mazinājusies. Džekam pašlaik neklājās slikti. Viņš nopelnīja desmit līdz piecpadsmit dolāru mēnesī; žurnālu loks, kuros iespieda viņa darbus, pamazām paplašinājās; viņam patika rakstīt, patika iedziļināties pārdomās, pētīt, salīdzināt, izprast. Svētdienas vakaros viņš lasīja vietējā sociālistu organizācijā lekcijas par tādiem tematiem kā «Ekspansionistiska politika», ieradās uz pusdienām pie Raskina kluba biedriem, kur ieguva ne mazumu draugu — Kalifor-nijas universitātes jaunos pasniedzējus, profesioniālus literātus, jauno Oklendas bibliotekāru, kurš bija aizstājis viņa seno draugu un iedvesmotāju Inu Kūlbraiti. Sestdienas viņš pavadīja Sanhozē pie Eplgartiem, lasīja priekšā Meibelai jaunos manuskriptus, noklausījās viņas kritiskās iebildes; retumis, pastaigājoties pa mežu vai divatā sēžot uz Eplgartu dīvāna, zagšus noskūpstīja iecerēto. Lai cik stipri viņš mīlēja Meibelu, taču nekad neatrada tai piemērotu vietu savā rosīgajā, trokšņainajā Oklendas dzīvē. Sociālistu sanāksmju kņadā un tabakas dūmos pat domāt par Meibelu šķita zaimojoši. Nē, viņa joprojām palika rimti dzedra dieviete, tāla visiem zemes strīdiem un satraukumiem. Kad viņi apprecēsies, viņa laipni uzņems Džeka draugus, diskusiju pretiniekus, ne jau vissīvākos strīdniekus, bet lēnīgākos, un viņš, satraukts un nokarsis pārradies mājās no vētrainas sanāksmes, viņas apskāvienos

atradīs rāmu ostu, kur varēs atpūsties, gūt atelpu un mieru. Viņai ir visas dotības, lai kļūtu par pārcilvēka sievu.

Beidzot, neilgi pirms gadsimta beigām, Džeks sagaidīja īstos, lielos panākumus; viņš jau iepriekš bija par tiem pārliecināts, jo skaidri zināja, ka panākumi nekad neizpaliek tiem, kam ir «ticība, centība un talants». Pēdējās nedēļās viņš bija uzrakstījis garo stāstu ar nosaukumu «Ziemeļu odiseja» un aizsūtījis to Bostonas žurnālam Atlantic Monthly — pārlieka pašpaļāvība, jo Atlantic Monthly bija visaristokrātiskākais, konservatīvākais un nepieejamākais literārais žurnāls Savienotajās Valstīs. Spriežot pēc visa, Atlantic Monthly vajadzētu atsūtīt atpakaļ autoram manuskriptu ar īsu, aizskarošu piezīmi. Taču Džeks saņēma to pašu gareno, plāno aploksni, kuru ieraugot viņam vienmēr aizrāvās elpa. Redaktors uzslavēja stāstu, lūdza saīsināt ievada daļas par trīstūkstoš vārdiem un piedāvāja par izdošanas tiesībām simt divdesmit dolāru. Un atkal, tāpat kā torīt, kad atnesa plāno aploksni no Overland Monthlyr, Džeks drebuļu pārņemts stingu skatienu noslīga uz gultas malas. Simt divdesmit dolāru! Ar uzviju pietiks, lai dzēstu parādus, izpirktu no lombarda mantas, bāztin piebāztu pieliekamo, samaksātu īri sešus mēnešus uz priekšu! Džeks kā atsperes sviests pielēca no gultas un, ar kāju atgrūdis vaļā durvis, iedrāzās virtuvē, satvēra Floru, pacēla gaisā un sāka griezt riņķī.

— Māt! Skaties! Skaties tikai! Darīts! Atlantic Monthly iespiež manu stāstu. Visi Austrumu izdevēji to izlasīs, visiem gribēsies dabūt stāstus. Tagad mums sāks iet augsti!

Flora Vellmane pamāja ar galvu un, slēpdama aiz tērauda aceņu šaurajiem stikliem grīnu smaidu, noskūpstīja savu vienīgo dēlu.

īstenība pārspēja vispārdrošākās Džeka cerības. Pēc Aļaskas stāstu parādīšanās Atlantic Monthly Haftona Mif-lina izdevniecība, kas bija saistīta ar Bostonas Atlantic Monthly, iepazinās ar «Ziemeļu odiseju» un piekrita pavasarī izdot Džeka īso stāstu krājumu. Haftona Miflina firmas atsauksme tai laikā, kad apsvēra jautājumu par īso stāstu krājuma izdošanu, droši vien bija pirmā profesionālā kritika par Džeka Londona darbu kopojumu. «Autors gan pārāk brīvi lieto zeltraču vidū izplatīto žargonu un patiesībā nepavisam neizceļas ar izteiksmes smalkumu, bet viņa stilam piemīt svaigums, vitalitāte un spēks. Spilgtiem vilcieniem viņš tēlo aukstuma, tumsas un bada mokas, prieku, kādu cilvēki nelabvēlīgos apstākļos rod biedriskumā, un cēlas cilvēciskas īpašības, kas parādās skarbajā cīņā ar dabu. Lasītājs ir pārliecināts, ka autors pats izbaudījis šādu dzīvi.»

Džekam vairs nevajadzēs savus stāstus pārdot par sep-tiņarpus dolāriem, kurus tik grūti izspiest no Overland Monthly. 1899. gada 21. decembrī tika parakstīts līgums, un Bostona, šis proanglisko amerikāņu kultūras apspiedēju balsts, uzņēmās stāvēt kūmās revolūcijai amerikāņu literatūrā, revolūcijai, kas dzimusi šejienes

augsnē, Kali-fornijas un Aļaskas zemē. Tagad, kad Džeka Londona drosmīgos jaunievedumus literatūrā atbalstīja konservatīva Bostonas izdevniecība, viņam bija izredzes, ka viņa darbos ieklausīsies un vairāk uzmanības veltīs to vērtībai, nevis novirzēm no vispārpieņemtajām normām.

Dažas dienas vēlāk Džeks vecgada vakarā sēdēja savā istabiņā, kas bija krautin piekrauta manuskriptiem, kartītēm, grāmatām un simtiem nākamo stāstu uzmetumiem. Pēc pāris stundām dzims jauns gadsimts — divdesmitais gadsimts. Džekam bija tāda sajūta, ka šī pusnakts būs arī viņa piedzimšana. Viņš uzsāks ceļu augšup kopā ar jauno gadsimtu.

Pirms simt gadiem šai naktī cilvēks aptumšotu prātu maldījās viduslaiku indīgajā miglā, viss pasaulē viņam likās iepriekš nolemts, negrozāms; viņš lētticīgi uzskatīja, ka valdīšanas formas, ekonomiskā struktūra, morāle, reliģija un pārējās sabiedriskās parādības uz laiku laikiem nemainīgā veidā noteicis dievs tas kungs un vismazākais princips ir neaizskarama, nesatricināma dogma. Dumpīgais vācu filozofs Hēgels sagrāva šo stingro priekšstatu, ko tumšajai tautai bija uzspiedis karalis un garīdzniecība. No tā paša neziņas, baiļu, liekulības un māņu miglāja pacēlās Darvins un Spensers, atbrīvodami cilvēci no reliģijas žņaugiem, un Kārlis Markss ielika cilvēka rokās ieroci, ar ko tas var saraut savas važas un uzcelt sabiedrību, kas apmierina tā prasības. Pirms simt gadiem šai naktī cilvēks bija vergs; vai viņš būs kungs Jaungada naktī pēc simt gadiem? Viņa rīcībā tagad ir līdzekļi un ieroči, ar kuriem var panākt atbrīvošanos; viņa paša rokās ir iespēja uzcelt tādu pasauli, kāda viņam vajadzīga; griba — vienīgais, kā pietrūkst. Viņam, Džekam Londonam, jāpiedalās šās kolektīvās gribas radīšanā.

Bez steigas, apcerīgi viņš novērtēja pats sevi, savu darbu, gadsimtu un savu nākotni. Viņam bija stingri attīstīts sabiedriskais instinkts, bija labi starp sev līdzīgiem, tomēr sabiedrībā viņš jutās kā zivs uz sauszemes. Apstākļi bija viņu iemācījuši neuzticīgi, izaicinoši izturēties pret paradumiem, Viņš vienmēr runāja to, ko domā, — ne vairāk, ne mazāk. Jau desmit gadu vecumā uz viņa pleca bija uzgūlusi trūkuma smagā roka, iznīcinādama viņā jūtelību, bet atstādama neskartas jūtas. Nabadzība vērta viņu praktisku un skarbu, reizēm viņš likās pat cietsirdīgs un nelokāmi stingrs; nabadzība bija iedvesusi viņam pārliecību, ka prāts ir varenāks nekā iztēle, zināšanas pārākas par jūtām. «Pieņemiet mani tādu, kāds es esmu,» viņš rakstīja Annai Strunskai viņu pazīšanās pirmajās dienās, «nejaušs viesis, gāju putns sāļa jūras ūdens slacītiem spārniem, uz mirkli ielidojis jūsu dzīvē, — mežonīgs, tramīgs putns, lielu augstumu un brīvu plašumu lidonis, ko velti pieradināt pie laipnas apiešanās šaurā nebrīvē.»

Viņš necieta neko ārišķīgu vai neīstu. Lai viņu pieņem tādu, kāds viņš ir, vai arī liek viņam mieru. Lielākoties viņš nēsāja svīteri un

viesos gāja riteņbraucēja kostīmā. Draugi, iepazinuši viņu tuvāk, ne par ko vairs nebrīnījās un, lai ko viņš izspēlētu, tikai noteica: «Neko darīt, tas taču ir Džeks.» Viņš nevienam neglaimoja, nevienam nepielāgojās, nevienam necentās iztapt un tomēr bija visu mīlēts un gaidīts, jo, runājot Annas Strunskas vārdiem, «iepazīties ar viņu nozīmēja tūlīt aplipt ar dedzīgu interesi par cilvēkiem». Viņa vārdi, smiekli un uzskati spirdzinoši iedarbojās uz klātesošajiem — vajadzēja tikai viņam parādīties, un viss atdzīvojās. No viņa it kā plūda elektriska strāva — līdzko viņš ienāca istabā, cilvēki uzmundrinājās, aizgainīja miegaino kūtrumu.

Viņa mūža lielākā kaislība, domājams, bija tieksme pēc precīzām zināšanām. «Dodiet man faktus, neapstrīdamus faktus!» — šis motīvs vijas cauri visai viņa dzīvei, visam darbam. Viņš ticēja, ka dzīve jāceļ uz materiāliem pamatiem, jo bija pārliecinājies, kāda liekulība, negodīgums un bezprāts slēpti zem tā dēvētās garīgās bāzes. Aplamu ticību viņš kāroja aizstāt ar īstām zināšanām; vienīgi prāts, skaidrs un ass prāts spēj izmēzt no cilvēku galvām tumšo viduslaiku dievu, nogāzt to un uzcelt cilvēci tā tronī. Kā agnostiķis viņš nepielūdza nekādu citu dievu, vienīgi cilvēcīgu dvēseli. Viņš bija uzzinājis, cik zemu var krist cilvēks, bet arī redzējis, cik diženos augstumos tas spēj pacelties. «Cik vājš ir cilvēks, un cik viņš ir liels!»

Vīrišķību — to vispirms no cilvēka prasīja Džeks Lon-dons. «Cilvēks, kas ne acu nepamirkšķinājis saņem sitienu vai apvainojumu un nesit pretī, — kur tāds der! Kaut viņš pilnā kaklā skandinātu par cēlām jūtām, mani tas nepārliecina, no tādiem man kļūst nelabi.» Drosmes trūkumu viņš uzskatīja par nicināmu. «Ienaidnieki? Kāda velna pēc? Sadod pa īstam, ja tiktāl nonāk, vai arī viņš sados tev, bet neturi ļaunu prātu. Nokārto tūlīt rēķinus reizi par visām reizēm un piedod.» Pret draugiem viņš bija augstsirdīgs un dāsns, tiem, ko mīlēja, atdeva sevi visu bez atlikuma, nepameta tos, kad tie viņu aizvainoja vai izdarīja kādu kļūdu. «Es nosodu draugu trūkumus, bet tas nebūt nenozīmē, ka es viņus nemīlētu.»

Viņa dzīves pamats bija sociālisms. Viņš ticēja, ka valstij vajag kļūt sociālistiskai, un šai ticībā guva spēku, apņēmību un drosmi. Viņš negaidīja, ka cilvēce atjaunosies vienā dienā, nedomāja, ka cilvēkam no jauna jāpie-dzimst, lai uzceltu sociālismu. Viņš atzītu par labāku iztikt bez revolūcijas un asinsizliešanas, lai sociālisms ieviešas dzīvē pakāpeniski; viņš visiem spēkiem centās iemācīt tautai, kā saņemt savās rokās rūpniecību, dabas resursus un valsts pārvaldi. Bet, ja kapitālistu vainas dēļ šis revolūcijas ceļš kļūst neiespējams, viņš bija gatavs cīnīties par taisnīgo lietu uz barikādēm. Vai tad jauna civilizācija jebkad dzimusi bez asinskristībām?

Organiski saistīti ar sociālistisko pārliecību bija arī viņa filozofiskie uzskati — Hekela monisma, Spensera materiālistiskā

determinisma un Darvina evolūcijas teorijas apvienojums. «Daba nepazīst nekāda jūtīguma, nekāras žēlsirdības, nedz līdzjūtības. Mēs esam tikai marionetes lielo stihisko spēku spēlē, tomēr varam izprast šo spēku likumību un saskaņā ar tiem noskaidrot mūsu tieksmes. Cilvēks ir vienīgi akls ierocis dabiskajā izlasē starp rasēm . .. Tāpat kā Bēkons, es atzīstu, ka visas cilvēka atziņas pamatojas uz juteklisko uztveri. Tāpat kā Loks, es atzīstu, ka visas cilvēka idejas rodas maņu orgānu funkciju rezultātā. Tāpat kā Laplass, es atzīstu, ka pēc hipotēzes par radītāju nav nekādas vajadzības. Tāpat kā Kants, es esmu pārliecināts par Visuma mehānisko izcelšanos, par to, ka pasaules radīšana ir dabisks un vēsturisks process.»

Rakstnieka darbā viņš centās iet sava skolotāja Kip-linga pēdās. «Kiplings skar parādību pašu dziļāko būtību. Viņš ir neizsmeļams, viņam nav robežu. Viņš pavēris jaunus apvāršņus gara un literatūras attīstībā.» Džeks neslēpa, cik viņam pretīga «tā amerikāņu jaunava, kuru, nabadzīti, tikai paijā un baro ar ķēves pienu, neko stiprāku tai nedrīkst dot». Šī desmitgade — viņa izaugsmes laiks, šī gadsimta pēdējā desmitgade bija panīkuma periods, neauglīgi un tukši gadi, kad nostiprinājās un visu pakļāva savai varai viktoriānisms. Literatūru ciešā lokā iežņaudza vidējo Rietumu morāle; grāmatas un žurnālus izdeva, lai izpatiktu publikai, kas Luīžu Mēju Olkotu un Mariju Korelli uzskatīja par lielām rakstniecēm. Grūti bija radīt kaut ko savdabīgu, rakstīt varēja vienīgi par cienījamiem vidussķiras pilsoņiem vai bagātniekiem; tikumībai vienmēr vajadzēja uzvarēt, netikumiem — saņemt nosodījumu. Amerikāņu autoriem bija norādīts rakstīt Emersona garā, redzēt tikai dzīves jaukās puses, vairīties no visa skarbā, drūmā, zemiskā un patiesā. Amerikāņu literatūras priekšgalā Joprojām atradās Holmss, Vitjers, Hi-ginsons, V. D. Houelss, F. Mariona Grauforde, Džons Mūrs, Džoels Čandlers Hariss, Džoakins Millers ar savām melodiski poētiskajām balsīm. Amerikāņu izdevēji, dzīvodami nesasniedzamo augstumu retinātajā, ledainajā atmosfērā, maksāja milzu naudu par Bārijā, Stīvensona un Hārdija darbiem un nogāja tiktāl, ka iespieda pat franču un krievu nekautrīgās atklāsmes (iepriekš, protams, «izkastrētas»), bet no saviem amerikāņu autoriem pieprasīja sacerēt visu pēc tās pašas pseidoromantisma receptes, vienīgi atļaujot mazliet mainīt dekorācijas.

Krievijā revolucionāru pavērsienu literatūrā izdarīja Tolstojs un reālisti, Francijā — Mopasans, Flobērs un Zolā, Norvēģijā — Ibsens, Vācijā — Zudermans un Haupt-mans. Lasīdams amerikāņu stāstus un salīdzinādams tos ar Hārdija, Zolā, Turgeņeva darbiem, Džeks vairs nebrīnījās, kāpēc kontinentā Ameriku uzskata par zīdaiņu un mežoņu nāciju. Lielākais amerikāņu literatūras priesteris Atlantic Monthly iespieda Keitas Duglasas Viginas un F. Hopkinsona Smita sacerējumus. «Tie ir pilnīgi klusi un nekaitīgi darbiņi, jo ir beigti.» Nu lai, pēc pāris

dienām iznāks «Ziemeļu odiseja», un tad nedz Atlantic Monthly, nedz amerikāņu literatūra vairs ilgāk nepaliks bezzobaina un nedzīva. Viņš apņēmās savas zemes literatūras labā darīt to pašu, ko daiļprozas labā Gorkijs izdarīja Krievijā, Mopasans — Francijā un Kiplings — Anglijā. Viņš ievedīs literatūru no Henrija Džeimsa augstākās sabiedrības salona vienkāršu ļaužu virtuvē, kur tā varbūt dažreiz arī smakos, bet smakos vismaz pēc dzīves.

Viņa laikā amerikāņu literatūrā bija trīs aizliegtas tēmas — ateisms, sociālisms un dāmu kājas. Viņam būs sava loma organizētās reliģijas un organizētā kapitālisma sagraušanā, un, ja attiecības starp vīrieti un sievieti no zemiskiem, apkaunojoši pretīgiem sakariem pārvērtīsies par zinātniski pamatotu dabiskās izlases virzītāju spēku izpausmi, kas saistīta ar cilvēku dzimuma turpināšanu, tad šai pārvērtībā savu tiesu būs ieguldījis arī viņš. Tikai viņš nebūt netaisās rakstīt tīri polemiskus rakstus; viņš vispirms ir rakstnieks, literatūras radītājs. Viņš iemanīsies tik veikli sacerēt stāstus, ka propaganda un māksla būs cieši jo cieši saausta kopā sižeta risinājumā.

Lai īstenotu šo četrkārtīgo nodomu, vajadzēja kļūt par vienu no nule austošā gadsimta izglītotākajiem cilvēkiem. Lai aplēstu, cik daudz jau darīts šā milzu uzdevuma veikšanā, Džeks pārlaida skatienu grāmatām, kas bija sakrautas uz galda un gultā, — tās visas viņš patlaban studēja un konspektēja, izdarīja atzīmes. Jā, viņš atradās uz pareiza ceļa: Sent-Amana «1848. gada revolūcija», Brjustera «Apcerējumi par struktūru un stilu», Žordāna «Piezīmes par evolūciju», Tirella «Priekšarktika», Bom-Baverka «Kapitāls un peļņa», Oskara Vailda «Cilvēka dvēsele sociālismā», Viljama Morisa «Sociālistiskais ideāls — māksla», Viljama Ouena «Nākotnes vienprātība».

Mātes istabā pulkstenis nosita vienpadsmit. Vēl viena stunda, un aizies gadsimts. Kāds tas bija Amerikai, kura 1800. gadā bija savstarpēji vāji saistītu lauksaimniecisku štatu grupiņa? Pirmās desmitgades pagāja, izlūkojot un apgūstot mežonīgos apgabalus, nākamās — pilnveidojot mašīnas, ceļot fabrikas, sagrābjot kontinentu, un pēdējās desmitgades — uzkrājot tik milzīgas bagātības, kādas pasaule nekad agrāk nav pazinusi... un, darot visu, lai vienlaikus ar bagātību un tehnikas progresa sasniegšanu pieķēdētu tautu pie darbgaldiem un nabadzības.

Toties jaunais gadsimts — ai, kas tas būs par diženu laikmetu, tādā ir vērts dzīvot! Dabas bagātības, mašīnas, zinātnes sasniegumi kalpos cilvēcei, nevis tiks izmantoti tās pakļaušanai verdzībā. Cilvēks iemācīsies izprast dabas likumus, skatīties acīs neapstrīdamiem faktiem, nevis apdullinās sevi ar reliģiju, kas radīta vējiem, un morāli, kāda izgudrota garīgi atpalikušiem. Literatūra un dzīve kļūs par adekvātiem jēdzieniem. Cilvēka īstenā garīgā būtība, kuru no mazatnes nomāc trīsgalvainais pūķis — reliģija, kapitālisms un

aprobežotā morāle, radīs izpausmi mākslā, literatūrā un mūzikā.

Cik varena viņa mazdēlu acu priekšā nostāsies Amerika, kad tie pēc simt gadiem šai naktī sēdēs pie galda un pārlaidīs skatienu aizejošajam gadsimtam! Viņa liktenis — palīdzēt šo jauno Ameriku uzcelt. Viņš saraus savu laiku nodzīvojušā tumšā gadsimta važas; nekas nepiespiedīs viņu nedz nēsāt neglītās, stīvās, augstās apkaklītes, kas griežas miesā, nedz arī atzīt sastingušās, pretīgās, augstās idejas, kas griežas cilvēka smadzenēs un izkropļo viņu. Pavērsis muguru deviņpadsmitā gadsimta novecojušajai ideoloģijai, viņš apņēmīgi un bez bailēm dosies pretī divdesmitajam gadsimtam, lai ko tas nestu. Viņš būs tagadnes cilvēks, moderns amerikānis. Pēc simt gadiem viņa dēli un mazdēli Jaungada naktī ar lepnumu atcerēsies viņu.

Floras pulkstenis nosita divpadsmit. Vecais gadsimts bija pagājis, sākās jaunais. Džeks pielēca kājās no galda, pārvilka pāri galvai svīteri ar augstu apkakli, sasprauda bikšu galus, izstūma laukā velosipēdu, uzmina uz pedāļiem un nobrauca nakts tumsā četrdesmit jūdžu līdz San-hozē. Jaunā gadsimta pirmajā dienā apprecēties ar mīļoto meiteni — vai var būt vēl labāks sākums? Ja viņš grib, lai viņa mazdēli un dēli pēc simt gadiem ar lepnumu atcerētos viņu Jaungada naktī, nedrīkst zaudēt ne mirkļa!

v

Misis Eplgarte nekad nebija vēlējusies Džeku par znotu. Pret saderināšanos viņa neko daudz neiebilda, zināmā, ka laulības nenotiks, iekams Džeks nespēs uzturēt sievu ar literāro darbu, un šī iespējamība, pēc viņas domām, nedraudēja. Bet, kad viņš ieradās kotedžā Elma un Esberija ielas stūrī un parādīja Meibelai un viņai «Ziemeļu odisejas» signˆeksemplāru — labu laimīga jaunā gada zīmi —, misis Eplgarte tūlīt mainīja taktiku. Jā, viņa piekrīt, lai precas . . . Šodien pat? Lūdzu . .. Tikai ar vienu noteikumu — Džekam jāpārnāk uz Eplgartu māju Sanhozē par saimnieku, jo misters Eplgarts ir miris un Edvards mājās nedzīvo, vai arī jāņem līdzi sievasmāte uz Oklendu un jāapsolās nekad nešķirt viņu no meitas.

Dažas dienas vēlāk Džeks rakstīja kādam draugam: «Man jau jāuztur ģimene, un jaunam cilvēkam tas ir ellišķīgi grūti.» Tomēr viņu satrauca ne tik daudz izredzes uzņemties gādību vēl par veselu ģimeni kā nepārprotamais veids, ar kādu misis Eplgarte iecirta meitas dzīvē savus dzelzs nagus. Sekoja scēna. Džeks uzstāja, ka misis Eplgartei nav nekādu tiesību stāties ceļā meitas laimei. Misis Eplgarte turpretī paziņoja Džekam, ka Meibela esot paklausīga meita, pateicīga par visu, ko māte tās labā darījusi, un vecumā nekad viņu nepametīšot, — lai gan misis Eplgarte bija vismaz divreiz stiprāka par Meibelu, taču viņa meitu tiranizēja, lika tai sevi aptekāt, pieprasīja pat, lai Meibela pasniedz viņai gultā brokastis.

Bāla, apjukusi, asās, aizvien dedzīgākās vārdu maiņas šaustīta

Meibela sēdēja starp viņiem — mīlēdama šos abus cilvēkus, viņa nespēja izšķirties. Viņa vienmēr bija pakļāvusies mātei, un šī pakļāvība laidusi dziļas jo dziļas saknes. Šī trauslā būtne bija tik vāja, ka neuzdrīkstējās pat iepīkstēties mātes klātbūtnē, tāpēc pārsteidzošs likās spēks, kādu viņa sevī rada, lai klusējot sēdētu un ļautu izpostīt savu dzīvi, noskatīdamās, kā sadragā viņas sapņus par mīlestību, ģimeni, bērniem.

Vakarā Džeks uztraukts un sarūgtināts atgriezās Ok-lendā, kur viņam uzgruva jaunas rūpes. Flora paziņoja, ka nauda, kas bija saņemta no Atlantic Monthly, iztērēta līdz pēdējam centam. No rīta, piesējis pie velosipēda Džona Londona lietus mēteli, Džeks brauca savu pazīstamo ceļu uz lombardu; viņš atgriezās ar dažiem dolāriem kabatā, bet mājup vajadzēja nākt kājām. Nepietika ar misis Eplgartes ultimātu, vēl šis gājiens uz lombardu! Stāvoklis šķita bezcerīgs. Ja Meibela pārnāks dzīvot pie viņa, ienākumi gandrīz nemaz nepavairosies. Mīlestība gan palīdzēs viņiem pārciest trūkumu, — bet cik gadu paies, iekams viņš spēs uzturēt arī sievasmāti? Nevarēja būt ne domas, ka misis Eplgarte dzīvotu kopā ar Floru, — nepaietu neviena diena, kad šīs abas sievietes nekluptu viena otrai matos. Un pat tad, kad viņš spētu apgādāt divus mitekļus, vai viņš būtu savā mājā saimnieks? Vai misis Eplgarte nevaldītu pār viņa māju un viņa sievu? Meibelai vispirms vajadzētu būt meitai un tikai pēc tam — sievai. Tas būtu neizturami.

Džekā virda dusmas — misis Eplgarte varmācīgi bija sagrāvusi viņa cerības. Pēkšņi vislielākajā niknumā viņš iedomājās, cik bezpalīdzīga jūtas Meibela starp diviem dzirnakmeņiem — viņi abi, daudz spēcīgāki cilvēki, plēsa pušu viņas dvēseli. Dusmas tūlīt noplaka, sirdi pārņēma maigums un bažas par viņu, modās apņēmība — lai kādi būtu šķēršļi, viņš neatstās Meibelu mātes varā. Viņi apprecēsies un gan jau kaut kā tiks galā ar misis Epigarti. Džeks nomierinājās — viss katrā ziņā nokārtosies; atkal atgriezās spējas skaidri spriest: lai radītu normālu ģimenes dzīvi, viņš būs spiests cīnīties ar misis Epigarti, bet par katru uzvaru Meibela simtkārt samaksās ar savu trauslo veselību, — tas bija pats par sevi saprotams. Un Džeks atkal apņēmās, ka neļaus Meibelai uzupurēties, ka dzīvos atsevišķi, līdzko sāks labāk pelnīt; lai misis Epl-garte ņem savā ziņā mājas saimniecību — labāk paciest viņas despotismu nekā pārdzīvot to, ko viņš un Meibela pārdzīvo patlaban. Un atkal viss sākās no gala, domas joņoja pa to pašu mokošo apli — ja viņš padosies Meibe-las mātei, viņi būs pagalam. Vai gan var būt laimīga laulība, ja sieva ar miesu un dvēseli verdziski pakļāvusies mātei?

Viņš pārdzīvoja visdziļāko vilšanos. Mīlestība pret Meibelu bija rāma, izkristalizējusies un nobriedusi; tā būtu bijusi laimīga laulība. Meibelai bija zināmi visi labā toņa smalkumi — tieši tas, kā trūka

Džekam, un viņš Meibelu tādēļ apbrīnoja un cienīja; viņa bija ēteriska būtne, maiga un trausla, viņš to vienmēr aizsargātu un centos nedarīt pāri. Meibela savukārt nebija nevienu mīlējusi pirms Džeka un savā mūžā vairs neviena arī neiemīlēja. No viņas būtu iznākusi uzticīga sieva, viņa radītu tieši tādu māju, pēc kādas Džeks bija ilgojies visu savu jaunību. Viņš jutās bezgala nelaimīgs ne vien tāpēc, ka iziruši sapņi par sievu, māju un bērniem; mīļotā meitene bija nokļuvusi bezjēdzīgi traģiskā stāvoklī, no kura viņš nespēja rast izeju, un šī traģēdija izpostīs ne tikai viņu attiecības, bet pazudinās ari Meibelu.

Janvāris bija panākumiem bagāts mēnesis, kaut gan uz-lēcošās slavas saule pagaidām izstaroja gauži maz finansiāla siltuma. Atlantic Monthly iespieda «Ziemeļu odiseju», bet ievietoja mēnesī tikai vienu vai divus stāstus. Review of Reviews nāca klajā «Klondaikas ekonomika» un Yuoth's Companion — «Drosme un neatlaidība». «Ziemeļu odiseja» ir stāsts par Naasu, Akatanas vadoni, mūsdienu Odiseju, kas pa visu pasauli meklē Ungu, savu sievu, ko kāzu naktī nozadzis zeltmatains vikings. Tāpat kā «Baltais Klusums», arī šis stāsts vieš lasītājā traģisku satraukumu. Austrumos stāstu uzņēma ar skaļām uzslavām — viena cilvēka drosme iedveš drosmi arī citiem. Kādā Oklendas avīzē parādījās raksts, ka Oklenda ieņemot arvien nozīmīgāku vietu literatūrā un šai ziņā izcili nopelni esot misteram Džekam Londonam. Draugi, atcerēdamies, kādas grūtības viņš izturējis, nekļuva skaudīgi un nenovīdīgi, kā bieži gadās ar draugiem, ja kādam no to vidus veicas labāk nekā pārējiem; tie sarīkoja viņam par godu vakaru un no sirds priecājās par viņu.

Mēneša beigās Džeks, aizņēmies no kāda drauga piecus dolārus, ko izpirkt velosipēdu, aizbrauca uz Sanhozē. Augas dienas viņš bija domājis, kā iespējami skaidrāk un noteiktāk izklāstīt savus pierādījumus, lai Meibela tos nevarētu atspēkot un iegūtu neatkarību. Taču viņa vārdi tikko skāra Meibelas apziņu. Sastingusi, gluži kā transā viņa murmināja vienu un to pašu:

— Es esmu vajadzīga mātei. Māte bez manis nevar dzīvot. Nedrīkstu pamest māti.

Krietni vēlāk, 1937. gadā, Edvards Eplgarts skumīgi sacīja:

— Māte vienmēr bija egoiste. Viss Meibelas mūžs pagāja, viņai izdabājot.

Tomēr Džeks vēl pilnīgi nezaudēja cerības — viņš mīlēja Meibelu tāpat kā agrāk. Bet tagad viņš sāka satikties ari ar citām sievietēm. Daudz redzējās ar Annu Strunsku, kuras mājā vienmēr uzlika pusdienu galdā pāris lieku šķīvju, ja gadījumā iegrieztos kāds no draugiem ... un Džeks bieži vien iegriezās. Anna arī rakstīja stāstus un socioloģiskus aprakstus. Viņi kritizēja viens otra darbus, atrada tajos daudz trūkumu, kaismi strīdējās par visvisādiem tematiem, kādi vien rodami zemes virsū, un jūsmoja viens par otru. «Neatņemiet pasaulei sevi, jo,

cik lielā mērā pasaule zaudēs jūs, tik lielā mērā jūs būsiet tās priekšā vainīga.» Bez tam bija arī kāda Ernestīne, Sanfrancisko avīzes līdzstrādniece, kurai, spriežot pēc fotogrāfijas, bija dai]š profils un acīs dzirkstīja velniņi; kopā ar viņu Džeks devās dažādos izbraucienos.

Lai arī janvāris bija spožas slavas mēnesis, februārī viņš nevarēja publicēt ne rindu. Honorārs no Atlantic Monthly izgāja parādu dzēšanai, pieklājīgu drēbju iegādei Florai, Džoni jam un sev pašam, grāmatām un nepieciešamo žurnālu abonēšanai. Mājās atkal nebija ne penija, un Džekam tas galīgi apriebās. Pazemojošās naudas grūtības radīja viņā pārliecību, ka nabadzība ir tikpat nepieļaujama kā milzu bagātība, — vai ir kāds labums, ja cilvēks spiests izturēt to, ko Džeks Londons izturēja jau bērnībā? Un viņš nolēma naudas darījumos būt atklāti un konsekventi cinisks, jo naudu noniecina vienīgi muļķi. «Naudu, man vajag naudu, pareizāk sakot, — to, ko par naudu var nopirkt. Lai cik daudz naudas man būtu, vienmēr tās būs par maz. Iztikt ar pāris centiem? Esmu nodomājis to darīt iespējami retāk. Cilvēks jau dzīvo tieši no maizes vien. Jo vairāk naudas, jo pilnīgāka dzīve. Naudas iegūšana nekad nekļūs par manu kaislību, turpretī tērēšana — ak dievs! Šai ziņā vienmēr būšu upuris. Ja nauda nāk līdz ar slavu, šurp slavu, ja bez slavas — šurp naudu!»

Šādi domādams, Džeks devās ieķīlāt grāmatas, žurnālus un jauno uzvalku, ar kuru tā lepojās. Pirmā apstāšanās atceļā, kā vienmēr, bija pasts — vajadzēja nopirkt mar-kas, lai atkal izsūtītu manuskriptus. Kad žurnāls The Edi-ioi piedāvāja viņam piecus dolārus par septiņsimt vārdu garu aprakstu, Džeks gan apvainojās, tomēr no naudas neatteicās. Ar divkāršu centību viņš atgriezās pie darba. Agrāk viņš bija rakstījis tūkstoš vārdu dienā sešas dienas nedēļā un uzlicis sev par pienākumu atgūt šodien to, kas vakar palicis neizdarīts. Tagad viņš palielināja dienas darba daudzumu līdz tūkstoš piecsimt vārdiem, bet pēc tam līdz diviem tūkstošiem un tad gan pielika punktu.

«Es apgalvoju, ka nevar būt labas kvalitātes darbs, rakstot trīs līdz četrus tūkstošus vārdu dienā. Labu darbu no tintes pudeles neizvilksi; Jas jāceļ rūpīgi, izvēlīgi, pa ķieģelim, gluži kā mūra māja.» Tiesa kas tiesa, viņam vajadzēja daudz naudas un iespējami drīzāk, tomēr viņš joprojām strādāja tikpat rūpīgi, metodiski un pārdomāti, negrozīdams iecerētā stāsta shēmu. Viņš paziņoja: ja žurnāli vēlas nopirkt viņu ar visu miesu un dvēseli, lūdzu, lai tikai maksā krietnu cenu; tomēr brīvajā laikā viņš studēja Dramenda darbus par evolūciju, Hudzona — par psiholoģiju un visu, ko varēja atrast par antropoloģiju, nemaz nerēķinādamies ar to neapstrīdamo faktu, ka par tonnu evolūcijas un antropoloģijas žurnāli nedotu ne desmit centu.

Alkdams naudas, lai atbrīvotos no nemitīgās verdzības, viņš tomēr sacerēja dedzīgus rakstus par sociālismu, jau iepriekš zinādams, ka nekur nevarēs tos publicēt, un par brīvu lasīja sociālistiem lekcijas

Alamedā, Sanhozēun citās mazpilsētās. Viņš mira vai nost aiz naudas bada, bet draugi stāsta, ka Džeks bijis gatavs noiet jebkuru gaisa

gabalu, lai tikai nokļūtu kompānijā, kur var karsti pastrīdēties par antropoloģiju.

Iepazinies ar Veismana radikālo teoriju, ka iegūtas raksturīgas pazīmes nevar mantot iedzimtības ceļā, Džeks jutās tik satraukts, ka pameta visus darbus un ar atvērtu grāmatu rokā apstaigāja draugus, lai dalītos lielajā atklājumā. Apgalvodams, ka rakstīs visādas blēņas, ja vien labi samaksā, viņš parādīja skaudru nekonsekvenci: joprojām rakstīja tikai to, kam ticēja, — revolucionārus rakstus un stāstus, kaut gan to gara brāļi pat tad jau bija nomesti uz grīdas zem galda. Nauda viņam bija vajadzīga, tikai cena, kādu žurnālu izdevēji prasīja par savu naudu, bija viņam pārāk augsta. «Es esmu sīksts. Tie, kam bijusi izdevība mani labi iepazīt, ievērojuši, ka viss iznāk pēc mana prāta, kaut arī tādēļ paietu gadi. Mani nekas neizsitīs no sliedēm, varbūt tikai ikdienas sīkumi. Taču es neesmu bezjēdzīgi ietiepīgs, es noliecos pret mērķi tāpat kā kompasa adata pret polu. Aizturi mani, izsit no sliedēm, met sprunguļus ceļā slepeni vai atklāti, vienalga, es pastāvu uz savu. Dzīve ir cīņa, un es esmu šai cīņai sagatavots. Ja es nebūtu bijis ar loģiku apveltīts dzīvnieks, jau sen būtu pakritis vai lauzis sev sprandu kaut kur ceļmalā.» ļ

Monthly pārvaldnieka sieva. Otrs — universitātes kursa

Februāri viens pēc otra dažu dienu laikā atgadījās divi šķietami it kā nenozīmīgi notikumi, kuriem bija lemts noteikt visu Džeka dzīves gaitu. Pirmais — viņu ielūdza brokastīs Sanfrancisko misis Nineta Eimsa, Overland

biedrs Freds Džeikobs, kurš brīvprātīgi bija iestājies armijā, lai piedalītos spāņu-amerikāņu karā, ceļā uz fronti bija ēdis gaļas konservus, kādus piegādāja spekulanti, kas iedzīvojās no kara, — un nomiris, un viņa mirstīgās atliekas nogādātas atpakaļ Oklendā apbedīšanai. Taču vis- i pirms notika misis Eimsas brokastis; to ietekme gan parā- I dījās mazliet vēlāk, toties bija daudz ilgstošāka.

Misis Nineta Eimsa bija salkani klīrīga bezbērnu dāma, gadus četrdesmit septiņus veca. «Nabaga Neta», kā viņu allaž sauca, bija viltīga un atjautīga un prata labi slēpt savus nolūkus — cieši pieķērīga vīnstīga, kuras tērauda j knaibļu pirkstus sedza maiguma un sentimentalitātes plīvurs. Viņas vīrs bija plātīgs gļēvulis, ģimenē visu noteica misis Eimsa, kas, tāpat kā daudzas pagājušā gadsimta

astoņdesmito un deviņdesmito gadu sievietes, panāca savu pamazām, vadot un paskubinot vīru tā, lai no ārpuses neviens to nemanītu.

Tikšanās mērķis bija intervija, ko misis Eimsa gribēja dabūt no Džeka, jo taisījās rakstīt par viņu rakstu Overland Monthly. Brokastīs misis Eimsa bija uzaicinājusi arī savu krustmeitu Klāru Čarmianu

Kitredžu — diezgan tiešu savas krustmātes kopiju. Klāra Čarmiana Kitredža bija atjautīga un runīga, slaidu, taču sievišķīgi kārdinošu augumu, vēl neprecējusies, kaut gan jau divdesmit deviņus gadus veca; varbūt misis Eimsa cerēja, ka Džeks un krustmeita ieinteresēsies viens par otru. Tomēr mis Kitredža nicīgi vīpsnāja par Džeka nonēsāto uzvalku un sašuta, kad rēķinu samaksāja misis Eimsa; viņa nolaidās no saviem augstumiem vienīgi tad, kad misis Eimsa izstāstīja Džekam, ka krustmeita strādā par mašīnrakstītāju tuvējā kantorī. Mis Kitredža gan tūlīt piegrūda krustmātei ar kāju zem galda: kāpēc atklāt šim puisim, ka viņai pašai jāpelna maize?

Divdesmitajā februārī Džeks pabeidza lasīt «Vilka dēla» korektūras un satraukts aizsūtīja tās atpakaļ redaktoram: pirmais stāstu krājums! Nākamajā dienā viņš aizgāja uz Freda Džeikobsa bērēm un tur satika Besiju Madernu, nelaiķa līgavu, glītu, staltu īrieti, ko jau mazliet bija pazinis Oklendā. Draugi Besiju cienīja un augstu vērtēja un tagad juta viņai līdzi līgavaiņa nāves dēļ. No rīta Džeks saņēma vēstuli no Meibelas Eplgartes, kas lūdza viņu apciemot Besiju, viņas seno draudzeni, un cik iespējams atvieglot Besijas bēdas. To pašu vakaru Džeks aizgāja pie Maderniem.

Besija Maderna, slavenās aktrises Minnijas Madernas Fiskas māsīca, bija beigusi meiteņu vidusskolu Sanfrancisko, divus gadus mācījusies skolotāju institūtā un trīs gadus strādājusi par skolotāju Alamedas pamatskolā. Tagad viņa galvenokārt mācīja matemātiku nesekmīgiem pamatskolēniem un sagatavoja iestāju pārbaudījumiem universitātē vidusskolas audzēkņus. Spēcīga, nosvērta un nesatraucama viņa braukāja ar velosipēdu no mājas uz māju Oklendā un Alamedā pie saviem daudzajiem skolēniem. Viņa bija drusku vecāka par Džeku, silti mirdzošām, skumīgām acīm, ērgļa degunu, lielu, glīti veidotu muti, enerģisku zodu un melniem matiem ar šauru,

atpakaļ atglaustu sirmu šķipsnu — atmiņa no nelaimes gadījuma, kas notika, kad viņai bija astoņpadsmit gadu. Viņas stāja pauda rāmu cienīgumu, un pēc dabas viņa bija ārkārtīgi atklāta.

Mis Maderna bēdājās par Freda Džeikobsa zaudējumu, Džeks — par savu bezcerīgo saderināšanos ar Meibelu Eplgarti. Viens otra sabiedrību viņi atzina par tīkamu, dziedinošu; abi kopā jutās mierīgi. Drīz vien Džeks atklāja, ka pavada pie mis Madernas vakaru pēc vakara. Viņa palīdzēja Džekam matemātikā un fizikā, kur viņam bija maz zināšanu, bet viņš atgriezās pie pirmajiem angļu rakstniekiem, lai no jauna izņemtu cauri kopā ar Besiju literatūras vēsturi. Svētdienās, paņēmuši velosipēdus, viņi pārcēlās pāri līcim uz Marinkauntij u, kur klaiņāja pa Mjūras mežiem, cepa uz karstām oglēm gaļu, saldos kartupeļus, krabjus un vārīja kafiju. Ja Džekam pagadījās mazliet naudas, viņi vakaros ieturēja maltītes itāliešu res-torāniņā Sanfrancisko līča ziemeļu krastā un pēc tam devās uz operu.

Katru nedēļu Džeks joprojām brauca ar divriteni uz Sanhozē, bet tikšanās ar Meibelu atstāja sirdī tikai skumjas un vilšanos. Ar atvieglojuma sajūtu viņš atgriezās pie rāmās, neprasīgās Besijas. Tagad viņa koriģēja visus Džeka manuskriptus, nogludināja pagadījušās neveiklās frāzes; viņai patika Džeka darbi, un viņa nešaubīgi ticēja, ka viņš kļūs par vienu no pasaules lielākajiem rakstniekiem — šī pārliecība palika nesatricināma visu mūžu.

Džeka dzīvoklis Sešpadsmitajā ielā bija izvērties par pastāvīgu sapulču vietu, jo paziņas neatlaidīgi tiecās pēc viņa sabiedrības. «Esmu apveltīts ar liktenīgu spēju iegūt draugus, bet nevaru lepoties ar neatsveramo prasmi no tiem izvairīties.» Nekas gan viņam nepatika vairāk kā uzņemt viesus, tomēr velosipēdu zvani atskanēja pie viņa durvīm jau pārāk bieži, tāpēc rakstīt parasti iznāca tai laikā, kad trīs četri cilvēki, apsēdušies uz gultas, smēķēja, spriedelēja par senlaikiem, strīdējās par to, vai tiešām materiālistiskā pārliecība neizbēgami noved pie pesimisma. Džeks nevarēja ļaut viesiem aiziet bez uzcienāša-nas; saņēmis dažus nieka dolārus no Overland Monthly par rakstu «Kāpēc karš ir neiespējams» un no žurnāla National Magazine par «Heraldikas stundu», viņš katram gadījumam nopirka bifštekus un karbonādes un ielika ledusskapī.

Iegriezās uztaisīt dūmu un patērzēt draugi no Raskina kluba, biedri no sociālistiskās partijas ar lūgumu runāt sapulcē, viņu nebija aizmirsuši nedz vecie draugi no Jukonas un zvejas patruļas, nedz austeru pirāti, nedz arī klaidu brāļi no Ceļa. «Tīrais negals man šai dzīvoklī, nāk cits pēc cita, un man nav dūšas raidīt viņus prom.»

Mājā, acīm redzot, bija kļuvis pārāk šauri grāmatām, draugiem, darbam, un Džeks, rēķinādamies ar autora honorāru par «Vilka dēlu», nolēma pārvākties uz plašāku dzīvokli. Viņš kopā ar Floru sameklēja Austrumu puses Piecpadsmitajā ielā 1130, tikai dažus kvartālus attālu, divstāvu mājiņu, kurā bija plaša dzīvojamā istaba ar erkerveida logiem un krietni liela guļamtelpa, ko varēja arī pārvērst par darbistabu. Visas septiņas istabas iekārtoja galvenokārt Elīza, bet Džeka istabā mājīgumu un krāsainību ieviesa Besija Maderna. Pārcelšanās priekšvakarā Elīza kopā ar mis Madernu darbistabā kāra pie logiem aizkarus, bet Džeks bija izstiepies garšļaukus uz paklāja un sakrustojis pirkstus aiz galvas — tieši tā viņš naktīs bija gulējis «Sofijas Sazerlendas» priekšgalā. Paˆ griezusies, lai paņemtu aizkaru stieni, Elīza pamanīja, ka Džeks ar dīvainu izteiksmi vēro Besiju. No šī skatiena viņa acumirklī saprata, <ka lēmums pieņemts. Džeka māsa — vairāk gan māte nekā māsa — tūlīt uzminēja šo lēmumu. Viņa nebūt nebrīnījās, kad nākamajā rītā Džeks paziņoja, ka precas ar Besiju Madernu.

Džeks tik apņēmīgi bija tiecies pēc Meibelas Eplgartes ne vien tāpēc, ka viņu mīlēja, — viņš jau sen kāroja apprecēties. Savā

divdesmit trīs gadus ilgajā mūžā viņš bija piedzīvojis daudz vairāk, nekā pienāktos pēc vecuma; viņam bija spēcīgi attīstītas tēva jūtas, pat klaiņojot pa Ceļu, viņš rakstīja piezīmju grāmatiņā, ka ilgojas pēc bērniem. «Šo soli mani pamudināja spert dažādi dziļi apsvērumi; taču, lai būtu kā būdams, viens apstāklis tieši man nav pieņemams — tas, ka es būšu saistīts. Bet es jau esmu saistīts. Kaut arī neesmu precējies, man tomēr jāuztur ģimene. Ja es sadomātu doties uz Ķīnu, vienalga, vai man ir sieva vai nav, katrā ziņā vispirms vajadzētu nodrošināt ģimeni. Apprecējies es kļūšu nosvērtāks un varēšu vairāk laika veltīt darbam. Beigu beigās cilvēkam dāvāta tikai viena dzīve — kāpēc nenodzīvot to pienācīgi? Sirds man ir plaša, bet es turēšu sevi grožos, nevis klīdīšu apkārt bez stūres un bez burām, un kļūšu daudz skaidrāks un vairāk pilnveidojies cilvēks.»

Džeks un Besija nemānīja viens otru. Viņi netēloja kaislu mīlestību romantisko tradīciju garā; viņiem bija zināms, ka Besija joprojām mīl Fredu Džeikobsu un Džeks — Meibelu Eplgarti. Bet abi tiecās apprecēties. Kopā viņi vienmēr jutās labi, cienīja viens otru, patika viens otram, juta, ka varēs radīt labu, saliedētu ģimeni un uzaudzināt jaukus bērnus. Abi uzskatīja, ka vārds «mīla», lai arī visai īss, tomēr ir pietiekami stiepjams un pieļauj daudzus iztulkojumus. Un mis Maderna, pāris dienu apsvērusi Džeka priekšlikumu, piekrita.

Džeku vienmēr bija mulsinājis tas, ka viņš saucas uzvārdā, uz kuru viņam formāli nav nekādu tiesību; ja nu apprecējies viņš nostāda neērtā stāvoklī savus nākamos bērnus? Tāpēc Džeks izstāstīja Maderniem, kādos apstākļos nācis pasaulē. Kopā ar Besiju viņš aizgāja pie kāda Oklendas advokāta, Madernu ģimenes drauga, tas pārliecināja jaunos cilvēkus, ka Džekam ir likumīgas tiesības saukties uzvārdā «Londons», jo viņš taču visu mūžu bija dzīvojis ar šādu vārdu un tā parakstījis arī savus sacerējumus.

Svētdienā, tieši nedēļu pēc tam, kad Džeks izteica savu priekšlikumu, viņš un Besija klusi salaulājās. Dēla neuzticība Floru tā saniknoja, ka viņa atteicās piedalīties ceremonijā. Jaunais pāris devās ar velosipēdiem ārpus pilsētas pavadīt trīs dienas ilgu medusmēnesi un pēc tam atgriezās Oklendā, lai iekārtotu dzīvi un ķertos pie darba. Raskina klubā viņam par godu sarīkoja mielastu. Oklendas avīze Enquirer laulībām veltītajā rindkopā nosauca līgavu par «skaistu un cienījamu jaunavu», un visa Ok-lenda atzina šo komplimentu par pelnītu.

Dienā Besija joprojām tāpat sagatavoja atpalikušos skolēnus, un no viņas peļņas varēja iztikt, kad Džeka ienākumi bija izsīkuši. Pa vakariem viņa laboja un pārrakstīja uz mašīnas vīra manuskriptus, lasīja grāmatas, kas interesēja Džeku, lai pēc tam varētu tās kopīgi pārspriest, pārrakstīja simtiem dzejoļu, kuri viņam patika, iesēja tos sarkanos kartona vākos, savāca un sakopoja žurnālu rakstus par

ekonomiskiem un politiskiem jautājumiem, iekārto ja tumšā istabiņā fotolaboratoriju un iemācīja Džekam attīstīt uzņēmumus. Svētdienās viņi devās garos izbraukumos ar velosipēdiem pa auglīgo Sanleandro ieleju; tur Džeks stāstīja Besijai bērnības atmiņas, kas saistījās ar Džona Londona fermā nodzīvoto laiku. Reiz viņi pavadīja nedēļas nogali Santa Krusā, aizpeldēja tālu prom jūrā un draiskojās liedagā. Lai arī viņi nesasniedza svētlaimes kalngalus, toties abi kopā jutās līksmi, bija atklāti un uzticami draugi. Džeks, spriežot pēc visa, bija apmierināts ar savu izvēli un ģimenes dzīvi. Un Besija 1937. g$dā sacīja:

— Es nemīlēju Džeku, kad apprecējos ar viņu, bet visai drīz iemīlēju.

Laulība, šķiet, atnesa Džekam veiksmi — maijā viņam beidzot izdevās publicēties Makklira vīriešiem paredzētajā Austrumu īso stāstu žurnālā, kas iespieda stāstus par darbu un varonīgu rīcību. Starp Džeku Londonu un izdevēju S. S. Makkliru nodibinājās tādas kā «medusmēneša attiecības», un šis Makklirs ieguvis nemirstību ar to, ka maksāja augstus honorārus nepazīstamiem autoriem —- «zēniem jau jāēd arī». No Džeka viņš paņēma «Sievietes spēku» un «Dzīves likumu», vēstulē rakstīdams: «Mēs esam ļoti ieinteresēti par Jūsu darbu un gribam, lai Jūs justu, ka šeit, Ņujorkā, Jums ir vissirsnīgākie draugi. Mēs vēlētos, ka literārajos jautājumos Jūs turpmāk uzskatītu mūs par saviem aizbildņiem. Ja Jūs atsūtītu mums visu, ko rakstāt, mēs atlasītu, ko varam izmantot, un pārējo pacenstos ievietot Jums visizdevīgākajā veidā.»

Vēl daudzsološāku vēstuli grūti iedomāties saņemt, it īpaši jaunam rakstniekam. Turēdams Makkliru pie vārda, Džeks salasīja pilnu somu sacerējumu, aizsūtīja tos un tūlīt sēdās rakstīt jaunus, kas bija izveidojušies viņa galvā. Makklīrs paņēma «Maksimuma jautājumu» un samaksāja par trīs turpinājumiem trīssimt dolāru — tik daudz naudas Džekam nekad nebija bijis. Materiālus, kas viņa žurnālam nederēja, Makklirs ieteica citiem izdevējiem, bet, kad manuskriptu saradās tik daudz, ka pats netika galā, viņš nodeva tos krietnam literatūras aģentam. Ar Makklira atbalstu un aizgādnību Ņujorkas literātu pasaules izdevēju vidu Džeka Londona vārds iemantoja popularitāti.

«Vilka dēls», kas parādījās 1900. gada pavasari, tūlīt guva kritikas atzinību. Grāmata atgādināja degbumbu ar laika degli, turklāt tās sprādziens iezīmēja jaunā gadsimta atnākšanu. Sacerējumā tikai dažas vecmodīgas frā-. zes vēl saistījās ar jau pagājībā nogrimušo deviņpadsmito gadsimtu. Šais īsajos stāstos spēcīgi skanēja jaunā laika balss. Zinātniskais evolūcijas un sugu cīņas traktējums, spītēšana vispārpieņemtajai morālei, ko uzdrīkstas cilvēki, kurus nebaida izslēgšana no baznīcas, līdztekus skaistā un labā tēlojumam, drosmīga

dzīves nežēlības, nekrietnību un baismīguma atklāsme, veselas varoņu plejādes ievešana literatūrā, kuriem līdz šim bija slēgts ceļš uz īsā stāsta smalko sabiedrību, trakulīgas uzdzīves, strīdi uz dzīvību un nāvi, varmācīga bojā eja — viss, kas aizliegts deviņpadsmitā gadsimta stāstniekam, ar kapa zvanu pavēstīja galu literārai mazasinībai, sentimentalitātei, izvairīgumam un liekulībai.

Daudzi tālaika kritiķi uzslavēja Džeka drosmi. Bos-tonas žurnāls The Literary World rakstīja: «Autors atsedz dzīves parādību pašu būtību.» Atlantic Monthly: «Grāmata iedveš lasītājam dziļu ticību cilvēka vīrišķībai.» Pārējie: «Pilns jūtu un uguns», «. . . iedzimts stāstītāja talants», «... vīrišķības un spēka piestrāvots», «... acīm redzamas ģenialitātes iezīmes», «... liels, varens mākslinieks». Kāds kritiķis piezīmēja: «Viņa stāsti piesātināti ar lielo Ziemeļu poēziju un noslēpumainību. Tajos pārsvarā traģiska noskaņa (pretstatā standartizētajām laimīgajām beigām), kas vienmēr saklausāma tur, kur cilvēks cīnās ar stihiskajiem dabas spēkiem. Klondaikas dzīves komēdijās un traģēdijās daudzkārt manāms iztēles spēks un Kiplinga dramatiskais pacēlums. Taču autors ir maigi jūtīgs, spēj uztvert varonības vissmalkākās nianses, ko reti sastopam Kiplingā.»

Pirmā grāmata, un viņu jau cildinoši pielīdzina iemīļotajam skolotājam! Sajūsmināts par atsauksmēm, viņš tomēr nepalaida garām izdevību uzbrukt kritiķiem ar dzēlīgu rakstu: kāda aplamība — nenovērtēt Kiplinga patieso diženumu!

«Vilka dēla» iznākšana iezīmēja amerikāņu mūsdienu stāsta sākumu. Tam gan jau bija priekšteči — Edgars Allans Po, Brets-Harts, Stīvens Kreins un Ambrozs Birss, kuri arī lauza iesīkstējušās tradīcijas, lai pievērstos īstai literatūrai, bet Džeks Londons pirmais ienesa stāstu vienkāršo ļaužu mājās, padarīja to par skaidru, pilnīgi saprotamu prieka avotu. Līdz šim lielāko vairumu stāstu rakstīja vecmeitām, — Džeka stāsti noderēja visiem amerikāņu sabiedrības slāņiem, tikai ne vecmeitām... un tās aizgūtnēm izlasīja tos aiz nolaistiem aizkariem un slēgtām durvīm. Turklāt Londona darbos daiļrades forma pirmo reizi saliedējās ar divdesmitā gadsimta zinātniskajiem uzskatiem, piešķirdama tiem spēku un enerģiju, līdzīgu tai, ar kādu amerikāņi iekaroja kontinentu un uzcēla savas industrijas gigantiskās celtnes.

Džeks jau sen bija nodomājis izmēģināt roku romānā, bet, lai uzrakstītu romānu, vajadzēja pusgadu, varbūt pat gadu, un ienākumu pa šo laiku nebūtu nekādu, tā ka iespēja gūt tādas sekmes, lai varētu nodoties ilgstošam darbam pie plaša sacerējuma, likās vēl visai tāla. Šimbrīžam viņš aprakstīja savu kļūmīgo stāvokli vēstulē Makkliram. Atbilde pienāca nekavējoties: «Mēs esam ar mieru subsidēt Jūsu romānu pēc Jūsu paša noteikumiem. Piecus mēnešus mēs Jums ik mēnesi aizsūtīsim čeku par simt dolāriem, bet, ja Jūs uzskatāt, ka Jums nepieciešami simt divdesiņit pieci dolāri, mēs piekrītam arī tam.

Esmu pārliecināts, ka spējat uzrakstīt spēcīgu romānu. Kad vien Jums ievajadzētos palīdzību, dariet mums to, lūdzu, katrā laikā zināmu.»

Un tad, kad viņš gluži kā «Hoplā-Hoplā» ar pilnām burām devās pretī panākumiem, Besija paziņoja jaunu vēsti — viņa gaidot bērnu. Džeks bija sajūsmā — uzreiz zināja, ka mazulis būs zēns. Viņš arī līdz šim bija izturējies labi pret sievu, bet tagad vēl jo vairāk — izdabāja viņai kā bērnam, maigi rūpējās par viņas veselību un labsajūtu. No apziņas, ka viņš drīz būs tēvs, daiļrades uguns uzdzirkstīja jaunā spēkā, un dažas stundas pēc Be-sijas atklājuma Džeks tūlīt sāka rakstīt savu pirmo romānu — «Sniegu meita».

Lai gan Džeks savā laikā sīki jo sīki bija pārdomājis, ka jau ir saistīts un viņam tik un tā jāuztur ģimene, viņš tomēr izdarīja vīriešiem raksturīgu kļūdu — neņēma vērā, ka pasaulē vēl līdz šim nav bijusi tāda virtuve, kur

pietiktu vietas divām sievietēm. Flora briesmīgi ķīvējās ar viņa sievu.

Flora jutās aizskarta līdz sirds dziļumiem, ka dēls «pametis» viņu tieši tai brīdī, kad sāka labāk pelnīt. Mēnešiem ilgi bez gaušanās izcietusies trūkumu, viņa uzskatīja, ka tagad viņai tiesības saņemt pēc nopelniem, bet kas to deva: Džeks ņem un ieved mājā svešu sievieti. Viņa, māte, bija vārījusi dēlam ēst, aprūpējusi viņu, bet nu gatavot vēlas Besija; agrāk viņa uzņēma dēla draugus, tagad mājasmāte — Besija! Atdot vietu dēla sirdī citai sievietei — tas Florai nebūt nepatika. Viņa nosprieda, ka viņu grib nobīdīt pie malas. Šādas raizes viņu nokausēja, atgriezās senā neirastēnija. Viņa pastāvīgi strīdējās ar Besiju pat bez jebkāda iemesla. Divdesmit gadus pēc Džeka nāves Besija izteicās: «Man vajadzēja aptekāt Floru, iztapt viņai, ļaut, lai viņa vada saimniecību, — un mēs lieliski sadzīvotu. Bet es biju jauna un gribēju visu darīt savam vīram pati. Un tā mēs strīdējāmies.»

Bieži vien, kad Džeks mēģināja iedziļināties sava pirmā romāna kompozīcijas problēmās, darbistabā ielauzās dusmīgās sieviešu balsis un izdzina «Sniegu meitu» no galvas. Viņš cietās, cietās, kamēr vairs neizturēja, metās laukā no mājas, aizdrāzās pie Elīzas un lūgšus lūdza māsu iet un nomierināt viņa ģimeni. Pēc pāris stundām viņš atgriezās mājās; Elīza pa šo laiku bija strīdnieces samierinājusi — un Džeks atkal varēja sēsties pie darba.

Tagad, kad bija radusies lielāka iespēja uzņemt draugus, Džeks pamazām salasīja no tiem pulciņu interesantu cilvēku, kurus ielūdza pie sevis trešdienas vakaros iedzert pa glāzītei. To vidū izcēlās garais, atlētiskais, izsmalcināti jutīgais Džordžs Sterlings, par kuru Džeks rakstījis: «Man ir draugs, dārgākais cilvēks pasaulē.» Sterlings bija pametis katoļu garīdznieka amatu un kļuvis par vienu no tiem retajiem dzejniekiem, kuru daiļrade pauž skaistumu, maigumu un kvēlu mīlu uz patiesību. Būdams klasiķu garā audzināts estēts,

Sterlings bija sašķelta personība, ko plēsa uz pusēm mīlestība pret sociālismu un uzticība principam «māksla mākslai», ko viņam bija iedvesis Am-brozs Birss; Džeks bija nikns Birsa sakāvnieciskās filozofijas pretinieks. Sterlings bija apveltīts ar bagātu iztēli un vārdu labskaņas izpratni; viņa uzticamā draudzība, dedzīgais temperaments, asais kritiskais skatiens Džekam daudz palīdzēja noslīpēt stila negludumus. Džeks tuvu sadraudzējās ar Džeimsu Huperu, liela auguma spēcīgu futbolistu, kuru pazina jau no universitātes laika un kurš arī izmēģināja roku īso stāstu rakstīšanā; starp jaunajiem draugiem bija Džims Vaitekers, septiņu bērnu tēvs, kas atstājis mācītāja kanceli, lai rakstītu romānus; Ksavi-ars Martiness, gleznotājs, pa pusei spānietis, pa pusei indiānis. Mēdza ierasties arī Oklendas bibliotēkas jaunākais bibliotekārs un Raskina kluba dibinātājs Frederiks Bemfords — ar smalkām zināšanām baznīcas lietās un tikpat smalku ķīļbārdiņu. No Sanfrancisko brauca šurp Anna Strunska, filozofs anarhists Strons Hamiltons, sociāldemokrāts Ostins Luiss un citi radikāļi no Sanfrancisko līča apkaimes. Bieži Džeku apciemoja arī misis Nineta Eimsa, atvezdama līdzi savus draugus literātus un ziņojumus par to, kā noris viņas krustmeitas ceļojums pa Eiropu. Visi sapulcējās uz vakariņām, pēc tam lasīja savus darbus, strīdējās par jaunām grāmatām un lugām. Vēlāk vīrieši sēdās pie pokera vai «sarkanā suņa» — spēlēja uz mazām likmēm, taču ar lielu aizrautību, ko pavadīja nevaldāmi smiekli. Drīz šie vakari kļuva pazīstami kā Džeka «atvērto durvju trešdienas».

Tā Džons Klaudslijs,. glīts, patīkams puisis, bija atbraucis nedēļu paviesoties no Dienvidkalifornijas, kur viņš strādāja savas dzimtās plsētiņas pasta nodaļā. Džons bija pirmais, kas atrakstīja Džekam sajūsmas pilnu vēstuli, kad Overland Monthly ievietoja stāstu «Par tiem, kas ceļā»; kopš tā laika viņi sarakstījās. Klaidoņi no Ceļa, matroži, agrākie sirdsdraugi no piekrastes — visi labprāt iegriezās pie Džeka izdzert glāzi skābā itāliešu vīna un patērzēt. «Vienā laidā nāk kaut kādi veci biedri matroži ... esot tikko atgriezušies no tāla brauciena... tūliņ dabūšot krietnu žūksni...»

— Paklau, Džek, veco zēn, vai nevari aizsist pāris dolāru līdz rītam?

Džeks pazemināja aizdevumu līdz pusdolāram, atdarīja maku, un viesi vairs ilgi neuzkavējās. Džeks jutās bezgala laimīgs, ja varēja parādīt viesmīlību; viņš vienmēr priecājās, ja pēc darbā aizvadītas dienas pie viņa salasījās draugi.

Lai gan simt divdesmit pieci dolāri no Makklira pienāca regulāri katru mēnesi, tagad ar tiem vairs nepietika — ģimenes vajadzības, daudz plašākais dzīves veids, jauni draugi... Džeks divkāršoja darba laiku, rīta stundas veltīdams nopietnai literatūrai, bet vakara pusi — tikai klajai naudas pelnīšanai. Tādējādi viņš ievietoja žurnālā Boston

Transcript aprakstu, kā reiz pārnakšņojis parkā un, lai nenokļūtu cietumā, samelsis policistam, kas ieradies viņu arestēt, kaut ko par Japānu; Harper's Wekkly viņš iedabūja aprakstu par Spēkoni — Aļaskas nartu suni; Sanfrancisko Wave — rakstu «Ekspansija», ko ievietoja kā ievadrakstu; divus stāstus par ģimenes dzīvi ar nosaukumu «Viņu alkovs» — žurnālā Woman s Home Companion, bet «Mājsaimniecība Klondaikā» izlauza viņam ceļu uz Harper's Bazzar; žurnālam Town Topics viņš aizsūtīja trioletu.

Tiklīdz es no mājas,
Tā kaimiņš ir klāt.
Šim knapāki klājas —
Nāk patapināt.
Bet manis nav mājās,
Un tādēļ nu klājas Šim tukšā prom slāt.
Un Džekam atkal bija tikai viens dolārs pie dvēseles.

Viņš sēdēja pie rakstāmmašīnas un grāmatām tik cītīgi, ka reizēm vairākas dienas izgāja laukā pa durvīm, vienīgi lai paņemtu vakara avīzi, kas bija atstāta uz lieveņa. Viņš novājēja, kļuva mazdūšīgs un pārliecinājās, ka proporcionāli muskuļu atslābumam zaudē arī gara stiprumu, baidās rakstīt to, ko domā, sāk apsvērt, vai varēs publicēt šo manuskriptu, vai tas patiks lasītājiem. Viņš vienmēr bija uzskatījis, ka veselā miesā mājo arī vesels gars, tāpēc iegādājās pāri hanteļu un katru rītu vingroja ar tām pie vaļēja loga, un tikai tad sēdās rakstīt — reti vēlāk par sešiem; pēc darba medīja Berklijas kalnos vai zvejoja līcī. Atguvis spēkus, viņš atkal kļuva savaldīgs un vīrišķīgs. Jaunā enerģijas uzplūdā viņš uzrakstīja «Džeinu nelabojamo» un «Cilvēku ar rētu» — savus pirmos humoristiskos stāstus par Klondaiku, kur dzirkstīt dzirkstī velnišķais īru humors, kuri bēru mielastā atļaujas pavilkt uz zoba pat pašu nelaiķi.

Lai gan atsauksmes presē bija labvēlīgas, «Vilka dēls» iemantoja popularitāti lēnāk, nekā varēja gaidīt. Arī žurnāli, izņemot Makklira izdevumus, maksāja tikai vienreizēju honorāru un labi ja vēl deva divdesmit dolāru par manuskriptu. Džeka vārds vēl nebija pazīstams plašajām lasītāju masām; vajadzēja neatlaidīgi turpināt rakstīšanu, gatavoties tam brīdim, kad būs iespēja vienā izšķirošā triecienā sasniegt mērķi. Bet tikmēr vajadzēja apmierināties ar to, ka piedāvāja gan šur, gan tur; Black Cat izsludināja konkursu par labāko stāstu, taču atbilstošs sižets, par kādu varētu iegūt vienu no prāvajām prēmijām, Džekam tik viegli nenāca prātā; beidzot, aizguvis ideju no kādas vakara avīzes, viņš uzrakstīja ironisku stāstu «Semper idem»[2] un saņēma nelielu prēmiju. Pēc tam žurnāls Cosmopolitan Magazine sarīkoja konkursu par tematu «Ko zaudē tas, kas ignorē sadarbību», un Džeks, riskēdams ar miljonu pret vienu, sacerēja revolucionāru rakstu ar nosaukumu «Ko zaudē sabiedrība konkurences sistēmā»; viņam

piesprieda pirmo prēmiju — divsimt dolāru, kas deva ieganstu piezīmei: «Esmu vienīgais cilvēks Amerikā, kam izdevies nopelnīt ar sociālismu.»

Pagāja mēnesis pēc mēneša, taču Besija un Flora nerima ķildoties; Džeks blakus ielā noīrēja nelielu mājiņu un pārvietoja tur Floru ar Džoniju. Šī «nošķiršana no baznīcas» Floru pagalam saniknoja. Dēls izlicis viņu no mājas, pametis! Džeks no šā manevra neguva nekā cita kā tikai jaunus izdevumus; (Flora ne vien ieradās viņa mājā un sacēla vēl lielākus tračus, bet arī staigāja apkārt pie kaimiņiem, mēļodama par savām pārestībām un izraisīdama neglītas tenkas. Iedomādamās, ka atkal ir noteicēja pati par sevi, Flora no jauna ielaidās sīkos šaubīgos darījumos — Džeka dotā nauda ātri izsīka, radās parādi, kurus maksāt vajadzēja dēlam.

Visu vasaru un rudeni viņš turpināja darbu pie romāna, lasīja Sanfrancisko lekcijas masu mītiņos, kurus bija organizējusi sociālistiskā partija, staigāja pa sapulcēm, klausīdamies citos runātājos, iestājās Ibsena pulciņā, ņēma savā aizmājas pagalmā boksa un paukošanās stundas un trešdienas vakaros ielūdza draugus. Viņš ne tuvu nebija melanholisks inteliģents — toruden viņam lielu prieku sagādāja futbola sacīkstes, kad Kalifornijas izlases komanda lupatu lēveros sakāva Stenfordas komandu, tomēr vislielākais notikums viņa dzīvē joprojām palika iepazīšanās ar izcilām grāmatām, kurām viņš nodevās ar visu sirdi gluži tāpat kā tas noskrandušais, savā vaļā pamestais avīžu puika, kas pirms četrpadsmit gadiem ar laikrakstu paku padusē, garām ejot, bija iegriezies Oklen-das bibliotēkā un palūdzis mis Kūlbritai kaut ko interesantu palasīt. Viņš rakstīja Annai Strunskai: «Es patlaban sēžu un raudu kā mazs bērns — tikko beidzu lasīt «Džūdu neievērojamo». Džūdu un Tēsu sarakstījis, Hārdijs varētu mierīgi nomirt.» Viņš apzvērēja, ka arī pats mierīgi nomirtu, ja varētu radīt vienu vai divas grāmatas, kas būtu cienīgas atrasties plauktos blakus tām, kuras tā bagātinājušas viņa dzīvi.

Starp Džeku un Annu Strunsku bija izveidojušās dīvainas attiecības. Viņi beidzot bija atskārtuši, ka pēc domāšanas veida ir kā radīti viens otram, lai gan abi joprojām nikni strīdējās par bioloģiju, materiālismu un sociālismu. Kopš jūlija Džeka vēstulēs Annai sāka skanēt maigs tonis. «Kaut gan mēs bieži ķildojāmies par visādiem niekiem, patiesībā nekādu dziļāku nesaskaņu mums nebija. Pašos pamatos mēs bijām īsteni tuvi, kaut kā saskanīgi. Kuģis, kas nolaists ūdenī, traucas uz jūru, slitas satraukti čīkst un vaid, bet jūra un kuģis to nedzird. Tā bija arī ar mums, kad mēs ietraucāmies viens otra dzīvē.»

Annas Strunskas vērtējumam viņš tagad nodeva visus savus nopietnos darbus, un viņas spriedumos jautās smalks un ass prāts. Džeks savukārt mudināja viņu atkal ķerties pie spalvas. «Ai, Anna, ja

Jūs tikai uzticētu papīram savu liesmaino dvēseli ar tās mainīgajām noskaņām! Man ir tāda sajūta, ka Jūs esat līdzīga jaunai, nezināmai enerģijai, kas iemesta pasaulē. Anna, lasiet savus klasiķus, bet neaizmirstiet lasīt arī to, kas pieder mūsdienām, —• jauno literatūru. Jums jāapgūst mūsdienīgi paņēmieni, jārēķinās ar formu. Kaut arī māksla ir mūžīga, forma dzimst reizē ar paaudzēm. Ai, Anna, nelieciet man Jūsos vilties!»

1900. gada beigās viņš rakstīja: «Skaidra, skaista draudzība? Starp vīrieti un sievieti? Kaut ko tādu pasaule nemaz nevar iedomāties, to uzskata par prātam neaptveramu tāpat kā mūžību.» Džeks ari pats neuzskatīja to par iespējamu, citādi, zaudējis cerības apprecēties ar Meibelu

Eplgarti, viņš droši vien būtu meklējis draudzību ar Sanfrancisko meitenēm. Viņš nebūt nedomāja kļūt neuzticīgs sievai, bet viņu valdzināja Annas Strunskas prāts. Ar Besiju viņu cieši saistīja daudz kas — gan biedriskums, gan jaunaizsāktā dzīve, un tāpēc viņš Besiju mīlēja. Bet ar Annu viņu saistīja cits — prāta un gara kopība, un tāpēc viņš mīlēja Annu.

Besija, kupla un smagnēja, gaidīja bērnu, bet Džeks nokāvās ar domām par Annu Strunsku, «Krievijas ebrejieti, kas, izrādās, ir ģeniāla,» — kā viņš par Annu rakstīja. Tomēr, lai kādas bija viņu jūtas vienam pret otru, skaļi netika bilsts ne vārds. «Ticiet man, Anna, — neizteiktais ir pārāks par visu. Laime — man? Dārgā, laime man — tā jau esat Jūs, manas dvēseles jūsma un prieks.» Viņš apprecējās, lai kļūtu nosvērts, lai iegūtu stingru, drošu vietu sabiedrībā, bet... «tiklīdz man paveras izredzes uz brīvību, es jau jūtu stingrāk savelkamies saites un ciešāk sakļaujamies važas. Atcēros tagad savu brīves laiku, kad nekas mani neatturēja un es varēju darīt, ko sirds vēlas.»

Nav šaubu, ka viņš loloja patiesas jūtas pret mis Strunsku, bet šīm jūtām jaucās klāt ne tikai bailes un ļaunas nojautas, bet arī ilgas pēc brīvības, kādas pārņem jaunu cilvēku, kurš drīz kļūs tēvs, būs saistīts vēl ciešāk un nu jau uz visiem laikiem. Urļ tomēr — kas zina, kā viss ievirzītos, ja misis Eplgarte būtu novilcinājusi savu ultimātu, izteikusi to tai laikā, kad Džeks rakstīja Annai: «Laime — man? Dārgā, laime man — tā jau esat Jūs, manas dvēseles jūsma un prieks.»

Vingrināmies frāzes plūdumā, viņš joprojām rakstīja dzejoļus, rīšus aprija jebkuru modernu daiļliteratūras darbu, kas vien gadījās pa rokai, lai izjustu jaunā garšu; tie bija mēģinājumi un meklējumi nevis publikācijai, bet gan savu iespēju loka paplašināšanai, rakstīja garus kritiskus apcerējumus par rakstnieka amata tehniskajām iemaņām; nebija tāda gadījuma, kad savos darbos viņš palaistu garām teikumu, kur viņa auss uztvēra disharmoniju vai negludumu. Kad pašam sāka likties, ka pārāk augstu sacelta sekste aiz iedomības par saviem stāstiem, viņš uzrakņāja veselu kaudzi veco darbu un tūlīt kļuva rāms

kā jērs. Ar Klaudsliju Džonsu, kas bija guvis akadēmisku izglītību, viņš apmainījās dzēlīgām kritiskām piezīmēm uz manuskriptu malām. Džonss, kas strādāja pie grāmatas «Ceļa filozofija», aizsūtīja to Džekam izlabot. Džeka atsauksmē ietverts viņa literārais kredo: «Jūs esat ķēries pie interesanta temata: saspringta dzīve, romantika, cilvēku likteņgaitas un nāve, humors un patoss, — bet, velns parāvis, apejieties ar tiem, kā vajag! Neklāstiet lasītājam Ceļa filozofiju. Ļaujiet to darīt saviem varoņiem ar darbiem, rīcību, vārdiem. Pastudējiet Stīvensonu un Kiplingu — kā viņi prot nozust, atiet sāņus, bet viņu radītie darbi dzīvo, elpo un tā saista lasītāju, ka neļauj nodzēst lampu līdz rītam. Grāmatas gars pieprasa, lai mākslinieks izslēdz no tās sevi. Veidojiet skaidras, spēcīgas frāzes, svaigas un izteiksmīgas; rakstiet saturīgi, neiestie-dziet sīkumos un nestiepiet garumā. Nevajag stāstīt, vajag gleznot! Zīmēt! Celt! Radīt! Labāk tūkstoš vārdu, kas cieši saderas cits ar citu, nekā vesela grāmata viduvēja, izstiepta, atšķaidīta vervelējuma. Uzspļaujiet sev pašam! Aizmirstiet sevi! Un tad pasaule Jūs atcerēsies!»

Jau tuvodamies nobeigumam, viņš saprata, ka «Sniegu meita» nav izdevusies. Labā materiāla, kas bija tajā iekļauts, pietiktu divām labām grāmatām un atliktu arī vēl trešajai — sliktākai. «Sniegu meitā» iezīmējās divi visai lieli trūkumi — tie jau pavīdēja pašā sākumā un skaidri izpaudās, kad viņš jau bija publicējis četrdesmit sējumu savu daiļdarbu: pirmkārt, iedoma par anglo-sakšu rases pārākumu un, otrkārt, nespēja piešķirt miesu un asinis, reāli atveidot sievieti, kas nepieder pie strādnieku šķiras.

Frona Velsa, pēc Džeka iztēles, ir tipiska divdesmitā gadsimta sieviete, pilnīgs pretstats deviņpadsmitā gadsimta sievietei: stipra, taču ne miņas no cietsirdības, gudra, bet nav neinteresanta, drosmīga, tomēr saglabājusi sievišķīgo valdzinājumu — sieviete, kas spējīga strādāt, dzīvot, cīnīties, domāt un iet grūto ceļu kopsolī ar labākajiem no vīriešiem. Viņas raksturā nav tādu iezīmju, kādas autors necieš sievietēs: sentimentalitāte, loģikas trūkums, valšķība, vājums, bailes, tumsonība, maigi pieglaudīgā, vampīriskā pieķērība, izlikšanās. Mēģinādams radīt divdesmitā gadsimta vīrietim cienīgu biedreni, viņš kuģoja pa bīstamiem, neizpētītiem dzelmeņiem, un trūka pavisam maz, lai Frona iznāktu dzīva, pārliecinoša. Ja viņš turpinātu tādā pašā garā, tad varbūt savos vēlākos darbos arī radītu jaunās sievietes pirmparaugu.

Visvājāk Frona padevusies tad, kad runā Džeka socioloģisko aprakstu valodā, klāstīdama šovinistiskus maldus, ko Džeks bija aizguvis no Kiplinga un norijis nesagremotus, — par baltās rases pārākumu, par tās tiesībām uz laiku laikiem neierobežoti valdīt pār cilvēkiem ar sarkanu, melnu un dzeltenu ādas krāsu; nav grūti atskārst, kāpēc Džeks tik labprāt lētticīgi uztvēra to visu kā patiesību

— viņš jau tāpat noņēmās ar saviem vikingiem. «Gatavībā smailgala kaujas galēras, jūrā metas vikingi — muskuļaini, platām krūtīm, stihijas radīti; karavīri atvēzētiem zobeniem . .. Ziemeļu dēlu valdošā rase . .. varena rase, puspasaule un visas jūras ir tās valdījums! Sešdesmit paaudzes — un tā jau valdīs pār visu pasauli!»

Šās anglosakšu tuvredzības dēļ sāka deģenerēties arī viņa priekšstats par sociālismu, it īpaši tai jomā, kurā viņš Visvairāk centās būt godīgs un taisnīgs. Pabeidzis lappuses par valdošajām rasēm, kas cēlušās ziemeļos, viņš rakstīja Klaudslijam Džonsam: «Sociālisms nav nekāda ideāla sistēma, kas izdomāta visas cilvēces laimei; tā domāta vienīgi noteiktu savstarpēji radniecīgu rasu labklājībai. Šās sistēmas uzdevums — spēcināt šo izredzēto rasu varenību, lai, nomākušas skaitliski mazākās, vājākās rases, pārņemtu visu pasauli.» Tā Nīče un piedevām vēl Kiplings izkropļoja Kārļa Marksa mācību.

Kaut gan rakstnieka Smats nav nekas drošs, Džeks, daudz negudrojot, bija atteicies no vietas pastā un materiāliem labumiem. Tagad nepietika ar simt piecdesmit dolāriem mēnesī, kaut gan nemaz nebija vēl pagājis gads kopš tām dienām, kad šāda summa likās neiedomājama bagātība. Ap to laiku, kad vajadzēja pienākt čekam, pie viņa jau bija sastājusies gara naudas gaidītāju rinda. Lūk, Džeka finansiālo «operāciju» uzskaitījums no Ziemsvētkiem līdz Jaungadam: aizdevums Džimam Vaitekeram; samaksāti rēķini kādam draugam, kas nelaimes gadījumā lauzis abas kājas; dzēsti Floras neatliekamie parādi — četrdesmit viens dolārs; nauda auklei Dženijai, lai nomaksātu hipotēkas procentus un segtu nesamaksātos nodokļus, citādi viņa paliktu bez pajumtes; un — vienīgā nepatīkamā «operācija» — atteikums aizdot naudu Klaudslijam Džonsam, lai tas varētu atstāt savu neievērojamo vietu pasta kantorī; Džeks atteica tāpēc, ka pašam vajadzēja aizņemties naudu saimniecības vajadzībām. Un pēc nedēļas Besija gaidīja bērnu!

Besija stāsta, ka neesot pārtraukusi pasniegt stundas saviem skolēniem līdz pat tam rītam, kad piedzima mazulis. Likās, tas ieradīsies pasaulē divpadsmitajā janvārī — Džeka divdesmit piektajā dzimšanas dienā —, taču dzemdības sākās tikai piecpadsmitajā no rīta. Juzdama, ka šis brīdis pienācis, Besija lika ataicināt ārstu, kas atskrēja, steigā aizmirsis paņemt līdzi anestezējošu līdzekli. Džeku aizsūtīja nopirkt hloroforma pudeli. Atceļā viņš drāzās tik ātri, ka nokrita no velosipēda, saplēsa pudeli un savainoja roku. Besija dzemdēja deviņas mārciņas smagu meiteni, bet ārsta paviršības dēļ jaunā māte ilgi slimoja. Un Džeks nespēja slēpt no sievas vilšanos, ka nav piedzimis dēls.

Makklirs, lai gan bija atteicies iespiest savā žurnālā «Sniegu meitu», tomēr turpināja ik mēnesi Džekam sūtīt čeku par simt divdesmit pieciem dolāriem. «Pats esmu precēts vīrs un zinu —

kartupeļu pirkšanai vajadzīga nauda, tāpēc pievienoju ...» Pabeidzis romānu, Džeks ķērās pie īso stāstu sērijas. Pēc dažām nedēļām vilšanās sajūta mazliet notrula: viņš pierada pie meitenes, turklāt mazā Džoana bija tik ļoti līdzīga viņam. Pie Londoniem pārnāca dzīvot aukle Dženija, lai koptu Džoanu, tāpat kā pirms divdesmit pieciem gadiem Bernalhaitā bija kopusi viņas tēvu.

Kā Džeks atklāti atzina, viens no iemesliem, kāpēc viņš apprecējās, bija pārliecība, ka Besija radīs viņam veselīgus pēcnācējus; viņš nebija maldījies. Viņš bija apprecējis Besiju jūtu uzplūdā, lai aizpildītu tukšumu abu dzīvē, cerēdams atkal mesties dzīves straujajā plūsmā. Besija attaisnoja gaidīto: bija padevīga, uzticama, maiga un gudra sieva, gatava gan strādāt kopā ar viņu, gan dalīt grūtības un trūkumu. Viņš priecājās, ka kļuvis tēvs, un bija viņai ļoti pateicīgs. Taču reizēm pārgurumā viņš iekšēji sacēlās tieši pret tām Besijas īpašībām, kuras cienīja un kuru dēļ bija izraudzījies viņu par sievu. Viņš bija kustīgs kā dzīvsudrabs, ar uguni asinīs, viņam patika degsme un līksmība, patika dzīvot vētraini un trakulīgi, nevaldāmi priecāties un bezgaldziļi bēdāties. Šais gara orģijās Besija ar viņu nedalījās, allaž bija nesatricināmi nosvērta, rāma, savaldīga, pat flegmatiska. Strādādams, īstenodams savas ieceres, viņš bija sievai pateicīgs, bet, pabeidzis darbu, brīžiem vēlējās sadumpoties, ļauties alkām pacelt enkuru un ar pirmajiem atplūdiem iziet jūrā. Tad viņš skuma pēc agrākās brīvības, par zaudētajām tiesībām iet, kur kājas nes, — uz citu vietu, pie citas sievietes. Pirmo reizi viņš nedrīkstēja atmest ar roku saviem pienākumiem un doties Piedzīvojumu pasaulē.

Tādās reizēs viņš rakstīja Annai Strunskai: «Sēdēt šeit, vākt faktu materiālu, izšķirot, saskaņot, rakstīt pusaudžiem stāstus ar rūpīgi aizplīvurotām morālām pamācībām, uzsist tūkstoš vārdu dienā, sajūsmināties par meklējumiem bioloģijā, paķircināt Jūs ar jociņiem un izraisīt smieklus, lai neizlauztos raudas, tas, protams, nebūt vēl nav viss! Divas dvēseles radītas viena otrai, bet lūpas tām mēmas — vai pasaulē redzēta tāda nejēdzība?»

Viņi nolēma savu garīgo tuvību un draudzību veltīt grāmatai. Tā sauksies «Kemptona un Veisa vēstules»; Džeks būs Veiss un Anna — Kemptons; Anna aizsargās poētiskās un garīgās mīlestības asnus pret Džeka uzbrukumiem no bioloģiskās un zinātniskās evolūcijas viedokļa. Tā viņi radīs baudu kaislā, poētiskā garīgā tuvībā, nevienam nenodarot pāri, nepārkāpjot nekādas normas. Tādējādi Džeks pierādīs, cik lietderīga ir viņa laulība ar Besiju, lai gan tieši šai sarakstē rod īslaicīgu glābiņu no laulības žņaugiem. *

Strādādams dienu un nakti pie rakstāmgalda, viņš tomēr atrada vēl laiku lasīt arī lekcijas: Alamedas sociālistiskajai partijai par tematu «Klaidonība» un Sanfrancisko Zinātņu akadēmijā — par tematu «Konkurences radītie zaudējumi». Vietējā prese atsaucās par šiem

priekšlasījumiem ar cieņu. Kad pienāca brīdis izvirzīt kandidātu Oklendas mēra postenim, jaunā sociālistiskā partija pirmo reizi uzdrošinājās piedalīties kampaņā, uzstādot savu kandidātu, un kam gan citam pienāktos šis gods kā vienīgi vispazīstamākajam tās biedram — misteram Džekam Lon-donam. Piekrizdams savas kandidatūras izvirzīšanai, Džeks sacīja:

«Sabiedrībā parādījusies un milst kā raugs ticība municipālajam īpašumam, un šī norise ir mūsu ziņā, jo mēs, sociālisti, esam tās ieraugs. Lai apklusinātu neapmierinātību, vecajām partijām gribot negribot vajadzēs pielabināties tautai, pasviežot kā gardāku kumosu noteiktas privilēģijas. Tas ir mūsu propagandas rezultāts, to esam panākuši mēs, sociālisti.»

Oklendas pirmsvēlēšanu kampaņā viņš uzstājās no tās pozīcijas, ka sociālisms ir astru krekls uz kapitālisma miesas, kairinošs līdzeklis, kas spiež kapitālistus savu interešu labā lietot tādas nomierinošas pilulas, kā, piemēram, augstāka izpeļņa, īsāka darba diena, darba apstākļu uzlabojumi. Viņš mudināja arodbiedrību biedrus un neorganizētos strādniekus balsot par sociālistiem, parādīt savu spēku un tādējādi gūt jaunu, lielāku iespēju uzbrukt uzņēmējiem.

Strādnieki, kā izrādījās, bija kurli pret viņa ekonomiskajiem pamatojumiem. Viņu atbalstīja vienīgi «intelektuālie proletārieši». Tikai divsimt četrdesmit pieci Oklendas un Alamedas iedzīvotāji ļāvās vilinājumam nodot savas balsis par Džeka mēreno utopiju.

Maijā žurnālā Pearson's parādījās «Midasa mīluļi» — tikpat revolucionāra novirze no amerikāņu literatūras tradīcijām kā pirms gada publicētā «Ziemeļu odiseja». Tādu fenomenu kā rakstnieks sociālists Savienotajās Valstīs līdz šim nepazina, un tāds tur arī vēl nebija bijis. Bet Džeks nekad nav tiecies pēc jau pārbaudītā, drošā; viņš stingri apņēmās kļūt par sociālistisku rakstnieku, un, lai tais dienās būtu par sociālistisku rakstnieku, vajadzēja tikpat daudz drosmes kā mūsu dienās, lai tāds nebūtu. Šai stāstā viņš pirmoreiz izvirzījis ideju par proletariāta vispasaules organizāciju — tik varenu, ka to nespēj nomākt nedz policija, nedz armija, nedz valdība, tādu organizāciju, kas ar spēku pārņēmusi savās rokās visas pasaules bagātības. Ja arī «Midasa mīluļi» nav pirmais Amerikā publicētais stāsts par proletariātu, taču laikam gan pirmais, kas ievietots valsts mēroga žurnālā. Maldīgi ir domāt, ka Pearson's pieņēma šo stāstu sociālistiskās noslieces dēļ — tādas ķecerības tam nebija ne prātā; Džeks bija meistarisks stāstnieks, un žurnāls izraudzījās šo darbu tā aizrautīgo šausmu dēļ, cerēdams, ka lasītāji uztvers stāstu līdzīgi Žila Verna fantastikai, nepamanīs sociālismu.

«Midasa mīluļiem» sekoja «Debsa sapnis», kur bija pareģots 1934. gada vispārējais streiks Sanfrancisko, un «Dzelzs papēdis», kas brīdināja no fašisma un tā vispārējā terora. Pēc rakstnieka nāves

kritiķu spriedumi par viņa daiļradi bija visai atšķirīgi, taču vienā atzinumā domas gandrīz nemaz nedalījās: Džeks Londons ir proletariāta literatūras tēvs Amerikā. 1929. gadā žurnāls New Masses ietērpis šo atzinumu vienkāršos un patiesos vārdos: «īstam proletariāta rakstniekam nav jāraksta vienīgi par strādnieku šķiru, viņam jāpanāk, lai strādnieku šķira viņu lasītu. īstam proletariāta rakstniekam nav tikai jāizmanto proletariāta dzīve par vielu saviem sacerējumiem, — viņa darbiem jābūt sacelšanās uguns piestrāvo-tiem. Džeks Londons bija īsts proletariāta rakstnieks — pirmais un pagaidām vienīgais ar lielu talantu apveltīts proletariāta rakstnieks Amerikā. Strādnieki, kuri lasa, lasa Džeku Londonu. Tas ir autors, ko izlasījuši visi, ko lasa un pārlasa gan fabriku strādnieki, gan laukstrādnieki, gan matroži, gan ogļrači, gan avīžu puikas — viņš saistījis tos visus vienkop literatūras laukā. Londons ir vispopulārākais strādnieku šķiras rakstnieks Amerikā.»

Trešdienas sanāksmes joprojām bija priecīgs nedēļas notikums. Draugi tagad jau sāka pulcēties, kamēr vēl gaišs. Džeks bija kaislīgs visvisādu grūti risināmu mīklu cienītājs, un viesi viņam nesa gan rēbusus, gan kociņu spēles, gan mehāniskas rotaļlietas-mīklas, gan visāda veida kabatas bilj ārdus, kur marmora lodītes vai gultnīši jāieslidina iedobēs vai spraugās. Besija cītīgi pārlapoja žurnālus, izgriezdama no feklāmu pielikumiem visus sarežģītu mīklu, spēļu un atjautības uzdevumu kuponus. Uz vakariņām salasījās piecpadsmit līdz divdesmit cilvēku, tēloja dzīvās bildes, pantomīmas, risināja šarādes, mēģināja atdalīt īpaši sasaistītus tērauda gredzenus, dzēra no glāzēm, kam dibenā bija caurumiņš, pa kuru strūkloja laukā ūdens, apslacīdams kaklasaiti, un, iebāzuši rokas kabatās, atrada tur kaut ko līdzīgu pūkainai pelītei. Nerimtīgi skanēja skaļi smiekli. Jautrību uzjundīja Džeks, jo viņam patika smieties — tīksmi, bez sāta, līdz pagurumam. Viņa bērnība nebija bijusi priecīga, un viņam gribējās atgūt zaudēto, kaut arī ar tik vienkāršām izpriecām.

Apaļais ēdamgalds, ap kuru sasēdās vakariņot, aizvien izvērtās par sīvu strīdu arēnu: namatēvs zināja katra «vājās vietas» un apmētāja viesus liekulīgi nopietnām replikām tik ilgi, līdz bija izaicinājis tos uz ģenerālkauju. Kompānijā parādījās arī jaunas sievietes: žurnālistes, mūziķes, rakstnieces; pēc vakariņām muzicēja, dziedāja, dejoja. No Eiropas bija atgriezusies misis Ninetas Eimsas krustmeita Klāra Čarmiana Kitredža, laba pianiste. Dže-kam patika apsēsties viņai blakus uz soliņa un klausīties, kā viņa spēlē un dzied.

Pēc muzikālās daļas, kad visus pārņēma mierīgāka noskaņa, Džeks atnesa savus nedēļā uzrakstītos manuskriptus un apsēdās ādas krēslā pie kamīna. Istabā nodzēsa gaismu, lappuses apspīdēja tikai kamīna plandošās liesmas; viņš lasīja, un draugi uzmanīgi klausījās. Tad stunda vai divas pagāja nopietnās pārrunās par literatūru, pēc tam

Džeks atkal uzsāka jaunu laika kavēkli — izdalīja kārtis, un viesi sēdās spēlēt tādas spēles, kas izraisīja visvairāk smieklu un jautrības. Veiksme vai zaudējums, vienalga, Džeks smējās locīdamies; laimēja vai paspēlēja — viņš uzbudinājās kā bērns. Tie, kas bija piedalījušies šais «atvērto durvju trešdienās», vēl līdz šim atceras tās kā sava mūža visbrīnišķākos un satraucošākos vakarus.

Tiem, kuri vēlējās iedzert, mājās vienmēr bija galons skāba itāliešu sarkanvīna, bet ne pilītes viskija. Nu jau pagājuši astoņi vai deviņi gadi, kopš Džeks gandrīz nemaz nebija dzēris. Ceļā uz Klondaiku viņš bija pārnesis pāri Čilkutam kvartu skotu viskija un tikai pēc pusgada to atkorķējis, lai lietotu kā anestezējošu līdzekli — pusi ielēja rīklē cietušajam, kam ārsts Hārvijs amputēja kāju, bet otru pusi ielēja sev rīklē ārsts pats. Slimnieks palika dzīvs.

Jau gada sākumā Makklirs bija ierosinājis Džekam sastādīt otru Aļaskas stāstu krājumu, jo materiāla bija sakrājies pietiekami daudz. Maijā iznāca krājums ar nosaukumu «Viņa tēvu dievs». Lai gan neviens stāsts šai grāmatā nav tik spoži uzrakstīts kā «Ziemeļu odiseja», tomēr meistarības līmenis te ir augstāks nekā pirmajā krājumā. Džeks pilnveido savu revolucionāro stāstīšanas manieri, bez žēlastības atmetot visu nebūtisko, samāksloto, virspusējo. Viņš atkailina formu no ārišķībām, lai tās netraucētu darbības risinājumu. Šais stāstos viņš pierādījis, ka nāves tēma literatūrā ir spēcīgāka par mīlestības tēmu. Dažiem kritiķiem otrais krājums nepatika tik labi kā pirmais, tomēr lielākā daļa preses atsauksmju bija pilnas sajūsmas. The Commercial Advertiser secināja: «Stāsti ir vērti, lai tos izlasītu, turklāt plašas lasītāju aprindas; tajos izpaužas viena no daudzsološākām mūsdienu amerikāņu literatūras tendencēm.» Žurnāls The Nation 1901. gadā deva šādu atsauksmi: «Stāsti, kas ietverti krājumā «Viņu tēvu dievs», ir dzīvi, koncentrēti, dramatiski. Šad tad tie ir parupji, lielāko tiesu ne visai tīkami, vienmēr ciniski un ārkārtīgi drosmīgi. Bet, ja gribat palasīt kaut ko interesantu, jocīgu, līdz sirds dziļumiem saviļņojošu, neko labāku par šo krājumu neatradīsiet.» Citi laikraksti atzīmēja: «Mūsu spēcīgākais stāstnieks pēc Po ...», «Jauns Kiplings no Rietumiem ...», «Darījis to pašu Aļaskas labā, ko Brets-Harts darījis Kalifornijas labā .. .», «Satriecošs iespaids ...», «Varenība un spēks ... patiesīgi, vitāli... pirmklasīgs vārda meistars ... dzimis stāstnieks ... reālistiska, asa novērošanas spēja ... trauksmainība, skaidrums, vīrišķība ... pilns veselīga optimisma ... atjauno ticību mūsu rases spēkiem». Atskanēja arī neatzinīgas balsis: stāsti rupji, vulgāri, rada nepatiku, uzrakstīti bez spožuma, smalkuma, gleznainības.

Pie Fēliksa Piano, kura dīvainajā mājā nesen bija pārvācies Džeks ar ģimeni, Sanfrancisko avīze Examiner aizsūtīja reportieri un fotogrāfu, lai tie dabūtu materiālu divām lapām ar Džeka un viņa

darbistabas uzņēmumiem. Skulptors Fēlikss Piano, ekscentrisks itālietis, bija izgreznojis savas mājas fasādi ar ģipša arabeskām, urnām, faunu, eņģeļu, velnu, driādu, ķerubu un kentauru skulptūrām un pilnīgu kailu sieviešu figūrām, kas zvilnēja vīnogu ķekaru paēnā, — vesels rotājumu komplekts rokoko stilā, tieši tas, pret ko Džeks sacēlās literatūrā. Laiki bija grūti, un Piano lielāko mājas daļu bija izdevis Dže-kam par velti, lai tikai varētu ēst pie saviem īrniekiem. Iekšpusē bija plaši un ērti, lai gan, spriežot pēc mājas ārienes, tas likās neticami.

Pēc raksta Examiner Džeks manīja, ka Sanfrancisko līča apkaimē iemantojis neapšaubāmu popularitāti, tomēr no vietējā mēroga slavas materiālā ziņā bija visai maz labuma. Pienāca vēstules no viņa talanta cienītājiem. Šķiet, ka Džeka stāsti un attēli visvairāk satrauca sievietes — tās vērsās pie viņa ar visdažādākajiem lūgumiem. Kāda dāma, atsaukdamās uz sava mācītāja ieteikumu, lūdza, lai Džeks kļūst par viņas bērna tēvu, jo bērns tādējādi saņemšot lielisku mantojumu — gan fizisku, gan garīgu. Lai gan Džeks no visas sirds atzina par pareizu dāmas priekšlikuma bioloģisko tēzi, viņš tomēr prata tikt no viņas vaļā.

Džeks bija iestidzis prāvos parādos — parāds veikalā, lombardā, draugiem. Autora honorārs par «Viņa tēvu dievu» aizgāja Makklira avansu segšanai, tā ka uz turpmākiem ienākumiem bija maz cerību. Ja arī kāds čeks pienāca, tas jau mēnesi iepriekš bija notērēts; Džeks bija iesniedzis vairākus stāstus un aprakstus maziem žurnāliem, taču naudu dabūt nevarēja. Ir gan nožēlojams tāds literārs darbs! Gaidi mēnešiem ilgi, kamēr izdevēji izlems, vai stāsts tiem der. Ja der — gaidi vēl vairākus mēnešus, kamēr iespiež, un pēc tam — kamēr samaksā. Džeks bija ārkārtīgi sašutis par šādu sistēmu. Ja pērk zābakus vai dārzeņus, maksā uz vietas skaidrā naudā, — kāpēc gan izdevējs nevarētu tūlīt samaksāt par stāstiem? Cik necienīga apiešanās ar cilvēku, kam atalgojums vajadzīgs ģimenes dienišķajam uzturam; un Džeks vēl stingrāk apņēmās beigu beigās piespiest izdevējus maksāt viņam augstu cenu.

Vasarā, kad viņš bija bezcerīgi iegrimis parādos, viņu izsauca uz Sanfrancisko Examiner redakciju un piedāvāja sacerēt īpašus rakstus svētdienas pielikumam tai pašai nodaļai, kurai viņš pirms četriem gadiem bija aizsūtījis savu pirmo aprakstu, lai nopelnītu nepieciešamos desmit dolārus maizes kumosam Florai, Džonijam Milleram un sev pašam, kamēr atbrīvosies vieta pastā. Viņš deva reportāžas par boksa sacīkstēm, sacerēja histērisku rakstu par tvaikoņa «Oregons» ierašanos, ar ko iemantoja vietējo literātu nelabvēlību, sameistaroja rakstiņus par «meiteņu dueļiem», par vošu cilts indiāņu civilizēšanu un, beidzot, veselas desmit dienas izšķieda, sniedzot pārskatu par vācu «Schützenfest». Viņš pūlējās padarīt rakstus

izteiksmīgus, drosmīgus, tādus, kādus Examiner bija apsolījis lasītājiem, taču iznāca kaut kas samocīts un neīsts, toties visai īsta bija pārtika, ko pretī saņēma viņa ģimene.

Augustā Džekam uzbruka nelaime. Izlasījis un noraidījis vairākus dažos mēnešos uzrakstītos stāstus, starp kuriem bija «Apaļģīmis» un «Namboks melkulis», Makklirs zaudēja ticību viņam. «Jūsu darbs, acīm redzot, guvis tādu ievirzi, kas nav pieņemama mūsu žurnālam. Es, zināms, saprotu, ka Jums jāseko Jūsu talanta dzenulim ... bet, ja Jūs neuzskatāt par iespējamu nodrošināt mūs ar piemērotu materiālu, vai mums labāk nebūtu pārtraukt algas izmaksas, nu, sacīsim, oktobri vai novembrī?» Seši cilvēki apgādājami — un vienīgais drošais ienākumu avots izsīcis.

Makklirs lika saprast — Džekam jāraksta tāpat kā līdz šim, un žurnāls labi samaksās. Ja viņš pakļausies Makkli-ram, centīsies apzinīgi atdarināt savus agrākos darbus vai rakstīs pēc iepriekš uzdotas shēmas, tad varēs nopelnīt visai labi; ja paklausīs sava prāta pavēlēm, kas pieprasa, lai viņš arī turpmāk pēta jaunas revolucionāras cilvēku darbības sfēras un mākslinieciskas formas, tad viņš un arī tie, kuri no viņa atkarīgi, atkal dzīvos pusbadā. Šim cilvēkam, kurš apgalvoja, ka viņš kaisli alkst pēc naudas, ka žurnāli var nopirkt viņu ar miesu un dvēseli, ja vien labi samaksā, šim cilvēkam, kurš zvērēja «naudas darījumos būt atklāti un konsekventi cinisks», — šim cilvēkam bija iespējams pieņemt tikai vienu lēmumu. Viņš domās «pārmeta pār bortu» Makkliru un turpināja apņēmīgi rakstīt par to, ko dziļi izjuta un par ko, pēc viņa pārliecības, bija nepieciešams rakstīt.

Vēl divi mēneši — un tad Makklirs pārtrauks izmaksāt simt divdesmit piecus dolārus. Ja Džeks strādās izmisīgi, neganti, vai viņam tiešām neizdosies kaut ko publicēt, ielauzties jaunā izdevēju laukā? [3]

«Man jaunais gads sākās pilns uztraukumu, raižu un vilšanos.» Trīstūkstoš dolāru parādu — nelaime tā, ka Džeks modināja simpātijas un iedvesa uzticību, tāpēc viņam pārāk dāsni deva uz kredīta; viņš nespēja nopelnīt tik daudz, lai pietiktu visiem, ko viņam vajadzēja uzturēt, un to skaits aizvien pavairojās; darbs, pieaugošā popularitāte neradīja apmierinātību, jo gan viens, gan otrs, viņaprāt, virzījās uz priekšu pārāk gausi. Tomēr nomāktību izraisīja galvenokārt atkārtotas grūtsirdības lēkmes, kas lāgu lāgiem bija izpaudušās jau agrā jaunībā. «Vakar pusdienās pasniedza medījuma cepeti un bruņurupuča zupu, šampanieti un daudz dažādu brīnišķīgu vīnu, kādus vēl nekad nebiju baudījis; tie sasilda sirdi un iekvēlina domas — un tūlīt es atcerējos savas jaunības nožēlojamās uzdzīves. (Daudz možākās noskaņās Džeks šīs uzdzīves atcerējās kā romantiskus piedzīvojumus.) Mēs bijām slikti apģērbti un slikti audzināti dzīvnieki, dzērām lētu, draņķīgu un šķebinošu dziru. Es it kā redzu nomoda sapni un, izķepurojies no glemainajiem netīrumiem līdz medījuma cepetim, bruņurupuča zupai

un šampanietim, atskārstu, ka vienīgā atšķirība starp toreizējo un pašreizējo ir mākslas iedarbības spēks uz rūgšanas procesiem.»

Sūri vārdi, neveselīgi, bet pateikti vienīgi mirkļa ietekmē, nekas cits kā grūtsirdības recidīvs, kāds pārņēmis nevaldāmu indivīdu, kas savas enerģijas lielāko tiesu izlieto, lai iekarotu pasauli. Paļāvies nomāktībai, viņš rakstīja: «Kāda ir šā ķīmiskā fermenta, ko sauc par dzīvi, jēga? Nav nekāds brīnums, ka no laika gala mazie, bezpalīdzīgie cilvēki, meklējot atbildi, radījuši sev dievus. Mazs dieviņš — patīkams ieguvums un visu izskaidro. Bet kā ir ar tevi un mani, ar tiem, kam nav dieva? Sasodīti maz iepriecinājuma sniedz šis materiālistiskais monisms!»

Raugoties no darba viedokļa, Džekam nebija īpaša iemesla grimt bezcerībā — divdesmit septītajā decembrī viņš saņēma vēstuli no Džordža P. Breta, kas bija prezidents vienā no rosīgākajām Amerikas izdevniecībām — Makmilana sabiedrībai. Brets rakstīja, ka Džeka darbi neapstrīdami pārstāvot labāko no visa, ko šai žanrā radījuši amerikāņu rakstnieki, un sabiedrība izsakot dedzīgu vēlēšanos izdot Džeka Londona darbus gan Amerikā, gan Anglijā. Par atbildi Džeks aizsūtīja Bretam vairākus stāstus par Aļasku un indiāņiem ar kopēju nosaukumu «Sala bērni». Tikai piecas dienas pēc tam, kad pasaulē parādījās melanholiskās sentences par «ķīmisko fermentu, ko sauc par dzīvi», Makmilans pieņēma «Sala bērnus» un bija ar mieru pēc Džeka lūguma izmaksāt divsimt dolāru avansa. Apātija izgaisa kā nebijusi, un Džeks rakstīja Bretam: «Nezinu, vai «Sala bērni» ir solis uz priekšu salīdzinājumā ar agrākajiem darbiem, zinu tikai to, ka manī slēpjas lielas grāmatas un, kad būšu sevi pa īstam atradis, tās ieraudzīs dienas gaismu.»

Februārī Džeks pārcēlās uz kalniem. Džeks sameklēja Pjedmontā māju ar piecu akru lielu zemes gabalu, ko ieskāva varenas priedes; pusi zemes aizņēma ražens augļu dārzs, otra puse bija nosēta zeltainām magonēm.

Ērta dzīvojamā istaba, ar sarkankoku apdarināta ēdamistaba, un priežu vidū maza kotedža Florai un Džonijam Milleram. «Mums tur ir brīnišķīga veranda — plaša, vēsa, no tās paveras viss Sanfrancisko līcis un pretējais krasts — gan Marinkauntija, gan Tamalpaisa kalns, nemaz nerunājot par Zelta Vārtiem un Kluso okeānu ... un tas viss par trīsdesmit pieciem dolāriem mēnesī!»

Māja vienmēr bija ļaužu pilna; liekās gultas reti kad stāvēja tukšas. Ierodas no Austrumiem kāds rakstnieks — to tūlīt ved pie Džeka; iebrauc lektori sociālisti, aktieri, mūziķi, interesanti draugu paziņas — visi tiek sirsnīgi uzņemti, un visi jūtas gaidīti; Džeka viesu loks paplašinājās, bet... palielinājās arī izdevumi. Examiner joprojām uzlika Džekam par pienākumu veikt speciālus uzdevumus, piemēram, intervēt gubernatoru Taftu, kas bija atgriezies no Filipīnām; bet Džeks

gaudās Klaudslijam Džon-sam: «Ak dievs, esmu spiests taisīt kaudzēm visādu savārstījumu! Kad reiz tikšu laukā no parādiem?» Kāds Oklendas pārtikas preču tirgotājs aizrakstīja Džekam, lūgdams atdot simt trīsdesmit piecus dolārus parāda, un Džeks, dusmās aizsvilies, atbildēja ar pārmetumu pilnu vēstuli, pieprasīdams, lai viņu neapgrūtina ar apvainojošiem atgādinājumiem — tirgotājam jāievēro pieklājība un jāgaida, kamēr pienāk kārta, tad tam samaksās; bet lai nemēģina ievest viņu parādnieku «melnajā sarakstā» vai arī sagādāt viņam nepatikšanas, ja negrib zaudēt savu vietu kreditoru rindā. Nolēmis, ka šī vēstule varētu noderēt par labu reklāmu, tirgonis nodeva to avīzēm, un tās izbazūnēja šo atgadījumu ar lielu patiku. Parādnieks un aizdevējs mainītās lomās — tik jaukai ainai taču nav iespējams turēties pretī. Raksts izplatījās pa visu valsti, un Džekam no šā notikuma gan vajadzēja gūt labu mācību un turpmāk nerakstīt tik nesavaldīgas vēstules... bet to viņš nekad neiemācījās.

Reiz viņam piedāvāja uzstāties Sieviešu preses asociācijā Sanfrancisko un viņš apsolīja nolasīt lekciju par Kiplingu, ko krietna daļa amerikāņu lasītāju joprojām uzskatīja par rupju un vulgāru barbaru. Lekciju plaši izreklamēja, sapulcējās liela auditorija ievērojamu cilvēku — visai vilinoša likās Džeka Londona un Red jarda Kiplinga kombinācija. Džeks uznāca uz tribīnes un paziņoja, ka diemžēl raksts par Kiplingu esot aizsūtīts uz kāda angļu žurnāla redakciju, kur to varbūt iespiedīšot, un runāt, ja nav pie rokas materiāla, viņš nevarot, tāpēc nolasīšot lekciju par tematu «Klaidonis». Ja Džeka vietā atrastos kāds vieglāk pakļaujams, to nosaldētu aukstuma viļņi, kas vēdīja šurp no piesardzībā sastingušajām Sanfrancisko dāmām. Tomēr lekcijas beigās saltā apvaldība pagaisa: izdzirdušas, ka Džeks attaisno klaidoni, bet vainu par tā stāvokli uzveļ sabiedrībai, dāmas tik neganti metās virsū Džekam, ka priekšsēdētājai vajadzēja uzsist ar āmuriņu pa galdu un pārtraukt sanāksmi, citādi izceltos kautiņš. Avīzes, protams, ievietoja plašu notikuma izklāstu.

Līcī un tā apkaimē Džeku jau sen uzskatīja par neparastu, spilgtu personību, bet tagad neparasta cilvēka reputācija viņam nostiprinājās ari visas valsts mērogā. Reportieris, ko žurnāls The Reader bija aizsūtījis intervēt Džeku, raksta: «Reti izdodas ar kādu satuvināties tik viegli kā ar Džeku Londonu: viņš izturas brīvi, ir atsaucīgs un patiess, parāda tādu viesmīlību, ka viesis tūlīt jūt — to uzņem kā draugu. Viņā ir daudz kā zēniska, viņš ir cēlsirdīgs un maigs, oriģināls, vienkāršs un neatvairāmi simpātisks.»

Džeks, kā stāsta, esot sacījis pats par sevi: «Ja man ari ir pašam savs stils, tad tas iegūts sviedriem vaigā. Ņem vicu un dzenies pakaļ savam stilam: ja arī nedabūsi rokā stilu, tad katrā ziņā kaut ko tam ļoti līdzīgu.» Sanfrancisko Chronicle, kas pirmais bija sācis reklamēt Džeku vēl mātes klēpī, ievietoja viņa fotogrāfiju un atvēlēja veselas divas

lappuses aprakstam par Pjedmontas literāro koloniju, par kuras centru bija nosaukta Džeka priežu ieskautā māja.

Bez nolīgtā lētā literārā darba viņš vēl rakstīja arī stāstu jauniešiem «Ceļojums ar «Zibeni»» žurnāla Youth's Companion piedzīvojumu stāstu sērijai ar kopēju nosaukumu «Zvejas patruļas stāsti», nopietnus Aļaskas stāstus un kopā ar Annu Strunsku «Kemptona un Veisa vēstules» — reālistisko un romantisko uzskatu spožu filozofiski salīdzinošu analīzi; autori joprojām izmantoja saraksti kā savdabīgu līdzekli, lai nosargātu savas pozīcijas mīlestībā vienam pret otru. Džeks, apprecējies ar Besiju «uz saprāta pamatiem», kā viņam patika izteikties, rakstīja: «Raugoties no bioloģijas viedokļa, laulība ir iestādījums, kas nepieciešams sugas turpināšanai. Romantiska mīlestība — izdoma, ko cilvēks aiz muļķības neapzināti ievieš lietu dabiskajā norisē. Erotiska literatūra, teiksmas par lielām mīlestībām un lieliem mīlētājiem, kaudzēm mīlestības dzejoļu un balāžu, vesela gūzma mīlestības nostāstu un piedzīvojumu — bez visa tā cilvēks neapšaubāmi nevarētu mīlēt viņam raksturīgajā veidā.» Anna Strunska, pēc dabas dzejniece, apgalvoja: «Rītausmas sārtā blāzma debesīs, roku pieskārieni, augļu krāsa un apveids, neizprotamu skumju asaras ir daudz nozīmīgākas nekā viss, kas uzcelts un izgudrots kopš pirmā sociālā līguma. Vai gan var izskaidrot dzīves plaukumu, tās burvību un smaidu, visu, kas piestrāvo dvēseli ar saules gaismu, visu, kas mums saka — cerēt ir saprātīgi?»

Ap martu viņiem jau bija uzrakstīti piecdesmit tūkstoš vardu, un Džeks jutās pārliecināts, ka grāmatai būs labs noiets. Lai ātrāk paveiktu darbu, Džeks uzaicināja Annu uz laiku pie sevis.. Pēc diviem gadiem viņa atstāstīja šo epizodi ziņkārajiem avīžu reportieriem: «Saņēmu no mistera Londona vēstuli ar uzaicinājumu ierasties pie viņa Pjedmontā, lai vēlreiz caurskatītu manuskriptu. Ielūgumu bija parakstījušas arī mistera Londona sieva un māte. Ciemošanās pirmajās dienās misis Londona izturējās pret mani sirsnīgi un izrādīja lielu interesi par mūsu darbu, bet, kad bija pagājušas piecas dienas, pārliecinājos, ka viņa jūt pret mani naidīgu*nu. (1937. gadā Besija Londona atzinās: ienākusi vīra darbistabā, viņa ieraudzījusi, ka mis Strunska sēž Džekam klēpī un abu kopā saglaustās galvas noliektas pār manuskriptu; nekāds lielais pārkāpums, tomēr bija iedragāts misis Londonas stingrais uzskats par īpašuma tiesību neaizskaramību.) Viņa nedarīja neko sevišķu, lai liktu man sajust, ka esmu lieka, bet pēc dažām tikko manāmām pazīmēm es secināju — būs labāk, ja braukšu prom. Tā arī izdarīju, lai kā misters un misis Londoni mani atrunāja. Ar misis Londonu atvadījāmies kā labas, sirsnīgas paziņas. Attiecības starp misteru Londonu un mani bija tikai draudzīgas. Bez tam misters Lon-dons diezin vai pieder pie tiem vīriešiem, kas spējīgi paši savās mājās mīlināties ar citu sievieti. Pret mani viņš pastāvīgi izturējās

augstākā mērā piesardzīgi. Spriežot pēc visa, ko redzēju, guvu pārliecību, ka viņš tai laikā neprātīgi mīlēja savu sievu.»

Mis Strunska, ārkārtīgi godīga sieviete, runāja skaidru patiesību, to apstiprināja arī Džeks, rakstīdams: «Nevis sievišķība, bet viņas intelekts valdzināja mani. Intelekts un apdāvinātība — tie viņā bija sajūtami vispirms. Man sagādā baudu rakņāties un gremdēties cilvēka dvēsele, un Anna bija neizsmeļams avots. «Tūkstošveide» — tā es viņu saucu. Kāds tad bija šis mīļvārdiņš, kas liecinātu par tuvību? Intelektuāls termins, kas raksturo viņas prātu.»

«Sniegu meitas» izdošanas tiesības joprojām piedereja Makkliram. Makklirs pats gan šo darbu neuzskatīja par īsti piemērotu iespiešanai, tomēr viņš pielika visas pūles, lai manuskriptu pieņemtu cita izdevniecība, kas to varētu publicēt atsevišķā grāmatā. Beidzot viņam izdevās iesniegt manuskriptu Lipinkota izdevniecībā, kas samaksāja septiņsimt piecdesmit dolāru avansa uz autora honorāra rēķina. No šās summas Makklirs atskaitīja visu, kas viņam vēl pienācās no Džeka, — pāri palika tikai simt sešdesmit pieci dolāri. Džeks gribēja paņemt manuskriptu atpakaļ, bet tas nebija viņa spēkos; turklāt šis avanss, kaut ari mazs, deva iespēju samaksāt visuzmācīgākajiem kreditoriem. Kad sāka nākt korektūru slejas, viņš bija galīgi satriekts: likās, sliktāk vairs nevar būt, bet tad pienāca nākamais sūtījums, un beidzot viņš nolēma, ka visi mēģinājumi izlabot neizdevušos darbu ir gluži veltīgi.

Divdesmit pirmajā jūlijā viņš saņēma telegrammu no Amerikāņu preses apvienības ar priekšlikumu doties uz Dienvidāfriku rakstīt reportāžas par angļu-būru karu. Viņam vēl bija trīstūkstoš dolāru parādu; Besija atkal atradās grūtniecības stāvoklī, un tas nozīmēja, ka radīsies jauni izdevumi; bet galvenais — viņu aicināja Piedzīvojumi. Nebija pagājusi ne stunda, kad viņš jau nosūtīja atbildes telegrammu, ka priekšlikumu pieņem, to pašu vakaru sakravājās un otrā rītā pie Oklendas mola, kur pirms astoņiem gadiem, dzenoties pakaļ Kellija darba armijai, bija ielīdis tukšā preču vagonā, atvadām noskūpstīja sievu un meitu un aizbrauca uz Čikāgu. Vilcienā viņš sastapa kādu sievieti, un šī nejaušā tikšanās paātrināja viņa dzīves gājuma pavērsienu norisi. «Atļaujiet Jums izstāstīt mazu epizodi, kas pierādīs, ar kādu vieglumu es ļauju vaļu juteklībai. Atcerieties, es devos uz Dienvidāfriku. Ar mani vienā vagonā brauca kāda sieviete ar bērnu un aukli. Mēs kļuvām tuvi vienā acumirklī, jau pašā ceļa sākumā, un nešķīrāmies līdz pat Čikāgai.

Tā bija tikai skaidra fiziska kaislība. Viņa bija vienīgi glīta sieviete, nekas cits man nelikās valdzinošs. Šī kaisle neskāra prātu, nevarētu pat teikt, ka tā pilnīgi būtu pārņēmusi ari jutās. Pagāja trīs dienas un naktis, un nekas yairs nepalika pāri.»

Nekas, tikai atmiņas par kaut ko patīkamu; viņš vienmēr augstu vērtēja sievietēs spēju sagādāt prieku. Viņam nebija sava horoskopa,

uz ko viņš varētu rādīt, iesaukdamies: «Ak vai! Tas man zvaigznēs ierakstīts,» — kā darīja profesors Canijs, lai gan pilnā apjomā bija mantojis visus sava tēva neapvaldītos instinktus. «Manā kosmosā miesa ir visai nenozīmīga. Galvenais — dvēsele. Miesu es mīlu tā, kā to mīlēja senie grieķi, un tomēr šis mīlestības veids pēc savas būtības līdzinās mākslas darbam, ja arī ne pilnīgi, tad daļēji.» Vēlāk draugi viņu ar lepnumu dēvēja par Stallionu.

Neraugoties uz to, viņš rakstīja: «Tais dienās es viegli pārkāpu atļautā robežas,» — taču šis atgadījums vilcienā, liekas, bija pirmais, kad viņš pēc divu gadu laulības dzīves ļāva sev vaļu. Tomēr šīs mazās epizodes psiholoģiskās sekas, «kas pierāda, ar kādu vieglumu padevos juteklībai», pilnībā parādījās tikai pēc Džeka atgriešanās no Anglijas.

Un viņš atkal viskarstākajā vasaras svelmē ieradās Ņujorkā. Šoreiz gan viņš negāja «diedelēt sīknaudiņu galvenajā ielā» pāris glāzēm ledaina piena un nocenotām jaunām grāmatām, nevāļājās, tās lasīdams, Sitijholla parka zālājā, bet devās tieši uz Makmilana izdevniecību, kur pirmo reizi spieda roku izdevniecības īpašniekam. Džordžs P. Brets bija lietpratīgs redaktors, liberāls un godīgs cilvēks, kas dziļi mīlēja literatūru, turklāt arī uzticams draugs un daudzajos vētrainajos gados bija Džeka Londona glābējs eņģelis, kā arī visu mūžu viņa talanta jūsmīgs cienītājs. Patlaban Džeks steidzās uz kuģi — garām runām neatlika laika; abi tikai vienojās, ka pēc atgriešanās no Dienvidāfrikas Džeks uzņemsies ar izdevniecību pastāvīgas saistības un visas viņa grāmatas publicēs Makmilana sabiedrība. Dabūjis zināt no Džeka par «Kemptona un Veisa vēstulēm», Brets tūlīt piekrita šā darba izdošanai.

Bija paredzēts, ka pirms aizbraukšanas uz Dienvidāf-riku Džeks iegūs dažas intervijas no britu ģenerāļiem, lai noskaidrotu viņu uzskatus par Transvālas nākotni, taču Anglijā Džeku gaidīja telegramma ar uzdevuma atsaukumu. Ceļš turp un atpakaļ bija samaksāts, bet nelielo avansu viņš jau bija paspējis iztērēt. Te nu viņš stāvēja Londonā, septiņus tūkstošus jūdžu tālu no mājām, bez līdzekļiem, bez darba.

Vienmēr pratis ātri pielāgoties apstākļiem, viņš nolēma doties uz Istendu un izpētīt tās iemītnieku dzīves apstākļus: no daudzajiem izlasītajiem darbiem par socioloģiju viņš zināja, ka laikam gan visbaismīgākā vieta Rietumu pasaulē ir šī Londonas austrumu puse — īsta elle zemes virsū. Viņam nemaz prātā neienāca, ka tas ir visai pārdrošs un grūts pasākums — izprast un izanalizēt vienu no Anglijas sarežģītākajām ekonomiskajām problēmām, lai pēc tam nosodītu un apmulsinātu šās valsts valdību, — un amerikānim, svešiniekam, kas angļu zemē uzturējies drusku vairāk par diennakti, šāda uzdevuma veikšanai nepieciešama gandrīz vai neprātīga drosme. Turklāt Anglijā jau bija iznācis viņa pirmais īso stāstu krājums, un parasti konservatīvi

noskaņotā prese, kā par brīnumu, atsaukusies atzinīgi. Izdevēji izturējās pret viņu labvēlīgi — viņš varētu atļauties sev brīvdienas un dažas nedēļas jauki pavadīt patīkamā angļu literātu sabiedrībā. Bet viņš labāk uzmeklēja lietotu apģērbu veikaliņu Petikontleinā, nopirka krietni apvalkātas bikses, nodriskātus svārkus, kam trūka vienas pogas, smagus zābakus, kas, skaidri redzams, kalpojuši ogļu izkrautuvē, šauru ādas siksnu un pārlieku notaukotu žokejcepuri un ienira pašā īstendas dzelmenī. Tur noīrēja istabiņu visbiezāk apdzīvotajā graustu kvartālā un sāka iepazīties ar apstākļiem. Izdevējus pārņēma šausmas. Tas ir neiespējami, viņu nogalinās paša gultā! Džeks, tautas dēls, par šīm bailēm vienīgi pasmējās.

Viņu noturēja par amerikāņu matrozi, kas izmests no kuģa komandas. Jūrnieks Džeks atkal viegli iekļāvās lomā, it kā nekad nebūtu no tās šķīries. Viņš nebija «nepiederošais», pētnieks, kas raugās uz dzīvi no akadēmiskiem augstumiem — viņš bija viens no īstendas iemītniekiem, jūrnieks, ko piemeklējusi neveiksme. Istendieši uzņēma viņu savā vidū, uzticējās viņam, runāja ar viņu. Visu, ko Džeks uzzināja par šo cilvēku iznīcinātavu, viņš ietvēra grāmatā ar nosaukumu «Bezdibeņa ļaudis» — spilgtā, dzīvā un vēl mūsdienīgi patiesā vēstījumā, kas ir viens no klasiskajiem pasaules literatūras darbiem par beztiesīgajiem dzīves pabērniem.

«Mana pieeja bija vienkārša: tas, kas paildzina mūžu, kas nāk par labu veselībai, gan fiziskai, gan garīgai, ir labs; viss, kas saīsina un sagandē dzīvi, izraisa ciešanas, ir slikts.» Lietojot šo «vienkāršo mērauklu», viņš noskaidroja, ka dzīvot Bezdibenī — un tā dziļumā atradās viena desmitā daļa Londonas iemītnieku — nozīmē lēnu, pastāvīgu bada nāvi; veselas ģimenes — tēvs, māte un bērni — diendienā strādā garas jo garas stundas, bet algas tikko pietiek, lai samaksātu par istabu, kur visa ģimene gatavo ēdienu, ēd, guļ un izpilda visas intīmās dzīves funkcijas. Slimības, izmisums un nāve ir nešķirami Bezdibeņa iemītnieku pavadoņi; Džeks redzēja bezpajumtniekus — vīriešus un sievietes, kuru vienīgais noziegums bija vārga veselība un nabadzība; tos trenkāja apkārt un ar tiem apgājās tik slikti kā ar pretīgiem lopiem. To, ka viņu vidū ir arī īsti dīkdieņi un nelabojami pļēguri, viņš atklāja ļoti drīz, bet, tāpat kā Amerikas Ceļā, redzēja, ka deviņdesmit procentu īstendas iedzīvotāju apzinīgi strādā, kamēr vecums, slimība vai rūpniecības apjoma samazināšanās laupa viņiem darbu. Tagad, kad viņi bija bezdarbnieki vai labākajā gadījumā mājražotāji, kas pēc sviedrē-šanas sistēmas strādāja savās istabelēs, Londona viņus pameta likteņa varā — sapūstiet palēnām, līdz labvēlīgā nāve aizslaucīs jūs mēslainē.

«Londonas Bezdibenis ir milzīga lopkautuve, drūmāka aina nekur citur nav atrodama. Dzīve tur vienmuļa un pelēka, visur netīrumi, ne mazākā cerības stariņa. Vannu neviens nepazīst, visi mēģinājumi

ievērot tīrību liekas ņirdzīgs izsmiekls. Biezajā, smirdīgajā gaisā vējo dīvainas smakas; no Bezdibeņa izdalās notrulinošs sastingums, kas apņem cilvēku, padara nejūtīgu. Gads gadā no Anglijas lauku rajoniem te ieplūst spēcīgu, jaunu dzīvību straume un trešajā paaudzē aiziet bojā. Šā sabiedrības zaņķa, ko sauc par Londonu, pašā dibenā visu laiku nožēlojamā nāvē iet bojā četrsimt piecdesmit tūkstoši cilvēcisku radījumu.»

Edvarda VII kronēšanas dienā Džeks aizgāja uz Trafal-garas laukumu noskatīties lieliskajā, tukši greznajā viduslaiku procesijā. Par līdzgājējiem viņam bija piebiedrojušies kāds važonis, namdaris un vecs, darbu zaudējis jūrnieks. Džeks redzēja, ka viņi ēd no glumās ietves paceltas apelsīnu un ābolu mizas, vīnogu kātiņus; maizes drupatas zirņa lielumā, ābolu serdes, nomelnējušas un netīras, — to visu viņi lika mutē, sakošļāja un norija.

«Tiek neatlaidīgi apgalvots, ka mana kritika par stāvokli Anglijā ir pārāk pesimistiska. Par attaisnojumu jāsaka — no visiem optimistiem es esmu visoptimistiskākais. Par cilvēci es spriežu ne tik daudz pēc politiskām apvienībām, cik pēc atsevišķiem cilvēkiem. Es paredzu, ka angļus gaida panākumiem bagāta un priecīga nākotne, bet politiskajā aparātā, kas šodien nespēj veikt savas funkcijas, es galvenos vilcienos neredzu nekādas citas nākotnes kā vien atkritumu kaudzi.»

Džeks īrēja istabu kāda Londonas detektīva dzīvoklī, lai būtu kur patverties, iet vannā, pārģērbties, palasīt un, neizraisot aizdomas, strādāt pie savas grāmatas. Trīs mēnešos viņš bija izstudējis simtiem brošūru, grāmatu un valdības ziņojumu par nabadzībā grimušajiem Londonas iedzīvotājiem, izklaušinājis neskaitāmi daudz vīriešu un sieviešu, fotografējis, noklaiņojis vairākas jūdzes pa ielām, dzīvojis strādnieku mājās un nabagu patversmēs, stāvējis rindās pēc bezmaksas ēdiena, pārnakšņojis ar saviem jaunajiem draugiem uz ielām un parkos, turklāt vēl sarakstījis veselu grāmatu, kurā triumfē enerģija, organizētība un kaismi aizraujoša tēma.

Novembrī viņš ar manuskriptu ceļa somā ieradās Ņujorkā. Cerēdams, ka Makmilans izdos «Bezdibeņa ļaudis», viņš tomēr gluži labi apzinājās, ka ar socioloģiju naudu nenopelnīs. Vai tad viņš nebija teicis Annai Strunskai, ka nolēmis izspiest par uzrakstīto cik vien iespējams daudz? Vai nebija rakstījis Klaudslijam Džonsam, ka par labu samaksu ar mieru pārdot žurnāliem miesu un dvēseli? Taču darbos šis cilvēks rīkojās pretēji saviem vārdiem. Viņš vispirms bija rakstnieks un tikai pēc tam sociālists, un kaut kur tālu aiz tiem abiem vilkās lietišķais puisis, kas vēlējās nopelnīt iespējami vairāk naudas.

Kāds draugs, kas bija saticis viņu piestātnē, raksta:

«Džeks valkāja saburzītus, platus svārkus, kuru kabatas bija piebāztas ar papīriem un vēstulēm. Bikses ceļgalos nokarenas. Vestes vispār nebija, un krekls nevarēja lepoties ar nevainojamu tīrību. Ap

viduci ādas siksna, kas aiz-

stāja bikšturus, galvā — uz pieres uzmaukta žokejcepure.» Taču P. Brets to visu neievēroja, viņam prātā bija tikai manuskripts. Viņš saskatīja «Bezdibeņa ļaudīs» dziļu, patiesu daiļdarbu un, izsvītrojis dažas asi kritiskas socioloģiska rakstura piezīmes, tūlīt pieņēma manuskriptu izdošanai. «Es gribu aiziet prom no Klondaikas,» viņam sacīja Džeks. «Tur jau esmu nokalpojis mācekļa gadus, laiks izmēģināt spēkus plašākā un daudz nozīmīgākā laukā, tagad, kā jūtu, esmu tam labāk sagatavots. Man padomā kāds pusducis grāmatu — visi romāni. Divos gados, kopš iznācis mans pirmais romāns, esmu krietni strādājis — apsvēris un izpētījis, un jūtos pārliecināts, ka patlaban spēju uzrakstīt kaut ko paliekami vērtīgu.»

Brets arī bija par to pārliecināts un piekrita Džeka lūgumam, lai Makmilans divus gadus izmaksā Džekam katru mēnesi simt piecdesmit dolāru. Sabiedrība savukārt ieguva tiesības publicēt visu, kas būs uzrakstīts šai laikā. Atvadoties Brets deva tikai vienu padomu, laikam gan labāko, kādu Džeks jebkad saņēmis: «Tagad, ceru, jūs varēsiet izkopt savas spējas, lai turpmākie darbi gūtu tādus pašus panākumus kā jūsu agrīnie sacerējumi. Pēdējās grāmatās šī virzība uz priekšu nav tik manāma, te redzamas steigas pēdas. Literatūras pasaulē nav paliekamas vietas nekam citam kā vienīgi labākajam, ko cilvēks spēj veikt.» Un Džeks atbildēja: «Es nebūt necenšos rakstīt iespējami vairāk, man tikai* jātiek uz kājām, un tad — viena grāmata gadā, toties laba. Mani jau arī tagad nevar saukt par ražīgu rakstnieku. Es rakstu ļoti lēnām. Esmu paspējis padarīt tik daudz tāpēc, ka strādāju pastāvīgi, diendienā, bez atpūtas. No šodienas darba ir atka-1 rīgs, vai rīt būs ko likt katlā, tāpēc man jātērē enerģija visādiem peļņas darbiem; kad apstākļi grozīsies un es varēšu bez steigas rūpīgi izsvērt un atlasīt labāko, tad — esmu pārliecināts — rakstīšu patiesi nozīmīgus darbus.»

Vilcienā, kas joņoja uz rietumiem, Džeks, sēdēdams Pulmana vagonā, izlika uz mīkstā sēdekļa savas trīs grāmatas, kas bija iznākušas oktobrī, tikai pāris nedēļu ļ pirms viņa atgriešanās no Ņujorkas: «Sniegu meita», «Ceļojums ar «Zibeni»» un «Sala bērni». Viņš saprata: ja kādā mēnesī vienam un tam pašam autoram iznāk trīs grāmatas, tad tas nav nekāds rekords, bet, raugoties no lietderības viedokļa, tieši tā neapdomīgā steiga, ko viņam

pārmeta Brets. Tagad, kad «nodibināti sakari ar vienu no izdevniecībām», viņš cerēja, ka savus darījumus varēs nokārtot labāk. Blakus grāmatām atradās avīžu izgriezumi; viņš tos atlocīja, lai paskatītos, kā atsaucas par viņa darbiem prese. Daudz asu kritisku piezīmju par «Sniegu meitu», ko bija izdevusi Lipinkota izdevniecība; autoram tika pārmests, ka Frona Velsa notēlota nepārliecinoši, ka autors nav pratis tikt galā ar romāna uzbūvi; taču pret pārējo kritika

izturējās iecietīgi — jūsmīgi izteicās par ļ iedarbīgo, skaidro stilu un pareģoja, ka nākamais romāns ' autoram izdošoties daudz labāk. Džeks atvieglot nopūtās — viņš bija gaidījis, ka viņam pamatīgi sados pa mizu.

Par «Ceļojumu ar «Zibeni»», ko izdevusi Century Company, atsauksmes bija visai mērenas — stāsts jaunatnei, neko vairāk viņš arī negaidīja. Nozīmīgākais no šiem trim darbiem — grāmata par Aļaskas indiāņiem ar nosaukumu «Sala bērni», pirmā, ko Džeks publicēja pie Makmi-lana —, nostiprināja viņam īsā stāsta žanrā vadošā rakstnieka vietu Amerikā.

Atzvilis sēdeklī, neko neredzošu skatienu vērodams i mainīgās ainavas aiz loga, Džeks tīksmi atcerējās šos no-] tikumiem pārbagātos gadus, kad viņš bija spraudis sev par mērķi radīt īsā stāsta žanru amerikāņu literatūrā, un atmiņas neviļus savijās ar cildinošajām rindām, ar kādām kritika tik dāsni apveltīja «Sala bērnus»: «.. . izcils stāstnieks, kādu nav daudz ... daiļrades joma, uz ko viņam ir uzvarētāja tiesības ... apbrīnojams literārs sasniegums, tas paliks nepārspēts... iemantos plašu popularitāti uz laiku laikiem...» Džeks jutās laimīgs un lepns, tomēr skaidri saprata, ka tas ir vienīgi pirmais pakāpiens, ka cīņa tikai sākas. Viņš prātoja un kala plānus; to, ko bija jau izdarījis īsā stāsta žanrā, viņš svinīgi nosolījās darīt arī romāna labā. Kopš Hermaņa Melvila amerikāņu literatūrā nav spēcīgu romānu par jūru; viņš tādus sarakstīs. Amerikāņu literatūrā līdz šim nav arī plašu proletārisku romānu; viņš tādus radīs, tie patiks ne vien kritiķiem un lasītājiem — par to viņš parūpēsies —, bet paātrinās arī sociālistiskās revolūcijas sākšanos. Darba atliku likām; šo nodomu īstenošanai vajadzēs gadus divdesmit vai pat vairāk. Pirms viņa gaitas zemes virsū būs beigušās, viņš ⁝ izpildīs iecerēto programmu, lai tas maksā ko maksādams. [

Pārbraucis Pjedmontā, Džeks atrada tur Elīzu — jau se-

šas nedēļas māsa dzīvoja viņa mājā, uzturēdama mieru un

i ticību starp Besiju un Floru. Atgriešanās ģimenes lokā bija priecīga; 1902. gada 21. novembra vēstulē Bretam Užeks īsumā pastāstījis par savu dzīvi. «Tā kā man jau bipat uzveltas rūpes par ģimeni,» viņš rakstīja, «tad nolēmu baudīt arī ģimenes dzīves priekus un apprecējos/ Rūpju nasta palielinājās, bet es ne reizi neesmu to nožēlojis. Esmu atalgots ar uzviju.»

Aizņemts viņš bija vairāk nekā jebkad: līdztekus jaunajam darbam jālasa «Kemptona un Veisa vēstuļu» korektūras un jālabo un jāpapildina «Bezdibeņa ļaužu» manuskripts. Darba pāri galvai — grāmatas, stāsti, sagatavošana publikācijai; Džeks ar tādu baudu ienira šai jūklī, ka atgriezās pie agrākā režīma: deviņpadsmit stundu darbam, piecas — miegam. Atelpa bija tikai «atvērto durvju» vakari trešdienās, kad sapulcējās vecie draugi un. līdz altiem arī jaunie, kad viņš spēlēja

pokeru un atklāja viesiem, kā atrisināmas āķīgas mīklas, kuras pirms izbraukšanas no Anglijas bija ielicis savā vienīgajā ceļasomā.

Besija atkal uzdāvāja laulātajam draugam meitu. Šoreiz Džeks roku nesagrieza; taču pārgriezts, izrādās,, bija cerības pavediens, ka viņam reiz būs dēls, kam varēs atstāt ne vien savu vārdu, bet arī literārās tradīcijas. Viņš jutās tik satriekts, ka aiz bēdām vai saslima; arī Besija, redzēdama viņa vilšanos, iegūla slimības _gultā. Pagāja diena pēc dienas, taču Džeks nekādi nespeja rast mierinājuma, kamēr jauna ideja atbrīvoja viņu no sastinguma. Viņš bija iecerējis ap četrtūkstoš vārdu garu stāstu par suni, tematiski līdzīgu stāstam, kādu uzrakstījis pirms gada. Pēc četrām dienām nodomātie četrtūkstoš vārdi bija uzrakstīti, un Džeks pārsteigts atklāja, ka tas ir tikai sākums; stāsts izvērtās plašumā, guva tādu skanējumu, par kādu tā radītājs nebija pat sapņojis; viņš nolēma dot tam nosaukumu «Kad senču asinis runā», ļaut tam augt, kā pašam tīk, jo tagad stāsts bija kungs, bet viņš — kalps, kam atlika vienīgi to uzrakstīt. Neviens no iepriekšējiem sacerējumiem nebija saistījis viņu ar tik pārvarīgu spēku. Cik brīnišķas bija šīs trīsdesmit darba pārpilnās dienas! Ar resnu zīmuli Džeks uzšņāpa uz raupja papīra melnrakstu, nedaudz palaboja, pārmainīdams divus trīs vārdus, un lappusi pēc lappuses nodeva mašīnrakstītājai. Viņš pameta novārtā visu — draugus, ģimeni, parādus,

jaunpiedzimušo mazulīti un slejas, kas žūkšņiem ik dienas pienāca no Makmilana; Džekam svarīgs bija tikai viņa Baks, senbernāra un skotu aitu suņa jauklis, suns, kurš dzīvoja rančo Santa Klāras ielejā gluži kā muižnieks savā īpašumā, līdz to saķēra un ar kuģi nogādāja Klondaikas pirmatnējos sniega tuksnešos.

Un tad «atvērto durvju» trešdienā Džeks ar uzviju atalgoja atstumtos draugus. Tovakar viesi novietojās sēdekļos pie loga vai apsēdās uz spilveniem, kas bija nomesti uz grīdas, bet namatēvs ērti ierīkojās atzveltnes krēslā pie kamīna un sāka lasīt. Viņa pelēkzilajās acīs parādījās skaudrs spožums, roka ierastā kustībā atglauda matus; viņš lasīja stāstu par Baku, lielisko suni, kas paliek uzticīgs mīlestībā pret cilvēku tikmēr, kamēr mežu aicinājums un atmiņas par senčiem — mežonīgajiem vilkiem — aizsauc to atpakaļ pirmatnējā dzīvē. Šajā vakarā prāts nenesās spēlēt kārtis, aizrautīgi smieties vai triekt jokus. Džeks lasīja, un klusums kļuva aizvien dziļāks un dziļāks. Vienos naktī viņš beidza, un parasti tik runīgie draugi šoreiz spēja pateikt vienīgi dažus vārdus, bet mirdzošajās acīs Džeks izlasīja viņu domas. Beidzot! Tātad ne velti viņš trīs gadus rakstījis par Aļasku — beidzot pienācis brīdis, kad viņš var izpaust savas ieceres tik nevainojamā un pilnīgā formā, ka klausītāji šais nedaudza-jās stundās dalījās ar autoru viņa radošajā iedvesmā.

Nākamajā rītā viņš ielika manuskriptu aploksnē, pievienoja otru

tukšu aploksni varbūtējai nogādāšanai atpakaļ, uzlīmēja markas un aizsūtīja stāstu pasaulē vispopulārākā žurnāla Saturday Evening Post redakcijai; šis žurnāls maksāja vairāk nekā jebkurš cits. Redakcijā Džeks neviena nepazina, viņa darbi tur nekad nebija silti uzņemti, tā ka nekādas lielas cerības publicēt sacerējumu šai žurnālā viņš neloloja. Tomēr šoreiz netika iedarbināta «viltīgā zobratu ierīce, kura pārliek manuskriptu no vienas aploksnes otrā» un kurai viņš, būdams iesācējs, tik nikni bija uzbrucis pirms četriem gadiem. Saturday Evening Post neizlietoja tukšo aploksni, ar ko to bija apgādājis sūtītājs. Žurnāls gan nosūtīja viņam citu aploksni — plānu un iegarenu ar čeku par divtūkstoš dolāriem un vēstuli, kurā izteikta dedzīga piekrišana pieņemt stāstu.

Divi tūkstoši dolāru par mēneša darbu! Viņš vienmēr bija sacījis, ka nopietna literatūra atmaksājas. Vienmēr sacījis, ka rakstīs savā manierē un piespiedīs izdevējus , 11 zīt viņa dotības. Divtūkstoš dolāru ... Pietiks, lai samaksātu visiem: gan mazulītes ārstam, gan Besijas un Džoni ja Millera mātes ārstam, gan neskaitāmajiem Floras ,irstiem — rēķinu bija sakrājies kaudzēm; jāmaksā apdrošināšanas sabiedrībai, universālveikaliem, pārtikas tirgoņi jiem, miesniekiem, aptiekāriem, drēbniekam, mašīnrakstītājai, rakstāmlietu veikaliem; jāpalīdz trūkumcietējiem draugiem... Turklāt viņam nepieciešami jauni stikloti grāmatskapji, vēl jāpasūta no Austrumiem pēc saraksta četrdesmit grāmatu ... Pietiks arī tam! Tik pilnīga uzvara nav pieredzēta, kopš pieņēma izdošanai «Ziemeļu odiseju». Vai tas nav īsts gandarījums? Tikai kādas sešdesmit dienas pagājušas kopš tā laika, kad viņš vilcienā, braukdams mājup no Ņujorkas, pieņēma savu diženo lēmumu, — un jau sākas amerikāņu romāna atdzimšana. Sanāca draugi, tie, kas bija noklausījušies «Kad senču asinis runā» lasījumu, — ikvienam gribējās apsveikt viņu, paspiest viņam roku, uzsist uz pleca ... Kā lai neaizsūta vēl pēc viena galona skābā itāliešu vīna, kā lai neļaujas skurbinošiem, vēl rožainākiem nākotnes sapņiem?

Apstākļi sāka uzlaboties, tāpēc viņš nolīga otru kalponi palīgā Besijai — viņa vēl nebija atspirgusi, un viņai neklājās viegli, jo Džeks tagad uzņēma viesus ar daudz plašāku vērienu. Mājā ieradās arī valdzinošas sievietes; pēc sekmīgā daiļrades virsotņu*aplenkuma Džeks vairs neliedza sev šāda veida priekus. Viņa laulībai, šķiet, pietrūka seksuālas kaisles, bet, ja arī tā nebūtu, trīsdesmit divus mēnešus ilgajā kopdzīvē Besija astoņpadsmit mēnešu gaidīja bērnu un vismaz sešus mēnešus veseļojās pēc radībām. Tas bija diezgan grūti spēcīgu tieksmju apveltītam cilvēkam, kas turklāt pieradis pie sievietes tuvības jau kopš tām tālajām dienām, kuras pavadīja ar Memiju uz «Hoplā-Hoplā» klāja; turklāt no atmiņas nepavisam nebija izgaisušas trīs diennaktis tuvībā ar nepazīstamo ceļa biedreni Čikāgas vilcienā. Viņš vairs neatzina pienākumus, kas lika ievērot atturību, kaut gan

nebija pagājuši ne trīs gadi, kopš rakstīja: «Sirds man ir plaša, bet es turēšu sevi grožos, nevis klīdīšu apkārt bez stūres un bez burām un kļūšu daudz skaidrāks un vairāk pilnveidojies cilvēks.»

«Mani morālie principi Jums zināmi,» viņš vēlāk

rakstīja, «zināmi arī tā laikposma apstākļi, un Jūs zināt, ka es neizjūtu sirdsapziņas pārmetumus, ja esmu staigājis baudu ceļus.» Viņš, bez šaubām, nepalaida garām iespējas staigāt šos ceļus, tomēr fiziskā tuvība ārpus laulības viņam nebija saistīta ar mīlestību; tas bija tīri juteklisks akts, kas sniedz baudu abām pusēm, un tātad — Džeks taču bija hedonists — šāda rīcība ir jo nevainīgāka, jo vairāk nevainīgas baudas sagādā. «Tiesa, es meklēju, izsekoju un ieguvu savu izraudzīto upuri, bet nekad to ne- A ieguvu ar viltu. Nemūžam neesmu teicis «es tevi mīlu», lai sasniegtu kāroto, kaut arī bieži ar to pilnīgi pietiktu. Attieksmēs pret sievietēm esmu bijis ārkārtīgi godīgs, nekad neprasīdams vairāk, nekā gribēju dot pats. Es vai

nu pirku, vai ņemu, ko man deva aiz brīvas gribas, atmak

sādams ar to pašu, un nekad nemeloju, lai gūtu uzvaru vai dabūtu to, ko citādi nevarētu sasniegt.» Viņš centās rast sev attaisnojumu: «Vīrietis var ļauties iekārei arī bez mīlestības, viņš vienkārši tā jau ir radīts. Māte Daba | nepārvaramā spēkā sauc viņu radīt pēcnācējus, un vīrietis paklausa tās neatlaidīgajai prasībai nevis tāpēc, ka ir labprātīgs grēcinieks, bet gan tālab, ka ir atkarīgs no dabas likumiem.»

Aptuvenajā grāmatu sarakstā Makmilanam Džeks nebija minējis «Kad senču asinis runā», jo viņam ne prātā neienāca, ka radīs šādu darbu. Viņš aizsūtīja manuskriptu Bretam un 5. martā saņēma atbildi. Bretam nepatika nosaukums. «Pats stāsts man tiešām patīk, pat ļoti patīk, kaut gan baidos, ka tas ir pārāk labs un patiesīgs darbs, lai to īsti iemīļotu tā sentimentālā publika, kas ar sajūsmu rīšus aprij Setonu-Tompsonu.» Brets piedāvāja nevis noslēgt līgumu, kurā paredzēts autora honorārs — tas gadu vai divus aizkavētu publikāciju —, bet par divtūkstoš dolāriem nopirkt darbu, lai to tūlīt izdotu. «Man gribētos izdarīt ar šo grāmatu eksperimentu: laist to klajā visai pievilcīgā apdarē un nežēlot lielu naudu, lai grāmatu plaši izplatītu; tas veicinātu Jūsu darbu pārdošanu — ne vien jau publicēto, bet arī to, kas vēl parādīsies. Es tomēr nepavisam nevēlos Jūs pierunāt. Galīgais lēmums ir pilnīgi Jūsu ziņā, un, ja Jūs nepiekrītat priekšlikumam par tūlītēju naudas izmaksu, mēs izdosim grāmatu līgumā paredzētajā termiņā.»

No Saturday Evening Post saņemtie divtūkstoš dolāri

jau bija iztērēti; simt piecdesmit dolāru, kurus ik mēnesi sūtīja Makmilana sabiedrība, nepietika sešu cilvēku lielai ģimenei, turklāt vēl divām kalponēm un auklei Dženi-jai. Neviena grāmata nebija viņam ienesusi pat tūkstoš dolāru autora honorāra, nemaz jau nerunājot par diviem tūkstošiem, un diezin vai bija pamats domāt, ka šī būs izņēmums. Un, ja arī tā būtu, naudu vajadzētu gaidīt vismaz divus gadus, un tai laikā to jau būs uzsūcis ikmēneša avanss. Breta priekšlikums nozīmēja divus tūkstošus dolāru skaidrā naudā tūlīt pat — un naudu, kas rokā, var arī tērēt... it īpaši, ja ir noskatīta neliela laiva ar nosaukumu «Banga». Džeks piekrita Breta ieteikumam un pārdeva tam visas tiesības uz stāstu «Kad senču asinis runā».

«Banga» bija buru laiva ar ērtu kajīti divām personām, kur varēja arī gatavot ēdienu. Džeks nopirka šo laivu ne vien tāpēc, ka bija noilgojies pēc dzīves uz ūdens, — viņš bija iecerējis jūras romānu un, pirms sāka to rakstīt, gribēja atkal just zem kājām kuģa klāju. Jau apritējuši deviņi gadi, kopš viņš nokāpis no «Sofijas Sazerlendas», — visu takelāžu jau pārvilkusi rūsa. «Tas būs gandrīz pilnīgi precīzs stāstījums par notikumiem septiņu mēnešu ilgajā jūras braucienā, kurā es piedalījos, strādādams par matrozi. Jo biežāk domāju par

atgadījumiem šai ceļojumā, jo brīnumainākі tie man rādās.» Brets atbildēja: «Uz Jūsu jūras stāstu lieku ļoti lielas cerības. Jūras stāstu parādās visai maz, un tie ļļaši nekam neder, tāpēc tiešām labs stāsts par jūru patlaban neapšaubāmi gūs ievērojamus panākumus.»

Breta uzmundrinošo vārdu iedvesmots, Džeks, iegādājies pārtiku un segas, ieburāja ar «Bangu» līcī un pavadīja nedēļu uz ūdens, izbraukādams staignās attekas un jūras šaurumus kā tais dienās, kad bija pārdrošs austeru pirāts un vēlāk zvejas patruļnieks. Kad nedēļa bija garām, Džeks, vēl juzdams nāsīs sāļo jūras elpu un tulznainās rokās šotes, atgriezās mājās, sēdās pie rakstāmgalda un iesāka «Jūras vilka» pirmo nodaļu. Kad viņu pārāk bieži atrāva no darba vai arī apkārt salasījās pārāk daudz draugu, viņš, paņēmis līdzi ēdamo, viens pats atīrās no krasta ar «Bangu»; sēdēdams uz klāja lūkas vāka, viņš katru rītu uzrakstīja savus pusotra tūkstoša vārdus, kamēr agrīnā pavasara saule sildīja miesu un domas par «Jūras vilku» — garu. Pēc tam viņš, pacēlis buras, devās

tālākos izbraukumos, medīja pīles Sakramento upē vai zvejoja sev vakariņām zivis. Sestdienās un svētdienās viņš reizēm ņēma līdzi Besiju ar meitenītēm, Elīzu ar dēlu un veselu pulku draugu.

Tas bija līksmes un darba pilns laiks. Wilshire's, sociālistisks žurnāls, ik numurā iespieda «Bezdibeņa ļaudis», kas Džeku izvirzīja Amerikas sociālistu frontes pirmajās rindās; žurnālam The Comrade viņš uzrakstīja rakstu «Kā es kļuvu sociālists» un International Socialist Review — veselu sēriju kritisku rakstu. Par «Bezdibeņa ļaudīm» Vilšairs gan viņam samaksāja niecīgu summu, bet sociālistiskām avīzēm Džeks vienmēr bija rakstījis par velti. Vietējiem sociālistiem viņš arī sagatavoja divas jaunas lekcijas — «Šķiru cīņa» un «Streiklauzis»; abas parādījās sociālistiskajos preses izdevumos. No visām zemes malām viņam sāka rakstīt partijas biedri; vēstules pastāvīgi sākās ar vārdiem «Dārgais biedri» un beidzās «Revolūcijas vārdā Jūsu ...». Uz katru vēstuli Džeks atbildēja pats, iesākdams ar vārdiem «Dārgais biedri» un nobeigdams — «Revolūcijas vārdā Jūsu ...».

Līdz ar popularitāti un slavu, ko aizvien plašāk ieguva viņa vārds, Džeka māja Pjedmontā izvērtās par Sanfrancisko līča apkaimes garīgās dzīves degpunktu. Ne mazāk par simt cilvēkiem nedēļā virināja parādes durvis, lai izbaudītu namatēva viesmīlību. Lai arī mājā strādāja divas kalpones un aukle Dženija rūpējās par bērniem, darba bija pilnas rokas. Viesi un atkal viesi, darbs un atkal darbs — tas ne vienmēr bija pa prātam Besijai; reiz «atvērto durvju» trešdienā viņa tīšām pagatavoja mazāk cienasta, nekā vajadzīgs, lai pabarotu šādu ļaužu baru. Nekādu lielo prieku viņai nesagādāja arī sievietes, kas aplenca Džeku — viņas Džeku, kam bija tik silts, starojošs smaids un skanīgi smiekli; tās tikai kārās viņam kaklā. Viņa kļuva greizsirdīga. Džeku tagad daudzkārt ielūdza piedalīties visādās oficiālās

ceremonijās, un viņš gribēja, lai sieva šādiem gadījumiem iegādājas skaistus tērpus; Besija atteicās. Elīza vadāja Besiju pa veikaliem, lai parādītu, cik valdzinoša viņa izskatās garā samta kleitā, ar spalvu rotātu samta cepuri galvā, taču veltīgi — Besija stūrgalvīgi valkāja blūzes, matrožu svārkus un matrožu cepures un šādā apģērbā ieradās pat lepnajā Sanfrancisko Bohēmiešu klubā, kur Džeks bija goda viesis. Džeks to ļoti pārdzīvoja; viņš apjūsmoja sievas augumu un gribēja, lai to redzētu visizcilākajā tērpā. Besijas nevēlēšanās ģērbties moderni, no vienas puses, izskaidrojama ar to, ka viņa nebūt neuzskatīja sevi par valdzinošu, un, no otras puses, vēl ar to, ka Fredam Džeikobam, kā šķiet, viņa bija likusies pievilcīga tieši matrožu blūzēs un svārkos.

Džeks un Besija tomēr dzīvoja saticīgi, lai arī pastāvēja šīs sīkās domstarpības. Viņš žēlojās vienīgi, ka sieva maz lasot un nevarot kopā ar viņu pārspriest jaunās grāmatas. Kad viņš izteica pārmetumus, Besija iebilda, ka ar lielāko prieku to darītu, bet sešos no rīta viņu pamodinot mazulīte un no šā brīža līdz desmitiem vakarā cits citu dzenot nebeidzamie ikdienas darbi. Džeks līdzjūtīgi paplikšķināja sievai pa roku — jā, viņš to zinot. Kad bērni drusku paaugsies, viņai atliks vairāk laika arī grāmatām. Taču pēc trīsdesmit pieciem gadiem ļaudis atcerējās, ka viņi abi nav bijuši visai saderīgs pāris: Džeks izskatījies draiski zēnisks, bet Besija — padzīvojusi ģimenes māte, tomēr visi apliecināja, ka laulātie draugi dzīvojuši saskanīgi. To visai noteikti apstiprina arī Elīza Londona-Še-parde, kas tolaik bieži uzturējās viņu mājās. Spriežot pēc viņa paša piezīmēm, Džeks, kā redzams, saskatījis sievā tikai vienu trūkumu — iztēles aprobežotību. «Besijas redzesloks bija ieskauta šaurā ietvarā.» Līdz ar to viņš arī taisnīgi atzinis, ka to vienmēr zinājis un Besijas emocionālā līdzsvarotība viņam bijusi ārkārtīgi nepieciešama un saistījusi viņu vispirmām kārtām. Klaudslijam Džon-sam, kurš, Džekam precoties, viņa paziņojis: «Es pataupīšu savus apsveikumus jūsu kāzu desmitajai gadadienai,» — Džeks 1903. gada martā rakstīja: «Starp citu,, manuprāt, Jums sen laiks atsūtīt savus novilcinātos apsveikumus. Jau gandrīz trīs gadus esmu precējies, sagādājis pāris bērneļu un uzskatu, ka ģimenes dzīve ir lieliska padarīšana. Tātad nevilcinieties! Vai labāk atbrauciet, paskatieties uz mums un mazajām un tad apsveiciet.»

«Jūras vilks» gāja uz priekšu pilnā sparā, sagādādams autoram daudz lielāku prieku nekā stāsts «Kad senču asinis runā». Brīvajās stundās viņš rakstīja lieliskus stāstus par Aļasku, tādus kā «Tūkstotis duču», «Ziemeļu zelta meklētāji» un desmitiem citu. Piedevām buru laivai «Banga» Džeks iegādājās vēl zirgu un ratus, ko vizināt pa apkaimi ģimeni un draugus; bija iestājies silts laiks, un viņam patika sarīkot piknikus kalnos, izdomāt spēles, peldēties kalnu ezerā, cept gaļu uz ugunskura. Aprīļa beigās viņš izkrita no ratiem, un viņam nobrauca īkšķa galiņu. «Man ir tāda sajūta, it kā pirkstgalā pukstētu

sirds,» viņš žēlojās, tomēr nelaimes gadījums neatrāva viņu no «Jūras vilka» — viņš joprojām spēja uzrakstīt tūkstoš vārdu dienā; par galvenā tēla prototipu noderēja kapteinis Aleksis Makklīns, par kura apbrīnojamiem varoņdarbiem viņš bija dzirdējis, strādādams uz «Sofijas Sazerlendas». Burādams ar «Bangu», Džeks joprojām baudīja atpūtu un vientulību; reiz spēja vētra saplosīja skrandās buras un vajadzēja krietni nopūlēties, lai atgrieztos atpakaļ grīvā.

Jūnijā tika anonīmi publicētas «Kemptona un Veisa vēstules», gūdamas labvēlīgas atsauksmes presē. «Neparastas ... pārdomām bagātas ... atklātas ... nodrošināta plaša lasītāju saime ... mūsdienu zinātkārā gara piestrā-votas ... laba gara barība . . . jauns virziens romāna žanrā ... asi, gudri, oriģināla filozofija ... «Deduktīvu slēdzienu» ceļā Sanfrancisko žurnāls Argonaut uzminēja vienu no autoriem, un jaunā ziņa izplatījās tik strauji, ka otram izdevumam Makmilans lūdza no Džeka atļauju izpaust autoru vārdus. «Kemptona un Veisa vēstules» tomēr neizpirka pārāk ātri, jo vidusmēra lasītājiem tajās trūka darbības, sižeta risinājuma, raituma, tomēr Džeks un Anna Strunska, kura tagad dzīvoja Ņujorkā, apmainījās vēstulēm, apsveikdami viens otru ar nozīmīga darba sekmīgu veikumu.

Jūnija beigās, vēlēdamās izvest bērnus pa vasaru ārpus pilsētas, Besija noīrēja mājiņu Mēness ielejā Sonomas apgabalā, kur atpūtas vietā pie Glenelenas bija pilna birzs ar vasarnīcām, ko uzcēlusi Nineta Eimsa. Džeks palika Pjedmontā, jo neatraudamies strādāja pie «Jūras vilka» un negribēja pamest arī izbraucienus ar «Bangu». Kādu vakaru pašās mēneša beigās Džeks kopā ar Džordžu Sterlingu un citiem draugiem savā pajūgā devās pāri kalniem; braucot rati noskrēja no ceļa un iegāzās aizā. Džeks stipri ievainoja kāju. Viņu kopt nāca Čarmiana Kitredža. Jūlija sākumā, līdzko spēja paiet, Džeks aizbrauca uz Gle-nelenu pie ģimenes. Tur pie krustmātes ciemos ieradās arī Čarmiana Kitredža.

Overland Monthly bija bankrotējis, Rosko Eimss un

Edvards Peins palikuši bez darba. Misis Eimsa kopā ar Edvardu Peinu upes krastā bija uzcēluši lielu māju ar vairākām piebūvēm, nosaukdami to par «Veikrobinu»; tai pretim Peins, padzīts sludinātājs, bija novietojis baļķu galdus un solus filozofiskām diskusijām par ticības atjaunošanu. Misis Eimsa savukārt bija uzcēlusi vasarnīcas un teltis un, lai nopelnītu no šāda pasākuma, izīrēja tās ģimenēm.

Atbraucis Glenelenā, Džeks atrada savējos ērti iekārtojušos mājiņā ar buraudekla jumtu, vīnsarkanu manzanitu un zemeņkoku birzs vidū. Vasarnieki dzīvoja komūnā, gatavoja kopējā virtuvē upes krastā, ēda pie gariem galdiem. Džeks nežēloja dažus dolārus, lai uzceltu aizsprostu tur, kur skaidrais, aukstais strauts tecēja garām smilšu krastam, un visa apmetne devās turp peldēties un sauļoties. Pēcpusdienas te pavadīja arī Džeks, rotaļādamies ar puišeļiem,

mācīdams tos peldēt. Rītos viņš uzmeklēja kādu ēnainu un vientuļu vietu upes krastā un, sēdēdams uz nozāģēta ozola stumbra, katru dienu uzšņāpa savus tūkstoš vārdus. Un tad kādā jūlija vakarā visi vasarnīcu iemītnieki, pat mazie bērni, silti ievīstīti segās, sapulcējās noklausīties «Jūras vilka» pirmo pusi. Džeks nolika manuskriptu uz tā paša koka stumbra, uz kura mēdza rakstīt, iededza abās pusēs pa svecei un sāka lasīt; zemē pie viņa kājām nometās vasarnieki un kaimiņi. Rītausma jau sārtoja debesis pār Sonomas kalnu, kad viņš pāršķīra pēdējo lappusi. Aculiecinieki, kuri 1903. gada jūlija beigās bija dzirdējuši Džeku Londonu lasām «Jūras vilku» Glenelenas strauta krastā, vēl atceras šo vakaru kā vienu no skaistākajiem un nozīmīgākajiem sava mūža notikumiem.

Un tad dažu stundu laikā notika eksplozija, kas saārdīja Londonu ģimeni. Vislabāk gan, šķiet, izstāstīt to pašas Besijas vārdiem:

«Kādu dienu jūlija beigās abi ar Džeku pēc brokastīm palikām parunāties pie strauta. Viņam gribējās uz laiku aizbraukt no Oklendas, jo te viņu pārāk bieži atrāva no darba. Viņš sacīja, ka esot domājis par rančo pirkšanu Dienvidkalifornijas tuksnesī, un jautāja, vai man būtu kas pretī, ja mēs tur apmestos uz dzīvi. Es atbildēju, ka nebūtu, tikai jāparūpējas par piemērotiem apstākļiem bērniem. (Besija vispirms bija māte un tikai pēc tam sieva.)

Džeks to apsolīja nokārtot, un mēs nolēmām pārcelties rudenī.

Ap diviem es aizvedu bērnus mājās gulēt. Mis Kitredža bija gaidījusi tepat tuvumā — es redzēju viņu un Džeku aizejam uz lielo šūpuļtīklu pie misis Eimsas mājas, kur abi sāka sarunāties. Nepievērsu tam nekādu uzmanību. Apguldījusi bērnus, sāku uzkopt mājiņu. Mis Kitredža un Džeks runādami nosēdēja šūpuļtīklā četras stundas.

Sešos Džeks ienāca iekšā un sacīja:

— Besij, es tevi atstāju.

Nesaprazdama, par ko viņš runā, jautāju:

— Vai brauksi atpakaļ uz Pjedmontu?

— Nē, — Džeks atbildēja. — Es aizeju no tevis... šķiros . ..

Apstulbusi noslīgu uz gultas malas un ilgi skatījos uz viņu, līdz beidzot spēju izmocīt:

— Kā tad tā, tētiņ ... nupat runāji par Dienvidkalifor-niju ...

Džeks tiepīgi atkārtoja, ka šķiras no manis, un es iesaucos:

— Nekā nesaprotu! ... Kas tev gadījies?

Taču Džeks liedzās tuvāk bilst kaut vārdu.»

Nevienam, un vismazāk jau Besijai, nebija ne jausmas,

ka Džeka dzīvē nav «gadījies» nekas cits kā vienīgi Čarmiana Kitredža. Pret daudzām sievietēm Besija varēja just greizsirdību, bet būt greizsirdīgai uz šo sievieti viņai pat prātā nenāca; mis Kitredža bija gadus piecus sešus vecāka par Džeku, ne visai pievilcīga izskata un Pjed-montā, kur viņu labi pazina, noderēja par dzēlīgu

spriedelējumu un piezīmju objektu. Bieži vien viņa mēdza uzturēties Džeka tuvumā, bet Besija pie tā jau bija pieradusi mājās Pjedmontā. Glenelenā, kā šķiet, Džeks redzējās ar Čarmianu ne vairāk kā ar citiem Ūometnes ļaudīm. Turklāt viņš sievas klātbūtnē daudzkārt bija izteicies par mis Kitredžu ne visai glaimojoši; Besija zināja, ka mis Kitredža viņam lāgā nepatīk.

Taču 1903. gada jūnijā, mēnesi pirms šķiršanās, mis Kitredža rakstīja Džekam:

«Ai, Tu esi dievišķīgs — dievišķīgāks par visiem! Es redzēju, kā no maniem glāstiem top jaunāka Tava seja. Kas noticis ar šo pasauli, un kur ir mana vieta? Laikam jau nekur, ja nekur nozīmē — vīrieša sirdi.»

To pašu mēnesi Džeks raksta viņai:

«Tevi skauj manas rokas. Skūpstu Tavas lūpas, Tavas pavērtās, atdevīgās lūpas, kuras pazīstu un mīlu. Ja Tu izturētos bikli un tramīgi, mēģinātu izlikties par klīrīgu svētuli, kaut mirkli tēlotu liekuļotu kautrību, es laikam justu pret Tevi vienīgi riebumu. «Mīļais mans, mana mīlestība!» Es guļu nomodā, atkal un atkal atkārtodams šos vārdus.»

•Septītajā jūlijā Čarmiana Kitredža raksta Džekam: «Manī vieš bailes tikai viens — baidos, ka mēs abi nekad nespēsim izpaust, kas viens otram esam. Tas viss ir tik milzīgs, un cilvēka izpausmes spējas ir tik niecīgas.» Pēc dažām dienām viņa atsūtīja no Sanfrancisko Džekam vēstuli, ko bija uzrakstījusi uz mašīnas savā kantorī:

«Tu esi dzejnieks, un Tu esi tik skaists. Tici man, mīļais, mans mīļais, ka vēl nekad mūžā neesmu jutusies tik aplaimota, tik īsti, dziļi aplaimota. Tas, kas man ir dižākais cilvēks, nav manī vīlies.»

Glenelenas vasarnīciņā ar buraudekla jumtu mierīgi gulēja bērni, bet viņu tēvs, pretrunīgu jūtu plosīts, laikam gan pavadīja vismokošāko nakti mūžā. Džeks vispirms bija maigs un labs cilvēks. Pats būdams jūtīgs, viņš zināja, kas ir aizvainojums, un vairījās sagādāt sāpes citiem. Viņa lielākais prieks bija palīdzēt cilvēkiem, dalīties ar tiem visā, kā pašam netrūka. Vai tiešām viņš bija tik brāzmainu, pārvarīgu jūtu pārņemts, ka pameta sievu un meitenītes, kā gaisīgajos jaunības gados bija pametis Floru un Džonu Londonu? Cilvēks ar maigu dvēseli, sociālists, kas juta līdzi visai cilvēcei, kas bija pārliecināts, ka jāatdod citiem labākais, nedomājot par atmaksu, un jācenšas panākt, lai tautas masas dabūtu labāko tiesu! Sirdsapziņa, sociālie un morālie uzskati atstumti sāņus, to vietā stājies nīčeiskais ideāls — Džeka sociālistisko uzskatu dīvainais, pastāvīgais pavadonis, kas iestāstīja Džekam, ka viņš ir pārcilvēks, kas drīkst izraut no dzīves visu, ko vēlas, ka nav vērts apgrūtināt sevi ar bezveida pūļa izjūtām, ar morāli vergiem, pie kuriem taču pieder arī nelaimīgā Besija.

No rīta Džeks atgriezās Pjedmontā, paņēma savas mantas no mājas, par kuru ar tādu lepnumu bija rakstījis draugiem, un noīrēja

istabu pie Franka Ezertona. Pēc pāris dienām avīžu pirmajās lappusēs parādījās vēsts par

šķiršanos. Džeks atteicās ielaisties sarunās ar reportieriem, un tie visu vainu uzvēla «Kemptona un Veisa vēstulēm», jo Džeks jau tur bija rakstījis, ka «mīlestības jūtas nebalstās uz saprātu». Šis apgalvojums tā satrieca Besiju, ka noderēja par pietiekamu šķiršanās ieganstu. y

VII

Jaii pašā sākumā Džeka un Carmianas Kitredžas attiecībām bija raksturīgs pārāk augsts stils, un ar laiku šī tukšā skaistvārdība vērtās aizvien lielāka. Pirmajā septembrī Carmiana raksta Džekam:

«Tu esi mans, mans visumīļākais, es Tevi dievinu — akli, neprātīgi, kaisli un bez apdoma, neviena sieviete nekad vēl nav spējusi tā mīlēt.» Un nākamā dienā turpina: «Ai, mans mīļais, Tu esi tāds vīrietis. Es mīlu Tevi, mīlu katru tavu cīpsliņu, mīlu tā, kā vēl nevienu neesmu mīlējusi un nekad vairs neiemīlēšu!» Divas dienas vēlāk: «Ak, mana dārgā Mīlestība, Tu, mans Vīrieti, mans īstais, patiesais, uzticīgais Sirds Valdnieks, un tāpēc es Tevi tā mīlu!» Nākamā vēstule: «Domā par mani maigi, mīļi un neprātīgi; domā par mani kā par ļoti, ļoti dārgu draugu, savu Mīļoto, savu Sievu. Tu esi visa mana pasaule, uņ, es dzīvošu, domādama par Tevi, Tavu seju, balsi, Tavām lūpām, Tavām valdonīgajām un maigajām rokām, par Tevi visu, mans Mīļotais, līdz mēs atkal tiksimies. O Džek, Džek! Tu esi tik neizsakāmi mīļš!»

Negribēdams atpalikt nedz jūtu apliecinājumos, nedz literārajā izteiksmē, Džeks atbild: «Tu nemaz nevari iedomāties, cik daudz Tu man nozīmē. Izteikt to, kā Tu pati saki, nav iespējams. Neaprakstāmi satraucoši ir pirmie mirkļi, kad Tevi satieku, redzu, Tev pieskaros. Es saņemu Tavas vēstules, un Tu esi kopā ar mani, kā dzīva stāvi man pretī, un es raugos Tavās zeltainajās acīs. Ja, mana dievinātā, mīlestība uz sievieti man sākās ar Tevi un arī beigsies ar Tevi.»

Baidoties no skandāla, kas noteikti izceltos, ja nāktu zināms šķiršanās iemesls, mīlētāji satikās slepus, vienu vai divas reizes nedēļā. Tais dienās, kad būt kopā nebija iespējams, viņi nebeidzamā straumē sūtīja viens otram vēstules. Savā kantorī Sanfrancisko mis Kitredža katru dienu uzrakstīja uz mašīnas no tūkstoš līdz piectūkstoš vārdu garu vēstuli; daudzo simtu lappušu, ko Džeks saņēma divos turpmākajos gados, pietiktu pusducim vidēja apjoma romānu. Vēstules bija samākslotas un valšķīgas, sentimentālas un puķainas, tomēr zem daudzvārdīgā ietērpa varēja manīt viltīgu un gudru sievietes roku. Viņas vēstulēs abu mīlestība guva visu laiku lielākās mīlestības notēlo jumu. Viņa vienmēr zinājusi, mis Kitredža stāstīja Džekam, ka viņai lemts neparasts liktenis. «Ai, Džek, mans dārgais, mana Mīlestība, Tu esi mans elks, Tev nav ne jausmas, kā es Tevi mīlu,» — un tā joprojām, kamēr viņš sāka ticēt, ka viņu mīl tā, kā neviens* vēl nav

mīlēts kopš pasaules radīšanas; pārliecināts viņš atbildēja: «Tava mīlestība uz mani ir tik liela, ka rodas šaubas, vai spēšu Tevi kādreiz iemīlēt ar tādu pašu spēku.» Vēstule pēc vēstules — viņa noteica toni, viņš gandrīz automātiski pieskaņojās; no abiem literāts taču bija viņš, vai gan viņš varēja rakstīt mazāk frāžaini, atklāti un kaisli kā viņa?

«Nē, nē, mana Mīļotā,» Džeks raksta, «manās acīs mūsu mīlestība nav kaut kas sīks un nenozīmīgs. Esmu gatavs Tevis dēļ dzīvot vai mirt — tas jau vien pierāda, ka mūsu mīlestība man svarīgāka par dzīvību vai nāvi. Tu zini —• no visām sievietēm Tu man esi viena vienīgā, mans salkums pēc Tevis ir lielāks ķar visskaudrāko badu un alkas moka mani stiprāk, nekā jebkad tirdījusi kāre pēc slavas un bagātības, — viss, viss pierāda, cik liela tā ir, šī mūsu mīlestība.»

Katru dienu mis Kitredžas vārdi tūkstošiem slīd gar viņa acīm, un Džeks gluži kā apburts sāk rakstīt kaut kādas trešās šķiras Marijas Korelli garā. Čarmianas literārās manieres ietekmē viņš atbild tai pašā puķotajā deviņpadsmitā gadsimta pārspīlētajā daiļrunībā — stilā, kādam jau savas daiļrades agrienā bija pieteicis karu, tajā frāžaini pacilātajā mīlestības stilā, no kā viņš vairs nevarēja atbrīvoties un kas sabojāja tik daudzas viņa grāmatas. Džeks, kurš «Kemtona un Veisa vēstulēs» parādīja sevi kā sentimentālās un poētiskās mīlestības pretinieku un aizstāvēja teoriju, ka mīlestība ir vienīgi bioloģiska nepieciešamība, — šis pats Džeks pēkšņi pārvēršas par «dieva dotu iemīlējušos neprāti, kas gatavs nomirt skūpstos». Ko gan teiktu Anna Strunska, paskatījusies viņam pār plecu

un ieraudzījusi, cik spēji viņš mainījis savu nostāju! Diezin vai viņa liegtu sev prieku ar ironisku smīnu parādīt Džekam salīdzinājuma dēļ viņa paša rindas: «Bez erotiskas literatūras cilvēks neapšaubāmi nevarētu mīlēt viņam raksturīgā veidā.»

Vēstulē no Stoktonas 1903. gada 10. novembrī jūtu izpausmes pārmērs sasniedza kalngalus.

«Zini, mana dievinātā mīļotā, es nevarēju nemaz iedomāties, cik liela ir Tava mīlestība, kamēr Tu nebiji man piederējusi — labprātīgi un līdz galam, kamēr Tava mīlestība, visa Tava būtība nebija izteikusi «jā». Ar savu mīļo augumu Tu tik skaidri apliecināji to, ko man bija paudusi Tava dvēsele, un tad es sapratu visu! Es apzinos — zinu, ka Tu esi līdz galam un pilnīgi mana. Ja Tu, lai cik stipri mani mīlētu, tomēr liegtu sevi, man nebūtu pilnībā atklājusies Tava visspēcīgā sievišķība; mana mīlestība, mana pielūgsme nebūtu tik bezgalīga. Pārlasi manas vēstules — un, esmu pārliecināts, Tu redzēsi, ka īstais neprāts mani pārņēma tikai tad, kad dāsnā cildenumā biji man dāvājusi sevi. Tieši pēc tam, kad biji man atdevusi visdārgāko, manās vēstulēs parādījās vārdi, ka esmu Tavs «vergs», esmu gatavs Tevis dēļ mirt, un visi pārējie jūsmīgie mīlestības pārspīlējumi. Bet tas, mana dārgā, nav nedz pārspīlējums, nedz sentimentāla stulbeņa samāksloti

grābšļi. Ja saku — es esmu Tavs vergs, tad apgalvoju to kā cilvēks ar veselu saprātu, un tas lieku reizi pierāda, ka patiesi un pilnīgi esmu zaudējis prātu.»

1890. gadā, kad Čarmianai Kitredžai bija deviņpadsmit gadu, viņa, spriežot pēc pašas vārdiem, bijusi «sārtvaidze meitene, ko daudzi uzskatīja par glītu, un, ja vien mani neurdīja greizsirdība, biju vienmēr lieliskā omā». Bet 1903. gadā — trīsdesmit divu gadu vecumā — viņu vairs par glītu neuzskatīja: plānas lūpas, šauras acis šļaugiem plakstiņiem; taču izturēties viņa izturējās izaicinoši bramanīgi. Daudzējādā ziņā viņa atgādināja Fronu Velsu, Džeka radīto divdesmitā gadsimta paraugsievieti. Pēc vecāku nāves spiesta pati pelnīt dienišķo maizi — tais dienās uzskatīja, ka labi audzinātai meitenei strādāt nav visai pieklājīgi —$_{r}$ viņa iemanījās tiktāl, ka izvērtās par pirmklasīgu sekretāri, saņemdama «nožēlojami niecīgu atalgojumu — trīsdesmit dolāru mēnesī». Viņa daudz lasīja, un viņas uzskati nebija šabloniski; kad 1900. gadā Džeks viņu sastapa pirmo reizi, viņa jau bija sākusi vākt bibliotēku, kas sastāvēja no Oklendas publiskajās lasītavās aizliegtiem romāniem — visdrosmīgākajiem un modernākajiem. Viņa patiesi mīlēja mūziku, jauki dziedāja; viņai pietika gribasspēka un disciplīnas, lai, strādādama sešas dienas nedēļā, vēl vingrinātos klavierspēlē un kļūtu lieliska pianiste.

Viņai bija valdzinoša balss — skanīga, nokrāsām bagāta, glāsmaina; viņa labprāt smējās, pat ja sarunu biedrs neatjauta ieganstu smiekliem, un bija nenogurdināma runātāja; gadījās, ka viņa bez rimta norunāja četras līdz septiņas stundas. Viņai bija tik bagātīgs vārdu un izteiksmes līdzekļu krājums, ka viņa varēja risināt gudru sarunu, prata īstā vietā iebilst un izsacīt piezīmes. Drosmes pārpilna, viņa auļoja zirga mugurā pa kalniem — tai laikā, kad tikai nedaudzas sievietes vispār uzdrīkstējās sēsties zirgā, lai angļu dāmu seglos pajādelētu pa Zelta Vārtu parka jājamceliņiem. Čarmianai ļoti patika zirgi. Godkāra, cenzdamās pēc panākumiem gan sabiedriskā, gan intelektuālā jomā, viņa nemitīgi sevi pilnveidoja: sakrāja naudu ceļojumam pa Eiropu, diezgan labi apgleznoja porcelāna traukus, vārdu sakot, cītīgi strādāja un katru gadu guva sekmes vienā vai otrā nozarē.

Taču visā, kam bija sakars ar mīlestību, viņa bija pilnīgs deviņpadsmitā gadsimta veidols: gan skaļās frāzes, gan klīrīgā, samākslotā valšķība, gan pārsmalcinātā uzvedība — viss vērta viņu par tiešu Fronas Velsas pretstatu. Mis Kitredžas dienasgrāmata atklāj diezgan daudz no viņas sarežģītā rakstura, arī pliekani salkano, sentimentālo attieksmi pret mīlestību; ikviens vīrietis, pat nejaušs paziņa viņas iztēlē tūlīt pārvēršas par varbūtēju mīļāko. Katrs vīrietis raugās uz viņu vai nu ar apbrīnu, vai kaisli, neviens nespēj novērst acis. Turpretī sava dzimuma personas viņa lāgā necieš — ikvienā sievietē, Čarmianu ieraugot, tūlīt uzliesmo greizsirdība, un ikviena

sieviete savukārt iekvēlina greizsirdību viņā. Vīriešu sabiedrībā viņa uzstājīgi un apzināti nostādīja sevi uzmanības centrā, prasmīgi tēlodama aizraujošu sievieti. Paziņu un draugu atsauksmes liecina, kad tad, kad runa bijusi par vīrieti, privātīpašuma tiesības Čarmiana neatzina. Zinādamas, ka viņas prātu nodarbina doma «noķert vīru», līgavas un jaunas sievas izturējās pret Carmianu ar neuzticību un bailēm.

Nebeidzamā virknē viņas dzīvē parādās vīrieši un drīz atkal aiziet. Grūti saprast, kāpēc tik pievilcīgai, jaunai sievietei nekādi neizdodas apprecēties. To nevar aptvert arī pati mis Kitredža. Nervozē arī krustmāte un, līdzko parādās kāds jauns vīrietis, tūlīt jautā, vai tam padomā laulības, jo gadi rit, citas meitenes apprecas, bet viņas krustmeita cieš neveiksmi pēc neveiksmes.

Pēc atgriešanās no Eiropas mis Kitredža bieži viesojās Londonu mājās Pjedmontā, un Džeks, savā būtībā klaiņotā js, sāka jaunu dzīves nodaļu. «Atzīšos Tev, lai gan to Tu jau zini kopš mūsu pirmā tikšanās brīža. Kad pirmoreiz uzsāku ar Tevi sarunu, es gribēju padarīt Tevi par savu mīļāko. Tu biji tik atklāta, tik godīga un, galvenais, tik bezbailīga. Ja Tu būtu bijusi citāda — kaut vai ar vienu pieskārienu, kustību, rīcību vai frāzi, es droši vien būtu mēģinājis Tevi pakļaut savai gribai... Atceros, mēs braucot sēdējām blakus pakaļējā sēdeklī un es ierosināju: «Varbūt ieiesim siena šķūnī?» — bet Tu paskatījies man acīs smaidot, taču bez izsmiekla, bez piktas manierības; nekāda mulsuma vai izbrīna, nekādu baiļu, tikai labsirdīga, mīļa, atklāta seja. Tā Tu paskatījies man acīs un vienkārši atbildēji: «Šovakar ne.»»

Divus mēnešus pēc aiziešanas no Besijas Džeks raksta:

«Reizēm prātoju: kāpēc es Tevi mīlu? Vai Tava krāšņā auguma vai Tava prāta dēļ? Atzīstos, ne jau tāpēc mīlu Tevi, mīlu tās iekšējās uguns dēļ, kura pārņem Tevi caurcaurēm, grezno visu, lai ko Tu uzvilktu, kura piešķir Tev draiskumu, jūtīgumu un lepnumu — lepnumu uz sevi, savu augumu un liek Tavam augumam pašam par sevi, neatkarīgi no Tevis arī būt lepnam uz sevi.»

Nav šaubu, ka tuvība ar mis Kitredžu Džekam sākās jūnijā, kad viņš bija palicis Pjedmontā viens pats visā mājā; doma kopā ar Besiju pārcelties uz Dienvidkalifor-niju, atstāt tik ļoti iemīļoto Sanfrancisko līci, bija mēģinājums rast izeju no stāvokļa, kādā viņš atradās. Acīm redzot, mis Kitredžai vajadzēja ziedot četras stundas pierunāšanai, līdz beidzot viņš padevās.

«Ja viens no viņa bērniem būtu bijis zēns,» secināja kāds no Džeka tuvākajiem draugiem, «nekāds spēks pasaulē nevarētu atraut viņu no ģimenes.»

Čarmiana Kitredža patiešām bija pārliecināta, ka Besija nav Džekam piemērota: tāda sieva, kāda vajadzīga viņam, varēja būt tikai viņa pati — sieva, kas nesaistīs sevi pie mājas un ikdienas rūpēm, bet

kopā ar vīru klaiņos, meklēs dēkas, riskēs. Ar savas krustmātes Netas atbalstu — viņa jau pašā sākumā deva patvērumu abiem mīlniekiem —. Čarmiana Kitredža, izrādās, bija tas apslēptais dzinējspēks, kas izārdīja Londonu ģimeni; turklāt Džeks jau vispār bija viegli savaldzināms, ko pierāda aizmiršanās, ar kādu viņš dāvāja savu mīlestību: garīgo — Annai Strunskai un fizisko — nepazīstamajai Čikāgas vilcienā. Ja viņa dzīvē nebūtu ienākusi tāda sieviete kā mis Kitredža ar tik savdabīgām īpašībām, iespējams, ka viņš būtu palicis pie Besijas, māja viņam noderētu par galveno mītni, bet izbraukt un meklēt piedzīvojumus viņš dotos viens pats. Tomēr, ja mis Kitredžai nebūtu izdevies viņu saistīt, pilnīgi iespējams, ka tas izdotos nākamajai, piektai, desmitai... Džeks bieži atkārtoja savos stāstos: šai pasaulē viens suns kož otram un tos, kuri nespēj tikt līdz, saplosa vilki. Besijas spēkos nav noturēt vīru? Kāda daļa gar to mis Kitredžai? Viņai tiesības cīnīties par savu laimi, tiesības ņemt sev visu, ko var dabūt. Džeks sagādā sāpes trim saviem vismīļākajiem cilvēkiem, turklāt divi no tiem, pateicoties viņam, nākuši pasaulē, toties tie, ko mīl Čarmiana, viņas dēļ necietīs.

Lai mazinātu aizdomas, mis Kitredža bieži apciemoja Be-siju, kas uzticēja viņai savas ģimenes dzīves likstas. 1903. gada 12. septembrī Čarmiana raksta Džekam: «Vakar biju pie Besijas. Viņa izturējās tik jauki pret mani, ka man sametās pavisam nelabi ap sirdi. Lūdza nākt ciemos, kad vien man iepatīkas. Viņa bija tik mīļa un viesmīlīga, ka man likās, šķiršanās un visas šīs bēdas ir tikai sapnis. Reizēm, iedomājoties to visu, man jācīnās ar sajūtu, ka esmu nekrietna; tiesa, tūlīt palīgā nāk saprāts, tomēr... ak!!!» Un piecas dienas vēlāk turpina: «Es gandrīz atmetu domu, ka Besija tiešām tur aizdomās mani, lai gan no viņas puses mani nekas nepārsteigtu! Viņai ir kaut kas aiz ādas, un es liekulīgus cilvēkus neizprotu.» Mis Kitredža tik veikli spēlēja savu lomu, ka otrā oktobrī Džeks varēja viņai paziņot: «Attiecībā uz mums viss ir kārtībā, jo vakar Besija man sacīja, ka bez Tevis viņa nezinātu, ko iesākt. Vārdu sakot, Tevi ceļ vai debesīs.»

Lai gan Besija jutās satriekta līdz sirds dziļumiem, tomēr bija pārāk lepna, lai cīnītos, sarīkotu scēnas. Būdama galīgā neziņā par dzenuļiem, kādiem sekojis viņas vīrs, viņa padevās liktenim, vienīgi brīnījās, kāpēc cilvēks, kas bija neatlaidīgi tiecies viņu apprecēt, neatlaidīgi lūdzis, lai viņa dāvātu tam bērnus, ne vien izmantojis viņas palīdzību savam darbam, bet pirmajā laulības gadā saņēmis arī materiālo atbalstu, trīs gadus nodzīvojis kopā mierā un biedriskā saskaņā, — kāpēc šis cilvēks pēkšņi bez jebkāda brīdinājuma viņu atstāj?

Bēdās viņa atrada sev draugu — Floru Londonu. Trīs gadus Besija un Flora mocīja Džeku vai nost ar strīdiem, bet mīlestība uz mazo Džoniju Milleru bija atklājusi Florai mātes jūtu nozīmi; tagad viņa

vērsās pret dēlu, tādēļ ka viņš pameta ģimeni. Sarūgtināts par šo nodevību, kā viņš dēvēja mātes izturēšanos, Džeks galīgi zaudēja galvu. Viņš saslima ar vajāšanas māniju, sūdzēdamies, ka visi esot pret viņu, visa pasaule sazvērējusies šķirt viņu no mīļotās sievietes. Divdesmit otrā septembrī no «Bangas» klāja viņš raksta mis Kitredžai: «Pēc visiem cilvēcīgiem likumiem es nedrīkstēju aiziet Tev garām tumsā un neziņā. Tu biji mana, mana, nevienam pasaulē nebija tiesību mūs šķirt. Un tomēr mani aizdzina, nekrietni aizdzina no sievietes, ko mīlu vairāk par savu dzīvību.»

Viņš tiktāl zaudēja domu skaidrību, ka nekādi nevarēja piespiest sevi ķerties pie darba, lai gan atsauksmes presē par stāstu «Kad senču asinis runā» bija lieliskas, kritiķi vienbalsīgi atzina to par «klasisku ieguldījumu amerikāņu literatūrā». Vienīgā iespēja paglābties no duļķēm, kas mutuļoja ap viņu, bija «atdot galus», jo citādi, viņš saprata, «Jūras vilks» nekad netiks pabeigts. Kad «Banga» atgriezās -no kapitālremonta, viņš aizsūtīja ceļa naudu Klaudslijam Džonsam, kas dzīvoja Dienvidkalifor-nijā un gandrīz nekā nezināja par drauga nepatikšanām. Divatā viņi uzņēma kursu uz Sakramento upes grīvu; rītos abi strādāja pie grāmatām, pēcpusdienās peldējās, medīja pīles, ķēra zivis. Pēc dzīves sieviešu vidū ar visiem tās sarežģījumiem, lai arī šie sarežģījumi izraisīti paša vainas dēļ, Džeks vīrieša sabiedrību atrada par dziedinošu. «Jo vairāk esmu kopā ar Klaudsliju, jo vairāk viņš man patīk. Viņš ir godīgs un uzticams, jauns un mundrs, saprot disciplīnu uz kuģa, labi gatavo, nerunājot nemaz par to, ka viņš ir lielisks, sirsnīgs biedrs.»

īsti pēc vīriešu paraduma Džeks izmeta no galvas laukā visas rūpes un katru rītu rakstīja «Jūras vilku» — ik dienas tūkstoš vārdu. Vienīgās raizes, kas lika sevi manīt, bija naudas grūtības — četrpadsmitajā septembrī viņš atkal bija pilnīgi bez līdzekļiem. «Besija apgalvo Tev, ka esmu palicis gandrīz tukšu kabatu,» viņš rakstīja mis Kit-redžai. «Es arī pats jūtu, ka neesmu tālu no tā — mani no nabadzības šķir tikai pliki simt dolāri, un te gluži negaidot pienāk rēķins no ārsta par simt piecpadsmit dolāriem.» Džeks liek pie malas «Jūras vilku» un sāk rakstīt stāstu Youth's Companion, nolēmis rakstīt gadījuma darbus visu mēnesi, lai mazliet uzlabotu materiālos apstākļus.

Ik pārdienas viņš devās pēc pasta uz kādu mazu pilsētiņu — Stoktonu, Antioku, Valeho. Reiz pienāca vēstule no Besijas — Džoana saslimusi ar tīfu. Džeks steidzās atpakaļ pie meitas; šausmās, ka bērns var nomirt, viņš nemaz neatgāja no slimnieces gultas. Kad ārsts paziņoja, ka meitenīte kļūst arvien vārgāka, Džeks uzņēma šo vēsti kā pelnītu sodu par grēkiem un zvērēja: ja bērns atveseļosies, viņš atsacītsies no savas lielās mīlestības un atgriezīsies ģimenē. Avīzēs parādījās piezīmes, ka Londonu laulātais pāris izlīdzis pie slimās

meitiņas gultas. Džoana sāka atlabt, un Džeks izkurējās kā grimstoša kuģa jūrnieks, kurš metas ceļos uz sava nedrošā plosta un lūdz: «Žēlīgais dievs, atsūti glābēju kuģi, un es būšu labs līdz mūža galam ... Nekas, nepūlies velti, es jau redzu buras.» Kad Džoana atkal bija uz kājām, viņš atgriezās atpakaļ uz «Bangas».

Tagadnē valdīja juceklība, toties viņš lieliski bija strādājis pagātnē — un šīs pūles tika atalgotas. «Kad senču asinis runā» ieguva plašu popularitāti; tematiski šis stāsts bija uztverams visiem, tāpēc to pirka visu šķiru un vecumu lasītāji. Novembrī tas «bestselleru sarakstā» bija trešais pēc skaita, tam priekšā bija tikai «Draudīgais šķērslis» un «Nākotnes karaļvalsts mazais ganiņš» un aiz muguras tādi publikas mīluļi kā «Misis Vigsa no kāpostu lauka», «Rebeka no Sannibrukas fermas» un «Dzīvo kā niere pa taukiem». Novembrī iznāca «Bezdibeņa ļaudis», kas ieguva gandrīz vienbalsīgu uzslavu; kritiķi apgalvoja — kā socioloģiskam dokumentam šai grāmatai nekas nevarot līdzināties; ja arī Džeks Londons nebūtu uzrakstījis neko citu kā vienīgi «Bezdibeņa ļaudis», viņš arī pelnītu atzinību kā šās grāmatas autors, kas liek pašapmierinātajai un bezrūpīgajai sabiedrībai padomāt, vai tiešām tā līdz šim izmantojusi savas iespējas vislabākajā veidā. Varēja sagaidīt, ka Anglijā Džeku Londonu uzskatīs par nezinošu uzmākuli, kas ielauzies svešā novadā; angļu prese tiešām pārmeta viņam pārspīlējumus un neapdomību, ar kādu viņš ķēries pie šā darba, taču vienlaikus atzina arī, ka tikai viņam izdevies piekļūt Londonas graustu pašai sirdij.

Džeks aizsūtīja Bretam «Jūras vilka» pirmo pusi. Bretu šis stāsts tik spēcīgi saviļņoja, ka, pievienojis jūsmīgu ieteikumu, viņš nosūtīja manuskriptu žurnāla Century redaktoram. To izdzirdis, Džeks neizpratnē šūpoja galvu — Century bija pazīstams kā konservatīvs žurnāls, kas domāts solīdiem ģimenes cilvēkiem. Nebija cerību, ka tas uzdrīkstēsies publicēt tādu spēcīgu, skaudri reālistisku darbu kā «Jūras vilks». Taču Century redaktors bija sajūsmā un piedāvāja Džekam četrtūkstoš dolāru par tiesībām iespiest romānu pa daļām, tiesa gan, ar noteikumu, ka otra puse, pie kā Džeks vēl strādāja, tiks saīsināta un varonis un varone, palikuši divatā vientuļā salā, neizturēsies nosodāmi no cienījamā žurnāla abonentu viedokļa.

Četrtūkstoš dolāru! Vienīgi par publikāciju žurnālā! Tikpat daudz, cik par stāstu «Kad senču asinis runā» pilnām izdošanas tiesībām! Paceltām burām Džeks traucās uz līča lejas galu un, pietauvojies piestātnē, nekavējoties telegrafēja Century redaktoram, lai saīsina pēc sirds patikas un ka viņš esot «pilnīgi pārliecināts — grāmatas otra puse neaizskars amerikāņu kautrību». Līgums tika noslēgts; Džeks ar jaunu sparu un aizrautību ķērās pie rakstīšanas — un pēc trīsdesmit dienu drudžaina darba grāmata bija pabeigta. Žurnāls, netaupīdams papīru un daiļrunību, neredzēti lielās reklāmās jau izkliedza visai pasaulei, ka

misters Džeks Londons, populārā stāsta «Kad senču asinis runā» autors, publicēs žurnāla Century lappusēs savu jauno romānu «Jūras vilks».

Pēc dažiem mēnešiem viņam būs četrtūkstoš dolāru skaidrā naudā. Bet pagaidām — ne penija, un tieši nedēļu pirms Ziemsvētkiem. Bankā — apaļi divdesmit dolāri un divi centi, un vēl nav nopirktas Ziemsvētku dāvanas.

«Redzēdams, cik ātri top izpārdots «Kad. senču asinis runā», Brets varbūt kā Ziemsvētku dāvanu atsūtīs man honorāru. Tas lieti noderētu.» «Kad senču asinis runā» ķertin izķēra, kā mēdza teikt izdevēji, tomēr naudu Brets neatsūtīja. Tas nebūt neliecināja par skopumu, jo ilgus gadus viņš vienmēr bija devīgs pret savu prasīgo literatūras spīdekli. Šoreiz vienošanās bija noslēgta iepriekš un saskaņota ar Džeku, un Brets saprata, ka izmaksāt honorāru nozīmētu pārkāpt līguma noteikumus un turpmāk veicināt šādu gadījumu atkārtošanos. Ja Džeks paturētu sev stāsta «Kad senču asinis runā» izdošanas tiesības, viņa honorārs dažos gados sasniegtu ap simttūkstoš dolāru — tikai ar noteikumu, ka Brets asignētu tādu pašu summu kā tagad, lai veicinātu grāmatas noietu. Taču Džekam nekad nevajadzēja nožēlot, ka viņš atdevis savas tiesības Bretam — izdevējs bija izšķiedis veselu bagātību, lai sagādātu autora vārdam popularitāti, un Džeks apzinājās, ko viņa nākotnes karjerai nozīmē reklāma.

Jaunā — 1904. gada priekšvakarā kļuva skaidrs: karš starp Krieviju un Japānu nav novēršams. Džeks, kā jau sociālists, nevēlējās karu, bija jebkāda kara pretinieks, jo karā iet bojā vienīgi dažādu zemju darbaļaudis, veicinot vai aizstāvot kapitālistu intereses. Ja karš tomēr sākas, tad viņš grib atrasties kara laukā un redzēt visu pats savām acīm. Džeks bija iepazinies ar militāro taktiku un kara tehniku, viņu interesēja, kādā mērā civilizāciju apdraud mūsdienu karošanas metodes. Turklāt vajadzēja iegūt skaidrību daudzajās teorijās par dzeltenajām briesmām. Beidzot, viņš juta, ka, iemantojot kara korespondenta reputāciju, varēs vienmēr nopelnīt naudu. Atkal pavērās Piedzīvojumu Ceļš, solīdams glābiņu no laulības un mīlestības sarežģījumiem.

Žurnāli un avīzes sāka sūtīt uz Japānu savus korespondentus. Džeks saņēma piedāvājumus no pieciem sindikātiem; viņš deva piekrišanu tam, kas solīja vairāk naudas, — Hersta koncernam. Pirmajā janvāra nedēļā viņš ieradās Examiner redakcijā un nofotografējās uz nama jumta. Tumšā darba tērpā, puszābakiem kājās, ilgi neskuvies, viņš izskatījās tāds, it kā nupat beidzis maiņu Belmontas tvaika veļas mazgātavā. No uzņēmuma redzams, ka uztraukumi un nepatikšanas, ko viņš izbaudīja sešos mēnešos kopš šķiršanās no Besijas Glenelenā, atstājuši pēdas — zēniskā izteiksme izzudusi, viņš izskatījās noraizējies un satraukts.

Norīkojis, lai ikmēneša čeku no Makmilana sūtītu Be-sijai, Džeks

lūdza Elīzu palīdzēt mis Kitredžai, ja viņai kaut kā ievājadzētos; tas bija pirmais mājiens, no kā Elī-zai radās nojausma par notiekošo. Džonu Sterlingu Džeks pilnvaroja izrediģēt «Jūras vilku», iekams Makmilans nodod manuskriptu iespiešanai. 1904. gada 7. janvārī, piecas dienas pirms savas divdesmit astotās gadu mijas, Džeks Londons ar prāmi pārcēlās uz Embarkadero un ar kuģi «Sibīrija» devās uz Jokohamu.

Uz «Sibīrijas» bija salasījusies jautra avīžnieku sabiedrība, kas tūlīt piešķīra sev iesauku «maitu ērgļi». Pirmajā dienā pēc izbraukšanas no Honolulu uz klāja spēlēja sporta spēles un Džeks, lēkdams pāri apaļam stienim, krita un izmežģīja kreisās kājas potīti. Labās kājas potīti viņš jau bija savainojis savos Cildenā Klaidoņa gados, mezdamies laukā no ātrvilciena, tāpēc šis nelaimes gadījums viņu galīgi pievārēja. «Sešdesmit piecas stundas es vienos sviedros guļu uz muguras. Vakar kāds angļu korespondents pikpaunā iznesa mani uz klāja.» Gausties par neveiksmi neiznāca laika, jo kajītē vienmēr drūzmējās «maitu ērgļi», pacienādami Džeku ar nostāstiem par citiem kariem un citiem uzdevumiem.

Kad kuģis iebrauca Jokohamā, viņš iedzēra pa glāzītei katrā krodziņā, kur, būdams septiņpadsmit gadu vecs jauneklis, bija dzēris plecu pie pleca ar Lielo Viktoru un Akseli — nešķiramo trijnieku no «Sofijas Sazerlendas». Tad sēdās vilcienā un brauca uz Tokiju, kur, gaidot japāņu valdības atļauju uzturēties kaujas laukā, jau bija sapulcējušies korespondenti no visām pasaules malām. Oficiāli karš nebija pieteikts, tāpēc japāņu valstsvīri atbildēja uz izprašņā jumiem izvairīgi, tikai rīkodami korespondentiem ekskursijas pa ievērojamām vietām, greznus banketus un citādas jautras izklaides.

Džeks nebija braucis uz Japānu, lai piedalītos banketos. Divas dienas izturējis, noklausīdamies izmeklēti pieklājīgās atrunās, viņš, ar gudru ziņu vienu otru iztaujājis, noskaidroja to, par ko citiem korespondentiem nebija ne jausmas, proti — Japānas valdība nemaz nedomā laist korespondentus tuvāk ugunslīnijai. Tātad skaidrs — ja gribi sniegt avīzei ziņas par karu, pašam jāatrod ceļš uz fronti. Ne vārda neteicis «maitu ērgļiem», Džeks aizlavījās prom ar Tokijas vilcienu uz Kobi un Nagasaki, kur cerēja ar kuģi tikt līdz Korejas pilsētai Čemulpo, no kurienes japāņu karaspēka daļas pārsvieda uz fronti.

Vairākas dienas viņš izmeklējās pa visu piekrasti, līdz uzzināja, ka pirmajā februāri uz Čemulpo aties kuģis. Nopircis biļeti, Džeks jau tīksminājās ar domu, ka cauri Korejai dosies kopā ar aktīvo armiju, kamēr pārējie korespondenti joprojām mielosies greznajos banketos To-kijā. īsinādams brīvās stundas, viņš staigāja pa ielām un fotografēja kūlijus, kas krāva ogles un kokvilnas ķīpas. Nepagāja ne desmit minūtes, kad viņš jau skatīja cietuma kameras sienas — pirmās, kam

sekoja vesela virkne korejiešu un japāņu kara cietumu, kas lika viņam ilgoties pēc samērā mierīgā halles vīra amata Eri apgabala labošanas iestādē: jāpaņu varas orgāni arestēja viņu, uzskatīdami par krievu spiegu! Astoņas stundas aiz restēm, nākamajā dienā — cits cietums, lielāks, atkal pratināšana; beidzot viņu atbrīvoja, bet... kuģis jau bija aizgājis.

Uzzinājis, ka no dzīvokļiem kareivjus izsaucot pat nakts vidū, Džeks klaiņoja pa krastmalu, izmisīgi meklēdams vēl kādu kuģi, kas ietu uz Čemulpo. Beidzot astotajā februārī viņš dabūja vietu uz «Kieogo Māru», bet tieši pirms atiešanas kuģi konfiscēja valdība. Pārskaities no domas, ka nepaspēs tikt ˆiz fronti, lai sniegtu reportāžu par pirmajām kaujām, Džeks pa kaklu pa galvu metās uz tvaika kutera, kas devās uz Fusanu — ostu ceļā uz Čemulpo; uzkāpšana norisa tādā kņadā, ka viens no viņa čemodāniem tika pārmests pār bortu un pagalam bija. Tvaikonītis bija vietējais, uz tā nebija ne kripatiņas eiropiešu ēdiena; lai arī pārmaiņus sniga slapjš sniegs un lija lietus, nakšņot vajadzēja uz vaļēja klāja, un Džekam atausa atmiņā dzelzceļmalas «džungļi», kur viņš augas naktis bija drebinājies, gulēdams bez segas.

Fusanā Džeks pārkāpa citā kuģī, bet, līdzko tas sasniedza Mokpo, valdība konfiscēja arī šo kuģi, bez ceremonijām izsēdināda pasažierus līdz ar bagāžu krastā. Steiga, ar kādu japāņi sūtīja kareivjus uz Koreju, liecināja, ka tūlīt tiks pieteikts karš, bet viņš atradās te, simtiem jūdžu no Čemulpo, zinādams, ka neviena kuģa nebūs. Viņam maksāja par to, lai viņš sūta korespondences par karu, un, velns parāvis, viņš tās ari sūtīs! Bet kā tikt līdz frontei? Un tad viņā pamodās Maršala Vellmana mazdēls — Džeka vectēvs taču zēna gados uz pašdarināta plosta bija atgriezies no salas Putinbeijas līcī atpakaļ uz Klīvlendu. Pilnīgi skaidri un neapšaubāmi — jānofraktē kāda iezemiešu džonka, jāpārbrauc pāri Dzeltenajai jūrai un tad gar Korejas piekrasti jātiek līdz Čemulpo!

Termometrs rādīja četrpadsmit grādu zem nulles, taču Klondaikā Džeks bija izturējis ari sešdesmit; vējš, kas gaudoja pār Dzelteno jūru, nebūt nebija briesmīgāks par to, kurš kauca pār Lindermana ezeru; šāda rīcība bija apbrīnojami drosmīga un pārgalvīga, tikpat drosmīga un pārgalvīga kā divpadsmit gadu vecumā braukāt ar cauru laivu pa viltīgo Sanfrancisko līci nikni brāzmainā dien-vidrietenī. Tikpat grūts un bīstams ceļojums kā tas, ko veica vikingi, atklātā laivā šķērsodami Atlantijas okeānu. Pat vēl vairāk! Džeks nopirka labi būvētu džonku, nolīga palīgos trīs bezbailīgus korejiešus un devās uz Čemulpo.

«Pārlieku traka dēka, toties lieliska! Ja jūs redzētu, mani tagad! Esmu džonkas kapteinis, un mana komanda — trīs korejieši, kas ne vārda nerunā angliski. Pievakarē iebraucām Kunsanā bez masta, arī stūre pagalam. Gāza lietus, pūta griezīgs vējš. Jums vajadzēja redzēt,

kā mani te aptekāja — piecas japāņu meičas palīdzēja noģērbties, aizveda uz vannas istabu un noguldīja gultā, izmezdamas piezīmes par manu skaisto, balto ādu.»

Un atkal sešas dienas un sešas naktis ledainajā spel-gonī, spēcīgā vētra svaida nelielo, laivu, ik mirkli draud bojā eja. Sasildīties iespējams tikai pie ogļu krāsniņas, bet tā dūmoja, un šie dūmi likās briesmīgāka inde nekā aukstie japāņu ēdieni, no kuriem gribot negribot vajadzēja pārtikt. Abas potītes Džekam vēl bija vārīgas, tā ka džonku vadīt viņam bija gaužām grūti. Stāvokli, kādā Džeks sasniedza Čemulpo, raksturo kāds angļu korespondents, kam bija izdevies nokļūt tur ar pēdējo tvaikoni.

«Kad Londons ieradās Čemulpo, es viņu nepazinu. Grausts, nekas vairāk. Apsaldētas ausis, apsaldēti pirksti, apsaldētas kājas. Taču viņam tas, izrādās, nebija svarīgi, toties viņš bija ticis līdz frontei. Gribētos teikt, ka no visiem drosminiekiem, kādus man laimējies dzīvē sastapt, Džeks Londons ir vislielākais. Viņš ir tikpat vīrišķīgs kā ikviens viņa romānu varonis.»

Džeks iegādājās zirgus, iemācījās jāt, nolīga palīgus, «mapu» jeb zirgu puisi un devās pa Koreju uz ziemeļiem krievu karaspēka daļu izvietojuma virzienā. Ceļus klāja dubļi un ledus. Ik dienas, krēslai iestājoties, vajadzēja apdzīt japāņu kareivjus un pirmajiem ieiet tuvākajā ciematā, citādi naktsmājas neatrast.

Pēc vairāku nedēļu forsēta pārgājiena, pārcietis milzu grūtības, Džeks beidzot sasniedza Pjenhanu — tik tālu ziemeļos vēl nebija aizkļuvis neviens kara korespondents! Te viņu veselu nedēļu noturēja apcietinājumā, jo korespondenti, kas joprojām jautri pavadīja laiku Tokijā, bija iesnieguši sūdzību Japānas valdībai; pārskaitušies avīžu izdevēji apbēra tos ar telegrammām, pieprasīdami paskaidrot, kāpēc Džeks Londons var atsūtīt ziņojumus par Koreju, bet viņi ne. Džeku nogādāja atpakaļ uz Se-ulu, divsimt jūdžu prom no frontes, un pēc pavēles no Tokijas ieslodzīja kara cietumā, tāpēc ka viņš bez atļaujas bija sekojis armijai.

Un tad par pierādījumu draudzīgajai attieksmei pret citu tautu valdībām Japānas valdība nolēma izdarīt plašu žestu. «Mums, četrpadsmit korespondentiem, kas iebildām, ka mūs joprojām marinē Tokijā, atļāva iet līdzi armijai, bet tas viss atgādina ekskursiju, ko tūristiem noorganizējusi Kūka sabiedrība, tikai gidus aizstāj virsnieku uzraudzība. Redzanˆ vienīgi to, ko mums atļauj redzēt, tas ir, neko, un par to gādāt arī ir mūsu pavadoņu virsnieku galvenais pienākums. Vērojām no Viju mūriem kauju pie Jalu upes, bet, līdzko tika iznīcināta viena japāņu rota, sekoja pavēle mūs nogādāt atpakaļ nometnē.»

Līdz ar pavasara iestāšanos korespondentiem atļāva pārcelties pāri Jalu upei. Birzī blakus templim kareivji uzcēla katram

korespondentam brīnišķīgu mājiņu. Džeks peldējās, spēlēja bridžu, taču drīkstēja iziet no apmetnes tikai pus jūdzi attālu ... bet japāņi pa to laiku bombardēja krievu ierakumus.

Bija grūti strādāt, sēžot nebrīvē četrdesmit jūdžu no priekšējām pozīcijām, tomēr Džeks darīja, ko spēja. Viņš deva pamatotu japāņu armijas novērtējumu: «Japāņu armijas karavīru sastāvs un apbruņojums izraisa vispārēju apbrīnu.» Analizēja abu armiju kaujas vadību un manevrēšanas taktiku. Lieti noderēja iemaņas fotografēšanā, ko viņam bija ierādījusi Besija. Viņa uzņēmumi — armija pārgājienā, rokot tranšejas, taisot nometni, ievainoto kopšana — pirmie sasniedza Ameriku. Viņš aizsūtīja deviņpadsmit korespondences un simtiem fotogrāfiju, tomēr vajadzēja gaidīt līdz pārbraukšanai atpakaļ Sanfrancisko, lai dabūtu zināt, vai Examiner tās saņēmis. «Pretīgi!» viņš iesaucās. «Nekad vairs nebraukšu uz karu, kur cīnās azi-āti. Pārāk daudz nepatikšanu un piņķeru. Tā ar korespondentiem nav apgājušies nevienā karā.» Jūnijā viņš bija gatavs braukt mājās — nebija vērts tērēt laiku. «Visvairāk uztrauc bezjēdzīgais stāvoklis, kādā te atrodos, jo nav ne mazākās iespējas strādāt tā, kā vajadzētu. Vienīgais ieguvums — šais uzbudinājuma pilnajos mēnešos labāk iepazinos ar Āzijas ģeogrāfiju un iedzīvotāju rakstura īpatnībām.»

Vēlēšanās aizbraukt izvērtās par nepieciešamību, kad viņam gandrīz vai draudēja kara tiesa. Reiz viņa «mapu» ieradās armijas štābā pēc barības zirgiem, bet kāda korejieša vainas dēļ nesaņēma pienācīgo daudzumu; Džeks apvainoja zādzībā korejieti, ko jau sen bija turējis aizdomās, taču korejietis atvēzējies draudēja brukt viņam virsū ar nazi. Džeks ar dūres belzienu notrieca uzbrucēju gar zemi. Tūlīt sekoja pavēle nekavējoties ierasties pie ģenerāļa Fudži, kas biedināja Džeku ar stingru sodu. Vēsts par to, ka Džekam Londonam gaidāms nāves sods, aizsniedza Tokiju, kur greznā dīkdienībā laiskojās Ričards Hārdings Deiviss; Deiviss tūlīt aizsūtīja zibens telegrammu prezidentam Rūzveltam, kas savukārt izteica Japānai asu protestu. Ģenerālis Fudži saņēma pavēli atbrīvot apcietināto. Džeks sakravāja mugursomu un devās atpakaļ uz Tokiju, kur jau četrus mēnešus slaistījās korespondenti, joprojām gaidīdami oficiālu atļauju pievienoties armijai. Deiviss brauca Džeku pavadīt uz Jokohamu un nozvērējās: līdzko izdzirdēs kaut vienu šāvienu, tūlīt atgriezīsies dzimtenē, jo velti nonīkt te visus šos mēnešus — tas nu būtu par traku!

«Vienīgā cerība — atgūt savu reputāciju citā karā, balto armijās,» Džeks sūrojās. Patiesībā viņš gaudās velti; viņš bija aizsūtījis par šo braucienu daudz vairāk korespondenču nekā jebkurš cits, guvis sensacionālu materiālu, it īpaši fotogrāfijas, un avīze ar viņa darbu bija pilnīgi apmierināta. Diezgan liela nozīme šim «Austrumu

piknikam» bija arī tai ziņā, ka avīžu koncerni publicēja viņa rakstus ar uzkrītošiem virsrakstiem. Turklāt vēl «Kad senču asinis runā» panākumi, žurnāla Century efektīvās reklāmas «Jūras vilkam» — vārdu sakot, ap to laiku, kad Džeks Londons atgriezās Sanfrancisko, viņš bija kļuvis par vispazīstamāko amerikāņu rakstnieku.

Džeks klusībā cerēja, ka Embarkadero ostmalā viņu, rokas pretī izstiepusi, sagaidīs mis Kitredža, taču viņu sagaidīja tiesu izpildītājs, izstieptā rokā turēdams kopiju no Besijas iesnieguma laulības šķiršanai. Honorārs, kas viņam kā kara korespondentam pienācās no Examiner, bija apķīlāts. Džeks sarāvās — tas bija smags trieciens, bet, lasīdams tālāk, vairs neticēja savām acīm, sirds gandrīz stāja pukstēt: par ģimenes nesaskaņu izraisītāju Besija minēja Annu Strunsku!

Džeks jau sen bija kārojis, lai Besija iesniedz tiesā laulības šķiršanas pieteikumu, bet iepīt skandālā Annu — Annu, ar ko viņš nebija redzējies jau divus gadus!... Atžilbis viņš atviegloti nopūtās, jo, kā izrādījās, Besija nevaino Annu nopietnā pārkāpumā, vienīgi sūdzas, ka abu kopējais darbs pie «Kemptona un Veisa vēstulēm» bijis iemesls vīra atsalumam un vienaldzībai.

Mis Kitredža viņu ostā nesagaidīja. Apsveikt bija atnākusi Elīza ar žūksni vēstuļu, no kurām viena bija no Ņu-tonas, Aijovas štatā; mis Kitredža dzīvoja tur pie kādas radinieces. «Tu droši vieņ jutīsies vīlies, ka manis nav Kalifornijā,» viņš lasīja. «Ikreiz, kad iedomājos, kas var notikt dažos tuvākajos mēnešos, cik šausmīgu uztraukumu sagādāšu saviem dārgajiem cilvēkiem, kāds izcelsies skandāls, kad viss atklāsies, — man kļūst aizvien sliktāk ap sirdi! Nerakstu šādi tāpēc, ka esmu atsalusi, mīļais. Tieši otrādi, kopš brīža, kad iemīlējām viens otru, nekad vēl neesmu tik neprātīgi alkusi Tevis kā pašreiz, tomēr citu un sevis pašas labā esmu spiesta saglabāt nosvērtību.»

Džeks bija apvainots, noskaities, sašutis. Aizbraucis uz Pjedmontu pie Besijas un apmīļodams meitenītes, viņš domāja: «Ja man pietika vīrišķības salā un vētrā braukt pa Dzelteno jūru vaļējā džonkā, kāpēc tās nepietiek, lai paliktu uzticīgs sievai un saviem pienākumiem, pat ja iemīlēta cita sieviete?»

Nākamajā rītā visu Ameriku aplidoja vēsts, ka Besija Londona šķiras no vīra, kas viņu pievīlis ar Annu Strunsku. Sanfrancisko avīzes to izbazūnēja trekniem virsrakstiem; no šā brīža Džeka dzīves niecīgākie un slēptākie sīkumi tika izklāstīti avīžu pirmajās lappusēs. Kad reportieri bija iedzinuši viņu strupceļā, viņš iesaucās: «Mani uztrauc tikai viena šās lietas detaļa: tajā minēts Annas Strunskas vārds, bet viņa ir cilvēks, kam tas ļoti ķersies pie sirds».

«Es esmu pārsteigta,» reportieriem sacīja Anna Strun-ska. «Pēdējos divos gados esmu redzējusies ar misteru Londonu reizes divas, jo dzīvoju gan Ņujorkā, gan Eiropā. Viesojos pie Londoniem pirms diviem gadiem, un tad ne pušplēsta vārda netika bilsts par to, ka viņu

ģimenes dzīve nebūtu saskanīga.» Kad Besijai 1937. gadā jautāja, kāpēc viņa tiesā minējusi Annas Strunskas vārdu, Besija atbildēja, ka nožēlojot savu kļūdu. «Es zināju, Džeks nekad mani neatstātu, ja nebūtu aizrāvies ar citu sievieti, un iedomājos — tā varētu būt tikai Anna Strun-ska.»

Džekam nevajadzēja daudz laika, lai pierādītu Besijai, ka Annai ar viņu šķiršanos nav nekāda sakara; pārliecinājusies, ka tā ir taisnība, Besija pieprasīja, lai Strunskas vārds šai lietā nefigurētu. Džeks aizrādīja, ja viņa, pēc savu advokātu padoma, uzstās, lai uz visiem vira ienākumiem uzliek apķīlā jumu, tad lauvas tiesu saņems advokāti un bērniem nepaliks gandrīz nekas. Pavisam nosirmojusi, sagrauzta, dziļi aizvainota, Besija jautāja, vai viņš nevarētu uzcelt viņai māju Pjedmontā, lai bērniem vienmer būtu droša pajumte. Džeks to apsolīja, un Besija, atsaukusi apķīlā jumu uz honorāriem, izlaboja prasības formulējumu, motivēdama šķiršanos vienkārši ar to, ka vīrs viņu atstājis. «Man vajadzēja saņemt visus spēkus, lai bērnu dēļ neatgrieztos atpakaļ ģimenē,» Džeks rakstīja Čarmianai Kitredžai. «Pēdējās divas diennaktis bija tik mokošas, ka gandrīz vieglāk likās upurēt sevi meitenīšu labā.»

Tomēr ģimenē Džeks neatgriezās, viņš pastāstīja Besijai, ka šī «cita sieviete» ir Čarmiana Kitredža. Jauno ziņu Besija uzņēma, stingi klusēdama, vienīgi piebilstot, ka savu mūžu vairs nevēlas redzēt mis Kitredžu.

Jūlijā Džeks aizbrauca uz Glenelenu, noīrēja mājiņu no Ninetas Eimsas un gaidīja atgriežamies mis Kitredžu. Saņēmis vēstuli ar lūgumu pēc naudas atceļam, Džeks aizsūtīja viņai čeku par astoņdesmit dolāriem. Bet Čarmiana joprojām rakstīja, ka baidoties no skandāla. Beidzot Džeks aizsvilās: «Tas ir augstākā mērā pretīgi. Kāds te spēlē negodīgu spēli. Runāju ar Netu un Edvardu, abi ir pārliecināti, ka no Besijas puses nekas ļauns nav paredzams. Es izrakstīju čeku, Edvards saņēma naudu un aizsūtīja Tev...» Tad sekoja desmit satrauktu lappušu par to, cik «augstākā mērā pretīgi» viņam ir Nineta Eimsa un Edvards Peins, — pirmais pretīguma uzplūds, kam sekoja neskaitāmi citi, atstādami smagas pēdas viņa dvēselē.

Vienīgais prieks šajās karstajās vasaras nedēļās bija tāli burā jumi ar «Bangu». Zēni pieteku krastmalās, ieraudzījuši viņu, uzsauca: «Ei, Džek, kā iet pa Koreju?» Džeks aizsūtīja ceļa naudu Manjungi, kas uzticīgi un pašaizliedzīgi bija kalpojis viņam Korejā; kad zēns atbrauca, Džeks noīrēja Sešpadsmitās ielas un Brodveja stūrī plašu dzīvokli un pieklājības pēc iemitināja tur arī Floru. Aplaimota, ka dēls atkal pieder viņai, Flora aizmirsa, kā bija Džeku sunījusi, kad viņš pameta Besiju, un iekārtojās jaunajā vietā kā apburoša namamāte, bet Manjungi rūpējās par spodrību un gatavoja ēst savam «saimniekam».

Džekam sākās viens no skumīgākajiem un neražīgākajiem dzīves

posmiem. Viņš jutās nelaimīgs, ka zaudējis bērnus un sagādājis ciešamas Besijai un Annai; jutās nelaimīgs, ka Čarmiana viņu neatbalsta; jutās nelaimīgs, ka no darba Korejā nekas labs nav iznācis, tikai velti sagandēta veselība un izšķiests laiks; jutās nelaimīgs, ka iztēle izsīkusi, domas nenoturīgas, nav nedz lielu ideju, nedz iekšēja spēka, lai iecerētu un īstenotu kaut ko nozīmīgu. Visdziļākajā izmisumā viņš rakstīja Annai Strunskai: «Es klīstu pa dzīvi, nodarīdams sāpes visiem, kas mani iepazīst. Un es esmu pārvērties. Materiālists biju jau arī tad, kad pirmoreiz satikāmies, tomēr manu dzīvi greznoja jūsmīgs entuziasms. Un tieši tā man tagad pietrūkst.»

īso stāstu ceturto krājumu ar nosaukumu «Stipro spēks», ko Makmilans bija izdevis aprīlī, izpirka tik ātri, ka to vajadzēja atkārtoti izdot jūnijā un tagad, augustā, vēlreiz, bet pat tas neiepriecināja autoru. Viņš piekrita kritikai žurnālā Nation, kurā izteikta nožēla, ka cilvēks ar tādām spējām visu savu mūžu pavada saltajos ziemeļos. Viņš bija paguris miesīgi un garīgi. Un tad vēl uzbruka gripa;

ļ

pēc gripas sākās nervoza ādas nieze, īstas mokas. Džeks vairs nevarēja vingrot, novājēja, kļuva jūtīgs, nervozs. Sa vārguma un nomāktības dēļ viņš tagad dzīvoja vientuļi kā mūks.

Augustā Džeks samaksāja tūkstoš sešsimt dolāru par zemes gabalu Pjedmontā, ataicināja arhitektu, uzzināja no Besijas, kādu māju viņa vēlas, un sāka uzraudzīt darbu gaitu. Pēc atgriešanās no Korejas viņam bankā bija četrtūkstoš dolāru no Century un no Examiner. Tas viss līdz pēdējam dolāram, turklāt vēl krietna summa hipotēkas aizņēmuma izgāja mājas celšanai, un Džeks atkal palika tukšu kabatu. Nedrīkstēja pieļaut grūtsirdības uzplūdam sagraut stingro disciplīnu, tāpēc viņš nolēma mesties darbā. Izlasīja desmitiem grāmatu, kas iznākušas pa to laiku, kamēr viņš bija Korejā; uzrakstīja žurnāliem un avīzēm tādus rakstus kā, piemēram, «Dzeltenās briesmas», iesāka īso stāstu par bokseriem («Spēle»), lasīja lekcijas visās tuvākajās apkārtnes sociālistiskajās organizācijās; par brīvu uzstājās ar runām klubos un baznīcās, lai pievērstu tautu sociālismam un paātrinātu revolūciju. Iesāka savu pirmo lugu — «Sieviešu nicinājums», kas balstījās uz vienu no Aļaskas stāstiem; publiski lasīja fragmentus no «Bezdibeņa ļaudīm» un «Šķiru cīņas». Nieze mitējās, viņš atsāka lūgt draugus trešdienas vakaros, devās ar tiem peldēties Pjedmontas baseinā, piedalījās piknikos. Aizgūtnēm strādāja un aizgūtnēm izklaidējās, liegdams sev laiku apdomāt, cik sagrauzts jūtas. Tomēr nemānīja sevi ar ilūzijām par šā darba kvalitāti. «Joprojām noņemos ar «Spēli». Domāju, ka nekas labs neiznāks, bet darbs man palīdz. «Sieviešu nicinājums» arī nav nez kāds lielais sasniegums, bet neko vairāk es arī tagad neuzdrīkstētos.»

Viņa vienīgais balsts bija Brets no Makmilana sabiedrības.

Iepriekšējā pārdošanā oktobra sākumā bija nopirkti jau divdesmit tūkstoši «Jūras vilka» eksemplāru, tāpēc Brets paaugstināja Džekam ikmēneša izmaksu līdz divsimt piecdesmit dolāriem. Viņš nemitējās apgalvot, ka tas tiešām ir izcils sacerējums, un novembra sākumā paziņoja lielisku vēsti: jau pirms iznākšanas grāmatu veikaliem pārdoti četrdesmit tūkstoši «Jūras vilka» eksemplāru. Tā bija desmitā no Džeka Londona grāmatām, kas publicētas tikai nepilnu četru gadu laikā. Decembrī Brets nosūtīja čeku par trīstūkstoš dolāriem, cik, pēc Džeka aprēķina,

bija nepieciešams, lai atbrīvotos no parādu nastas — samaksātu apdrošināšanas sabiedrībai, dzēstu hipotēkas aizņēmumu un atlīdzinātu draugiem un paziņām.

«Jūras vilka» parādīšanās pārdošanā bija kā zibens spēriens no skaidrām debesīm; jaunā grāmata acumirklī kļuva par modes kliedzienu, visur runāja tikai par to — gan slavēdami, gan peldami. Daudzi lasītāji jutās aizskarti, visvairāk tos kaitināja autora nostāja; citi drosmīgi ņēmās viņu aizstāvēt. Daļa kritiķu nosauca romānu par nežēlīgu, brutālu un pretīgu, taču vairākums apstiprināja, ka šis darbs ir «reta un savdabīga talanta radīts ... tas ievērojami paaugstina mūsdienu daiļliteratūras līmeni». «Jūras vilks» bija robežstabs, kas iezīmēja jauna posma sākumu amerikāņu literatūrā ne vien spēcīgā reālistiskā skanējuma, sulīgo tēlu un līdz šim nepieredzēto situāciju dēļ, bet arī tāpēc, ka «uzdeva jaunu toni» mūsdienu romānam, padarīdams to sarežģītāku, nopietnāku. Kas vēl bija licis amerikāņiem izjust šo baismi satraucošo neziņu, kur vēl nāves briesmas rādītas tik drausmīgas un reizē valdzinošas kā Vilka Larsena un Pītera van Veidena cīņā uz «Rēga» klāja, šai divkaujā starp garīgajiem un materiālajiem dzenuļiem? Kur vēl lasītāji sastapuši tik nobriedušu filozofiju un atraduši tajā kaut ko tik pievilcīgu, kaut ko tādu, kā dēļ vērts cīnīties? Notikumu dramatisko norisi Džeks bija balstījis uz deviņpadsmitā gadsimta zinātnieku izraisīto revolūciju, populārā un saistošā veidā izklāstot šīs revolūcijas idejas, padarot tās saprotamas plašajām masām, kas nekad nebija dzirdējušas par evolūciju, bioloģiju vai zinātnisko materiālismu. Cauri romānam cēli soļo neredzamie galvenie varoņi — Darvins, Spensers, Nīče. Daiļdarba formā pauzdams šo savu iemīļoto skolotāju uzskatus, autors parāda divu intelektu cīņu tikpat aizraujoši kā īru mūrnieku kautiņu Vīzelparkā sava vēlākajā neapšaubāmi izcilajā romānā «Mēness ieleja».

Pirms beigām Džeks ieved romānā jaunu personāžu — sievieti, tādējādi sabojādams darbu, kas tomēr paliek gandrīz nevainojams romāna žanra meistarības piemērs. Kad kritiķi atzina, ka šāda sieviete dzīvē nav, iedomājama, Džeks aizsviļās. «Es iemīlēju kādu sievieti un attēloju to grāmatā, bet kritiķi paziņo man, ka dzīvē tāda neesot iedomājama.» Viņš bija atveidojis grāmatā ne vien mis

Kitredžu, bet arī to patētiski histērisko stilu, ko bija piesavinājies, atbildot uz viņas vēstulēm. Visur, kur runa ir par šo sievieti un viņas mīlestību pret Pīteru van Veidenu, «Jūras vilks» top par deviņpadsmitajam gadsimtam raksturīgā māksloti manierīgā stila sliktāko piemēru; viss pārējais ir priekšvēstnesis labākajam, kas raksturīgs divdesmitā gadsimta literatūrā.

Dažas nedēļas pēc iznākšanas «Jūras vilks» ierindojās ceturtajā vietā pēc tādām sēnalām aveņu sīrupā kā K. Č. Terstona «Masku ballinieki», Holla Keina «Pazudušais dēls», F. Marionas Kravfordes «Kas uzdrīkstētos pārkāpt likumu» un Džordža Barra Makkatčena «Beverliji no Graustarkas». Pagāja vēl trīs nedēļas, un Džeks Londons bestselleru sarakstā jau bija pirmais, atstājis tālu aiz muguras pārējos; divdesmitais gadsimts beidzot bija atbrīvojies no savu priekšteču pinekļiem. «Jūras vilks» šodien lasītājam sniedz tikpat aizraujošu un dziļu pārdzīvojumu kā 1904. gada novembrī. Tas laika ritumā gandrīz nemaz nav novecojis. Daudzi kritiķi to uzskata par Džeka Londona spēcīgāko sacerējumu; lasītāji, no jauna to pārlasot, jūtas atkal savaldzināti.

No Aijovas atgriezās mis Kitredža un pēc dažām aizrautīgām, lai gan slepenām tikšanās reizēm Oklendā un Sanfrancisko aizbrauca uz Glenelenu pie Ninetas Eimsas. Tad sekoja retas kaislas tikšanās, dažas jūsmīgas rindas no Džeka, bet lielākai daļai viņa vēstuļu bija gadījuma raksturs un tās aprobežojās tikai ar jaunumu uzskaiti. Viņš vairs nebija nekāds iemīlējies bezprātis, kas skūpstoties gatavs nomirt. Viņa iztēle atkal pievērsās citiem objektiem. Šo jauno pavērsienu apliecina arī mis Kitredža: «Es zinu, ka šais dažās pēdējās nedēļās Tavas domas un intereses saistījusi cita sieviete. Tu, mans dārgais Vīrieti, galu galā esi tikai puika, un redzēt Tev cauri ir diezgan vienkārši. Tomēr trieciens, ko Tu man sagādāji tovakar, kad lasīji pilsētā lekciju par streiklaužiem, lika man ļoti daudz pārdomāt. Es redzēju, ka pēc lekcijas Tavs skatiens meklēja viņu klausītāju vidū; redzēju Tevi pamājam viņai; redzēju, kā viņa sev raksturīgā veidā sarosījās, neapņēmīgi novērsās. Pēc Tavas gailējošās cigaretes redzēju, kā jūs pieejat viens pie otra, un man kļuva skaidrs, ka arī iepriekšējā vakarā esat bijuši kopā. Te nav runa tikai par Tavu neuzticību vien — pilnīga uzticība Tev nav būtiska īpašība, un vispār tāda piemīt tikai ļoti nedaudziem vīriešiem, turklāt es jau sen paredzēju Tavas neuzticības iespēju, zināmā mērā ar to samierinādamās. Kopš neilga laika Tu esi ļoti laimīgs, un es zinu, ka Tava priecīgā oma nav mans nopelns. Tātad neapšaubāmi kāda cita, un ja tā ...»

1905. gadā Džeka Londona vārds sāka bieži jo bieži parādīties avīžu rakstu virsrakstos; lai ko viņš darītu, viss satrauca presi. Viņš iesāka šo gadu diezgan mierīgi — aizbrauca uz Losandželosu, kur bija uzaicināts runāt vietējiem sociālistiem. Džūljans Hotorns rakstīja

Losandželo-sas Examiner: «Prieks paskatīties uz misteru Londonu. Vienkāršs un atklāts — gluži kā pinkains, pelēks lācis. Lielisks, spēcīgs, sirsnīgs raksturs, kas balstās uz neparasti skaidru un vērīgu prātu. Sirds viņam ir silta un atsaucīga, uzskati pašam savi — neatkarīgi, droši izklāstīti.» Viņš nepaspēja vēl atgriezties Oklendā, kad liberāli noskaņotais Kalifornijas universitātes rektors lūdza viņu uzstāties studentu auditorijā — īsts pagodinājums cilvēkam, kas tikai pirms septiņiem gadiem bija spiests pamest universitāti, lai ietu strādāt tvaika veļas mazgātavā. Džeks vērsās pie jaunajiem klausītājiem ar vienu no savām dedzīgākajām runām, sacīdams, ka vislielākā revolūcija, kādu pasaule jebkad pieredzējusi, notiek viņu acu priekšā un, ja viņi nepamodīsies, tā pārsteigs viņus miegā. Pēc lekcijas viņš žēlojās angļu valodas un literatūras profesoram, ka studentus barojot ar mannas putriņu. «Es gan tā neteiktu, mister London,» profesors atbildēja. «Mūsu jaunajā ieteiktās literatūras sarakstā ietverta arī nodaļa no stāsta «Kad senču asinis runā».» Apkārtstāvošie fakultātes mācību spēki sāka smieties, Džeks pietvīka un, nomurmināj is, ka viņu jau sākuši kanonizēt, aprima. Nākamajā dienā rektoru apbēra pārmetumiem: kāpēc viņš atļāvis Džekam Londonam sludināt revolūciju? «Mēs uzaicinājām cilvēku, nevis viņa runas tematu,» mierīgi atbildēja rektors. «Londonam ir pelnītas tiesības uzstāties pie mums.»

Pēc tam Džeks pieņēma uzaicinājumu uzstāties Stokto-nas biznesmenu klubā, kur viņš izdarīja kaut ko tādu, kas pārgalvības un drosmes ziņā pielīdzināms braucienam pa Dzelteno jūru plosīgā vētrā vai Londonas graustu izpētei, lai uzrakstītu «Bezdibeņa ļaudis». Atsauksmes Stoktonas avīzēs, lai arī mazliet neobjektīvas, sniedz visai dzīvu priekšstatu par notikušo. «Viņš pamācīja biznesmenus kā palaidnīgus skolniekus; viņš gribot noskaidrot, cik daudz "katram no tiem zināms par tādu tematu kā sociālisms; viņš paziņoja, ka tie maz lasot un vēl mazāk redzot; viņš dauzīja ar dūri pa galdu un izpūta veselus mutuļus papirosu dūmu, un tas viss tādā mērā satrauca un apstulbināja viņa klausītājus, ka tie bija sastinguši mulsā klusēšanā.»

Bet ilgi viņi neklusēja; runas noslēgumā Džeks sašaus-mināja Stoktonas biznesmenus, paziņodams, ka Krievijas sociālisti, kas piedalījušies 1905. gada revolūcijā un izrēķinājušies ar dažiem cara valdības vīriem, esot viņa brāļi. Klausītāji, pielēkuši kājās, niknumā klaigāja. Otrā rītā avīžu virsraksti izkliedza pa visu valsti: «DŽEKS LON-DONS SAUC KRIEVIJAS SLEPKAVAS PAR SAVIEM BRĀĻIEM!» Sacēlās īsts furors, atskanēja pieprasījumi atsaukt šos vārdus, avīžu ievadraksti šķīla dusmu zibeņus. «Musinātājs! Sarkanais anarhists! Tādu tikai arestēt un sodīt par valsts nodevību!» viena no avīzēm auroja. Džeks palika pie sava. Krievu revolucionāri ir viņa brāļi, un neviens nepiespiedīs viņu no tiem atteikties.

Sabiedrība ilgi un neatlaidīgi bija mēģinājusi radīt no viņa literāru brīnumu — savā ziņā vienīgo Kalifornijas ģēniju. «Sociālisms ir viņa jājamzirdziņš,» sacīja sabiedrības dižvīri. «Drusku par strauju un nesavaldīgu, bet viņš ir tik jauns un oriģināls. Sociālistiskās teorijas — tikai pārejoši untumi.» Tagad visas durvis viņam bija cieši aizslēgtas, it kā viņš vēl būtu Ceļa klaidonis. Viņu vairs neielūdza nedz uz «rožaino tēju», kā viņš mēdza izteikties, nedz goda mielastiem, kur stīvināto virskreklu jūrā viņš parādījās mīkstā, baltā kreklā ar plīvojošu kaklasaiti; sabiedrība beidzot bija sapratusi, ka viņš nemaz nav jokojis, tik jauki runādams pie pusdienu galda — viņi kā šķira esot pelējums, parazītisks izaugums.

Skandāls vēl nebija norimis, kad Džeks uzstājās ar jaunu runu, kurā minēja, ka 1856. gadā, nosodīdams verdzību, Viljams Lloids Garisons teicis: «Pie velna konstitūciju!» To pašu daudz vēlāk sacījis arī ģenerālis Šermans Bells, izrēķinādamies ar streikotājiem. Otrā rītā viņš atkal kļuva dienas varonis. «DŽEKS LONDONS SAKA: «PIE VELNA KONSTITŪCIJU!»» kliedza simtiem avīžu no Kalifornijas līdz Ņujorkai. Džeks darīja visu iespējamo, mēģinādams paskaidrot, ka viņš nav šās frāzes autors, bet avīzēm bija maza bēda, ja kādam nāk par ļaunu sensacionāls raksts.

Atļaudama fanātiķiem saplosīt cilvēku gabalu gabalos, brīvā prese tomēr deva iespēju izteikt savas domas arī gudrākiem cilvēkiem. Sanfrancisko Bulletin, kas nepavisam nebija radikāls laikraksts, Džeks izlasīja: «Jaunā Džeka Londona revolucionārajā sirdī kvēlo naids pret ļaunumu un dedzīga sirsnība, — tas ir tas pats «Bostonas tējasˆ dzeršanas» [1] gars. Tas gars, kas gala rezultātā saglabā republikai visu, kas ir labākais, jo turas pretī reizi par visām reizēm ieviestajam trulajam verdziskas bijības garam, kur verdziskums sakņojas prāta nabadzībā un egoisma.»

Pēc dažām dienām Džeku lūdza uzstāties viņa paša Ok-lendas vidusskolas diskusiju klubā. Dabūjis to zināt, skolas direktors aizliedza klubam izmantot skolas telpas. Un atkal šo gadījumu izbazūnēja avīzes, un atkal visa Kali-fornija ņēmās spriedelēt, kam taisnība. «Varbūt sociālismam arī piemīt visi grēki, kādus tam pārmet,» dzēlīgi piezīmēja Sanfrancisko avīze Post, «taču labākais sociālisma propagandēšanas veids ir — noliegt tā propagandu.»

Popularitāte, kādu viņa dēļ bija guvis sociālisms, Džeku sajūsmināja. Turklāt brīvā reklāma, kas viņam maksātu tūkstošiem dolāru, ja to Vajadzētu pasūtīt pašam, veicināja viņa grāmatu noietu. Visur izpirka «Kad senču asinis runā», «Jūras vilku», «Bezdibeņa ļaudis», visur tos lasīja un pārrunāja. Varēja nepiekrist viņa idejām par demokrātijas dibināšanu uz ekonomiskiem pamatiem, apstrīdēt metodi, ar kādu viņš revolucionizēja amerikāņu literatūru, bet vairs nevarēja noliegt to faktu, ka Džeks Lon-dons ir vadošais Amerikas

jaunais rakstnieks. Un ienaidnieki palīdzējuši viņam to sasniegt!

Pašā brēkas mutulī, kādu bija sacēlusi Džeka Londona sociālistiskā pārliecība, Makmilans laida klajā viņa «Šķiru cīņu». Grāmata izraisīja tik lielu interesi, ka jūnijā, oktobrī un novembrī to vajadzēja izdot atkārtoti, — pārstei-

[1] 1773. gada decembrī Bostonas pilsoņi uzbruka angļu kuģiem, kas veda tēju, un, protestēdami pret pārmērīgajiem nodokļiem, iemeta jūrā šo kuģu kravu. Šī epizode vēsturē pazīstama ar nosaukumu «Bostonas tējas dzeršana».

dzošs sasniegums it īpaši tāpēc, ka šis revolucionāro aprakstu krājums iznāca valstī, kur neatlaidīgi noliedza tādas parādības kā šķiru cīņas eksistenci, kur sociālismu izsmēja un nonievāja, attēloja kā daudzgalvainu pūķi, briesmoni, kas aprij pats savus bērnus. Džeka balss bija saucēja balss tuksnesī, tomēr aizvien vairāk un vairāk cilvēku pamazām ieklausījās šai balsī, galvenokārt topošā paaudze, kas tikko pārkāpusi pirmo Amerikas kolonistu šauro redzesloku un sākusi aplēst, ko cilvēkiem izmaksā lielrūpniecības sasniegumi. Šai paaudzei Džeks Londons bija liela personība, tā pievērsās viņa grāmatām ar kvēlu ticību. Amerikā vēl šobaltdien visur var sastapt cilvēkus, kas ar lepnumu stāsta, ka viņus par sociālistiem pāraudzinājis Džeks Londons. Un laikam gan nav Džeka vaina, ka dažkārt viņu sociālistiskā pārliecība nav bijusi noturīga.

Martā viņš no jauna deva sociālistiskajai partijai piekrišanu izvirzīt savu kandidatūru Oklendas mēra postenim un ieguva 981 balsi, tieši četrreiz vairāk nekā 1901. gadā. Aprīlī viņš kopā ar Manjungi aizbrauca uz Glene-lenu, kur par sešiem dolāriem nedēļā noīrēja no Ninetas Eimsas mājiņu pie Veikrobinas. Misis Eimsa palaida baumas, ka «Džeks atbraucis mājās pie mammiņas atpūsties no nepatikšanām Oklendā». Lētticīgie kaimiņu fermeri neko nenoskārta.

Sonomas apkaimē pavasaris bija burvīgs. Džeks atguva savu labo noskaņu un gara mundrumu; ziemas nomāktība bija aizmirsta. Black Cat nopirka no viņa vienu stāstu, un no saņemtajiem trīssimt dolāriem viņš divsimt piecdesmit dolāru izdeva par jājamzirgu, uz kura nenogurdināmā mis Kitredža nojāja trīsdesmit jūdžu — visu ceļa gabalu no Berklijas līdz Glenelenai. Pa nogāzēm, kas bija apaugušas sekvojām un priedēm, viņi uzjāja Sonomas kalnā un devās tālāk pa taciņām, kas vijās gar vīn-sarkanajiem manzanitiem un zemeņkokiem. Gaiss bija tīrs, smaržīgs un skurbinošs un, kad uzlēca pilns mēness, ieleju pildīja mirdzoša, palsa dūmaka. «Tagad es zinu, kāpēc indiāņi šo vietu sauc par Mēness ieleju,» Džeks piebilda.

Atkal savu radošo spēku plaukumā viņš uzrakstīja stāstu «Baltais Ilknis», turpinādams «Kad senču asinis runā» aizsākto tēmu — Baltais Ilknis nevis paklausa pirmatnējiem instinktiem un aiziet no civilizētās pasaules, bet, gluži pretēji, pamet meža biezokņus, lai dzīvotu kopā ar

cilvēkiem. Kaut arī šī grāmata nesasniedz «Kad senču asinis runā» līmeni, tomēr tas ir skaists un aizkustinošs stāsts, kas izraisa to spēcīgo satraukumu, kādu izjūtam, sastopoties ar pirmklasīgu literatūru. Ik nedēļu Džeks gatavoja Hersta koncernam veselu lappusi kritiska literatūras apskata; iztirzādams grāmatu «Arodbiedrības pārstāvis», viņš galvenos vilcienos apraksta arodbiedrību pašreizējo cīņu ar uzņēmējiem; atzinīgi novērtēdams grāmatu «Garā diena», viņš nosoda sviedrēšanas sistēmu — šī grāmata attēlo trūkumu, kādu cieš fabrikas strādniece Ņujorkā. Eptons Sinklers un Dz. Dž. Felps-Stoks organizēja Austrumos Studentu sociālistisko apvienību, un izpildkomitejas pirmajā sēdē par prezidentu ievēlēja Džeku Londonu. Makmilana izdevniecība publicēja stāstu par bokseriem — «Spēle», un kritiķi nopēla to, nosaukdami par nenozīmīgu un neticamu; Džeks aizsūtīja tiem avīžu izgriezumus par pierādījumu, ka, saņēmis spēcīgu sitienu, bokseris, krizdams uz paklāja, tiešām var sadragāt pakausi.

Tuvojās vasaras svelme, un Džeks atkal nežēloja pāris dolāru, lai aizdambētu upīti. Sāka nākt šurp peldēties arī kaimiņi. No rītiem Džeks strādāja, pēcpusdienās peldējās un baudīja dzīvi... vienīgi skuma pēc savām meitenītēm. Un tad reiz pēcpusdienas tveicē, jādams pāri kalniem un ieelpodams salviju smaržu, kas strāvoja augšup no piegāzes, viņš nejauši uzdūrās Hilla rančo — simt trīsdesmit akru lielam zemes gabalam, kas majestātiski slējās no ielejas pret Sonomas kalnu. «Te aug milzu sekvojas — daža laba desmittūkstoš gadu veca. Simtiem egļu, vasaras ozolu un vienmēr zaļo ozolu, pārpilnam zemeņkoku un manzanitu. Te ir dziļas aizas, strauti, avoti. Simt trīsdesmit akru visskaistākās neskartās zemes, kādu nekur citur Amerikā meklēdams nesameklēsi.»

Rančo viņam bezgalīgi iepatikās — viņš tūlīt nolēma, ka tas jāiegūst savā īpašumā, un šo nodomu dedzīgi uzjundīja arī mis Kitredža; tikai aizvilinājusi Džeku prom no pilsētas, no sakariem ar citām sievietēm, viņa varētu izvairīties no briesmām viņu pazaudēt, kā tas gandrīz bija noticis pirms pāris mēnešiem. Džeks aizjāja uz Glenele-nas ciematiņu, kur dabūja zināt, ka zemes gabals ir pārdodams un novērtēts par septiņtūkstoš dolāriem. Piecos pievakarē, uztraucies kā skolas puika, viņš jau bija pie Hilliem, gatavs noslēgt darījumu.

— Es dzirdēju, jūs esot noteicis Čovetam cenu — septiņus tūkstošus dolāru? — viņš vaicāja Hillam.

— Jā, — Hills apstiprināja, — pirms desmit gadiem es prasīju viņam tieši tik daudz.

— Es pērku! — iesaucās Džeks.

— Ne tik strauji, — Hills atbildēja. — Ejiet labāk mājās un dažas dienas pārdomājiet.

Kad Džeks bija aizgājis, misters Hills apspriedās ar sievu —

Čovetam viņš bija prasījis septiņus tūkstošus, jo Čovets gribēja izmantot rančo ūdenskrātuves, bet, tā kā Džeks grasās apstrādāt zemi, no viņa nevar prasīt vairāk par pieciem tūkstošiem. Otrā dienā Džeks atauļoja jau galīgi satraukts; nakti viņš nebija aizvēris ne acu, lolodams visādas ieceres par skaisto rančo.

— Tagad es gribētu aprunāties par cenu ... — Hills iesāka.

Džeks pielēca no krēsla, pietvīka gluži sarkans un aiz-svilās dusmās.

— No tā nekas neiznāks! Es to nepieļaušu! Jums nav tiesību pacelt cenu! Te visi mēģina mani apvest ap stūri! Jūs nosaucāt septiņus tūkstošus, un par tādu cenu es pērku!

Nespēdams iemest ne zilbes šai niknajā vārdu straumē, Hills nogaidīja, kamēr pircējs apklust, un mierīgi sacīja:

— Nu labi, mister London, ņemiet par šo cenu.

Gadu ritumā Džeks ar Hillu ģimeni cieši sadraudzējās, un tad misters Hills pastāstīja, kā Džeks pats sev nokrāpis divtūkstoš dolāru. Džeks sirsnīgi pasmējies: neko darīt — jāmācās savaldīt savu ātro dabu.

Tovakar viņi abi ar mis Kitredžu sastādīja plānus. Rančo bija pussagruvusi kūts — to varēja pārbūvēt par zirgu stalli un mītni algādzim. Rudenī, kad Džeks dosies lekciju turnejā pa visu valsti, algādzis iztīrīs zemes platību, apsēs to ar lopbarību un kukurūzu, uzcels cūkkūtis un vistu mājas — savedīs rančo kārtībā uz to dienu, kad Besija būs panākusi laulības šķiršanu un viņi varēs salaulāties.

Lai dabūtu šos septiņus tūkstošus dolāru rančo pirkšanai, Džeks vērsās pie Breta. «Šaubos,» Brets atbildēja, «vai cilvēkam, kuram pasaulē lemts spēlēt noteiktu lomu, ir lietderīgi sasaistīt sevi, iegādājoties nekustamu īpašumu, lai arī nez cik skaistu un ienesīgu.» Džeks aizrakstīja vēlreiz: «Es tīšuprāt nopirku zemes gabalu, no kura nevar gūt nekādus ienākumus. Man nekad nav rūpējusi nedz peļņa, nedz zaudējumi, bet pēc gadiem divdesmit šis zemes gabals maksās simt divdesmit tūkstoš dolāru. Es esmu stingri un pamatīgi noenkurojies, stāvu uz enkura reizi par visām reizēm.»

Samierinājies Brets nosūtīja viņam septiņus tūkstošus dolāru no «Jūras vilka» autora honorāra, un Hilla rančo pārgāja sajūsminātā Džeka īpašumā. Viņš tūlīt nolīga algādzi, iegādājās zirgus, kumeļu, govi ar teļu, arklu, ķerru, furgonu, vieglos ratus, aizjūgu, cāļus, tītarus, sivēnus.

Un, kad beidzot trakulīgā iepirkšanās mitējās, izrādījās, ka Džekam nav palicis pāri ne dolāra un arī no Makmi-lana tuvākajā laikā nekas nepienācās. «Visi šie pirkumi bija neparedzēti un mani pilnīgi izputināja. Turklāt es ar bailēm gaidu ziņu no Besijas, ka viņai vajadzīgi simt dolāri zirga un ratu iegādei. Esmu izņēmis visu naudu, ko varēju dabūt no Makmilana, lai samaksātu par zemi, un atlikuma

nemaz nepietiks staļļa būvei, kur nu vēl mājas celšanai. Rakstu īsus stāstus, lai ātrāk tiktu pie naudas.»

Līdz ceturtajam oktobrim viņš tik daudz bija pārsniedzis kreditu pie Makmilana, ka no turpmākajiem avansiem viņam jau vajadzēja maksāt procentus. Bankas kontā Džekam bija divsimt septiņi dolāri un astoņdesmit trīs centi, bez tam bija gaidāmi neatliekami izdevumi: septiņdesmit pieci dolāri Besijai, piecdesmit pieci — mātei, piecdesmit septiņi dolāri sešdesmit centi — rančo inventāram, divdesmit četri dolāri — par vasarnīcas īri Glene-lenā, piecdesmit — veikalu rēķinu samaksai. «Vajadzīga ceļa nauda uz Čikāgu — man un Manjungi, dienu vēlāk mums sekos Čarmiana, arī viņai būs izdevumi. Māte vēlas, lai palielinu summu, ko viņai maksāju ik mēnesi. Be-sija arī. Tikko samaksāju simt dolāru — slimnīcas rēķinus Džonija Millera mātei. Trīsdesmit apsolīju samaksāt par Džo Kinga apelācijas publicēšanu: nabaga velnam draud piecdesmit gadu ieslodzījuma par nepatiesu apvainojumu. Vel ir rēķins par vairāk nekā četrdesmit pieciem dolāriem par mašīnu siena presēšanai un novembrī maksāšanas termiņš apdrošināšanas sabiedrībai — septiņsimt vai astoņsimt dolāru. Tāf kā redzat, esmu ne vien uzskrējis uz sēkļa, bet cieši uz tā uzsēdies, un manas buras šļaugi nokarājas.»

Džeks, kas visā mūžā ar spalvu nopelnījis krietni vairāk par miljonu, gandrīz nekad nav bijis kungs pār savu naudu, vismaz no tā brīža, kad šī nauda nonāca viņa rokās. Vispirms viņš to iztērēja un vēlāk lauzīja galvu, kur dabūt nepieciešamo summu. Kā Emīls Džensens izteicās Klondaikā, Džeks nekad neaprēķināja, vai ir vērts riskēt. Netērēt naudu, kamēr tā nav nopelnīta, tad nebūs nedz parādu, nedz rūpju — tas viņam, redzams, nekad neienāca prātā. «Naudas tērēšana — ak dievs! Šai ziņā vienmēr būšu upuris!»

Oktobrī Džeks devās lekciju turnejā, viņu pavadīja Manjungi. Lai atrastos Džekam tuvāk, mis Kitredža atgriezās Ņūtonā, Aijovas štatā, pie krustmātes. Šo turneju, kurā lektoram vajadzēja apbraukāt gandrīz visas lielākās Vidējo Rietumu un Austrumu pilsētas, prese plaši izreklamēja, jo Džeks ātri vien bija izvērties par sava laika romantiskāko figūru. Sociālisma un zinātniskās evolūcijas sludinātājs, jaunā un veselīgā reālisma paudējs amerikāņu literatūrā, viņš bija arī jaunības un drosmes iemiesojums. Sieviešu klubu loceklēm patika viņa vīrišķīgais izskats, papirosu kūpināšanas veids, kaismā vaļsirdība, ar kādu viņš runāja par sociālo reformu, starojošais smaids un aizraujošie smiekli. Viņš nopelnīja dažus simtus dolāru dienā, katrā pilsētā sastapa interesantus un gudrus cilvēkus, iemantoja preses labvēlību. «Džeks Londons ir personība ar neparastu pievilcību. Ja vien viņu varētu samaitāt, tad to katrā ziņā būtu izdarījuši pielūdzēji un pielūdzējas, kas bariem viņu apstāja. Viņu piemeklējis skatuves elku liktenis. Tomēr godkāre viņam nav raksturīga.»

Un tad astoņpadsmitajā novembri, sestdienā, viņš saņēma telegrammu no Čikāgas, ka ar galīgu tiesas lēmumu Besija dabūjusi šķiršanos. Viņš telegrafēja mis Kitre-džai — tūlīt braukt no Ņutonas uz Čikāgu, lai salaulātos. Mis Kitredža ieradās nākamās dienas pievakarē, pulksten piecos, bet Džekam nebija laulības atļaujas. Kantoris, kas to varētu izsniegt, protams, bija slēgts, un tā Džeks nolīga ekipāžu un pilnos auļos drāzās pa Čikāgas ielām, lai iegūtu ietekmīgu draugu atbalstu. Abas pirmās vizītes nedeva nekādus rezultātus; trešajā Džeks aizvilka draugu no pusdienu galda — tam bija pazīstama kāda no pilsētas amatpersonām. Pēc gara brauciena ekipāžā viņi beidzot sasniedza šā ierēdņa māju. Lai izlīdzētu Džekam Londo-nam, ierēdnis būtu ar mieru darīt visu iespējamo, — bet kādēļ tā jāsteidzas kā uz ugunsgrēku? Kāpēc nevar pagaidīt līdz rītam, kad būs vaļā kantoris un visu varēs nokārtot viegli un vienkārši? Bet Džeks atteicās gaidīt; likdams lietā visu savu argumentācijas māku, Džeks beidzot tiktāl pārliecināja ierēdni, kas tas sēdās ekipāžā un brauca viņiem līdzi uz pilsētas dienvidu daļu, kur izcēla no gultas to ierēdni, kas izsniedz laulības atļaujas. Šis ierēdnis bija pagalam apstulbis, taču, paklausot Džeka uzstājīgajai apņēmībai, saģērbās un visu triju pavadībā devās uz pilsētas valdi, atslēdza kanceleju un izrakstīja laulības atļauju. Pēc vairākiem neveiksmīgiem mēģinājumiem viņi beidzot sameklēja miertiesnesi misteru Grantu, un tas savā mājas bibliotēkā salaulāja Džeku ar Čarmianu Kit-redžu.

Otrā rītā, 1905. gada 20. novembrī, amerikāņu prese bija sašutusi par šīs laulības «nepieklājīgo steigu». Līdz šim visi uzskatīja, ka aiziešanas iemesls no Besijas bija iekšējas nesaskaņas, kuru dēļ šķiršanās kļuva abpusēji vēlama. Drudžainā steiga, ar kādu Džeks apprecējās otrreiz, parādīja, ka viņ| izārdījis ģimeni kādas citas sievietes dēļ... un tādējādi viss šis gadījums ieguva nepatīkamu nokrāsu. Lai cik draudzīgi noskaņota bija prese līdz pagājušajai sestdienai, pirmdien tā vērsās pret viņu ne tikai ar dusmām un sašutumu, bet arī ar izsmieklu. Otrdienas rīta avīzes pavēstīja visai amerikāņu tautai: «Džeka Londona laulība nav spēkā,» — jo saskaņā ar jaunajiem Ilinoisas štata likumiem par laulības šķiršanu (tajos gan vēl valda juceklība) ir spēkā vienīgi tā laulība, kas noslēgta tikai pēc gada kopš galīgā tiesas lēmuma par iepriekšējās laulības šķiršanu. Žurnālistu ielenkts, juzdams, ka viņu atkal sāk vajāt, Džeks aizsvilās. «Ja vajadzīgs,» viņš iesaucās, «es tūlīt atkārtošu laulību ceremoniju katrā Amerikas štatā!» Netika taupītas zobgalības, rakstot par «laulību cienītāju» misteru Londonu.

Ja viņš būtu atlicis salaulāšanos, atgriezies Kalifornijā un piesardzīgi nogaidījis pāris mēnešu, skaļais skandāls būtu novērsts. Viss aprobežotos tikai ar īsu paziņojumu par laulībām. Turpretī viņš bija nostādījis sevi atklātiem uzbrukumiem no visām pusēm. No

kancelēm teica spredi-ķūs, kas bija vērsti pret viņu; Pitsburgā un Derbijā izņēma viņa grāmatas no publiskajām bibliotēkām, vedinot arī citas pilsētas sekot šim piemēram; sieviešu klubi dabūja rīkojumus atcelt viņa lekcijas; dīvaini gan, atzīmēja daudzas avīzes, ka cilvēki, kas nav spējīgi pienācīgi nokārtot savas ģimenes lietas, uzmetas par visas cilvēces pamācītājiem. Kāpēc, prašņāja rakstu autori, mistera Londona otrās laulības ir tītas noslēpumā un noslēgtas tādā steigā? Uzbruka arī mis Kitredžai, tāpēc ka tā izjaukusi Džeka kopdzīvi ar Besiju.

Par sava līdera rīcību krietnu sutu dabūja arī amerikāņu sociālisti. Kapitālistiskā prese izmantoja visus ieročus, kas bija tās rokās: «Te nu jums ir sociālists! Pamet sievu un bērnus ... atbalsta netikumību ... tas radīs haosu ... sociālisms ir anarhisms, kas sagraus mūsu civilizāciju ... .» Biedri sociālisti mēģināja iebilst: «Londona nepareizās izturēšanās dēļ taču nedrīkst paļāt sociālismu! Sociālisms šādu rīcību nosoda tikpat stingri kā kapitālisms!» Veltīgi. Viņu līderis bija pārkāpis noteiktās morāles normas, tātad cieš visa sociālisma lieta. Kad biedri pārmeta Džekam, ka viņa vainas dēļ sociālistiskā revolūcija Amerikā aizkavēsies vismaz par pieciem gadiem, viņš smaidīdams atbildēja: «Tieši otrādi, es domāju, man izdevies vismaz par piecām minūtēm paātrināt revolūciju.»

Kas tad skubināja viņu tādā teatrālā steigā izpildīt šo novēloto ceremoniju, plātīties ar jauno laulību visu acu priekšā? Daļēji tas bija romantisks žests, ko viņš izdarīja, izpatikdams mis Kitredžai. Daļēji — pārsteidzīga, neapdomāta rīcība, tāda cilvēka izdarība, kuram nenāk ne prātā apstāties un apsvērt, ko teiks pasaule. Zināmā mērā arī skaidra bravūra, biezādaina īra izlēciens — viņam maza bēda, ja tas kādam nepatīk. Un, beidzot, viņš nekavējoties apprecējās otrreiz, lai nomierinātu savu sirdsapziņu, kas viņu mocīja par nodarīto pārestību Besi-jai un līdz ar to visām sievām.

Uzbrukumi preses slejās un no kancelēm turpinājās vairākas nedēļas. Daudzi vairs neuztvēra viņa darbus tik nopietni, toties skaļā izbazūnēšana atklātībā palielināja lasītāju skaitu. Atlika izdarīt pēdējo izšķirošo triecienu un izbeigt spriedelējumus, ko ari izdarīja Everilas elegantais sieviešu klubs. Atklātā sēdē dāmas pieņēma divas rezolūcijas:

piekrist mācību grāmatu bezmaksas lietošanai valsts skolās;

nosodīt futbolkomandu organizēšanu augstskolās un Džeku Londonu.

Vili

1906. gada janvārī lekciju turneja beidzot aizveda Džeku Ņujorkā, kur viņu satika doktors Aleksandrs Ervins — pēc izcelsmes īrs un pēc pārliecības ideālists, glīts vīrietis, Pilgrimu baznīcas vadītājs un Ņuheivenas sociālistu vadītājs. Doktors Ervins bija ieradies Ņujorkā,

lai pierunātu Džeku nolasīt lekcijas Jeilas universitātē. Džeks labprāt piekrita, jo tādu izdevību jau nevarēja laist garām: visai vilinoša likās iespēja uzcienāt trīstūkstoš Jeilas studentu ar krietnu devu sociālisma. Doktors Ervins ar nākamo vilcienu atgriezās Ņuheivenā un ierosināja Jeilas Diskusiju klubam noorganizēt šīs lekcijas. Kluba biedri tikai ar bažām piekrita otrā dienā stādīt Džeku Londonu priekšā auditorijai — ar noteikumu, ka viņa uzstāšanās nepārsniegs mērenības ietvarus.*

Pacilātais doktors Ervins to pašu vakaru aizgāja pie mākslinieka sociālista Delfanta, un tas pagatavoja desmit afišas, kurās bija attēlots skaistulis Džeks svīteri ar augstu apkakli virs sarkanu liesmu plīvas, kam pāri stiepās lekcijas temats — «Revolūcija». Jau pirms gaismas svīduma Delfants un doktors Ervins apstaigāja universitātes teritoriju, uzlīmēdami afišas uz koku stumbriem. Kad Jeilas universitāte pamodusies ieraudzīja uzkrītoši spilgtos paziņojumus, to pārņēma šausmas. Viens no fakultātes mācības spēku zinātniskās padomes locekļiem tūlīt izsauca Diskusiju kluba priekšsēdētāju un paziņoja, ka lekcija jāatceļ, pretējā gadījumā viņš zaudēs atļauju izmantot lekcijām Vulsijholu. Jeilas universitātē neviens nesludinās revolūciju! Kluba biedri jau gandrīz bija ar mieru paklausīt, bet doktors Ervins uzstāja, lai tie aprunājas ar jaunākajiem pasniedzējiem — varbūt izdodas nodrošināt viņu atbalstu un pieveikt reakcionārus. Pirmais, pie kā vērsās kluba priekšsēdētājs, izklāstīdams lietas būtību, bija profesors Viljams Lions Felps; profesors jautāja: «Vai tad Jeilas universitāte ir klosteris?»

Pārmetums bija izteikts tik trāpīgi un reizē maigi, ka apklusināja opozīciju. Astoņos vakarā trīstūkstoš studentu un trīssimt pasniedzēju — gandrīz visa universitāte pilnā sastāvā — stāvgrūdām piepildīja Vulsijholu. Džeks uznāca uz skatuves, viņu silti sagaidīja un sāka uzmanīgi klausīties viņa stāstījumā, ka septiņi miljoni cilvēku no visām pasaules valstīm «veltī savus spēkus cīņai, lai pasaulē iestātos pārpilnība un tiktu gāzta pastāvošā iekārta. Šie cilvēki sauc cits citu par biedriem, plecu pie pleca stāvēdami zem revolūcijas karoga. Lūk, kur ir milzīgais cilvēces spēks, lūk, kur tās varenība; revolucionārus vada nerimtīga degsme, viņi tur cieņā un godā visas cilvēces intereses, bet nejūt lielu cieņu pret dzīvotnespējīgās šķiras kundzību». Veselu stundu viņš ar ekonomisko skalpeli uzšķērda kapitālistiskās sistēmas vātis un nobeidza ar uzsaukumu: «Kapitālistu šķiras kundzība cietusi sagrāvi, tātad jāizrauj no tās rokām vadības groži. Septiņi miljoni strādnieku šķiras pārstāvju paziņo, ka pieliks visus spēkus, lai dabūtu savā pusē pārējās darbaļaužu masas un pārņemtu varu savās rokās. Revolūcija noris te, pašlaik. Pamēģiniet to apturēt!»

Klausītāji no viņa vārdiem «lēca vai no biksēm laukā», kā izteicās doktors Ervins, un studentu vidū neatrastos pat ne divdesmit, kas piekristu kaut vienam Džeka vārdam, un tomēr, kad viņš beidza,

atskanēja ovācijas. Jeilas universitāte dižmanīgi atsacījās ņemt naudu par zāles lietošanu, un visa ieejas maksa, divdesmit pieci centi no personas, gluži negaidot nonāca vietējās Ņuheivenas sociālistu organizācijas kasē.

Pēc lekcijas Džeks, doktors Ervins un kādi desmit no prasmīgākajiem universitātes diskutētājiem devās uz restorānu Olā Mory pasēdēt pie kausa alus un pamatīgi izspriesties. Te Džeks cīnījās viens pret visiem; visā šai niknajā un juceklīgajā strīdā Džeks centās pierādīt, ka privātīpašums balstās gan uz piesavināšanos, gan uz zādzību; un visi klātesošie apgalvoja, ka Džeks palicis pie sava viedokļa, lai gan viņam nebija jzdevies rast domubiedrus. Četros no rīta, kad doktors Ervins pieveda viņu pie savas mājas, viņi ieraudzīja, ka Džeku gaida grupa strādnieku, lai pateiktos par lekciju. Astoņos pie durvīm piezvanīja lempīgs rudmatains reportieris no Jeilas News, gribēdams personiski dabūt interviju no Džeka Londona, — tā palīdzētu viņam uzlabot izredzes avīzē. Reportieri sauca — Sinklers Luiss.

Pēc divu nedēļu lekciju turnejas Džeks steidzās atpakaļ, lai līdz deviņpadsmitajam janvārim nokļūtu Ņujorkā, kur viņam bija paredzēta lekcija «Par tuvojošos krīzi» Vispārējās studentu sociālistiskās biedrības pirmajā atklātajā sapulcē, jo šai biedrībā viņš bija ievēlēts par prezidentu. Daži apgalvoja, ka Grandsentralpalasā sapulcējušies četrtūkstoš cilvēku, daži — kā desmittūkstoš, bet viens bija skaidrs: sapulcē piedalījās ikviens sociālists no Atlantijas piekrastes, kurš bija varējis sagrabināt naudu braucienam uz Ņujorku. Lai gan lekciju rīkoja studentu biedrība, starp strādnieku tūkstošiem zālē droši vien nevarētu salasīt ne simt universitātes studentu. Vilciens, ar ko Džeks atgriezās pēc lekciju nolasīšanas Floridā, aizkavējās. Taču publika negarlaikojās — uzstājās Eptons Sinklers, Studentu sociālistiskās apvienības organizētājs un iedvesmotājs, kuram nupat vajadzēja iznākt grāmatai par Čikāgas lopkautuvēm ar nosaukumu «Džungļi». Viņš stāstīja strādniekiem, ka viņu spēkos ir palīdzēt Amerikā nodibināt ekonomisku demokrātiju. Desmitos ieradās Džeks izspūrušiem matiem, tērpies melnā ševiota uzvalkā un baltā flaneļa kreklā ar baltu kaklasaiti, nodilušām lakādas kurpēm kājās, un visi klausītāji, pielēkuši stāvus, sarīkoja viņam tik jūsmīgu sagaidīšanu, kādu viņš savu mūžu nebija pieredzējis: viņu gigants bija Jūdžins V. Debss, bet viņu kaujinieciskais vadonis, viņu jaunais pravietis — Džeks Londons. Eptons Sinklers stāsta, ka Džekam nekādi neesot izdevies panākt, lai iestātos klusums, jo klātesošie, vicinādami sarkanus karodziņus, ar gaviļu saucieniem apsveikuši viņu veselas piecas minūtes. Kad viņš pareģoja, ka 2000. gadā kapitālistiskā iekārta jau būs gāzta, auditoriju pārņēma nevaldāma sajūsma, kaut arī neviens no klātesošajiem nepieredzēs lielo Tiesas Dienu.

Džeks pavadīja Ņujorkā nedēļu. Ņujorka vienmēr viņu dīvaini ietekmējaˆ fiziski satrauca un garīgi nomāca. Viņš sacīja doktoram Ervinam, ka ik reizi, nokļuvis Ņujorkā, izjūtot vēlēšanos pārgriezt sev rīkli. Nākamajā dienā pēc

lekcijas, ko bija sarīkojusi Vispārējā studentu sociālistiskā biedrība, viņš brokastīs tikās ar Eptonu Sinkleru, lai kopīgi apspriestu biedrības darba plānus. Sinklers, dedzīgs alkohola pretinieks, stāsta, ka Džeks esot jau bijis dzēris pirms viņu tikšanās — aizmiglotās acis trauksmaini mirdzējušas; un viņš arī brokastojot visu laiku dzēris. Vēl pirms atbraukšanas Ņujorkā Džeks bija uzrakstījis par «Džungļiem» cildinošu recenziju, kas arī pavēra šim «mēslu ārdītājam» un viņa klasiskajam sacerējumam ceļu uz slavu.

Trešajā februāri, lasot lekcijas Sanpolā, Džeks saslima — no saaukstēšanās viņam ap muti izsitās augoņi. Atsaucis atlikušās lekcijas, viņš atgriezās Glenelenā un noīrēja no īpašniekiem — Ninetas Eimsas un Edvarda Peina — daļu Veikrobinas. Tur arī tapa kaldināts plāns tādam piedzīvojumam, pret kuru nobālēja visas pārējās viņa vētrainās dzīves dēkas.

Pagājušajā vasarā, sauļodamies Glenelenas liedagā, viņš vasarniekiem bija lasījis priekšā fragmentus no kapteiņa Džošuas Slokama grāmatas «Viens buriniekā apkārt pasaulei». Kapteiņa Slokama burinieks bija trīsdesmit septiņas pēdas garš; Džeks jokodams bija piebildis, ka arī viņš nebaidītos apbraukt apkārt pasaulei, nu, teiksim, četrdesmit pēdu garā buriniekā. Un tagad viņš atkal bija Veikrobinā; pilsētas, ļaužu pūļi, lišķīgi glaimi — visu viņš bija atēdies līdz kaklam; skaidri apzinādamies, ka būs par mērķi uzbrukumiem no daudzām pusēm un aiz daudziem ieganstiem un ka otrās laulības steigas un pārējo apstākļu dēļ Glenelenas iedzīvotāji pret viņu izturēsies naidīgi, viņš atkal sāka runāt par ceļojumu apkārt pasaulei. Jau sen bija iecerēta tieši tāda ekspedīcija pa dienvidjūrām; tas bija viņa mūža lielākais sapnis, ko iekvēlinājuši Stī-vensona un Melvila romantiskie stāsti. Viņu uzjundīja Carmiana, kas aizrāvās ar piedzīvojumiem, tāpat arī Ni-neta Eimsa un Edvards Peins, cerēdami, ka kuģa kapteinis būs Rosko Eimss.

«Būtu jāceļ māja rančo, jāsastāda augļu koki un vīnogulāji, šur tur arī dzīvžogi, vēl vesela gūzma darbu darāmi. Bijām nodomājuši doties ceļojumā apmēram pēc gadiem četriem pieciem. Bet tad mūs aizvien vairāk pārņēma kārdinājums. Kāpēc nebraukt tūlīt? Lai augļu dārzs, vīna dārzs un dzīvžogi sakuplo, kamēr esam prom. Beigu beigās jaunāks jau es nekļūšu.» Kā vienmēr straujš, ātri pieņemdams lēmumus, nerēķinādamies ar izdevumiem, viņš cieši apņēmās apbraukt apkārt zemeslodei mazā ku-ģītī.

Pec desmit dienam kopš atgriešanās Veikrobinā viņš aizrakstīja kādiem sešiem ievērojamāko Austrumu žurnālu redaktoriem,

mēģinādams tos pierunāt, lai tie nodrošinātu viņa iecerēto dēku ar skaidru naudu. «Kuģis būs četrdesmit piecas pēdas garš. Varētu būt arī drusku īsāks, bet tad tajā nevarēs iespiest vannas istabu. Izbraukšana jūrā oktobrī. Pirmā osta paredzēta Havaja, no turienes pa Klusā okeāna dienvidjūrām dosimies uz Samoa, Jaunzēlandi, Austrāliju, Jaungviņēju un garām Filipīnām uz Japānu. Tad uz Koreju, Ķīnu, pēc tam lejup uz Indiju, Sarkano jūru, Vidusjūru, Melno jūru, Baltijas jūru, pāri Atlantijas okeānam uz Ņujorku un pēc tam apkārt Horna ragam uz Sanfrancisko. Ziemā, protams, iegriezīšos Sankt-pēterburgā, un nav izslēgta varbūtība, ka no Melnās juras kuģoju augšup pa Donavu līdz Vīnei. Izbraukāšu ari Nīlas un Sēnas augšteces. Kāpēc nepiebraukt pie Parīzes un neizmest enkuru Latīņu kvartāla tuvumā, ar priekšgalu pret Parīzes Dievmātes katedrāli un pakaļgalu pret morgu? Steigties nedomāju; pēc mana aprēķina, ceļojumam vajadzēs vismaz septiņu gadu.»

Sanfrancisko līcī par pieņemamu cenu varētu nopirkt labi būvētu kuģi, bet Džeks par šādu domu negribēja ne dzirdēt: viņš nebrauks ne ar vienu citu kuģi kā tikai ar savu. Sanfrancisko bija arī ne mazums kuģu būves arhitektu, nozares speciālistu, bet Džekam derēja vienīgi tāds kuģis, kādu viņš bija iztēlojies savā prātā. Līcī netrūka arī nedz lietpratīgu kuģu būvētāju, nedz kuģu būvētavu, bet viņš būs saimnieks tikai uz tā kuģa, ko uzbūvējis pats.

Viņš nolēma projektēt kuģi, atsakoties no pieņemtajām kuģu būves normām — vai gan visa viņa dzīve ari nebija tāda, kas nemitīgi novirzījās no pieņemtajām normām? Viņam ienāca prātā uzbūvēt «keču», kaut ko vidēju starp burinieku un šoneri, saglabājot abu priekšrocības, tomēr viņš atklāti atzina, ka savu mūžu nav redzējis tādu «ķeču», kur nu vēl braucis ar to, ka tas viss ir tikai teorija, kas radusies viņa galvā. Viņš iedziļinājās kuģu būvniecības sīkumos, apsvēra tādas problēmas kā, piemēram, kas būtu labāks — divtaktu, trīstaktu vai četrtaktu dzinējs, kādu aizdedzi izmantot — eksplozijas vai dzirksteles, kādas konstrukcijas vinča ir vislabākā, kā savilkt takelāžu — ar štropēm vai griežamām atslēgām. Jauno viņš apguva ātri un vienmēr pašu būtību un arī šoreiz dažās nedēļās daudz ko iemācījās modernās kuģu būvniecības nozarē.

Savos ziedu laikos Rosko Eimss bija vadījis pa Sanfrancisko līci nelielus kuģīšus. Šās pieredzes dēļ Džeks nolīga viņu par sešdesmit dolāriem mēnesī darbā, uzdodams aizvest projektus uz Sanfrancisko un uzņemties «Snarkas» būves vadību — šāda vienošanās apmierināja visas ieinteresētās personas un deva iespēju vecīgajam ķildniekam Rosko pirmo reizi pēc ilgiem gadiem kaut ko nopelnīt. Džeks nolēma saukt jahtu par «Snarku» — fantastiska dzīvnieka vārdā no stāsta «Snarkas medības». Cosmopolitan Magazine izdevēji ierosināja dot jahtai viņu žurnāla nosaukumu; lai žurnāls sedz visus izdevumus,

Džeks atbildēja, tad viņš piekritīs ne vien nosaukt jahtu par Cosmopolitan Magazine, bet arī savākt pa ceļam abonentus. Viņš bija aprēķinājis, ka «Snarkas» būve izmaksās septiņus tūkstošus dolāru, un saskaņā ar to norādīja Rosko: «Nežēlojiet naudu. Lai uz «Snarkas» viss būtu uz to labāko. Arējā apdare nav svarīga — būs laba arī priede. Naudu ieguldiet konstrukcijā. Lai «Snarka» būtu tikpat izturīga un stipra kā jebkurš cits kuģis. Lai maksā ko maksādams, naudu netaupiet; es rakstīšu un nopelnīšu, cik vajadzīgs.»

Aizsūtījis Rosko ar plāniem un atvērtu čeku grāmatiņu, Džeks pievērsās nākamajai nopietnajai iecerei. Jau četrus mēnešus viņš nebija strādājis radošu darbu. Starp daudzajām grāmatām, kas viņam bija atsūtītas no Anglijas pēc kataloga, bija Stenlija Vaterlo «Stāsts par Ebu» — viens no pirmajiem mēģinājumiem atainot literatūrā to laiku dzīvi, kad cilvēks vēl bija vairāk zvērs nekā cilvēciska būtne. Vaterlo šī grāmata bija prasījusi desmit gadu pētnieciska un literāra darba; rezultātā tā bija iznākusi zinātniska, taču diezgan garlaicīga. Džeks redzēja tajā mehānismu, ar kā palīdzību var iedzīvināt Darvina evolūcijas teoriju, un izmantoja šo iespēju. To pašu dienu viņš galvenajos vilcienos uzmeta plānu, daudzējādā ziņā balstīdamies uz Vaterlo grāmatu, uz otrā rītā ķērās pie rakstīšanas; sacerējums saucās «Pirms Ādama» — piemērs tam, cik talantīgi Džeks izvēlējās saviem darbiem nosaukumus. Izlietodams vienkāršu paņēmienu — mūsdienu zēnam naktī rādās sapnī, ka viņš dzīvo aizvēsturiskos laikos —, autors visai uzskatāmi salīdzina šos abus periodus. Tas viss uzrakstīts tik silti un vienkārši, ka lasītājs tic — jā, tieši tā dzīvojis cilvēks pēc tam, kad bija spēris vēsturisko soli uz priekšu — prom no pērtiķa. «Stāsts būs vis-pirmatnējākais, kāds vien var būt!» Džeks gavilēja.

Iecerēts tais tumsības dienās, kad organizētie reliģijas spēki apkaroja evolūcijas teoriju kā velna uzkūdītu ķeceru izdomājumu, pirms tam, kad patiesi zinātniskās pētniecības metodes vēl nebija izsitušas pamatīgu robu rituāla dogmatikas akmens sienā, stāsts «Pirms Ādama» bija drosmīgs mēģinājums popularizēt Darvinu un Vollesu, padarīt viņu darbu saprotamu plašajām masām, lai cilvēki varētu labāk izprast savu pagātni. Džeks bija nepārspējams stāstītājs, un šī grāmata par pirmatnējiem cilvēkiem ir tikpat aizraujoša kā jebkurš viņa stāsts par Aļasku. Stāsts «Pirms Ādama» nav pieskaitāms pirmklasīgiem literāriem sacerējumiem, jo manāma brāzmainā steiga, ar kādu tas klājies uz papīra, bet lasīt šo darbu ir visai patīkami un arī noderīgi, it īpaši jauniešiem, kas tikko sāk asināt prātu.

Rosko nopirka materiālas, salīga strādniekus, noīrēja telpas kuģu būves dokā un paziņoja Džekam, ka ķīļa pielikšana «Snarkai» notiks 1906. gada 18. aprīlī. Tās dienas priekšvakarā Džeks nerimdamies runāja par gaidāmo ceļojumu un atcerējās: «Zēnībā es lasīju Melvila grāmatu «Taipija» un stundām ilgi sapņoju par tās lappusēm. Un tad

es nolēmu, ka noteikti, lai maksātu ko maksādams, arī aizbraukšu uz Taipiju, kad būšu paaudzies un uzkrājis spēkus.» Džeks pamodās jau pirms gaismas svīduma — zem viņa gultas līgojās grīda; droši vien viņš pats bija nemierīgi grozījies miegā aiz satraukuma, skatīdams sapnī Taipiju. Nogaidījis uzaustam rītu, viņš apsegloja Vošo Banu, uzjāja Sonomas kalna virsotnē un ieraudzīja Sanfrancisko liesmās. Viņš tūlīt auļoja atpakaļ uz Veikro-binu, paspēja nokļūt uz Oklendas vilcienu un tālāk ar prāmi uz Sanfrancisko, kur tūlīt ņēmās fotografēt un nosūtīja pa telegrāfu korespondences avīzei Collier's.

Starp daudzajām lielajām traģēdijām, ko izraisīja Sanfrancisko zemestrīce un ugunsgrēks, bija arī viena maza: «Snarkai» nepielika ķīli. Materiāli, par kuriem jau bija samaksāts, sadega; nekur nevarēja dabūt strādniekus; dzelzs apstrādes fabrika bija nopostīta, no Ņujorkas izrakstīto takelāžu nevarēja nogādāt pilsētā. Nebija ne domas par to, ka tuvākajās nedēļās varētu atsākt darbus uz «Snarkas». Atstājis Rosko turpat, lai tas iespējami drīzāk atkal noorganizētu «Snarkas» būvi, Džeks atgriezās Gle-nelenā un ķērās pie darba, uzrakstīdams labākos Klondai-kas cikla stāstus; «Dzīves mīlestība», «Baltā cilvēka ceļš», «Stāsts par Kišu», «Negaidītais», «Negors», «Gļēvulis»; viņam bija radušās aizdomas, ka «Snarkas» būve izmaksās vairāk par septiņiem tūkstošiem dolāru, kāds bija sākotnējais aprēķins.

Jūnijā «Snarkai» beidzot bija pielikts ķīlis. Un Džeks arī beidzot bija uzgājis galveno ideju romānam, kas jau sen nodarbināja viņa prātu, — romānam, kas būtu veltīts sabiedrības ekonomiskajai dzīvei. «Sāku rakstīt sociālistisko romānu un iegrimu tajā pāri galvai! Domāju to nosaukt — «Dzelzs papēdis». Vai nav trāpīgs virsraksts? Ak tu nabaga mazais, nožēlojamais kapitālist! Proletariāts taču kaut kad ieviesīs kārtību mājās!» Atkal varenā iztēle, kas tikai pirms diviem mēnešiem bija meklējusi paņēmienu, kā atsviest stāstījumu par desmitiem tūkstošu gadu atpakaļ pagātnē, tagad radīja jaunu paņēmienu, kā pārsviest «Dzelzs papēdi» par septiņiem simtiem gadu uz priekšu, nākotnē: Ernests Everhards atrod manuskriptu, kas noslēpts pēc tam, kad oligarhi ja bija noslīcinājusi asinīs otro tautas sacelšanos. Anatols Franss, kas dēvēja Džeku Londonu par amerikāņu Kārli Marksu, rakstījis romāna «Dzelzs papēdis» priekšvārdā; «Džekam Londonam ir tieši tāds talants, kas saskata parādības, kuras slēptas vienkāršo mirstīgo acīm, talants, kam piešķirtas īpašas spējas paredzēt nākotni.»

Šīs īpašās spējas bija mantotas tieši no profesora Ča-nija, kuram lielāko prieku sagādāja nākotnes pareģošana, kas gandrīz vienmēr iznāca pareiza. «Dzelzs papēdī» Džeks vēl lieku reizi pierādīja, ka idejas var aizraut vairāk nekā fabula, jo tās jau arī virza uz priekšu pasauli; viņš tagad nolīdzināja parādu saviem skolotājiem: ar «Jūras vilku» un «Pirms Ādama» — Spenseram, Darvinam, Hakslijam, ar

«Dzelzs papēdi» — Kārlim Marksam, dramatiskā sacerējumā popularizēdams viņa mācību, padarīdams sociālistiskās un revolucionārās idejas saprotamas plašām tautas masām. Kārlis Markss būtu apmierināts ar «Dzelzs papēdi».

Rakstīdams šo grāmatu, Džeks izmantoja to plašo kartotēku un katalogus, ko cītīgi bija sastādījis vairāku gadu laikā; no turienes viņš ieguva pietiekamu faktu materiālu, lai romāns skanētu kā viena no bargākām apsūdzībām, kāda jebkad vērsta pret kapitālismu. Amerikāņi uzskatīja ekonomiku par sausu, garlaicīgu un apnicīgu disciplīnu, turklāt jebkāda privātīpašuma uū bagātību sadales sistēmas pamatprincipu apspriešana bija tikpat stingri aizliegta kā diskusijas par evolūciju. Fabrikanti un baņķieri rīkojās pēc tiesībām, kādas pirms republikas revolūcijas bija pazīstamas ar nosaukumu «Svētās karaļu tiesības». «Esiet pateicīgi,» viņi teica strādniekiem, «ka mēs aiz savas gudrības un labsirdības apgādājam jūs ar darbu un maizi.» Baznīca bija tikai uzņēmēju kalpone, kas savu saimnieku maizē uzaudzējusi tauku vēderu. Par piemēru tam var noderēt kaut vai tas atgadījums Čikāgā, kad Džekam iznāca saskare ar baznīcu lekciju turnejā. Pilsētā atradās tikai divi garīdznieki, kas sevi dēvēja par liberāliem, un arī tie atteicās noturēt aizlūgumu bijušā gubernatora Džona P. Altgelda bērēs, jo tas savā laikā apžēlojis cilvēkus, kuri bija nepatici notiesāti par piedalīšanos Heimarketas dumpī; no baznīcas neatpalika arī tā saucamā augstākā izglītība: universitātēs mācīja vienīgi to, ko atļāva naudas maisi.

To visu Džeks pierādīja ar dokumentiem un iekļāva savā grāmatā — vienā no drausmākajiem un skaistākajiem sacerējumiem, kāds jebkad uzrakstīts; kaut arī literatūras lauķā «Dzelzs papēdis» nav rakstnieka vislielākais ieguldījums, taču ekonomiskās revolūcijas labā — milzīgs. Šai darbā autors ne vien pareģo mūslaiku fašisma rašanos, bet sīki apraksta metodes, kādas lietos fašisms, lai apspiestu jebkuru pretestību un noslaucītu no zemes virsas pastāvošo kultūru. «Dzelzs papēdi» var lasīt tā, it kā tas būtu uzrakstīts vakar ... un tikpat labi tas varētu nākt klajā vēl pēc desmit gadiem. Visā mūsdienu literatūrā nav aizraujošākas nodaļas par to, kurā Ernests Everhards stājas pretī Filomatu kluba biedriem (profesors Čanijs bija izdomājis nosaukumu «Filomatēnu klubs» — ievērību pelna līdzība!), visvarenākajai Klusā okeāna piekrastes oligarhijai. Savā izklāstā Everhards atsedz iedzīvošanās sistēmas nederīgumu un plēsonību un paredz rūpniecības pāreju darbaļaužu rokās. Grūti atrast vēl pravietiskākas rindas par oligarhijas līdera atbildi Everhardam: «Pamēģiniet tikai stiept savas izlielīti spēcīgās rokas pēc mūsu pilīm un krāšņās greznības — mēs jums parādīsim, kas ir spēks. Šāviņu un granātu rīboņa, ložmetēju rejas paudīs mūsu atbildi. Jūsu nemierniekus mēs samalsim miltos zem mūsu papēža, un mēs iesim pāri jūsu līķiem. Mēs esam te kungi,

pasaule pieder mums, un mūsu tā arī paliks. Un tiem, kas strādā, ir vieta mēslos, tā tas bijis no laika gala; kamēr vara pieder man un man līdzīgiem, jūs sēdēsiet mēslos kā sēdējuši.»

Kas gan ir brauciens apkārt pasaulei četrdesmit piecas pēdas garā laivā pret tik riskantu pasākumu kā «Dzelzs papēža» uzrakstīšana — salīdzinājumā ar to iecerētais ceļojums ar «Snarku» šķiet kā pārcelšanās ar prāmi pāri Sanfrancisko līcim. Džeks rakstīja šo grāmatu, skaidri saprazdams, ka iegūs niknus un spēcīgus ienaidniekus, rakstīja, labi zinādams, ka kaitēs savai karjerai, ka «Dzelzs papēdis» var iedragāt agrāko sacerējumu panākumus un pazudināt tos darbus, kuri viņam vēl padomā. Viņš strādāja, pilnīgi apzinādamies, ka Makmilans, iespējams, būs spiests atteikties šo darbu izdot, ka neviens žurnāls neuzdrīkstēsies publicēt to turpinājumos un ka no tā nevarēs dabūt pat ne tik, cik bija iztērēts pārtikai rakstīšanas laikā.

īsti drosmīga rīcība, it īpaši viņa tagadējā finansiālā stāvoklī sakarā ar «Snarkas» būvi. Izpildīdams pats savu rīkoļumu: «Lai maksā ko maksādams, bet jahtai jābūt drošai un izturīgai,» — viņš pasūtīja visdārgākos Pudžet-saundas dēļus klāja apšuvumam, lai salaidumu vietās nesūktos cauri ūdens; sadalīja laivu četros ūdensnecaurlaidīgos nodalījumos: vienalga, kur un kāda «Snarkai» rastos sūce, ūdens piepildītu tikai vienu nodalījumu; aizsūtīja uz Ņujorku cilvēku pēc dārga septiņdesmit zirgspēku motora; iegādājās lielisku enkura spilvi un pasūtīja īpašu transmisiju enkura pacelšanai. Viņš iebūvēja pasakainu vannas istabu ar speciālām atjautīgi izdomātām ierīcēm, ar sūkņiem, svirām un vārstiem jūras ūdenim; nopirka airu laivu un pēc tam nelielu motorlaivu. Viņš tā bija konstruējis «Snarkas» priekšgalu, ka tam nevarēja pāršļākties pāri nekādas bangas; protams, tas maksāja krietnu naudu, toties tik skaistu priekšgalu viņš nebija redzējis pat nevienam kuģim. Reportieri, kas bija aizsūtīti viņu intervēt, rakstīja — līdzko pieminēts jūras brauciens, Džeks tūlīt kļuvis «kā mazs puišelis», kas atradis sev jaunu rotaļlietu un grib tiku tikām ar to izspēlēties.

Ap vasaras vidu Džeks atklāja, ka ieguldījis «Snarkā» jau desmittūkstoš dolāru, taču jahta vēl nav ne pusgatava. Šie desmit tūkstoši izsmēla visus viņa rīcībā esošos līdzekļus līdz pēdējam dolāram: autora honorārus un avansus no Makmilana un angļu izdevniecībām, četrsimt dolāru no Makklīra par «Dzīves mīlestību», honorārus par citiem stāstiem, kurus viņš bija uzrakstījis pēc «Pirms Ādama» pabeigšanas. Turklāt vēl jāuztur Flora, Džonijs Millers un aukle Dženija, kuri dzīvoja mājā, ko viņš bija uzcēlis Florai, Besija un meitenes — mājā, kas bija uzcelta Besijai, Čarmiana, Rosko Eimss un daļēji Nineta Eimsa un Edvards Peins Veikrobinā; rančo rīkojās priekšstrādnieks un algādži, stādīdami, tīrīdami, gādādami inventāru un materiālus.

Izdevēji, kuriem Džeks februārī bija aizsūtījis satraukuma pilnas vēstules, izturējās vēsi pret viņa lūgumu izsniegt avansu par ceļojuma* korespondencēm. Nodrošināt visus pēc saraksta — četrpadsmit radiniekus, apgādājamos, strādniekus un bez tam vēl maksāt algas strādniekiem, kas nodarbināti uz «Snarkas» — šī naudas iegūšana kļuva pazīstama kā «Londona ikmēneša brīnums». Veselais saprāts mudināja viņu atteikties no «Snarkas», vismaz uz laiku, jo pašreiz viņš nebija spējīgs samaksāt rēķinus. Ja nu tomēr gribētos joprojām gāzt naudu «Snarkā», tad jāatmet «Dzelzs papēdis». Taču kompromiss nebija Dže-kam raksturīgs. Katru rītu viņš uzrakstīja tūkstoš vārdu — kaismes piestrāvotas «Dzelzs papēža» rindas —, bet dienas otrā pusē, svētdienās, svētkos sacerēja stāstus, rakstus, aprakstus, visu, ko vien pieprasīja, lai tikai nopelnītu simtus un simtus, kurus aprija «Snarka». Žurnāls Cosmopolitan pieņēma viņa stāstu sēriju par tām dienām, kad viņš bija Ceļa klaidonis, un piedevām vēl nosūtīja tūkstoš dolāru par rakstu, ko Džekam vajadzēja iesniegt pirms «Snarkas» iziešanas jūrā; acīm redzot, Cosmopolitan stipri apšaubīja, vai šī četrdesmit piecu pēdu jahta jebkad sasniegs kaut vai tuvāko ostu.

Pirmajā oktobrī, paredzētajā izbraukšanas dienā, «Snarka» jau bija aprijusi piecpadsmit tūkstoš dolāru, bet pabeigta tikai līdz pusei. Džeks bija ieguldījis tajā divus tūkstošus no žurnāla Everybody's par «Pirms Ādama» izdevumu sērijās, divus tūkstošus no Cosmopolitan, divus tūkstošus no Womans Home Companion — avansu par rakstu «Iezemiešu mājas dzīve» — un vēl divus tūkstošus par veselu virkni Aļaskas stāstu; tomēr kļuva skaidrs: ja viņš nolēmis turpināt jahtas būvi, vajadzēs ieķīlāt māju, ko bija nopircis Florai. Un tad Džeks beidzot aptvēra, ka, pieņemdams darbā Rosko Eimsu, izdarījis traģisku kļūdu. Eimss bija kašķīgs, nespēja panākt, lai padotie kārtīgi strādātu; bija slikts organizators — strādnieki dublēja cits citu; bija pļāpīgs un tik nesaprātīgs, ka trīsreiz dārgāk samaksāja par takelāžu, sapirka nevajadzīgus materiālus, izdeva čekus par iekārtu, ko neviens nemaz netaisījās piegādāt. Džeks bija nepiekāpīgs prasībās pret sevi, sīki jo sīki izstudēja katru zinību nozari vai pētījumu lauku, pirms par to rakstīja, tāpēc viņam neienāca prātā uzstādīt tādas pašas prasības cilvēkiem, kas pie viņa strādāja, un viņš pieņēma vēlamo par patieso.

Visu vēl sarežģīja arī tas, ka Cosmopolitan, no kura gandrīz spiešus vajadzēja izspiest tūkstoš dolāru avansa, tagad pār visu lappusi ievietoja paziņojumu, ka viņi sūtot Džeku Londonu apbraukt apkārt pasaulei ar «Snarku» tikai tādēļ, lai rakstītu viņu žurnālam stāstus. «Visur paaugstināja cenas, uzprasīja man vairāk, lauza norunu — un tikai aiz tā iemesla, ka it kā tērēju nevis savu pelnīto naudu, bet bagāta žurnāla līdzekļus.»

Žurnāla melīgais paziņojums nodarīja Džekam divkāršu pārestību: parādīja ceļojumu citādā gaismā, jo tagad viņš drīzāk atgādināja

žurnāla līdzstrādnieku nekā piedzīvojumu meklētāju, turklāt vēl Cosmopolitan sagrozīja viņa pirmo rakstu par «Snarku». Juzdams, ka viņu ved ap stūri, Džeks — šādos gadījumos viņš vienmēr bija lieliskā formā — aizrakstīja Cosmopolitan redakcijai niknu vēstuli. «Jūs izturaties pret mani zemiski. Šis ir mans pirmais konflikts ar žurnālu un, cerams, arī pēdējais, bet, ja tāds radies, es nedomāju likties mierā. Vai nu mēs strādājam kopā, vai arī nestrādājam nemaz. Atklāti sakot, es labāk visu šo lietu pārtrauktu. Ja jūs nevarat izturēties pret mani godīgi un taisnīgi, tad vainojiet paši sevi. Es nelūdzu nedz žēlastību, nedz arī pats kādu žēloju. Jūs gribat zināt, kad sūtīšu nākamo rakstu? Vispirms man šis tas jānoskaidro, citādi jūs nekad neuzzināsiet, kad sekos nākamais raksts. Drīzāk pienāks pastardiena nekā otrs raksts. Kanvu aužu es — jums nav nekādu tiesību to izkropļot. Un kas jūs vispār tādi esat, velns parāvis, ka iedomājaties, it kā varētu labot manu darbu? Jūs droši vien spriežat, ka esmu ielicis savos darbos savu sirdi, savu trenēto profesionāla rakstnieka sirdi, lai dotu to saplosīt, izdabājot avīžnieku gaumei? Es kategoriski un galīgi atsakos sadarboties ar jebkuru personu jūsu iestādījumā!»

Vēl nepatīkamāka par pārmērīgajiem izdevumiem bija ieilgusī aizkavēšanās. «Snarku» bija apsolīts dabūt gatavu uz 1. novembri, tad uz 15. novembri, pēc tam — uz 1. decembri. Izmisumā Džeks aizbrauca uz Oklendu, aizsūtīja Rosko mājās mācīties navigāciju un pats uzņēmās vadīt laivas būvdarbu pabeigšanu. Viņš nolīga četrpadsmit strādnieku, maksāja tiem galvu reibinošas algas un vēl prēmiju — dolāru dienā par ātrumu. Lai to izdarītu, vajadzēja ieķīlāt Hilla rančo. Piecpadsmitajā decembri, neskatoties uz milzīgajiem iedevumiem, viņš saprata, ka «Snarka» līdz nobeigumam ir tikpat tālu kā pirmajā oktobri; atkal vajadzēja atlikt aizbraukšanas dienu.

Avīzes sāka publicēt satīriskas rīmes par tūļīgo misteru Londonu; sarūgtinājumā par Cosmopolitan krāpniecību — tas pirmais bija ievietojis rakstu par «Snarku» — Woman s Home Companion pieprasīja, lai raksts par iezemiešu mājas dzīvi tiktu iesniegts, kamēr Džeks vēl ir Sanfrancisko; draugi saderēja ar viņu par aizbraukšanas dienu.

Pirmais derības laimēja priekšstrādnieks no Hilla rančo — noteiktā diena bija 1907. gada 1. janvāris; vajadzēja arī šo summu pieskaitīt divdesmit tūkstošiem dolāru, kas bija ieguldīti «Snarkā». «Pēc tam no derībām nevarēju ne atkauties. Draugi apstāja mani no visām pusēm kā laupītāju banda, un, tiklīdz es nosaucu datumu, tā viņi tūlīt piedāvāja derības. Daudz nedomādams, es tās stūrgalvīgi pieņēmu. Derēju un derēju un viņiem visiem maksāju.»

Avīzes un žurnāli bija tik plaši izskandinājuši ceļojumu ar «Snarku», ka Džeks sāka saņemt tūkstošiem vēstuļu no visām malām, kurās sūtītāji lūdza pieņemt viņus palīgā. Deviņdesmit procentu no

tiem bija gatavi strādāt, vienalga, kādu darbu, un deviņdesmit deviņi procenti — ar mieru strādāt par brīvu. «Milzum daudz ārstu, gan ķirurgu, gan zobārstu piedāvāja savus pakalpojumus par velti; bija visvisādi — reportieri, sulaiņi, pavāri, mākslinieki ilustratori, sekretāri, būvinženieri, mehāniķi, elektriķi, pensionēti jūras kapteiņi, skolotāji, studenti, fermeri, mājsaimnieces, matroži, takelāžisti.» Bet tikai vienam no viņiem Džeks nespēja atteikt — tas bija kāds jauns puisis, Mārtiņš Džonsons no Topekas, Kanzasas štatā: viņa vēstule bija septiņas lappuses gara. «Vai gatavot protat?» Džeks viņam telegrafēja. «Pārbaudiet!» atbildēja Mārtiņš Džonsons un tūlīt drāzās uz Topekas grieķu restorāna virtuvi salīgt darbā. Janvārī nākamais Āfrikas pētnieks jau bija Oklendā, gatavs doties jūrā ar «Snarku», tikai «Snarka» vēl nebija gatava. Tā kā Džeks uzskatīja, ka viņa strādniekiem katrā ziņā jāsaņem krietna atlīdzība, tad sarakstu papildināja vēl arī Mārtiņa Džon-sona alga.

Pārliecinājies, ka Rosko Eimss ir galīgs nepraša, Džeks tomēr neiedeva viņam vilka pasi, neizmantoja nevienu no daudzajām iespējām dabūt par jahtas kapteini vispāratzītu lietpratēju, turklāt ar jebkuru no tiem viņš varētu salīgt par šiem pašiem simt dolāriem mēnesī, kurus viņš grasījās maksāt Rosko Eimsam. Viņš nepieņēma arī nevienu no kvalificētajiem matrožiem, kas lūgtin lūdzās strādāt uz «Snarkas» kaut vai par velti. Par vienīgo mašīnistu un matrozi viņš sarunāja Stenfordas universitātes studentu Herbertu Štolcu, liela auguma miermīlīgu puisi. Un komanda salasījās šāda: Džeks, Čarmiana, Rosko Eimss, Mārtiņš Džonsons, Herberts Štolcs un japāņu zēns — junga; tikai Džeks vienīgais no viņiem zināja, kā sarēvēt buras vai pacelt enkuru.

Pabeidzis «Dzelzs papēdi», Džeks nolasīja divas pirmās nodaļas Raskina klubā. Viena no Oklendas avīzēm šai sakarībā piezīmēja, ka viņš vienmēr esot izraudzījies Ok-lendu par izmēģinājumu trusīti savām sociālistiskajām idejām, zinādams — ja tās «izies cauri» te, tad «izies cauri» visur. Pēc tam viņš aizsūtīja manuskriptu Bretam. Brets pareģoja, ka avīzes šo darbu vai nu noklusēšot, vai arī brukšot virsū autoram un izdevējam. Tai pašā laikā Brets atzina, ka darbs ir labs, un bija ar mieru to publicēt, neraugoties uz sekām; tas bija drosmīgs lēmums. Vienīgais lūgums bija, lai Džeks izsvītro no grāmatas vienu zemsvītras piezīmi, kuras dēļ, pēc Breta domām, viņi abi nokļūšot cietumā par tiesas apvainošanu. Džeks atbildēja: «Ja mani atzīst par vainīgu necieņā pret tiesu, no visas sirds būšu priecīgs par iespēju pasēdēt dažus mēnešus cietumā; šai laikā taču var uzrakstīt pāris grāmatu un tiku tikām izlasīties.»

Viņam patiesi bija svarīgs iemesls ilgoties pēc cietuma dzīves miera un klusuma, jo «Snarkas» dēļ viņš bija nonācis galīgā strupceļā. Februārī, gadu pēc tam, kad viņš bija izsūtījis izdevniecību

redaktoriem entuziasma pilnas vēstules, «Snarka» jau tik ilgi bija atradusies būves stadijā, ka gruva kopā ātrāk, nekā to spēja salabot. Jahta izvērtās par farsu, par Londona dullumu. Avīzes atklāti ņirgājās. Neviens neraudzījās uz jahtu nopietni, vismazāk jau tie, kas uz tās strādāja. «Uz «Snarku» svētceļojumā devās desmitiem vecu jūras vilku un lietpratīgu jūrnieku un, projām iedami, grozīja galvu un pravietoja daždažādas likstas.» Jūrnieki sacīja, ka «Snarka» slikti peldot, neesot labi aptakelēta un atklātā jūrā nogrimšot dibenā. Noslēdza derības, ka jahta nekad nesasniegšot Havaju. Korejiešu zēns Manjungi, kas uzticīgi bija kalpojis «saimniekam» trīs gadus, piespieda Džeku viņu padzīt, tīšuprāt jautādams: «Vai pasniegt dievam kafiju?» — viņš bija pārliecināts, ka tik un tā nekad nenokļūs Havajā. Dienu un nakti ap jahtu irgādamies slaistījās ziņkārīgie.

Pārliecinājies, ka «apstākļi viņam nav labvēlīgi», ka Sanfrancisko viņš jahtu nekad neuzbūvēs, Džeks nolēma doties ar to uz Honolulu un tur pabeigt. Viņš vēl nebija paspējis pieņemt šo lēmumu, kad «Snarkai» radās sūce, kuru novēršot pagāja vairākas dienas. Kad beidzot varēja jahtu novietot uz sastatņiem, lai nolaistu ūdenī, pa ceļam tā iesprūda starp divām baržām un tika stipri saspiesta. Strādnieki piestūma to pie sastatņiem un sāka nolaist ūdenī, bet sastatņi izļodzījās, «Snarka» sasvērās uz priekšgalu un iegāzās dūņās. Divi tvaika velkoņi katru dienu veselu nedēļu no vietas, izmantojot rīta un vakara paisumu, vilka un rāva tauvā «Snarku», pūlēdamies dabūt to laukā no dūņām. Kad Džeks, gribēdams palīdzēt, iedarbināja vinču, speciāli izgatavotie pārvadi salūza gabalu gabalos, zobrati sabirza putekļos — un vinča bija pagalam uz visiem laikiem. Izmisumā Džeks ieslēdza dārgo septiņdesmit zirgspēku motoru, bet motors sadragāja no pašas Ņujorkas atvesto čuguna rāmi, pacēlās uz augšu, sašķaidīja visas bultas un piestiprinājumus — un nekam vairs nederīgs nogāzās uz sāniem.

Ap to laiku Džeks jau bija jahtā ieguldījis divdesmit piecus tūkstošus dolāru. Vistuvākie draugi centās viņam iestāstīt, ka viņš ir sakauts, ka labāk atstāt «Snarku», kur tā atrodas, un atteikties no ceļojuma. Viņu mēģināja pārliecināt, ka iziet jūrā ar šādu jahtu — ja vispār Džekam izdotos ar to aizbraukt — ir tas pats kas pašnāvība. Un atbilde skanēja: «Es nedrīkstu atteikties!» Diena pēc dienas pagāja, niknojoties uz nevīžīgajiem strādniekiem, uz brāķa materiāliem, uz piegādātājiem, kuri uzmācās ar rēķiniem, uz avīzēm, kas atklāti ņirgājās. Ja viņš tagad atzītu sakāvi, viņš liktu sevi apsmieklā visas valsts acīs. Tādu kaunu un pazemojumu viņš nekad neizturētu! Viņš bija cilvēks, kas turēja vārdu. Lai arī tas būtu pēdējais, ko viņam lemts veikt, viņš aizvadīs laivu līdz Havaju salām. Labāk mirt varoņa nāvē Klusā okeāna dzīlēs nekā paciest mantkārīgo strādnieku un tirgoņu izsmieklu, paciest avīzes, kas bija pārvērtušas viņu par zobgalību

objektu, paciest vērotāju barus, kuri uzjautrinājās, dēvēdami viņu par prātā jukušu, un kuru dēļ jau sāka likt divdesmit pret vienu, ka viņš nekad nesasniegs Honolulu, un nebija pat neviena, kas to apstrīdētu.

«Galīgi pārmocījušies, sviedriem noplūduši, mēs novilkām «Snarku» no salūzušajiem sastatņiem un pievedām pie Oklendas pilsētas piestātnes. Ar kravas ratiem atgādājām šurp no mājām mantas — grāmatas, segas, personisko bagāžu. Kopā ar to uz klāja juku jukām gāzās virsū viss pārējais: malka un ogles, dzeramais ūdens un ūdens tvertnes, dārzeņi, produkti, eļļa, glābšanas laiva un motorlaiva, visi mūsu draugi un draugu draugi, turklāt komandas draugi un daži to draugi. Un kur nu vēl reportieri un fotogrāfi, nepazīstami cilvēki un līdzjutēji un, beidzot, pāri visam — ogļu putekļu mākoņi.»

Galu galā ilgais, smagais un mokošais darbs tomēr bija pabeigts un aizbraukšana nolikta sestdien, 1907. gada 20. aprīlī. Sestdienas rītā Džeks uzgāja uz klāja ar čeku grāmatiņu, pildspalvu un dzēšlapu un gandrīz diviem tūkstošiem dolāru skaidrā naudā — viss, ko bija izdevies saņemt avansveidā no Makmilana un žurnāliem — un sāka gaidīt galīgos aprēķinus no simt piecpadsmit firmu pārstāvjiem, kuras neapšaubāmi bija viņu tik ilgu laiku aizkavējušas. Taču uz «Snarkas» klāja ieradās nevis piegādātāji pēc naudas, bet Savienoto Valstu tiesas izpildītājs un piesprauda pie masta paziņojumu, ka jahta tiks konfiscēta, ja nebūs nolīdzināts parāds kādam Selleram, kam Džeks bija parādā divsimt trīsdesmit divus dolārus. «Snarka» bija apķīlāta un nedrīkstēja doties ceļā; Džeks kā sadedzis skraidīja pa pilsētu, mēģinādams sadzīt rokā savus kreditorus, šerifu, mēru, gatavs darīt visu, lai tikai varētu atbrīvoties. Bet neatrada neviena — visi bija izbraukuši svētdienas atpūtā.

Pirmdienas rītā viņš atkal sēdēja uz «Snarkas» klāja, izdalīdams banknotes, zeltu, čekus un dusmodamies, ka izjūk visi plāni; viņš bija tik aizkaitināts, ka nespēja nedz pārbaudīt, vai rēķini uzrakstīti pareizi, nedz pārliecināties, vai ir vēl parādā, vai nav jau iepriekš samaksājis kādu rēķinu. Saskaitījis kopā visus rēķinus, viņš atklāja, ka «Snarka», kuras septiņdesmit zirgspēku motors bija piesiets pie borta par balastu, kuras spēka transmisija bija nelietojama, glābšanas laiva tecēja un motorlaiva nebija iedarbināma, — šī «Snarka», kurai jau bija nolupusi krāsa, izmaksājusi trīsdesmit tūkstoš dolāru.

Aplaupīts, noķengāts, apraudāts, draugu pamests kā bezcerīgs idiots romantiķis, Džeks uzvilka mastā Kalifor-nijas futbolkomandas svīteri, Džimija Hopera īpašumu, un pacēla enkuru. Tad ar stūrmani, kas nemācēja vadīt kuģi, ar mašīnistu, kas neko nesajēdza no mašīnām, ar pavāru, kas neprata gatavot, «Snarka» klunkuroja lejup pa līci un caur Zelta Vārtu šaurumu izgāja Klusajā okeānā.

Džeks bija nepraktisks — no tā arī cēlās visas viņa likstas; bet tās neizmaksātu viņam tik dārgi, ja apkārtējie cilvēki nebūtu tādi

mantrauši un blēži. Priekšējie bimsi, kuri maksāja septiņarpus dolāru katrs un kuriem vajadzēja būt darinātiem no ozola, tuvāk apskatot, izrādījās, bija no priedes un to augstākā cena — divarpus dolāru. Speciālie dēļi, kas bija piegādāti no Pudžetsaundas, saplaisāja, un klājam tik stipri sūcās cauri ūdens, ka ogļu telpas pieplūda pilnas, mašīnu telpā sabojājās instrumenti, kambīzē saslapa produktu krājumi. «Snarkas» borti tecēja, apakšdaļa tecēja, un ūdens sāka sūkties arī no viena dārgā hermētiski noslēgtā nodalījuma otrā, arī tajā, kur glabājās degviela. Metāla daļas sabirza rokās, it īpaši tās, ko vajadzēja lietot takelāžā. Visi smalki izdomātie krāni pasakainajā vannas istabā jau pirmajā diennaktī pārstāja darboties. Pārbaudot proviantu, Džeks pārliecinājās, ka apelsīni apsaluši, āboli un kāposti, kas uznesti uz klāja vienā no agrāk noteiktajiem aizbraukšanas datumiem, jau iepuvuši un tos atliek vienīgi pārmest pār bortu, uz burkāniem bija uzlijusi petroleja, bietes bija cietas kā koks, iekuri nedega un ogles, izbirušas no satrunējušiem kartupeļu maisiem, skalojās jūrā pa notek-caurumiem.

Pagāja dažas dienas, iekams Džeks atklāja, ka visos šais mēnešos Rosko Eimss nav itin neko iemācījies navigācijā, lai gan naudu bija saņēmis akurāti, ka viņš neprot pat notiekt jahtas peilējumu un «Snarka», caura kā siets, maldījās kaut kur Klusajā okeānā. Džeks sameklēja grāmatas par navigāciju, izstudēja tās, tad uzzīmēja kartes un aprēķināja saules augstumu ar sekstantu. «Pateicoties astronomiem un matemātiķiem, vadīt kuģi, orientējoties pēc Saules, Mēness un zvaigznēm, ir tīrā bērnu spēle. Reiz visu pēcpusdienu nosēdēju uz kubrika, ar vienu aci turēdams jahtu kursā, ar otru gremdēdamies logaritmos. Divās dienās, pa divām stundām katrā, apguvu vispārējo kuģošanas teoriju un it īpaši Saules augstuma noteikšanu zenītā. Tad paņēmu sekstantu, aprēķināju korekciju un noteicu Saules augstumu. Vai lepojos? Kā nu nel Esmu taču izdarījis brīnumu. Esmu sadzirdējis zvaigžņu balsis, un tās pastāstīja man, kur rast pareizo jūras ceļu.»

Jahta iebrauca bangainos ūdeņos, un spēcīga jūras slimības lēkme ieguldīja kojās Mārtiņu Džonsonu un jungu Točigi, tādēļ Džekam piedevām pie citiem pienākumiem vēl vajadzēja stāvēt kambīzē līdz ceļiem ūdenī un veltīgi mēģināt pagatavot siltu maltīti. Carmiana ne vien kārtīgi

nostāvēja pie stūres savu reizi, bet arī vēl papildus astoņas stundas no vietas, noturēdama jahtu kursā augstajos, melnajos viļņos, kamēr visi pieci vīrieši saldi gulēja. Rosko, kas bija iekrāvis laivā sevišķus, kalorijām bagātus konservus, kuri maksāja simtiem dolāru — no Džeka maka, protams —, sēdēja savā kajītē un tos notiesāja. Uz Džeka jautājumu, kāpēc viņš nenomazgā klāju un vispār nemēģina uzturēt tīrību, Rosko atbildēja, ka nevarot strādāt, jo ciešot no vēdera aizcietēj urna.

Un te — netīrumos, briesmās, juceklī, kad visa pasaule gandrīz vārda pilnā nozīmē sabruka zem viņa kājām — Džeks, apsēdies uz priekšējās lūkas vāka, sāka rakstīt «Mārtiņu īdenu» — laikam gan savu labāko romānu, vienu no lieliskākajiem sacerējumiem amerikāņu literatūrā. Manuskripta sākotnējā variantā ir pavisam maz labojumu, kas liecina, kādai dzelzs disciplīnai viņš ir spējis sevi pakļaut, ar kādu koncentrētību nodoties darbam. Pēc nedēļas atspīdēja saule; Mārtiņš Džonsons un Točigi, galīgi izvārguši, izkāpa no kojām, un Herberts Štolcs, kam trūka īsta kapteiņa, kas dotu rīkojumus, pats darīja visu iespējamo, lai «Snarka» turētos pa vējam. Bet Džeks katru rītu uzrakstīja tūkstoš vārdu, neatlaidīgi virzīdams uz priekšu autobiogrāfisko vēstījumu par to, kā viņš cīnījies, lai aizpildītu robus izglītībā un īsā laikā — trīs gados — no neaptēsta matrožˆ pārvērstos par kulturālu cilvēku un pazīstamu rakstnieku. Galvenie varoņi — viņš pats, Meibela Eplgarte un tās piederīgie un Džordžs Ster-lings, kas atveidots dzejnieka Brisendena tēlā. Rūta Morze — šādi Džeks nosauca galveno varoni — attēlota pārliecinoši, jo tās prototips bija reāls, dzīvs cilvēks; šī ir vienīgā sieviete, kuru, lai gan tā nepiederēja pie strādnieku šķiras, Džeks Londons parādījis ticamu. Kvēls, skarbs, pilns dzīvīguma, «Mārtiņš īdens» pārsteidz ar savu pravietisko spēku; dzejnieks Brisendens pierāda Mārtiņam īdenam, ka nepieciešams vienot savu likteni ar sociālismu, jo citādi, guvis panākumus, zaudēs visu, kas cil-| vēku saista pie dzīves. Mārtiņš atsakās no sociālistiskās pārliecības un tad, līdz mielēm izbaudījis slavu, noslīcinās.

Divus gadus vēlāk, kad grāmata bija iznākusi, Sanhozē ļ Sieviešu klubs ielūdza literatūras kritiķi Mairu Makkleiju I iztirzāt «Mārtiņu īdenu». Misis Makkleija asi nosodīja

romāna varoni par gļēvulību un nevarību, par to, ka tā izpostījusi gan Martina Idena, gan pati savu dzīvi. Viņai nebija ne jausmas, ka bālā, tievā, vecmeitīga izskata sieviete, kas sēdēja pirmajā rindā un skatījās uz viņu izdzisušām acīm, bija Meibela Eplgarte.

Pēc divdesmit septiņu dienu brauciena parādījās zeme; šai laikā kļuva skaidrs, ka lieliskais «Snarkas» priekšgals, kurā Džeks bija ieguldījis tik daudz mīlestības un naudas, ir ne vien nekam nederīgs, bet arī bīstams, jo traucē jahtai dreifēt vētras laikā. Džeks jutās sarūgtināts, ka nošāvis greizi kuģošanā; pēc viņa kartēm līdz tuvākajai cietzemei vēl bija simt jūdžu. Drīz noskaidrojās, ka tā ir Haleakalas virsotne, kas pacēlās desmittūkstoš pēdu virs jūras līmeņa — patiešām simt jūdžu attālu. Džeks, kas vienmēr vairāk lepojās ar savām fiziskajām nekā garīgajām dotībām, bija sajūsmā — tādu pacilātību viņš nebija izjutis kopš tā laika, kad, taifūnam plosoties pie Japānas krastiem, bija stingri turējis rokās «Sofijas Sazerlendas» stūres ratu.

Nākamajā dienā agri no rīta viņi dreifējot apbrauca apkārt Dimanta galvai — un kā uz delnas kļuva redzama Honolulu. Pretī

«Snarkai» izbrauca Havaju salu jahtkluba motorlaiva, atvezdama avīzes un telegrāfiskus ziņojumus no Savienotajām Valstīm, ka «Snarka» nogrimusi. Jahtkluba komodors apsveica viņus ar ierašanos Havaju salās, pavadīja līdz Perlharborai un ielūdza pie sevis uz siltu vannu un poi kokteili; Džeka draugs Toms Hobrons nodeva viņu rīcībā kotedžu Hilo salā. Ik rītu Džeku pamodināja putnu vīteri. Pāris soļu nogājis, viņš jau peldējās smaragdzaļā lagūnā, pēc tam devās brokastīs pie galda, kas bija klāts koku paēnā un nokaisīts sārtiem ibisu ziediem un koraļpipariem — par to gādājis Točigi. Pēc brokastīm, ieģērbies zilā kimono, Džeks sēdās strādāt pie improvizēta rakstāmgalda, kas bija novietots zaļā mauriņā. Aprakstā «Neaptveramais un baismīgais» viņš sīki izklāstīja, ar kādām grūtībām būvēta un nolaista ūdenī «Snarka», aprakstā «Piedzīvojums» pastāstīja par tūkstošiem vēstuļu, ko saņēmis no cilvēkiem, kuri vēlējās piedalīties šai dēkā, un aprakstā «Meklējot ceļu okeānā» par to, kā Rosko Eimsa neprasmes dēļ jahta nomaldījās no kursa un kā Džeks pats iemācījās vadīt kuģi. Viņam bija steidzama vajadzība iegūt naudas līdzekļus.

Apraksti iznāca interesanti, un žurnāli tos labprāt pieņēma. Vēl viņš uzrakstīja arī īsu, traģisku stāstu par Aļasku — «Ugunskurs}).

Pirmās divpadsmit dienas, kopš «Snarka» iebraukusi Perlharborā, Džeks nebija bijis uz jahtas. Trīspadsmitajā dienā, aizīries līdz «Snarkai» laivā, viņš pārliecinājās, ka klāji nevienu reizi nav aplaistīti ar šļūteni un līdz ar neapsegto takelāžu izkalst un sadrūp tropiskajā saulē. Viņš uz vietas atlaida Rosko Eimsu un Herbertu Štolcu un aizsūtīja tos atpakaļ uz Kaliforniju. Tad amerikāņu avīzes ziņoja lasītājiem, ka uz «Snarkas» notiekot strīdi un šķelšanās. Negribēdams apbēdināt Ninetu Eimsu, liekot apsmieklā Rosko, Džeks nemēģināja taisnoties. Viņš nosūtīja ceļa naudu Eiženam Fenelonam, Džordža Sterlinga draugam, lai tas nāktu uz «Snarkas» par mašīnistu. Fenelons, kā atzīmēja avīzes, «visas savas zināšanas jūrniecībā bija guvis, ceļodams apkārt ar cirku, kurā uzstājās kā cīkstonis, turklāt viņš gatavojas priestera amatam». Ieradies Havaju salās, Fenelons dažus mēnešus pavadīja, mēģinādams savest kārtību «Snarku», un tad atgriezās Karmelā, atstājis jahtas iekārtu vēl sliktākā stāvoklī nekā jebkad agrāk.

Ne vien pašas Havaju salas bija «burvīgs zemes stūris, bet arī tās iedzīvotāji bija burvīgi». Žurnālu Star un Pacific Commeicial Tiavellei redaktori par godu atbraucējiem sarīkoja pusdienas, viņus ielūdza uz pieņemšanu pie prinča Kalamanaoles un viņa majestātes Liliukalani; visur viņus izklaidēja un iepazīstināja ar salu diženo skaistumu. Katra diena sniedza jaunu, aizraujošu piedzīvojumu: kopā ar princi Kalamanaole Džeks lāpu gaismā ķēra zivis, apmeklēja luau — havajiešu dzīres, peldējās spožajā un siltajā mēness gaismā, dzīvoja Haleakalas rančo Maui salā. Rančo pārvaldnieks Luiss fon Tempskijs

aizveda viņu noskatīties, kā tiek dzīti ganāmpulki, kā iededzinātas zīmes jaunlopiem un iebraukti kumeļi; abi devās kopējās izjādēs pa neredzēti skaistām un tikpat bīstamām takām astoņus tūkstošus pēdu augšup pa kalnu nogāzēm, pāri līganiem kaņepāju virvju tiltiņiem, kas bija pārmesti pār dziļām aizām, uz Haleakalas krāteri, no kura virsotnes ' pārredzamas visas salas un jūra. Šis pārgājiens attēlots aprakstā «Saules mājoklis».

Nedēļu Džeks pavadīja Molokai — lepras slimnieku salā, kur abi ar Carmianu dzīvoja spitālīgo vidū, kā līdzīgs ar līdzīgu sēdēja viņiem blakus medību kluba, plecu pie pleca stāvēja šautuvē, šāva no ieročiem, kas vēl glabāja viņu roku siltumu, apmeklēja zirgu skriešanās sacīkstes. Molokai salai bija slikta slava, tāpēc spitālīgie lūdza Džeku uzrakstīt patiesību, pastāstīt visai pasaulei, ka viņiem ir laba, laimīga dzīve; atgriezies vasarnīcā Hilo, Džeks tūlīt izpildīja solījumu, aprakstā «Lepras slimnieku kolonija Molokai salā» ar maigumu attēlodams uzturēšanos šai traģiska skaistuma apdvestajā salā. Aleksandrs Hjūms Fords, speciālists braukšanā ar ūdens slēpēm, iemācīja viņam joņot pa bangotni; Džeks tā apdedzinājās saulē, ka veselas divas nedēļas viņa maigā āda bija vienās tulznās, tomēr viņš sacerēja rakstu «Karaliskais sports», kas daudz palīdzēja popularizēt šo sporta veidu Amerikā. Džeks iemīlēja rāmo, veldzējoša skaistuma pilno dzīvi salās — «Mārtiņš Idens» virzījās uz priekšu labi, tāpat arī pārējie darbi.

Kad klaidu laika stāstu sērija, kuri jau publicēti žurnālā Cosmopolitan, bija sagatavota izdošanai atsevišķā grāmatā, Brets atrakstīja Džekam, jautādams, vai Džeks neatteiktos no šās grāmatas, ja viņš, Brets, varētu pierādīt, ka, to izdodams, autors daudz zaudētu lasītāju acīs. Džeks atbildēja: ««Ceļā», tāpat kā visos savos darbos, esmu bijis patiess. Tā kā manā daiļradē arvien skaidrāk atklājās mans raksturs, tad ir pieredzēti visādi zibeņi un pērkoni — naidīgums, uzbrukumi, nosodījumi. To visu esmu izturējis. Vienmēr esmu neatlaidīgi apgalvojis, ka literārā darba galvenā vērtība ir patiesīgums. Ja man nebūtu taisnība un pasaule mani par to pārliecinās, es sacīšu: «Paliec sveika, lepnā pasaule!» — noslēgšos savā rančo, stādīšu kartupeļus un audzēšu cāļus, lai būtu pilns vēders. Es nekad neesmu klausījis padomam ievērot piesardzību — un tā ir manu panākumu atslēga.»

Vienu prātīgu padomu viņš tomēr uzklausīja, padomu, kas varbūt izglāba viņam dzīvību: oktobra vidū, braucot no Hilo salas uz Markīžu salām, viņam uz borta bija īsts, sarakstos ievests jūras kapteinis un holandiešu matrozis. Kapteinis Vorrens bija pirms termiņa izlaists no Oregonas cietuma, kur izcietis sodu par slepkavību; matrozis Hermans kādreiz bija vadījis tēva divmastnieku, zvejodams pie Holandes krastiem. Ja Džeks būtu ievērojis piesardzību un salīdzis pieredzējušus

jūrniekus, jau «Snarku» būvējot vai ari pirms brauciena uz Havaju salām, viņš būtu aiztaupījis divdesmit tūkstoš dolāru un nebeidzamus sarūgtinājumus. Vienīgais, kas no komandas sākotnējā sastāva izvērtās par tiešām vērtīgu piedzīvojumu meklētāju, bija Mārtiņš Džonsons, sešu pēdu garais skaistulis, kas, paaugstināts no pavāra par mehāniķi, kļuva «Snar-kai» neatsverams ieguvums. Divos klejojumu gados savu vērtību Džekam bija pierādījusi ari Čarmiana. Gatava uz visu, apveltīta ar neizsīkstošu drosmi, viņa grūtību priekšā nezaudēja mundrumu un nebaidījās raudzīties acīs briesmām gluži kā uzticams ceļa biedrs vīrietis. Lai ko sadomāja Džeks — pavadīt nedēļu spitālīgo vidū Molokai salā, papildināt galvu mednieku rindas Zālamana salās, jāšus doties pāri kaņepāju virvju tiltiņiem, nokāpt dziļās tropu aizās, šķērsot Kluso okeānu tādā vietā, kur vēl nav uzdrīkstējies parādīties neviens burinieks —, viņa vienmēr saglabāja vīrišķību un atjautību, nezaudēja apvaldu grūtos laikos un bija līksms biedrs labās dienās. Ja Džeks bija meklējis sev ceļa biedreni, kas varētu doties ar viņu plecu pie pleca klaiņojumos, tad bija tādu atradis Čar-mianā.

Dažas dienas pēc aizbraukšanas no Hilo Džeks atvēra instrukciju burinieku vadīšanai Klusā okeāna dienvidu ūdeņos un izlasīja, ka vēsturē nav reģistrēts neviens buru kuģis, kas būtu devies noriavaju uz Markīžu salām, turklāt ekvatoriālo straumju un dienvidaustrumu pasātu dēļ tika uzskatīts, ka sasniegt Markīžu salas nav iespējams. «Neiespējamais neatbaidīja «Snarku»,» Džeks stāsta; priecīgā garā viņš neapmulsis turpināja ceļu un sasniedza Markīžu salas, veikdams īstu varoņdarbu kuģošanā un burāšanas mākslā un izbēgdams no nāves vienīgi tāpēc, ka liktenis, acīm redzot, bija nolēmis: cilvēks, vārdā Džeks Londons, slēpj sevī daudz grāmatu, kas jāuzraksta, un tikai tad varēs to raidīt uz viņpasauli.

Jahtu ieķīlēja starp pasātiem un ekvatoriālajiem bezvēja ūdeņiem, un dienām ilgi «Snarka» stāvēja nekustēdamās. To šaustīja vētras, kapāja lietus, apšļāca viļņi, ne reizi vien sagrāba tik spēcīga brāzma, ka likās, mazā, caurā «Snarka» tūlīt salūzīs kā sērkociņš. Veselus divus mēnešus viņi neredzēja parādāmies nedz buras, nedz tvaikoņa dūmus; viņiem pārvēlās pār bortu puse no saldūdens krājumiem, un viņi būtu aizgājuši bojā aiz slāpēm, ja laimīgas nejaušības dēļ viņus neizglābtu lietus gāze. Džekam vislielāko patiku sagādāja spēlēšanās ar nāvi. Viņš priecājās kā puika, vadīja «Snarku» pa kartē neatzīmētiem ūdeņiem, medīja delfīnus, haizivis un jūras bruņurupučus, gulēja garšļaukus uz lūkas jumta, pilnu krūti ieelpodams sāļo jūras gaisu, juzdams, cik līgani viņu šūpo okeāns, strādāja pie «Mārtiņa īdena» — katru dienu uzrakstīja tūkstoš vārdu —, sacerēja aizraujošus aprakstus «Šķērsām pāri Klusajam okeānam». Siltās dienās viņš sēdēja uz klāja un lasīja priekšā Čarmianai, kapteinim Vorrenam, Mārtiņam Džonsonam, Hermanim, Nakatam — dzīvespriecīgajam japāņu zēnam, kas bija

nomainījis To-čigi — un pavāram Vodam fragmentus no Stīvensona grāmatām par Markīžu salām un Tahiti, no Konrāda «Taifūna» un «Jaunības» un no Melvila «Baltās žaketes», «Tai-pijas» un «Mobija Dika». Agrākās likstas ar «Snarku» bija aizmirstas — jahta nepievīla trīsdesmit gadu veco romantiķi, kurš savā laikā bija rīšus aprijis visus piedzīvojumu stāstus, kādus vien viņam varēja atrast mis Kūlbrita Oklendas publiskajā bibliotēkā.

Pēc divu mēnešu ilgas burāšanas «Snarka» piebrauca pie Nukahivas — vienas no Markīžu salām. «No ziemeļrietumiem pūta pasāts, bet mēs neatlaidīgi turējām kursu uz dienvidrietumiem. Un tā desmit dienu, līdz sestajā decembrī piecos no rīta parādījās zeme — tieši tur, kur tai arī vajadzēja būt, tas ir, taisni pretī. Pievēja pusē pabraucām garām Uahukai, tālāk braucām gar Nukahivas dienvidu krastu un naktī, brāzmainā vējā un melnā tumsā, tomēr tikām līdz enkurvietai šaurajā Taiohae līcī. Enkura ķēdes žvadzoņai piebalsoja meža kazu blējieni, un gaiss, ko mēs ieelpojām, bija puķu smaržas piesātināts.»

Nukahivā viņiem laimējās noīrēt istabas tai pašā klubā, kur savā laikā, uzturēdamies Markīžu salās, bieži bija vakarus pavadījis Roberts Luiss Stīvensons, — jauns prieka un gandarījuma avots Džekam. Nākamajā dienā, kolīdz spēja sēdēt zirgam mugurā, visa «Snarkas» komanda jāšus devās uz brīnišķīgo Hapaa ielej uˆ ko Melvils aprakstījis «Taipijā»; spriežot pēc Melvila vārdiem, Hapaa bija apmetusies spēcīga un kareivīga cilts, kas dzīvoja auglīgu tropisku dārzu vidū. Ak vai! Pilnīga vilšanās: tai laikā, kad Džeks varēja īstenot savus jaunības sapņus un pats jāt cauri Hapaa ielejai, tā bija pārvērtusies par neapdzīvotu, drūmu tropisku biezokni; nedaudzie markīzieši, kas bija palikuši dzīvi pēc postošajām epidēmijām, ko salas ievazāja «neizbēgamais baltais cilvēks», apmira savās nožēlojamās būdās ar ātro diloni. Džeks uzrakstīja par šās lieliskās rases izmiršanu sirdi plosošu aprakstu, aiz cieņas pret Melvilu likdams tam nosaukumu «Taipija».

«Viss spēks un skaistums pazudis bez miņas, «Taipijas» ieleja kļuvusi par patvērumu pāris desmitiem nelaimīgo, kas sirgst ar lepru, elefantiāzi un tuberkulozi. Šai paradīzes dārzā dzīve ir beigusies.»

Markīžu salās Džeks pavadīja divpadsmit spilgtu iespaidu pilnas dienas — medīja meža kazas, piedalījās iezemiešu svētkos, dejās un dzīrēs, bet trīspadsmitajā dienā pacēla enkuru un garām Paumotu salām devās uz Tahiti, kur viņu gaidīja pasts. Te viņš dabūja zināt — «Snarka» pazudusi bez vēsts, viņš pats gājis bojā un Sanfrancisko jūrnieki atceroties savus pravietiskos vārdus, ka jahta slikti peldot un neesot labi aptakelēta. Daudzas avīzes izteica patiesu nožēlu, ka zaudēts tik talantīgs jauns rakstnieks; citas pārmeta Džekam, ka viņš tīšām nedodot nekādu ziņu, gribēdams izraisīt sensāciju, un kāds

ievadraksts pat apvainoja viņu, ka viņš sadabūjis atjautīgu preses aģentu un tas izdomājis viņam bezmaksas reklāmu, kas ar uzviju atlīdzināšot izdevumus par jahtu.

Lai gan viņš bija prom tikai astoņus mēnešus, taču, pārbaudījis daudzo bāztin piebāzto pastkastīšu saturu, pārliecinājās, ka bez saimnieka darījumos visai ātri rodas juceklis. Oklendas banka, pilnīgi pārliecināta, ka Džeks atdusas Klusā okeāna dzelmēs, bija atņēmusi Florai tiesības izpirkt ķīlu zīmi uz māju. Vesela rinda čeku, ko viņš bija izsniedzis, vēl uzturēdamies Hilo, atsūtīti atpakaļ ar otras Oklendas bankas piezīmi: «Tekošais rēķins izsīcis,» — kas sacēla presē lielu troksni.

Atstādams Glenelenu, Džeks bija nodevis pilnvaru Ni-netai Eimsai, uzticēdams tai kārtot viņa darījumus. Algu viņa bija noteikusi sev pati — desmit dolāru mēnesī; tagad viņa paaugstināja to līdz divdesmit dolāriem, turklāt prasīja no Džeka četrdesmit dolāru mēnesī par neapdzīvoto istabu Veikrobinā. Iedziļinājies rēķinos, Džeks uzzināja, ka viņa iztērējusi tūkstoš dolāru par piebūvi šķūnim, lai rančo varētu apmesties uz dzīvi priekšstrādnieks ar sievu; tūkstoš četrsimt dolāru decembrī bija izgājuši, lai uzturētu Floru, Džoniju Milleru, aukli Dženiju un Bēši ju ar abām meitenēm, strādnieku algām, rančo inventāram un dažādām piegādēm, apdrošināšanas samaksai un Veikrobinas uzkopšanai. Otrs rēķins, kopsummā tūkstoš dolāru, bija trīs lappušu garš «Snarkas» apgādes uzskaitījums — sākot ar tūkstoš galoniem benzīna un beidzot ar simt paciņām speciālu Ēģiptes cigarešu Džekam un duci konfekšu kārbu. Šai izdevumu gūzmai vēl ik mēnesi pievienojās tūkstoš dolāru «Snarkas» komandai un apkalpei. Decembrī Makmilans bija samaksājis piectūkstoš piecsimt dolāru autora honorāra; Reinolds, Ņujorkas aģents, kas šad tad izdarīja viņam pakalpojumus, bija pārdevis stāstu «Ugunskurs» žurnālam Century par trīssimt piecdesmit dolāriem; Nineta Eimsa bija iesniegusi aprakstu «Lepras slimnieku kolonija Molokai salā» žurnālam Womans Home Companion, bet «Meklējot ceļu okeānā» un «Neaptveramais un baismīgais» — Harper's Weekly; bija pienākusi nauda no angļu žurnāliem un izdevniecībām, no skandināvu, vācu, franču un itāliešu^ izdevējiem; un tomēr, neskatoties uz visu to, viņš uzzināja, ka patlaban, 1908. gada pirmajā nedēļā, viņa rīcībā pavisam ir tikai sešdesmit seši dolāri un nav nekādu izredžu tuvākajā nākotnē.

«Esmu bankrotējis un laikam būšu spiests palikt šeit, kamēr sagādāšu naudu,» — tie gandrīz vai bija pirmie vārdi, ko Džeks izteica jau 1907. gada 28. maijā pēc ierašanās Honolulu. Pēc tam viņš uzrakstīja vairākus ceļojuma aprakstus un stāstus par Havaju salām, par kuriem žurnāli samaksāja no trīssimt līdz piecsimt dolāriem par katru. Tikai pirms četrarpus gadiem bija iznācis sensacionālais stāsts «Kad senču asinis runā»; kopš šā laika viņš bija nopelnījis tik daudz, ka

varēja iztērēt četrdesmit tūkstošus dolāru par «Snarku», vienpadsmit par rančo, desmit Besi-jas mājai, astoņus Floras mājai un vēl apmēram trīsdesmit piecus tūkstošus visādiem liekēžiem, kuru skaits aizvien pieauga. Patlaban brauciens viņam izmaksāja trīstūkstoš dolāru mēnesī, un nu viņš sēdēja Tahiti vienīgi ar sešdesmit sešiem dolāriem kabatā!

No Tahiti uz Sanfrancisko gāja tvaikonis «Maripoza». Džeks nolēma braukt ar to mājās un mēģināt tur savest kārtībā darījumus. Kur viņš bija sadabūjis naudu divām biļetēm — sev un Čarmianai —, paliek mīkla. Atstājis «Snarku» kapteiņa Vorrena un komandas ziņā, viņš atgriezās Kalifornijā. Džeka daudzie tuvinieki, kas ar satraukumu bija gaidījuši «Maripozu», cerēdami saņemt pastu un pārliecināties, ka viņš sveiks un vesels, gluži apstulba aiz brīnumiem, uzzinājuši, ka Džeks jau atrodas Sanfrancisko. Šoreiz avīžu kliedzošie virsraksti neziņoja par viņa ierašanos. Kāds reportieris uzrakstīja: «Vārdi «nekad negaistošais smaids» nerada pat aptuvenu priekšstatu par Londona smaidu. Tas ir kaut kas jauks un dvēselisks, plašs kā jūras tāles, to uzskatot, top labi ap sirdi.» Daudzi pārmeta Džekam, ka viņš nav veicis ceļojumu līdz galam. Kad Džeks paziņoja, ka pēc nedēļas ar «Maripozu» dosies atpakaļ uz «Snarku», daži paziņas neticīgi pasmējās, bet citi mēģināja viņu atrunāt — viņš jau tāpat esot nodemonstrējis, ko spējot, tāpēc mierīgu prātu varot palikt mājās. Acīm redzot, viņi neticēja tam, ko viņš stāstīja reportieriem: uz «Snarkas» klāja pavadītās dienas esot vienas no laimīgākajām viņa mūžā.

Viņš nekavējoties telegrafēja Makmilanam, lūdzot atsūtīt avansu par gandrīz pabeigto «Mārtiņu īdenu»; par šo naudu viņš izpirka ieķīlāto Floras māju un nomaksāja bankai vienmēr pieaugošos procentus par Hilla rančo. Ar Harper s Weekly Džeks *vienojās par «Snarkas» aprakstu sērijas publicēšanu, kas dotu iespēju dzēst visneatliekamākos parādus un izsniegt Florai februāra čeku par piecdesmit diviem dolāriem, Besijai — par septiņdesmit pieciem, auklei Dženijai — par piecpadsmit... Pārlapojis Woman s Home Companion komplektu, viņš saprata, kāpēc Havaju salās un Papētē viņam par visu prasīja divkāršas cenas: pēc tam kad Cosmopolitan bija izplatījis tenkas, ka sūtot Džeku Londonu apkārt pasaulei, Džeks lauza līgumu un vienojās ar Woman's Home Companion. Bet kārdinājums bija pārāk liels — un Companion, nespēdams atsacīties no šā gardā kumosa, sekoja Cosmopolitan piemēram, sagudrojot tādu pašu melīgu paziņo-j umu.

1907. gads pieredzēja iznākam četras viņa grāmatas — par vienu vairāk nekā rekordskaitlis 1902. gadā. Viņam bija trīsdesmit viens gads, un viņš jau bija publicējis divdesmit grāmatu, jo rīkojās ar savām milzīgajām gara bagātībām tikpat izšķērdīgi kā ar to bagātību, ko tas viņam bija sagādājušas.

Stāstu «Pirms Ādama» par pirmatnējā cilvēka dzīvi, māksliniecisku evolūcijas teorijas izklāstu, Amerikā joprojām lasa ar aizrautību. «Ceļu», kura iznākšanai gandrīz nepievērsa uzmanību, tagad atzīst par vienu no nedaudzajiem patiesajiem literatūras avotiem par amerikāņu klaidoņa dzīvi. Grāmatā «Dzīves mīlestība» ietverti vairāki vislabāk izstrādātie Aļaskas stāsti. Tas viss bija uzrakstīts naudas dēļ, ko vajadzēja ieguldīt «Snarkā», bet šo sacerējumu augstā meistarība liecina, ka dažiem cilvēkiem, kas raksta tikai literatūras vārdā un nedomā par tādu zemisku lietu kā nauda, iznāk sēnalas, kamēr citi raksta naudas dēļ un rada īstu literatūru. Noteicošais faktors te ir talants, nevis tas, kā cilvēks nodomājis izlietot atlīdzību par šo talantu. Džekam bija raksturīga patiesības mīlestība, spēja loģiski domāt, viņš bija.vispusīgi izglītots, dziļi izprata cilvēkus, un viņam piemita drosme pateikt to, ko juta un domāja. Šī garīgā bagātība un taisnprātība apvienojās ar iedzimta stāstnieka dotībām, kas bija pilnveidojušās nemitīgā un saprātīgā darbā. Tas apstāklis, ka viņam vajadzēja naudu, nebija iegansts nedz pazemināt prasības, nedz strādāt pa roku galam; savā daiļradē viņš vienmēr vadījās no pārliecības, ka labs darbs ir labas naudas vērts.

Breta paredzējums par «Dzelzs papēdi» pilnām piepildījās — lielākā daļa avīžu pat nepieminēja šās grāmatas iznākšanu, dažas paziņoja, ka «autoru smagi skars likuma roka». Tikpat kā nepamanīta, guvusi nelabvēlīgas atsauksmes, grāmata neiemantoja atzinību, un to gandrīz neviens arī nepirka, vienīgi saujiņa amerikāņu marksistu. Pēc desmit gadiem tai bija lemts rast popularitāti kā vienam no pasaules lielākajiem klasiskajiem darbiem par revolūciju, un kopš šā laika Džeks Londons krieviem kļuva īsts dieveklis. Lai cik nikni «Dzelzs papēdim» uzbruka kapitālistiskā prese, vēl jo niknāk uzbruka sociālistiskā, kura pirms gada bija nosodījusi viņu par to, ka viņš dodas prom greznajā jahtā, kamēr mājās darba pilnas rokas. Tagad viņam pārmeta, ka viņš nodod ideju, rada tautā naidīgu attieksmi pret sociālismu, sludinādams asinsizliešanu; viņš sacēla pret sevi pat tos partijas biedrus, kas bija miermīlīgi noskaņoti un vēlējās, lai sociālisms ieviešas dzīvē pakāpeniski, ar izglītības palīdzību, likumdošanas un balsošanas ceļā, nevis par tādu cenu kā nāve uz barikādēm. Tā aprīlī kapitālistiskā un sociālistiskā prese vienbalsīgi dēvēja viņu par draudu sabiedrībai, tomēr trīs mēnešus vēlāk sociālisti ne vien piedeva viņam, bet piedāvāja pat izvirzīt sociālistu sarakstā Londona kandidatūru Savienoto Valstu prezidenta postenim.

Džeks turēja solījumu un kopā ar Čarmianu atgriezās uz «Maripozas», lai turpinātu ceļojumu ap zemeslodi septiņos gados. Devītajā aprīlī viņš ar «Snarku» atstāja Ta-hiti un uzņēma kursu uz Bora-Boru, Polinēzijas pērli. Bora-Borā viņš kopā ar turienes zvejniekiem sita ar akmeņiem zivis; Raiateā dzīvoja starp

polinēziešiem, kuri bērtin apbēra viņu ar dāvanām un cienastiem — civilizētās zemēs gluži nepazīstams dāsnums. Pago-Pago viņu uzņēma pie sevis iezemiešu karalis. Burādama tālāk uz Šuvu Fidži arhipelāgā, «Snarka» iekļuva vētru joslā un vairākas dienas maldījās, jo hronometrs bija sabojājies. Šuvu, Fidži galvaspilsētu, viņi sasniedza jūnijā. Te kapteinis Vorrens izkāpa krastā un vairs neatgriezās — viņš bija pametis «Snarku», kad tai neatliekami bija vajadzīgs remonts; jau maijā kapteinim bija uzbrukusi nomāktība, ko divreiz pārtrauca trakuma lēkmes; Džekam neatlika nekas cits kā aizsūtīt Vorrena mantas un pašam uzņemties kapteiņa pienākumus, ko viņš arī veiksmīgi pildīja. Viņš burāja gar Zālamana salām, dzīvoja kopras plantācijās, pašā biezoknī, «uz tik klajas kliedzošas mežonības robežas, ka otru tādu vietiņu zemes virsū neatrast». Malaitā, kur neviens vien baltais zaudējis galvu no mežoņu rokām, Džeks kopā ar draugiem uz šonera «Minota» devās vervēt bušmeņus vergu darbiem plantācijās. Reiz viņam no slēpņa uzbruka kanibāli, kas bija salasījušies, lai izlaupītu un nogremdētu kuģi, bet baltajiem komandas locekļiem izdarītu kai-kai. Kuģis tikko neuzsēdās uz rifa, un tad tam, griezīgi kliegdami, uzbruka vesels bars melnādaino, šaudami saindētas bultas. «Kad «Minota» pirmo reizi uzskrēja uz zemūdens klints, visapkārt nebija redzama neviena kanoe, bet pēkšņi kanoes sāka parādīties no visām pusēm — gluži kā maitu lijas, kas riņķodamas laižas lejā uz laupījumu. Komanda ar uzvilktām šautenēm turēja

iezemiešus simt pēdu attālumā, piedraudot ar nāvi, ja tie mēģinās tuvoties. Ciešā lokā, melni un draudīgi, ar airiem valdīdami kanoes, tie neatkāpās no bīstamās līnijas, kur plīsa krasta bangas.» Tas patiešām bija cienīgs piedzīvojums vīram, kurš jaunībā, burājot ar «Hoplā-Hoplā», nekad nebija ievilcis rifu, kurš četras reizes apstādinājis transkontinentālo ekspresi, vieglā laivā pārbraucis pāri Baltā Zirga krācēm un iezemiešu džonkā šķērsojis Dzelteno jūru. «Tā tik ir dzīve!» viņš iesaucās.

Džeks izdarīja sīkas piezīmes, fotografēja, katrā salā ieguva savai kolekcijai iezemiešu laivas, airus, gliemežnīcas, kokā grieztas figūriņas, šķēpus, ūdenspīpes, kausus, pītus paklājus, audumus, dārgakmeņus, koraļļus un iezemiešu rotājumus, — visi šie priekšmeti pēc atgriešanās Glenelenā izveidoja veselu Klusā okeāna dienvidjūru muzeju. Un, lai kur viņš būtu — Fidži, Markīzās, Samoa —, ja tik bija iespējams sapulcināt kopā kaut desmit balto, viņš nolasīja tiem lekciju par revolūciju.

Visapkārt plosījās lepra, elefantiāze, malārija, galvas ādas ēde, gari-gari (ādas slimība, kas izraisa briesmīgu niezi), Zālamana slimība jeb frambezija, ādas čūlas un simtiem citu tropu slimību, un «Snarka» bija pārvērtusies par peldošu slimnīcu. Tiklīdz kāds no komandas locekļiem uz klāja paklupa un dabūja zilumu, tiklīdz ieskrambāja kāju,

velkot krastā laivu vai spraucoties cauri džungļiem, tā tūlīt visu ķermeni pārņēma ādas slimība, turklāt atsevišķas čūlas bija sudraba dolāra lielumā. Zālamana salās visa komanda saslima ar malāriju, reizēm piecus bija noguldījusi gultā drudža lēkme, un sestajam neatlika nekas cits kā vienam pašam vadīt «Snarku» gan labā, gan sliktā laikā. Džekam lēkmes uznāca tik bieži, ka viņš mēnešiem ilgi tikpat daudz laika pavadīja gultā, lietodams diennaktī pa četrdesmit graudiņiem hinīna, cik bija uz kājām. Ceļā uz Fidži viņš pāris reižu pakasīja moskitu kodumu vietas, un viss ķermenis pārklājās ar čūlām. Taču pat šīs likstas viņam sagādāja vienīgi prieku, jo rādījās romantiskā gaismā kā grūtības, kādas jāpārvar svešu zemju pētniekam — bezbailīgajam un neatvairāmajam baltajam cilvēkam, kurš iekaro visu pasauli. Viņam patika sevi dēvēt par ārstu amatieri — viņš rāva zobus, ar sublimātu dziedēja vātis Čarmianai un Mārtiņam Džonsonam, ar varu piespieda Vadu norīt hinīnu (pavārs bija saslimis ar tropu drudzi un ar austrumniecisku fatālismu gaidīja nāvi).

Džeks stingri ievēroja pierasto kārtību — ik rītu uzrakstīt tūkstoš vārdu, vienīgi tajās dienās ne, kad viņu bija pievārējusi malārija. Čarmiana tikpat cītīgi pildīja savus pienākumus, pārrakstīja uz mašīnas viņa manuskriptus un nodiktētās atbildes uz neskaitāmajām vēstulēm. Vienīgais romāns, kam ierosmi Džeks guva dienvidjūrās un kas prasīja viņam vairākus mēnešus ilgu pacietīgu piepūli, ir «Piedzīvojums», kura darbība noris kādā kopras plantācijā, ko viņš bija apmeklējis, uzturēdamies Zālamana salās. Aizstāvoties pret kritiķiem, kas pārmeta viņam «kliedzošu mežonību», Džeks paziņoja, ka attēlo tikai to, ko redzējis pats savām acīm. Diemžēl patiesīgums vien vēl nav viss, kas nepieciešams, lai radītu pārliecinošu literāru sacerējumu. «Piedzīvojums» ir aizraujoša lasāmviela tiem, kas vēlas paglābties no ikdienības, bet tikpat labi tādu varētu uzrakstīt desmitiem Džeka laikabiedru. Romānu publicēja ar turpinājumiem žurnāls Popular Ma-gazine, kura abonenti gan nevarēja lepoties ar izkoptu literāru gaumi, pēc tam tas iznāca grāmatā un nomira ātrā nāvē.

Apraksti, kurus vēlāk sakopoja krājumā «Ceļojums ar «Snarku»», ir spilgti un drosmīgi uzrakstītas ceļojuma piezīmes, un to sirsnīgais* valdzinoši draudzīgais stāstījuma veids pilnīgi atspoguļo Džeka Londona raksturu; bet nevienam un vispirms jau pašam Džekam neienāktu prātā piedēvēt tiem paliekamu literāru vērtību. Uz «Snarkas» borta un turpmākajos gados Džeks kopumā uzrakstīja trīsdesmit' īso stāstu par dienvidjūrām; kaut gan daži no tiem ir tiešām labi, piemēram, «Mapuhi māja», «Elku pielūdzēji», «Kūlans», «Spitālīgais». «Čan-a-Cans», «Ek jūs! Ek jūs! Ek jūs!», lasītājs tomēr it kā sēž kaut kur malā un brīnās, vērodams iezemiešu intermēdijas. Stāsti par «neizbēgamo balto cilvēku», kas pieradina melnādainos

mežoņus un ievāc nodevas no visas pasaules, ir saistoši un pārpilni eksotikas, bet tajos nav gandrīz nekā, kas izraisītu vispārēju interesi. Grūti saplūst kopā ar šo stāstu galvenajiem varoņiem, dzīvot, cīnīties un mirt reizē ar viņiem, kā tas notiek, lasot par Aļaskas varoņiem, Džeka Londona tautiešiem — amerikāņiem. Kam gan citam vēl varētu būt svarīgi piedzīvojumi dienvidjūrās kā vienīgi viņam pašam? Sociālisti nosodīja Džeku Londonu, ka viņš brauc prom, kad dzimtenē tik daudz darba. Viņiem bija taisnība krietni dziļākā nozīmē: visvienkāršākie Džeka Londona darbi par savu tautu, tās parašām un likteņgaitām rada šās tautas literatūru, paliek kopā ar to, ne vien lai atdzīvinātu tās atmiņas, bet arī paplašinātu redzesloku, nostiprinātu mīlestību pret iespiestu vārdu.

Ceļojums ar «Snarku» bija ļoti vērtīgs piedzīvojumu ziņā, taču literāro materiālu krātuvē tas diezin vai deva kādu ieguldījumu, bet Džeku šis apstāklis pārāk neuztrauca. «Es vienmēr esmu bijis par to, lai to dzīvības daļu, kas esmu es, vērtētu augstāk par mākslu vai jebkuru citu parādību, kas ir ārpus manis!» viņam patika izsaukties.

Ievērodams stingru disciplīnu darbā, viņš turklāt vēl varonīgi pūlējās turēt kārtībā savus darījumus. Viņš bija nodomājis uzcelt netālu no Veikrobinas nelielas mājiņās, lai atgriezies uzņemtu tajās draugus, tāpēc aizrakstīja misis Eimsai deviņas lappuses garu vēstuli ar instrukcijām un daudzām tehniskām norādēm par būvdarbiem. Tūkstošiem jūdžu tālumā, Zālamana salās, viņš apsvēra tādus sīkumus kā, piemēram, uz kuru pusi javeras katrām durvīm, kur atradīsies mazgājamā ierīce un kur tualete. Viņš sūtīja saviem palīgiem skaidras, loģiskas, sīki pārdomātas vēstules, bet, jo vairāk norādījumu deva, jo lielāks juceklis radās darījumos; viņš vēl nebija atskārtis, ka ikviens, kas nopelna no divdesmit līdz trīsdesmit tūkstošu dolāru gadā, pārzina lielu darījumu un tam jāpaliek savas «fabrikas» tuvumā. Gadījās, ka viņa starpnieks Ņujorkā atdeva stāstu kādam angļu žurnālam, bet Nineta Eimsa tai pašā laikā šo stāstu bija iesniegusi kādam Amerikas žurnālam. Džeks jau bija iztērējis honorāru no amerikāņu žurnāla, bet žurnāls nikni pieprasīja naudu atmaksāt — tas esot piekrāpts, jo tam atņemtas tiesības publicēt šo darbu Anglijā. Amerikāņu un angļu izdevēji strīdējās savā starpā par tiesībām izplatīt viņa darbus kolonijās, un iznākumā publicēšana aizkavējās; izdevēji, kuri būtu ar mieru iespiest viņa stāstus un aprakstus, ja tepat varētu saskaņot kaut kādus sīkumus, tagad sūtīja manuskriptus atpakaļ, jo pārrunas ar autoru, kas atrodas Zālamana sālās, prasīja pārāk daudz laika. Viņa vērtība grāmatu tirgū kritās; tādi žurnāli kā Cosmopolitan un

Collier's bija maksājuši viņam par manuskriptu no piecsimt līdz sešsimt dolāriem, bet tagad, kad izdevēji vairs nepirka viņa sacerējumus, Nineta Eimsa sāka izpārdot viņa stāstus un aprakstus, nēsādami tos apkārt kā zivju sieva savu preci.

«Kam Džeku Londonu? Cik dosiet par šo stāstu?» viņa piedāvāja un atdeva par jebkuru solīto cenu. Izdevēji drīz vien noģida, ka Džeka Londona manuskriptus izsviež tirgū kā panikā, un vispār sāka atturēties no to pirkšanas; gramatu tirgus bija pilnum pilns ar viņa manuskriptiem, visi ienākumu avoti acumirklī izsīka.

Ninetas Eimsas nesavaldīgās vēstules, kas tika nosūtītas Džekam šai laikposmā — simtiem un simtiem mašīnraksta lappušu —, veido pārsteidzošu dokumentu. Tiklab doma, ka izteiksmes veids pauž skaidri redzamu līdzību ar tām neskaitāmajām mašīnraksta lappusēm, ko pirms pieciem gadiem Ninetas Eimsas krustmeita bija sūtījusi Džekam, — samākslotas, puķainas, bagātīgi piebārstītas saharīnsaldiem mūžīgas mīlestības, uzticības un uzupurēšanās apliecinājumiem, bet katrā rindā jūtams tērauda pirkstu dzelžainais tvēriens — īpašība, kas raksturīga visai šai ģimenei. Savai Veikrobinas mājai Nineta Eimsa bija piebūvējusi vēl vienu spārnu, un, kad Džeks atkal apmetās Glenelenā, ņēma no viņa īres maksu par istabām, kas bija uzceltas par Džeķa naudu. Viņa jau otrreiz paaugstināja sev algu — šoreiz līdz trīsdesmit dolāriem mēnesī —, turklāt paziņoja to Džekam ar atpakaļejošu datumu, jautādama, vai viņš vispār esot ar mieru maksāt tai kaut iztikas minimumu. Nomocīts ar šādiem uzbrukumiem, Džeks iebilda: «Es vienmēr esmu lepojies ar to, ka, tiklīdz varēju izdot kādu dolāru, vienmēr pilnam atmaksāju katram, kas bija izdarījis man kaut nelielu pakalpojumu.» Mēnešiem ilgi Nineta Eimsa gaudās par savu nabadzību, trūkumu, nespēju atdot Džekam summu, ko bija aizņēmusies no viņa Veikrobinā, pirms «Snarka» atstāja ostu; beigu beigās Džeks aizrakstīja: «Mans noguldījums Oklendas bankā nenes procentus, nepieciešamības gadījumā rīkojieties ar to pēc saviem ieskatiem.» Čeku grāmatiņas skaidri parāda, ka Nineta Eimsa turējusi viņu pie vārda: simtiem čeku — par sanatorijām, ārstiem, zālērņ čeki par apģērbiem, mēbelēm, Veikrobinas remontiem, rēķini no pārtikas preču tirgotājiem par tik lielu daudzumu produktu, ka ar tiem varētu paēdināt plašas viesnīcas iemītniekus.

Ja arī tas viss notika bez Džeka ziņas, tad vismaz ar viņa nepārprotamu atļauju. Bet to nu gan viņš nezināja, ka ik divdesmit piecus centus, kurus izdeva par Hilla rančo, viņam skaitīja par dolāru. Viņš samaksāja par pamatīgu akmens sienu uzmūrēšanu jaunajam stallim, bet pēc pieciem gadiem, kad Glenelenā notika zemestrīce, mūri saplaisāja un viņš pārliecinājās: tikai tāpēc vien, ka strādnieki pēc maltītēm sametuši starpsienā konservu kārbas un ēdienu paliekas, šīs sienas tomēr nevar vēl saukt par pildītām. Un tad atklājās gadījums ar vannas istabas iekārtu priekšstrādnieka mājai: Džeks bija samaksājis pilnu cenu, bet, kad ierīces izkrāva Glenelenas stacijā, izrādījās, ka tās ir vecas grabažas. Tomēr vissmagākais sitiens Džekam bija tas, ka

misis Eimsa pārtrauca sūtīt ikmēneša norēķinus. Mokošā satraukumā viņš rakstīja viņai no Pendufrinas, pamācīdams, kā tikt galā ar daudzajiem darījumu sarežģījumiem, un žēlojās, ka viņa atsūtījusi norēķinus tikai par februāri un. maiju, lai gan 1908. gadā to darījusi katru mēnesi.

Bet tad visā šai juceklību ņūklī Nineta Eimsa veica prasmīgu darījumu operāciju, un Džeks viņai visu piedeva. Viņa pārdeva Pacific Monthly tiesības publicēt romānu «Mārtiņš īdens» turpinājumos par karalisku summu — septiņiem tūkstošiem dolāru, kas ne vien sedza visus Džeka parādus, bet atstāja viņam arī vēl dažus tūkstošus.

Hilla rančo Sonomas ielejā robežoja ar astoņsimt akru lielo Kolera vīna dārzu un ar Lamotes rančo, kura platība bija simt desmit akru. Jau mēnešiem ilgi Nineta Eimsa nemitīgi skandināja Džekam, ka vīna dārzs tiekot pārdots par trīsdesmit tūkstošiem dolāru, tātad gandrīz par velti, un par desmit tūkstošiem varot nopirkt Lamotes rančo. Džekam nebija nekādas jēgas pirkt šos īpašumus — viņam jau piederēja simt trīsdesmit akru lieliskas zemes, uz kuras viņš vēl nebija pavadījis nevienu nakti —, vēl piecus gadus viņš taisījās burāt apkārt pasaulei; turklāt šie septiņi tūkstoši dolāru, ko viņš tikko bija saņēmis par «Mārtiņu Idenu», izglāba viņu no draudošās izputēšanas. Tad atmiņā atausa kalnainais, sekvojām noaugušais Lamotes rančo, laimīgās stundas, kad viņš zirga mugurā bija devies šo aizu dziļumos un jājis augšā pa taciņām, kas aizvijās cauri vīna dārziem un zemeņkoku birzīm. Ar nākamo pastu Nineta Eimsa saņēma rīkojumu iegādāties viņa īpašumā Lamotes rančo. Apmēram trīstūkstoš dolāru misis Eimsa iemaksāja uzreiz, bet par atlikumu ieķīlāja zemi. Burādams savā «kečā» gar Zālamana salām, sagatavojies tuvākajā laikā doties uz Japānu, Indiju un Suecas kanālu, nezinādams, vai laimēsies kaut kur publicēt tikko uzrakstīto stāstu un samaksāt nākamā mēneša rēķinus* Džeks tagad bija kļuvis par divsimt četrdesmit akru lielas visskaistākās zemes platības īpašnieku Kalifornijas kalnu pakājē ...

1908. gada septembrī tēlot ārstu amatieri Džekam vairs nebija nekāda prieka — sāka pietūkt rokas; tikai ar vissāpīgāko piepūli izdevās sažņaugt roku dūrē. Tad no rokām sāka lobīties nost āda — vispirms viena kārta, tad otra, piektā, sestā... Ciešanas nemitējās ne mirkli. Ārsti nevarēja uzstādīt šās dīvainās slimības diagnozi. Sākās vispārēji nervu darbības traucējumi; bieži viņu pārņēma pilnīgs bezspēks, viņš nevarēja pat pazvāļoties pa klāju aiz bailēm, ka tikai nav jāpieskaras kaut kur ar rokām. Nervozais satraukums ietekmēja arī garīgo līdzsvaru — atgriezās vajāšanas mānija: pret viņu gatavojot kaut kādu sazvērestību, visi gribot izjaukt viņa ceļojumu apkārt pasaulei. *

Džeku neatbaidīja nedz trūkums, nedz briesmas, izdevumi un zobgalības tikai nostiprināja viņa apņēmību. Bet slimība beigu beigās

viņu pievārēja. Zaudējis spēkus, viņš norunāja ar kādu pensionētu kapteini, ka tas uzraudzīs «Snarku», un pasūtīja sev, Čarmianai, Mārtiņam Džonsonam un Nakatam vietas uz tvaikoņa «Nakomba», kas gāja uz Sidneju.

Nakti pirms aizbraukšanas viņš viens pats uzkāpa uz «Snarkas». Pilns mēness apspīdēja jahtas klāju; tā bija dzimusi viņa galvā un to radījušas viņa rokas. Viņam bija dārgs te katrs sīkums, viņš mīlēja «Snarku» pat tās trūkumu dēļ, jo tā taču bija viņa lolojums. Jahta attaisnoja ikvienu tajā ieguldīto dolāru, ikvienu enerģijas pilienu, kas iztērēts tās labā, visus apvainojumus un ņirgas, ko Džeks bija izcietis būves laikā. Lāgiem «Snarka» bija rīkojusies patvaļīgi, maldījusies riņķī apkārt, lāgiem nespējusi pildīt savu uzdevumu, tomēr uzticīgi kalpojusi

saimniekam, paklausīgi pārnesusi viņu sveiku pāri okeāna bangotnei tūkstošiem jūdžu tālumā, dāvājusi viņam lielu laimi un varonīgus piedzīvojumus, sagādājusi bagātīgus eksotiskus iespaidus, kurus viņš ar baudu varēs atcerēties skumīgās, nomāktības pilnās dienās. Kopā ar «Snarku» viņš bija nedrebot skatījies nāvei acīs, kopā cīnījies ar vētrām, turējies stingri, kad abus šaustīja lietus un vējš, nekustīgi stāvējis bezvēja joslā, sildījies karstajā, spožajā saulē un priecājies par sāļo jūras elpu. «Snarka» bija labs biedrs, un Džeks ar savu sāpošo roku atvadoties mīļi noglāstīja tās reliņu, takelāžu, mastus un notrausa sirsnīgu, sentimentālu asaru, juzdams, ka tā šķiroties darītu visi īsti draugi.

Pēc desmit mokpilnām dienām uz jūras viņš iekļuva Sidnejas slimnīcā un piecas nedēļas nogulēja baltā slimnīcas gultā. Austrāliešu speciālisti bija iedzīti strupceļā — tāda slimība, kā izrādījās, nebija pazīstama visā medicīnas vēsturē. «Esmu bezpalīdzīgs kā bērns. Rokas visu laiku piepampst un kļūst divtik resnas, turklāt no tām vienlaikus lobās nost septiņas kārtas atmirušas ādas. Kājas pirkstu nagi diennaktī uzblīst tikpat biezi, cik gari.»

Pārliecinājies, ka slimnīcā viņam palīdzēt nevar, Džeks * turpmākos piecus mēnešus pavadīja Sidnejā — sākumā viesnīcās, vēlāk noīrēja dzīvokli, cerēdams, ka atradīsies kāds ārstniecisks līdzeklis, kas dos viņam iespēju atgriezties uz «Snarkas». Rakstīt viņš nevarēja, jo cieta tādas sāpes, ka tikai ar pūlēm lasīja. Sporta reportāža par Ber-nsa un Džonsona cīņu bija vienīgais, ko viņam izdevās paveikt Austrālijā. «Nekad negaistošais smaids», par ko tikai pirms gada bija rakstījušas avīzes, no viņa sejas bija izzudis. Tagad Džeks bija neizprotamas slimības nomākts, paļāvību zaudējis jauns cilvēks.

1909. gada marta sākumā kļuva skaidrs: ja Džeks Lon-dons nedosies mājup uz Kaliforniju, viņa kauli pilnīgi droši paliks tropos — tikpat droši, kā tad, ja Jaunhebridu bušmeņi būtu nogriezuši viņam

galvu un izdarījuši kai-kai. Viņš aizsūtīja Mārtiņu Džonsonu līdz ar stūrmani uz Zālamana salām, lai tie atvestu «Snarku» uz Sidneju. «Es atstāju «Snarku» piedzēruša kapteiņa ziņā, un, kad jahtu atveda uz Sidneju, no tās bija palicis pāri sasodīti maz. Vēl joprojām netieku gudrs, kas noticis ar manām

automātiskajām šautenēm, ar kuģa mantām, medību bisēm, diviem fotoaparātiem un trim tūkstošiem Francijas franku.» Džeks paņēma no «Snarkas» savas lietas, un jahta tika pārdota ūtrupē. Par to sasolīja trīstūkstoš dolāru, un likteņa ironijas dēļ «Snarku» ieguva vervētāji, kas Zālamana salās vāca strādniekus vergu darbiem plantācijās, — tāds gals piemeklēja kuģi, ko bija būvējis viens no pasaules ievērojamākiem sociālistiem.

1909. gada 23. jūlijā, atgriezies Sanfrancisko pēc vairāk nekā divu gadu ilga klejojuma, Džeks piestātnē paziņoja reportieriem: «Esmu neizsakāmi noguris un atbraucu mājās krietni atpūsties.» Viņu māca smaga parādu nasta, veselība bija stipri sagandēta, Amerikas avīžu attieksme pret viņu bija vai nu naidīga, vai vienaldzīga, žurnālu redaktori pēdējā gadā bija saņēmuši no viņa visai maz īsta materiāla un domāja, ka viņš «izrakstījies»; viņa pēdējie darbi lasītājus pat garlaikoja, un pilnīgi pamatoti bija pārmetumi, ka no trim varoņiem Džeks Londons stāsta beigās nogalinot četrus. Šķita, ka, nemākulīgi stūrējot, Džeks uzsēdinājis savu kuģi uz tropiska koraļļu rifa, kur to lēnām saārda smagās bangas. [4]

i

Pa ceļam no Sidnejas Džeks atlaba — viņi brauca nesteidzoties cauri Dienvidamerikai un Panamai; mājās mērenajā Kalifornijas klimatā viņš drīz vien atguva normālu veselības stāvokli. Nejauši uzdūries grāmatai ar nosaukumu «Tropu gaismas ietekme uz baltajiem», viņš uzzināja, ka šī neizprotamā, mokošā slimība nav bijusi ļaundabīga, — viņa āda saira tropu saules ultravioleto staru iedarbībā; Džeks nomierinājās, un šis psiholoģiskais lūzums sekmēja pilnīgu izveseļošanos. Augustā viņš jau peldējās strautā, kur atkal bija ierīkojis aizsprostu, Vašo Bana mugurā apjāja apkārt Hilla un Lamotes rančo, ieelpoja stiprās, dziedinošās salviju, priežu un saules sakarsētās dzimtās zemes smaržas.

Neviens ir nedomāja uzsākt viesu mājiņu būvi, par ko viņš bija rakstījis misis Eimsai jau no Zālamana salām, tāpēc Džeks atkal apmetās Veikrobinā — tai spārnā, kas bija uzcelts viņa prombūtnē. Viņš nebija ļaunatminīgs,

tāpēc atlaida Ninetu Eimsu ar godu: nopirka viņai septiņpadsmit akru lielo Zivju rančo, lai būtu ganības govīm, un, kad viņa šķīrās no Rosko Eimsa un apprecējās ar Ed-vardu Peinu, uzdāvināja kāzu tērpu un piedevām vēl piecsimt dolāru.

Džeku aprūpēja un gatavoja viņam ēst saprātīgais Na-kata,

Čarmiana apsargāja viņa vientulību, un Džeks nopietni sēdās pie darba, lai katrā ziņā savestu kārtībā darījumus. Vispirms viņš savāca no grāmatu tirgus visus savus manuskriptus un paziņoja izdevējiem, ka pārbraucis mājās uz ilgu laiku, atvedis lielisku, jaunu materiālu un no šā brīža juceklības izbeigsies. Veselus trīs mēnešus žurnālos neparādījās ne rinda ar viņa parakstu — kopš «Ziemeļu odisejas» parādīšanās gadsimta sākumā amerikāņu lasītāji pirmo reizi bija atstāti bez Džeka Londona. Šos mēnešus viņš ziedoja varonīgam darbam: ik dienu deviņpadsmit saspringta darba stundas visas septiņas dienas nedēļā — grafiks, kādam viņš bija pakļāvis sevi jau mācību laikā; viņš zināja, ka atgūt lasītāju labvēlību ir grūtāk nekā to iekarot. Izdevēji un kritiķi runāja — viņš esot «izrakstījies», izšāvis savu pulveri, publikai apnicis, bet viņš pats apzinājās, ka vēl tik tikko paguvis pieskarties skaistajiem, aizraujošajiem atgadījumiem, ko iecerējis aprakstīt.

Iznāca «Mārtiņš Idens», un, kaut gan šis sacerējums bija pelnījis labāku uzņemšanu nekā visas citas Londona grāmatas, nedraudzīgi noskaņotā kritika vai nu izturējās pret šo darbu naidīgi, vai arī to nopaļāja; Brets nevarēja atrast preses atsauksmēs nevienas cildinošas rindas, ko citēt reklāmai. Džeks žēlojās — kritiķi viņu nesaprotot un recenzenti apvainojot, ka viņš esot novērsies no sociālisma un parādot pievilcīgā gaismā individuālismu, lai gan īstenībā viņa grāmata esot Ničes pārcilvēka filozofijas nosodījums. «Mārtiņa īdena» eksemplārā, ko viņš nosūtīja Eptonam Sinkleram, Džeks ierakstīja: «Viens no motīviem, radot «Mārtiņu īdenu», bija individuālisma nosodījums. Droši vien esmu slikti veicis darbu, jo tieši šo motīvu nav pamanījis neviens recenzents.» Nē, darbu viņš bija veicis labi; viņš bija vienīgi uzrakstījis tik aizraujošu cilvēka dzīves stāstu, ka pa ceļam kaut kur pazaudējis savus pretrunīgos filozofiskos uzskatus. Ja viņš būtu zinājis, ka «Mārtiņš īdens» iedvesmos veselu amerikāņu rakstnieku paaudzi, ka pēc trīsdesmit gadiem tūkstošiem daiļliteratūras mīļotāju šo grāmatu uzskatīs par amerikāņu dižāko romānu, — viņš nejustos tik apbēdināts par šādu pagalam vēsu uzņemšanu.

Jo dziļāk viņš grima parādos, jo labāk strādāja; jo lielāks pārsvars bija pretinieku pusei, jo dedzīgāk viņš metās uzbrukumā. Viņš iesāka drosmīgi iecerētu romānu — «Laiks Negaida» — par Klondaiku un Sanfrancisko; uzrakstīja četrus savus labākos dienvidjūru stāstus; uzrakstīja «Semjuelu» un «Jūras fermeri» — divus satraucošus, dialektā sacerētus stāstus, kuru darbība noris Īrijas piekrastē. Niknums vienmēr bijis viens no viņa visspēcīgākajiem dzinējspēkiem; viņš bija nokaitis līdz baltkvēlei: strādādams gandrīz vai galu dabūjis, bet kritika paziņo, ka ar viņu esot beigas, — vai tur nav jākļūst niknam? Pēc aizrautīgās radošās trauksmes, ko vainagoja divdesmit iznākuši sējumi, Džeks jutās noguris un tagad izpildīja dienas normu tikai

apstākļu spiests. Nākamajos septiņos gados šie spaidi joprojām palika tikpat smagi, ka neviļus vedas domāt: varbūt Džeks tīšuprāt neatbrīvojās no parādu nastas, lai labāk sekmētos darbs. «Es ritmiski virzu uz priekšu savu romānu pa tūkstoš vārdiem dienā, un izjaukt šo kārtību varētu vienīgi trompešu skaņas, kas aicinātu uz pastaro tiesu.»

Viņš strādāja tik neatlaidīgi un raženi, ka novembrī pabeidza savu labāko stāstu par bokseriem — «Gabals gaļas» — un par septiņsimt piecdesmit dolāriem atdeva to Saturday Evening Post, un noslēdza līgumu, ka nākamajā gadā iesniegs vēl divpadsmit stāstu. Pabeidzis «Laiks Negaida», viņš par astoņiem tūkstošiem dolāru pārdeva tiesības publicēt šo darbu turpinājumos Ņujorkas laikrakstam Herald. Ieguvis īpašuma tiesības no jauna izdot romānu, atkārtojot to tik daudz reižu, cik lasītāji pieprasa, Herald sāka ievietot dedzīgus slavinājuma rakstus par Džeku Londonu un viņa romānu, un simtiem avīžu, nopirkušas turpinājumu publikācijas tiesības, arī pārdrukāja šos rakstus. Šī labvēlīgā preses kampaņa izlīdzināja apvainojumus un ņirgas, ko viņš bija izcietis pēdējā laikā.

«Laiks Negaida» ierindojas līdzās tādiem nozīmīgiem sacerējumiem kā «Jūras vilks», «Kad senču asinis runā», «Dzelzs papēdis», «Mārtiņš īdens», «Džons Mieža-grauds», «Mēness ieleja» un «Zvaigžņu klaidonis».

Grāmatas pirmā trešdaļa, kur Džeks tēlojis Aļasku pirms Klondaikas zelta drudža un to, kā Laiks Negaida drāžas ar pastu no Serklsitijas uz Daiju, ir visvaldzinošakas lappuses, kādas uzrakstītas par saltajiem Ziemeļiem; Glene-lenas skaisto ainavu apraksti liecinaˆ cik uzticīgi autors mīl dabu un kā daba savukārt atklāj viņam visu savu krāšņumu, visu savu slēptāko burvību; bet visspožākais Londona sasniegums ir māka iepīt savus sociālistiskos uzskatus «Laiks Negaida» vidusdaļā, kaut gan šis romāns sarakstīts šķietamā piedzīvojumu literatūras garā; filozofija kļuvusi par darbības neatņemamu sastāvdaļu un aizrauj lasītāju, kas gluži neapzināti uzsūc to sevī kā nepieciešamu sižeta risinājuma piedevu. Nežēlīgi izrēķinājies ar laupītājiem — Sanfrancisko biznesmeņiem —, Laiks Negaida — pirāts, gaišmatains mežonis Nīčes garā — gremdējas pārdomās. «Visu bagātību avots vienmēr ir bijis darbs, godīgs darbs. Lai tas būtu kartupeļu maiss, klavieres vai septiņvietīgs automobilis, — to visu radījis tikai darbs, nekas cits. Krāpšana sākas tad, kad nonāk līdz saražoto mantu sadalei. Simtiem tūkstošu cilvēku lauza galvu, prātodami, pa kādu spraugu ielīst, lai nokļūtu starp strādniekiem un viņu saražotajām bagātībām. Šie manīgie vīri ir biznesmeni. Tās daļas lielumu, kuru sev pievāc biznesmeni, nosaka nevis taisnīguma likums, bet viņu dūres spēks un nekaunība. Te vienmēr rīkojas pēc principa: «Ņem no dzīves, ko vari.»»

īsti zaimi vēl snaudošajai 1910. gada Amerikai — vārdi, kurus

teicis vispatiesākais proletariāta rakstnieks; un, tā kā rakstnieks klaji neuztiepj savus uzskatus, bet tie it kā organiski izriet no Laiks Negaida vērojumiem un secinājumiem, šis romāns, nezaudējot politisko ievirzi, vienlaikus kļūst arī par mākslas darbu. Kad iznāca «Dzelzs papēdis», Džekam pārmeta, ka viņš viduvēja propagandista dēļ pazudinājis labu romānistu. Džeks tad atbildēja: viņš varot saliedēt propagandu ar mākslu tik cieši kopā, ka lasītājs pat nemanīšot salaiduma vietas. Romānā «Laiks Negaida» viņš sekmīgi ticis galā ar šo grūtāko no visiem rakstiecības uzdevumiem. Miljoniem lasītāju satraukti dzīvoja līdzi Laiks Negaida varoņdarbiem, un Džeks Lon-dons bija atkarojis lasītāju simpātijas — kā sociālistisko, tā arī buržuāzisko.

Tā apstiprinājās viņa pārliecība, ka viņš nav zaudējis ne kripatiņu radošā spēka, turklāt Čarmiana paziņoja, ka gaidot bērnu,— gadījums, ko gribējās godam atzīmēt ar divdesmit vienu salūta šāvienu; un Džeks stājās pie vēl viena sava mūža lielākā sapņa īstenošanas. Viņš sāka celt māju, kurā bija nodomājis dzīvot līdz mūža galam, un izvēlējās lielisku vietu vienā no Hilla rančo aizām, ko ieskāva sekvojas, vīna dārzi, melno plūmju dārzi un manzanitu meži. Te pietiks vietas viņa bibliotēkai, kurā ietilpa četrtūkstoš sējumu, milzīgajam daudzumam balto kartona kārbu, kurās viņš bija salicis oficiālās atsauksmes, sociālistu brošūras, avīžu izgriezumus, piezīmes par nacionāliem dialektiem, vārdiem un ierašām, dzejoļus, ko vēl joprojām iesēja sarkanos vākos. Te viņš novietos tēraudstiepļu vāceles, bāztin piebāztas ar darīšanu un personisko saraksti, un melnās, šaurās kastītes — trīsdesmit rindu augstumā —, kurās glabāja savus dārgumus: suvenīrus no Ceļa un no Aļaskas, no braucieniem uz Koreju un pa dienvidjūrām, simtiem asprātīgu spēļu, mīklu, rotaļu, ūdenspīpju, abpusēji vienādu monētu, veselus komplektus īpatnēju karšu. Te varēs arī komfortabli uzņemt viesus, apgādāt viņus ar tādām modernām ērtībām kā elektrība un ūdensvads katrā istabā, ierīkot vēsajā pagrabstāvā milzīgu atpūtas istabu tikai vīriešiem, kur varētu gan spriedelēt par politiku un stāstīt anekdotes, gan spēlēt biljardu un pokeru, gan sacensties ķegļu spēlē, trokšņpt un visādi jārēties, cik patīk. Te būs skaista mūzikas istaba, kur muzicēt Čarmianai un viņa daudzajiem draugiem mūziķiem; apjomīga ēdamistaba, kur varēs sasēsties piecdesmit cilvēku, lai ieturētu garšīgu maltīti un patīkami patērzētu; ar sarkankoku apdarināta guļamistaba namatēvam, kurā būs pietiekami vietas atjautīgi izdomātam naktsgaldiņam, uz kā nolikt visus piederumus, ko Nakata būs sagatavojis savam saimniekam naktij, jo pašlaik ir tik saspiesti, ka ledus dzēriens vienmēr uzlīst uz grāmatām. Te viņam beidzot būs piemērota darbistaba ar diktafonu un īpaši paredzētu vietu izveicīgam sekretāram.

Viņš apgalvoja, ka cels sev «dzimtmāju». Aļaskas indiāņi bija saukuši balto iekarotāju par «vilku», un šis vārds ieguva savā varā

Džeka iztēli: viņš vienmēr iedomājās sevi kā uzvarētāju — vilku. Viņš izmantoja šo vārdu virsrakstos — «Vilka dēls» un «Jūras vilks», parakstījās «Vilks» vēstulēs Džordžam Sterlingam un tagad cēla

Vilku namu, lielā balto cilvēku vadoņa mītni. Viņš_ stipri, no visas sirds cerēja, ka Čarmiana dāvās viņam dēlu, ka viņš kļūs par Londonu dinastijas dibinātāju, kas mūžīgi dzīvos Vilku namā.

Viņš cieši nolēma, ka šī māja būs visskaistākā un oriģinālākā mītne Amerikā; un, lai šo mērķi sasniegtu, viņš bija ar mieru izdot jebkuru summu. Māju vajadzēja celt no milzīgajiem sarkanajiem akmeņiem, ar kuriem sētiņ nosēta Mēness ieleja; kokmateriāliem noderēs desmit-tūkstoš gadu vecās sekvojas. Viņš ataicināja no Sanfrancisko arhitektus un pavadīja daudzas laimīgas stundas, pārdomās nolīcis pār skicēm, pārveidojot istabu izvietojumu, plānojot ārpusi tā, lai ēka organiski iederētos kalnos. Santa Rozā viņš sameklēja prasmīgu mūrnieku — itālieti Forni — un lika tam uzcelt māju, kas stāvētu gadsimtiem ilgi. Katra colla akmens jānomazgā ar ūdeni un jānokasa ar tēraudstiepļu suku; mūrējot jālieto vairāk cementa un mazāk kaļķu javas, lai sienas slietos stingri uz laiku laikiem; vienam strādniekam pastāvīgi jāmitrina sienas, lai cements nesacietētu pārāk ātri un arī nesabirztu pulverī; starpstāvu pārsegumam jābūt divkāršam un reizēm arī trīskāršam; iekšējās starpsienas būs no veseliem baļķiem, turklāt lielākas izturības labad ārējie baļķi piestiprināti pie iekšējiem spraišļiem ar bultskrūvēm. Jumta teknēm jābūt no vara un visām ūdensvada caurulēm tāpat.

Kā dedzīgs individuālists viņš gatavojās uzcelt sev lielāko pili Savienotajās Valstīs. Kā sociālists viņš bija nodomājis maksāt celtniekiem krietnu algu un ierādīt viesiem vairāk nekā pusi no divdesmit trim istabām. Lai paātrinātu būvi, Forni bija dots rīkojums pieņemt darbā trīsdesmit strādnieku.

1910. gada pavasarī Džeks spēra ļoti saprātīgu soli: ataicināja pie sevis uz pastāvīgu dzīvi Elīzu Londonu-Šepardi un nodeva viņas pārziņā savu rančo. Misis Še-pardei jau bija četrdesmit trīs gadi, un viņa bija šķīrusies no sava septiņdesmit vienu gadu vecā vīra; ne mazumu grūtību un sirdssāpju viņa bija izcietusi, kopš atstāja Džona Londona rančo Livermorā. Elīza bija patīkama sieviete, gan joprojām neizskatīga un pieticīga, bet godīga, izdarīga un praktiska; lai palīdzētu vīram vadīt patentu biroju, viņa pašmācības ceļā bija kļuvusi par juristi.

Viņa nemēdza melsties, izturējās vienkārši un nepretenciozi, tāpēc bija iemantojusi vispārējas simpātijas. Visus šos gadus Elīza bija palikusi Džekam uzticamˆ draugs un mīlēja viņu tikpat pašaizliedzīgi kā savu dēlu Ērvingu.

Līdzko Elīza bija pārņēmusi saimniecības vadību savās rokās, viņas uzdevums tūlīt kļuva grūtāks: Džeks nopirka Kolera vīna dārzus,

par kuriem Nineta Eimsa tik bieži bija viņam rakstījusi, kad viņš vēl braukāja ar «Snarku», — astoņsimt akru lielu zemes gabalu, kas robežoja ar Hilla, Lamotes un Zivju rančo. Kolera vīna dārzi maksāja Džekam trīsdesmit tūkstoš dolāru, bet viņa rīcībā atradās tikai visai niecīga daļa no šās summas, jo bija jau sākta Vilku nama būve, kurai pēc aprēķina arī vajadzēja izmaksāt trīsdesmit tūkstoš dolāru. Kas mudināja viņu piepirkt klāt šos astoņsimt akrus, kad trūka naudas, ar ko samaksāt, kad viņam jau piederēja tik daudz skaistas platības, kur varēja dzīvot, kopt zemi un baudīt prieku? Varbūt trīsdesmit tūkstoši likās lēta cena par tik labu zemi, turklāt abi rančo savienosies vienā, — kur vien skaties, visur viņš būs neaprobežots valdnieks ... Bez tam Džeks jau vienmēr bija neatlaidīgi apgalvojis, ka tamlīdzīgu rīcību grūti izskaidrot: «Man patīk!» — un viss. «Filozofija veselu mēnesi pārliecinoši un apnicīgi ņemas ieskaidrot indivīdam, kas viņam jādara, bet indivīds acumirklī pasaka: «Man tā patīk,» — un visa filozofija izkūp kā dūW Šis «man patīk» liek dzērājam dzert un moceklim valkāt astru kreklu, tas liek vienam dzīties pēc slavas, otram — pēc zelta, trešam — meklēt mīlestību, ceturtam — dievu.» Viņam patika Kolera vīna dārzi, tāpēc viņš tos nopirka.

1910. gada jūnijā viņš atkal rakstīja uz Austrumiem izmisīgas vēstules ar lūgumu sūtīt naudu. «Man ir steidzama vajadzība pēc naudas, jo jāiemaksā desmittūkstoš dolāru par zemes gabalu, ko gribu pirkt. Izlūdzos žēlastību, un iemaksas termiņu pagarināja līdz 26. jūnijam, bet, ja ari līdz tam laikam nevarēšu nokārtot maksājumus, tad zaudēšu ne vien zemi, bet arī rokas naudu.»

Lai sagatavotos bērna dzimšanai, Čarmiana aizbrauca uz Glenelenu. Džeks norīkoja veselu armiju strādnieku, lai tie iztīrītu jaunu jājamo taku, kas savienotu viņa īpašumus un apjoztu zemes gabalu, kur tika celts Vilku nams, — viņš bija nolēmis sagādāt sievai pārsteigumu uz to dienu, kad viņi atgriezīsies rančo ar dēlu; par to, ka šoreiz būs dēls, viņš jutās pilnīgi pārliecināts. Cik jauki bija stundām ilgi sapņot par laiku, kad, uzsēdinājis zēnu ponija mugurā, viņš varēs savam mantiniekam blakus apjāt tūkstoš simt akriem — dēla nākamajam īpašumam.

Deviņpadsmitajā jūnijā Čarmianai piedzima meita. Mazulīte nodzīvoja tikai trīs dienas. Meitenīti apglabāja Elīza. Neremdināmās bēdās Džeks ar avīžu paku padusē iemaldījās dzertuvē uz Septītās ielas un Vebsterstrīta stūra, netālu no piekrastes krodziņiem, kuros senāk bieži bija iegriezies. Maldaunijs, dzertuves īpašnieks, domādams, ka Džeks ieradies uzlīmēt reklāmas uz viņa iestādījuma sienām, uzsāka kautiņu, kurā iesaistījās arī četri viņa rokaspuiši. Kad Džekam beidzot izdevās izrauties, viņš bija smagi sasists. Viņš pieprasīja, lai Maldauniju arestē, bet tiesnesis atsacījās šo lietu izmeklēt, aizbildinoties, ka tiesai nav nekāda darīšana ar dzērāju ķildām.

Iecirkņa tiesas reportieri izplatīja materiālu par «dzērāju kautiņu» pa visām avīzēm, ar divkāršu sparu apmētādami Džeku pārmetumiem — piedzēries, kad sieva slimnīcā un nupat nomiris bērns. Kad labvēļi paskaidroja Džekam, kāpēc tiesa viņu neaizstāv: šis pats tiesnesis esot tā zemes gabala īpašnieks, uz kura atrodoties dzertuve, — Džeks aizrakstīja tiesnesim niknu vēstuli, kuras norakstus izsūtīja avīžu sindikātiem; vēstulē bija izklāstīta šā atgadījuma norise un beigās teikts: «Kaut kad, kaut kur un kaut kā es dabūšu Jūs ciet, un tad Jūs pilnā mērā matīsiet likuma smago roku.» Pēc tam viņš ievietoja sludinājumu vietējās avīzēs ar lūgumu paziņot visu, kas varētu atklāt šā tiesneša gan politiskā, gan juridiskā, gan sabiedriskā ziņā nelikumīgo rīcību, tā tiesneša, kam piederēja zemes gabals, uz kura zēla un plauka Maldaunija iestādījums. Melīgais apgalvojums, ka Džeks piedalījies dzērāju kautiņā, bija īsta neģēlība, tomēr, kad viņa vēstule tiesnesim bija iespiesta visās Amerikas avīzēs, cilvēki, to lasīdami, jocīgā izmisumā nogrozīja galvu. Atlika tikai viena iespēja, kā sevi atriebt — mūžīgais rakstnieku atriebes paņēmiens: viņš sacerēja par šo gadījumu stāstu ar nosaukumu «Labdarīgās šaubas», kurā sadeva tiesnesim pamatīgu sutu .... un tad pārdeva stāstu avīzei Post par septiņsimt piecdesmit dolāriem.

Pēc dažām dienām Džeks uztūkušām, sarkanām acīm

Jack London

Džeks Londons apmēram deviņu gadu vecumā

Džeks Londons — vidusskolas audzēknis

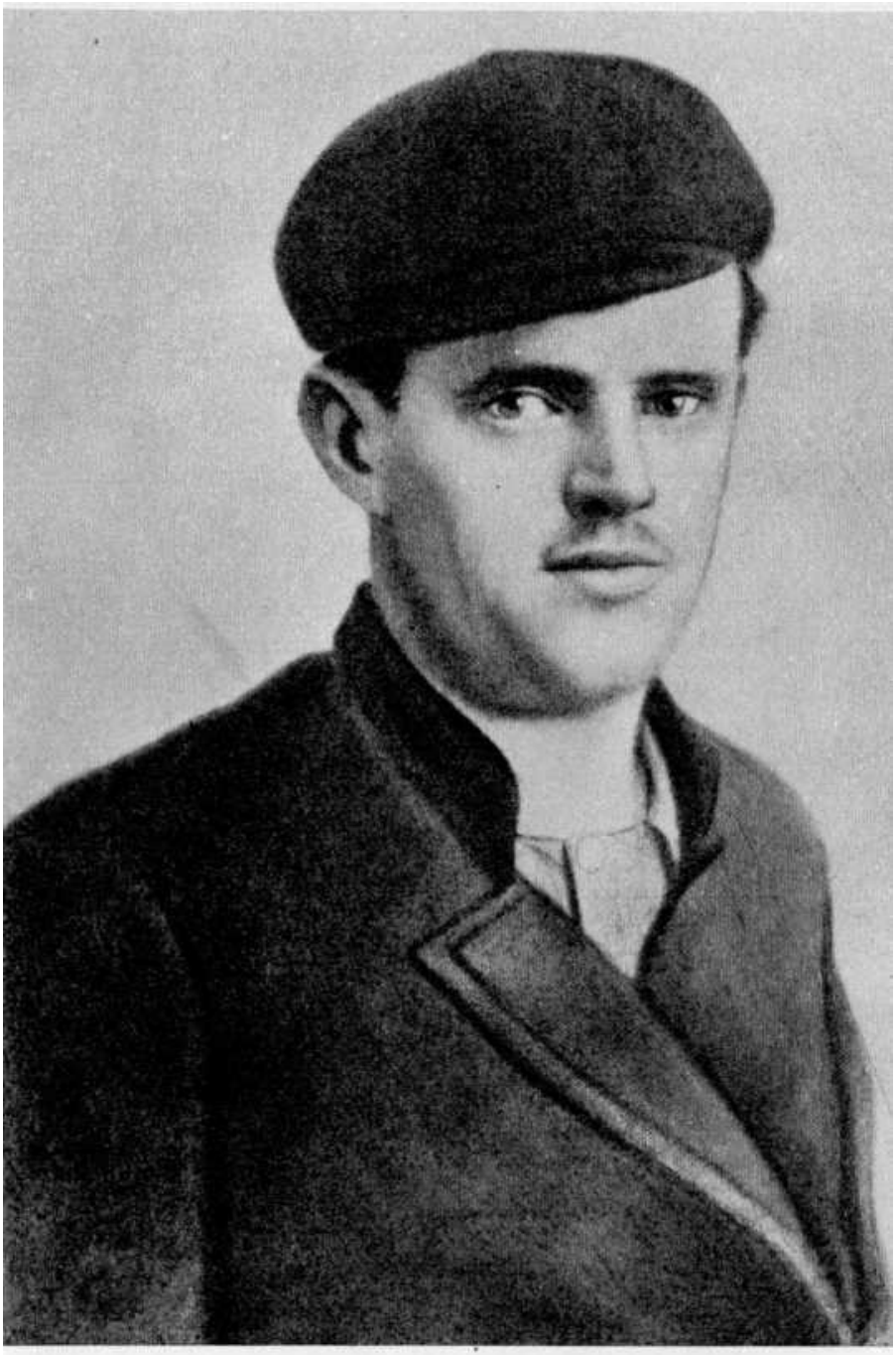

Džeks Londons — Īstendas graustu iemītnieks

Flora Vellmane

Džeka Londona sieva Besija ar meitām Džoanu un Besiju

Anna Strunska

Čarmiana Kitredža

Džeks Londons — korespondents Korejā krievu-japāņu kara laikā, 1904. gadā

Džeks Londons Seulas viesnīcā Korejā 1904. gadā

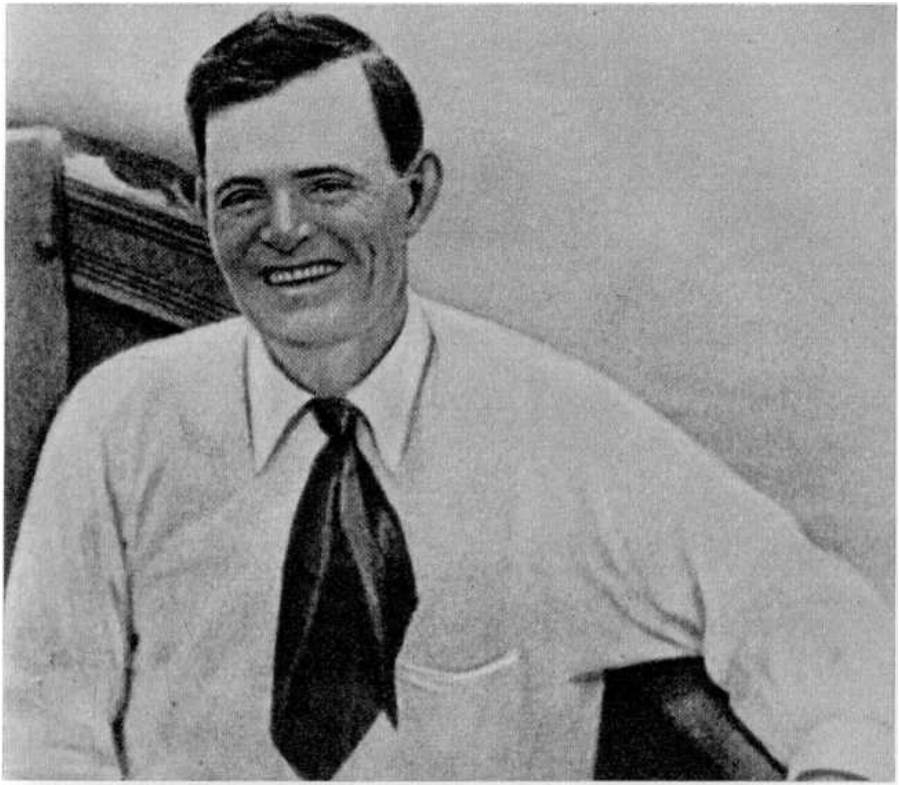

Džeks Londons uz kuģa «Dirigo», ar ko viņš brauca apkārt Dienvidamerikai

Džeka Londona māja Mēness ielejā

Veikrobina

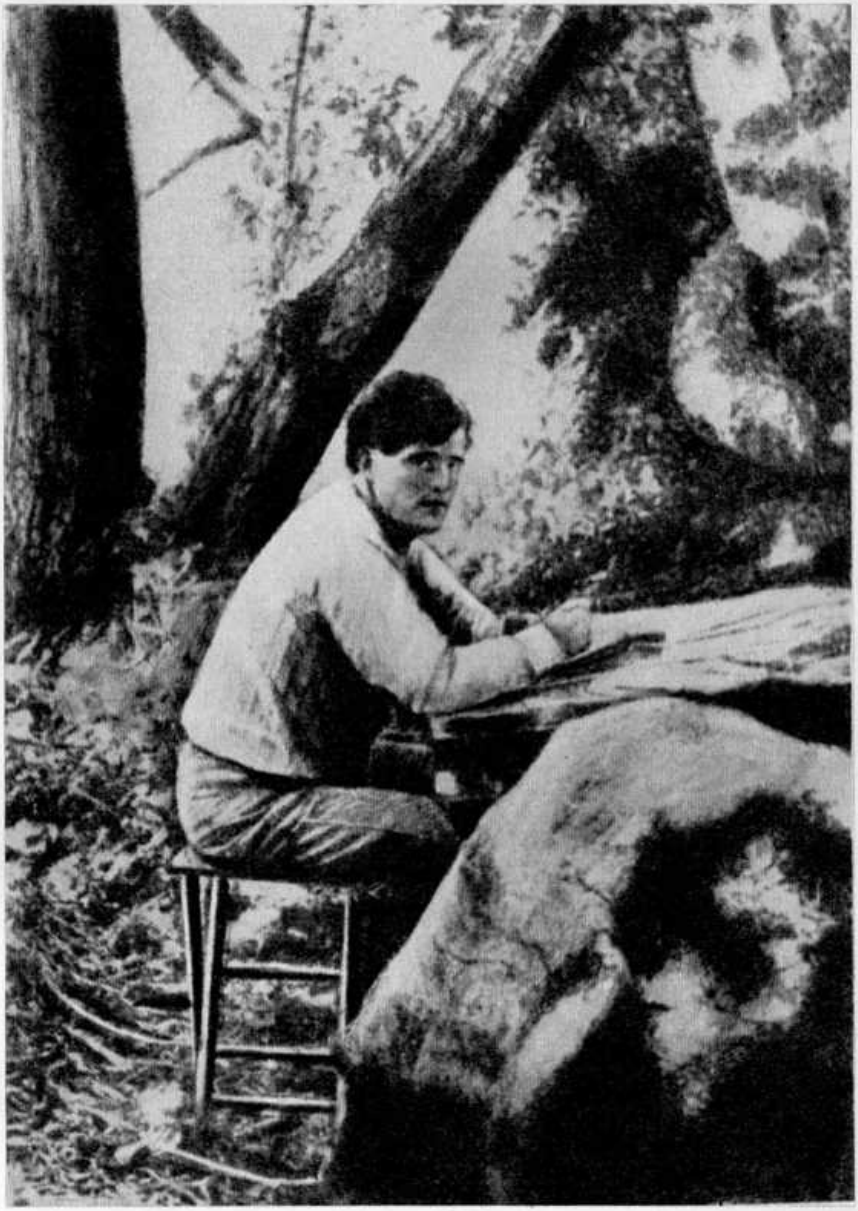

Džeks Londons strādā (Mēness ielejā 1905. gadā)

Čarmiana Londona Skaistuma rančo

Džeks Londons savā darbistabā. Uzņēmums izdarīts dažus mēnešus pirms viņa nāves

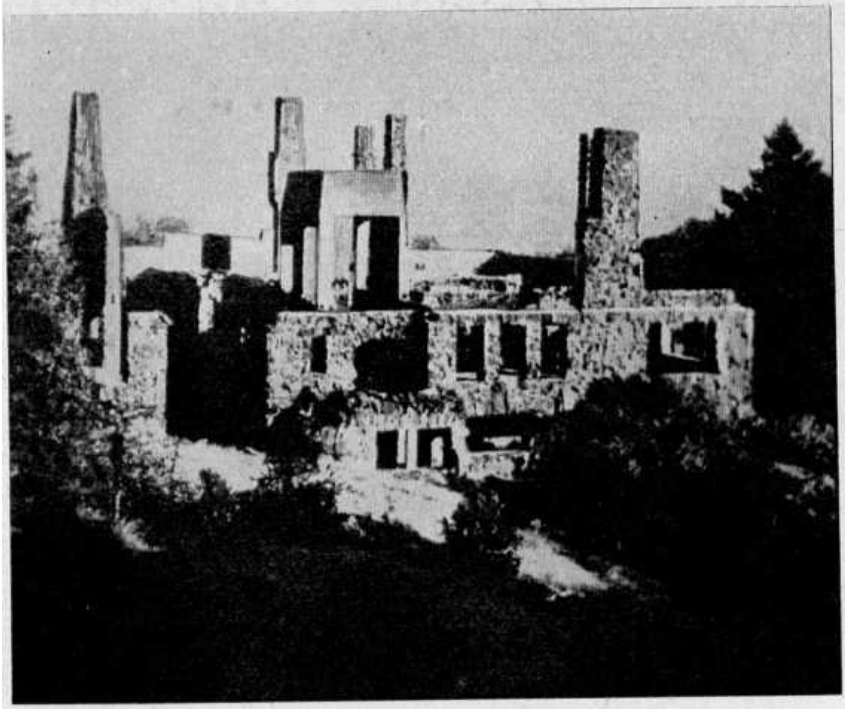

Vilku nams pēc ugunsgrēka

Džeka Londona kaps Mēness ielejā

aizbrauca uz Rēno, kur pavadīja desmit dienu — rakstīja Ņujorkas Herald korespondences par treniņiem sporta nometnēs un par Džonsona un Džefirsa maču. Viņam patika noskatīties boksa sacīkstes; desmit dienas, ko viņš pavadīja treniņa nometnēs kopā ar pārējiem korespondentiem, kuru vidū bija draugi no agrākajām preses kampaņām, remdināja rūgtās bēdas par bērna zaudējumu. Modās nojauta, ka viņš tā arī nomirs, neradījis dēlu, un šī pārliecība viesa tukšuma un bezjēdzības sajūtu — viņam, kurš bija radījis divdesmit četras grāmatas.

Atgriezies Oklendā, viņš iztērēja tikko nopelnīto naudu par mazu burinieku — ceturto savā mūžā; burinieku sauca «Klaidonis», un ar to Džeks bija nodomājis doties braucienā apkārt Sanfrancisko līcim. Līdzko Čarmiana bija atlabusi, viņi devās pavadīt laiku uz ūdens: strādāja, burāja, zvejoja vakariņām zivis. Kad viņš atkal pārradās Glenelenā, kaimiņi, kārodami dzirdēt romantiskus stāstus par dienvidjūrām, uzaicināja viņu uzstāties vietējā Čovet-holla klubā. No skatuves runāt viņš atteicās, tālab kluba vadītājs iegāja blakus pārtikas preču tirgotavā un atnesa ziepju kasti — lektors uzkāpa uz tās, lai auditorija varētu viņu redzēt. Glenelenas fermeri nedzirdēja ne vārda par piedzīvojumiem Tahiti, Fidži vai Samoa; lektors izmantoja paredzēto laiku, lūkodams pierādīt Jūdžina V. Debsa teoriju: «Ja runa ir par šķiru cīņu, tādā gadījumā nav un nevar - būt labu kapitālistu un sliktu strādnieku. Ikviens kapitālists ir tavs ienaidnieks, un ikviens strādnieks — tavs biedrs.»

Vasaras mēnešu ritējumā sadzija brūces, ko sirdī bija iecirtis mazulītes zaudējums, nolīdzinājās ari nepatikšanas, kas bija radušās pēc atgadījuma Oklendā. Vislielāko patiku Džekam sagādāja uzsvilpt savam iemīļotajam sunim Brūnvilkam, sēsties Vašo Bana mugurā un auļot pāri laukiem uz Vilku namu, lai paskatītos, kas pa dienu paveikts, aprunātos ar Forni un strādniekiem; bija patīkami manīt — arī strādnieki, juzdami, ka palīdz radīt tik lielu mākslas darbu, bija pieķērušies šai mājai ar tādu pašu mīlestību kā viņš. Strādnieki dzīvoja rančo teltīs un pēc darba reizēm uzkāpa augstākajā pakalnā, paņēmuši līdzi vīna krūku un akordeonu, un tur zem siltajām, tuvajām zvaigznēm dziedāja sentimentālas itāliešu dziesmas. Skaidros vakaros bieži pie viņiem atnāca ari Džeks — kopā padziedāt, izdzert glāzi skāņā, sarkanā vīna, pārspriest jautājumus, kas radušies pa dienu būvdarbu gaitā. «Džeks bija labākais cilvēks, kādu jebkad esmu saticis,» stāsta Forni. «Pret visiem laipns, vienmēr smaidošs. Patiess demokrāts, cēlsirdīgs vīrs, īsts džentlmenis, mīl savu ģimeni, mīl vienkāršo strādnieku. Četros gados netiku no viņa dzirdējis neviena pārmetuma, ka esam strādājuši slikti vai pārāk gausi.»

Kad strādnieki taisījās uz guļu, Džeks atvadoties katram paspieda roku, novēlēja labunakti un Brūnvilka pavadībā devās mājup cauri

plūmju dārzam, ieelpodams smaržas, kas garoja no lapām, augļiem un raženās zemes.

Džeks bija pilnīgi uzticīgs Čarmianai. Ratos, kurus vilka četri strauji zirgi, viņš kopā ar Čarmianu un Nakatu devās braucienā pa visnomaļākajiem Ziemeļkalifornijas, Oregonas un Vašingtonas apvidiem. Čarmiana joprojām bija gatava uz jebkādu dēku, kopā ar viņu jāja, peldējās un burāja, spēlēja viņam priekšā klavieres un dziedāja, pārrakstīja uz mašīnas viņa manuskriptus un pēc diktāta vēstules. Viņš bija arī saglabājis draudzīgas attiecības ar Besiju, vairākas reizes mēnesī brauca uz Pjedmontu tikties ar meitām, spēlējās ar tām, veda uz teātri vai cirku. «Misters Londons,» Besija stāstīja reportieriem, «savu meitu labā dara visu iespējamo. Viņš meitenes sirsnīgi mīl. Būdams Oklendā, viņš tās bieži apciemo, stundām ilgi ar tām rotaļājas un tērzē. Meitenes tēvu mīl. Un kādēļ gan ne? Arī manā sirdī nav nekāda rūgtuma. Viņam nav ne jausmas, cik liela nozīme manās acīs ir tam, kā viņš izturas pret bērniem.» Šī traģiskā augstsirdība vienmēr bijusi Besijas Madernas rakstura būtiska īpašība.

Turpretī Floras dīvainības līdz ar vecuma tuvošanos izpaudās vēl spēcīgāk nekā tais senajās dienās, kad viņa bija jaukusies Džona Londona darījumos. Džeks bija nopircis viņai māju un iemitinājis tajā arī Dženiju, lai tā aprūpētu māti, ik mēnesi nosūtīja arī čeku par piecdesmit pieciem dolāriem, tomēr Flora Oklendā staigāja apkārt pie kaimiņiem, žēlodamās, ka Džeks Londons viņu neapgādājot un viņai trūkstot naudas iztikai. Tāpēc viņa atvēršot maizes ceptuvi, — kaimiņi taču nākšot pie viņas pirkt mājās ceptu maizi? Satriekti par tik cietsirdīgu izturēšanos pret vecu māti, kaimiņi labprāt apsolījās katru dienu pirkt pa klaipam viņas cepto maizi, — ir nu gan dēls, turklāt vēl bagāts un ievērojams! Flora iegādājās krāsni un sāka cept maizi. Šī ziņa no mutes mutē ātri izplatījās pa visu Oklendu, un pilsētiņu pārņēma sašutums. Gudrodams, kā mazināt mātes rosību, Džeks aizrakstīja viņai vispacietīgāko un maigāko vēstuli, kuru lasot uzvilni aizkustinājums pret tās autoru.

«Mīļā māt! Es tikai gribu minēt Tev dažus skaitļus un apsvērumus par Tavu maizes cepšanu. Visveiksmīgākos mēnešos Tu ieguvi 7,5 dolārus tīras peļņas; 26 dolārus maksāja krāsns. Ja trīs mēnešus visi Tavi ienākumi — 7,5 dolāri mēnesī — aizies par krāsni, Tu šos trīs mēnešus būsi strādājusi par velti, un tai pašā laikā Tev vajadzēs kādu ņemt palīgā, jo Tu vairs neko nevarēsi darīt mājās, un tas izmaksās vismaz tos 7,5 dolārus, ko Tu iegūsi no maizes cepšanas ...» Viņš pārāk labi pazina māti, lai apelētu pie viņas jūtām, ieskaidrojot, ka viņa ceļ dēlam neslavu Oklendā; atrunāt viņu varēja, vienīgi apelējot pie viņas «praktiskā saprāta», kā pašai labpatika izteikties.

Vēstule iedarbojās: Flora atmeta maizes cepšanu. Taču viņai bija > vajadzīgs kāds pasākums, kur iztērēt savu neizsīkstošo enerģiju,

tāpēc viņa sadomāja atvērt Brodvejā avīžu kiosku. Džeks vēl laikā paspēja iejaukties un aizkavēt šo rīcību. Drīz rančo sāka ierasties iekasētāji ar Floras pirkumu rēķiniem; «ie pirkumi viņai bija pilnīgi lieki (galveno vietu starp tiem ieņēma briljanti sešsimt dolāru vērtībā). Džeks vienmēr izturējās laipni pret māti, sūtīja ar sirsnīgu ierakstu katru jauniznākušo grāmatu, ne reizi nelika manīt, kādas nepatikšanas tā viņam sagādā ar savām ekscentriskajām izdarībām, taču viņu vienmēr māca bailes: kādi vēl jauni plāni perinās šai galvā, ko slēpj šis ciešais, urbīgais skatiens aiz šaurajiem tērauda aceņu stikliem? Ar laiku viņu sāka mākt šausminoša nojauta, ka māte nekad nav bijusi pavisam normāla. Turpretī — cik dīvaini saliedējas vienkop cilvēka īpašības! — Džoni ja Millera atmiņā Flora palikusi kā labākā sieviete, ko viņš jebkad pazinis, — maiga, mīloša, pilnīgi saprātīga būtne, viņa māte un draugs; arī tie, kas šai laikā ņēma pie viņas klavierstundas, atceras, ka Flora Londona bi-j usi patīkama, laipna veca dāma.

Par jebkuru stāstu avīze Post tagad maksāja Džekam septiņsimt piecdesmit dolāru, Collier's piedāvāja tūkstoti,

Herald — septiņsimt piecdesmit par īsu Ziemsvētku stāstu, ar žurnālu Cosmopolitan viņš bija noslēdzis līgumu stāstu sērijai par Smoku Biljū — tā nosaukts varonis; katrs stāsts — septiņsimt piecdesmit dolāru. Makmilans publicēja «Pazaudēto seju», īso stāstu krājumu, «Revolūciju» — aprakstu krājumu — un «Laiks Negaida». «Pazaudētā seja» pelnīti guva siltas atsauksmes; «Pazaudētā seja» bija veiksmīgs humoristisks stāsts par Aļasku, tāpat arī «Uzticība», «Tā vieta», «Kur aizgājis Markuss O'Braiens» un tādi dramatiski spraigi sacerējumi kā «Zelta drudzis» un «Ugunskurs». Tik augstu meistarību viņš nebija sasniedzis kopš «Vilka dēla» un «Viņu tēvu dieva» — savu pirmo stāstu krājumu iznākšanas. «Revolūciju» — dažādu un pēc kvalitātes nevienādu aprakstu krājumu — uzņēma vienaldzīgi, toties «Laiks Negaida» — ar sajūsmu, kā jau varēja paredzēt.

Apvienojis sevī spēku, enerģiju, spēju koncentrēties un arī talantu, viņš bija veicis to, kas pa spēkam vienīgi titāniem: no drausmā bezdibeņa, kur viņu gaidīja nāve un iznīcība, viņš nepilna gada laikā bija izrāvies tādos augstumos, kādus vēl nebija sasniedzis neviens amerikāņu rakstnieks.

Dzīve pagaidu miteklī Veikrobinā bija kļuvusi neizturama, un, kamēr uzcels Vilku namu, acīm redzot, vēl paies vismaz divi gadi, tāpēc 1911. gada jūnijā Džeks spēra tādu soli, kas dāvāja viņam vislaimīgākos un raženākos gadus mūžā: nopirka desmit akru lielu zemes gabalu Kolera vīna dārzu vidū, kur atradās pamesta vīna darītava, nolaista māja un dažas saimniecības ēkas. Džeks norīkoja mūrniekus un namdarus, lai piebūvē mājai ērtu ēdamistabu ar milzīgu kamīnu un lielu verandu atpūtai, pēc tam paplašināja virtuvi, izremontēja guļamistabas un balkonus, kurus arī izmantoja gulēšanai.

Vienu no guļamistabām viņš iekārtoja par darbistabu: novietoja gar sienām plauktus grāmatām, papīriem un kartona kārbām ar kartotēku. Maza, slēgta terase, kur gulēja viņš, izgāja uz nošķirtu tropisku dārzu mājas priekšā, sētas puses veranda — uz plašu pagalmu, kur atradās liels šķūnis, kas bija daļēji pārbūvēts viesu uzņemšanai — deviņas ērtas istabiņas. Nakata bija kļuvis par galveno saimniecības pārzini un pieņēmis darbā vēl divus japāņus — vienu ēdienu gatavošanai, otru — mājas uzkopšanai.

Šī māja jau no paša sākuma, kā izrādījās, bija laimīgs atradums: te katrs jutās brīvi un varēja uzjautrināties pēc patikas. Jau Veikrobinā visas vasarnīcas un teltis bija pilnas ar Džeka paziņām un tuviem draugiem, neviena saliekamā gulta nestāvēja tukša: tur bija gan Džordžs Sterlings, gan Klaudslijs Džonss, gan Džeimss Ho~ pērs, gan Džeka draugi sociālisti un anarhisti, korespondenti, matroži, klaidoņi un vēl kaut kādi paziņas, kas neiederējās nevienā kategorijā. Tagad, kad bija iekārtota pajumte, Džeks sāka aicināt viesus no visas plašās pasaules; katra diena izvērtās par «atvērto durvju trešdienu». Ikviens, atbraucis uz rietumiem — mākslinieks, literāts vai filozofs —, kaut vai pāris dienu pavadīja Skaistuma rančo — tā Džeks bija nosaucis savu māju. Katrā no desmitiem tūkstošu vēstuļu, kuras viņš sūtīja no rančo — turklāt lielākā daļa no tām adresēta cilvēkiem, kas nebija viņa domu biedri, izturējās pret viņu naidīgi, pat viņu zākāja —, viņš tomēr nekad neaizmirsa pierakstīt: «Vārtu bultu viegli atbīdīt no ārpuses, un Skaistuma rančo segas un ēdiens draugiem vienmēr atradīsies. Atbrauciet ciemos un palieciet, cik ilgi tīk.» Ielūgumu pieņemt vēlējās tik daudzi, ka Džeks bija spiests nodrukāt īpašus prospektus ar norādījumiem, kā nokļūt Glenelenā no Sanfrancisko vai Gklendas. R.eti gadījās, ka pie izvelkamā galda salasītos mazāk nekā desmit vˆsu, bieži bija divdesmit vai vairāk. Reiz pie pusdienām satikās Haijars Daials, pret angļiem vērstās daialistu kustības pamatlicējs Indijā, kāds amerikāņu romānu rakstnieks, Stenfordas universitātes matemātikas profesors, kaimiņu fermeris, inženieris Luters Berbanks, tikko no Penangu salām atgriezies matrozis, princese Ula Hamfrija, aktrise, kas bijusi sultāna harēmā, trīs klaidoņi un kāds vājprātīgais, kurš taisījās celt māju no Sanfrancisko līdz Ņujorkai. Lai kāds bija viesu sabiedriskais stāvoklis, visus vienādā mērā pārsteidza pārējie šeit saradušies viesi. Daži no namatēva draugiem — lieliski puiši, taču dīkdieņi —, mēnešiem ilgi dzīvodami rančo un vannu uzskatīdami par lieku greznību, smirdēja tik neciešami, ka tiem tika speciāli uzcelta māja mežā; tomēr ēda visi kopā pie tā paša lielā galda akmens sienu ēdamistabā. Piecu gadu laikā pie Džeka viesojās tūkstošiem cilvēku: rakstnieki, mākslinieki, Eiropas valstsvīri un filozofi, garīdznieki, katordznieki, biznesa magnāti, inženieri, mājsaimnieces. Džekam bija apnicis ceļot pa pasauli — lai tagad pasaule pati ierodas pie viņa! Kad

Glenelenas stacijā pienāca vilciens, to vienmēr sagaidīja furgons, lai aizvestu viesus uz Skaistuma rančo pa līčloču zemesceļu, kas agrāk tika lietots tonnām lielās vīnogu ražas aizvešanai.

Džeks jutās atplaucis — būt par namatēvu, šās muižas vēlīgu patriarhu, redzēt, ka draugiem un paziņām patīk ēst pie viņa galda, jāt pa viņa kalniem ar viņa zirgiem, gulēt viņa gultās, — tas sagādāja viņam vislielāko prieku. Tomēr vairāk par visu Džekam patika izdibināt, ko domā viesi, uztaustīt, kas «tikšķ šais pulksteņos», noskaidrot viņu rakstura īpašības, domas un spriedumus, vājības, runas veidu, dzīves gājumu. Viesus savukārt — par to liecina simtiem atsauksmju — pārsteidza un sajūsmināja viņa gaišais prāts, domu rosums un pareizība, dziļās un vispusīgās zināšanas un, galvenais, ātrums, ar kādu viņš izvilināja un apguva zināšanas no saviem ciemiņiem — visā pasaulē slaveniem dažādu nozaru speciālistiem, kas bija sapulcējušies pie viņa galda. Lai cik niecīgas zināšanas viesis bija atnesis sev līdz, tai brīdī, kad viņš atstāja rančo, tās bija pārgājušas namatēva īpašumā. Džeks vienmēr runāja par tematiem, kas saistīja nevis viņu, bet sarunas biedru, veikli uzdeva jautājumus, dedzīgi strīdējās, apšaubīja pašus būtiskākos jēdzienus, līdz ar to koriģēdams pats savus iespaidus, zināšanas, priekšstatus, spriešanas metodes; ne reizi vien zinātniskā disputā viņš guva virsroku pār pretinieku tā specialitātē. Viņš ar baudu nodevās šādām prāta divkaujām. «Es esmu ar mieru atzīt jebkuru viedokli!» — bija viņa iemīļotākā devīze.

Viņš bija apveltīts ar asu uztveri, īsta zinātnieka izziņas kāri, bija savācis grāmatas, brošūras, lekcijas, žurnālu un avīžu rakstus par sociālismu, — vislabāko šāda veida kolekciju Amerikā; viņa darbistabas sienas bija līdz griestiem nogrēdotas ar grāmatām, ko viņš pastāvīgi izrakstīja no Ņujorkas un Anglijas. «Grāmatu man nekad nebūs par daudz, nekad neliksies, ka tajās pārāk dažāda tematika. Es varbūt tās visas arī neizlasīšu, bet tās vienmēr būs pie manis, un, kas zina, kādu vēl nepazīstamu krastu ieraudzīšu, burādams pa zinību jūru.» Dažādu jomu slavenības dedzīgi apliecina, ka tik bagātu intelektu kā Džekam Londonam viņi nekad nav sastapuši — vislielākais vienprātīgas cieņas apliecinājums cilvēkam, kuram trīspadsmit gadu vecumā vajadzēja strādāt konservu fabrikā, jo viņš bija pārāk nabags, lai varētu iet skolā.

Aleksandrs Ervins stāsta, ka Džeks runājis gandrīz vai čukstus, klusā, glāsmaini maigā balsī kā sieviete. Viņš pastāvīgi ievērojis pieklājību, pat ja iznācis sadurties ar neiecietību, aprobežotību un muļķību, — gadījies arī tā, jo rančo bija saaicināts vesels pulks pilnīgi svešu cilvēku. Ieradās vīrieši un sievietes, kuru pārliecību viņš nicināja, kurus uzskatīja par civilizācijas ienaidniekiem; šie cilvēki gulēja un ēda viņa mājā, jāja uz viņa zirgiem un, lai cik ilgi uzturētos, nekad nenojauta, ko namatēvs jūt pret viņiem. Rančo apmeklēja visu

iespējamo skolu un virzienu pārstāvji, atšķirīgi gan garīgā, gan materiālā ziņā, gan arī pēc izcelsmes ... un tikai tādēļ, lai Džeks varētu ieaust viņu garīgo bagātību un daudzveidību savos daiļdarbos. Viņš ņēma no saviem viesiem visu, ko tie varēja dot: zināšanas un tumsonību, vīrišķību un vājumu, ne-krietnumu un bezbēdību. Nekad necentās pārkliegt pretinieku, pieveikt ar rupju spēku, jo viņu interesēja strīda būtība, nevis uzvara.

Visi daudzina viņa spēcīgās personības neatvairāmo valdzinājumu. Dženeta Vinčipa no Napas — viņas vecāki bija Džeka draugi — atceras, ka bariņš viesu garlaikojušies, zvilnēdami krēslos un klusēdami, jo sarunas nevedušās; pēkšņi ienācis Džeks — un gluži kā elektriskā strāva izskrējusi cauri istabai, visi acumirklī atdzīvojušies gan miesīgi, gan garīgi. Milzīgais enerģijas krājums bija tikai daļa no viņa būtības. Viņš bija tik pārpilns dzīvīguma — kaismīgs, satraukts, starojošs —, ka iedvesa katram, ko satika, gaišu prieka un apmierinātības sajūtu. Visu, ko sacījuši par to Džeka neskaitāmie draugi, Ervins savilcis kopā īsā frāzē: «Džeks Londons ir kalns dzīves līdzenumā.»

Pirms Džeks likās gultā, parasti ap vienpadsmitiem, Nakata novietoja uz naktsgaldiņa papīru, zīmuļus, korektūru slejas, grāmatas un brošūras, kuras viņš pašlaik lasīja, rakstnieku iesācēju atsūtītos manuskriptus rediģēšanai un atsauksmēm, vieglu uzkodu, ko paskābināt miega aizgainīšanai, kastīti cigarešu un krūku ar ledus dzērienu — Džeks šad tad ieņēma pa malciņam, lai no nemitīgās smēķēšanas neizkalstu mute. Sanošajā klusumā ilgi dega lampa, viens pats terasē strādāja cilvēks — lasīja, izdarīja atzīmes, pīpēja, nobaudīja ledus dzērienu, iedziļinājās iespiestos vārdos, patiesos un melīgos, taisnīgos un nežēlīgos vārdos, kādus vien cilvēks saka cilvēkam ... un tā joprojām, kamēr nogurums gluži kā sīki smilšu graudiņi iegrauzās zem iekaisušajiem plakstiem. Pastāvīgi apgūt zināšanas viņu mudināja ne vien mīlestība uz zināšanām, bet arī bailes palaist garām kaut ko jaunu, svarīgu, kas radies pasaulē. Uz viņa naktsgaldiņa vienmēr atradās Pola de Šeijī divsējumnieks — šā autora «Ceļojumi pa Āfriku» bija pirmā piedzīvojumu grāmata, kas nonāca astoņus gadus vecā zēna rokās Livermoras rančo. Divsējumnieks saucās «Vikingu laikmets» un pazuda no naktsgaldiņa tikai pēc Džeka nāves.

Ap vieniem naktī, ielicis grāmatā sērkociņu tai vietā, līdz kurienei aizlasījis, Džeks pārbīdīja rādītājus kartona ciparnīcai, kas karājās ārpusē pie kabineta durvīm, lai Nakata zinātu, cikos saimnieks jāmodina. Viņš reti atļāvās vairāk par piecām stundām miega; visvēlākais laiks, kāds tika norādīts ciparnīcā, bija sestā rīta stunda. Parasti Nakata piecos atnesa kafiju; nepiecēlies no gultas, Džeks laboja iepriekšējās dienas manuskriptu, ko Čarmi-ana bija pārrakstījusi ar

rakstāmmašīnu, lasīja pasūtītos oficiālos valdības ziņojumus un tehniskos rakstus, koriģēja veselu žūksni sleju, ko atsūtījuši izdevēji, sastādīja kārtējo dienas darba plānu vai iecerēto stāstu uzmetumus. Astoņos viņš jau sēdēja pie rakstāmgalda un rakstīja savus tūkstoš vārdus — kārtējā sacerējuma sākotnējo variantu, reizēm uzmezdams acis četrrindei, kas bija piesprausta pie sienas.

Pie darba allaž ķeros, kad pienācis ir rīts, —
Lai dievs dod, ka šis darbiņš līdz galam padarīts.
Bet, ja nu lemts man būtu jau mirt, pirms saule riet,
Lai dievs dod, darbs ka paliek un bojā neaiziet.

Līdz vienpadsmitiem dienas norma bija veikta, un viņš ķērās klāt milzīgajai darījumu un personiskās sarakstes kaudzei. Caurmērā Džeks tagad saņēma desmittūkstoš vēstuļu gadā un pārdomāti un laipni atbildēja uz katru.

Nereti viņš dienā «apgrozīja» apaļu skaitli — izlasīja simt vēstuļu un tūlīt nodiktēja uz tām atbildes.

Visi viesi zināja, ka rīta stundas paredzētas darbam, un šai laikā ievēroja klusumu. Tieši vienos, pēc astoņu stundu darba dienas, Džeks ienāca sētas puses verandā — ērkuļainiem matiem, pie kakla atpogātā baltā kreklā, uz pieres šķībi sagrieztu zaļu saules aizsargu, papirosu zobos un papīru žūksni rokā. «Hallo, ļautiņi!» viņš iesaucās, plati smaidīdams, un tūlīt visu piepildīja ar sevi, ar savu valdzinošo sirsnību, skaidro, zēnisko pievilcību, neizsīkstošo mundrumu un aizrautīgo sabiedriskumu. Viņa parādīšanās nozīmēja, ka tagad visu dienu ies vaļā izpriecas.

Otrās brokastis varēja ilgt arī pāris stundu, ja izraisījās interesantas sarunas vai gadījās piemērots objekts, ko pavilkt uz zoba; pēc tam pagalmā starp māju un stalli izveda apseglotus zirgus, visa kompānija sasēdās tiem mugurā un devās Džekam līdzi uz Sonomas kalna virsotni un tālāk gar kalnu grēdas kori, no kurienes pavērās skats uz Sanfrancisko līci. Ja diena bija saulaina, viesi auļoja namatēvam pa pēdām uz ezeru, kas bija ierīkots apūdeņošanai; agrāk tur bijis dīķis, kurā ietecējuši avoti, bet Džeks tajā uzbūvēja akmens dambi. Te, mājiņā, kas bija uzcelta no tikko cirstiem baļķiem, viesi pārģērbās peldkostīmos, peldējās, braukāja ar kaujas kanoe, kuras bija atvestas no dienvidjūrām, sauļojās krastā, spēlēja kukuriņus, rīkoja jāšanas turnīrus, nodevās indiāņu cīņai un boksam, gāza apkārt laivas tiem viesiem, kas vizinājās pa ezeru ielas tērpos. Mijkrēslī Džeks visa bara priekšgalā jāja cauri sekvoju, egļu un zemeņkoku mežam pa taku, kas vijās garām Vilku namam; tur viesi nokāpa no zirgiem un viņš vadāja tos starp sastatnēm, stāstīdams, cik skaists būšot viņa Vilku nams, ar lepnumu rādīja uz grodo mūri, paskaidrodams, ka viņam neesot vajadzīgs apdrošināt māju pret ugunsgrēku: caurules būšot segjas ar azbestu, koka daļas — ar ugunsdrošu krāsu, sienas — mūra,

jumts — dakstiņu; tādai mājai uguns neko nevarēšot kaitēt.

Atgriezušies rančo, visi pārģērbās, iepazinās ar atbraucējiem, ieturēja krietnu maltīti, uzsāka politiskus un filozofiskus strīdus. Džeka iemīļotākā izklaide bija kārtis, un drīz vien viesi jau spēlēja «sarkano suni» vai «pedro» pa divdesmit pieciem centiem bankā no katra spēlmaņa.

Džeks joprojām izgudroja visvisādus jokus, citu par citu smieklīgāku. Kad rančo ieradās kāds no anarhistiem, tādi kā Emma Goldmane, Džeks nolika blakus viņu galda piederumiem grāmatu «Skaļais klusums» — nosaukums lieliem burtiem bija iespiests uz vāka. Kad anarhists, neko nenojauzdams, šķīra vaļā grāmatu, tā eksplodēja viņa rokās — iekšā bija ielikta petarde. Anarhists bailēs sastinga, bet Džeks, to izmantodams, paskaidroja: «Nu redzat, ka jūs nekad nepakļausiet sev pasauli ar varu, pat ja būtu tāda izdevība.» Glāze ar caurumiņu sānos bija pataupīta vienkāršiem un neievērojamiem viesiem, kas jutās tik satraukti — viņi tiešām sēž pie viena galda ar lielo Džeku Londonu! —, ka baidījās pat elpot un ēšana nenāca ne prātā.

Norvēģu skulptors Finns Frolihs, arī jūrnieks, ko Džeks bija padarījis par sava galma skulptoru un jokdari — norvēģim piemita spēja šaušalīgi, grandoši, necilvēciski smieties —, stāsta: «Atbraucu rančo un redzu — te visi draiskojas kā bērni, āzē cits citu un spēlē visvisādas jautras rotaļas. Bet, kad izjoko Džeku, viņš smejas skaļāk par visiem.» Iemīļotākais uzjautrinājums bija šāds: viesi nostādīja pie ēdamistabas durvīm, it kā lai izmērītu augumu, un tad aiz durvīm tam kāds iesita ar koka āmuriņu pa galvvidu. Bet visvairāk smieklus izraisīja cita draiskulība: viesa istabas grīdā izurba caurumus, tos savienoja ar virvi, ko aptina ap gultas kājām. Kad viesis bija aizmidzis, jokupēteri sāka raustīt virvi un no visa spēka grūstīt gultu. Viesis, kliegdams: «Zemestrīce! Zemestrīce!» — vienā naktskreklā izmetās pagalmā. Vēl kāds joks saucās šop-stop — nupat atbraukušo viesi nosēdināja zemē izplestām kājām un lēja tam priekšā ūdeni, viesim vajadzēja ķēpāties pa dubļiem, lai uzceltu aizdambējumu. Kad ūdens bija uzkrājies pietiekami un upuris izmisīgi nopūlējies, lai neļautu straumei pārplūdināt aizsprostu, viņu saķēra aiz kājām, parāva uz priekšu, un viņš iekrita paša izkašņātajā peļķē. «Džeks ir liels bērns,» saka Kerija Berlingeima, viņa kaimiņiene no Sonomas ielejas. «Viņš visu dara pilnā sparā, pat atpūšas un izklaidējas.» Joku un smieklu dēļ viņš bija gatavs uz visu; kādu vakaru, kad viesi bija izdibinājuši, ka viņš Zālamana salās ēdis jēlas zivis, Džeks piedāvāja izlozi: tam, kurš izvilks no kavas kārti ar vismazāk acīm, jānorij dzīva zelta zivtiņa no ak-vārija, kas nolikts galda vidū. Visi piekrita, izdalīja kārtis, un vismazāk acu krita kādam viesim, kas taisījās precēties. Līgavainis izvilka no akvārija aiz astes zelta zivtiņu un to norija . .. izraisīdams

vispārējus smieklus un aplausus, bet līgava iesaucās, ka nekad vairs viņu neskūpstīšot.

Rančo bija it kā radīts jautrībai, tāpēc Džekam tas patika divkārt vairāk. Viņa nešķiramais draugs bija Džordžs Sterlings — asi iezīmētu indiāņa seju, slīpu pieri, kas izteiktā leņķī slējās atpakaļ no uzacīm un ko rūpīgi slēpa īsi apgrieztie, pārkrītošie mati, — lieliska seja, skaista un reizē neglīta, maiga un atklāta: sāpes un ciešanas šis cilvēks uztvēra ārkārtīgi skaudri. Viņa dzejā bija daudz spožu vārsmu, taču daļa dzejoļu bija frāžaini, izpušķoti ar bībeles motīviem, pārslogoti skanīgiem, tukšiem vārdiem. Sterlings bija apprecējis Besijas Madernas tipa sievieti, skaistu un staltu kā Junonu, taču, lai gan viņa mājā neviens nedrīkstēja nodarīt pāri pat zirneklim — tik maigs viņš bija pēc dabas —, viņš tomēr bez jebkādiem sirdsapziņas pārmetumiem aizrāvās ar citām sievietēm, zinādams, ka sagādā sāpes Kerijai, savai sievai. Tikai Sterlingu atbalstīja bagāts tēvocis, un viņam par proletariāta dzīvi bija visai miglains priekšstats; šis neatvairāmais donžuāns un reibinošu dzērienu cienītājs bija gandrīz vai pilnīgs izzūdošās bohēmas paraugs.

Stāsta, ka Džordžs Sterlings ikreiz, kad zaudējis, spēlēdams «sarkano suni» vai «pedro», kompensācijas labad iemetis pa glāzītei no Džeka dzērienu krājumiem, bet Džeks tādos gadījumos vienmēr pierakstījis manuskriptā vārdu klāt, lai atgūtu iemaksātos divdesmit piecus centus. Ēdamistabā atradās bufete, uz kuras rindojās daudzas jo daudzas pudeles, un viesi tika aicināti dzert, cik tīk, taču Džeks pats nedēļām ilgi nepievienojās viņiem, kaut vai lai iebaudītu pirms pusdienām kokteili. Tokijā, ceļojumā ar «Snarlcu» un Rēno viņš bija dzēris kopā ar saviem biedriem korespondentiem; bet rančo — ne pilīti, vienīgi tais retajos gadījumos, kad atpūtas stundās izdzēra kādu glāzi kompānijas pēc.

Glenelena tolaik bija izvērtusies par sporta ciematu, kura galvenās ielas abās pusēs sacelti krodziņi. Kad Džekam iegribējās aizbēgt no ģimenes, no smagās pienākumu un darba nastas, no draugiem, kas vienmēr uzturējās viņa mājā, viņš aizjūdza vieglajiem ratiem priekšā četrus zirgus, piekāra tiem kaklā īpašus zvanus un pa līkumoto zemesceļu pilnos auļos drāzās lejā uz pilsētiņu. Izdzirdusi šķindam šos zvaniņus, tveicē pagurusī Glenelena pamodās. «Džeks Londons brauc lejā no kalniem!» kāds iesaucās, un acumirklī šī vēsts izplatījās pa visu pilsētiņu, ielās saplūda priekā smaidoši cilvēki, bufetnieki atjaunotā pacilātībā lika galdā pudeles un spodrināja glāzes. Kad Džeks joņoja pa galveno ielu, ikviens viņu sveica: «Ei, Džek!» — un viņš, ieraudzījis paziņu, uzsauca: «Hallo, Bili!» — un pavicināja sombrero. Piesējis zirgus pie pirmās slitas, viņš iegāja tuvākajā krodziņā un tur, tāpat kā tais dienās, kad bija matrozis, «saaicināja visu komandu pie letes». Neviens nedrīkstēja ne ieminēties par maksāšanu. Klātesošie labsirdīgi

pavilka viņu uz zoba, smējās, klausīdamies viņa stāstos, izteica savas domas par viņa jaunāko grāmatu, pastāstīja jaunākās anekdotes, it īpaši ebreju anekdotes, jo tās viņam patika visvairāk. Vēl dažas minūtes, vēl pa malciņam — un Džeks devās uz nākamo krodziņu, kur viņu jau gaidīja apmeklētāji, lai uzsistu uz pleca, paspiestu roku. Un atkal par dzērieniem maksāja tikai viņš, atkal skanēja dārdoši vīru smiekli un valdīja krietns biedriskums. Pilsētiņā droši vien bija kāds ducis krodziņu; pievakarē Džeks bija iegriezies visos, izdzēris kvartu viskija, draudzīgi patērzējis un plēsis jokus ar kādiem simt cilvēkiem. Pēc tam viņš gāja atpakaļ pie pajūga, atsēja zirgus un, kamēr sapulcējušies Glenelenas iedzīvotāji sauca: «Uz redzēšanos, Džek! Apciemo mūs biežāk!» — sāka braukt augšup pa garo zemesceļu gar saviem augļu un vīna dārziem no kalna kalnā. Glenelena atceras, ka tās bijušas vispriecīgākās dienas gadā, kad augstu kalnos atskanējušas pazīstamo zvaniņu skaņas un pa ceļu straujā četrjūgā brāzies lejup Džeks Londons — kovboja cepuri galvā, pušķī sasietu kaklasaiti, baltu kreklu mugurā, līksmi smaidīdams un draudzīgi sveicinādams ikvienu.

Reizi nedēļā pēc pusdienām viņš apsegloja pāri savu straujāko zirgu un vislielākā ātrumā noauļoja sešpadsmit jūdzes līdz Santa Rozai — apvidus lielākajai pilsētai, alus un vīna rūpniecības centram; tās iedzīvotāji dzēra uz nebēdu, bet to politiskie uzskati bija tik reakcionāri, ka Džeku ar viņa sociālistisko pārliecību tie turēja ne. vien par pazudušo dēlu, bet par gluži prātā jukušu. Iejūga zvaniņiem šķindot, viņš joņoja pa galveno ielu, apturēja pie Aira Paila nekustamu īpašumu pārdošanas kantora un uzsauca: «Ei, Pail! Ejam!» -— un abi devās uz Overtona viesnīcas bāru, kur Džeks, piegājis pie bāra letes, ieņēma savu vietu — pašā malā, ar muguru pret zāli — un pasūtīja kvartu skotu viskija. Viņš dzēra to no lielas glāzes, kurā ietilpa kādas divpadsmit unces, un vienmēr ielēja divas pirmās glāzes Pailam, pēc tam Pails varēja vai nu dzert, cik gribēja, vai arī nedzert nemaz.

Kad Pailu nosauca par Džeka Londona iedzeršanas partneri, Pails iesaucies:

«Es nemūžam nevaru pretendēt uz šādu iesauku! Un diezin vai kāds to var. Džeks — tā ir pavisam cita runa. īsts spēkavīrs. Es izdzeru vienu glāzi, viņš — četras vai piecas. Un interesanti: astoņdesmit pieci procenti no sarunām pie bāra letes bija par sociālismu. Viņš jau tāpēc arī ieradās Santa Rozā, jo labākus strīdniekus par šejieniešiem nekur neatrast. Te viņu nemīlēja, jo viņš gan tiesnešu, gan tirdzniecības palātas vadītāju, gan biznesmenu klātbūtnē ņēmās pierādīt, cik izkurtējusi ir kapitālistiskā sistēma. Visus šos gadus, kamēr viņš brauca uz Santa Rožu, nekad neesmu dzirdējis, ka viņam kāds piekristu. Kad uzdodu āķīgu jautājumu par jauno, sociālistisko valsti, viņš mirkli padomā, tfcd pakrata galvu un saka: «Pagaidi, jāiemet vēl viens kraukšķis, tad prāts tūlīt kļūs skaidrāks.» Nākamā glāze to arī

izdarīja: viņš sāka pārspriest, cik lēti maksās patērētājam preces, ja tās ražos lietderības, nevis peļņas dēļ.»

Kad Paila nebija, Džeks iegāja Overtona bārā, aši pārlaida acis zālei, devās uz savu stūrīti iedzert pāris mēriņu un tad ar mājienu uzaicināja kādu patērzēt.

«Tātad par to jautājumu, par ko runājām viņdien,» Džeks iesāka, «it kā sociālisms iznīcinot personisko iniciatīvu, es to pārdomāju, un man radās dažas jaunas idejas ...»

Draugi, kas iedzēruši kopā ar viņu, atceras, ka strīdu temati bijuši visdažādākie: karš, nabadzība kā noziegumu cēlonis, bioloģija, darba organizācija, Freida psihoanalīze, korupcija tiesvedībā, literatūra, ceļojumi un nākotnes sociālistiskā sabiedrība. Sešos, kopā ar sarunu biedriem iztukšojis pudeli skotu viskija, viņš sēdās ratos un brauca mājās. Džeks prata vadīt zirgus, bet pēc iedzeršanas viņam patika braukt ātri. Billijs Hills, kas apkalpoja viņu pie bufetes Overtona bārā un vēlāk pie Fetera un citur, stāsta:

«Džeks spēja dzert vairāk nekā citi, bet tas viņam nekaitēja. Viņš vienmēr turējās stingri, ar cieņu. Kad pienāca laiks iet projām, viņš izgāja kā džentlmenis. Kad juta, ka diezgan dzerts, tad izbeidza. Nekad neesmu redzējis viņu saniknotu vai kašķīgu; viņš vienmēr palika jautrs un patīkams, neuzsāka strīdu, ja negadījās kāds, kas mācēja īsti strīdēties, bet Džeks jau gan bija tik slīpēts, ka vienmēr varēja pieveikt jebkuru.»

Pails arī apgalvo, ka nekad neesot redzējis Džeku sadzērušos. Džekam piemitusi īsti īriska spēja uzsūkt viskiju. Viņš dzēra, lai aizgainītu nogurumu un nervu saspringumu, atraisītu mēli, «ieeļļotu» smadzenes, novirzītu domas citur, gūtu atelpu.

Dzerot arī radās iecere grāmatai, kas sagādāja Džekam lielāku slavu — gan labu, gan sliktu — nekā jebkurš cits viņa daiļdarbs. «Džons Miežagrauds» ir autobiogrāfisks romāns; tas, kas tajā stāstīts par Džeka paša dzeršanu, ir patiesība, bet, kā jau daudzos autobiogrāfiskos sacerējumos, «nelaime vienīgi tā, ka «Džonā Miežagraudā» nav izteikta visa patiesība līdz galam. Izklāstīt visu patiesību es neuzdrīkstējos.» Viņš noklusēja to, ka viņa dzīvē ir periodi, kad viņu māc bezcerība, ka šādos grūtsirdības brīžos doma par savu ārlaulības izcelsmi saindē prātu, kaut gan labā noskaņā viņš viegli pierāda sev, ka tas viss ir nieki, aizgaina to un aizmirst; bieži vien viņš tāpēc arī dzēra, lai gaisinātu neremdināmās bēdas, kas tik dziļi iesakņojušās viņa sirdī. Ar vislielāko rūpību viņš slēpa no visiem šīs periodiskās depresijas lēkmes. Tās uzbruka reti — ne vairāk kā piecas sešas reizes gadā — un nespēja padarīt viņu par maniakāli depresīvās psihozes slimnieku, kāds bieži vien ir radošs cilvēks, mākslinieks; tomēr, kad šīs lēkmes uzbruka, viņš ienīda savu darbu, sociālismu, rančo, draugus, savu mehānistisko filozofiju un spoži

aizstāvēja cilvēka tiesības izdarīt pašnāvību. Tādos brīžos nasta, ko viņš nesa, likās pārāk smaga viņa pleciem, viņš zvērēja, ka tālāk vairs to nenesīs, daudz dzēra, kļuva rupjš, nesmalkjūtīgs, neatsaucīgs, ķildīgs. Taču lēkmes bieži vien pārgāja tai pašā dienā.

«Džona Miežagrauda» literāro vērtību nenosaka tas, cik patiesi tajā atainota īstenība. «Džonu Miežagraudu» var lasīt kā romānu — možu, atklātu, vienkāršu un aizkustinošu, lappuses, kurās aprakstīta «baltā loģika», ir lieliskas un pati grāmata — klasisks darbs par dzeršanu. Ja arī viss tajā būtu skaidra izdoma, šī grāmata paliktu kā pirmklasīgas, pārliecinošas daiļliteratūras paraugs. Vispirms romāns parādījās Saturday Evening Post, pēc tam iznāca atsevišķā grāmatā un to izlasīja miljoniem cilvēku. Garīdzniekiem tā iepatikās morālo pamācību dēļ, kurās nosodīta dzeršana; atturības biedrības, sausā likuma piekritēju organizācijas, dzertuvju likvidēšanas pieprasītāju līgas pretendēja uz šo grāmatu — tās sastādīja no «Džona Miežagrauda» teksta brošūras, iespieda par jaunu un izplatīja simtiem tūkstošos eksemplāru. «Džons Mieža-grauds» apvienoja cīņai pret spirta rūpniecības varenajiem tādas organizācijas un tādas profesijas — pedagogus, politiķus, avīžniekus, žurnālistus un lektorus —, kuras nekas cits pasaulē nepiespiestu darboties roku rokā. Romānu ekranizēja, un spirta rūpnieki piedāvāja milzu summas, lai filma tiktu aizliegta. Troksnis un satraukums bija tik liels, ka simtiem tūkstošu cilvēku, kas nebija atvēruši nevienu grāmatu, kopš atstājuši skolas solu, alkatīgi metās uz «Džonu Miežagraudu». Džeks bija attēlojis tajā savu uzvaru pār alkoholu, toet publika, radusi izlasīt grāmatā to, ko tai labpatīk uztvert, nosprieda, ka autors ir nelabojams žūpa.

«Džons Miežagrauds», izraisījis jaunu pretalkoholisma kustības uzliesmojumu, kļuva par vienu no galvenajiem faktoriem, kas bija par iemeslu «sausā likuma» pieņemšanai Savienotajās Valstīs 1919. gadā. Iztēlojieties: cilvēks, kas bieži dzer, lai remdinātu lāgu lāgiem uzbrūkošās sāpes no domām par savu nelikumīgo dzimšanu, kas pavada pie glāzītes draugu pulkā ne mazumu jautru, patīkamu brīžu, kam ne prātā nav nācis atmest dzeršanu, — šis cilvēks paātrināja drūmās alkohola aizlieguma ēras iestāšanos Savienotajās Valstīs; viena no lielākajām likteņa iro-nijām, kas jau tāpat ne mazumu bija šaustījis šo cilvēku.

Laiks ritēja, Džeks vēroja, kā pavasaros top uzarti un apsēti viņa lauki, kā vasarā tie sazaļo un vēlāk nodzeltē, ilgā, sausā rudens tveicīgajā saulē kļūst sārti brūni, kā tos pārplūdina ziemas lītavas. Viņš lepojās ar savu darbu, lepojās ar savu no jauna nolīsto, atjaunināto zemi, ar saviem neskaitāmajiem draugiem. Viss dzīvē veicās labi, un «nekad negaistošais smaids» tiešām arī nekad neizzuda no viņa glītās, īriskās sejas. «Nekad neesmu redzējis cilvēku, kam būtu tik neatvairāms valdzinājums,» stāsta Finns Fro-lihs. «Ja kāds

sludinātājs spētu modināt pret sevi tik lielu mīlestību, tas pievērstu reliģijai visu pasauli. Kad Džeks runāja, viņš izskatījās brīnišķīgs: acis lielas un izteiksmīgas, tikpat izteiksmīga nervoza mute, vārdi plūst kā čalojošs strauts. Viņā jautās kaut kas vienreizējs, viņa prāts darbojās ar ātrumu sešdesmit jūdžu minūtē, tikt viņam līdzi nebija iespējams. Lai viņš runāja par ko runādams, lūpu kaktiņi pacēlās uz augšu, vārdos skanēja humors, un gribot negribot vajadzēja smieties pilnā kaklā.»

Viņš bija laimīgs, visi viņu mīlēja, darbs gāja uz priekšu milzu soļiem.

Nopircis Hilla rančo, Džeks rakstīja Klaudslijam Džon-sam: «Es netaisos apstrādāt zemi; rančo ir nolīsts tikai viens zemes gabals, un to es izmantošu lopbarības audzēšanai.» Bet izrādījās, ka interese par zemkopību un lopkopību auga augumā, un ikvienam uzlabojumam sekoja jauna saimniecības nozaru ieviešana. Džeks sāka abonēt lauksaimniecības avīzes un žurnālus, rakstiski lūdza padomus un informāciju no Kalifornijas universitātes lauksaimniecības nodaļas un štata lauksaimniecības departamenta. Laika gaitā viņš atklāja, ka zemkopība un lopkopība ir interesantas nodarbības, iejūsmināj̄as par tām arvien vairāk. Noguris, meklēdams piedzīvojumus svešās zemēs, viņš sāka meklēt tos mājās: lauksaimniecība kļuva par viņa aizraušanos. Pievērsies jaunajai nodarbībai ar viņam raksturīgo degsmi, Džeks drīz vien atskārta, ka viņš izvērties par autoritatīvu speciālistu — tik daudz bija apguvis zināšanu.

Jo vairāk viņš studēja Kalifornijas lauksaimniecību, jo vairāk pārliecinājās, ka ar to nebūt nav labi, ka arī lauksaimniecībā visā pilnībā izpaužas ekonomiskās sistēmas trūkumi — viss tiek darīts uz labu laimi, neracionāli, visur vajadzīgi radikāli, zinātniski pamatoti pārkārtojumi. Viņam ir zeme, ir nauda, ir zināšanas un apņēmība; viņš nolēma to visu apvienot, lai glābtu Kalifornijas lauksaimniecību. Pamazām studēdams lauksaimniecību, arvien vairāk tajā iedziļinādamies, viņš izveidoja sev skaidru priekšstatu par paraugfermu, kādu reiz bija domājis uzcelt viņa patēvs Džons Londons Alamedā un vēlāk Liver-morā. Šī paraugferma, ko viņš ar laiku uzbūvēs, rādīs visai valstij ceļu uz augstāka tipa lauksaimniecību, dos fermeriem iespēju gūt no zemes un lopiem daudz augstākas kvalitātes produkciju.

Viņš uzzināja, ka Kolera un Lamotes rančo noplicināti, nekam nederīgi, jo agrākie īpašnieki četrdesmit gadus apstrādājuši zemi, to nemēslodami un neatstādami papuvē. Lopi visā apgabalā bija deģenerējušies, vaislai izmantoja nelielus, bezšķirnes buļļus, tādi paši mazvērtīgi bija zirgi, cūkas un kazas. Auglīgie Kalifornijas kalni netika apstrādāti. «Jāizstrādā zinātniskas metodes, kā pārvērst nogāzes produktīvos tīrumos.» Džeks sprieda šādi: ja viņš atjauninās zemi, izaudzēs spēcīgus šķirnes lopus, atmetīs nekam nederīgās, kaitīgās

metodes, kādas lieto kaimiņu fermeri, kurus piemeklē viena neveiksme pēc otras, — ja viņš centīsies ražot tikai augstākā labuma produkciju, viņam izdosies glābt lauksaimniecību savā Kalifornijas rajonā. Šā uzdevuma īstenošanai viņš un Elīza veltīs visus savus līdzekļus, enerģiju un spējas. Plānus Džeks sastādīja kopā ar Elīzu, un viņa pēc tam dˆva vajadzīgos norādījumus un uzraudzīja darbus.

«Pašreiz esmu saimnieks sešiem nolaistiem rančo, kas apvienoti vienā īpašumā. Šie seši nolaistie rančo simbolizē vismaz astoņpadsmit bankrotu; citiem vārdiem sakot, vismaz astoņpadsmit vecās sistēmas fermeru pazaudējuši savu naudu un zemi, salauztas astoņpadsmit sirdis. Man ir mests izaicinājums: vai varēšu ar savu prātu, spriešanas spēju, izmantojot jaunākos atzinumus lauksaimniecībā, gūt panākumus tur, kur šie astoņpadsmit cietuši neveiksmi? Šā pasākuma dēļ lieku ķīlā sevi, savu vīrišķību, savu mantu, savas grāmatas — visu, kas man pieder.»

Nolīstajos tīrumos viņš iesēja vīķus un Kanādas zirņus un trīs gadus pēc kārtas ieara ražu zemē, lai bagātinātu augsni. Pretī mājai slējās neiekoptas kalnu nogāzes; Džeks lika strādniekiem tās iekopt, izveidojot kā terases, — viņš bija redzējis tā darām Korejā. Divdesmit divi cilvēki strādāja vīna dārzos, apgrieza vīnogulājus un nolauza tiem sānvasas. Paziņojis Ellzai, ka vīnogas segs pašizmaksu, viņš aizjāja ar Vašo Banu uz Glenelenu balsot par alkoholisku dzērienu pārdošanas aizliegumu šai pilsētiņā, jo uzskatīja, ka dzertuves ir draudi strādnieku ģimenēm. Pārliecināts, ka pēc dažiem gadiem vīnu tirdzniecība būs aizliegta visā valstī, turklāt vēl uzzinājis, ka vīna dārzu augsne pārāk noplicināta, lai dotu labu ražu, Džeks lika izraut vīnogulājus septiņsimt akru platībā, samēslot zemi un apstādīt ar eikaliptiem; studēdams lauksaimniecību, viņš bija nonācis pie atzinuma, ka nākotnē būs liels pieprasījums pēc eikaliptiem, kuri dod tā saucamo «čerkasu riekstu» — cietu koksni, ko lieto apdarei un būvdetaļām. Pirmajā gadā viņš iedēstīja desmittūkstoš koku, otrajā — vēl divdesmit tūkstošu, līdz uz šā zemes gabala bija simt četrdesmit tūkstoši eikaliptu, bet dēstīšanai iztērēti četrdesmit seši tūkstoši astoņi simti sešdesmit divi dolāri. «Tagad es tos tur iestādu, bet pēc divdesmit gadiem tie būs vērts veselu bagātību bez jebkādām pūlēm no manas puses.» Džeks bija aprēķinājis, ka viņa kapitāls noguldīts tikpat droši kā bankā, turklāt nesīs viņam trīsdesmit procentu peļņas.

Citos laukos viņš iestādīja bietes un burkānus, iesēja auzas, kviešus, miežus, āboliņu un lucernu — visu, ko, pēc viņa domām, vajadzētu audzēt priekšzīmīgā rančo, kādu viņš pašlaik radīja; lai to visu izaudzētu, Elīza mācījās neklātienes kursos Kalifornijas universitātē. Kad Luters Berbanks atveda saviem izmēģinājumu dārziem Santa Rozā dažus vēl neredzētus kaktusus bez dzelkšņiem, Džeks, vienmēr gatavs izmēģināt visu jauno, apstādīja ar tiem

mēslojumam veselu lauku.

Lai liktu pamatus šķirnes zirgu audzēšanai, Džeks iegādāja par divtūkstoš piecsimt dolāriem godalgotu Šīras ērzeli un pēc tam četras Šīras šķirnes ķēves par septiņsimt dolāriem katru. Uzskatīdams, ka atkal pienāks kārta smagajiem braucamajiem zirgiem, viņš nopirka no Sanfrancisko smagajiem ormaņiem visas ķēves, kas bija savainojušas kājas pret bruģakmeņiem. Kad ievājadzējās vairāk vezumnieku lauku iztīrīšanai un uzaršanai un piemēroti negadījās, viņš aizbrauca tos pirkt uz Dienvidkaliforniju. Ja neizdevās atrast vajadzīgās šķirnes govis un teles, viņš ielika sludinājumus lauksaimniecības žurnālos, brauca uz lopkopības izstādi Sakramento un iegādājās godalgotos lopus: apbalvotu Isragu vaislas bulli par astoņsimt dolāriem un astoņas labas teles par trīssimt piecdesmit dolāriem katru. Viņš aizgāja arī uz tirgu un nopirka lieliskus šķirnes sivēnus un veselu baru angoras kazu — kopskaitā astoņdesmit piecas. Džeks bija nodomājis pēc kāda laika pārdot daļu savu lopu par zemu cenu kaimiņiem, lai paaugstinātu viņu ganāmpulku kvalitāti, bet vispirms vajadzēja pavairot paša lopu skaitu un ar zinātniskām metodēm uzlabot to šķirni. Bez tam viņš bija nolēmis izdarīt liellopu un cūku atlasi, rīkoties tāpat kā toreiz, kad Džons Londons bija mācījis viņu izšķirot dārzeņus un piegādāt Sanfrancisko viesnīcām tikai vislabāko gaļu. Lai izmitinātu lopus, kuru skaits ātri pieauga, viņš cēla jaunus staļļus, govju un cūku kūtis, nopirka Glenelenā kalvi ar visu iekārtu un pārveda uz rančo. Strādniekiem — to saraksts arī kļuva aizvien garāks — viņš cēla kotedžas, kurās apmetās gan veselas ģimenes, gan vieninieki.

Džeks rakstīja rakstus par jaunajām metodēm lauksaimniecībā, vāca piezīmes romānam par tematu «atpakaļ pie zemes», apmainījās neskaitāmām vēstulēm ar lauksaimniecības biedrībām un paraugfermām, sniedza intervijas par jauno darbības jomu ziņkārīgajiem avīžu reportieriem. Ar kādu lopu uzpirkšanas ekspedīciju ieradies Losandželosā, Džeks, apmeties pie sava vecā drauga skulptora Fēliksa Piano, pastāstīja intervētājiem: «Esmu sācis studēt problēmu par to, kāpēc šeit, Kalifornijā, zeme jau kādos četrdesmit piecdesmit gados kļuvusi neauglīga, turpretim Ķīnā, kur augsni apstrādā jau tūkstošiem gadu, tā joprojām ir auglīga. Izraudzījos šādu taktiku: lai viss paliek rančo. Izaudzēju saknes un izbaroju tās lopiem. Iegādājos šai apkaimē pirmo mēslu ārdītāju. Norīkoju strādniekus iztīrīt krūmāju un iegūto platību pārvērtu aramzemē. Stāvoklis valstī ir bezcerīgs; desmit gados mutes, kas jāpaēdina, Savienotajās Valstīs skaitliski pavairojušās līdz sešpadsmit miljoniem, un tas nozīmē, ka pareizi vadīta lauksaimniecība ir pasākums, kas dos drošus ienākumus. Šais desmit gados cūku, aitu, piena un gaļas lopu kopējais daudzums faktiski samazinājies tā iemesla dēļ, ka lielie rančo saskaldījušies mazās fermās. Saimnieks, kas

audzē šķirnes lopus, saglabā un veicina augsnes auglību, noteikti gūs panākumus.»

Apstrādājot tūkstoš simt akru zemes, viņam bija iespēja dot cilvēkiem darbu un izdevību nopelnīt iztiku. Viņš deva rīkojumu, lai Elīza nekādos apstākļos neatraida nevienu, kas iegriezies rančo meklēt darbu, — lai cilvēks pastrādā kaut trīs četras dienas, arī kaut ko nopelnīs un dabūs trīs četras reizes dienā krietni pieēsties. Ja kādam neatrastos darbs, Elīzai vajadzēja kaut ko izdomāt, nosūtīt darba meklētāju notīrīt kalnu nogāzes, no akmeņiem vai arī celt žogus starp laukiem. Forni, kurš uzraudzīja «Vilku nama» būvi, bija teikts: «Forni, nekad neraidi prom cilvēku, kamēr tas nav nostrādājis trīs četras dienas, un, ja izrādās, ka ir labs strādnieks, paturi pastāvīgā darbā.» Folsomas un Sankventīnas cietumnieki, kurus varētu atbrīvot pirms termiņa, ja viņiem atrastos darbs, lūdza Džeku pieņemt viņus rančo. Gandrīz vienmēr viņš ziņoja cietuma administrācijai, ka ir ar mieru dot atbrīvotajam darbu, atsacīdamies tikai tai gadījumā, kad nebija nevienas liekas gultas, neviena brīva kaktiņa strādnieku kotedžās. Viens tāds lūdzējs, saņēmis atteikumu, atrakstīja: «Nebaidieties, es varu strādāt arī mājasdarbus. Neko nenozagšu, jo esmu tikai slepkava.» Parasti rančo strādāja un dzīvoja kādi desmit bijušie ieslodzītie.

Ap to laiku, kad Džeka aizraušanās ar lauksaimniecību bija sasniegusi kulminācijas punktu — 1913. gadā, viņa algu sarakstos uzrādītā summa arī bija galvu reibinoša: trīstūkstoš dolāru mēnesī. Rančo strādāja piecdesmit trīs cilvēki, «Vilku nama» būvē — trīsdesmit pieci, tātad Džeks uzturēja gandrīz simt cilvēku ar ģimenēm jeb kopskaitā apaļus piecus simtus cilvēku. Algas dienās viņš apjāja ar Vašo Banu laukus un kalnus, izmaksādams strādniekiem algu zelta monētās, kuras ņēma ārā no maisiņiem, kas bija piesieti pie jostas, — zelta smilšu kulītes, saglabātas vēl no Klondaikas laikiem. Apziņa, ka viņš dod cilvēkiem darbu, sniedza dziļu, nebeidzamu prieku, tādu pašu, kādu sagādāja eksperimenti zemkopībā un doma, ka viņš ir Kalifornijas lauksaimniecības glābējs.

Visas apkaimes fermeri ņirgājās par Džeku, ka viņš iearis trīs ražas, piezoboja viņa strādniekus, saukājot tos par «astoņstundu sociālistiem». Viņu izsmēja par to, ka viņš ceļ paraugfermu, tāpat kā agrāk bija izsmējuši par «Snarkas» būvi, un viņš jau toreiz sūrojās: «Cilvēks izvēlējies sev labu, lietderīgu paņēmienu, kā nopelnīt un iztērēt naudu, bet visi brūk viņam virsū. Ja es izklaidētos zirgu skriešanās sacīkstēs vai ar kordebaleta meičām, pret mani izturētos daudz iecietīgāk.» Tiem, kas brīdināja viņu neieguldīt tik milzīgas summas eksperimentos, viņš atbildēja: «Es neizspiežu naudu no strādniekiem, bet godīgi nopelnu to pats un gribu izlietot tā, lai sagādātu cilvēkiem darbu, lai atjaunotu Kalifornijas lauksaimniecību.

Kādēļ man nav tiesību rīkoties ar savu naudu pēc patikas?»

Un patiku viņš guva. Ikvienu jaunu viesi aizveda uz piena fermu un ar lepnumu rādīja pierakstus, cik izslaukts no katras govs, rādīja lekno lucernu un kukurūzu, kas izaugusi viņa laukos, rādīja rančo izaudzētos uzlabotās šķirnes govslopus, cūkas un kazas. Kad izstādē kāds no viņa lopiem dabūja pirmo godalgu, viņš jutās ārkārtīgi iepriecināts. Devies burāt ar «Klaidoni» vai izjādē ar četriem zirgiem kopā ar Čarmianu un Nakatu, viņš pastāvīgi rakstīja Elīzai vēstules ar padomiem un norādījumiem, un viņa savukārt sīki jo sīki ziņoja par to, kas notiek rančo. Džeks rakstīja: «Raugies, lai cūkas ganībās saņem papild-barību. Kā tas gadījās, ka applūda miežu lauki? Neaizmirsti nodarbināt ērzeļus. Vai motors un ūdens šļūtene pasargāti no saules? Esmu ļoti nelaimīgs, ka sivēniem ir holēra. Parūpējies, lai izlabo pamatus divdesmit steliņģu kūtij. Tagad ir laiks pieskatīt, lai visi darba zirgi un kumeļi dabūtu papildbarību. Kad cels akmens sētu gar augļu dārzu, noteikti uzmani, lai tur savestu tikai lielus akmeņus, citādi žogs neiznāks skaists.» Visam jābūt pašam lielākajam un labākajam: «Vilku namam», akmens žogam, lucernai un kukurūzai, Šīras zirgiem, govīm, cūkām, kazām. .. Spēks un enerģija iedvesa Džekam pārākuma apziņu, rosināja domu par to, ka viņam jābūt karalim cilvēku vidū (tie pēdējie būs tie pirmie, un tie pazemotie taps paaugstināti). Ne mazāk neatlaidīga bija doma, ka viņš ir mesija, kas sūtīts glābt no bojā ejas un pagrimuma amerikāņu literatūru, ekonomiku un tagad arī lauksaimniecību.

Ar literāro darbu Džeks nopelnīja septiņdesmit piecus tūkstošus dolāru gadā, bet izdeva simttūkstoš dolāru. Viss, kas viņam piederēja, arī viņa nākotne, bija vairākkārt ieķīlāts. Katra mēneša pirmajā datumā viņš un Elīza apsēdās cieši blakus ēdamistabas stūrī pie pults un, nolīkuši pār rēķinu grāmatām, pielika visas pūles, apsvērdami, kā izgrozīties, lai samaksātu parādus. Reiz viņš bija tādā naudas trūkumā, ka Elīzai vajadzēja ieķīlāt savu Oklendas māju, lai par dabūtajiem piecsimt dolāriem nopirktu lopiem barību. Vēstulēs, ko Džeks sūtīja uz Austrumiem, bija nemitīgas vaimanas pēc naudas. «Lūdzu, atsūtiet divtūkstoš dolāru, ko esat parādā par stāstiem, jo es ceļu Kalifornijā pirmo skābbarības torni...» — «Jums jāizsniedz man vēl piectūkstoš dolāru par grāmatu publikāciju, jo man jāceļ jauna govju kūts ...» — «Steidzami vajadzīgi tūkstoš divsimt dolāru akmeņu drupinātāja iegādei.» — «Tūlīt atsūtiet tūkstoš piecsimt dolāru, jo man jāierīko māla cauruļu drenāžas sistēma, lai plūdi neizskalotu auglīgo augsnes virskārtu ...» — «Ja mēs noslēgtu iepriekšēju līgumu par šo stāstu sēriju, Jūs dotu man iespēju nopirkt četrsimt akru lielo Freunda rančo, kas robežo ar manu zemi un tiek pārdots par mērenu cenu — četrtūkstoš piecsimt dolāriem.» Austrumu redaktori no viņa ieguva plašas zināšanas zemkopībā, un tomēr viņi lāgiem zaudēja pacietību.

«Mister London, mēs tiešām neko nevaram palīdzēt, pat ja Jums nepieciešams vēl viens metiens sivēnu,» — vai: «Mēs nebūt neuzskatām, ka mūsu pienākums būtu iekopt Jūsu tīrumus.» Vienam pat netrūka dūšas pateikt, ka «nav nekā peļama, ja rakstniekam pieder ferma, tikai ar noteikumu, ka viņš nejaucas saimniekošanā». Sākās vilcināšanās, strīdi, sarūgtinājumi, satrauktu un reizēm niknu telegrammu plūdi, bet Džeks vienmēr dabūja naudu, vienmēr tūkstoši nonāca viņa rokās — un pacēlās nevis viens skābbarības tornis kukurūzas glabāšanai, bet divi šādi torņi; tika uzbūvēta jauna govju kūts; nopirkts akmeņu drupinātājs; vairāku jūdžu garumā ieliktas drenāžas un apūdeņošanas caurules; nopirkts Freunda rančo, un Džeka īpašumu platība tagad bija tūkstoš piecsimt akru; «Vilku namam» uzlika dakstiņu jumtu par divtūkstoš piecsimt dolāriem; mājas izmaksa pēc trīs gadu būves bija pieaugusi līdz septiņdesmit tūkstošiem dolāru, un darba vēl atliku likām. Jo ātrāk nauda ienāca, jo drīzāk tā izslīdēja caur Elīzas pirkstiem un bieži vien pret viņas gribu; vairāk naudas — tas Džekam nozīmēja, ka var pieņemt vairāk strādnieku, iztīrīt vairāk lauku, piepirkt klāt jaunus lopus, ierīkot jaunu apūdeņošanas un drenāžas sistēmu. Nebija tāda mēneša, kad viņam parādu būtu mazāk par divdesmit pieciem tūkstošiem dolāru, visbiežāk parādi sniedzās līdz piecdesmit tūkstošiem.

Kaut arī viņš tagad bija atbildīgs par savu strādnieku materiālo labklājību, tomēr joprojām uzturēja veselu baru radu un radu radu, turklāt šis bars nemitīgi pieauga, draugu un draugu draugu, viesu, trūkumcietēju, kuriem viņš palīdzēja, liekēžu un visvisādu sugu parazītu. Augstsirdīga devība bija viņam tāda pati nepieciešamība kā elpošana. Ikviens Amerikas klaidonis zināja, ka pie visizcilākā no viņu agrākajiem biedriem var krietni paēst, iedzert un pārgulēt, tā ka lielākā daļa klaidoņu ietvēra Skaistuma rančo savā maršrutā. Džims Tallijs, kas, tāpat kā Džeks, bija ieguvis romānu rakstnieka slavu pēc klaiņojumiem pa Ceļu, stāsta, ka reiz kādu vakaru Losandže-losā kāds slaists sācis diedelēt no Džeka naudu naktsmītnei un Džeks iemetis tam izstieptajā rokā piecu dolāru zelta monētu. Džonijs Heinhoulds atceras, kā Džeks ienācis krodziņā Last Chance, ielējis sev glāzīti viskija no pilnas pudeles un, uzlicis uz letes piecus dolārus, teicis: «Džonij, saki zēniem, ka bija Džeks Londons, lai iedzer, es izmaksāju.»

Ieslodzītie sūtīja viņam rokām darinātus pītus iemauktus, kas Džekam nebūt nebija vajadzīgi. Viņš sūtīja tiem atpakaļ divdesmit dolāru par gabalu, — kā lai atsaka cietumniekam, kurš cenšas nopelnīt drusku naudas?

Gandrīz vai visi draugi aizņēmās no viņa naudu — ne vienu reizi vien, bet pastāvīgi. Viņš nedabūja atpakaļ ne dolāra. Tūkstošiem cilvēku rakstīja viņam, lūgdami atsūtīt naudu, un lielāko tiesu viņš šos lūgumus izpildīja. Gluži nepazīstami rakstnieki lūdza uzturēt viņus,

kamēr viņi pabeidz savus romānus; Džeks ik mēnesi sūtīja tiem čekus. Kad sociālistu un strādnieku avīzes bija nonākušas finansiālās grūtībās — un tas atgadījās gandrīz vienmēr —, viņš parakstīja šīs avīzes sev un saviem draugiem un par brīvu sūtīja tām savus rakstus un stāstus; kad sociālisti vai arodbiedrību darbinieki tika arestēti, viņš sūtīja naudu, lai tie varētu ņemt advokātus. Kad līdzekļu trūkuma dēļ streiki draudēja izjukt, uz viņa rēķina tapa atvērtas ēdnīcas, kur bez maksas izsniedza zupu. Izdzir-dējis, ka Austrālijā dzīvo sieviete, kas pasaules karā zaudējusi abus dēlus, viņš nelūgts sāka sūtīt viņai katru mēnesi piecdesmit dolāru līdz pat savai nāvei. Kad kāda večiņa no Ņujorkas štata kalniem ziņoja viņam, ka ciešot badu, bet Džekam tobrīd bankā nebija ne dolāra, viņš rakstīja Bretam satriecošas vēstules, lūgdams sūtīt nelaimīgajai sievietei naudu uz viņa nākamo honorāru rēķina. Kad Sanfrancisko taisījās atvērt operas studiju, viņš apsolījās katru mēnesi maksāt noteiktu summu tās vajadzībām. Kad reiz kāds nepazīstams biedrs, sociālists no. Oreˆ gonas, atrakstīja, ka vedīšot šurp savu grūto sievu un četrus bērnus, lai atstātu tos rančo, kamēr pats ārstēs tuberkulozi Arizonā, Džeks aizsūtīja telegrammu, ka nevar viņus izmitināt, jo nav brīvas nevienas kotedžas, ne gultas. Bet ģimene jau bija izbraukusi no Oregonas. Kad viņi ieradās rančo, Džeks, nebildis ne vārda par telegrammu, tomēr sameklēja viņiem kotedžu, ēdināja un aprūpēja visu ģimeni, kā arī nokārtoja palīdzību, kad pasaulē nāca viņu piektais bērns; un pēc sešiem mēnešiem, kad ģimenes tēvs atgriezās no Arizonas, atdeva tam atpakaļ sievu un bērnus sveikus un veselus.

Viņš saņēma tūkstošiem vēstuļu no saviem biedriem sociālistiem, kuri gribēja rast iespēju braukt šurp un apmesties uz dzīvi rančo. «Atvēliet tikai vienu akru zemes un dažus cāļus — un man tā lieta ies!» — «Vai nevarat man piešķirt pāris akru zemes un govi? Tas ir viss, kas vajadzīgs manai ģimenei.» Viņš bija pavēlējis Elīzai vairs nepieņemt cilvēkus, bet tad, padzirdis, ka te vienmēr atradīsies darbs, rančo ieklīda kāds strādnieks ar sievu un bērniem, — un Džeks pats pieņēma viņu. Elīza, kura pārzināja visu grāmatvedību, zina stāstīt, ka pusi peļņas Džeks atdevis citiem. Ja pievieno vēl klāt naudu, ko viņš maksāja par darbu, kas viņam nemaz nebija vajadzīgs, šis cipars ietvers jau gandrīz divas trešdaļas no viņa ienākumiem. Uz viņa rēķina varēja padzīvot ikviens, kurš prata izstāstīt interesantu atgadījumu, bet lielāko tiesu viņš naudu izdāļāja, nemaz negaidīdams, ka viņu lūdz. Tikai vienu reizi viņš atteicās palīdzēt: boksera Boba Ficsi-monsa sieva atsūtīja telegrammu ar lūgumu, ka viņai steidzami vajadzīgi simt dolāri, nepaskaidrodama, kāpēc. Lauzīdams galvu, kur dabūt trīstūkstoš dolāru, ko samaksāt apdrošināšanas sabiedrībai un hipotēkas procentus, viņš telegrafēja atpakaļ, ka pats esot galīgi tukšā. Pēc divām dienām viņš izlasīja avīzēs, ka misis Ficsimonsai izdarīta

operācija apgabala slimnīcas nabadzīgo klīnikā.

To Džeks sev nekad nepiedeva; turpmāk, ja kāds lūdza naudu un viņam tās nebija, viņš gāja aizņemties vajadzīgo summu.

Sev viņš izdeva visai maz, ēda un ģērbās vienkārši. Toties draugiem un viesu uzņemšanai iztērēja veselu bagātību, taču pats reti dabūja izbaudīt viesmīlību. Ja arī gadījās iet pie kāda pusdienās, viņš iepriekš notiesāja mājās apmēram pusmārciņu kapāta siteņa, jo viņam negaršoja citu gatavoti ēdieni. Viņš bija tik pedantiski korekts naudas lietās, ka pie kāršu galda nevienam viesim netika atļauts izdot otram parādzīmi. Viņš pats samaksāja laimētājam, bet parādzīmi ielika cigāru kastē. Reiz, iedams garām viņa kabinetam, Frolihs ieraudzīja pa logu izlidojam baltu papīriņu spietu. Pacēlis pāris strēmelīšu, viņš saprata, ka Džeks nupat saplēsis vēl vienu kaudzi parādzīmju.

Džeka mūža gājums liecina, ka viņš ir bijis īsts kalifor-nietis — īpatnējs cilvēku cilts pārstāvja paraugs, kas nav izraujams no dzimtā štata augsnes un tieši tādā veidā nav sastopams nekur citur. Apveltīts ar mērenu lieluma māniju kā jau visi dzimtie kalifornieši, viņš draugu un amata biedru vidū runāja par saviem panākumiem vienkārši, ar neviltotu kautrību, toties vienatnē kļuva ārkārtīgi pašpārliecināts un pašapzinīgs. Pārskatot simtiem viņa iecerēto īso stāstu, rakstu un romānu uzmetumu, pastāvīgi jāuzduras šādām piezīmēm: «lielisks stāsts», «spēcīgs romāns», «satriecoša ideja», «apbrīnojams materiāls», «kolosāls vēstījums». Kā lielākā daļa dzimto kalifornie šu, viņš bija spēcīgs vīrietis ar sirsnīgu attieksmi pret citiem cilvēkiem, veselīgām fizioloģiskām tieksmēm, viņš dievināja ķermeņa skaistumu, spēku un veiklību, miesas baudas, un tas viss savukārt lika viņam jūsmot par mākslas un kultūras sasniegumiem. Gluži kā bērns viņš alka izpriecu un jautrības. Visvairāk viņam patika smieties, nevis paklusu, delikāti, bet pilnā balsī, grandoši. Viņš izturējās nepiespiesti kā lielākā daļa dzimto kalifornie šu, necieta klīrību nedz raksturā, nedz uzskatos, ienīda aizspriedumus, neieredzēja iesīkstējušas tradīcijas un apkaroja to visu dedzīgi un ar patiku. Tāpat kā agrākajiem Kalifornijas iedzīvotajiem spāniešiem, viņa māja bija patvērums, atvērta visiem ceļa gājējiem, gan augstas, gan zemas kārtas; kamēr viesis nebija paēdis, dzesējis slāpes, pārgulējis nakti, viņu nelaida prom. Viņš izjuta vislielāko laimi, kad pie viņa galda ieturēt maltīti apsēdās cilvēku divdesmit. Līdzīgi saviem spāņu priekštečiem, viņš necieta šaurību, viņam patika plašums visapkārt, gribējās pārvaldīt tik lielus zemes īpašumus, ka vienā dienā neiespētu apjāt tiem apkārt.

Kā jau Kalifornijas atklājēju — zelta meklētāju pēctecis viņš nicināja naudu, tāpēc ka to varēja iegūt tik viegli un tik lielā daudzumā; un viņš izšķērdēja naudu, lai pasaule redzētu, ka nav tās vergs. Viņš netaupīja nedz savu zemi, nedz maku, nedz draudzību, nedz savu prāta bagātību. Viņš bija īsts kalifornietis un vēlējās visu

darīt pilnā sparā: strādāt, priecāties, smieties, mīlēt, izklaidēties, iekarot, radīt. Neatkarīgs un ietiepīgs, viņš reti ļāva sevi vazāt aiz deguna, taču viegli pakļāvās garastāvokļa noskaņām, bija nepastāvīgs, bet reizēm stūrgalvīgs, ar tieksmi uz trakulību un apzinātu cietsirdību. Kā gandrīz visi kalifornieši, viņš nicināja garīgu un fizisku gļēvulību un pats izcēlās ar lielu drosmi. «Dūša un spēks viņam bija kā lācim,» stāsta Aira Paila. Lai kas viņu sagaidītu, viņš uzskatīja sevi par pionieri, celmlauzi, jaunas, labākas civilizācijas radītāju. Visapkārt viņam valdīja tāda varenība, bagātība un tāds plašums, ka viņš bija pilns neizmērojamas pašpaļāvības un pārliecības: viss labākais pasaulē dzimst tieši Kalifornijas zemē.

Dzīvodams tik pārbagāti krāšņā nostūrī, viņš pats arī bija izjūtām pārbagāts, ātri sajūsmināJās par jaunām idejām un nodomiem, iedegās mīlestībā vai naidā. Viņu apņēma dižens dabas skaistums, tādēļ arī viņš cildināja cilvēka un dabas skaistumu. Viņš bija nepacietīgs, pārgalvīgs un straujš, viņam patika palielīties un pārspīlēt, viņu neatvairāmi saistīja primitīvi rupjas izjūtas, bet viņa raksturu ietekmēja arī dzimtenes ainavu romantiskais skaistums un bagātība: kaismais spēks mijās ar gandrīz sievišķīgu jutīgumu pret skaistumu un ciešanām. Atklāts, godīgs, taisnīgs, bieži vien skaļš un parupjš, viņš nekāri neturēja aizdomās savus biedrus un ticēja katra godīgumam līdz tam laikam, kamēr pārliecinājās par pretējo. Šā iemesla dēļ viņš reizēm pārāk uzticējās, bija lētticīgs un viņu varēja viegli apvest ap stūri. Ar savu bezbailību, izturību, sīksto dzīvīgumu viņš atgādināja pelēko lāci — emblēmu Kalifornijas štata karogā. Uzticīgs savai pārliecībai un savām draudzībām, devīgs un augstsirdīgs, spējīgs izjust naidu, tikai saduroties ar nabadzību vai netais-nīgumu, viņš bija īsts pagāns, panteists, kas gluži kā dievu pielūdza dabas skaistumu un stihiskos spēkus. Nelabojams optimists, pārpilns ticības progresam, viņš bija gatavs ziedot savu dzīvību saprātīgas cilvēku sabiedrības radīšanai zemes virsū.

1913. gada pavasarī viņš bija kļuvis visievērojamākais, vispazīstamākais un vislabāk atalgotais rakstnieks pasaulē un ieņēmis to vietu, kas gadsimta sākumā piederēja Kip-lingam. Džeka stāstus tulkoja krievu, franču, vācu, zviedru, norvēģu, dāņu, holandiešu, poļu, spāņu, itāliešu un senebreju valodā. Viņa fotogrāfijas preses izdevumos parādījās tik bieži, ka miljoniem lasītāju jau bija iegaumējuši un iemīļojuši šo jauno, glīto, skaidri iezīmēto seju.

Tenkas un anekdotes par viņu aizklīda līdz vistālākajai pasaules malai. Katru viņa vārdu, katru soli tūlīt izpauda avīzes, bet, ja nekā nebija, ko par viņu rakstīt, reportieri paši sagudroja jaunu vielu. «Atceros, ka vienā un tai pašā dienā par mani parādījās trīs ziņojumi. Pirmajā bija apgalvots, ka Portlendā, Oregonas štatā, sieva sastrīdējusies ar mani, sakravājusi mantas lielā ceļa somā un

aizbraukusi ar tvaikoni uz Sanfrancisko pie mātes. Otri meli pauda, ka Eirikā, Kalifornijas štatā, es esot sacēlis skandālu dzertuvē un mani piekāvis kāds miljonārs mež-rūpnieks. Trešie meli — kādā Vašingtonas štata kalnu kūrortā es esot laimējis derībās simt dolāru, noķerdams ezerā ar makšķeri nekādi nenoķeramas pasugas foreli. Taču minētajā dienā es ar sievu atrados saudzējamo mežu pašā biezoknī Oregonas dienvidrietumos, tālu no dzelzceļiem, autoceļiem, telegrāfu un telefonu līnijām.»

Viņš nekad neatbildēja uz šādiem žurnālistu izdomājumiem, nekad neaizstāvējās, lai gan reizēm tie viņu sāpīgi aizskāra un kaitināja. «Vai jums zināms, ka tad, kad kāda studente apmaldījās kalnos aiz Berklijas un viņai uzbruka klaidonis, avīzes paziņoja: tas neesot neviens cits kā Džeks Londons!» Viņš nekad netika ielūgts Sanfrancisko Preses klubā, tomēr, kad tā biedri nolēma celt sev namu, tie lūdza viņu ziedot divtūkstoš dolāru, — vienīgā reize, kad atteikums sagādāja viņam prieku.

Daudz ļaunāki par šiem melīgajiem un lielāko tiesu noķengājošiem izdomājumiem, kuri parādījās presē, bija raksti un brošūras, ko izplatīja ar viņa vārdu. Visvairāk nepatikšanu viņam radīja iespiesta lappuse ar virsraksta «Ideāls karotājs»: «Jaunais cilvēk! Kļūt par labu kareivi ir viszemākais mērķis, kādu tu vari sev dzīvē izraudzīties. «Labs kareivis» nekad pat nemēģinās apsvērt, kas labs un kas slikts. Ja viņam pavēlēs šaut uz citiem pilsoņiem, saviem draugiem, kaimiņiem, viņš nevilcinoties paklausīs. Ja pavēlēs šaut uz trūkumcietēju pūli, kas izgājuši uz ielas, lai pieprasītu maizi, viņš neatteiksies un noskatīsies, kā sirmgalvju mati krāsojas sārti, kā no sieviešu krūtīm straumēm plūst asinis, aiznesdamas līdzi dzīvību, un nejutīs nedz sirdsapziņas pārmetumus, nedz līdzcietību. Labs kareivis ir akla slepkavošanas mašīna bez sirds un bez dvēseles.»

Raksts bija sagudrots visai prasmīgi, gan pēc noskaņas, gan stila tas pārsteidzoši atgādināja Džeka Londona sacerējumus. Savienoto Valstu armijas virsnieki sacēla troksni — tas jau ir apvainojurņs armijas sastāvam. Kongresā sāka ienākt sūdzības. Pasta ministrija nolēma saukt viņu pie atbildības par rakstu izplatīšanu pa pastu. Džeks kategoriski noliedza, ka viņš ir šā raksta autors, tāpēc tiesas izmeklēšanu pārtrauca, tomēr viņu līdz pašai nāves stundai vajāja par šo «kara pīli».

Visā Amerikā sāka uzrasties Džeka dubultnieki ar pazīstamo sombrero galvā, pušķī sasietu kaklasaiti, platu mēteli mugurā: viņi, bez šaubām, deva ieganstu visādām avīžu izdomām. Šie līdzinieki viņa vārdā lasīja referātus, pārdeva redakcijām it kā viņa rakstītus manuskriptus, vadīja meksikāņu revolucionārus cīņā pret Diasu, parakstīja viņa vārdu uz viltotiem čekiem un, beidzot, atdarinādami temperamentīgo, parupji primitīvo Džeku Londonu, uzsāka pat mīlas

dēkas. Pastāvīgi pienāca vēstules no cilvēkiem* kuri viņu bija satikuši tādās vietās, kur viņš nekad nebija bijis. Tas viss viņam likās uzjautrinoši, kamēr Sanfrancisko parādījās līdzinieks, kas bija sācis mīlināties ar dāmu, vārdā Beibe. Šī Beibe sūtīja uz Glenelenu atklātnes bez aploksnes, jautādama: «Vai Tu mani vairs nemīli?» — un parakstījās: «Tava sirdsmīļotā.» Viņa neskaidrās izcelsmes dēļ gluži sveši cilvēki paziņoja, ka Džeks Londons esot viņu dēls, brālis, tēvocis, brālēns. Viena šāda versija radās Osvigo, Ņujorkas štatā, kur kāda ģimene darīja zināmu, ka Džeks Londons īstenībā esot Harijs Sends, kurš četrpadsmit gadu vecumā aizbēdzis no vecāku mājām. Avīzes ievietoja blakus Harija Senda un Džeka Loneiona fotogrāfijas, lai lasītāji varētu pārliecināties par līdzību.

Cildinošas atsauksmes un atzinīgi kritiskie raksti bieži mijās ar uzbrukumiem viņa literārajai darbībai. Viņam pārmeta, ka viņš nepareizi attēlojot dzīvi Aļaskā, nepazīstot turienes apstākļus. Freds Tompsons, kurš kopā ar Džeku, mantām apkrāvušies, bija sasniedzis Jukonu un pēc tam Aļaskā nodzīvojis divdesmit gadu, tikai nosmējās par šādiem gudriniekiem, atcerēdamies, cik nepacietīgi Aļaskas senie iemītnieki bija gaidījuši parādāmies katru Džeka stāstu par Klondaiku, zinādami, ka tur būs skaidra patiesība.

Viņu tik bieži apsūdzēja plaģiātā, ka nepagāja gandrīz neviena diena bez tiesas prāvām. Jau 1902. gadā viņu apvainoja, ka viņš nozadzis kāda īsā stāsta sižetu no Frenka Norisa. Pēc tam noskaidrojās, ka par šo pašu tematu ir publicēts stāsts, ko uzrakstījis vēl kāds trešais autors; izrādījās — visus trīs rakstniekus satraukusi viena un tā pati vēsts par kādu notikumu Sietlā. Pēc grāmatas «Pirms Ādama» iznākšanas Stenlijs Vaterlo, kura «Stāsts par Ebu» bija šā darba pamatā, sacēla starptautiska mēroga skandālu; atzinis, ka viņš ir ♦Vaterlo daudz parādā, Džeks tomēr pastāvēja uz savu viedokli: pirmatnējais cilvēks ir sabiedrisks, nevis personisks īpašums. Frenks Hariss, rakstnieks un redaktors, raugoties pēc apstākļiem, ieguva popularitāti ar to, ka citēja fragmentu no «Dzelzs papēža» blakus kādam savam rakstam, no kura Džeks bija aizguvis runu, ko itin kā teicis Londonas bīskaps; Džeks Londons — literārs zaglis! Lai apklusinātu šo brēku, Džekam atlika vienīgi sacīt: «Es neesmu plaģiators, esmu tikai vientiesis: domāju, ka Hariss citējis vēsturisku dokumentu.»

Lai samaksātu rēķinus un milzīgos kārtējos izdevumus par rančo un Vilku namu, viņš bija spiests nemitīgi rak* stīt stāstus, kam būtu noiets. Ja viņš uzdrošinātos apstāties, lai gūtu īsu atelpu, visa pienākumu un parādu gūzma gāztos pār viņa galvu. Visdrošākais noiets bija Aļaskas stāstiem, un viņš elsdams pūzdams ar mokām izspieda tos no sevis citu pēc cita. «Es laikam gan nekad netikšu laukā no Klondaikas.» Ar viņa aso prātu, bagāto, dzīvo iztēli daudzi Aļaskas

stāsti izdevās labi, piemēram, «Makkeja atvase» un «Neizbēgamais baltais cilvēks» krājumā «Dien-vidjūru stāsti», «Lepnības nams» un «Konas šerifs» krājumā «Lepnības nams», lai gan viņam vajadzēja pakļauties skaudrajai nepieciešamībai sacerēt tos, izdabājot pircēju gaumei. Vienīgi stāsti par Smoku Biljū bija sadomāti tikai naudas dēļ. Notikumi, kurus viņš atveidoja uz papīra, bija radušies viņa iztēlē un lauztin lauzās uz āru — vajadzība pēc naudas bija vienīgi dzinulis, kas lika viņam rakstīt tūlīt, bez izvētījuma. Ja neņem vērā agrīnos peļņas skricelējumus, Smoka Biljū sērijas stāsti ir Džeka pirmais darbs bez literāras vērtības; toties tie sagādāja cementu, baļķus un varu mājas celšanai. Apmaiņai pret šiem materiāliem arī viņš godīgi deva pretī labu materiālu. «Uzrakstīt trīsdesmit stāstus par Smoku Biljū bija nepatīkams darbs, bet es centos dot labāko, ko spēju, bez jebkādām nolaidēm.»

Stāstu mākslinieciskais līmenis sāka kristies — daļēji tāpēc, ka viņu bija nogurdinājusi īsā forma, neļaudama izvērsties. Viņam gribējās rakstīt vienīgi romānus. Tie divi, kas radīti šai laikposmā — «Džons Miežagrauds» un «Mēness ieleja» —, ierindojas ne vien viņa labāko sacerējumu vidū, bet liekami blakus visievērojamākajiem amerikāņu romāniem. «Mēness ieleja» satur visdziļākās domas, lieliskas rindas — labākās, kas dzimušas Džeka Londona sirdī un prātā; vienīgi trešā daļa, kur iztirzāti secinājumi par lauksaimniecību un kuru derētu izdot atsevišķā grāmatā, ir vājāk uzrakstīta. Veļas gludinātājas Saksones un važoņa Billija tēli ir pilnīgi pārliecinoši, aprakstītais mūrnieku biedrības sarīkojuma kautiņš Vīzei-parkā, kur Džeks zēna gados svētdienas vakaros bija bārā slaucījis grīdu, ir klasiskas Amerikas īru folkloras piemērs; apraksti par drāmām un traģēdijām, kuras norisa Oklendas dzelzceļnieku streika laikā, vēl pēc gadsimta ceturkšņa joprojām ir labākie sacerējumi, kas Amerikas Savienoto Valstu literatūrā veltīti streiku kustībai.

Dažkārt viņam vajadzēja izmisīgi meklēt sižetus, kas būtu piemēroti žurnāliem. Un tieši vienā no šādiem grūtiem brīžiem pienāca vēstule no Sinklera Luisa, tā paša rudā neveikļa, kurš reiz bija gribējis dabūt interviju Yale News un tagad mēģināja kļūt par rakstnieku. Luiss sūtīja viņam dažus sižetu uzmetumus, ko Džeks varbūt varētu izmantot. . . par septiņarpus dolāriem gabalā. Pārdomājis tos, Džeks izvēlējās «Šausmu dārzu» un vēl vienu sižetu un aizsūtīja Luisam čeku par piecpadsmit dolāriem. Atbilde pienāca ļoti ātri: Luiss pateicās un paziņoja, ka pašlaik šie piecpadsmit dolāri esot daļa no mēteļa, kas aizsargājot valkātāju pret aukstajiem Ņujorkas vējiem.

Vēlāk, strādādams žurnālā The Volta Review — amerikāņu asociācijas izdevums kurlo runāt mācīšanai —, Luiss atsūtīja jaunus skaistu sižetu uzmetumus, divdesmit vienu gabalu, kā viņš izteicās,

«gluži kā lietišķas pavadzīmes precēm, kuras tādā un tādā datumā piegādājis apakšā parakstījies un norādījis arī cenu». Un viņš bija parakstījies: «Sinklers Luiss jeb Hels, alias Sarkanais.» Pievienotajā vēstulē viņš izteica cerību, ka Džekam varēšot noderēt krietna daļa no šiem sižetiem un tas došot Luisam iespēju beidzot atkal pievērsties brīvai daiļradei; ja arī esot izdevies kaut ko uzrakstīt, Luiss apgalvoja, tad tikai uz miega rēķina, un miegs nav nemaz tik pārāk lēts prieks, lai to izniekotu. Džeks nopirka no Luisa ideju ar nosaukumu «Ilūziju māja» par pavadzīmē norādīto cenu — divarpus dolāriem, nopirka ideju «Pazudušais tēvs», «Džona Averija noziegums», «Izskaidrojumi», «Rekomendācijas», «Galantais džentlmenis» un «Sieviete, kas atdod dvēseli vīrietim» — par pieciem dolāriem katru, «Bokseris frakā», «Veselā saprāta cietums» — par septiņarpus dolāriem katru un «Misters Cincinnatus» — par desmit dolāriem un aizsūtīja Luisam čeku par piecdesmit diviem dolāriem un piecdesmit centiem. Vienalga, kā Luiss iztērēja naudu, tomēr viņš ar lepnumu pavēstīja Džekam, ka ar viņa «sarkano karti» — sociālista partijas biedra karti viss esot pilnīgā kārtībā. No Luisa idejām Džeks guvis ierosmi stāstam «Kad visa pasaule bija jauna», kas ievietots avīzē Post, un garajam stāstam «Niknais zvērs», ko turpinājumos publicēja žurnāls Popular. Kad Džeks aizrakstīja Luisam, ka pirmo reizi mūžā jūtot riebumu pret darbu un nezinot, ko iesākt ar Luisa «Slepkavību biroju», Sinklerā Luisā uzvilnīja profesionāls lepnums un viņš pilnīgi bez maksas atsūtīja Džekam konspektu, kurā redzams, kā jāpārveido fabula.

Džeka augstsirdība vislielākā mērā parādījās attieksmēs ar rakstniekiem iesācējiem, kuri mācās viņam virsū kā melns mākonis — manuskripti gāzās pār viņa galvu tik milzīgā skaitā, ka metās tumšs gar acīm, it kā siseņu bars būtu aizsedzis debesis. Nepagāja neviena diena, kad viņš nesaņemtu manuskriptu no kāda daudzsološa autora ar lūgumu novērtēt, izlabot, palīdzēt publicēt. Šos manuskriptus, sākot no dzejoļa, kas aizņēma vienu lappusi, un beidzot ar astoņsimt lappušu gariem romāniem un apcerējumiem, viņš lasīja ar vislielāko rūpību un pēc tam sūtīja autoriem garus kritiskus izklāstus par literatūras tehniku, kādu viņš bija izstrādājis daudzu gadu laikā. Šiem nepazīstamajiem cilvēkiem Džeks atdeva visu, kas viņā bija labākais, nežēloja nedz laiku, nedz enerģiju. Ja sacerējums viņam likās labs, viņš centās ievietot to žurnālā vai ieteikt kādam izdevējam; ja uzskatīja darbu par neveiksmīgu, skaidri un gaiši pateica autoram savas domas. Bieži vien taisnīgā kritika izraisīja niknus apvainojumus, kaut arī Džeks zināja, ka atbildēs viņu gandrīz vienmēr apsaukās neizmeklētiem vārdiem, viņš tomēr neatturējās norādīt šiem autoriem, kur slēpjas trūkumi un kā tos var novērst. Kāds autors, saņēmis kopā ar noraidīto pašplūs-mes manuskriptu arī dzēlīgu atsauksmi, atbildēja ar sevišķi niknām lamām. Atstājis sev tikai trīs stundas miegam, pēc

kura alka viņa smadzenes, Džeks gandrīz visu nakti nosēdēja, pacietīgi rakstīdams jaunajam autoram lielisku septiņu lappušu garu vēstuli — tikpat garu kā stāsts, kas varētu ienest viņam piecsimt dolāru —, cenzdamies pierunāt šo autoru uzņemt kritiku tā, lai kritika nāktu par labu darbam.

Dusmoties viņš dusmojās vienīgi uz tiem rakstniekiem, kuri gribēja, lai tiem norāda īsāko ceļu uz panākumiem. Tādiem Džeks sacīja: «Cilvēks, kas sapņo apgūt meistarību un tomēr domā, ka citam jāizveido viņa talants, šim cilvēkam lemts sasniegt tikai viduvējību. Ja taisies godam veikt savu uzdevumu, tev jāizkopj savas spējas pašam. Galvu augšā! Meties uz priekšu! Turies pretī! Nepadodies! Nestāsti nedz man, nedz citiem, ka uzskati par labu to, ko esi padarījis, nestāsti, ka tavi darbi nav sliktāki par citu sacerējumiem. Uzraksti tos simtkārt labāk, tad tev nebūs nedz laika, nedz patikas salīdzināt tos ar citu viduvējiem sasniegumiem.»

Džeka papīros atrodamas vēstules gandrīz vai no visiem tālaika ievērojamākajiem rakstniekiem, kas uzticēja viņam savas vajadzības, raizes, satraukumus. Arī viņš dalījās ar tiem līdzjūtībā, mīlestībā, uzmundrināja tos, iedvesa tiem drosmi, ticību sev pašiem, literatūrai, pasaulei, ko tie cenšas izprast. Kad izdevniecībā nonāca grāmata ar sabiedrisku nozīmi, izdevēji vienu tās eksemplāru aizsūtīja Džekam — viņš to apzinīgi izlasīja un nosūtīja cildinošu telegrammu, kas bija nepieciešama, lai noteiktu grāmatai metienu.

Darba attiecībās ar redaktoriem un izdevējiem Džeks bija ne mazāk augstsirdīgs un godīgs. Viņam vienmēr patika spēlēt spēli ar plašu vērienu, un viņš pastāvīgi sūrojās, ka pretējā puse, biznesmeņi, spēlē kļūst sīkulīgi. Viņš bija laipns, pieklājīgs un miermīlīgs, bet, ja noskārta, ka viņu krāpj vai kropļo viņa darbu, tad metās virsū vaininiekam satracināta lāča niknumā.

Kopš 1910. gada, kad iznāca romāns «Laiks Negaida», Džeks bija iesniedzis Makmilanam lugu «Zādzība», aprakstu krājumu par dienvidjūrām ar nosaukumu «Ceļojums ar «Snarku»» un četrus sējumus īso stāstu — neviens no šiem darbiem neguva lielus panākumus. Tagad Brets paziņoja, ka īsajiem stāstiem vairs neesot noieta: grāmatu tirgu pārplūdinot desmitiem lētu žurnālu, kuros ievietoti gluži labi tādu stāstu atdarinājumi, ar kādiem bija iemantojis slavu Džeks; Brets vairs nevarot sūtīt viņam avansus, no kuriem dažu summa bija pieci tūkstoši dolāru un pat lielāka. Un tā 1912. gadfe pēc desmit gadu ilgas sekmīgas sadarbības Džeks šķīrās no Breta un arī Makmilana sabiedrības. Viņš parakstīja līgumu ar sabiedrību Century; šī jaunā izdevniecība publicēja viņa stāstu sēriju «Smoks Biljū», krājumu «Naktī dzimušie» un stāstu «Niknais zvērs», bet atteicās maksāt viņam trīs mēnešus pa tūkstoš dolāriem mēnesī, kamēr viņš pabeidz «Džonu Mie-žagraudu». Pēdējo triju gadu laikā «Džons

Miežagrauds» bija pirmais sacerējums, kas solīja autoram spožus panākumus, un Džeks, kam ne visai patika attiecības ar Century, sūtīja saviem izdevējiem veselu gūzmu niknumā no-kaitušu telegrammu, pūlēdamies tikt vaļā no līguma un atgriezties pie Makmilana.

«Visi izdevēji ir vienis prātis, ka jūs varat nodot «Mie-žagraudu» citai sabiedrībai. Vienīgais, kas var jūs kavēt, ir cerība uz lielu peļņu. Par riekšavu sudraba jūs esat gatavi pārdot gan paši sevi, gan savas sabiedrības labo vārdu. Bet lūdzu, atcerieties, ka es neesmu nekāds naudas rausējs un ka miljoniem «Miežagrauda» lasītāju tuvākajā laikā izlasīs kaut ko arī par jums. Nodārdēs pērkons, un tad jums ne vienu dienu vien vajadzēs taisnoties visas pasaules priekšā, un, kad jūs jau būsiet pārvērtušies pīšļos, šā pērkona atbalsis sasniegs tos, kas tagad vēl nav dzimuši, un jūs apgriezīsieties otrādi savos zārkos. Sakiet man, vai jūs labāk negribētu saukties par mantraušiem nekā par cilvēkiem ... Es esmu izturējis tādas elles mokas, par kādām jums, mīļie draugi, nav ne mazākās jausmas; man piemīt tāda pacietība, kādu jūs nemaz nespējat saprast. Pret personisko labklājību un finansiālo izdevīgumu es izturos ar bezrūpīgu nicinājumu, ko diezin vai var aptvert jūsu aprobežotie prāti. Bet, paskatoties spogulī, esmu vienmēr apmierināts ar to, ko tajā redzu, nevis tā kā jūs, mīļie draugi... Paraugos uz grāmatu plauktu, kur rindojas manas grāmatas — tie trīsdesmit četri darbi, kas jau izdoti. Visā šajā rindā ir tikai viens nepievilcīgs sējumiņš — «Niknais zvērs», ko nupat izdevāt jūs. Atkal izdevējs, kam izmērs divreiz četri, uzņemas publicēt darbu, kura autoram izmērs astoņreiz desmit... Joprojām gaidu atbildi uz garo telegrammu, kas nosūtīta 1913. gada 10. maijā. Šais dienās jums bija iespēja ieturēt svētdienas pusdienas ģimenes lokā, redzēt sievu un bērnus, parādīt labsirdību un cilvēcību. Nu tad izlemiet un parādiet labsirdību un cilvēcību arī pret mani, un ļaujiet man aiziet no jums. Jūs jau zināt, ka man nav nekā cita ko aiznest jaunajam izdevējam kā vienīgi «Džons Mieža-grauds» — tas ir viss mans aktīvs. Atsakieties taču no dažiem dolāriem peļņas un ļaujiet man iet, nepataisiet mani galīgi pliku.» Century neatbildēja, un Džeks aizsūtīja pēdējo izmisīgo telegrammu: «Dusmas es varu saprast, bet nīgrums, stulbi ēzeliska iecirtība ir kaut kas tik primitīvs, ka nesaprotu, kā šādi var izturēties cilvēki, kas uzskata sevi par mūsdienīgiem un pilnīgi civilizētiem.»

Beigu beigās Century tomēr neatteicās no «Džona Miežagrauda». «Savā mūžā esmu tik bieži pievārēts, ka sāku turēt ļaunu prātu vai ienaidu tāpēc vien, ka mani šausta,» Džeks rakstīja izdevējiem, sadarbodamies ar tiem pec labākās sirdsapziņas. Bet pēc «Džona Miežagrauda» iznākšanas viņš atkal atgriezās atpakaļ pie Makmilana un vairs nekad neriskēja to atstāt. Viņš atzinās Bretam, ka arī pats

esot bijis diezgan bezkaunīgs, cenzdamies tikt vaļ.i n< > līguma saistībām ar Century.

1913. gada vasarā viņš kopā ar Čarmianu aizbrauca uz Karmelu pie Sterlingiem un pavadīja tur vairākas laimi gas nedēļas — peldējās baltkrēpju viļņos, sauļojās liedaga smiltīs, lasīja gliemežus abelonus, cepa tos uz ugunskuia un mielojās ar tiem, pievienodams bezgala daudz jaunu četrrindu humoristiskai poēmai par abeloniem, taču dīvainā kārtā vairāk par citiem paliek prātā Sterlinga pantiņš.

Dažs paipalas un cāļus ēd,
Lai padižotos dikti.
Bet man, no rentes pārtiekot,
Nav abeloni slikti.

Savā Skaistuma rančo Džeks vēsajās rīta stundās turpināja darbu pie veselas sērijas iecerētu apjomīgu romānu. Viņš uzrakstīja «Dumpi uz Elsinoras», ko ar nosaukumu «Jūras laupītāji» turpinājumos publicēja žurnāls Cosmopolitan. Tā grāmatas daļa, kurā risināta sižetiskā līnija, veidota labi, it īpaši viss, kam sakars ar jūru, — ne jau velti Džeks iesaukts par amerikāņu Konrādu; otra daļa, kur galvenais varonis nevis darbojas, bet prāto, izdevusies vāji un tik ļoti bojā grāmatu, ka «Dumpis uz Elsinoras» pieredzēja drīzu un pelnītu galu.

Dienas otrā pus*? Džeks apjāja savas auglīgās druvas, kur spēcīgos saules staros brieda raža, un aizvadīja dienas nogali, peldoties ar draugiem baseinā. Atceļā viņš iegriezās katrā krodziņā — iedzert glāzīti, dzirdēt kādu anekdoti, pasmieties. Jau krēsloja, kad viņš piejāja pie Vilku nama, lai parunātos ar Forni un strādniekiem. Māja bija gandrīz gatava, un līdz 1913. gada augustam par to bija iztērēti astoņdesmit tūkstoši dolāru. Avīzes nežēlīgi pātagoja Džeku par to, ka viņš, atkritis no sociālistu principiem, ceļ sev pili; sadusmotie sociālisti uzskatīja, ka viņš tos nodevis. Pails stāsta, ka Džeks esot galīgi apmulsis, kad viņam pārmests par lepno māju. Reportieriem viņš apgalvojis — lai cik liels būtu Vilku nams, viņš neesot nekāds kapitālists, jo cēlis to ar paša pelnītiem līdzekļiem; kad visi dēvēja Vilku namu par pili, viņš iebilda, sacīdams, — karaliskā sekvoja un sarkanais akmens esot viņa īpašums, bet, ja māja atgādinot Justini-āna vai Cēzara pili, tā esot tikai laimīga sagadīšanās, kas viņam nemaksājot neviena lieka dolāra. Un, kad Hari-sons Fišers paziņoja, ka Vilku nams esot visskaistākā māja Amerikā, Džeks pārliecinājās, ka nauda un pūles, kas iztērētas tās celšanai, attaisnojušās.

Beidzot astoņpasmitajā augustā pienāca uzpošanas diena. Elektriķi bija ievilkuši instalāciju, namdari un cauruļu licēji beiguši darbu; Forni strādnieki staigāja pa māju, uzlasīdami ar terpentīnu piesūcinātas lupatas, ar kurām viņi bija berzuši mājas koka daļas. Nākamajā rītā strādnieku brigāde palīdzēs Džekam un Čarmianai ievākties jaunajā mītnē. Tovakar Forni, kopā ar Džeku nostrādājis rančo mājā līdz vienpadsmitiem, devās garām Vilku namam uz savu būdu. Ap diviem naktī viņu pamodināja kaimiņu fermeris, kas

iedrāzās iekšā, kliegdams:

— Forni! Deg! Vilku nams deg!

Kad Forni sasniedza kanjonu, viss Vilku nams jau bija vienās liesmās.

Pēc pāris minūtēm atskrēja Džeks — aizelsies, vēja iz-pluinītiem matiem. Kā zemē iemiets viņš apstājās uz pakalna, kur reiz bija sēdējis ar itāliešu strādniekiem, dziedādams dziesmas un dzerdams vīnu. Acu priekšā rūcot plosījās pekles uguns, vienlaikus dega visas mājas daļas. Bija augusta vidus, trūka ūdens. Viņš nevarēja darīt neko, vienīgi stāvēt asarām slacītu seju un noskatīties, ka aiziet boja viens no viņa mūža lielākajiem sapņiem.

Dega visas koka daļas, pat palodzes apņēma dīvainas zilas liesmas. Apkārt mājai lokā auga sekvojas, bet aiz tām bija grēdās sakrauti sekvoju dēļi, kas bija sagatavoti Džeka guļamistabas apdarei. Sekvojas apkārt mājai uguns nebija skārusi, bet dēļi aiz tām stāvēja liesmās. Ļaunprātīgā dedzināšanā turēja aizdomās daudzus; anonīmajās vēstules, ko Džeks saņēma, starp daudziem citiem bija minēts arī Šepards, no kura Elīza bija šķīrusies, — Šepards tieši tai dienā bija sastrīdējies ar Džeku. Netālu no Vilku nama kāds bija redzējis strādnieku, ko Džeks bija padzinis no rančo tāpēc, ka tas piekāvis savu sievu, — domāja, ka uguni pielaidis šis strādnieks. Minēja darbu vadītāju — ļaunprātīgu cilvēku. Vainoja gan Forni, gan skauģus sociālistus, gan aizkaitinātus klaidoņus. Pēc Forni domam, ugunsgrēks izcēlies spontāni — varbūt uzliesmojušas ar terpentīnu piesūcinātās lupatas, ar kurām berztas koka daļas. Nav izprotams vienīgi, kāpēc uzreiz aizdegusies visa māja. Ja uguns būtu izcēlusies kādā no istabām, akmens sienas neļautu tai izplatīties. Visas istabas varētu vienlaikus aizdegties bojātas elektriskās instalācijas dēļ, ja būtu ieslēgta strāva, bet uz dēļu grēdām aiz sekvoju loka, kurš apņēma māju, taču nestiepās nekādi vadi...

Džeks bija pārliecināts, ka mājai pielaidusi uguni kāda roka — ja arī ne cilvēka, tad likteņa roka, kurš negrib, ka viņš bauda sava darba augļus, kurš uzskata, ka sociālistam neklājas dzīvot pilī. Šai garajā, nelaimīgajā naktī Džeks ierunājās tikai divas reizes. Kad liesmas bija pilnā spēkā, viņš nočukstēja:

— Es labāk gribētu būt tas, kam nodegusi māja, nekā dedzinātājs.

Rītausmā, kad no mājas bija palicis pāri tikai ārējais akmens karkass, mūrēts, lai stāvētu gadsimtiem ilgi, Džeks mierīgi teica:

— Forni, rīt sāksim celt no jauna.

Viņš nekad neuzcēla Vilku namu no jauna. Kaut kas viņa sirdī tonakt bija sadedzis, iznīcināts uz laiku laikiem.

x

Četras dienas Džeks nogulēja gultā slēgtajā verandā, kas izgāja uz tropisko dārzu. Viņam uzreiz uzbruka visas slimības, kādas vien viņš

bija pārcietis, sākot no klaidu Ceļa dienām un Klondaikas un beidzot ar Koreju un Zālamana salām. Pārliecināts, ka Vilku namu nodedzinājis kāds no tiem, ko viņš draudzīgi uzņēmis, Džeks cīnījās ar svelošām pretīguma jūtām. Viņu satrieca ne tikai Vilku nama izpostījums, visvairāk viņu nomāca apziņa, ka zūd mīlestība un ticība cilvēkiem. Viņam pēkšņi atvērās acis, viņš ieraudzīja daudz ko tādu, ko agrāk nebija pamanījis, vai, kaut arī redzējis, nebija pievērsis tam uzmanību. Vilku nama degšana likās simboliska: tieši tā aizies bojā viss, ko viņš centies darīt sociālisma un literatūras labā. Šais četrās dienās Džeks stipri novecoja.

Piecēlies no gultas, viņš tūlīt pat ar Vašo Banu pa taku pāri laukiem aizjāja uz Vilku namu. Ilgi, bezcerīgi skatīdamies uz diženo sarkana akmens ģindeni, kas slēja savus kailos torņus pret zilajām Sonomas debesīm, Džeks deva šīm atliekām nosaukumu — Drupas. Viņš varēja pasludināt sevi par maksātnespējīgu, taču viņš samaksāja darbu uzņēmējiem pilnos apmēros. Septiņdesmit tūkstoš dolāru skaidra zaudējuma; laiks un enerģija, kas izlietoti Smoka Biljū stāstiem, arī izšķiesti gluži nevajadzīgi... Tas viss atkal uzvedināja viņu uz domu: vai tikai kaut kur zem pelniem neslēpjas kāda morāle? No vēstulēm secināms, ka tai laikā viņam bijuši simttūkstoš dolāru lieli parādi, bet ne jau šī milzu summa nospieda viņu, — smagi kā akmens māca doma par to, cik tūkstošiem vārdu jāuzraksta, lai nopelnītu šo naudu.

Viņš atkal sacīja Forni un Elīzai, ka celšot no jauna Vilku namu; lika Forni aizvākt gruvešus no drupām un Elīzai — gādāt, lai žāvēšanai nocērt jaunu partiju sekvoju. Bet sirds dziļumos zināja — māja atkal nodegs, un tas būs viss. Kad Cosmopolitan aiz līdzjūtības pret viņu priekšlaikus atsūtīja ikmēneša čeku par divtūkstoš dolāriem, Džeks zaraina ozola paēnā uzcēla savam bāztin piebāztajam kabinetam piebūvi un pārnesa tur rakstāmgaldu ar jumtu uz ritenīšiem, papīriem un vēstulēm pietū-cētos stiepļu grozus, tērauda reģistratorus ar savāktajiem materiāliem, kartona kārbas ar piezīmju kartotēku simtiem stāstu. Te viņš pavadīja darba stundas mūža trīs pēdējos gadus.

Viņš atkal ieslīdēja parastajās sliedēs; viss bija tāpat kā agrāk, tomēr likās pavisam citādi. Apjādē ap rančo viņš ievēroja, ka strādnieki vairās no darba, cenšas noplēst no viņa vairāk, bet padarīt mazāk. Piesardzīgi aptaujājies, viņš saprata, ka tie uzskata rančo par bagātnieka «jājamzirdziņu», kas nav ņemams nopietni, tāpat kā savā laikā ostas strādnieki nebija ņēmuši nopietni «Snarku». Arī amatniekiem darbs rūpēja tikpat maz; nolēcis reiz no Vašo Bana smēdes priekšā, Džeks apskatīja tikko apkalto zirgu un ieraudzīja, ka zirgam nagu kalējs novīlējis par puscollu, lai pakavs būtu laikā. Pārlūkojis rančo rēķinus un noskārtis, ka tie par daudz lieli, viņš

aizjāja uz pilsētu apvaicāties tirgotājiem. Tie pastāstīja, ka priekšstrādnieks pieprasot sev divdesmit procentu no katra dolāra un tiem atliekot vienīgi pieskaitīt šo summu rēķiniem.

1900. gadā Džeks bija rakstījis Annai Strunskai: «Es nosodu draugu trūkumus, bet tas nebūt nenozīmē, ka es viņus nemīlētu.» Mīlestība, iecietība un augstsirdība bija avoti, kas veldzēja viņa dabu; tagad tie aizvien biežāk draudēja izsīkt. Reiz viņš lūdza savam draugam Ernestam, kas dzīvoja Oklendā, nopirkt viņam dažus darba zirgus. Par šo pakalpojumu Ernests ņēma komisijas naudu, ieskaitīja rēķinā arī vēl savus izdevumus un tad nogādāja rančo divus zirgus zem noteiktā svara un vēl divus gaudenus kleperus. Kad Džeks rakstīja, ka tādi zirgi viņu neapmierina, Ernests atbildēja ar niknu, aizskarošu vēstuli. «Tu staigā apkārt gauzdamies, ka esi apvainots, bet kā tad ir ar mani?» rakstīja viņam Džeks. «Esmu īsfs nekauņa, jo uzdrošinājos sacīt, ka šie divi darba zirgi nesver vis tūkstoš piecsimt mārciņu, kā Tu teici, bet tūkstoš trīssimt piecdesmit un otri divi ir veci, pussprāguši ādinieki, derīgi varbūt tikai cāļu barībai, un Tu vel eksplodē, bļausties pilnā rīklē, ka Tevi nosauc par blēdi. Tu esi nez kur izšķērdējis manu naudu un tagad saki: «Maksa raga!» Tu esot aizvainots! Bet padomā, par cik simtiem dolāru esmu sarūgtināts es? Kas man palicis? Viss, ko varēju atvēlēt zirgu iegādei, ir izdots, un zirgu, ar kuriem apstrādāt rančo kā nepietiek, tā nepietiek.»

Jau 1904. gadā, dabūjis[1] zināt, ka viņa draugs avīžnieks Noels ir bez darba, Džeks piešķīra tam tiesības dramatizēt «Jūras vilku»; par dramatizējumu Noels varētu saņemt divas trešdaļas no autora honorāra. Taču Noels bija pārdevis dramatizēšanas tiesības kādam citam un sev atstājis ieņemto summu — trīstūkstoš piecsimt dolāru. Tagad, slēdzot līgumu ar Hobartu Bosvortu par «Jūras vilka» ekranizēšanu, Džeks bija spiests izlūgties no izdevējiem trīstūkstoš piecsimt dolāru, lai atpirktu šīs tiesības. Un te atkal uzradās Noels, pierunādams Džeku ieguldīt naudu «Millergrāfa sabiedrībā», ko Noels taisījās organizēt, lai radītu noietu ar uzlabotiem paņēmieniem darinātām litogrāfijām. Stingri apņēmies nekļūt par ciet-sirdi un neļaut vaļu cinismam, Džeks lika Bretam izmaksāt Noelam tūkstoš dolāru; kad «Millergrāfa sabiedrībai» vēl vajadzēja līdzekļu, viņš atkal par četrtūkstoš dolāriem ieķīlāja Floras māju. «Es spēlēju ar atklatam kārtīm un pilnīgi paļaujos uz draugiem,» viņš rakstīja Noelam. Akcijām, kas piederēja Džekam, izrādās, nebija seguma, sabiedrība bankrotēja.

Reiz Čarmiana paziņoja, ka viņai tūlīt vajadzīgi trīssimt dolāri; Džeks, lūgdams atdot parādu, aizrakstīja simtiem vīriešu un sieviešu, kas bija aizņēmušies no viņa kopsummā vairāk nekā piecdesmittūkstoš dolāru un zvērējuši atdot visu līdz pēdējam centam. Viņš savāca vienīgi piecdesmit dolāru. Pirmo reizi uzplaiksnīja doma: vai tikai

draugi nesmejas par viņu? Vai viņš jau agrāk nebija izdaudzināts par pavieglu zelli, trakulīgu īru, kas svaidās ar naudu kā piedzēries matrozis? Mūžīgi atkārtojās tā pati vienvirziena darbība: viņš tikai deva un deva, citi — ņēma un ņēma. Agrāk nomāktības lēkmes bija uznākušas pašas no sevis un viņa mainīgās dabas dēļ ātri pārgājušas. Tagad, gluži kā sastāvējusies tēja, viņa domas kļuva aizvien melnākas un drūmākas.

Jau vairākus gadus viņš bija centies pierunāt Besiju atvest abas meitenes vasaras brīvlaikā uz Glenelenu, lai arī viņas iemīlētu Skaistuma rančo. Tikai vienu reizi Besija bija pieņēmusi piedāvājumu un kopā ar Džoanu, Besiju un bariņu draugu atbraukusi uz pikniku. Vēl nebija uz zālāja lāgā izkravātas brokastis, kad sarkanu žokejcepuri galvā un sarkanu vīrieša kreklu mugurā garām aizauļoja Čarmiana — ēdienu pārklāja plāna putekļu kārtiņa. Džeks dedzīgi apzvērēja — ja Besija atļaus uzcelt rančo kotedžu, viņš nelaidīs Čarmianu ne tuvumā. Besija atteicās. Čarmianas dēļ zaudējusi vīru, viņa baidījās zaudēt arī meitas. Viņa sacīja, ka, pēc viņas domām, otrā misis Londona no morāles viedokļa neesot nekāds noderīgs paraugs pusaugu meitenēm.

Neattaisnojās arī Džeka pūles gūt kaut vienu labu vārdu vai draudzīgu žestu no Džoanas, kurai jau bija trīspadsmit gadu. Viņš cerēja, ka meitene jau ir pietiekami pieaugusi, lai kļūtu viņa līdzgaitniece un draugs. Divdesmit ceturtajā augustā, četras dienas pēc Vilku nama nodegšanas, viņš raksta meitai, lūgdams atcerēties, ka viņš ir tās tēvs, ka viņš to baro un apģērbj, dod pajumti, mīlējis kopš tās pirmā elpas vilciena. «Kā Tu pret mani izturies?» viņš jautā. «Vai es esmu tikai muļķis, kas daudz dod un neko nedabū pretī? Es sūtu Tev vēstules un telegrammas, bet no Tevis nesaņemu ne vārda. Vai Tu uz-

skati zem savas cieņas parādīt man labvēlību? Vai esmu Tev tikai bezmaksas pusdienu talons? Vai Tu vispār mani mīli? Vai es Tev kaut ko nozīmēju? Esmu slims — Tu klusē. Aizgājusi bojā mana māja — ari tad nerodi ne vārda, ko sacīt. Pasaule nepieder tiem, kas klusē, un pati šī klusēšana ir meli, ja ar tās palīdzību pārvērš mīlestību par izsmieklu un tēvu — par bezmaksas pusdienu talonu. Vai Tev neliekas — ir jau laiks man dzirdēt kaut ko ari no Tevis. Varbūt Tu gaidi, lai man uz visiem laikiem pāriet vēlēšanās uzklausīt Tevi?» *

Bija vēl viens atklājums, pats sāpīgākais, ko Džeks izdarīja savā atmodas laikā: viņš ar nežēlīgu skaidrību ieraudzīja, ka Čarmiana četrdesmit trīs gadu vecumā vēl joprojām ir bērns, kas pilnīgi nodevies bērnišķām, nekam nevajadzīgām izdarībām. Kaimiņi atceras, ka viņa «stāstīja garu garās melšas, bērnišķi vāvuļoja par savām dārglietām, antīkajiem tērpiem, mazajām cepurītēm. Viņai gribējās būt mūžīgi sievišķīgai, mūžīgi valdzināt un iekarot.» Džeks skaudri cieta, manīdams, ka viesi mēģina slēpt apjukumu, ka tos mulsina Čarmianas mākslotā izturēšanās, koķetērija, cenšanās tēlot jaunu, pievilcīgu

meiteni, kādu viņa vienmēr iedomājās sevi esam, mulsina viņas dīvainie, dārglietām rotātie spilgti sarkanie tērpi, līdzīgi masku balles kostīmiem, kruzuļotās mežģīņu cepurītes, kādas nēsāja pagājušā gadsimtā. Čarmianas pusmāsa atceras, ka bērnībā Čarmianai bijis paradums paskatīties ap stūri, izvaikstīt seju vai pateikt kādu asprātību un tad dot kājām vaļu, lai dzenas viņai pakaļ. Viņa arī vēl tagad skatījās ap stūriem, pateica kādu asprātību, gaidīja, lai dzītos viņai pakaļ. Reiz vakarā Džeks un Elīza sēdēja ēdamistabā pie rakstāmpults un lauzīja galvu, kā nomaksāt parādu; tai brīdī kā lidot ielidoja Čarmiana un, uzmetusi sev sakrokotu samta drānas gabalu, sāka cienīgi staigāt šurp turp pa istabu. «Paskaties, draudziņ, vai nav burvīga kleita? Es nupat nopirku divus baķus.» Viņa izgāja, un istabā iestājās ilgs, nomācošs klusums; tad Džeks pagriezās pret Elīzu un teica:

— Viņa ir mūsu bērns. Mums vienmēr jārūpējas par viņu.

Ja viņš atkal varētu doties ceļojumā pa dienvidjūrām, izbraucienā ar četrjūgu vai arī meklēt piedzīvojumus, Čarmiana vēl arvien būtu ideāls biedrs. Bet tagad Džeks dzīvoja mājās, bija noguris un zaudējis ilūzijas, viņam bija vajadzīga pieaugusi sieviete, kas «abām kājām stingri stāvētu blakus» pieaugušu cilvēku pasaulē. Viņam bija vajadzīga sieviete, kas dalītu ar viņu plato gultu, sieviete, kurai viņš, nakts vidū satraukts pamodies, varētu pieskarties ar roku.

Lai arī viņu bija apstājuši draugi un radinieki, lai arī viņam bija simtiem tūkstošiem cienītāju, izkaisīti pa visu Rietumu pasauli, Džeks tomēr jutās neizsakāmi vientuļš. Tik alkaini, kā spēj vienīgi cilvēks, kura dienas jau tiecas uz rietu, pretī nāvei, viņš ilgojās pēc savas miesas un asins, pēc dēla, uz kuru varētu paļauties, kura stiprais plecs būtu viņam drošs balsts vecumā, kurš mantotu viņa vārdu un turpinātu tradīcijas.

Bija nodedzis Vilku nams, ilgajā vasaras sausumā sadegusi raža, tomēr tieši 1913. gads, kā izrādījās, bija viņam visraženākais: šai gadā viņa daiļrade sasniedza kalngalu. Žurnālos tika publicēti četri viņa romāni, starp tiem «Sarkanais mēris», kur parādīta cilvēces atgriešanās pie primitīvās dzīves, kad mēris bija noslaucījis no zemes virsas civilizāciju. Atsevišķā izdevumā iznāca krājums «Naktī dzimušais», kur ietverti tādi aizraujoši stāsti kā «Meksikānis», «Nonāvēt cilvēku» un «Kad pasaule bija jauna»; stāsts par bokseriem — «Niknais zvērs», kas sarakstīts, balstoties uz kādu no Sinklera Luisa sižetiem; viens pēc otra sešdesmit dienu laikā parādījās divi viņa lielākie romāni: «Džons Miežagrauds» un «Mēness ieleja». Šis rekorda veikums liecina, kāpēc izdevēju pasaulē uz Džeku Londonu sāka skatīties nevis kā uz cilvēku, bet jau gandrīz kā uz dabas spēku.

Liktenis, kas bija devis viņam tik daudzus graujošus triecienus, vēl spēja izturēties pret viņu arī kā pret savu mīluli. Ap gada beigām, kad,

pabeidzis «Dumpi uz Elsi-noras», kas viņu tik ļoti bija nogurdinājis, Džeks juta, ka vajadzīga liela, atjauninoša ideja, no Sankventīnas cietuma bija izlaists viņa draugs Eds Morells. Pēc piecu gadu ieslodzījuma viennīcā Morellam novilka spaidu kreklu, izlaida no karcera un iecēla viņu par cietuma galveno uzraugu. Džeks daudzus gadus bija nopūlējies, lai Morellu apžēlotu, un, beigu beigās to panācis, telegrafēja viņam: «Apsveicu, laipni lūdzam mājās.» Abi pirmoreiz satikās Oklendas restorānā Saddle Rock, un šī pazīšanās, kas, tāpat kā daudzas citas, bija sākušās ar saraksti, izvērtās ciešā draudzībā. Morells daudzkārt ilgāku laiku uzturējās Skaistuma rančo, kur Džeks ar nerimtīgu interesi klausījās viņa stāstījumos: Džeku visu mūžu bija saistījusi kriminoloģija un penoloģija — temati, kurus profesors Čanijs plaši apcerējis jau pirms Džeka dzimšanas. Drīz Džeks iegrima darbā, rakstīdams savu astoto un pēdējo lielo romānu — «Zvaigžņu klaidonis», satriecošu vēstījumu par ciešanām, kādas pārdzīvo ieslodzītie, mokoties asajos audekla spaidu kreklos; ar maigumu autors tēlo draudzību, kas dzimst smacīgajās cietuma kamerās; viņa drosmīgā fantāzija lido līdzi ieslodzītajiem atpakaļ laika valstībā. Ar elpu aizraujošo neziņas valdzinājumu, ka nupat notiks kaut kas briesmīgs, ar muzikālo, tīro lirismu un dziļo cilvēcisko līdzjūtību «Zvaigžņu klaidonis» pieder pie lieliskākajiem literāriem sacerējumiem.

Darbs sniedza Džekam atvieglojumu; rakstīšana sagādāja tādu prieku, ka visas garīgās un fiziskās kaites atkāpās dibenplānā. Kā senās dienās Pjedmontā, viņš, pabeidzis ik jaunu nodaļu, ar patiku nolasīja to viesiem priekšā. Kādam jauneklim, kas rakstīja viņam, vēlēdamies gūt uzmundrinājumu, viņš atbildēja: «Sešpadsmit gadu vecumā un pēc tam divdesmit gadu vecumā arī es pārdzīvoju vilšanās periodu; un divdesmit piecu un trīsdesmit gadu vecumā bijuivienaldzīgs pret visu, jutos pārsātinājies un aiz skumjām nezināju, kur dēties. Un tomēr es dzīvoju, apveļos un, kad neguļu, smejos vienā smiešanā.» Morells par šo periodu stāsta: «Lai ko viņš sacīja vai darīja, mūs aizvien savaldzināja viņa labsirdība. Viņš varēja dusmās izmest kādu rupjību, pateikt ko aizvainojošu, bet tas nevienu neaizskāra, jo bija sacīts bez ļaunuma. Viņš bija viena no sava laika pievilcīgākajām personībām.»

Cilvēks, kas jau ilgi publicējas un taisa veiksmīgu karjeru, gribot negribot ir spiests arvien vairāk laika veltīt savu darījumu kārtošanai un interešu aizstāvēšanai. Džeks vienojās ar aktieri Hobartu Bosvortu par visu savu grāmatu ekranizēšanu, saņemot par to zināmu daļu no ienākumiem. Bosvorts vēl nebija paspējis sākt šo darbu, kad citas filmu sabiedrības patvarīgi ņēmās ekranizēt Londona sacerējumus, turklāt tik dedzīgi, ka šai ielas pusē kinoteātrī rādīja vienu «Jūras vilka» variantu, bet pretējā —

otru. Autoru tiesībās valdīja pilnīgs juceklis, vēl vairāk — tiesas

lēmumi nenāca par labu autoriem: izrādījās, ja autors nodod materiālu žurnālam publicēšanai turpinājumos, žurnāls automātiski iegūst visas tiesības uz šo materiālu. Džeks uzzināja, ka jebkurš viņa darbs, kas pirmo reizi parādījies žurnālā, vairāk pieder žurnālam nekā viņam — autoram; turklāt filmu sabiedrības — kino pirāti — par lētu naudu nopirka autora tiesības no žurnāliem.

Kopā ar Arturu Treinu un tikko noorganizēto Rakstnieku savienību Džeks cīnījās par to, lai revidētu likumus par autora tiesībām, lai autors, pārdevis žurnālam sacerējumu, saglabātu uz to savas tiesības. Šai juridiskajā cīņā,

, kas ilga vairākus gadus, viņš ielika visus savus spēkus, enerģiju, līdzekļus; brauca no Ņujorkas uz Holivudu, salīga advokātus, uzstājās tiesā, sūtīja simtiem dedzīgu vēstuļu un telegrammu. Laiks, ko varētu veltīt literāru sacerējumu radīšanai, tika atdots šai ilgajai un grūtajai cīņai, toties viņš palīdzēja nākamajām amerikāņu rakstnieku paaudzēm, lai tās sava darba augļus varētu pilnā mērā baudīt pašas.

Meksikā Villa un Karansa vadībā notika revolūcija, un 1914. gada maijā (drīz pēc «Zvaigžņu klaidoņa» pabeigšanas) Savienotās Valstis nolēma sūtīt karakuģus ar kareivjiem un ieņemt Verakrusu. Kopš tā laika, kad Džekam 1904. gadā izjauca kāroto strādāšanu par kara korespondentu krievu-japāņu frontē, viņš nevarēja vien sagaidīt to dienu, kad varētu parādīt sevi šai jomā. Saņēmis piedāvājumu no Collier's — tūkstoš dolāru nedēļā un izdevumu apmaksa —, viņš pēc divdesmit četrām stundām devās uz Galvestonu un no turienes ar kuģi uz Verakrusu.

Bet viņam atkal neizdevās kļūt par kara korespondentu ... šoreiz tāpēc, ka nekāds karš nemaz neizcēlās; Savienoto Valstu nolūks nebūt nebija iekarot Meksiku un pārvērst to par protektorātu, tāpēc tās aprobežojās tikai ar savu ieroču spēka demonstrēšanu Verakrusā. Džeks atkal sacerēja drosmīgus rakstus — «Asiņainā kara mahinācija» un «Meksikāņu armija»; rakstīja par to, kā Savienoto Valstu armija ieviesusi tīrību un kārtību Vera-krusas mēslainē, un par to, kā Tampiko revolucionāri uzbrukuši ārzemju naftas rūpnieku interesēm. Gandrīz divus mēnešus Džeks pavadīja, dzīdamies pēc jaunām kara ziņām, bet ieguva vienīgi smagu dizentēriju un vēl atmiņas

par to, ka reiz, spēlēdams uz kauliņiem, galīgi aptīrījis korespondentus un Francijas un Spānijas diplomātiskos pārstāvjus; bez tam viņš bija savācis arī materiālu īso stāstu sērijai par Meksiku un visai aizrāvās ar šo ieceri. Kad Cosmopolitan redaktori izrādīja par to interesi, Džeks sastādīja plānus un uzmeta piezīmes.

Viņš atgriezās Glenelenā dizentērijas izmocīts, bāls un novārdzis. Cenzdamies iespējami ātrāk atgūt spēkus, viņš uz dažām nedēļām devās izbraukumā ar «Klaidoni» pa Sanfrancisko līci. Atlabšana vilkās ilgi un bija sāpīga. Nolēmis, ka amerikāņu lasītājiem jau apnikusi

Meksikas tematika, Cosmopolitan redaktors mainīja savas domas, un Džeks tūlīt atmeta šo materiālu, nepievienojis manuskriptam vairs ne vārda. Senāk, tais dienās, kad viņā vēl mita kareivīgs gars, viņš tomēr būtu uzrakstījis meksikāņu stāstus un piespiedis žurnālus vēl par tiem pateikties. Varbūt viņš laupījis sev un pasaulei lieliskas grāmatas, it īpaši, ja iecerētie stāsti būtu izdevušies tādi kā «Meksikānis», vienīgais, ko viņš uzrakstīja.

Džeka veselība pasliktinājās arvien vairāk; aizvien biežāk uznāca, kā sacīja Klaudslijs Džonss, «garīgas depresijas periodi, kad lieliskā dzīvotgriba viņu gandrīz pilnīgi atstāja»; noskaņu cikli sāka mīties paātrinātā tempā. Grūtāk un grūtāk kļuva izspiest no sevis katru dienu tūkstoš vārdu... tomēr 1914. gefcda rudenī viņš paziņoja savam izdevējam, ka aizrāvies ar darbu pie jauna romāna un tas būšot kaut kas grandiozs, visapjomīgākais no visa, ko viņš uzrakstījis. «. . . apstākļi, kādos noris darbība, ir tik neparasti, ka pasaules literatūras vēsturē vēl nekas līdzīgs nav atrodams. Trīs spēcīgi varoņi saasinātā situācijā. Pārskatot romāna plānu, esmu gatavs ticēt, ka šis darbs ir tieši tas, pēc kā esmu centies kopš tā laika, kad sāku rakstīt. Tas būs kaut kas gluži jauns un it nemaz nelīdzināsies tam, ko esmu uzrakstījis līdz šim.»

Vai šī pārliecība un iejūsma bija īsta? Vai viņš necentās ar šādu uzjundījumu pārvarēt nogurumu un izmisumu, ieinteresēt par šo darbu gan izdevēju, gan arī pats sevi? Lai nu būtu kā būdams, viņš sāka strādāt pie romāna «Lielās mājas mazā saimniece» ar tematiku — atpakaļ pie zemes. Iecerēts kā grāmata, kuras pamatā ir ideja par paraugfermu un Kalifornijas lauksaimniecības atjaunināšanu, romāns pamazām ieslīd tā saucamā «mīlestības trīsstūra» tematikā ar visiem deviņpadsmitajam gadsimtam tik raksturīgajiem puķainajiem, sentimentālajiem pārspīlējumiem — samākslota, neīsta, hiperboliska grāmata; lasītājs jūtas pārsteigts, nesaprazdams, kā šīs kroplīgās domas varējis paust Džeks Londons.

Tikai pirms dažiem mēnešiem viņš taču bija pabeidzis «Zvaigžņu klaidoni», sarakstījis tādus pirmklasīgus stāstus kā «Noklausīts garīgi slimo patversmē», kur darbība noris psihiatriskā slimnīcā blakus Hilla rančo, un «Dienvidos no robežas» — spēcīgu un pārliecinošu stāstu par proletariātu. Pašpaļāvība, koncentrēšanās, disciplīna, radošā dzirksts — nekas nebija mazinājies, bet Džeka Londona smadzenes, šis spēcīgais mehānisms, kas bija radījis četrdesmit vienu grāmatu, beidzot sāka pagurt, zaudēt uztveres spēju.

Lai cik skaudri Džoana bija viņu aizvainojusi pagājušajā gadā, Džeks tomēr izdarīja vēl vienu izšķirošu mēģinājumu iegūt meitas uzticību. Kad Džoana, nupat iestājusies vidusskolā, aizsūtīja viņam lugu, ko bija sacerējusi, viņš tā priecājās, it kā pats būtu uzrakstījis kaut ko sevišķu. «Ārkārtīgi patīk, gandrīz neticami, ka man jau tik

liela meita, kas var uzrakstīt šādu lugu.» Un vairākus mēnešus pēc tam viņš lepni paziņoja visiem gan darījumu, gan personiskajās vēstulēs, ka viņa meita jau ir vidusskolniece.

Apsvēris rīcības plānu, viņš pazemīgi ieradās Pjed-montā un izklāstīja Besijai savu priekšlikumu. Ja viņa atļautu bērniem ciemoties rančo, dotu iespēju no jauna iepazīt tēvu, iemīlēt rančo, kopā izjādelēt visas tā taciņas, tad viņš grozītu savu testamentu, kurā viss novēlēts Carmianai, un atstātu īpašumu meitām. Viņš uzceltu Besijai māju rančo atsevišķā nostūrī, lai viņa būtu bērnu tuvumā. Besija jebkurā laikā varēs atbraukt kopā ar meitenēm un pārliecināties, ka Čarmiana netraucēs.. . Viņš darīs visu, ko vien Besija prasīs, pilnīgi visu, ja vien viņa piekritīs atdot viņam atpakaļ bērnus. Besija nepiekāpās.

Dažas dienas vēlāk viņš rakstīja tieši Džoanai: «Paklausies, Džoan, Tavos gados nav viegli atbildēt uz šādu priekšlikumu, un nav izslēgta varbūtība, ka, pārdomājusi to$_r$ ko teicu Tev svētdienas vakarā, Tu pieņem aplamu lēmumu — palikt par sīkas pasaulītes sīku cilvēciņu. Tu izdarīsi šo kļūdu, paklausīdama savai mātei — nenozīmīgai personai mazā pilsētiņā uz maza zemes gabaliņa; aiz greizsirdības uz citu sievieti viņa upurē Tavu nākotni. Es piesolu Tev visu lielo pasauli, tos lielos mērķus, kuru dēļ dzīvo, izzina, domā un darbojas lieli cilvēki.»

Sekoja daudzas jo daudzas satrauktas, lūdzošas vēstules. Džoana ilgi klusēja. Beidzot, izpildot Džeka neatlaidīgo prasību, viņa atsūtīja vienu lappusi garu vēstuli — esot pilnīgi apmierināta ar savu dzīvi un nevēloties nekādu pārmaiņu, vienmēr palikšot kopā ar māti, viņu aizskarot izteicieni par Besiju, kura esot viņai laba māte un kuru viņa mīlot. Beigās Džoana lūdza, lai tēvs viņu vairs nespiestu rakstīt šādas briesmīgas vēstules, lai šī būtu pēdējā — un tā patiesībā arī bija atvadu vēstule.

Čarmiana mēģināja atturēt Džeku no «klaidoņiem filozofiem», kurus viņš pastāvīgi uzturēja rančo; viņa atbilde bija kā kliedziens, kas izlauzies no dvēseles dzīlēm: «Stunda pārrunu ar Stronu-Hamiltonu sagādā man daudz lielāku prieku nekā tas, ko man devuši visi mani slinkie itāliešu strādnieki. Viņš taču atmaksā visu, kas viņa dēļ iztērēts. Ak dievs, bet strādnieki — nekad! Atceries, lūdzu, ka rančo ir manā ziņˆ. Visvisādiem tipiem, kas strādājuši pie manis, esmu iztērējis tūkstošreiz vairāk nekā tas, cik izmaksā tās dažas maltītes un gultas, ko dodu saviem klaidoņiem. Nožēlojami labumi par nožēlojamiem grašiem, bet tie nāk no sirds. Un manā sirdī nemaz vairs nav tik daudz atlicis maiguma pret tuvākajiem. Vai vajadzēs iznīdēt arī to?»

Čarmiana bija kļuvusi par untumainu īgņu, visur jaucās iekšā, visu izrīkoja, norādīja, kādi koki cērtami un kādi ne, traucēja darbu gaitu, paziņodama, ka ciešot no bezmiega, cauru nakti nevarot ne aci aizvērt, un pieprasīja, lai strādnieki, kas ierodas rančo septiņos no rīta,

nenāk mājai ne tuvumā agrāk par deviņiem, citādi viņa pamodī-šoties. Kad Džeks centās iegalvot Čarmianai, ka tiem esot jāstrādā, viņa paņēma savus gultas piederumus un pārvācās gulēt šķūnī. Neko darīt, Džeks lika strādniekiem turēties tālāk no mājas, kaut arī tāpēc bija jāsēž bez darba ... līdz kādu rītu, piecos apjādams laukus, atrada

Čarmianu siena kaudze ar vienu no jaunajiem viesiem vērojam saullēktu.

Viņš reiz bija nosodījis Besiju, ka tā esot neviesmīlīga namamate, neģērbjoties, kā pieklājas, esot pārāk greizsirdīga. Likteņa draisko pagriezienu dēļ šīs pašas īpašības viņš atklāja arī Čarmianā. Viņa pat nemēģināja uzņemties namamātes pienākumus vai pārraudzīt māju; visu vadīja japāņu kalpotāji, Čarmiana bija tikai viešņa. Kad atbrauca draugi, tos pavadīja uz iedalītajām istabām vai nu Džeks, vai Nakata; kāda viešņa atceras, cik neveikli juties Džeks, jo Čarmiana nekad nerūpējusies par jaunat-braucējiem un viņam pašam vajadzējis parādīt dāmām, kur atrodas tualete. Besija nepievērsa īpašu uzmanību sievietēm, ja vien tās nekārās Džekam kaklā, turpretī Čarmiana bija neapvaldīti greizsirdīga uz jebkuru sievieti. Džekam i;eti tika atļauts iziet kaut kur bez viņas, un, kad viņi gāja kopā, Čarmiana uzsāka spēli, ko aculiecinieces sauca par «iemaisīšanos». Džeks drīkstēja tērzēt ar citu sievieti kādas divas minūtes, pat ja runāja par nākamajām vēlēšanām; kad šis laiks bija pagājis, Čarmiana pārtrauca sarunu ar izplūdušu monologu.

Reiz Džeks Birns, viņa sekretārs, sūtīdams viņam telegrammu uz Losandželosu, beigās piezīmēja, ka ar viņu gribētu redzēties kāda dāma, kuras ģimeni Džeks pazina un mīlēja jau daudzus gadus. Čarmiana lika Birnam šo piebildi nosvītrot, sacīdama, ka pati drīz sūtīšot Džekam telegrammu un to paziņošot. Nekādu telegrammu viņa nenosūtīja. Čarmiana bija ar mieru strādāt līdz pagurumam, bet nekad nepieļautu, ka Džeks pieņem sev sekretāri. «Es nevienu te nelaidīšu,» viņa sacīja. «Viņu nedrīkst izlaist no rokām.» Tikai tad, kad nomira Džonija Millera māte un viņas otrais vīrs — Džeks Birns — bija palicis bez darba, Džeks dabūja atļauju pieņemt sev pastāvīgu sekretāru, kas viņam bija ārkārtīgi nepieciešams.

No Ņujorkas Čarmiana saņēma telegrammu, kurā bija ziņots: «Džeks pavada visu savu laiku ar sievieti, kas dzīvo Četrdesmit astotajā ielā Van Kortlenda viesnīcā. Eimija.» Juzdamies nelaimīgs, Džeks nerimās meklēt sakarus ar sievietēm. Pirms daudziem gadiem viņš bija rakstījis Čarmianai:. «Atļaujiet izstāstīt Jums mazu epizodi, kas parādīs, ar kādu vieglumu es ļauju vaļu juteklībai.» Tomēr šāda neizvēlība, kā liekas, drīzāk bija ģimenes nesaskaņu rezultāts, nevis iedzimta izlaidība. Viņš taču bija uzticīgs Besijai, kamēr kāda cita, izjaukusi fizisko tuvību, izjauca ari viņu ģimenes dzīvi. Deviņus gadus viņš bija uzticīgs Čarmianai, kamēr pārtrūka viņu garīgā saskaņa, un

tad izira arī laulība.

Viņš bija dzēris arī agrāk, reizēm — lai pārvarētu kārtējo nomāktības uzplūdu, biežāk — kompānijas pēc, lai izklaidētos, gūtu atelpu. Tagad viņš sāka dzert daudz — nevis tāpēc, lai izraisītu patīkamu noskaņu, bet lai mazinātu sāpes. Viņš reti kad bija dzēris rančo, tagad tur dzēra vienā laidā. Viņš iejūdza zirgus un pēc pusdienām brauca uz Santa Rožu nevis vienreiz, bet trīs un četras reizes nedēļā. Aira Paila atceras, ka tagad Džeks vairs nestrīdējies tāpat vien — joka pēc, bet saniknojies triecis dūri galdā, neslēpdams, cik viņam pretīgi cilvēki, kas spriežot vairāk vadās no savtīgām interesēm, nevis pakļaujas loģikai. Ja neņem vērā trakulīgo žūpošanu, kādai Džeks ļāvās jaunībā, kad bija austeru pirāts, viņš varēja dzert, bet varēja ari nelikt pie mutes ne pilīti alkohola. Tikai pirms gada, ar tvaikoni «Dirigo» apkārt Horna ragam atgriezdamies no Austrumiem, kur bija aizbraucis darīšanās, Džeks bija paņēmis līdzi no Baltimoras kopā ar kādu tūkstoti grāmatu un brošūru, ko taisījās izstudēt, ari četrdesmit galonu viskija. «Kad piestāsim Sietlā, vai nu būs izlasītas tūkstoš grāmatas, vai arī iztukšoti šie četrdesmit galoni.» Viņš nokāpa no kuģa, izurbies cauri tūkstoš sējumiem, bet viskiju atstājis neaizskartu. Tagad viss bija citādi: viskijs viņam bija nepieciešams, lai nosistu laiku, īsinātu garās stundas. Slimība spieda viņu dzert, dzeršana veicināja slimību. Nogurums un depresija lika ķerties pie viskija, bet piedzēries viņš jutās vēl vairāk paguris un nomākts. Zudusi veselība, zudusi jaunība, laime, zudis domu asums, bet viņš joprojām strādāja pilnā sparā, un kvarts skotu viskija, viņa ikdienas deva, nogāza viņu no kājām. Arī agrāk cilvēki bija redzējuši viņu dzeram, tagad tie redzēja viņu piedzeramies.

Visrūgtāko vilšanos Džekam joprojām sagādāja draugi, tie, ar kuriem iznāca kārtot darījumus. Divi draugi, nogaršojuši sulu, kas bija iegūta no rančo vīnogām, piedāvājās organizēt sabiedrību tās pārdošanai. Viņi došot naudu, viņš — savu vārdu un vīnogas. Nepagāja necik ilgs laiks, kad viņu jau aicināja uz tiesu: draugi bija ierosinājuši prasību, cerēdami izspiest no viņa trīsdesmit vienu tūkstoti dolāru. Pēc tam kad Džeks bija iztērējis trīsarpus tūkstoš dolāru, lai atpirktu tiesības dramatizēt «Jūras vilku», un atdevis savus labākos stāstus filmu sabiedrībām, kinostudiju īpašnieki paziņoja, ka ieņēmumu neesot un viņam nekas nepienākoties. Kāds pārdeva viņam līdzīpašnieka tiesības uz pusi no Arizonas zelta raktuvēm — Džeks tā arī nesameklēja, kur atrodas šīs raktuves; nopircis nesen nodibinātās Oklendas krājaizdevu un ķīlu sabiedrības Fidelity akciju žūksni, viņš veselus divus gadus dabūja staigāt pa tiesām. «Biržas avantūras, balts spēļu kauliņš uz galda, loterijas biļete» vienmēr viņam atnesuši tikai nelaimi.

Taču vissāpīgāko triecienu deva Nineta un Edvards Peini, kurus

viņš pat līdz šim laikam materiāli atbalstīja; šis pāris cēla strīdu, uzkūdīdams kaimiņus parakstīt lūgumu, lai Džekam liegtu tiesības izmantot otru ūdens tvertni vienā viņa īpašuma kalnā, kur viņš bija uzbūvējis aizsprostu, kas aizturēja ziemas lietavu valgmi; šo prasību viņi pamatoja ar to, ka aizsprosta dēļ it kā izsīkstot upīte, kas tecēja gar viņu māju. Citi kaimiņi neizrādīja nekādas lielās bailes, ka varētu zaudēt ūdeni, tomēr Nineta un Edvards Peini noveda šo lietu līdz galam un panāca sev labvēlīgu tiesas lēmumu.

Viņš dabūja dzirdēt, ka daži draugi, kas pastāvīgi diedelēja no viņa naudu, aiz muguras runā: «Džekam nauda nāk tik viegli, ka tikai muļķi nepalīdzētu viņam to iztērēt.» Pat Džordžs Sterlings, kam Džeks tikko bija aizsūtījis simt dolāru par gluži nevajadzīgu sižetu, jo zināja, ka draugs izputējis, nosodīja viņu, jo viņš rakstot «Hersta zelta dēļ». Agrākos gados nopelnīt naudu bija vieglāk, pelnīšana sagādāja vairāk prieka. Tolaik viņš smiedamies samierinājās ar skaudību, slinkumu, viltu — kā jau cilvēks, kas uzzinājis par cilvēkiem vissliktāko un ne par ko vairs nebrīnās. Turpretī tagad, kad viņu aizvien vairāk pievārēja slimība un bezcerīgums, viņš vairs nevarēja bez sarūgtinājuma noskatīties, ar kādu ļaunumu atmaksā par augstsirdīgo dāsnumu — par to, ka viņš nopūlē savas nogurušās smadzenes, lai palīdzētu tiem, kuri dara viņam ļaunu.

Pienāca aukstie un drūmie ziemas mēneši, un 1915. gada februārī Džeks kopā ar Čarmianu aizbrauca uz Havaju sa-lām$_{r}$ lai tur pavadītu ziemas beigas. Te siltajos saules staros, ik dienas peldēdamies un izjādams, viņš atlaba tiktāl, ka jau varēja ķerties pie jauna romāna — «Salinieks Džerijs»; tas bija pēdējais uzliesmojums, viss, kas palicis pāri no Londona ugunīgā gara. «Es apgalvoju Jums jau iepriekš, ka Džerijs ir kaut kas pavisam jauns un vienreizējs, pilnīgi atšķirīgs no visa, kas līdz šim parādījies beletristikā un ne tikai nodalījumā «stāsti par suņiem», bet daiļliteratūrā vispār. Es rakstu neparastu, dzīvu, spilgtu sacerējumu par suņa psiholoģiju, tas aizkustinās sirdi tiem, kuri mīl suņus, un patiks psihologiem.» «Salinieks Džerijs» tiešām ir brīnum jauks stāsts par suņa piedzīvojumiem Jaunhebridu sālās. Tērpies platā kimono, Džeks sēdēja pie galda vaļējā verandā, kas vērās uz palmām ieskauto lagūnu, un domās pārcēlās uz Aļaskas sniegainajiem klajumiem pie stāsta «Kad senču asinis runā» varoņa Baķa, kurš viņu strauji bija uzvedis uz slavas ceļa. Bija tīkami domāt un rakstīt par suņiem — tie prata glabāt uzticību.

Līdz vasarai viņš bija pabeidzis «Salinieku Džeriju» un atgriezās Glenelenā. Bohēmas birzī Krievupes krastā Bo-hēmiešu klubs bija sarīkojis jautrus svētkus; tur Džeks satika daudz pazīstamu mākslinieku, aizstāvēja sociālisma principus, strīdējās ar tiem, kas atzina nepretošanos ļaunumam, peldējās upē un cķiudz dzēra. Pēc svētkiem viņš atveda sev līdz uz rančo Sterlingu, Martinesu un vēl

dažus draugus; žūpošana turpinājās. Džeka urēmija pārgāja akūtā formā, bet viņš negribēja atmest dzeršanu kaut vai uz laiku, kamēr izārstētos. Tobrīd viņš strādāja vienīgi pie kinostāsta «Triju sirdis» — par šīm amizantajām tukšībām Cosmopolitan piedāvāja divdesmit piecus tūkstošus dolāru. Priecādamies par iespēju izvairīties no nopietna, pārdomāta darba, Džeks katru dienu uzskrīpāja tūkstoš vārdus pusotrās stundās.

Viņš arī tagad vēl labprāt joņiem pasmējās, bet šī jautrība bija piespiesta. «Viņš vairs negudroja kā senāk draiskas spēles un izpriecas, vairs nečīkstējās,» atceras Finns Frolihs. «Viņam vairs negribējās doties izjādēs pa kalniem. Viņa acis bija zaudējušas agrāko mirdzumu » Tagad viņš vairs neuzsāka sarunu, lai dabūtu zināt kaut ko jaurnņ tīksminātos par prātu divkauju. Viņš vēlējās uzvarēt strīdā, kļuva ķildīgs. Kad rančo taisījās viesoties

Eptons Sinklers,, Džordžs Sterlings viņu atrunāja, jo Džeks bija pārvērties.

Vienīgi rančo viņš vēl rada mierinājumu un prieku. Pret tiem, kas pie viņa strādāja, viņš lielāko tiesu juta pretīgumu, bet nekad nezaudēja paļāvību zemei. «Es piederu pie tās fermeru kategorijas, kuri, izrakņājušies pa grāmatu grāmatām, meklēdami ekonomiskas vērtības, atgriežas pie zemes — visas ekonomikas avota un pamata.» Viņš joprojām iekopa jaunus laukus, ieviesa jaunas kultūras, paplašināja apūdeņošanas sistēmas, cēla akmens kūtis mājlopiem. Viņš rakstīja uz Sankventīnas cietumu Džo Kingam, kuram pirms sešiem gadiem bija devis naudu apelācijas publicēšanai un kura labā vēl vienmēr mēģināja panākt apžēlošanu: «Es nupat uzcēlu cūkkūti, tādu, kas uzreiz saistīs ikviena Savienoto Valstu cūkkopja uzmanību. Tāda cūkkūts nekur un nekad nav bijusi. Tās celšana izmaksāja trīstūkstoš dolāru, toties ietaupīs divpadsmit procentu tikai vienā kopšanas reizē. Man rančo visas cūkas ir reģistrētas, citādas es neturu. Tuvākajā laikā esmu nodomājis uzcelt lopkautuvi un ierīkot saldētavu.»

Viņš nebija neko pārspīlējis, stāstīdams par «cūku pili», kā drīz iedēvēja cūkkūti. Katrai cūku saimei bija atsevišķs «apartaments» iekšpusē un ārpusē ar diviem ūdens krāniem katrā. Forni bija uzcēlis kūti pareiza apļa veidā, centrā slējās akmens tornis barības glabāšanai, — tā bija nevis cūkkūts, bet mākslas darbs, nevainojams arhitektonisks darinājums. Džeks kopā ar Forni plānoja arī apaļas akmens govju kūts būvi, kas būtu tikpat ekonomiska un izturīga kā cūkkūts. «Lieciet, lūdzu, vērā,» viņš rakstīja Cosmopolitan redaktoram, «ka rančo ir mans acuraugs. Es tiecos pēc rezultātiem un tos panākšu, un tie dienas ieņems savu vietu grāmatās.»

Lēnām, bet arvien skaidrāk viņa p%rātā nobrieda jauna ideja — nākamais posms plānā par paraugfermas radīšanu. Viņš bija iecerējis nodibināt lauku kopienu spējīgiem cilvēkiem. Padzinis no rančo

sliktus strādniekus, viņš atstās tikai godīgus, darbam piemērotus, tādus, kam zeme mīļa. Katram uzcels atsevišķu mājiņu; atvērs mazu universālveikalu, kur preces pārdos par pašizmaksas cenām, uzbūvēs nelielu skolu strādnieku bērniem. Šai kopienā ietilpināmo ģimeņu skaits būs atkarīgs vienīgi no tā, cik cilvēku zeme spēs pabarot. «Pēc kādiem sešiem septiņiem gadiem es varēšu «palikt pie savējiem rančo» — tāda ir mana vistīkamākā cerība.» Viņš nedomāja nedz par peļņu, nedz par to, kā atgūt rančo ieguldīto ceturto daļu miljona; viņš kāroja vienīgi «palikt pie savējiem», uzturēt īstu strādnieku kopienu, kuru vienotu mīlestība uz zemi.

Neveiksmes sagrāva šos plānus citu pēc cita. Lai gan Džeks bija devies prasīt padomu uz Kalifornijas universitātes lauksaimniecības fakultāti, cūkkūtij bija akmens grīda, un visas viņa reģistrētās atlases cūkas dabūja plaušu karsoni un nobeidzās. Godalgotais īsragu bullis, nākamās izlases šķirnes ciltstēvs, paklupa aplokā, kūleniski ietriecās ar ragu zemē un pārlauza kumbru. Angoras kazu baru iznīcināja epidēmija. Šīras ērzeli, kas izstādēs vairākkārt bija izpelnījies augstākās godalgas un ko Džeks mīlēja gluži kā cilvēku, atrada beigtu kaut kur uz lauka. Arī Šīras zirgu iegāde, kā izrādījās, bija kļūmīgs pasākums, vējā palaista nauda: šiem zirgiem uz nagiem auga bieza spalva, tāpēc ziemas mēnešos nebija iespējams tos uzturēt tīrus, darba spējīgus. Vēl viens misēklis, spriežot pēc visa, bija arī smagie braucamie zirgi — tos neviens vairs neturēja, jo parādījās vieglākas lauksaimniecības mašīnas, ko varēja pavilkt vieglāka svara zirgi, turklāt ieviesās arī traktori. Pēkšņi atklājās, ka arī simt četrdesmit tūkstoši eikaliptu, kam vajadzēja augt un kuplot, lai pēc divdesmit gadiem atnestu īpašniekam bagātību, vairs nederēja nekam citam kā vienīgi malkai, — interese par čerkesu riekstiem bija zudusi.

Viņš bija zaudējis, apzinājās, ka zaudējis, bet negribēja to atzīt. Ja kāds pienāktu pie viņa un teiktu: «Džek, rančo ir neveiksme, kas dārgi izmaksā, atsakies no tā sevis paša labā,» — viņš izsauktos tāpat kā toreiz, kad viņu mudināja pamest «Snarku»: «Es nevaru atteikties!» Vajadzēja dzīties pēc naudas, lai uzturētu rančo, un viņš ik dienas kaut kā izmocīja tūkstoš vārdu. Rakstīšana, kas agrāk viņam bija vajadzīga kā asinsrite un gaiss, tagad beidza viņu nost. «Vienīgais iemesls, kas vēl piespiež mani rakstīt, ir nepieciešamība. Ja tās nebūtu, es vairs neuzrakstītu ne rindas. Tieši tā.»

Ne jau viņam vien bija apnicis savs darbs. Birdami kā no pārpilnības raga, viņa darbi sāka apnikt arī kritiķiem un lasītājiem. Pabeidzis «Triju sirdis», viņš rakstīja: «Tas ir jubilejas stāsts. Paveicis to, es svētu gan savu četrdesmito dzimšanas dienu, gan savas piecdesmitās grāmatas iznākšanu, gan sešpadsmitā gada apriti, kopš uzsāku šo spēli.» Pēc pāris dienām viņš gaudās: «Labu laiku nav redzēts neviens «bestsellers» ar manu vārdu. Vai citi autori raksta

labāk par mani? Varbūt vairs nepatīku lasītājiem?» Pēdējā grāmata, ko uzņēma labvēlīgi, bija «Mēness ieleja»; «Stipro spēku» uzskatīja tikai par vēl vienu kārtējo Džeka Londona stāstu krājumu, lai gan tajā bija sakopoti viņa labākie stāsti par proletariātu, viņa pravietiskie sacerējumi — lieliski piemēri, kas rāda, pa cik īsu ceļu viņu aizveda nākamībā daudzšķautņainais talants. Tikai viens kritiķis izteicās atzinīgi, un Džeks viņam rakstīja: «Jūs esat vienīgais cilvēks Savienotajās Valstīs, kuram nav sasodīti vienaldzīgs «Zvaigžņu klaidonis». Pārējie kritiķi paziņojuši: tā esot mana kārtējā un parastā grāmata — drosme, asinis līdz kaklam, pirmatnēja fabula, sievietēm lasīt nav vēlams — pārāk daudz šausmu —, arī vīriešiem tāpat, varbūt tikai deģenerātiem. Kāda ir dzīve visā savā nežēlībā, tādi ir arī mani stāsti. Bet dzīve, manuprāt, nav nežēlīga, tā ir spēkpilna, un ar šo spēku es cenšos piestrāvot savus stāstus.»

Ar Cosmopolitan viņam bija noslēgts līgums, kas uzlika par pienākumu piecu gadu laikā apgādāt žurnālu ar diviem romāniem gadā; sabrūkošais titāns bija tik cieši piekalts pie ķēdes, ka viņa sekretārs Birns, atbildēdams kādam literātam, kas piedāvājās palīdzēt Džekam strādāt pie jaunas idejas, rakstīja: «Viņa sacerējumu vērtība ir atkarīga no izdevējiem, ar kuriem viņu vēl dažus gadus saista līgums.» Divdesmit četros gados, pēc paša Londona uzskatiem, viņš bija ieviesis svaigu strāvojumu žurnālu pasaulē. Bet tagad viņš deva padomu kādam jaunam autoram: «Ja gribat strādāt žurnāliem, rakstiet tā, kā tie vēlas. Žurnāli spēlē paši savu spēli. Ja gribat tajā piedalīties, Jums jāpakļaujas!»

Vairs nebija viņa spēkos saslieties cīņai. Kāda Kali-fornijas mazpilsētas skolotāja lūdza, lai Džeks uzņemas viņu aizstāvēt, pret pērkamo politisko mašinēriju, un Džeks viņai atbildēja: «Jau krietni daudz gadu pagājuši kopš tā laika, kad es metos cīņā par to, lai politiskās lietas kārtotu godīgi, lai pret katru vīrieti un sievieti izturētos taisnīgi. Atcerē pārdomājot šos garos cīņas gadus, patiešām sāku justies tāds kā veterāns. Neesmu gan nekāds sakauts veterāns, taču atšķirībā no zaļajiem rekrūšiem negaidu, ka rīt ap saullēktu ienaidnieka pozīcijas būs jau ieņemtas, ja šodien uzsākts triecienuzbrukums. Esmu no tiem veterāniem, kuri necer nedz pieredzēt, kā beigsies kampaņa, nedz arī vairs pareģo, kad tā beigsies.» Kādam citam paziņam, kas gribēja, lai Džeks iesaistās kopējā uzbrukumā reliģijai, viņš rakstīja: «Cīnīties reliģijas dēļ — tas man šķiet kaut kas tik tāls, sīks un aizmirsts; cīņa jau gan vēl notiek, bet kādā nezināmā pasaules nostūrī. Manuprāt, Jūs cīnāties ar pretinieku, kas jau tāpat ir cietis morālu sakāvi.» Mērijai Ostinai, kas sūdzējās, ka viņas veiksmīgākie darbi paliekot nesaprasti, viņš noguris atbildēja: «Labākais, ko radījusi mana sirds un prāts, vidusmēra lasītājam īstenībā paslīd garām neievērots, bet tas mani neuztrauc. Es eju tālāk,

esmu apmierināts ar to, ka lasītāju sajūsmina manu sacerējumu rupjais, pilnasinīgais spēks, visvisādi patīkami nieki, kas nebūt nav raksturīgi manam darbam. Tam, kam lemta vientulība, arī jāpaliek vienam. Cik atceros, praviešiem un gaišreģiem visos laikos bijusi lemta vientulība, vienīgi tais gadījumos ne, kad viņus apmētāja akmeņiem vai sadedzināja uz sārta.»

Viņš noslēdzās savā kabinetā līdzīgi tam, kā ievainots pelēkais lācis ielien alā laizīt brūces. Viņš saņēma no saviem cienītājiem apbēdinošas, dusmu un vilšanās pilnas vēstules — lasītāji meta ugunī žurnālu numurus, kuros bija iespiesta «Lielās mājas mazā saimniece». «Atgriezieties atpakaļ uz zemes!» tie aicināja. Sāpīgi aizskarts, viņš nikni atvairījās: «Atļaujiet Jums paziņot reizi par visām reizēm, ka sasodīti lepojos ar «Mazo saimnieci».»

Bet bija vēl kaut kas, ko nezināja neviens cits kā tikai Elīza: Džeku mocīja bailes zaudēt prātu. Smadzenes bija pārāk nokausētas, lai vēl strādātu, tomēr Džekam vajadzēja rakstīt katru dienu. Ja nu smadzenes neiztur šo smago pastāvīgo piepūli? Viņš baidījās tieši no tā, turklāt pārliecība, ka viņa māte nav īsti normāla, bailes vēl pavairoja. Džeks atkal un atkal lūdza Elīzu: «Ja es zaudēju prātu, apsoli, ka neliksi mani slimnīcā. Apsoli!» Elīzai nekādi neizdevās aizgainīt šīs bailes. Katru reizi viņa apliecināja ar svinīgu zvērestu, ka neievietos brāli slimnīcā, ka pati rūpēsies par viņu.

Džeks vēl turējās pie pēdējās cerības: atrast un iemīlēt īstu, nobriedušu sievieti, kas iemīlētu arī viņu un dāvātu viņam dēlu. Viņš zināja, ka Čarmiana nekad nedāvās šo dēlu, pēc kura viņš tik ļoti alka. Viņš bēdājās, ka nomirs, neradījis dēla, — viņš, kurš bija radījis tik daudz cilvēku savu grāmatu lappusēs; viņš zvērēja, ka «viņam būs dēls, vienalga, tā vai citādi. Viņš atradīs sievieti, kas dāvās viņam dēlu, un atvedīs šo sievieti uz rančo». Ir pietiekami daudz pierādījumu, ka viņš atradis šādu sievieti, kaisli iemīlējis un guvis pretmīlestību. Bet Džeks neizpildīja savu lēmumu. Viņš palika pie Čarmianas, nespēja piespiest sevi nodarīt viņai sāpes. Viņš joprojām izturējās pret Čarmianu maigi kā pret bērnu, joprojām dāvāja viņai savas grāmatas ar jūsmīgiem veltījumiem... ne vienu vien gadu Čarmiana bijusi viņam uzticīgs biedrs, un viņš bija par to pateicīgs.

Čarmianu tirdīja nemiers, viņa nervozēja; viņa zināja, ka Džeks nav viņai uzticīgs un ka šoreiz draud briesmas vīru zaudēt. Oklendā izplatījās baumas par šķiršanos. Čarmiana pastāvīgi cieta no bezmiega, bet otrā dienā pēc Džeka nāves viņa paziņoja visiem rančo iemītniekiem, ka pirmo reizi pēc daudziem mēnešiem esot izdevies aizmigt.

Džeks apzinajas, ka ir iedzīts strupceļā. Glābdamies no visvisādām bēdām un likstām, viņš nemitīgi dzēra. Rakstīšana tagad bija kļuvusi kaut kas līdzīgs refleksam — kādreiz spēcīga organisma mehānisks

akts. 1915. gadā bez «Lielās mājas mazās saimnieces» iznāca vēl tikai viens viņa stāsts — «Tālo Ziemeļu dzira», bet abi šie darbi jau bija uzrakstīti pirms gada. 1914. gada 1. decembrī viņš rakstīja: «Vakar pabeidzu savu pēdējo romānu — «Lielās mājas mazā saimniece», rīt ķeršos pie plāna uzmetuma nākamajam, ko esmu domājis nosaukt «Šķirsts bez vāka».» Šī grāmata palika neuzrakstīta. «Slepkavību biroju» viņš pameta pusē kā bezcerīgu.

1916. gada janvāri, cerēdams, ka saule atkal izdziedinās viņa vainas, Džeks kopā ar Čarmianu aizbrauca uz Havaju. Pašā savas karjeras sākumā viņš bija gavilējoši izsaucies: «Sociālisms ir visdiženākā lieta pasaulē!» Tikai pirms mēneša bija iesācis vēstules ar uzrunu «Dārgo

biedri!» un parakstījis «Revolūcijas vārdā Jūsu...». Tikai nesen uzrakstījis kvēlu ievadu Eptona Sinklera antoloģijai «Sauciens pēc taisnības», kas bija apsūdzība «pret patvaļu, cietsirdību un ciešanām», kādas valda pasaulē. Draugu nodevība un strādnieku negodprātīga rīcība nebija iedragājušas viņa ticību sociālistiskai valstij; stiprāk nekā jebkad viņš ticēja sociālisma ekonomiskai filozofijai un vispārcilvēciskai loģikai. Bet viņš bija sadusmojies uz cilvēci, kas nevis sarāva savas važas, bet miegainā apātijā vilka tās līdzi. Sēdēdams kajītē, viņš rakstīja: «Es izstājos no Sociālistiskās partijas, jo tā zaudējusi savu degsmi un kāreivīgumu, novērsusies no šķiru cīņas. Es iestājos par biedru vecajā, revolucionārajā, nesamierinā-nāmajā, kareivīgajā Sociālistiskajā strādnieku partijā. Audzināts šķiru cīņas garā, es ticu, ka cīnoties, nezaudējot vienotību, noraidot samierināšanos ar ienaidnieku, strādnieku šķira varētu panākt atbrīvošanos. Tā kā pēdējos gados sociālistisko kustību Savienotajās Valstīs pilnīgi pārņēmušas samierināšanās un izlīguma tendences, mans prāts saceļas pret tālāku palikšanu partijas rindās. Tātad es izstājos no tās.»

Viņš bija daudz devis sociālismam un ļoti daudz arī saņēmis pretī. Viņš domāja, ka atstājis partiju, lai turpmāk ieturētu kursu pa kreisi, bet tas neko negrozīja: uzticīgi kalpojis partijai piecpadsmit gadus, ar savu aiziešanu viņš deva tai smagu triecienu un pats sev — nāvējošu. Ne jau velti viņš «Mārtiņā īdenā» ar Brisendena muti bija brīdinājis Mārtiņu ciešāk saistīties ar sociālismu, jo citādi, guvis panākumus, zaudēs dzīves jēgu. 1912. gada decembrī viņš bija atbildējis kādam cienītājam: «Kā jau teicu «Džonā Miežagraudā», es esmu Mārtiņš Idens. Mārtiņš īdens nomira, jo bija individuālists, es dzīvoju, jo esmu sociālists un man ir sabiedriskā pašapziņa.»

Šoreiz Havaju salas neizdziedināja viņu: nekļuva labāk nedz garīgi, nedz fiziski. Viņš uzrakstīja «Maikls, Dže-rija brālis», vēl dažus vājus stāstus par Havaju salām, iesāka romānu par Čeriju, Eirāzijas meiteni, bet nepabeidza. Mēģinādams noslīcināt vīnā bēdas un

neticību sev, viņš nemitīgi dzēra, bet tas nelīdzēja. Kad viņš atgriezās Glenelenā, draugi viņu tikko pazina. Spriežot pēc Elīzas vārdiem, tas bija pavisam cits cilvēks. Aptaukojies, potī- »

tes pieteikušas, seja uzblīdusi, acis zaudējušas mirdzumu. Džeks vienmēr bija izskatījies tik zēnisks, bet tagad likās daudz vecāks par saviem gadiem. Viņš bija sadrūmis, nomākts, slims. Tagad viņš vairs tikai retumis aicināja draugus uz rančo, lai pacienātu pusdienās ar pīļcepeti. Pilnīgi zaudējis garīgo līdzsvaru, Džeks apātiski ļāvās straumei, viņu bieži redzēja piedzērušos Oklendā, viņš izraisīja skandālus publiskās vietās.

Drīz pēc atgriešanās viņš aizbrauca uz Pjedmontu pie Besijas — beidzot bija sapratis, ka izturējies cietsirdīgi pret Besiju, ka savas vainas dēļ zaudējis bērnus. Pret divām nelielām dāvinājuma polisēm, kurām termiņš neno-tecētu tuvākajos gados, viņš piedāvājās Besijai divkāršot ikmēneša pabalstu. Besija piekrita. Bijušo laulāto draugu tikšanās bija maiga.

— Ja būšu tev kādreiz vajadzīgs, — Džeks teica savai pirmajai sievai, — es nākšu, lai kādā pasaules malā atrastos.

— Diezin vai būsi man vajadzīgs, Džek, bet, ja tā gadītos, es tevi saukšu, — Besija atbildēja.

Bez Elīzas bija vēl viens cilvēks, ko Džeks mīlēja un kam pilnīgi uzticējās. «Nakata, sešus vai septiņus gadus Tu esi bijis kopā ar mani dienu un nakti. Lai kur esmu klaiņājis pa pasauli, Tu esi nācis man līdzi cauri visām briesmām. Bieži esam pieredzējuši vētru un nāves draudus, tie kļuvuši mums abiem kaut kas gluži parasts. Atceros, cik cēli Tu stāvēji man blakus vētrainajās dienās. Atceros, kā rūpējies par mani slimības laikā. Atceros līksmās stundas, kad Tu smējies kopā ar mani un es — ar Tevi.»

Nakata, aizgājis no «saimnieka», lai Honolulu studētu par zobārstu, atbildēja: «Jūs devāt man pajumti un maizi, Jūs augu nakti palikāt nomodā, lai glābtu mani, kad biju saindējies ar zivīm. Jūs tērējāt savu dārgo laiku, lai mācītu man rakstīt un lasīt. Jūs stādījāt mani priekšā saviem viesiem un draugiem kā savu draugu, kā dēlu. Jūs bijāt man kā tēvs. No Jūsu «plašās sirds» izrietēja šī brīnišķīgā attieksme pret mani.» Un tā Nakatā, savā japāņu kalpotājā, Džeks atrada savu vienīgo dēlu, vienīgo dēla mīlestību, kādu viņam bija lemts iepazīt.

— Džek, tu esi vientuļākais cilvēks pasaulē. Tā, pēc kā ilgojas tava sirds, tev nekad nav bijis, — reiz viņam sacīja Elīza.

— Velns parāvis, kā tu to zini?

Viņš vienmēr sacīja, ka gribot dzīvot nevis ilgi, bet jautri. Iemirdzēties pie divdesmitā gadsimta debesu velves kā žilba komēta, lai viņa ideju atspulgs iespiestos ikviena cilvēka apziņā. Degt ar spēcīgu, spožu liesmu, sadedzināt sevi, lai nāve nepārsteigtu pēkšņi,

kamēr nav iztērēts pēdējais dolārs, darīta zināma pēdējā doma. Viņš allaž bija vienis prātis ar Džordžu Sterlingu: nekad neklimst apkārt kā dzīvam mironim; darbs padarīts, dzīve beigusies — paklanies un aizej.

Palika neuzrakstītas grāmatas, kuras tomēr būtu gribējies uzrakstīt: romāns «Kristus», autobiogrāfija ar nosaukumu «Jūrnieks seglos», «Vistālākā tāle» — stāsts par tām dienām, kad mūsu planēta sāks atdzist. Kad spēka bija papilnam, neviena grāmata, liekas, nebija pietiekami bieza, lai ietvertu to, ko viņš vēlējās pateikt. Viņš bija sarakstījis piecdesmit grāmatu, — bet vai tajas ielikts viss viņa spēks? Taču viņš bija noguris. Ejot garām baltajām kartona kastītēm, kuras grēdu grēdām bija sakrautas kabinetā un kurās glabājās piezīmes daudziem jo daudziem-stāstiem, viņš atkal un atkal sev iegalvoja, ka nav vairs nekāds jauniesauktais, bet veterāns; tas zina, ka ienaidnieka pozīcijas netiks ieņemtas līdz rītausmai — nedz šodien, nedz pēc simt gadiem.

Viņš bija izcīnījis savu cīņu, paveicis savu tiesu, pateicis savu sakāmo, bija nopelnījis mieru. Viņš bija pieļāvis daudz kļūdu, darījis neskaitāmi daudz muļķību, taču galu galā jutās gandarīts, ka spēlējis augstu spēli un nekad nav noņēmies ar sīkumiem. Laiks atdot vietu jaunākiem, kas laužas uz augšu. Līdzīgi bokseriem, par kuriem viņš rakstīja, viņa kājas ļodzījās un elpa aiztrūka, bija jādod ceļš «jaunībai, nerimtīgai un neuzveicamai, kas visu panāk un nekad nemirst».

Dīvaini, viņš prātoja, ka cilvēks gribot negribot iemanto popularitāti ar to, kas tam nemaz nav būtisks. Kritiķi pārmet, ka viņam trūkstot apgarotības, — viņam, kura darbi caur un cauri piesātināti ar filozofiju un mīlestību uz cilvēci. Viņa sacerējumos skan divi motīvi: viens — virspusējs sižeta risinājums, otrs — dziļi slēpts, ko spēj uztvert tikai nedaudzi. Reiz, kad viņš bija korespondents krievu-japāņu karā, pie viņa viesnīcā ieradās vietējās varas pārstāvis un paziņoja, ka visi iedzīvotāji esot sapulcējušies laukumā, lai paskatītos uz viņu. Džeks jutās ārkārtīgi glaimots, iedomādamies, ka pat tik tālas Korejas nomales aizsniegusi viņa slava. Bet, kad viņš uzkāpa tribīnē, kas bija uzcelta īpaši viņam, varasvīrs jautāja, vai viņš neizņemtu no mutes savus mākslīgos zobus. Veselu pusstundu Džeks stāvēja tribīnē un, pūlim aplaudējot, ņēma ārā un lika atpakaļ mākslīgos zobus; tad viņam pirmo reizi uzzibsnīja doma, ka cilvēks reti kad iekaro slavu ar to, kā dēļ cīnās un mirst.

Vēstulē kādai meitenei, kas lūdz uzmundrinājumu, viņš raksta: «Tagad, brieduma gados, esmu pārliecināts, ka ir bijis vērts dzīvot. Man ir bijis ļoti laimīgs mūžs, veicies labāk nekā miljoniem manas paaudzes cilvēku, un, kaut gan esmu daudz cietis, toties daudz pārdzīvojis, redzējis un izjutis, kas nav dots parastam cilvēkam. Jā, tiešām, dzīvot ir bijis vērts. Un pierādījums tam — visi mani draugi to vien skandina, ka es pieņemos resnumā. Vai gan tas pats par sevi nav

uzskatāms apliecinājums manai garīgai uzvarai?»

Izrādījās, ka ilga cīņa ir daudz tīkamāka par uzvaru, — mātes vieglprātības dēļ bērnībā iegrūsts nabadzības visdziļākajā bezdibenī, Džeks saviem spēkiem, bez jebkādas palīdzības bija izsities uz augšu. Viņš bija mantojis profesora Čanija lieliskās smadzenes, un, lai gan bieži bēdājies par savu ārlaulības izcelsmi, tās bija apgādājušas viņu ar krietnu daļu radoša spēka. Viņam šķita, ka profesors Čanijs būtu biijs lepns uz savu dēlu.

Džekam likās -— līdz ar viņu noveco arī visa pasaule. «Piedzīvojumu pasaule tagad ir gandrīz zudusi. Pat visu septiņu jūru gleznainās ostas pilsētas noplukušas un kļuvušas pavisam prozaiskas.» Viņš jau sen bija teicis: «Esmu ideālists, kas tic reālai īstenībai, tāpēc visās savās grāmatās esmu centies palikt tai uzticīgs, tas ir, abām kājām kopā ar saviem lasītājiem stingri stāvēt uz zemes; lai cik augstu lidotu mūsu sapņi, tiem jābalstās uz realitāti.» Viņš sapņoja savus sapņus, un tie bija lieli sapņi; tagad viņš atgriezās īstenībā un ieraudzīja — gan sapņiem, gan dzīvei pienācis gals.

Bet vēl pirms beigām Džeka Londona dziestošais gars pēdējo reizi uzliesmoja agrākā spēkā. Viņš uzrakstīja divus lieliskus stāstus: vienu par Aļasku — «Kā senlaiku argonauti» un otru par Ceļu — «Princese», atkal aiztrauk-damies atpakaļ trakulīgajās un dēkainajās jaunības dienās, uz pirmo panākumu sliekšņa. Viņš lika Forni uzsākt apaļas mūra piena fermas būvi, pa garo ceļu augšup uz rančo stiepās pajūgu rinda ar cementa maisiem. Viņš vel sūtīs uz Sanfrancisko pienu, sviestu, sieru, visaugstākās kvalitātes produktus, ar mārku «Dž. L.» — arī vecais Džons Londons būtu lepns uz savu dēlu. Džeks kopā ar Elīzu aizbrauca uz Sakramento — uz Kalifornijas gada tirgu; viņš stāstīja Elīzai, ka visi iecerētie plāni par rančo tiks īstenoti; trīs ceturtdaļas darbu jau padarīts — drīz “viņi paveiks arī atlikušo un būs pilnīgi neatkarīgi. Viņš izrakstīja no Ņujorkas un Anglijas pēc katalogiem grāmatas: «Larošellas aplenkums», «Rasu pagrimums», «Laulības dzīves laime», Dreizera «Ģēnijs», Stenlija «Kongo» un pusduci citu — par botāniku, evolūciju, Kalifornijas floru, pērtiķiem, par holandiešiem — Ņujorkas dibinātājiem.

Viņš bija nodomājis doties ceļojumā uz Austrumiem, jau pasūtīja kuģa kartes, pēc tam atsauca. Bija nodomājis braukt uz Ņujorku viens pats, bet Nineta Peina tieši tai laikā uzsāka pret viņu tiesas prāvu par ūdens tvertni — un viņam vajadzēja palikt Glenelenā. Gandrīz visi atzina, ka Džekam ir tiesības lietot šo ūdeni. Pēdējā lietas caurskatīšanā viņa liecība ilga getras stundas, un viņš atstāja zāli kopā ar Forni, kas stāstīja, ka Džeku mocījušas stipras sāpes — bija sākusies urēmija. Pēc dažām dienām viņš uzaicināja brokastīs visus kaimiņus, kuri bija parakstījuši iesniegumu tiesai; draudzīgās sarunās tie pārliecināja viņu, ka nekad nav gribējuši, lai tiesa aizliedz viņam

izmantot ūdens krātuvi.

Otrdien, 1916. gada 21. novembrī, Džeks veica visus priekšdarbus, lai nākamajā dienā dotos uz Ņujorku, un līdz deviņiem vakarā mierīgi tērzēja divatā ar Elīzu. Viņš sacīja, ka aizbraukšot uz Čikāgas lopu tirgu, nopirkšot labus šķirnes lopus un ar kuģi atgādāšot tos šurp. Elīza bija ar mieru aizbraukt uz gada tirgu Pendltonā, Oregonas štatā, un apskatīties, vai tur nav atrodami īsragu bulliši un telītes. Džeks lika Elīzai iedalīt katrai strādnieku ģimenei lietošanā vienu akru lielu zemes gabalu un uz katra šāda zemes gabala uzcelt māju, kā arī izraudzīties būvlaukumu kopienas skolai un pieprasīt aģentūrā skolotāju. Bez tam vajadzēja izvēlēties būvlaukumu kopienas veikalam. Viņš centās visu iekārtot tā, lai nepieciešamo ražotu tepat uz vietas, rančo, radīt naturālu saimniecību, kur vajadzētu piegādāt vienīgi miltus un cukuru.

Bija jau laiks likties gulēt, un Elīza pavadīja Džeku pa garo gaiteni uz kabinetu.

— Kad tu pārbrauksi, es jau būšu uzcēlusi veikalu un atvedusi preces, arī skola būs uzbūvēta un skolotāja sameklēta. Pēc tam griezīsimies pie valdības, lai atver šeit pasta nodaļu, uzvilksim mastā karogu, tad mums te būs pašiem sava pilsētiņa, un nosauksim to — «Neatkarība».

Džeks aplika māsai roku ap pleciem, cieši viņu apskāva un bezgala nopietni teica:

— Lai notiek, vecenīt, — un cauri kabinetam devās uz guļamverandu.

Elīza likās gulēt.

Septiņos no rīta viņas istabā šausmās saviebtu seju iedrāzās Sekine, japāņu kalpotājs, kas aizstāja Nakatu.

— Misi, nāciet ātrāk! Saimnieks tāds jocīgs, kā piedzēries! — viņš sauca.

Elīza ieskrēja verandā, tūlīt redzēja, ka Džeks zaudējis samaņu, un metās pie telefona zvanīt uz Sonomu ārstam Alenam Tomsonam. Ārsts konstatēja, ka Džeks jau labu laiku gulējis dziļā bezsamaņā. Uz grīdas viņš atrada divas tukšas pudelītes ar etiķetēm — morfija sulfāts un atro-pina sulfāts — un uz naktsgaldiņa skaitļiem aprakstītu blociņu ar nāvējošās devas aprēķiniem. Tomsons pa telefonu norīkoja, lai Sonomas aptiekārs pagatavo pretlīdzekli pret saindēšanos ar morfiju, un lūdza savu asistentu ārstu Heisu atvest preparātu uz rančo. Ārsts izskaloja Džekam kuņģi, iešļircināja stiprinošus līdzekļus, masēja locekļus. Tikai vienu reizi visu šo procedūru laikā šķita, ka Džeks atgūst samaņu. Viņa acis lēnām atdarījās, lupas pavērās, viņš nomurmināja kaut ko līdzīgu «hallo». Tad atkal iekrita nemaņā.

Ārsts Tomsons atceras, ka slimo kopējas pienākumus izpildījusi bēdu satriektā Elīza. Bet misis Carmiana Londona (kurai Džeks 1911.

gadā bija novēlējis visu savu īpašumu) «tai pašā dienā sarunā ar mani ieminējās: ja Džeks Londons nomirs, un tagad tas likās visai iespējami, par nāves cēloni nedrīkstot minēt neko citu kā urēmiju. Es iebildu, ka izskaidrot viņa nāvi tikai ar urēmiju būs grūti — jebkuru šārīta telefonsarunu varēja neviļus noklausīties vai arī aptiekārs var izstāstīt kādam, ka gatavojis pretlīdzekli, tāpēc par nāves cēloni tik un tā uzskatīs saindēšanos ar morfiju.»

īsi pēc septiņiem vakarā Džeks nomira. Otrā dienā viņa mirstīgās atliekas aizveda uz Oklendu, kur Flora, Besija un abas meitas noturēja aizlūgumus. Visa pasaule skuma par viņa nāvi. Eiropas prese šim notikumam veltīja vairāk uzmanības nekā Austrijas imperatora Franča Jozefa nāvei, kurš bija nomiris dienu iepriekš. Amerikas bēdas vislabāk attēlo Lutera Berbanka sievas rīcība: viņas mājā līksmoja bariņš jauniešu, kas bija sabraukuši universitātes pilsētiņā. Atvērusi avīzi, misis Berbanka uzsauca viņiem:

— Rimstiet smieties! Džeks Londons ir miris.

Edvīns Markhems reiz bija nosaucis Džeku par daļu no pasaules jaunības, drosmes un varonības; ar viņa aiziešanu nodzisa vēl viena pasaules lāpa.

Nakti viņu kremēja, pelnus atveda atpakaļ uz Skaistuma rančo. Tikai pirms divām nedēļām, kopā ar Elīzu braukdams pāri augstam kalnam, Džeks bija apstādinājis zirgu un sacījis:

— Elīza, kad nomiršu, aproc manus pelnus šai kalnā.

Elīza izraka bedri pašā kalna galā, ko zemeņkoki un manzaniti aizsargāja no karstās saules, ielika tur urnu ar Džeka pīšļiem un pārklāja atdusas vietu ar cementu. Virsū viņa uzvēla milzīgu sarkanu akmeni, ko Džeks bija nosaucis: «Akmens, kas nederēja celtniekiem.»

Ирвинг Стоун МОРЯК В СЕДЛЕ Биография Джека Лондона Издательство ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия»

Москва 1960

Издательство «Лиесма»

Рига 1972

На латышском языке Переводчик Л. Рамбек Художник Роберт Музис

Ervings Stons JORNIEKS SEGLOS

Redaktore B. Rukšāne. Māksi, redaktors V. Grants. Teliņ, redaktore I. Soide. Korektore D. Ergle.

Nodota salikšanai 1971. g. 11. oktobrī. Parakstīta iespiešanai 1972. g. 11. februārī. Tipogrāfijas papīrs Nr. 2, formāts 84X108/32. 10,44 fiz. iespiedi.; 17,54 uzsk. iespiedi.; 19,24 izdevn. 1. Metiens 60 000 eks. Maksā 1 rbl. 16 kap. Izdevniecība «Liesma» Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. Nr. 24787/D-340. Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Preses komitejas 3. tipogrāfijā Rīgā, Ļeņina ielā 137/139. Pasūt. Nr. 653.

notes

1

E. Stons stipri pārspīlē F. Nīčes ietekmi uz Džeku Londonu. Ar Nīčes darbiem Londons iepazinās vēlāk un, saukdams Marksu un Spenseru par skolotājiem, nekad nav uzskatījis par savu skolotāju šo reakcionāro vācu filozofu. Gluži otrādi, Londons cīnījās pret viņa idejām. Savās pirmsnāves piezīmēs Londons pats to atzīst: ««Mārtiņš Idens» un «Jūras vilks» — uzbrukumi Nīčes filozofijai...»

2

Vienmēr tas pats. (la/.)

3

4